Nr. 1 NEW YORK TIMES bestselerių autorius

JEFFREY ARCHER

Tai genijaus kūrinys.

- *Evening Standard*

PRIGIMTIES BELAISVIS

Jeffrey Archer

PRIGIMTIES BELAISVIS

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
NOMEDA BERKUVIENĖ

UDK 820-3
Ar53

Versta iš: Jeffrey Archer
A Prisoner of Birth
Macmillan, 2008

ISBN 978-609-403-020-8

Skiriu Jonathanui ir Marion

Padėka

Už neįkainojamą pagalbą ir vertingus patarimus rašant šią knygą esu dėkingas šiems žmonėms ir organizacijoms:

The Hon Michael Beloff QC, Kevin Robinson, Simon Bainbridge, Rosie de Courcy, Mari Roberts, Alison Prince ir

Billy Little (BX7974, HMP Whitemoor, LVCM (Hons), BSc (Hons), Soc Sci (Open), Dip SP & C (Open)).

Prologas

– Taip, – ištarė Betė.

Stengėsi atrodyti nustebusi, bet ne itin pavyko, kadangi dar mokydamasi vidurinėje suprato kada nors tapsianti jo žmona. Vis dėlto Denis apstulbino puolęs ant vieno kelio pilno restorano viduryje.

– Taip, – pakartojo Betė vildamasi, kad jis atsistos, kol visi nesiliovė valgyti ir nesužiuro į juodu. Bet vaikinas nejudėjo. Vis dar tebeklūpodamas fokusininko judesiu tarytum iš oro ištraukė mažulytę dėžutę, kuriai atsivėrus pasirodė aukso žiedelis, besipuikuojantis žėrinčiu deimantu, didesniu, nei Betė tikėjosi – nors brolis jai jau spėjo iškloti Denį žiedui išleidus dviejų mėnesių uždarbį.

Pagaliau pakilęs mylimasis vėl nustebino sužadėtinę, kai nedelsdamas pradėjo spaudinėti mobiliojo mygtukus. Betei nė nekilo abejonių, kas atsilieps.

– Ji pasakė taip! – triumfuodamas pranešė Denis. Betė nusišypsojo pakėlusi deimantą prieš šviesą ir įdėmiau jį apžiūrėdama.

– Kodėl tau prie mūsų neprisidėjus? – pridūrė, merginai nespėjus jo nutildyti. – Liuks, susitikim Fulamo kelio vyninėje – ten, kur lankėmės pernai po „Čelsio“ rungtynių. Iki, biče.

Betė neprieštaravo; šiaip ar taip, Bernis buvo ne tik jos brolis, bet ir Denio vaikystės draugas, kurį šis jau veikiausiai pakvietė būti vyriausiuoju pabroliu.

Denis išjungė telefoną ir paprašė pro šalį einančio padavėjo atnešti sąskaitą. Netoliese sukiojosi administratorius.

– Restoranas jus vaišina, – pareiškė pastarasis maloniai nusišypsodamas.

Tikras stebuklų vakaras.

Kai Betė ir Denis pasivaikščiodami pasiekė „Dunlop Armsą“, rado Bernį prie kampinio stalelio, pasistačiusį butelį šampano ir tris taures.

– Fantastiška naujiena, – šūktelėjo vyrukas jiems dar nespėjus atsisėsti.

– Ačiū, drauguži, – padėkojo Denis kratydamas bičiulio ranką.

– Aš jau paskambinau mamai su tėčiu, – pareiškė Bernis atkimšdamas šampaną ir pripildydamas taures. – Jie neatrodė nustebę, juk šią paslaptį žinojo bemaž visas Bovis.

– Tik nesakyk, kad ir juos pakvietei prisijungti, – tarstelėjo Betė.

– Nė nesitikėk, – atšovė Bernis pakeldamas taurę, – šįkart džiaugsitės tik manimi. Už ilgą gyvenimą ir už tai, kad „Vest Hamas“ laimėtų taurę.

– Ką gi, bent vienas iš dviejų dalykų įmanomas, – įterpė Denis.

– Jei įmanytum, ko gero, vestum „Vest Hamą“, – nusišypsojo broliui Betė.

– Būna ir blogiau, – atkirto Bernis.

Denis nusijuokė:

– Aš visą likusį gyvenimą nugyvensiu susituokęs su abiem.

– Išskyrus šeštadienių popietes, – priminė Bernis.

– Galbūt net ir keletą pastarųjų teks paaukoti, kai tėtis tau perduos verslą, – pastebėjo Betė.

Denis suraukė antakius. Per pietų pertrauką jis susitiko su Betės tėvu ir paprašė leidimo vesti jo dukrą – kai kurios Ist Endo tradicijos nemarios. Ponas Vilsonas nepaprastai džiaugėsi būsimu žentu, tačiau pasakė apsigalvojęs dėl kai ko, ką Denis jau laikė sutartu dalyku.

– Jei manai, kad ketinu vadinti tave šefu, kai perimsi vadžias iš mano senuko, – nutraukė jo mintis Bernis, – užmiršk.

Denis neatsiliepė.

– Ar ten tikrai jis? – paklausė Betė. Denis įdėmiau pasižiūrėjo į keturis vyrus prie baro. – Labai panašus.

– Panašus į ką? – susidomėjo Bernis.

– Į aktorių, kuris „Recepte“ vaidina daktarą Beresfordą.

– Lorensas Davenportas, – šnipštelėjo Betė.

– Galiu nueiti ir paprašyti autografo, – pasisiūlė Bernis.

– Tikrai nereikia, – sulaikė Betė. – Nors mama nepraleidžia nė vienos serijos.

– Man atrodo, jis tau patinka, – pastebėjo Bernis papildydamas iki viršaus taures.

– Ne, – užginčijo Betė šiek tiek per garsiai, nes vienas iš ketveriukės atsisuko. – Be to, – pridūrė šypsodamasi sužadėtiniui, – Denis kur kas patrauklesnis už Lorensą Davenportą.

– Pasvajok, – purkštelėjo Bernis. – Jei Denis glotniai nusiskuto ir įvairovės dėlei išsitrinko galvą, nemanyk, sesute, kad visa tai taps įpročiu. Jokių šansų. Neužmiršk, tavo būsimasis dirba Ist Ende, o ne Sityje.

– Denis gali tapti bet kuo, kuo tik jis panorės, – atkirto Betė paimdama mylimąjį už rankos.

– Ką turi galvoje, sesyt? Magnatą ar mulkį? – nusišaipė Bernis kumštelėdamas bičiuliui į pašonę.

– Denis planuoja šį bei tą pakeisti garaže, taigi tu...

– Ššš, – nutildė Denis pripildydamas draugo taurę.

– Gerai, kad planuoja, nes skudurų sumetimas – brangus malonumas, – pakomentavo Bernis. – Jei jau apie tai prašnekom, kur ruošiatės gyventi?

– Gretimoje gatvėje parduodamas butas žemutiniame aukšte, – atsakė Denis.

– Ar turite pakankamai pinigėlių? – pasiteiravo Bernis. – Mat butai žemutiniame aukšte net ir Ist Ende nėra pigūs.

– Tarp mūsų šnekant, esame susitaupę pakankamai ir galime sumokėti įmoką, – pasigyrė Betė. – O kai Denis perims iš tėčio verslą...

– Už tai ir išgerkim, – pareiškė Bernis ir pastebėjo, jog butelis tuščias. – Verčiau užsakysiu dar vieną.

– Ne, – griežtai paprieštaravo Betė, – gal judviem ir nerūpi, bet aš rytoj turiu laiku nueiti į darbą.

– Ką galiu pasakyti, – atsiliepė Bernis, – juk ne kasdien mano mažoji sesutė susižada su geriausiu draugeliu. Dar vieną butelį! – šūktelėjo vyrukas.

Padavėjas nusišypsojo iš šaldytuvo po prekystaliu išimdamas antrą šampano butelį. Vienas iš ketveriukės prie baro perskaitė etiketę:

– *Pol Roger*, – ir reikšmingai pridūrė: – Tokiems kiek per brangu.

Bernis pašoko iš vietos, bet Denis akimoju jį pasodino atgal.

– Nekreipk dėmesio, – patarė, – neverta terliotis.

Padavėjas skubiai prisiartino prie jų stalelio.

– Nesivelkite į nemalonumus, vyručiai, – patarė ištraukdamas kamštį. – Vienas iš jų švenčia gimtadienį ir, atvirai kalbant, ši kompanija mažumėlę padaugino.

Padavėjui pilstant šampaną Betė įdėmiau pažvelgė į ketveriukę. Vienas vyrukas spoksojo į ją. Jis mirktelėjo, prasižiojo ir apsilaižė lūpas. Betė skubiai nusisuko ir lengviau atsikvėpė pamačiusi Denį su broliu šnekučiuojantis tarpusavyje.

– O kur praleisite medaus mėnesį?

– San Tropeze, – atsakė Denis.

– Teks pakloti gražaus pinigėlio.

– Beje, tu šįkart nevyksi drauge, – įterpė Betė.

– Toji šliundrelė atrodo neblogai, kol neprasižioja, – nuskambėjo balsas iš baro pusės.

Bernis vėl pašoko ir pamatė du vyrukus, spoksančius tiesiai į jį.

– Jie girti, – pratarė Betė. – Nekreipk dėmesio.

– Ak, nė nežinau, – pridūrė kitas vyrukas. – Kartais man visai patinka, kai šliundra prasižioja.

Bernis čiupo tuščią butelį, ir Deniui teko sukaupti visas jėgas, kad pasodintų bičiulį į vietą.

– Aš noriu išeiti, – tvirtai pareiškė Betė. – Neketinu leisti privilegijuotą mokyklą baigusių snobų pulkeliui sugadinti mano sužadėtuvių vakarą.

Denis akimoju pakilo, o Bernis liko sėdėti gurkšnodamas šampaną.

– Liaukis, Berni, nešdinamės iš čia, kol nepadarėm ko nors, dėl ko teks gailėtis, – paragino Denis.

Bernis nenorom atsistojo ir nudūlino paskui draugą, nė akimirkai nenuleisdamas akių nuo ketveriukės prie baro. Betė pasidžiaugė matydama, kad šie nusisukę gyvai šnekučiuojasi.

Tačiau vos tik Bernis pravėrė galines duris, vienas iš jų staigiai atsisuko.

– Jau išeinate? – pasiteiravo. Paskui išsitraukė piniginę ir pridūrė: – Kai baigsite su ja, mums su bičiuliais pakaks to, kas liks – pasimėgausime grupiniu.

– Tu tikra mėšlo krūva, – išpoškino Bernis.

– Tad kodėl mums neišėjus laukan ir neišsiaiškinus?

– Prašom, avigalvi, – šūktelėjo Bernis, tuo metu Denis skubiai išstūmė draugą, kol šis nespėjo dar ko nors pasakyti. Betė užtrenkė duris ir nuskubėjo siaura gatvele. Denis tvirtai suėmė Bernį už alkūnės, bet juodviem tenuėjus porą žingsnių pastarasis nustūmė bičiulio ranką.

– Grįžtam ir pamokykim juos.

– Ne šį vakarą, – paprieštaravo Denis nepaleisdamas Bernio alkūnės ir vesdamasis šį tolyn.

Pasiekusi pagrindinę gatvę Betė pamatė vyruką, Bernio apšauktą avigalviu, jau stovintį ten, užsikišusį vieną ranką už nugaros. Šis vėl geidulingai į ją pašnairavo ir apsilaižė lūpas, o jo draugužis sunkiai šniokštuodamas pasirodė iš už kampo. Betė atsisukusi pažvelgė į brolį, kuris prasižergęs užėmė poziciją. Bernis šypsojosi.

– Grįžtam vidun, – mergina šūktelėjo Deniui ir tą pat akimirką pamatė kitus du vyrukus iš baro, kurie atsistoję tarpduryje užkirto kelią.

– Eina jie šikt, – užmaurojo Bernis. – Metas pamokyti šunsnukius.

– Ne, ne, – maldavo Betė matydama vieną iš ketveriukės atskubantį gatvele jų pusėn.

– Tu imkis avigalvio, – paliepė Bernis, o aš pasirūpinsiu kitais trim.

Betė apimta siaubo pamatė, kaip „avigalvis“ smogė Deniui į žandikaulį ir nubloškė jį atgal. Vaikinas laiku susigriebė, spėjo atremti kitą smūgį, atliko apgaulingą judesį ir netikėtai vožė užpuolikui. Šis suklupo, bet vikriai pašoko ir vėl užsimojo.

Kadangi prie galinių durų stovintys kitu du vyrukai lyg ir neketino prisijungti, Betė nusprendė, jog muštynės netrukus turėtų baigtis. Ji galėjo tik stebėti, kaip brolis užvožia iš apačios kitam priekabiautojui

ir bemaž parbloškia šį ant žemės. Laukdamas, kol priešininkas pakils, Bernis šūktelėjo Betei:

– Padaryk mums paslaugą, sesut, sugauk taksą. Mes ilgai neužgaišim, o tada reiks iš čia dingti.

Betė atsisuko į Denį norėdama įsitikinti, jog šis baigia įveikti „avigalvį“. Pastarasis tįsojo išskleidęs erelio sparnus, Denis sėdėjo ant viršaus ir neabejotinai kontroliavo padėtį. Mergina paskutinį kartą nužvelgė juodu ir nenorom pakluso broliui. Ji nubėgo gatvele ir pasiekusi pagrindinį kelią pradėjo dairytis automobilio. Porą minučių luktelėjusi pastebėjo pažįstamą geltonąjį ženklą ir iškėlė ranką, o vyrukas, kurį Bernis buvo parbloškęs, prasvirduliavo jai už nugaros ir dingo tamsoje.

– Kur važiuosi, meilute? – paklausė taksistas.

– Beikono kelias, Bovis, – atsiliepė Betė. – Tuojau prisiartins dar du mano bičiuliai, – pridūrė atidarydama galines dureles.

Vairuotojas žvilgterėjo jai per petį gatvelės gilumon.

– Abejoju, ar jiems prireiks taksi automobilio, brangute, – pastebėjo jis. – Jei jie būtų mano draugai, verčiau kviesčiau greitąją.

1
TEISMAS

1

– Nekaltas.

Denis Kartraitas jautė, kaip virpa kojos – taip kartais nutikdavo prieš bokso mačą, kurį žinojo pralaimėsiąs. Sekretorius užprotokolavo kaltinamojo pareiškimą ir pakėlęs akis į Denį pasakė:

– Galite atsisėsti.

Denis susmuko ant kėdutės teisiamųjų suolo centre apimtas palengvėjimo, pasibaigus pirmajam raundui. Vaikinas pažvelgė į teisėją, sėdintį kitame teismo salės gale žalia oda apmuštame krėsle aukšta atkalte, primenančiame sostą. Priešais jį stovėjo ilgas ąžuolinis stalas, apkrautas bylos dokumentų segtuvais, ir gulėjo atverstas tuščias bloknotas. Teisėjas Sakvilis žvelgė į Denį nei smerkiamai, nei palankiai. Jis pasitaisė akinių pusmėnulius, kybančius ant nosies, ir įsakmiai ištarė:

– Kvieskite prisiekusiuosius.

Kol visi laukė pasirodančių dvylikos vyrų bei moterų, Denis stengėsi aprėpti nepažįstamus ketvirtojo Old Beilio teismo salės vaizdus bei kvapus. Jis pasižiūrėjo į du vyrus skirtingose suolo, kuris, kaip jam buvo paaiškinta, vadinamas advokatų suolu, pusėse. Jaunas Denio gynėjas Aleksas Redmeinas bičiuliškai nusišypsojo, tuo metu vyresnysis vyras kitapus suolo, kurį ponas Redmeinas vadino kaltintoju, nė nedirstelėjo vaikino pusėn.

Denis nukreipė žvilgsnį į balkoną. Jo tėvai sėdėjo priešakinėje eilėje. Stambios ištatuiruotos tėvo rankos ilsėjosi ant turėklo, o motinos galva liko nunarinta. Retkarčiais ji kilstelėdavo akis ir žvilgterėdavo į vienatinį sūnų.

Praėjo keletas mėnesių, kol Danieliui Artūrui Kartraitui valstybės pateikti kaltinimai galų gale pasiekė Londono Centrinį baudžiamųjų bylų teismą. Deniui atrodė, jog susidūrus su teisėtvarka, viskas vyko sulėtinai. Paskui staiga, be jokio perspėjimo, atsivėrė durys kitame

teismo salės kampe ir vėl pasirodė tvarkos prižiūrėtojas. Jam įkandin žingsniavo septyni vyrai ir penkios moterys, išrinkti nulemti jo likimą. Jie užlipo į prisiekusiųjų pakylą ir susėdo nesužymėtose vietose – šeši priešakinėje eilėje, šeši jiems už nugarų; svetimi žmonės, kuriuos tesiejo tik čionai atvedusi loterija.

Kai prisiekusieji susėdo, sekretorius pakilo iš vietos ir kreipėsi į juos:

– Ponai prisiekusieji, – pradėjo jis, – kaltinamasis Danielis Artūras Kartraitas stoja prieš jus kaltinamas žmogžudyste. Teismui jis pareiškė esąs nekaltas. Taigi jūsų pareiga išklausyti visus parodymus bei nuspręsti, ar jis kaltas, ar ne.

2

Teisėjas Sakvilis pažvelgė į žemiau stovintį suolą.

– Pone Pirsonai, galite pradėti baudžiamosios bylos nagrinėjimą.

Nedidukas apskritas žmogėnas lėtai pakilo. Karališkasis advokatas Arnoldas Pirsonas atvertė ant piupitro priešais gulintį storą aplanką. Jis palietė puikiai atrodantį peruką, tarsi norėdamas įsitikinti, jog nepamiršo šio užsimauti, paskui truktelėjo mantijos kraštus; ši ceremonija nesikeitė jau trisdešimt metų.

– Jo šviesybei leidus, – pradėjo lėtu, nuobodžiu tonu, – šioje byloje aš atstovausiu Karūnai, o mano kolega, – jis dirstelėjo į priešais gulintį popieriaus lapą pasitikslinti vardą, – ponas Aleksas Redmeinas atstovaus gynybai. Pradedame nagrinėti žmogžudystės bylą, jūsų šviesybe, šaltakraujišką, suplanuotą pono Bernardo Henrio Vilsono nužudymą.

Toliausiame galinės balkono eilės gale sėdėjo aukos tėvai. Senasis Vilsonas žvelgė į Denį neslepiamo nusivylimo kupinomis akimis. Ponia Vilson bukai stebeilijo į tuštumą, išblyškusi tarsi per laidotuves. Nors tragiški įvykiai, susiję su Bernio Vilsono mirtimi, negrįžtamai pakeitė dviejų jau ne vieną dešimtmetį artimai besibičiuliaujančių Ist Endo šeimų gyvenimą, jie bemaž nesukėlė ribulių už tuzino Beikono kelią supančių Bovio gatvelių ribų.

– Šio teismo proceso metu jūs sužinosite, kaip kaltinamasis, – tęsė Pirsonas, mostelėdamas ranka teisiamųjų suolo pusėn, bet nesiteikdamas pažvelgti į Denį, – 1999-ųjų rugsėjo aštuonioliktosios, šeštadienio, vakarą atsiviliojo poną Vilsoną į barą Čelsyje, kur įvykdė žiaurią, iš anksto apgalvotą žmogžudystę. Kiek ankstėliau jis nusivedė pono Vilsono seserį, – Pirsonas dar kartą pažvelgė į popieriaus lapą, – Elizabetą į *Lucio's* restoraną Fulamo kelyje ir pasipiršo panelei Vilson, beje, ne per seniausiai sužinojęs, jog ši nėščia. Po piršlybų mobiliuoju telefo-

nu jis paskambino merginos broliui ir pakvietė prie juodviejų prisidėti „Dunlop Armse", Čelsio bare, esančiame Hambledon Teras gatvės gale, neva, kad visi trys galėtų atšvęsti.

Panelė Vilson jau pateikė raštišką pareiškimą, kuriame nurodė niekada anksčiau nesilankiusi tame bare, tačiau Kartraitas neabejotinai puikiai pažinojo minėtąją užeigą ir, valstybės kaltintojų manymu, pasirinko ją dėl vieno vienintelio tikslo: galinės užeigos durys atsiveria į tuščią skersgatvį – ideali vieta, jei planuoji įvykdyti žmogžudystę; žmogžudystę, kuria Kartraitas vėliau mėgins apkaltinti nepažįstamą žmogų, atsitiktinai tą patį vakarą apsilankiusį „Dunlop Armse".

Denis apstulbęs stebeilijo į Pirsoną. Kaip šis gali žinoti, kas nutiko nelemtąjį vakarą, jei jo ten nebuvo. Tačiau vaikinas pernelyg nesijaudino. Juk advokatas Redmeinas patikino, girdi, jo paties įvykių versija būsianti pristatyta teismo metu, tad nereikėtų krimstis, jei valstybės kaltintojas viską dažysiąs juodomis spalvomis. Vis dėlto, nepaisant advokato patikinimų, du dalykai kėlė Deniui nerimą: Aleksas Redmeinas buvo ne ką vyresnis už jį patį, be to, perspėjo ginamąjį tik antrą kartą atliekąs pagrindinio advokato vaidmenį.

– Deja, Kartraito nelaimei, – tęsė Pirsonas, – kiti keturi tą vakarą „Dunlop Armse" apsilankę klientai papasakojo visiškai kitokią istoriją, kuri ne tik atskleidė nuoseklią įvykių eigą, bet ir buvo patvirtinta tuo metu dirbusio baro šeimininko. Visus penkis pakviesime liudyti, jie papasakos jums atsitiktinai nugirdę dviejų vyrų ginčą, o vėliau matę šiuos išeinančius iš baro pro jau minėtas galines duris po Kartraito žodžių: „Tad kodėl mums neišėjus laukan ir neišsiaiškinus?" Visi penki matė Kartraitą išeinantį pro galines duris, jam iš paskos patraukė Bernardas Vilsonas ir pastarojo sesuo Elizabeta, kuri atrodė aiškiai susijaudinusi. Po kelių akimirkų pasigirdo klyksmas. Vienas lankytojas, ponas Spenseris Kreigas, paliko bičiulius ir išbėgo į skersgatvį, kur pamatė Kartraitą, laikantį poną Vilsoną už gerklės ir keletą sykių suvarantį peilį jam į krūtinę.

Ponas Kreigas negaišdamas mobiliuoju telefonu surinko 999. Skambučio laikas ir įvykęs pokalbis buvo užregistruotas bei įrašytas Belgravijos policijos nuovadoje. Po keleto minučių įvykio vieton atvyko du policijos pareigūnai ir rado Kartraitą klūpantį prie pono Vilso-

no kūno bei laikantį rankoje peilį – peilį, kurį veikiausiai pasiėmė nuo baro, kadangi ant koto išgraviruotas užrašas „Dunlop Armsas".

Aleksas Redmeinas užsirašė Pirsono žodžius.

– Ponai prisiekusieji, – tęsė Pirsonas, vėl truktelėdamas mantijos atvartus, – kiekviena žmogžudystė privalo turėti motyvą, o šioje byloje, norint nustatyti motyvą, mums tereikia prisiminti pirmąją užregistruotą žmogžudystę – Kaino ir Abelio istoriją: pavydas, godumas ir ambicijos tapo niekšiškais faktoriais, kurie susimaišę išprovokavo Kartraitą pašalinti vienintelį kelyje pasipainiojusį konkurentą.

Ponai prisiekusieji, Kartraitas ir velionis Vilsonas drauge dirbo Mail Endo kelyje esančioje Vilsono automobilių remonto dirbtuvėje. Dirbtuvės savininkas ir vadovas, ponas Džordžas Vilsonas, – nužudytojo tėvas – ketino metų pabaigoje išeiti į pensiją ir perleisti verslą vieninteliam sūnui Bernardui. Džordžas Vilsonas pateikė apie tai rašytinį pareiškimą, kurį patvirtino ir gynyba, taigi jo nekviesime liudyti.

Ponai prisiekusieji, bylos nagrinėjimo metu jūs suprasite, jog dviejų jaunų vyrų konkurencija bei priešiškumas prasidėjo dar mokyklos laikais. Pašalinęs iš kelio Bernardą Vilsoną Kartraitas planavo vesti darbdavio dukterį ir pats perimti klestintį verslą.

Tačiau viskas susiklostė ne taip, kaip planavo Kartraitas. Suimtas jis bandė suversti kaltę niekuo dėtam pašaliniam asmeniui, tam pačiam žmogui, kuris išbėgo į skersgatvį pasižiūrėti, ko klykia panelė Vilson. Deja, bare buvo dar keturi žmonės, neįtraukti į jo planą, apie kuriuos jau kalbėjau kiek anksčiau.

Pirsonas nusišypsojo prisiekusiesiems.

– Ponai prisiekusieji, išklausius jų parodymus jums neliks abejonių, jog Danielis Kartraitas įvykdė žiaurų nusikaltimą, – jis atsisuko į teisėją. – Kaltintojo įžanginę kalbą baigiau, milorde, – paskui dar sykį truktelėjo atlapus ir pridūrė: – Jums leidus, pakviesiu savo pirmąjį liudytoją.

Teisėjas Sakvilis linktelėjo ir Pirsonas garsiai paskelbė:

– Kviečiu poną Spenserį Kreigą.

Denis Kartraitas pažvelgė dešinėn ir pamatė, kaip tvarkos prižiūrėtojas atidarė duris teismo salės gale, išėjo į koridorių ir riktelėjo:

– Ponas Spenseris Kreigas.

Po akimirkos į teismo salę įžengė aukštas, už Denį nedaug tevyresnis vyras dryžuotu kostiumu, baltais marškiniais, pasirišęs rausvai violetinį kaklaraištį. Jis atrodė visiškai kitoks nei pirmojo susitikimo metu.

Denis nematė Spenserio Kreigo pastaruosius šešis mėnesius, tačiau kiekvieną dieną regėjo jį vaizduotėje. Jis įžūliai įsmeigė akis į atėjusįjį, tačiau Kreigas nė nedirstelėjo Denio pusėn – tarsi šis nė neegzistuotų.

Kreigas perėjo per teismo salę tvirtu žmogaus, tiksliai žinančio, kur eina, žingsniu. Atsistojęs ant liudytojų pakylos nedelsdamas paėmė Bibliją ir ištarė priesaiką nė sykio nepažvelgęs į tvarkos prižiūrėtojo atkištą kortelę. Pirsonas nusišypsojo pagrindiniam savo liudytojui, paskui pažvelgė į klausimus, kuriuos ruošė visą mėnesį.

– Ar jūs esate Spenseris Kreigas?

– Taip, pone, – atsakė liudytojas.

– Ar gyvenate Hambledon Teras keturiasdešimt trys, SW3, Londone?

– Taip, pone.

– Kokia jūsų profesija? – toliau klausinėjo Pirsonas, tarsi nežinotų.

– Aš esu teisininkas, baristeris*.

– O pasirinktoji sritis?

– Baudžiamoji teisė.

– Taigi žmogžudystės – jums pažįstama sfera?

– Deja, taip, pone.

– Dabar norėčiau jus sugrąžinti į praėjusių metų rugsėjo aštuonioliktosios vakarą, kai su grupele draugų sėdėjote Hambledon Teras esančiame „Dunlop Armso“ bare. Gal galėtumėte papasakoti, kas tąsyk įvyko?

– Mes su draugais šventėme trisdešimtąjį Džeraldo gimtadienį...

– Džeraldo? – pertraukė Pirsonas.

* Baristeris (angl. *barrister*) – Didžiojoje Britanijoje teismo bylų advokatas, turintis teisę kalbėti aukštesnės instancijos teismuose.

– Džeraldo Peino, – patikslino Kreigas, – seno bičiulio iš studijų Kembridže laikų. Prašmatniai leidome laiką drauge gurkšnodami vyną.

Aleksas Redmeinas užsirašė šį sakinį – jis ketino išsiaiškinti, kiek butelių išgėrė draugija.

Denis norėjo paklausti, kaip suprasti žodį „prašmatniai".

– Deja, vakaras pasibaigė ne itin prašmatniai, tiesa? – pasufleravo Pirsonas.

– Tai jau tikrai, – atsakė Kreigas ir toliau nežiūrėdamas Denio pusėn.

– Prašom papasakoti teismui, kas nutiko, – paragino Pirsonas žvelgdamas į savo užrašus.

Kreigas pirmą kartą atsisuko į prisiekusiuosius.

– Kaip jau sakiau, mes mėgavomės taure vyno švęsdami Džeraldo gimtadienį, kai išgirdau garsius balsus. Atsisukęs pamačiau vyrą, sėdintį kitame baro kampe su jauna dama.

– Ar matote tą žmogų dabar teismo salėje? – paklausė Pirsonas.

– Taip, – atsakė Kreigas parodydamas teisiamųjų suolo pusėn.

– Kas nutiko vėliau?

– Jis staiga pašoko, – tęsė Kreigas ir pradėjo šaukti pirštu baksnodamas į kitą vyrą, kuris liko sėdėti. Girdėjau, kaip vienas iš jų pasakė: „Jei manai, kad vadinsiu tave šefu, kai perimsi vadžias iš mano senuko, užmiršk." Mergina stengėsi jį nuraminti. Aš jau ketinau vėl atsigręžti į savo bičiulius, mat neturėjau su tuo barniu nieko bendro, kai kaltinamasis sušuko: „Tad kodėl mums neišėjus laukan ir neišsiaiškinus." Pamaniau, jog jie juokauja, tačiau tuomet taip pasakęs vyras pačiupo nuo baro krašto peilį...

– Leiskite šioje vietoje jus pertraukti, pone Kreigai. Ar jūs matėte, kaip kaltinamasis paėmė nuo baro peilį? – pasitikslino Pirsonas.

– Taip.

– Kas įvyko paskui?

– Gerokai mane nustebindamas jis patraukė galinių durų pusėn.

– Kodėl jūs nustebote?

– Matote, „Dunlop Armse" lankausi dažnai, tačiau niekad anksčiau nemačiau to vyruko.

– Aš nelabai suprantu, ką turite omenyje, pone Kreigai, – pareiškė Pirsonas, nors suprato kiekvieną žodį.

– Sėdint patalpos kampe galinių durų nebuvo matyti, bet jis tiksliai žinojo, kur eina.

– Šit kaip, dabar aišku, – pratarė kaltintojas. – Prašom tęsti.

– Po kelių sekundžių kitas vyras pakilo ir nusivijo kaltinamąjį, jam įkandin išskubėjo ir mergina. Aš būčiau daugiau nebesukęs dėl to galvos, bet netrukus visi išgirdome klyksmą.

– Klyksmą? – pakartojo Pirsonas. – Kokio pobūdžio klyksmą?

– Aukštą moterišką klyksmą, – atsakė Kreigas.

– Ir ką jūs darėte?

– Aš tuojau pat pakilau ir palikęs draugus išbėgau į skersgatvį pažiūrėti, ar moteriai negresia pavojus.

– Ar grėsė?

– Ne, pone. Ji šaukė maldaudama kaltinamojo liautis.

– O ką šis darė? – pasidomėjo Pirsonas.

– Puolė kitą vyruką.

– Ar juodu grūmėsi?

– Taip, pone. Vyras, kurį anksčiau mačiau baksnojantį pirštu ir girdėjau šūkaujantį, dabar laikė prirėmęs prie sienos kitą vaikiną, dilbiu spausdamas jam gerklę, – Kreigas atsisuko į prisiekusiuosius ir pakėlė kairę ranką pademonstruodamas, kaip visa tai atrodė.

– Ar ponas Vilsonas stengėsi apsiginti? – paklausė Pirsonas.

– Kaip įmanydamas, tačiau kaltinamasis vėl ir vėl smūgiavo peiliu jam į krūtinę.

– Ką jūs darėte tada? – tyliai paklausė Pirsonas.

– Aš paskambinau pagalbos tarnybai, ir jie mane patikino tuojau pat atsiųsią policijos ekipažą bei greitąją pagalbą.

– Ar jie sakė dar ką nors? – pasiteiravo Pirsonas žvelgdamas į užrašus.

– Taip, – patvirtino Kreigas. – Jie man liepė nieku gyvu nesiartinti prie peiliu ginkluoto vyro, sugrįžti į barą ir palaukti, kol atvyks policija, – jis patylėjo. – Aš tiksliai įvykdžiau šiuos nurodymus.

– Kaip sureagavo jūsų draugai, kai sugrįžęs į barą papasakojote, ką matėte?

– Jie norėjo išeiti laukan ir išsiaiškinti, gal gali padėti, bet aš pasakiau, ką patarė policija, be to, ir pats maniau, jog susiklosčius tokioms aplinkybėms išmintingiausia būtų jiems eiti namo.

– Kokioms aplinkybėms?

– Aš buvau vienintelis asmuo, matęs visą incidentą, ir nenorėjau, kad bičiuliams iškiltų pavojus, jei peiliu ginkluotas vyras sugrįžtų į barą.

– Labai pagirtina, – pakomentavo Pirsonas.

Teisėjas suraukęs antakius dėbtelėjo į kaltintoją. Aleksas Redmeinas ir toliau užsirašinėjo.

– Per kiek laiko atvyko policija?

– Visai netrukus išgirdau sireną, o dar po kelių minučių į barą pro galines duris įėjo neuniformuotas detektyvas. Jis parodė ženklelį ir prisistatė esąs seržantas Fuleris. Pareigūnas pranešė, jog nukentėjusysis jau važiuoja į artimiausią ligoninę.

– Kas nutiko paskui?

– Aš papasakojau viską, ką mačiau, tada seržantas Fuleris liepė man eiti namo.

– Ar paklusote?

– Taip, aš sugrįžau į namus, esančius vos už šimto jardų nuo „Dunlop Armso“, ir atsiguliau, tačiau negalėjau užmigti.

Aleksas Redmeinas užsirašė žodžius „vos už šimto jardų“.

– Suprantama, – tarstelėjo Pirsonas.

Teisėjas pašnairavo antrą kartą.

– Taigi atsikėliau, nuėjau į savo darbo kabinetą ir smulkiai užrašiau viską, kas tą vakarą nutiko.

– Kodėl taip pasielgėte, pone Kreigai, juk jau buvote viską papasakojęs policijai?

– Mano patirtis dirbant tą patį darbą kaip ir jūs, pone Pirsonai, byloja, jog ant liudytojų pakylos pateikiami parodymai dažnai būna fragmentiški, netgi netikslūs, kadangi teismas vyksta praėjus keletui mėnesių nuo nusikaltimo įvykdymo dienos.

– Visiškai teisingai, – pritarė Pirsonas atsiversdamas kitą segtuvo lapą. – Kada sužinojote, kad Danielis Kartraitas buvo apkaltintas Bernardo Vilsono nužudymu?

– Pirmadienį perskaičiau *Evening Standard*. Laikraštyje buvo rašoma, jog ponas Vilsonas mirė pakeliui į Čelsį, Vestminsterio ligoninę, o Kartraitas apkaltintas žmogžudyste.

– Ar jūs nusprendėte daugiau neturįs su šiuo reikalu nieko bendro?

– Taip. Kita vertus, žinojau būsiąs pakviestas liudyti teisme, jei Kartraitas neprisipažintų esąs kaltas.

– Tačiau vėliau įvyko posūkis, kurio netgi jūs, nepaisant visos patirties nagrinėjant sunkius nusikaltimus, negalėjote tikėtis.

– Tikra tiesa, – atsakė Kreigas. – Kitą dieną mano namuose apsilankė du policijos pareigūnai ir apklausė antrą kartą.

– Tačiau jūs jau buvote pateikęs žodinius bei rašytinius parodymus detektyvui Fuleriui, – priminė Pirsonas. – Kam jiems prireikė dar sykį jus apklausti?

– Kadangi Kartraitas dabar teigė, esą aš nužudžiau poną Vilsoną, ir netgi tvirtino, jog tąsyk paėmiau nuo baro peilį.

– Ar jums kada nors anksčiau teko susidurti su ponu Kartraitu arba ponu Vilsonu?

– Ne, – tvirtai paneigė Kreigas.

– Dėkoju, pone Kreigai.

Abu vyrai nusišypsojo vienas kitam, tada Pirsonas atsisuko į teisėją ir pranešė:

– Daugiau klausimų neturiu, milorde.

3

Teisėjas Sakvilis atsisuko į advokatą, sėdintį kitame suolo gale. Jis puikiai pažinojo Alekso Redmeino tėvą, gerbiamą žmogų, neseniai į pensiją išėjusį Aukščiausiojo Teismo teisėją, tačiau su jo sūnumi dar nebuvo susidūręs.

– Pone Redmeinai, – monotonišku balsu kreipėsi teisėjas, – ar norite apklausti liudytoją?

– Taip, žinoma, – atsiliepė Redmeinas susirinkdamas užrašus.

Denis prisiminė, kaip netrukus po suėmimo pareigūnas patarė jam susirasti advokatą. Pasirodė esą ne taip lengva. Gan greitai paaiškėjo, kad advokatai, kaip ir autoserviso mechanikai, ima mokestį už valandas, taigi gali pasisamdyti tik tą, kuris tau įkandamas. Jis įstengė mokėti dešimt tūkstančių svarų: pinigų sumą, sutaupytą per pastarąjį dešimtmetį, skirtą įmokai už žemutiniame aukšte įrengtą butą Bovyje, kur Betė, jis ir kūdikis turėjo gyventi po sutuoktuvių. Visos santaupos iki paskutinio penso ištirpo bylai dar nė nepasiekus teismo. Pasirinktasis solisitorius*, ponas Meikpesas, pareikalavo penkių tūkstančių svarų iš anksto, nė neišsitraukęs parkerio, o paskui dar penkių, kai pavedė bylą Aleksui Redmeinui, baristeriui, kuris turėjo atstovauti teisme. Denis negalėjo suprasti, kam jam reikia dviejų advokatų, atliekančių tą patį darbą. Taisydamas automobilį jis neprašydavo Bernio atvožti dangtį, idant galėtų apžiūrėti variklį, ir niekada nereikalaudavo rankpinigių dar prieš atsinešdamas įrankius.

Tačiau Aleksas Redmeinas Deniui patiko nuo pat pirmos susitikimo dienos, bet ne tik todėl, kad sirgo už „Vest Hamą“. Jis kalbėjo

* Solisitorius (angl. *solicitor)* – Didžiojoje Britanijoje – žemesniojo rango advokatas, turintis teisę atstovauti grafysčių ir miestų grafysčių teismuose bei rengti bylas aukštesnio rango advokatams.

aukštuomenės akcentu ir buvo baigęs Oksfordo universitetą, tačiau niekada nežvelgė iš aukšto.

Perskaitęs kaltinimą ir išklausęs Denio pasakojimą ponas Meikpesas patarė klientui prisipažinti įvykdžius netyčinį nužudymą. Advokatas bemaž neabejojo įstengsiąs susitarti su Karūna, o tuomet, girdi, Deniui pavyktų išsisukti tesulaukus šešeto metų nuosprendžio. Denis pasiūlymą atmetė.

Aleksas Redmeinas prašė Denio ir jo sužadėtinės vėl ir vėl prisiminti, kas nutiko tą vakarą, ieškodamas menkiausių nesutapimų kliento pasakojime. Nerado nė vieno; kai baigėsi pinigai, jis vis tiek sutiko rūpintis gynyba.

– Pone Kreigai, – pradėjo Aleksas Redmeinas netampydamas atvartų ir nečiupinėdamas peruko, – esu tikras, jums nereikia priminti, kad vis dar privalote laikytis priesaikos, o užimamos advokato pareigos dar labiau padidina jūsų atsakomybę.

– Atsargiau, pone Redmeinai, – įsiterpė teisėjas. – Neužmirškite, jog kaltinamas yra jūsų klientas, o ne liudytojas.

– Pažiūrėsime, ar jūs nepakeisite nuomonės, milorde, kai ateis laikas apibendrinti rezultatus.

– Pone Redmeinai, – griežtai ištarė teisėjas, – jūs neįpareigotas man priminti, ką privalau daryti teismo salėje. Jūsų darbas – apklausti liudytoją, mano – išnagrinėti visus iškylančius teisinius aspektus, o paskui mudu abu leisime prisiekusiesiems nutarti, koks bus nuosprendis.

– Jūsų šviesybei leidus, – pratarė Redmeinas atsisukdamas į liudytoją, – pone Kreigai, kelintą valandą jūs su draugais tą vakarą atvykote į „Dunlop Armsą"?

– Neprisimenu tikslaus laiko, – atsakė Kreigas.

– Tuomet leiskite man pamėginti atgaivinti jūsų atmintį. Gal septintą? Septynios trisdešimt? Aštuntą?

– Manau, apie aštuonias.

– Taigi, jums pragurkšnojus alkoholį maždaug tris valandas, į barą įžengė mano klientas, jo sužadėtinė ir geriausias draugas.

– Kaip jau minėjau teismui, aš nemačiau, kada jie atėjo.

– Visiškai teisingai, – prabilo Redmeinas pamėgdžiodamas Pirsoną. – Taigi, kiek gėrimų jūs suvartojote, tarkime, iki vienuoliktos valandos?

– Nė nenumanau. Šventėme Džeraldo trisdešimtąjį gimtadienį, taigi nė vienas neskaičiavo.

– Ką gi, jei jūs, kaip išsiaiškinome, gėrėte daugiau nei tris valandas, veikiausiai susidarė pustuzinis vyno butelių? O galbūt ir septyni arba net aštuoni?

– Daugiausiai penki, – nukirto Kreigas, – o keturiems žmonėms tiek tikrai nėra per daug.

– Šiaip jau jums pritarčiau, pone Kreigai, jei vienas jūsų bičiulis rašytiniame pareiškime nebūtų patikinęs, kad gėrė vien dietinę kolą, o kitas išlenkė tik vieną ar dvi vyno taures, nes ketino vairuoti.

– Tačiau man nereikėjo vairuoti, – atšovė Kreigas. – „Dunlop Armsas“ yra visai šalia mano namų, gyvenu vos už šimto jardų.

– Vos už šimto jardų? – pakartojo Redmeinas. Kreigui neatsakius jis tęsė: – Teismui teigėte nekreipęs dėmesio į kitus lankytojus, kol neišgirdote pernelyg garsių balsų.

– Taip ir buvo.

– Tuomet, kai, anot jūsų, kaltinamasis ištarė: „Tad kodėl mums neišėjus laukan ir neišsiaiškinus?“

– Tikrai taip.

– Bet ar tikrai sakote tiesą, pone Kreigai? Juk jūs pradėjote kivirčą mestelėdamas kitą neužmirštamą repliką išeiti susiruošusiam mano klientui, – jis dirstelėjo į užrašus: – „Kai baigsite su ja, mums su bičiuliais pakaks to, kas liks – pasimėgausime grupiniu“, – Redmeinas palaukė Kreigo atsakymo, bet šis tebetylėjo. – Ar jūsų tylėjimas reiškia, jog esu teisus?

– Mano tylėjimas nereiškia nieko panašaus, pone Redmeinai. Aš tiesiog nemanau, kad verta atsakinėti į tokį klausimą, – paniekinamai išrėžė Kreigas.

– Tikiuosi, gerbiamas liudytojau, kitas mano klausimas jums pasirodys vertas atsakymo, nes ketinu pareikšti, kad ponui Vilsonui jus pavadinus „tikra mėšlo krūva“, ne kas kitas, o jūs pareiškėte: „Tad kodėl mums neišėjus laukan ir neišsiaiškinus?“

– Man atrodo, toks kalbos stilius labiau derėtų jūsų klientui, – atšovė Kreigas.

– Arba vyrui, padauginusiam vyno ir norinčiam pasipuikuoti draugų bei žavingos moters akivaizdoje?

– Privalau jums dar kartą priminti, pone Redmeinai, – įsiterpė teisėjas, – jog šioje byloje teisiamasis yra jūsų klientas, o ne ponas Kreigas.

Redmeinas linktelėjo, bet pakėlęs akis pastebėjo, jog teisėjas seka kiekvieną jo žodį.

– Aš spėju, Spenseri Kreigai, – tęsė advokatas, – jog jūs išėjote pro priešakines duris ir nubėgote prie galinių, nes troškote peštis.

– Aš išėjau į skersgatvį tik išgirdęs klyksmą.

– Ar tuomet, kai paėmėte peilį nuo baro krašto?

– Nieko panašaus nedariau, – griežtai pareiškė Kreigas. – Jūsų klientas pačiupo peilį eidamas laukan, ką aiškiai išdėsčiau savo pareiškime.

– Tame pareiškime, kurį rūpestingai sukūrėte negalėdamas užmigti žmogžudystės naktį? – paklausė Redmeinas.

Kreigas vėl neatsakė.

– Turbūt ir šis teiginys, jūsų manymu, nevertas dėmesio? – spėjo Redmeinas. – Ar kuris nors iš bičiulių išėjo paskui jus į skersgatvį?

– Ne.

– Taigi, jie nematė jūsų muštynių su ponu Kartraitu?

– Kaip galėjo matyti, jei aš nesimušiau su ponu Kartraitu?

– Ar mokydamasis Kembridže jūs pelnėte mėlynąjį bokso švarką, pone Kreigai?

– Taip, – kiek padelsęs atsakė Kreigas.

– Ar buvote laikinai pašalintas...

– Ar šie klausimai tiesiogiai susiję su byla? – pasiteiravo teisėjas Sakvilis.

– Norėčiau leisti nuspręsti prisiekusiesiems, milorde, – atsakė Redmeinas, o paskui, vėl atsigręžęs į Kreigą, pratęsė: – Ar buvote laikinai pašalintas iš Kembridžo, kai girtas įsivėlėte į peštynes su keliais vietiniais, kuriuos magistratų teisme vėliau pavadinote „banditėlių gauja“?

– Visa tai nutiko prieš daugybę metų, studentavimo laikais.

– Ar pernai, 1999-ųjų rugsėjo aštuonioliktosios vakarą, jūs įsivėlėte į kitas peštynes su kita „banditėlių gauja" panaudodamas nuo baro pagriebtą peilį?

– Kaip jau esu jums sakęs, peilį paėmiau ne aš, o jūsų klientas, kuris mano akivaizdoje keletą kartų dūrė į krūtinę ponui Vilsonui.

– O tada jūs grįžote į barą?

– Taip, grįžau iškart, kai nedelsdamas paskambinau gelbėjimo tarnyboms.

– Pasistenkime kalbėti šiek tiek tiksliau, gerai, pone Kreigai? Juk jūs neskambinote gelbėjimo tarnyboms. Tiesą sakant, susukote detektyvui seržantui Fuleriui į mobilųjį.

– Teisingai, Redmeinai, bet jūs, rodos, užmiršote, kad ketinau pranešti apie nusikaltimą ir buvau visiškai tikras, jog Fuleris sukels ant kojų gelbėjimo tarnybas. Beje, jei pasidomėsite, sužinosite, kad greitoji atvyko anksčiau už detektyvą.

– Keliomis minutėmis anksčiau, – pabrėžė Redmeinas. – Vis dėlto man smalsu sužinoti, kokių patogių aplinkybių dėka turėjote jaunesniojo policijos pareigūno mobiliojo telefono numerį.

– Mudu abu ne per seniausiai dalyvavome stambios narkotikų bylos nagrinėjime, kurio metu kartais prireikdavo skubių ir gan ilgų konsultacijų.

– Taigi detektyvas Fuleris – jūsų bičiulis?

– Menkai jį tepažįstu, – atsiliepė Kreigas. – Mudviejų santykiai grynai profesiniai.

– Spėju, pone Kreigai, pažįstate jį pakankamai gerai, jei paskambinote ir pasirūpinote, kad jūsiškę įvykių versiją jis išgirstų pirmiausiai.

– Laimė, yra dar keturi liudininkai, galintys patvirtinti mano versiją.

– Nekantriai laukiu, kada galėsiu apklausti kiekvieną jūsų draugą, pone Kreigai, nes man įdomu, kodėl sugrįžęs į barą patarėte jiems eiti namo.

– Jie nematė, kaip jūsų klientas nudūrė poną Vilsoną, taigi nebuvo niekaip su tuo susiję, – atsakė Kreigas. – Be to, pamaniau, jog likti bare gali būti pavojinga.

– Bet didžiausias pavojus, pone Kreigai, ko gero, turėjo grėsti vieninteliam pono Vilsono nužudymo liudininkui, tad kodėl jūs neišėjote kartu su bičiuliais?

Kreigas vėl tylėjo, nors šįkart veikiausiai nepalaikė klausimo nereikšmingu.

– Galbūt iš tiesų liepėte jiems išeiti, – tęsė Redmeinas, – kad netrukdytų jums nubėgti namo nusirengti krauju aptaškytų drabužių prieš atvykstant policijai? Juk gyvenate, kaip pats teigėte, vos už šimto jardų.

– Jūs, rodos, užmiršote, pone Redmeinai, kad seržantas Fuleris įvykio vieton atvyko praėjus vos kelioms minutėms po nusikaltimo, – pasišaipė Kreigas.

– Detektyvas atvyko praėjus septynioms minutėms po jūsų skambučio, dar šiek tiek užtruko apklausdamas mano klientą ir tik paskui įėjo į barą.

– Manote, išdrįsčiau taip rizikuoti žinodamas, kad bet kurią minutę gali atvykti policija? – iškošė Kreigas.

– Taip, manau, – atsakė Redmeinas, – jei alternatyva – visas gyvenimas už grotų.

Teismo salėje kilo šurmulys. Visų prisiekusiųjų akys nukrypo į Spenserį Kreigą, bet šis ir vėl nieko neatsakė advokatui. Redmeinas, dar šiek tiek lukterėjęs, pridūrė:

– Pone Kreigai, kartoju, aš nekantriai laukiu, kada galėsiu vieną po kito apklausti jūsų bičiulius, – ir atsisukęs į teisėją pareiškė: – Daugiau klausimų neturiu, milorde.

– Pone Pirsonai, – kreipėsi teisėjas. – Jūs, be abejo, norite perklausti liudytoją?

– Taip, milorde, – atsakė Pirsonas, – yra vienas klausimas, į kurį man tiesiog knieti gauti atsakymą, – jis nusišypsojo liudytojui. – Pone Kreigai, ar jūs esate supermenas?

Kreigas sutriko, bet neabejodamas Pirsono palankumu atsakė:

– Ne, pone. Kodėl klausiate?

– Nes tik supermenas, vos tapęs nusikaltimo liudytoju, įstengtų sugrįžti į barą, perduoti nurodymus draugams, nulėkti namo, nusiprausti po dušu, persirengti, atskristi atgal į užeigą ir lyg niekur nieko ramiai

laukti atvykstančio seržanto Fulerio, – keletas prisiekusiųjų užgniaužė šypsenas. – O gal po ranka dar pasitaikė stebuklinga telefono būdelė? – Šypsenos virto juoku. Pirsonas palaukė, kol juokas nutils, o tada pridūrė: – Leiskite man, pone Kreigai, sugrįžti iš pono Redmeino fantazijų pasaulio ir pateikti vieną rimtą klausimą, – dabar atėjo Pirsono eilė lukterėti, kol visos akys įsmigs į jį. – Kieno pirštų atspaudus ant peilio koto aptiko žmogžudystės įnagį ištyrę Skotland Jardo teismo medicinos ekspertai, jūsų ar kaltinamojo?

– Tikrai ne mano, – atsiliepė Kreigas. – Priešingu atveju aš sėdėčiau teisiamųjų suole.

– Daugiau klausimų neturiu, milorde, – ištarė Pirsonas.

4

Kameros durys atsivėrė, pareigūnas padavė Deniui plastikinį į kelis skyrelius suskirstytą padėklą, prikrautą beskonio maisto, kurį knebinėdamas vaikinas laukė popietinio posėdžio.

Aleksas Redmeinas, atsisakęs pietų, dar sykį persiskaitė užrašus. Negi jis nepakankamai tiksliai įvertino laiką, likusį Kreigui iki seržanto Fulerio atvykimo į barą?

Teisėjas Sakvilis pietavo kartu su tuzinu kitų teisėjų, kurie nė nenusiimdami perukų ir neaptarinėdami vienas kito bylų čiaumojo mėsą bei daržoves.

Pirsonas pietus valgė vienas advokatūros valgykloje viršutiniame aukšte. Jis galvojo apie didelę jaunojo kolegos klaidą, kurią šis padarė apklausos metu, tikslindamas laiką, tačiau ne Pirsono pareiga jį mokyti. Stumdydamas žirnelį iš vieno lėkštės krašto į kitą, kaltintojas apsvarstė galimus posūkius.

Antrą valandą ritualas prasidėjo iš naujo. Teisėjas Sakvilis įėjo į teismo salę, šyptelėjo prisiekusiesiems ir atsisėdo savo vieton. Tada pažvelgė į kaltintoją bei gynėją ir ištarė:

– Laba diena, džentelmenai. Galite kviesti antrąjį liudininką, pone Pirsonai.

– Dėkoju, milorde, – pakildamas atsiliepė šis. – Kviečiu poną Džeraldą Peiną.

Denis pažvelgė į teismo salėn įėjusį vyrą, kurio išsyk neatpažino. Maždaug metro septyniasdešimt penkių centimetrų ūgio, ankstokai praplikęs ir, ko neužmaskavo net puikiai pasiūtas smėlio spalvos kostiumas, keliais svarais sulysęs nuo tada, kai Denis jį matė pastarąjį kartą. Tvarkos prižiūrėtojas palydėjo liudytoją iki pakylos, padavė Bibliją ir iškėlė priesaikos tekstą. Peinas skaitė priesaiką iš kortelės, bet

demonstravo ne menkesnį pasitikėjimą savimi nei Spenseris Kreigas iš ryto.

– Ar jūs esate Džeraldas Deividas Peinas ir gyvenate Velington Mjus gatvėje, šešiasdešimt du, W2, Londone?

– Visiškai teisingai, – atsakė Peinas tvirtu balsu.

– Kokia jūsų profesija?

– Nekilnojamojo turto reikalų konsultantas.

Redmeinas prie Peino pavardės užsirašė: „Nekilnojamojo turto agentas."

– Kokioje firmoje dirbate? – pasiteiravo Pirsonas.

– Esu „Beikerio, Tremleto ir Smito" partneris.

– Esate dar labai jaunas ir jau tokios žymios firmos partneris, – nekaltai nusistebėjo Pirsonas.

– Aš esu jauniausias partneris firmos istorijoje, – atsakė Peinas laikydamasis iš anksto surepetuotos krypties.

Redmeinas akivaizdžiai matė, jog kažkas pamokė Peiną prieš jam užkopiant ant liudininkų pakylos. Jis žinojo, kad Pirsonui to padaryti neleido etika, taigi liko vienintelis galimas kandidatas.

– Sveikinu, – ištarė Pirsonas.

– Paskubėkite, pone Pirsonai, – paragino teisėjas.

– Atsiprašau, milorde. Aš tiesiog norėjau leisti prisiekusiesiems suprasti, ar liudytojas yra patikimas.

– Tuomet jums pavyko, – griežtai tarstelėjo teisėjas Sakvilis. – O dabar pasiskubinkite.

Pirsonas nuosekliai išklausinėjo Peiną apie lemtingojo vakaro įvykius. Taip, patvirtino liudytojas, Kreigas, Mortimeris ir Davenportas buvę „Dunlop Armse" tą vakarą. Ne, jis neišskubėjęs į skersgatvį, kai pasigirdęs riksmas. Teisybė, jie išėję namo Spenseriui Kreigui patarus taip pasielgti. Ne, jis niekada gyvenime iki tol nebuvo sutikęs kaltinamojo.

– Dėkoju, pone Peinai, – užbaigė Pirsonas. – Prašom likti, kur esate.

Redmeinas lėtai atsistojo, kurį laiką kilojo savo popierius ir tik paskui pateikė pirmą klausimą – gudrybė, kurios išmokė tėvas juodvie-

jų užsiėmimų metu. „Jei nori pradėti netikėtu klausimu, mano berniuk, – sakydavo tėvas, – leisk liudytojui paspėlioti." Aleksas palaukė, kol teisėjas, prisiekusieji ir Pirsonas įsistebeilys į jį. Tik kelias sekundes, bet žinojo, jog stovinčiajam ant liudytojų pakylos jos virs amžinybe.

– Pone Peinai, – galų gale prabilo Redmeinas žiūrėdamas į liudytoją. – Ar paskutiniajame kurse Kembridže jūs priklausėte vadinamajai muškietininkų draugijai?

– Taip, – atsakė Peinas sutrikęs.

– Ar tos draugijos moto buvo „Visi už vieną ir vienas už visus"?

Pirsonas pašoko ant kojų Peinui nė nespėjus atsakyti.

– Milorde, man neaišku, kaip priklausymas kadaise egzistavusiai universiteto draugijai susijęs su praėjusių metų rugsėjo aštuonioliktosios įvykiais.

– Aš linkęs jums pritarti, pone Pirsonai, – atsiliepė teisėjas, – bet neabejoju, kad ponas Redmeinas ketina mus apšviesti.

– Tikrai taip, milorde, – atsakė Redmeinas nenuleisdamas akių nuo Peino. – Tad ar muškietininkų moto buvo „Visi už vieną ir vienas už visus"? – pakartojo advokatas.

– Taip, – Peino balse nuskambėjo susierzinimo gaidelė.

– Kas dar siejo draugijos narius? – pasiteiravo Redmeinas.

– Visi vertino Diuma, teisingumą bei gerą vyną.

– Galbūt netgi ne vieną butelį vyno? – pastebėjo Redmeinas ištraukdamas iš popierių krūvos mažą šviesiai mėlyną knygelę. Advokatas pradėjo lėtai versti puslapius. – Ar tam tikra draugijos taisyklė skelbė, jog vieną narį ištikus bėdai visi kiti skuba jam į pagalbą?

– Taip, – atsakė Peinas. – Ištikimybę visuomet laikiau matu, kuriuo vadovaudamasis gali įvertinti kiekvieną žmogų.

– Iš tiesų? – tarstelėjo Redmeinas. – Ar ponas Spenseris Kreigas kartais nepriklausė tai pačiai muškietininkų draugijai?

– Priklausė, – pripažino Peinas. – Tiesą sakant, jis buvo pirmininkas.

– Ar jūs ir kiti du draugijos nariai stojote jam į pagalbą pernai rugsėjo aštuonioliktąją?

– Milorde, – vėl pašoko Pirsonas, – to jau per daug.

– Ko per daug, milorde? – atkirto Redmeinas. – Ar to, jog pajutęs galimą pavojų liudytojui ponas Pirsonas šoka jo ginti? Gal ir jis priklauso muškietininkų draugijai?

Keletas prisiekusiųjų nusišypsojo.

– Pone Redmeinai, – ramiai ištarė teisėjas, – ar, jūsų manymu, liudytojas laužo priesaiką vien todėl, kad universiteto laikais priklausė tam tikrai draugijai?

– Jeigu alternatyva – patupdyti geriausią draugą už grotų bemaž iki gyvos galvos, tuomet taip, manau, jam galėjo dingtelėti tokia mintis.

– Čia jau šiurkštus pažeidimas, – dar sykį stryktelėjo Pirsonas.

– O ar nebus dar šiurkštesnis pažeidimas visam gyvenimui nusiųsti žmogų į kalėjimą už nusikaltimą, kurio nepadarė? – pasiteiravo Redmeinas.

– Spėju, milorde, – pratarė Pirsonas, – mes netrukus sužinosime, kad padavėjas irgi priklausė muškietininkų draugijai.

– Šit ir ne, – atkirto Redmeinas, – tačiau paaiškės, jog padavėjas buvo vienintelis asmuo „Dunlop Armse“, kuris tą vakarą neišėjo į skersgatvį.

– Manau, jūs jau išsakėte savo požiūrį, – pastebėjo teisėjas. – Ko gero, laikas pateikti kitą klausimą.

– Daugiau klausimų neturiu, milorde, – pasakė Redmeinas.

– Ar norite perklausti šį liudytoją, pone Pirsonai?

– Taip, milorde, – atsiliepė šis. – Pone Peinai, ar galite nepalikdamas prisiekusiems abejonių patvirtinti nėjęs paskui poną Kreigą į skersgatvį pasigirdus moters riksmui?

– Taip, galiu, – atsakė Peinas. – Aš to nedariau.

– Aišku. Daugiau klausimų neturiu, milorde.

– Turite teisę išeiti iš teismo salės, pone Peinai, – pasakė teisėjas.

Aleksas Redmeinas negalėjo nepastebėti, jog išeidamas Peinas neatrodė toks savimi pasitikintis, kaip tuomet, kai išdidžiai įžengė pro duris.

– Ar pageidaujate pakviesti kitą liudytoją, pone Pirsonai? – paklausė teisėjas.

– Ketinau pakviesti poną Davenportą, milorde, tačiau galbūt derėtų atidėti apklausą iki rytojaus ryto?

Teisėjas neatkreipė dėmesio, jog dauguma moterų teismo salėje aiškiai troško nedelsiant išvysti Lorensą Davenportą. Sakvilis dirstelėjo į laikrodį.

– Turbūt bus geriausia, jei poną Davenportą pakviesime rytoj iš pat ryto.

– Kaip pageidausite, jūsų šviesybe, – ištarė Pirsonas, patenkintas įspūdžiu, kurį būsimasis kito liudytojo pasirodymas jau padarė penkioms prisiekusiosioms. Beliko tikėtis, kad jaunasis Redmeinas bus pakankamai kvailas ir atakuos Davenportą taip pat įnirtingai, kaip puldinėjo Džeraldą Peiną.

5

Kitą rytą prieš Lorenso Davenporto pasirodymą po teismo salę sklandė laukimo šurmulys. Liudytojo pavardę tvarkos prižiūrėtojas ištarė tyliau nei paprastai.

Lorensas Davenportas tuojau pat įžengė į salę ir nužingsniavo paskui tvarkos prižiūrėtoją ant liudytojų pakylos. Maždaug metro aštuoniasdešimties centimetrų ūgio, tačiau būdamas itin laibas atrodė dar aukštesnis. Vilkėjo nepriekaištingai pasiūtą tamsiai mėlyną kostiumą bei kremo spalvos marškinius, kurie atrodė tik šįryt išpakuoti. Jis sugaišo nemažai laiko svarstydamas, ar dera ištis kaklaraištį, ir galiausiai paklausė Spenserio patarimo, jog atsaini išvaizda teisme sukelia prastą įspūdį. „Lai jie laiko tave gydytoju, o ne aktoriumi", – pareiškė Kreigas. Davenportas pasirinko dryžuotą kaklaraištį, kurį ryšėdavo tik priešais kameras. Tačiau ne Lorenso drabužiai priversdavo moteris atsisukti, o skvarbios mėlynos akys, tankūs banguoti plaukai ir bejėgiškas žvilgsnis, kuris daugeliui sužadindavo norą jį įsisūnyti. Bet tik vyresnėms. Jaunoms kildavo kitokių minčių.

Lorensas Davenportas išgarsėjo vaidindamas širdies chirurgą seriale „Receptas". Kiekvieną šeštadienio vakarą jis valandai prikaustydavo devynių milijonų žiūrovų dėmesį. Jo gerbėjams nerūpėjo, kad gydytojas daugiau laiko praleisdavo flirtuodamas su seselėmis, nei šuntuodamas koronarines arterijas.

Davenportui atsistojus ant liudytojų pakylos, tvarkos prižiūrėtojas padavė jam Bibliją ir it sufleris iškėlė kortelę, kad šis galėtų pradėti skaityti tekstą. Padeklamavęs priesaiką Davenportas pavertė ketvirtąją teismo salę savo teatru. Aleksas Redmeinas negalėjo nepastebėti, jog visos penkios prisiekusiosios šypsosi liudininkui. Davenportas irgi apdovanojo moteris šypsena, tarsi stovėtų scenoje aidint aplodismentams.

Pirsonas lėtai atsistojo. Jis ketino išlaikyti Davenportą ant liudytojų pakylos kuo ilgiau, kol tik šis įstengs žavėti prisiekusiuosius. Aleksas Redmeinas, pasinaudodamas dar vienu tėvo patarimu, atsilošė laukdamas uždangos pakėlimo. Denis, išvydęs šį žmogų, kurį taip aiškiai prisiminė matęs bare tą naktį, teisiamųjų suole pasijuto dar labiau atskirtas nuo pasaulio.

– Ar jūs esate Lorensas Endrius Davenportas? – paklausė Pirsonas spindulingai šypsodamasis liudytojui.

– Taip, pone.

Pirsonas atsisuko į teisėją.

– Noriu paprašyti, milorde, leisti man neklausti pono Davenporto namų adreso, – kaltintojas patylėjo. – Dėl akivaizdžių priežasčių.

– Prašymas patenkintas, – sutiko teisėjas Sakvilis, – bet pareikalausiu, kad liudytojas patvirtintų pastaruosius penkerius metus nekeitęs gyvenamosios vietos.

– Tikrai nekeičiau, milorde, – ištarė Davenportas atsisukdamas į šio spektaklio režisierių ir krestelėdamas galvą.

– Tuomet prašom atsakyti, – toliau tęsė Pirsonas, – ar 1999 metų rugsėjo aštuonioliktąją lankėtės „Dunlop Armse“?

– Taip, lankiausi, – atsakė Davenportas. – Su keliais bičiuliais šventėme trisdešimtąjį Džeraldo Peino gimtadienį. Mes visi kartu mokėmės Kembridže, – abejingai nutęsė, taip kalbėdavo vaidindamas Hitklifą gastrolių metu.

– Ar tą vakarą pastebėjote kaltinamąjį, sėdėjusį kitame patalpos kampe? – paklausė Pirsonas rodydamas teisiamųjų suolo pusėn.

– Ne, pone. Tąsyk aš jo nepastebėjau, – atsakė Davenportas kreipdamasis į savojo spektaklio žiūrovus prisiekusiuosius.

– Ar kiek vėliau tą vakarą jūsų bičiulis Spenseris Kreigas pašokęs išbėgo pro galines užeigos duris?

– Taip.

– Kai pasigirdo merginos riksmas?

– Taip ir buvo, pone.

Pirsonas lukterėjo vildamasis, jog Redmeinas pašokęs puls prieštarauti dėl tokio akivaizdžiai nukreipiančio klausimo, bet Aleksas nė nekrustelėjo. Įgavęs drąsos Pirsonas pratęsė:

– Ar po keleto minučių ponas Kreigas sugrįžo į barą?

– Taip, teisingai, – patvirtino Davenportas.

– Ir jis patarė jums bei kitiems dviem draugams eiti namo? – toliau sufleravo liudytojui Pirsonas, o Aleksas ir dabar nė nemirktelėjo.

– Tikrai taip, – atsiliepė Davenportas.

– Ar ponas Kreigas paaiškino, kodėl, jo manymu, turite išeiti iš baro?

– Taip, jis pasakė, esą skersgatvyje susimušė du vyrai ir vienas iš jų ginkluotas peiliu.

– Kaip jūs sureagavote išgirdęs iš pono Kreigo tokį dalyką?

Davenportas delsė tiksliai nežinodamas, kaip atsakyti, mat šios teksto dalies nebuvo surepetavęs.

– Galbūt pamanėte privaląs nueiti ir sužinoti, ar merginai negresia pavojus? – tučtuojau paslaugiai atliko suflerio pareigą Pirsonas.

– Taip, taip, – sutiko Davenportas pajutęs, jog nematant slenkančių teksto eilučių vaidinti sekasi ne taip sklandžiai.

– Bet vis dėlto paklausėte Spenserio Kreigo patarimo ir išėjote?

– Taip, teisingai, aš paklausiau Spenserio patarimo, bet juk jis, – liudytojas patylėjo sustiprindamas efektą, – išmano įstatymus, taigi tikėjau elgiąsis teisingiausiai.

„Atmintinai iškaltas tekstas“, – pagalvojo Aleksas. Davenportas aiškiai sugrįžo į saugias, surepetuotas vėžes.

– Taigi jūs neišėjote į skersgatvį?

– Ne, pone, neišėjau, kai Spenseris patarė nieku gyvu nesiartinti prie peiliu ginkluoto vyro.

Aleksas liko sėdėti savo vietoje.

– Aišku, – tarstelėjo Pirsonas atsiversdamas kitą segtuvo puslapį ir įsistebeilydamas į baltą popieriaus lapą. Klausimai išseko greičiau, nei tikėjosi. Kaltintojas negalėjo suprasti, kodėl oponentas nemėgino jo pertraukti, kai taip įžūliai veste vedė liudytoją už rankos. Jis nenorom užvertė segtuvą.

– Prašom likti ant liudytojų pakylos, pone Davenportai. Mano kolega neabejotinai pageidaus jus apklausti.

Aleksas Redmeinas nė nedirstelėjo Lorenso Davenporto pusėn, kuris tebesišypsodamas prisiekusiesiems brūkštelėjo ranka per ilgus savo plaukus.

– Ar norite apklausti liudytoją, pone Redmeinai? – paklausė teisėjas, tarytum laukdamas puikaus reginio.

– Ne, ačiū, milorde, – atsakė Redmeinas mažumėlę pakildamas iš vietos.

Kai kuriems stebėtojams teko slėpti nusivylimą.

Abejingai sėdintis jaunasis advokatas pasekė tėvo patarimu niekada nevykdyti kryžminės apklausos, jei prisiekusieji simpatizuoja liudytojui ir trokšta tikėti viskuo, ką šis sako. Kaip įmanydamas greičiau pašalink jį nuo liudytojų pakylos vildamasis, jog iki to laiko, kai prisiekusiesiems teks pareikšti nuosprendį, reginio prisiminimas – o Davenportas padovanojo tikrą reginį – nublanks.

– Galite nulipti nuo liudytojų pakylos, pone Davenportai, – tarsi nenorom pareiškė teisėjas Sakvilis.

Davenportas nužengė nuo scenos pasistengdamas trumpą kelionę per teismo salę į užkulisius paversti kuo efektingesne. Vos atsidūręs sausakimšame koridoriuje aktorius patraukė tiesiai žemyn vedančių laiptų link, kol apstulbę gerbėjai nesuvokė išties išvydę daktarą Beresfordą ir nespėjo paprašyti autografo.

Išėjęs iš pastato aktorius lengviau atsikvėpė. Apklausa jam nesuteikė malonumo, todėl džiaugėsi šiai pasibaigus greičiau, negu tikėjosi; jautėsi tarytum po konkursinės perklausos, o ne po vaidinimo. Jis akimirksniu atsipalaidavo svarstydamas, ar bemiegė naktis neatsispindėjo veide. Nušuoliavęs laiptais žemyn ir atsidūręs gatvėje Davenportas pasižiūrėjo į laikrodį; į dvyliktą valandą sutartą susitikimą su Spenseriu Kreigu nueis šiek tiek per anksti. Lorensas pasuko į dešinę ir nužingsniavo Vidinio Templio link neabejodamas, kad Spenseris nudžiugs sužinojęs apie Redmeino atsisakymą jį perklausti. Aktorius baiminosi, kad jaunasis advokatas gali spustelėti jį dėl seksualinės orientacijos, kuri, jei tik pasakytų teisybę, taptų pagrindine rytdienos bulvarinių laikraščių antrašte... Kita vertus, ši naujiena būtų nublankus, jei būtų išklojęs visą tiesą.

6

Tobis Mortimeris apsimetė nepažįstąs pro šalį nuskubėjusio Lorenso Davenporto. Spenseris Kreigas perspėjo, girdi, jie neturėtų drauge rodytis viešose vietose iki teismo pabaigos. Jis paskambino visiems trims vos grįžęs namo tą vakarą ir pranešė apie būsimą detektyvo Fulerio apsilankymą, kuriam reikėsią patikslinti keletą dalykų. Linksmai prasidėjęs Džeraldo gimtadienio vakarėlis visiems keturiems virto košmaru.

Prasilenkdamas su Davenportu Mortimeris nuleido galvą. Jis jau keletą savaičių drebėjo vos pagalvojęs apie būsimą liudijimą, nepaisant nuolatinio Spenserio įtikinėjimo, esą, net jei Redmeinas atkapstysiąs Tobio narkotikų problemą, jis niekada to nepaminėsiąs.

Muškietininkai liko vieningi, tačiau nė vienas nebeapsimetinėjo, neva jų santykiai išliko nepakitę. Lemtingosios nakties įvykiai Mortimerį tik dar labiau įklampino. Prieš gimtadienio vakarėlį kvaišalų pardavėjai laikė jį savaitgaliniu vartotoju, o teismui priartėjus, Tobiui jau reikėjo dviejų dozių kiekvieną dieną.

– Nė negalvok susileisti prieš eidamas liudyti, – perspėjo Spenseris.

Tačiau kaip Kreigas galėjo suprasti, ką jis jaučia, kai pats niekada neišmėgino *apsvaigimo*: kelios absoliučios palaimos valandos, kol poveikis palaipsniui atslūgsta, tada prasideda prakaitavimas, drebulys, o galiausiai pasiruošimas ritualui, kuris vėl pakylės virš šio pasaulio – adatos suleidimas į dar sveiką veną, kritimas, kol skystis skverbiasi į kraują ir vikriai užmezga ryšį su smegenimis, paskui, galų gale, palaimingas palengvėjimas, kol ciklas vėl prasideda nuo pradžių. Mortimeris jau ėmė prakaituoti. Kažin kada ims krėsti drebulys? Vos tik jis bus iškviestas, išsyk užlies adrenalino banga.

Atsivėrė teismo salės durys, pasirodė tvarkos prižiūrėtojas. Mortimeris akimoju pašoko pasiryžęs nenuvilti bičiulių.

– Redžinaldas Džeksonas! – užbaubė tarnautojas nekreipdamas dėmesio į liesą išstypėlį, pakilusį vos jam pasirodžius.

„Dunlop Armso" šeimininkas nusekė paskui tvarkos prižiūrėtoją į teismo salę. Su šiuo žmogumi Mortimeris irgi nė sykio nesikalbėjo per pastaruosius šešis mėnesius.

– Palik jį man, – pareiškė Spenseris, kuris nuo pat Kembridžo laikų visuomet išspręsdavo visas Mortimerio problemėles.

Tobis vėl susmuko ant suolo ir įsikibo į jo kraštus, pajutęs prasidedantį drebulį. Jis nežinojo, kiek dar įstengs ištverti – nors ir bijojo Spenserio Kreigo, šią baimę baigė nugalėti dozės poreikis. Kol barmenas išėjo iš teismo salės, Mortimerio marškinius, trumpikes ir kojines permerkė prakaitas, nors buvo vėsus kovo rytas. „Susitvardyk" – girdėte girdėjo Spenserio žodžius, nors tas sėdėjo savo kontoroje už geros mylios ir veikiausiai plepėjo su Lorensu apie ligi šiol puikiai besiklostantį teismo procesą. Bičiuliai lūkuriavo prie jų prisijungsiančio Tobio. Paskutiniojo mozaikos gabalėlio.

Laukdamas, kol teismo tarnautojas pasirodys dar sykį, Mortimeris pakilęs pradėjo vaikštinėti koridoriumi pirmyn ir atgal, žvilgčiojo į laikrodį ir meldėsi, kad iki pietų pakaktų laiko dar vieno liudytojo parodymams. Jis viltingai nusišypsojo, kai tvarkos prižiūrėtojas pasirodė koridoriuje.

– Detektyvas seržantas Fuleris, – paskelbė šis. Mortimeris vėl žnektelėjo ant suolo.

Drebulys tapo nekontroliuojamas. Jam reikėjo injekcijos taip stipriai, kaip kūdikiui reikia motinos krūties. Tobis atsistojo ir nusvirduliavo tualeto pusėn. Radęs baltomis plytelėmis išklotą patalpą tuščią, pajuto palengvėjimą. Plyšys viršuje ir durų apačia kėlė šiokį tokį susirūpinimą: kas nors galėjo pastebėti, jog jis laužo įstatymą Centriniame baudžiamųjų bylų teisme. Tačiau kvaišalų alkis pasiekė ribą, kai sveiką protą išstumia poreikis, o rizika neberūpi.

Mortimeris atsisagstė švarką ir iš vidinės kišenės išsitraukė drobinį maišelį: narkomano komplektą. Išvyniojęs patiesė audinį ir išdėstė reikmenis ant klozeto dangčio. Jaudinantis pasiruošimas prasidėjo. Tobis paėmė mažutį, 250 svarų kainuojantį, 1mg buteliuką, kurio tu-

rinį sudarė švarus aukštos kokybės skystimėlis. Kažin kiek ilgai įstengs pirkti tokį brangų preparatą, kai tėvo užrašytas nedidukas palikimas galutinai išseks? Jis įbedė adatą į indelį ir tol traukė stūmoklį, kol plastikinis cilindrėlis užsipildė. Tobis netikrino, ar skystis švirkščiasi be oro, nes negalėjo iššvaistyti nė lašelio.

Jis sustingo išgirdęs kitame patalpos gale atsiveriant duris, nuo kaktos varvėjo prakaitas. Mortimeris nejudėdamas laukė, kol nepažįstamasis pasinaudos tualetu pagal tiesioginę paskirtį. Pagaliau, dar sykį virstelėjus durims, nusirišo seną mokyklinį kaklaraištį, atsiraitojo klešnę ir ėmė ieškoti venos: ši užduotis kasdien vis sunkėjo. Tobis apsivyniojo kaklaraiščiu koją, veržė vis smarkiau ir smarkiau, kol pagaliau išryškėjo mėlyna vena. Viena ranka tvirtai laikydamas kaklaraištį, kita suėmęs švirkštą įdūrė adatą į kraujagyslę ir lėtai spaudė stūmoklį, kol skystis iki paskutinio lašelio sutekėjo į kraują. Giliai su palengvėjimu atsiduséęs jis nusklendė į kitą pasaulį – pasaulį, kuriame nebuvo Spenserio Kreigo.

– Nebenoriu aptarinėti šios temos, – pareiškė Betės tėvas šį rytą sėsdamasis prie stalo, ant kurio žmona padėjo kiaušinius bei kumpį. Nuo pat pirmosios santuokos dienos ji gamino jam tokius pat pusryčius.

– Bet, tėti, juk tu iš tiesų netiki, kad Denis galėjo nužudyti Bernį. Juodu buvo geriausi draugai nuo tada, kai pirmą sykį susitiko Klemo Etlio mokykloje.

– Denis pradėjo nebesivaldyti, pats mačiau.

– Kada?

– Bokso ringe, kovodamas su Berniu.

– Nes Bernis visuomet jį įveikdavo.

– Galbūt šį kartą Denis laimėjo, nes turėjo peilį? – priblokšta tėvo mesto kaltinimo Betė neatsakė. – Gal jau nebepameni, – tęsė jis, – kas prieš daugelį metų nutiko žaidimų aikštelėje?

– Pamenu, – atsiliepė Betė. – Bet tąsyk Denis gelbėjo Bernį.

– Tąsyk atsisukęs mokyklos direktorius pamatė jo rankoje peilį.

– Gal tu pats neprisimeni, – įsiterpė Betės motina, – jog vėliau policijos apklaustas Bernis patvirtino Denio pasakojimą?

– Tačiau štai dar kartą Denio rankoje atsiranda peilis. Ar čia tik sutapimas?

– Bet juk aš tau šimtą kartų sakiau...

– Atseit visiškai nepažįstamas žmogus mirtinai subadė tavo brolį.

– Taip ir buvo, – patvirtino Betė.

– Tačiau Denis jo neišprovokavo ir neišerzino.

– Ne, – Betė stengėsi išlikti rami.

– Aš ja tikiu, – pareiškė ponia Vilson papildydama dukters kavos puodelį.

– Tu visuomet tiki.

– Nes neturiu priežasties abejoti, – atsakė moteris. – Neteko girdėti Betės meluojant.

Ponas Vilsonas sėdėjo tylėdamas, nepaliestas maistas ataušo.

– Ir tu vis dar viliesi, kad aš laikysiu melagiais visus kitus? – galiausiai ištarė.

– Taip, viliuosi, – atsiliepė Betė. – Juk aš ten buvau, taigi žinau, kad Denis nekaltas.

– Keturi prieš vieną, – tarstelėjo Vilsonas.

– Tėti, mes kalbame ne apie šunų lenktynes, o apie Denio gyvenimą.

– Ne, mes kalbame apie nutrūkusį mano sūnaus gyvenimą, – sulig kiekvienu žodžiu keldamas balsą išrėkė Vilsonas.

– Jis buvo ir mano sūnus, – įsiterpė Betės motina, – jei kartais užmiršai.

– Turbūt būsi užmiršęs dar kai ką, – vėl prabilo Betė, – ne kas kitas, o Denis buvo tas žmogus, už kurio taip troškai mane ištekinti ir kurio prašei perimti autoservisą, kai išeisi į pensiją. Taigi kodėl staiga lioveisi juo tikėjęs?

– Aš tau kai ko nepasakiau, – atsiduso Betės tėvas. Ponia Vilson nuleido galvą. – Kai Denis tą rytą atėjo man pasakyti ketinąs tau pasipiršti, maniau, elgiuosi teisingai pranešdamas jam, jog apsigalvojau.

– Apsigalvojai dėl ko? – paklausė Betė.

– Dėl to, kas perims autoservisą, kai aš išeisiu į pensiją.

7

– Daugiau klausimų neturiu, milorde, – užbaigė Aleksas Redmeinas.

Teisėjas padėkojo detektyvui Fuleriui ir leido šiam išeiti iš teismo salės.

Aleksui tądien ne itin sekėsi. Išvaizdusis Lorensas Davenportas pakerėjo prisiekusiuosius savo žavesiu. Detektyvas seržantas Fuleris sudarė padoraus, sąžiningo pareigūno įspūdį ir tiksliai išdėstė, ką buvo matęs tą vakarą; vienintelė slidesnė vieta, kuria galėjo pasinaudoti Aleksas, buvo jo santykiai su Kreigu, tačiau, advokatui spustelėjus, detektyvas tiesiog pakartojo žodį „profesiniai". Vėliau, kai Pirsonas jo pasiteiravo, kiek laiko praslinko nuo Kreigo skambučio pagalbos tarnybai iki to momento, kai Fuleris įžengė į barą, liudytojas atsakė, esą apytiksliai galėjo praeiti maždaug penkiolika minučių.

Tuo metu barmenas Redžis Džeksonas be paliovos kartojo vis tą patį: jis uoliai dirbęs savo darbą, todėl ničnieko nematęs ir negirdėjęs.

Redmeinas suvokė, jog vienintelė jo viltis surasti spragą keturių muškietininkų gynyboje siejosi su Tobiu Mortimeriu. Aleksas puikiai žinojo apie vyruko polinkį į narkotikus, bet neketino to paskelbti teisme, kadangi apklausos metu jokie kiti dalykai neturi blaškyti Mortimerio. Redmeinas jautė, jog Mortimeris – vienintelis Karūnos liudytojas, kurį spaudimas gali palaužti, todėl džiaugėsi, kad pastarajam teko visą dieną laukti koridoriuje.

– Manau, spėsime išklausyti dar vieną liudytoją, – dirstelėjęs į laikrodį nusprendė teisėjas Sakvilis.

Pirsonas netryško entuziazmu prieš paskutiniojo Karūnos liudytojo pasirodymą. Perskaitęs smulkų policijos pranešimą jis vis dar abejojo, ar apskritai dera kviesti Tobį Mortimerį, bet žinojo, jog tokiu atveju Redmeinui kils įtarimas, ir advokatas gali pats išsikviesti liudytoją. Pirsonas lėtai atsistojo.

– Kviečiu poną Tobį Mortimerį, – pareiškė jis.

Tarnautojas išėjo į koridorių ir užriaumojo:

– Tobis Mortimeris! – jis nustebo nebepamatęs ten sėdėjusio vyruko, kuris anksčiau, rodos, taip troško būti iškviestas. Tvarkos prižiūrėtojas atidžiai nužvelgė suolus, bet liudytojo nė pėdsako neliko. Jis antrą kartą dar garsiau išrėkė pavardę, tačiau atsakymo nesulaukė.

Jauna nėščia moteris priešakinėje eilėje pakėlė galvą abejodama, ar turi teisę kreiptis į tvarkos prižiūrėtoją. Tarnautojas pažvelgė į ją.

– Ar jūs matėte Mortimerį, ponia? – paklausė švelnesniu tonu.

– Taip, – atsakė ši, – jis jau prieš kurį laiką nuėjo į tualetą, bet taip ir nesugrįžo.

– Ačiū, ponia, – tvarkos prižiūrėtojas vėl dingo teismo salėje. Jis skubiai priėjo prie sekretoriaus, kuris įdėmiai išklausė žinią, o paskui informavo teisėją.

– Ką gi, lukterėkime dar keletą minučių, – pratarė teisėjas.

Redmeinas dirsčiojo į laikrodį ir sulig kiekviena minute vis labiau nerimavo. Niekas taip ilgai neužtrunka tualete... nebent... Pirsonas palinko advokato pusėn, nusišypsojo ir viltingai pasiūlė:

– Galbūt atidėkime šio liudytojo apklausą rytojaus rytui?

– Ne, ačiū, – tvirtai atsakė Redmeinas. – Aš mielai palauksiu.

Aleksas dar sykį peržiūrėjo klausimus, pasibraukė reikšmingesnius žodžius, kad nereikėtų ilgai spoksoti į popierius. Vos tarnautojui sugrįžus, advokatas pakėlė akis. Tvarkos prižiūrėtojas nuskubėjo per salę ir kažką šnipštelėjo sekretoriui, kuris perdavė informaciją teisėjui. Sakvilis linktelėjo.

– Pone Pirsonai, – kreipėsi jis. Kaltintojas pašoko. – Pasirodo, paskutinysis jūsų liudytojas susirgo, todėl šiuo metu vyksta į ligoninę, – jis nepridūrė apie švirkštą, įbestą į kairės kojos veną. – Taigi šios dienos svarstymą skelbiu baigtą. Abu advokatus norėčiau tuojau pat pamatyti savo kabinete.

Aleksas Redmeinas dar neįžengęs į teisėjo kabinetą žinojo, kad jo koziris pašalintas iš kaladės. Užvertęs segtuvą, pavadintą „Karūnos liudytojai“, advokatas suvokė, jog dabar Denio Kartraito likimas atsidūrė jo sužadėtinės Betės Vilson rankose. Nors ir pats gynėjas vis dar abejojo, ar mergina sako tiesą.

8

Pirmoji teismo savaitė baigėsi; keturi pagrindiniai jo veikėjai savaitgalį praleido labai skirtingai.

Aleksas Redmeinas išvyko į Somerseto grafystę paviešėti pas tėvus Bate. Jam dar nespėjus uždaryti laukujų durų, tėvas pradėjo kamantinėti apie teismą, tačiau motinai labiau rūpėjo pastaroji sūnaus mergina.

– Vilties dar yra, – atsakė jis iškart abiems.

Aleksas išvyko sekmadienį popiet, tad iki to laiko, talkinant tėvui, atliekančiam teisėjo vaidmenį, pasikartojo visus klausimus, kuriuos ketino pateikti Betei Vilson kitą dieną. Senukui tokia užduotis nebuvo sunki, juk kaip tik šį darbą ir dirbo pastaruosius dvidešimt metų iki pat pensijos.

– Anot Sakvilio, tu nelinkęs pasiduoti, – pareiškė tėvas, – bet, jo manymu, kartais pernelyg rizikuoji.

– Nes tik tokiu būdu galiu išsiaiškinti, ar Kartraitas nekaltas.

– Čia ne tavo darbas, – atkirto tėvas. – Sprendimą priims prisiekusieji.

– Dabar pats kalbi visai kaip teisėjas Sakvilis, – nusijuokė Aleksas.

– Tavo darbas, – nuleisdamas negirdomis pastabą tęsė tėvas, – kuo geriau atstovauti klientui, nesvarbu, ar jis kaltas, ar ne.

Senasis Redmeinas, be abejo, užmiršo pirmą kartą išklojęs sūnui šį patarimą, kai šis buvo septynerių, ir vėliau pakartojęs begalę kartų iki tol, kol Aleksas, baigęs teisės studijas Oksforde, išlaikė baigiamuosius egzaminus.

– Kokio tipo liudytoja, tavo manymu, bus Betė Vilson? – paklausė tėvas.

– Garbus karališkasis advokatas sykį man pasakė, – pasipūtėliškai truktelėdamas švarko atlapus atsiliepė Aleksas, – jog niekada negali deramai įvertinti liudytojo, kol šis neatsistojo ant pakylos.

– Taikliai pastebėta, – prunkštelėjo motina ir nešina lėkštėmis dingo virtuvėje.

– Nenuvertink Pirsono, – patarė tėvas nepaisydamas žmonos komentaro. – Gynybos liudytojų apklausa – jo stiprioji vieta.

– Ar įmanoma deramai neįvertinti karališkojo advokato Arnoldo Pirsono? – šypsodamasis paklausė Aleksas.

– Įmanoma, du kartus patyriau tą savo kailiu.

– Ar abusyk du nekalti žmonės buvo nubausti už nepadarytus nusikaltimus? – pasidomėjo Aleksas.

– Anaiptol. Abu buvo kalti kaip velniai, bet vis tiek privalėjau juos išsukti. Turėk omeny, jei tik Pirsonas aptinka spragą gynyboje, jis grįš prie jos nuolat, kol įsitikins, jog prisiekusieji, išėję priimti nuosprendžio, prisimins šį epizodą.

– Ar galiu pertraukti išmintingąjį teisininką ir paklausti, kaip laikosi Suzana? – pasiteiravo motina įpildama Aleksui kavos.

– Suzana? – pakartojo atgal į realybę staiga nublokštas Aleksas.

– Žavi mergina, su kuria mus supažindinai prieš keletą mėnesių.

– Suzana Renik? Neturiu supratimo. Mudu nebesusitinkame. Abejoju, ar advokatūra ir asmeninis gyvenimas yra suderinami dalykai. Vienas Dievas težino, kaip judu sugebėjote susituokti.

– Tavo motina kas vakarą mane penėjo, kol tęsėsi *Carbarshi* teismas. Jei nebūčiau jos vedęs, būčiau miręs badu.

– Taip paprasta? – nusistebėjo Aleksas šyptelėdamas motinai.

– Ne visai, – atsiliepė ši. – Teismas tęsėsi daugiau nei dvejus metus, ir tėvas galų gale pralaimėjo.

– Ne, nepralaimėjau, – paprieštaravo senukas apkabindamas žmoną per liemenį. – Tik noriu tave perspėti, berniuk, Pirsonas nevedęs, taigi jis visą savaitgalį sėdės ir ruoš velniškai suktus klausimus Betei Vilson.

Denis nebuvo paleistas už užstatą, tad pastaruosius šešis mėnesius praleido sustiprinto saugumo Belmaršo kalėjime, Londono pietryčiuose. Dvidešimt keturias valandas per parą jis kamuodavosi pus-

trečio metro ilgio ir metro aštuoniasdešimties pločio vienutėje, kur stovėjo lova, plastiko stalas, tokia pat kėdė, maža plieninė praustuvė ir plieninis unitazas. Į išorinį pasaulį tepažvelgdavo pro mažutį grotuotą langelį aukštai virš galvos. Kiekvieną dieną galėjo keturiasdešimt penkias minutes praleisti už kameros ribų bei paslankioti aplink nykų kiemą – išbetonuotą aikštelę, apjuostą šešiolikos pėdų aukščio tvora, užsibaigiančia spygliuota viela.

– Aš nekaltas, – kartojo kaskart paklaustas, o prižiūrėtojai bei kiti kaliniai visuomet atsakydavo: „Visi šitaip šneka."

Tą rytą slankiodamas aplink betoninį kiemą Denis stengėsi negalvoti, kaip praėjo pirmoji teismo savaitė, tačiau atsiriboti nepavyko. Kad ir kaip įdėmiai žiūrėjo į kiekvieną prisiekusįjį, neįstengė įžvelgti, ką šie mąsto. Ko gero, pirmoji savaitė nebuvo itin sėkminga, tačiau dabar Betė bent jau galės papasakoti, ką žino. Ar prisiekusieji patikės ja, ar Spenserio Kreigo įvykių versija? Denio tėvas visuomet kartodavo sūnui, girdi, britų teismai – patys teisingiausi pasaulyje, todėl nekaltas žmogus čia niekados neatsidurs kalėjime. Jei tėvas teisus, tuomet po savaitės jis bus laisvas. Apie alternatyvą Denis stengėsi negalvoti.

Karališkasis advokatas Arnoldas Pirsonas savaitgalį irgi praleido kaime, vasarnamyje Kotsvolde, apsuptame keturių su puse akrų sodo – jo džiaugsmo ir pasididžiavimo. Apėjęs rožes Pirsonas pamėgino skaityti puikių atsiliepimų susilaukusį romaną, tačiau netrukus padėjo knygą į šalį ir patraukė pasivaikščioti. Klajodamas po kaimą stengėsi užmiršti viską, kas tą savaitę vyko Londone, tačiau mintys vis grįždavo prie bylos.

Nuojauta kuždėjo, kad pirmoji savaitė praėjo gerai, nors Redmeinas ir įrodė esąs kur kas narsesnis oponentas, negu jis tikėjosi. Pažįstama užtikrinta kalbėjimo maniera, akivaizdžiai paveldėtos savybės ir įgimtas sugebėjimas pasirinkti laiką sužadino prisiminimus apie Alekso tėvą, kuris, Arnoldo nuomone, buvo geriausias advokatas iš visų, su kuriais teko susidurti.

Bet, dėkui Dievui, vaikinukas dar nepatyręs. Oponentas galėjo išpešti kur kas daugiau nagrinėdamas laiko klausimą Kreigo liudijimo metu. Arnoldas būtų čiupęs laikmatį ir suskaičiavęs grindinio akmenis tarp „Dunlop Armso" bei namo, kuriame gyveno Kreigas. Paskui būtų sugrįžęs namo, nusirengęs, nusiprausęs po dušu, apsitaisęs švariais drabužiais ir vėlgi užfiksavęs, kiek truko šios manipuliacijos. Arnoldo manymu, viską susumavus turėjo susidaryti maždaug dvidešimt daugių daugiausiai – trisdešimt – minučių.

Kaimo parduotuvėlėje nusipirkęs šiokio tokio maisto ir vietinį laikraštį, Pirsonas patraukė atgalios. Minutėlei stabtelėjo prie kaimo pievos ir nusišypsojo prisiminęs, kaip penkiasdešimt septyniais taškais įveikė Broklherstą prieš dvidešimt metų... O gal prieš trisdešimt? Viskas, ką Anglijoje mėgo, siejosi su kaimu. Arnoldas pažvelgė į laikrodį ir atsiduso pamatęs, jog metas grįžti ir ruoštis rytdienai.

Išgėręs arbatos nuėjo į darbo kambarį, atsisėdo prie stalo ir peržvelgė Betei Vilson paruoštus klausimus. Prieš pradėdamas, įgis pranašumo išklausęs Redmeino apklausą. Tylutėliai sėdės ant suolo krašto tarsi grobio tykantis katinas ir kantriai lauks menkiausios merginos klaidelės.

Arnoldas šyptelėjo nukreipęs žvilgsnį į *Bethnal Green and Bow Gazette*, buvo tikras, jog Redmeinas nebus perskaitęs prieš penkiolika metų pirmajame puslapyje pasirodžiusio straipsnio. Gal Arnoldas Pirsonas elegancija bei manieromis ir neprilygo teisėjui Redmeinui, tačiau šias spragas kompensavo ilgomis kruopštaus darbo valandomis ir atrado dar du įkalčius, kurie tikrai nepaliks prisiekusiesiems abejonių, kad Kartraitas kaltas. Tačiau abu juos pataupys kaltinamajam, kurį apklaus kitą savaitę.

Tą dieną, kai Aleksas prie pietų stalo Bate šnekučiavosi su tėvais, Denis mankštinosi sukdamas ratus Belmaršo kalėjimo kieme, o Arnoldas apsipirkinėjo kaimo krautuvėlėje, Betė Vilson apsilankė pas savo apylinkės gydytoją.

– Tik paprastas patikrinimas, – šypsodamasis patikino šis. Tačiau netrukus šypsena išblėso, žvilgsnis tapo susirūpinęs. – Ar po paskutinio apsilankymo patyrėte stresą? – paklausė daktaras.

Betė nevargino gydytojo skųsdamasi, ką patyrė pastarąją savaitę. Streso anaiptol nesumažino tėvo įsitikinimas Denio kalte ir draudimas namuose minėti sužadėtinio vardą, nors mama visuomet tikėjo Betės pasakojimu apie nelemtojo vakaro įvykius. Tik ar prisiekusieji yra tokio tipo žmonės kaip jos motina, ar kaip tėvas?

Jau šešis mėnesius kiekvieną sekmadienio popietę Betė lankė Denį Belmaršo kalėjime, tačiau šiandien pasimatymas neįvyko. Ponas Redmeinas pranešė, jog nuo šiol neleidžiama palaikyti su juo jokių ryšių, kol baigsis teismas. Kai prisiekusieji galiausiai paskelbs nuosprendį, net ir tėvas patikės Denio nekaltumu.

Pirmadienio rytą Vilsonas pavėžėjo dukterį iki Old Beilio ir išlaipino prie pagrindinio teismo rūmų įėjimo. Betei lipant iš automobilio tėvas tarstelėjo tik du žodžius:

– Pasakyk tiesą.

9

Susitikus jųdviejų akims Denis pajuto šleikštulį. Spenseris Kreigas stebeilijo į jį iš žiūrovų balkono. Jis irgi įbedė į Kreigą akis, tarsi stovėtų ringo vidury laukdamas, kol gongas paskelbs pirmąjį raundą.

Betei įėjus į teismo salę Denis pamatė sužadėtinę po dviejų savaičių pertraukos. Jis lengviau atsikvėpė, nes ant liudytojų pakylos mergina stovėjo nusigręžusi nuo Kreigo. Prieš ištardama priesaikos žodžius Betė švelniai nusišypsojo Deniui.

– Ar jūs esate Elizabeta Vilson? – pasiteiravo Aleksas Redmeinas.

– Taip, – atsakė ji susidėjusi rankas ant pilvo, – bet visi mane vadina Bete.

– Ar gyvenate dvidešimt septintajame Beikono kelio name, Bovyje, Rytų Londone?

– Taip.

– O žuvusysis Bernis Vilsonas buvo jūsų brolis, tiesa?

– Taip, – patvirtino Betė.

– Ar šiuo metu dirbate „Dreiko laivybos draudimo kompanijos" direktoriaus asmenine padėjėja?

– Taip.

– Kada metas gimti kūdikiui? – paklausė Redmeinas. Pirsonas suraukė antakius, bet žinojo, jog nedera kištis.

– Po šešių savaičių, – nuleidusi galvą atsiliepė Betė.

Teisėjas Sakvilis pasilenkė į priekį ir šypsodamasis Betei pratarė:

– Malonėkite kalbėti garsiau, panele Vilson. Prisiekusieji turi išgirsti kiekvieną jūsų žodį, – mergina pakėlė galvą ir linktelėjo. – Galbūt norėtumėte atsisėsti? – paslaugiai pridūrė teisėjas. – Neįprastos aplinkybės kartais šiek tiek trikdo.

– Ačiū, – padėkojo Betė, tūptelėjo ant medinės liudytojams skirtos kėdės ir beveik dingo iš akių.

„Prakeikimas“, – pašnibždom nusikeikė Redmeinas. Prisiekusieji tematė merginos pečius, tad septynių mėnesių nėštumas nebebuvo toks akivaizdus, o advokatas norėjo, kad šis vaizdas rėžte įsirėžtų dvylikos žmonių atmintyje. Jis privalėjo numatyti galantišką teisėjo pasiūlymą ir patarti Betei pastarojo atsisakyti. Jei mergina apalptų, prisiekusieji nieku gyvu šito neužmirštų.

– Panele Vilson, – tęsė Redmeinas, – gal papasakotumėte teismui, kas jus sieja su kaltinamuoju?

– Mudu su Deniu kitą savaitę ketiname susituokti, – atsakė mergina. Per teismo salę nusirito kuždesio banga.

– Kitą savaitę? – pakartojo Redmeinas dėdamasis nustebusiu.

– Taip, vakar mūsų parapijos Šventosios Marijos bažnyčios klebonas tėvas Maiklas paskelbė užsakus.

– Bet jeigu jūsų sužadėtinis bus nuteistas...

– Žmogus negali būti nuteistas už nusikaltimą, kurio neįvykdė, – griežtai atsakė Betė.

Aleksas Redmeinas nusišypsojo. Puikiai pasakyta; ir dar kalbėdama atsigręžė į prisiekusiuosius.

– Kiek laiko pažįstate kaltinamąjį?

– Tiek, kiek siekia mano atmintis, – atsakė Betė. – Jo šeima visuomet gyveno kitapus gatvės. Mudu lankėme tą pačią mokyklą.

– Klemento Etlio valstybinę bendrojo lavinimo mokyklą? – patikslino Redmeinas dirstelėdamas į atverstą segtuvą.

– Teisingai, – patvirtino liudytoja.

– Vadinasi, judu įsimylėję nuo pat vaikystės?

– Deja, Denis nieko apie mano jausmus nežinojo, mat net nešnekindavo manęs, kol mokėmės mokykloje.

Denis pirmą kartą nusišypsojo prisiminęs mažą mergaitę su kaselėmis, nuolat slankiojančią paskui brolį.

– O ar jūs pati nemėgindavote jo užkalbinti?

– Ne, nedrįsdavau. Bet visuomet stovėdavau ant užribio linijos ir stebėdavau jį žaidžiantį futbolą.

– Ar jūsų brolis ir Denis priklausė tai pačiai komandai?

– Iki pat mokyklos baigimo, – atsakė Betė. – Denis buvo kapitonas, o mano brolis – vartininkas.

– Ar Denis visuomet buvo kapitonas?

– Taip. Draugai jį vadindavo kapitonu Kartraitu. Jis vadovavo visoms mokyklos komandoms: futbolo, kriketo, net bokso.

Aleksas pastebėjo vieną ar du prisiekusiuosius besišypsančius.

– Ar jūsų brolis gerai sutardavo su Deniu?

– Denis buvo jo geriausias draugas, – atsiliepė Betė.

– Ar jie dažnai ginčydavosi, kaip spėjo gerbiamas mano kolega? – paklausė Redmeinas dirstelėdamas Karūnos kaltintojo pusėn.

– Tik kalbėdami apie „Vest Hamą“ arba paskutiniąją Bernio merginą.

Vienas prisiekusysis jau tramdė juoką.

– Bet ar pernai *Bow street Boys* klubo bokso čempionate jūsų brolis nenokautavo Denio pirmojo raundo metu?

– Taip ir buvo. Tačiau Berniui boksas visuomet sekėsi geriau, ir Denis tą žinojo. Sykį pats man pasakė, jog jam labai pasisektų, jei pavyktų susitikti finale ir išsilaikyti iki antrojo raundo.

– Taigi jų bičiulystės netemdė nesutarimai, kaip spėjo mano kolega Arnoldas Pirsonas?

– Iš kur jis gali žinoti? – atsiliepė Betė. – Juk nepažinojo nei vieno, nei kito.

Denis vėl nusišypsojo.

– Panele Vilson, – jau nebe taip maloniai įsiterpė teisėjas. – Prašau susikaupti ir atsakinėti į klausimus.

– Koks buvo klausimas? – mažumėlę suglumusi paklausė Betė.

Teisėjas dirstelėjo į užrašus.

– Ar jūsų brolio ir kaltinamojo bičiulystę temdė nesutarimai?

– Ne, – atsakė Betė. – Aš jau sakiau, juodu buvo geriausi draugai.

– Ir dar jūs minėjote teismui, panele Vilson, – pratęsė Redmeinas stengdamasis grįžti prie scenarijaus, – jog Denis mokykloje jūsų nė nešnekindavo. Vis dėlto judu susižadėjote ir ketinate susituokti.

– Teisybė, – patvirtino Betė žvelgdama į Denį.

– Kas nulėmė tokį posūkį?

– Baigę mokyklą Denis ir mano brolis pradėjo dirbti mano tėčio autoservise. Aš dar porą metų ten pasimokiau, o paskui įstojau į Ekseterio universitetą.

– Kurį baigusi gavote anglų kalbos diplomą su pagyrimu?

– Taip, tiesa, – atsakė Betė.

– O kur įsidarbinote po universiteto?

– Pradėjau dirbti sekretore „Dreiko laivybos draudimo kompanijoje", Sityje.

– Bet juk įgijusi tokį išsilavinimą galėjote gauti geresnį darbą?

– Galbūt, – pripažino Betė, – tačiau centrinis „Dreiko" biuras yra Sityje, o aš nenorėjau dirbti toli nuo namų.

– Suprantu. Taigi kiek metų dirbote toje kompanijoje?

– Penkerius.

– Ir per tą laiką nuo sekretorės pakilote iki direktoriaus padėjėjos?

– Taip.

– Kiek sekretorių dirba „Dreiko" draudime? – paklausė Redmeinas.

– Negaliu pasakyti tikslaus skaičiaus, – atsakė Betė. – Bet daugiau nei šimtas.

– Tačiau karjeros laiptais į viršų užkopėte būtent jūs. – Betė neatsiliepė. – Kada sugrįžusi iš universiteto gyventi į Londoną vėl pamatėte Denį?

– Netrukus, kai pradėjau dirbti Sityje, – ėmė pasakoti Betė. – Vieną šeštadienio rytą mama paprašė užnešti tėčiui pietus į garažą. Denis tuo metu dirbo pakišęs galvą po automobilio kapotu. Iš pradžių maniau, jog manęs nepastebėjo, nes galėjo matyti tik mano kojas, paskui jis pažvelgė aukštyn ir kaukštelėjo galvą į variklio dangtį.

– Ar tuomet jis pirmą kartą pakvietė jus į pasimatymą?

Pirsonas pašoko.

– Milorde, ar šiai liudytojai bus žodis po žodžio sufleruojamas visas tekstas, lyg dalyvautų generalinėje mėgėjų dramos būrelio repeticijoje?

„Neblogai, – pagalvojo Aleksas. – Teisėjas galėtų jam ir pritarti, jei nebūtų praėjusią savaitę stebėjęs tokios pat Pirsono taktikos." Vis dėlto Sakvilis palinko ir įspėjo gynėją:

– Pone Redmeinai, prašau ateityje pateikti liudytojai klausimus nepridedant kartu ir norimų ar pageidaujamų atsakymų, kuriuos panelei Vilson tereikia patvirtinti.

– Atsiprašau, milorde, – tarė Redmeinas, – stengsiuosi nebeužsitraukti jūsų šviesybės nemalonės.

Teisėjas Sakvilis susiraukė prisiminęs tokius pat nenuoširdžius Redmeino tėvo atsiprašymus.

– Kada dar sykį pamatėte kaltinamąjį? – paklausė advokatas Betės.

– Tą patį vakarą. Jis pakvietė mane į *Hammersmith Palais*. Juodu su Berniu eidavo ten kiekvieną šeštadienio vakarą... „Daugiau niekur nerasi šitiek paukštyčių vienoje vietoje“ – mėgdavo sakyti Bernis.

– Ar dažnai judu susitikinėdavote po pirmojo pasimatymo? – pasiteiravo Redmeinas.

– Susitikdavome beveik kasdien, – ji patylėjo. – Kol Denis nebuvo įkištas už grotų.

– Dabar ketinu sugrąžinti jus į praėjusių metų rugsėjo aštuonioliktosios vakarą, – pasakė advokatas. Betė linktelėjo. – Noriu, kad savais žodžiais smulkiai papasakotumėte prisiekusiesiems, kas tą vakarą nutiko.

– Denis sumanė nusivesti mane vakarienės į Vestendą, – pradėjo Betė žvelgdama į kaltinamąjį ir šypsodamasi, – nes proga buvo ypatinga.

– Ypatinga proga? – įsiterpė Redmeinas.

– Taip. Denis ketino pasipiršti.

– Nejaugi žinojote iš anksto?

– Girdėjau brolį pasakojant mamai, girdi, Denis dviejų mėnesių atlyginimą išleidęs žiedui, – mergina iškėlė kairę ranką leisdama prisiekusiesiems pasigėrėti auksiniu žiedeliu su deimantu.

Aleksas lukterėjo, kol murmėjimas salėje nurims, o tada paklausė:

– Ar Denis paprašė jus tapti jo žmona?

– Taigi. Jis netgi priklaupė ant vieno kelio.

– Ar sutikote?

– Žinoma, sutikau, – atsakė Betė. – Nuo pat pirmosios dienos, kai susitikome, žinojau, kad mudu susituoksime.

Pirsonas pasižymėjo pirmąją liudytojos klaidą.

– Kas nutiko vėliau?

– Prieš mums išeinant iš restorano Denis paskambino Berniui ir papasakojo naujieną. Šis sutiko netrukus prisidėti ir drauge su mumis atšvęsti.

– Kur jūs susitarėte susitikti?

– Čelsyje, Hambledon Teras esančiame „Dunlop Armse".

– Kodėl pasirinkote šią vietą?

– Denis kartą ten lankėsi po „Vest Hamo"ir „Čelsio" rungtynių *Stamford Bridge* stadione. Jo manymu, toji klasiška vietelė turėjusi man patikti.

– Kelintą valandą jūs atvykote?

– Tiksliai neprisimenu, bet dar prieš dešimtą.

– Ar jūsų brolis ten jau laukė?

– Jis ir vėl taip elgiasi, milorde, – pareiškė prieštaravimą Pirsonas.

– Atleiskite, milorde, – atsiprašė Redmeinas ir vėl atsisuko į Betę: – Kada atvyko jūsų brolis?

– Jis jau buvo ten.

– Ar pastebėjote patalpoje dar ką nors?

– Taip, – atsakė Betė, – pamačiau prie baro drauge su kitais trim vyrais stovintį aktorių Lorensą Davenportą.

– Ar jūs pažįstate poną Davenportą?

– Žinoma, ne, – paneigė mergina. – Tiesiog mačiau jį per televizorių.

– Tikriausiai susijaudinote savo sužadėtuvių vakarą sutikusi televizijos žvaigždę?

– Ne, jis man nepadarė tokio įspūdžio. Pamenu, pamaniau, kad Denis už jį kur kas patrauklesnis.

Keletas prisiekusiųjų įdėmiau įsižiūrėjo į nesiskutusį vyruką ežiuku kirptais plaukais, laidynės nemačiusiais „Vest Hamo" marškinėliais. Aleksą persmelkė būgštavimas, jog nedaugelis pritars Betės vertinimui.

– Kas nutiko vėliau?

– Mes išgėrėme butelį šampano, o tada aš panorau eiti namo.

– Ar jūs išėjote namo?

– Ne, Bernis užsakė antrą butelį, o padavėjui paėmus tuščiąjį, išgirdau kažkieno pastabą: „Tokiems kiek per brangu."

– Kaip sureagavo Denis ir Bernis?

– Jie neišgirdo, bet aš pastebėjau, jog vienas vyrukas prie baro spokso į mane. Jis mirktelėjo, prasižiojo ir demonstratyviai apsilaižė lūpas.

– Kuris vyras taip pasielgė?

– Ponas Kreigas.

Žvilgterėjęs galerijon Denis pamatė Kreigą, piktai stebeilijantį į Betę, bet, laimė, mergina jo nematė.

– Ar pasakėte Deniui?

– Ne, vyras akivaizdžiai buvo girtas. Be to, gyvendama Ist Ende prisiklausai ir bjauresnių dalykų. Juk puikiai žinojau, kaip sureaguos Denis, jei pasakysiu.

Pirsonas įnirtingai užsirašinėjo.

– Taigi jūs nekreipėte dėmesio?

– Taip, – atsakė Betė. – Bet paskui tas pats vyras atsigręžė į draugužius ir pasakė: „Toji šliundrelė atrodo neblogai, kol neprasižioja." Bernis jį išgirdo. Tada kitas iš ketveriukės atsiliepė: „Nė nežinau, kartais man visai patinka, kai šliundra prasižioja." Ir jie visi pratrūko juoktis, – ji patylėjo. – Išskyrus poną Davenportą, kuris atrodė sumišęs.

– Ar Bernis su Deniu irgi juokėsi?

– Ne, Bernis čiupo šampano butelį ir atsistojęs atsigręžė į juos, tačiau Denis pasodino jį atgal ir liepė nekreipti dėmesio, – Pirsonas tiksliai užsirašė merginos žodžius.

– Ar jis pakluso?

– Taip, bet tik todėl, kad pasakiau norinti eiti namo. Mums einant link durų pastebėjau į save vis dar įsmeigtą įžūlų nepažįstamojo žvilgsnį. Jis garsiai tarstelėjo: „Jau išeinate?", o paskui pridūrė: „Kai baigsite su ja, mums su bičiuliais pakaks to, kas liko – pasimėgausime grupiniu."

– Grupiniu? – pakartojo teisėjas Sakvilis.

– Taip, milorde. Turėtas omenyje seksas, kai grupė vyrų santykiauja su viena moterimi, – paaiškino Redmeinas. – Kartais taip daroma už pinigus, – Aleksas lukterėjo, kol teisėjas užsirašė patikslinimą, žvilgterėjo į prisiekusiuosius, kurie, atrodo, puikiai viską suprato.

– Ar jūs įsitikinusi, jog nuskambėjo tiksliai tokie žodžiai? – paklausė Redmeinas.

– Sunku būtų užmiršti, – atkirto Betė.

– Ar visa tai pasakė tas pats žmogus?

– Taip, ponas Kreigas.

– Kaip šį kartą sureagavo Denis?

– Ir toliau nekreipė į juos dėmesio – juk rėksnys buvo girtas. Tačiau mano brolis nenurimo, o kai Kreigas pridūrė: „Tad kodėl mums neišėjus laukan ir neišsiaiškinus?“, įsiaudrino dar labiau.

– Kodėl mums neišėjus laukan, – pakartojo Redmeinas, – ir neišsiaiškinus.

– Taip, – patvirtino Betė nelabai suprasdama, dėl ko advokatas kartoja šiuos žodžius.

– Ar ponas Kreigas išėjo paskui jus laukan?

– Ne, bet tik todėl, kad Denis išstūmė mano brolį į gatvelę, kol šis nespėjo atsikirsti, o aš skubiai uždariau duris iš lauko pusės.

Pirsonas paėmė raudoną rašiklį ir pabraukė žodžius „išstūmė jį į gatvelę“.

– Taigi Deniui pavyko išsivesti jūsų brolį iš baro, kol nekilo didesnių bėdų?

– Taip, tačiau Bernis vis dar veržėsi sugrįžti ir jį pamokyti.

– Pamokyti jį?

– Taip, – linktelėjo Betė.

– Tačiau jūs nuskubėjote gatvele?

– Taip, bet man dar nepriėjus pagrindinės gatvės vienas vyrukas iš baro pastojo kelią.

– Kuris?

– Ponas Kreigas.

– Ką jūs darėte?

– Nubėgau atgal pas Denį ir brolį, ėmiau įkalbinėti sugrįžti į barą, bet tada pastebėjau du vyrus – vienas iš jų buvo ponas Davenportas – stovinčius prie galinių durų. Atsisukusi pamačiau kitame gatvelės gale prie pirmojo prisidėjusį dar vieną iš ketveriukės; juodu abu traukė mūsų link.

– Kas įvyko paskui? – paklausė Redmeinas.

– Bernis pasakė: „Tu imkis to avigalvio, o aš pasirūpinsiu kitais trim“, tačiau Deniui nespėjus atsakyti, tas, kurį mano brolis pavadino

avigalviu, pribėgo ir smogė Deniui į smakrą, štai tada prasidėjo tikros muštynės.

– Ar į jas įsivėlė visi keturi vyrai?

– Ne, – atsiliepė Betė, – Davenportas liko prie galinių durų, o dar vienas, aukštas liesas vyrukas, laikėsi nuošaliai; kai mano brolis bemaž įveikė vieną iš dviejų, besiveržusių muštis, jis liepė man sugauti taksi, nes neabejojo greita muštynių baigtim.

– Jūs paklusote?

– Paklusau, tik pirmiausiai įsitikinau, jog Denis apsigins nuo Kreigo.

– Ar jam pavyko apsiginti?

– Žinoma, – atsakė Betė.

– Kiek laiko užtrukote ieškodama automobilio?

– Vos keletą minučių, bet, mašinai sustojus, vairuotojas pribloškė mane pastebėdamas: „Abejoju, ar jiems prireiks taksio, brangute. Jei jie būtų mano draugai, verčiau kviesčiau greitąją." Ir netaręs daugiau nė žodžio staigiai nuvažiavo.

– Ar buvo mėginta surasti šį vairuotoją? – paklausė teisėjas.

– Taip, milorde, – atsakė Redmeinas. – Bet niekas neatsiliepė.

– Taigi, ką jūs darėte išgirdusi vairuotojo žodžius? – tęsė Redmeinas vėl atsigręždamas į Betę.

– Žaibiškai atsisukusi pamačiau ant žemės leisgyvį brolį. Denis laikė suėmęs Bernio galvą. Aš bėgte pasileidau prie jų.

Pirsonas vėl pasižymėjo.

– Ar Denis paaiškino, kas nutiko?

– Taip, jis pasakė, kad Kreigas netikėtai išsitraukė peilį. Denis mėginęs atimti ginklą, kai Kreigas įnikęs badyti Bernį.

– Ar Bernis patvirtino šiuos žodžius?

– Taip, patvirtino.

– Tad ką jūs darėte tuomet?

– Paskambinau gelbėjimo tarnyboms.

– Gerai pagalvokite prieš atsakydama į kitą mano klausimą, panele Vilson. Kas pasirodė pirmiau – policija ar greitoji pagalba?

– Du medicinos darbuotojai, – nedvejodama atsakė Betė.

– Per kiek laiko jie atvyko?

– Po septynių, gal aštuonių minučių.

– Nejaugi galite taip tiksliai pasakyti?

– Aš be paliovos žvilgčiojau į laikrodį.

– O po kelių minučių atvyko policija?

– Tiksliai nežinau, bet mažiausiai dar po penkių.

– Kiek laiko detektyvas Fuleris praleido skersgatvyje prieš įžengdamas į barą pasikalbėti su Kreigu?

– Apie dešimt minučių arba šiek tiek ilgiau.

– Bet pakankamai ilgai, kad Spenseris Kreigas spėtų prieš detektyvui įžengiant į barą parbėgti į namus, esančius už šimto jardų, persirengti ir sugrįžti papasakoti savosios įvykių versijos?

– Milorde, – pašokęs ant kojų paprieštaravo Pirsonas, – advokatas nedovanotinai užgaulioja žmogų, kuris tiesiog vykdė savo pilietinę pareigą.

– Pritariu, – atsiliepė teisėjas. – Ponai prisiekusieji, neatsižvelkite į pastarąjį pono Redmeino komentarą. Neužmirškite, teisiamas yra ne ponas Kreigas, – jis pažvelgė į Redmeiną, bet šis nė nevirptelėjo, puikiai žinodamas prisiekusiuosius neužmiršiant pastabos, kuri galbūt netgi pasės abejonę jų sąmonėje. – Atsiprašau, milorde, – ištarė atgailautojo tonu. – Daugiau taip nenutiks.

– Pasistenkite, kad nenutiktų, – subarė teisėjas.

– Panele Vilson, ar belaukiant policijos medikai paguldė jūsų brolį ant neštuvų ir nugabeno į artimiausią ligoninę?

– Taip, jie kaip įmanydami stengėsi padėti, – atsakė Betė, – bet aš suvokiau, kad jau per vėlu. Jis buvo praradęs pernelyg daug kraujo.

– Ar judu su Deniu lydėjote jūsų brolį į ligoninę?

– Ne, aš išvykau viena, kadangi detektyvas Fuleris norėjo nuodugniau apklausti Denį.

– Ar jūs dėl to nerimavote?

– Taip, nes Denis irgi buvo sužeistas. Jis...

– Kalbėjau ne apie tai, – neleisdamas baigti pertraukė Redmeinas, – ar jūs baiminotės, kad policija gali įtarti Denį įvykdžius nusikaltimą?

– Ne, tokia mintis man nė nedingtelėjo. Aš jau buvau išdėsčiusi policijai, kas nutiko. Juk žinojau, kad mudviejų pasakojimai sutaps.

Jei tą akimirką Aleksas būtų dirstelėjęs į Pirsoną, būtų pamatęs pastarojo veide šmėstelinčią šypsenėlę.

– Deja, jūsų brolis pakeliui į Čelsio Vestminsterio ligoninę mirė?

– Taip, – sukūkčiojo Betė, – aš paskambinau tėvams, kurie tuojau pat atvyko, bet buvo per vėlu.

Aleksas neskubėjo pateikti kito klausimo, lukterėjo, kol mergina nusiramins.

– Ar Denis vėliau atvyko į ligoninę?

– Ne.

– Kodėl?

– Nes policija vis dar jį klausinėjo.

– Kada po nelaimės pamatėte sužadėtinį?

– Kitą rytą Čelsio policijos nuovadoje.

– Čelsio policijos nuovadoje? – dėdamasis nustebęs pakartojo Redmeinas.

– Taip. Kitą dieną iš pat ryto policija apsilankė mūsų namuose ir pasakė suėmę Denį bei apkaltinę jį Bernio nužudymu.

– Tikriausiai buvote neapsakomai sukrėsta.

Pirsonas pašoko.

– Kaip sureagavote į šią naujieną? – skubiai pasitaisė Aleksas.

– Negalėjau patikėti. Aš iš naujo smulkiai papasakojau, kas nutiko, bet mačiau juos abejojant mano žodžiais.

– Dėkoju, panele Vilson. Daugiau klausimų neturiu, milorde.

Denis su palengvėjimu atsikvėpė, kai Betė nulipo nuo liudytojų pakylos. Kokia ji nuostabi! Eidama pro šalį mergina nusišypsojo susirūpinusia šypsena.

– Panele Vilson, – kreipėsi teisėjas liudytojai nespėjus pasiekti durų. Betė atsisuko į jį. – Gal malonėtumėte sugrįžti atgal? Spėju, jog ponas Pirsonas pageidaus pateikti jums porą klausimų.

10

Betė lėtai sugrįžo ant liudytojų pakylos. Mergina pažvelgė į balkone sėdinčius tėvus ir tuomet išvydo jį, įžūliai spoksantį tiesiai į ją. Norėjo piktintis, bet suprato, jog nieko nepeštų, tik pradžiugintų Spenserį Kreigą parodydama, kaip pastarasis ją veikia.

Liudytoja vėl užlipo ant pakylos kupina dar didesnio ryžto nugalėti jį ir nebesisėsdama įsmeigė akis į Pirsoną, kuris tebesėdėjo savo vietoje. Gal jis neketina klausinėti?

Senyvas kaltintojas lėtai atsistojo. Nė nedirstelėjęs į Betę pradėjo dėliotis popierius, paskui gurkštelėjo vandens ir tik tuomet galiausiai pažvelgė į liudytoją.

– Panele Vilson, ką jūs šį rytą valgėte pusryčiams?

Betė akimirksnį patylėjo, kol visų susirinkusiųjų žvilgsniai nukrypo į ją. Aleksas nusikeikė. Turėjo susiprotėti, kad Pirsonas mėgins savo klausimu išmušti merginą iš vėžių. Vienintelis teisėjas Sakvilis neatrodė nustebęs.

– Išgėriau puodelį arbatos ir suvalgiau virtą kiaušinį, – galų gale susikaupė Betė.

– Daugiau nieko, panele Vilson?

– Tiesa, dar kelis skrebučius.

– Kiek arbatos puodelių išgėrėte?

– Vieną, ne, išgėriau du, – patikslino Betė.

– O gal tris?

– Ne, tikrai du.

– O kiek skrebučių suvalgėte?

Ji vėl patylėjo.

– Neprisimenu.

– Jūs neįstengiate prisiminti, ką valgėte pusryčiams šį rytą, tačiau galite kuo smulkiausiai pakartoti kiekvieną sakinį, girdėtą prieš šešetą

mėnesių, – Betė nuleido galvą. – Ne tik atkartojate kiekvieną pono Spenserio Kreigo tą vakarą ištartą žodį, bet netgi prisimenate, kaip jis jums mirktelėjo bei apsilaižė lūpas.

– Prisimenu, – patvirtino Betė, – nes jis taip darė.

– Tuomet tęskime jūsų atminties patikrinimą, panele Vilson. Kai padavėjas paėmė tuščią šampano butelį, ponas Kreigas pasakė: „Tokiems kiek per brangu?"

– Taip, tiesa.

– O kas tuomet pasakė, – Pirsonas pasilenkęs pasitikslino žvelgdamas į užrašus, – „Kartais man visai patinka, kai šliundra prasižioja?"

– Nesu tikra, ar ponas Kreigas, ar kuris nors kitas.

– Jūs nesate tikra. Galbūt pasakė kuris nors kitas? Turite omenyje kaltinamąjį Kartraitą?

– Ne, vienas iš vyrų prie baro.

– Tvirtinote mano kolegai nekreipusi dėmesio, nes Ist Ende esate girdėjusi ir bjauresnių dalykų?

– Taip, tvirtinau.

– Tiesą sakant, kaip tik čia jums ir teko išgirsti pastarąją frazę, ar ne, panele Vilson? – apibendrino Pirsonas truktelėdamas juodos mantijos atvartus.

– Ką norite pasakyti?

– Ogi kad jūs niekada negirdėjote pono Kreigo tariančio tokius žodžius Čelsio bare, panele Vilson, tačiau Ist Ende ne sykį girdėjote juos kartojantį Kartraitą, nes toks yra jo kalbos stilius.

– Ne, šitaip pasakė Kreigas.

– Be to, teigėte teismui išėjusi ir „Dunlop Armso" pro galines duris?

– Taip.

– Kodėl neišėjote pro priešakines, panele Vilson?

– Norėjome išsmukti tyliai ir nesukelti daugiau jokių bėdų.

– Taigi jūs jau buvote sukėlę šiokių tokių bėdų?

– Ne, nieko panašaus mes nepadarėme.

– Kodėl tuomet neišėjote pro priešakines duris, panele Vilson? Juk tokiu atveju būtumėte atsidūrę žmonių pilnoje gatvėje ir būtumėte, jūsų žodžiais tariant, tyliai išsmukę ir nebesukėlę jokių bėdų.

Betė tylėjo.

– Tuomet gal paaiškinsite, ką turėjo omenyje jūsų brolis, – kreipėsi Pirsonas pasižiūrėdamas į užrašus, – sakydamas Kartraitui: „Jei manai, kad ketinu vadinti tave šefu, užmiršk?“

– Jis juokavo, – atsakė Betė.

Pirsonas kurį laiką žvelgė į segtuvą, paskui pareiškė:

– Dovanokite, panele Vilson, bet man ši pastaba anaiptol neatrodo juokinga.

– Todėl, kad jūs nekilęs iš Ist Endo, – paaiškino Betė.

– Kaip ir ponas Kreigas, – pastebėjo Pirsonas ir skubiai pridūrė: – „O tada Kartraitas ėmė stumti Vilsoną užpakalinių durų pusėn.“ Ar visa tai nutiko po jūsų brolio frazės: „Gal išeikim lauk ir išsiaiškinkim?“

– Ponas Kreigas ištarė frazę: „Tad kodėl mums neišėjus laukan ir neišsiaiškinus“, nes juk toks kalbos stilius paplitęs Vest Ende.

„Sumani moteris“, – pagalvojo Aleksas žavėdamasis Betės sugebėjimu perimti jo pasirinktą atspirties tašką ir viską sugrąžinti į vietas.

– O kai išėjote laukan, – skubiai pratęsė Pirsonas, – pamatėte gatvelėje laukiantį poną Kreigą?

– Taip.

– Kiek laiko praėjo prieš jums jį pastebint?

– Neprisimenu, – atsakė Betė.

– Šį kartą jūs neprisimenate.

– Nedaug.

– Nedaug, – pakartojo Pirsonas. – Mažiau nei minutė?

– Tiksliai nežinau. Bet jis ten stovėjo.

– Panele Vilson, jeigu jūs būtumėte išėjusi iš „Dunlop Armso“ pro priešakines duris, pražingsniavusi judria gatve, paskui dar ilgoku takeliu, kol galiausiai pasiektumėte gatvelės pabaigą, būtumėte sužinojusi, jog visą šį kelią sudaro du šimtai vienuolika jardų. Ar teigiate, esą ponas Kreigas sukorė pastarąjį nuotolį vos per minutę?

– Tikriausiai taip ir buvo.

– O jo bičiulis prisijungė po kelių akimirkų? – tęsė Pirsonas.

– Taip, – atsakė Betė.

– O kai atsisukote, kiti du vyrai, Davenportas ir Mortimeris, jau stovėjo prie galinių durų?

– Taip, teisybė.

– Ir viskas įvyko mažiau nei per minutę, panele Vilson? – jis patylėjo. – Kada, jūsų manymu, ketveriukė spėjo taip smulkiai suplanuoti veiksmus?

– Nesuprantu, ką turite omenyje, – atsiliepė Betė įsikibdama į pakylą juosiančią tvorelę.

– Manau, kuo puikiausiai suprantate, panele Vilson, tačiau paaiškinsiu prisiekusiesiems. Du vyrai išeina iš baro pro priešakines duris, apeina aplink pastatą, tuo metu kiti du įsitaiso prie galinių durų, ir viskas įvyksta per nepilną minutę.

– Matyt, praėjo daugiau nei minutė.

– Bet juk jūs troškote pasprukti, – priminė Pirsonas, – tad per keletą minučių galėjote spėti nubėgti iki pagrindinės gatvės ir dingti, ketvertui nespėjus jūsų apsupti.

– Dabar prisiminiau, – vėl prabilo Betė. – Denis stengėsi nuraminti Bernį, nes šis veržėsi grįžti ir pamokyti Kreigą, vadinasi, praėjo daugiau laiko.

– O gal Bernis norėjo pamokyti poną Kartraitą, kad neliktų abejonių, kas taps šefu, tėvui išėjus į pensiją? – paklausė Pirsonas.

– Jei Bernis būtų to norėjęs, būtų paguldęs jį vienu smūgiu.

– Nebent Kartraitas būtų turėjęs peilį.

– Peilį turėjo Kreigas, kuris ir nudūrė Bernį.

– Kaip galite tvirtinti, panele Vilson, jei to nematėte?

– Nes Bernis pasakė man, kas nutiko.

– Ar jūs įsitikinusi, kad pasakė Bernis, o ne Denis?

– Taip, įsitikinusi.

– Atleiskite, jei nuskambės banaliai, panele Vilson, bet jūs tiesiog laikotės įsikibusi savosios versijos.

– Nes sakau tiesą.

– Tiesa ir tai, jog baiminotės, kad jūsų brolis merdėja, ar ne, panele Vilson?

– Taip, Bernis neteko labai daug kraujo ir aš supratau, kad jis nebeišgyvens, – atsakė Betė sukūkčiodama.

– Tuomet kodėl neiškvietėte greitosios pagalbos?

Aleksas irgi tuo stebėjosi ir sukluso, kaip mergina atsakys, tačiau šiai nesuskubus prabilti Pirsonas pridūrė:

– O juk, anot jūsų, dūris buvo ne vienas.

– Aš neturėjau telefono! – išpyškino mergina.

– Tačiau jūsų sužadėtinis turėjo, – priminė Pirsonas, – juk kiek anksčiau jis skambino jūsų broliui ir pakvietė atvykti į barą.

– Greitoji atvyko po keleto minučių, – atsiliepė Betė.

– Ir mes visi žinome, kas paskambino gelbėjimo tarnyboms, ar ne, panele Vilson? – pareiškė Pirsonas žvelgdamas į prisiekusiuosius.

Betė nuleido galvą.

– Leiskite paminėti dar keletą pusinių tiesų, kurias atskleidėte mano kolegai. – Betė suspaudė lūpas. – Jūs sakėte: „Nuo pat pirmos dienos, kai susitikome, žinojau, kad mudu susituoksime."

– Taip, sakiau, nes tuo neabejojau, – patvirtino Betė.

Pirsonas žvilgterėjo į užrašus:

– Dar sakėte, esą, jūsų manymu, Kartraitas „kur kas patrauklesnis" už poną Davenportą.

– Taip ir yra.

– O jei iškiltų kokių nors keblumų, žinojote, „kad judviejų pasakojimai sutaps".

– Be abejo.

– Kad ir ką jis papasakotų?

– Aš taip nesakiau, – užginčijo Betė.

– Nesakėte, bet aš pasakiau, nes spėju, jog gindama savo vyrą galėtumėte papasakoti bet ką.

– Jis nėra mano vyras.

– Bet taps juo, jei bus išteisintas.

– Taps.

– Kiek praėjo laiko po jūsų brolio nužudymo?

– Per šešis mėnesius.

– Ar dažnai per tą laiką lankėte poną Kartraitą?

– Lankiau kiekvieną sekmadienio popietę, – didžiuodamasi atsakė Betė.

– Kiek tęsdavosi vienas vizitas?

– Maždaug dvi valandas.

Pirsonas skaičiuodamas pakėlė akis į lubas.

– Taigi per pastarąjį pusmetį judu drauge praleidote apytikriai penkiasdešimt valandų.

– Niekada apie tai nepagalvojau.

– Tačiau dabar teks. Sutikite, per tiek laiko judu laisvai galėjote suderinti savąją įvykių versiją ir pasistengti iki teismo išmokti ją atmintinai.

– Taip nebuvo.

– Panele Vilson, ar apsilankymų kalėjime metu kada nors per tas penkiasdešimt valandų aptarinėjote bylą?

– Ko gero, – mažumėlę patylėjusi atsakė Betė.

– Be abejo, aptarinėjote, – išrėžė Pirsonas, – nes kaip kitaip atsimintumėte kiekvieną to vakaro smulkmeną bei kiekvieną aplinkinių ištartą sakinį, kai net neįstengiate atgaminti, ką šį rytą valgėte pusryčiams?

– Kaip galėčiau užmiršti, pone Pirsonai, kas nutiko tą vakarą, kai buvo nužudytas mano brolis? Šiaip ar taip, Kreigas su draugais turėjo kur kas daugiau laiko pasakojimams suderinti, nes jie galėjo susitikti kada panorėję, o ne vien lankymo valandomis.

– Bravo, – pagyrė Aleksas pakankamai garsiai, kad išgirstų Pirsonas.

– Grįžkime į skersgatvį ir dar kartą patikrinkime jūsų atmintį, – skubiai pakeitė temą kaltintojas. – Ponai Kreigas ir Peinas, atlėkę į gatvelę vos per minutę, pajudėjo jūsų brolio link ir be niekur nieko puolė muštis?

– Puolė.

– Su dviem niekada iki tol nematytais vyrukais?

– Taip.

– O kai pasidarė riesta, tiesiog iš oro išsitraukė peilį ir dūrė jūsų broliui į krūtinę?

– Ne iš oro. Peilį jis veikiausiai pasiėmė nuo baro.

– Vis dėlto gal Denis paėmė peilį nuo baro?

– Ne, būčiau mačiusi, jei būtų paėmęs Denis.

– Bet nematėte ir pono Kreigo imančio peilį?

– Ne.

– Tačiau po minutės išvydote jį stovintį kitame gatvelės gale.

– Taip.

– Ar tuo metu rankoje jis turėjo peilį? – Pirsonas atsilošė laukdamas Betės atsakymo.

– Neprisimenu.

– Tuomet gal pamenate, kas turėjo rankoje peilį, kai atbėgote prie leisgyvio brolio?

– Taip, turėjo Denis, bet jis paaiškino atėmęs iš mano brolį badžiusio Kreigo.

– Tačiau pati to nematėte?

– Nemačiau.

– Ar jūsų sužadėtinis buvo kruvinas?

– Žinoma, buvo, juk laikė rankose mano brolį.

– Taigi, jeigu jūsų brolį nudūrė ponas Kreigas, pastarasis irgi turėjo būti kruvinas.

– Iš kur galiu žinoti? Jis jau buvo dingęs.

– Išgaravo? – pakomentavo Pirsonas. – Tuomet kaip paaiškinsite faktą, jog po kelių minučių, atvykus policijai, visiškai nekruvinas Kreigas sėdėjo bare ir laukė detektyvo? – Betė nežinojo, ką atsakyti. – Be to, ar leisite priminti, – tęsė Pirsonas, – kas pirmasis iškvietė policiją? Ne jūs, panele Vilson, o Kreigas. Keista, kai vos nudūręs žmogų kruvinas pilietis šitaip elgiasi, – jis lukterėjo, kol šis vaizdinys įsitvirtins prisiekusiųjų sąmonėje, o tada pateikė kitą klausimą: – Panele Vilson, ar šis atvejis pirmas, kai jūsų sužadėtinis griebiasi peilio ir įsivelia į muštynes, o jūs skubate jo vaduoti?

– Ką norite pasakyti?

Redmeinas įsmeigė akis į Betę spėliodamas, ar ši bus kažką nuo jo nuslėpusi.

– Ko gero, atėjo metas dar kartelį patikrinti puikią jūsų atmintį.

Teisėjas, prisiekusieji ir Redmeinas dabar stebeilijo į Pirsoną, kuris, rodos, nė kiek neskubėjo atversti savąjį kozirį.

– Panele Vilson, gal netyčia pamenate, kas 1986 metų vasario dvyliktąją nutiko Klemento Etlio bendrojo lavinimo mokyklos žaidimų aikštelėje?

– Bet juk čia bemaž penkiolikos metų senumo įvykiai, – paprieštaravo Betė.

– Tikrai taip, bet, manau, neturėjote pamiršti dienos, kai vyras, už kurio visuomet žinojote ateityje ištekėsianti, atsidūrė pirmajame vietinio laikraščio puslapyje, – Pirsonas atsilošė ir paėmė iš padėjėjo 1986 metų vasario tryliktosios *Bethnal Green and Bow Gazette* fotokopiją. Kaltintojas paprašė tvarkos prižiūrėtojo įteikti kopiją liudytojai.

– Ar galėtumėte duoti kopijų prisiekusiesiems? – paklausė teisėjas Sakvilis dirstelėdamas į Pirsoną pro akinių viršų.

– Žinoma, milorde, – atsakė šis, o padėjėjas perdavė didžiulį pluoštą teismo tvarkdariui, kuris vieną įteikė teisėjui, tuziną išdalijo prisiekusiesiems, o paskutinę ištiesė Deniui, tačiau tas papurtė galvą. Pirsonas atrodė nustebęs, jam kilo įtarimas – gal Kartraitas nemoka skaityti. Reikės išsiaiškinti, kai kaltinamasis stos liudyti.

– Jūs, panele Vilson, gavote kopiją laikraščio, kuriame atspausdintas straipsnis apie 1986 metų vasario dvyliktą dieną Klemento Etlio bendrojo lavinimo mokyklos žaidimų aikštelėje įvykusias muštynes, kuriose panaudotas peilis. Po jų Danielį Kartraitą apklausė policija.

– Jis tik stengėsi padėti, – paaiškino Betė.

– Ar tik tai netampa tradicija?

– Ką turite omenyje? – paklausė liudytoja.

– Ponas Kartraitas įsivelia į durtynes, o jūs vėliau aiškinate, esą jis mėginęs padėti.

– Tačiau kolonijoje atsidūrė kitas vaikinas.

– Ir jūs, aišku, tikitės, jog ir šįsyk kalėjiman sės kitas žmogus, o ne tas, už kurio ketinate ištekėti?

– Taip, tikiuosi.

– Džiaugiuosi, kad bent tiek išsiaiškinome, – pakomentavo Pirsonas. – Gal būsite maloni ir perskaitysite teismui trečią pastraipą laikraščio pirmajame puslapyje, kuri prasideda žodžiais: „Vėliau Betė Vilson policijai pasakojo..."

Mergina nuleido akis į laikraštį.

– „Betė Vilson vėliau policijai pasakojo, jog Denis Kartraitas nedalyvavęs muštynėse, tik atskubėjęs padėti klasės draugui ir, ko gero, išgelbėjęs šiam gyvybę."

– Sutikite, situacija mažumėlę pažįstama, panele Vilson.

– Bet Denis nedalyvavo muštynėse.

– Tuomet kodėl jis buvo išmestas iš mokyklos?

– Ne išmestas, o tik išsiųstas namo, kol baigsis apklausa.

– Kurios metu jūsų parodymai sugrąžino jam gerą vardą ir nukreipė į koloniją kitą berniuką, – Betė vėl nuleido galvą. – Sugrįžkime prie pastarųjų durtynių, kai jūs vėl taip patogiai atsiduriate netoliese ir skubate pagelbėti savo svajonių vaikinui. Sakykite, ar Kartraitas, – pratęsė kaltintojas Betei nespėjus prasižioti, – vylėsi tapsiąs Vilsono automobilių remonto dirbtuvės vadovu jūsų tėvui išėjus į pensiją?

– Taip, tėtis jau buvo sakęs Deniui, kad jis gaus šį darbą.

– Vis dėlto vėliau sužinojote, jog jūsų tėvas apsigalvojo ir pranešė Kartraitui ketinąs dirbtuves patikėti jūsų broliui, ar ne?

– Taip, sužinojau, bet Bernis niekada nenorėjo šio darbo. Jis visuomet laikė Denį lyderiu.

– Galbūt, tačiau juk čia šeimos verslas, ir visai suprantama, jei į šalį nustumtas jūsų brolis jautė apmaudą.

– Ne, Bernis niekada nenorėjo prisiimti jokios atsakomybės.

– Tuomet kodėl jūsų brolis tą vakarą pasakė: „Jei manai, kad imsiu vadinti tave šefu, jeigu perimsi vadžias iš mano senuko, užmiršk?“

– Jis pasakė ne „jeigu perimsi“, pone Pirsonai, o „kai perimsi“. Labai didelis skirtumas.

Aleksas Redmeinas nusišypsojo.

– Deja, teturime tik jūsų žodžius, panele Vilson, o kiti trys liudytojai papasakojo visiškai kitokią istoriją.

– Jie visi melavo, – pakėlė balsą Betė.

– O jūs vienintelė sakote tiesą?

– Taip.

– Kieno tiesa tiki jūsų tėvas? – staiga pakeitė taktiką kaltintojas.

– Milorde, – pašoko Aleksas, – tokie parodymai būtų ne tik nepagrįsti, bet ir nesusiję su byla.

– Pritariu kolegai, – atsiliepė Pirsonas nelaukdamas teisėjo atsakymo. – Bet kadangi liudytoja ir jos tėvas gyvena tuose pačiuose namuose, manau, ji veikiausiai žino, ką šis apie visa tai mano.

– Galimas daiktas, – prabilo teisėjas Sakvilis, – bet vis dėlto informacija nepagrįsta, todėl laikau ją nepriimtina, – jis atsisuko į Betę. – Panele Vilson, jūs neprivalote atsakyti į šį klausimą.

Betė pažvelgė į teisėją:

– Tėtis manimi netiki, – tramdydama raudą atsakė mergina. – Jis tebėra įsitikinęs, jog Denis nužudė mano brolį.

Visa teismo salė sušurmuliavo. Teisėjui teko keletą kartų pareikalauti tylos, kad Pirsonas galėtų tęsti apklausą.

– Ar norėtumėte pridurti dar ką nors, kas padėtų prisiekusiesiems? – viltingai paklausė Pirsonas.

– Taip, – atsakė mergina. – Mano tėčio ten nebuvo, o aš buvau.

– Ten buvo ir jūsų sužadėtinis, – įterpė kaltintojas. – Taigi aš spėju, jog vienas iš daugelio ginčų galiausiai baigėsi tragedija, Kartraitui peiliu nudūrus jūsų brolį.

– Mano brolį nudūrė Kreigas.

– Kol jūs kitame gatvelės gale stabdėte taksį?

– Teisingai.

– O atvykusi policija rado kruviną Kartraitą, be to, ant peilio koto aptiko vien tik jūsų sužadėtinio pirštų atspaudus?

– Aš jau paaiškinau, kas nutiko.

– Tuomet galbūt paaiškinsite ir tai, kodėl po keleto minučių apklausdamas Kreigą detektyvas nepastebėjo ant švaraus kostiumo, marškinių bei kaklaraiščio nė vienos kraujo dėmelės?

– Jis turėjo mažiausiai dvidešimt minučių, taigi nubėgo namo ir persirengė, – atsakė Betė.

– Netgi trisdešimt, – patikslino Redmeinas.

– Vadinasi, jūs pritariate supermeno teorijai? – pasiteiravo Pirsonas.

– Jis pats prisipažino buvęs gatvelėje, – pridūrė Betė nuleisdama negirdomis paskutinįjį komentarą.

– Jis ten buvo, panele Vilson, bet tik išgirdęs jūsų riksmą paliko draugus viduje ir atskubėjo išsiaiškinti, ar jums negresia pavojus.

– Ne, jis jau buvo gatvelėje, kai nudūrė Bernį.

– Kas nudūrė? – paklausė Pirsonas.

– Kreigas, Kreigas, Kreigas! – sušuko Betė. – Kiek kartų turėsiu kartoti?

– Tas pats, kuris įsigudrino atbėgti į skersgatvį greičiau nei per minutę, o paskui kažin kokiu būdu rado laiko paskambinti policijai, sugrįžti į barą, paprašyti bičiulių išeiti, dumti namo, nusirengti kruvinus drabužius, palįsti po dušu, atlėkti atgal ir atsisėdęs sulaukti atvykstančių pareigūnų? Tuomet jis sugebėjo pateikti smulkią ir išsamią įvykių ataskaitą, kurią vėliau visi tą vakarą bare buvę liudytojai patvirtino?

– Bet jie sakė netiesą, – patikino Betė.

– Šit kaip. Vadinasi, visi liudytojai sumanė sulaužyti priesaiką.

– Taip, jie visi gynė Kreigą.

– O jūs negynėte sužadėtinio?

– Ne, aš sakiau tiesą.

– Įsivaizduojamą tiesą, nes savo akimis nematėte, kas įvyko.

– Nė nereikėjo, – atkirto Betė, – kadangi Bernis man pasakė, kas iš tikrųjų nutiko.

– Ar tikrai Bernis, o ne Denis?

– Tikrai Bernis, – pakartojo mergina.

– Prieš pat mirtį?

– Taip! – šūktelėjo Betė.

– Kaip patogu, – pastebėjo kaltintojas.

– Atsistojęs ant šios pakylos Denis patvirtins mano pasakojimą.

– Po pastaruosius šešis mėnesius vykusių sekmadieninių susitikimų neabejotinai patvirtins, panele Vilson, – atrėžė Pirsonas. – Daugiau klausimų neturiu, milorde.

11

– Ką šį rytą valgei pusryčiams? – paklausė Aleksas.

– Tik nepasakok šio beviltiškai pasenusio anekdoto, – sududeno į ragelį tėvas.

– Kas čia anekdotiško?

– Turėjau tave perspėti. Pirsonas gynybos liudytojų apklausą pradeda dvejopai; dar būdamas jaunas baristeris jis sumetė, jog tik teisėjas būna girdėjęs tą pačią apklausos pradžią, o nieko neįtariančiam liudytojui, jau nekalbant apie prisiekusiuosius, ji visuomet tampa tikrų tikriausia staigmena.

– O koks antrasis variantas? – susidomėjo Aleksas.

– Kaip vadinasi antroji iš kairės gatvė nuo jūsų namų durų, pro kurias kas rytą išeinate į darbą? Iš savo patirties žinau, jog vos vienas kitas liudytojas sugebėjo teisingai atsakyti į šį klausimą. Manau, Pirsonas apklausos išvakarėse išnaršo visas gatveles aplink liudytojo namus. Galėčiau lažintis, šiuo metu sutiktum jį slampinėjantį po Ist Endą.

Aleksas susmuko krėslan.

– Teisybė, tu patarei nenuvertinti oponento.

Seras Metju atsakė ne iškart. Galiausiai prabilo apie tai, kas Aleksui, rodos, nė nekėlė abejonių:

– Ar ketini apklausti Kartraitą?

– Žinoma. Kodėl neturėčiau?

– Nes čia vienintelis tau likęs netikėtumo elementas. Pirsonas mano matysiąs Kartraitą ant liudytojų pakylos visą likusią savaitės dalį, tačiau jeigu tu be jokio perspėjimo užbaigsi nagrinėjimą rytoj ryte, šiek tiek išmuši jį iš vėžių. Jis planuoja iki pat savaitės pabaigos, o gal net ir kitos pradžioje apklausinėti Kartraitą ir nesitiki, jog teks jau rytoj iš pat ryto sakyti baigiamąją kalbą.

– Bet jeigu Kartraitas neliudys, prisiekusiesiems kils blogų minčių.

– Įstatymas šiuo atžvilgiu visiškai vienareikšmis, – atsakė Alekso tėvas. – Teisėjas paaiškins, jog ginamasis turi teisę nuspręsti liudyti ar ne, ir prisiekusiesiems nedera daryti skubotų apibendrinimų remiantis pastaruoju sprendimu.

– Bet jie visuomet daro, juk esi ne kartą mane perspėjęs.

– Galbūt, bet vienas ar pora prisiekusiųjų bus pastebėję jį nesugebėjus perskaityti *Bethnal Green and Bow Gazette* straipsnio ir supras tave patarus vaikinui nesikalbėti su Pirsonu, ypač po tokios priekabios jo sužadėtinės apklausos.

– Kartraitas protu nenusileidžia Pirsonui, – atkirto Aleksas. – Tiesiog jis negavo tokio puikaus išsilavinimo.

– Bet minėjai, kad jis greitai užsiplieskia.

– Tik tuomet, kai kas nors puola Betę.

– Tada gali neabejoti, jog Kartraitui atsistojus liudyti, Pirsonas tol atakuos Betę, kol vyrukas praras savitvardą.

– Bet Kartraitas nėra teistas, išsyk po mokyklos pradėjo dirbti ir ketino vesti merginą, su kuria draugavo ilgus metus ir kuri laukiasi jo kūdikio.

– Taigi mes žinome keturis dalykus, kurių Pirsonas neminės per apklausą. Bet būk tikras, jis būtinai paklaus apie incidentą žaidimų aikštelėje Kartraito jaunystėje, nuolat primindamas prisiekusiesiems tuomet panaudotą peilį ir pabrėždamas faktą, girdi, toji pati Betė suskubusi jo vaduoti.

– Ką gi, jei čia vienintelė mano problema... – pradėjo Aleksas.

– Tikrai ne vienintelė, – atkirto tėvas, – jei jau Pirsonas atkasė durtynes žaidimų aikštelėje bei Betės Vilson vaidmenį toje istorijoje, gali neabejoti, jis paruošė Deniui Kartraitui dar vieną kitą staigmenėlę.

– Kokią?

– Nė nenutuokiu, – atsakė seras Metju, – bet jeigu pastatysi kaltinamąjį ant liudytojų pakylos, garantuotai sužinosi.

Aleksas suraukęs antakius apsvarstė tėvo žodžius.

– Kažkas tau kelia susirūpinimą? – pasiteiravo senasis teisėjas nesulaukęs Alekso atsakymo.

– Pirsonas žino, kad Betės tėvas pasakė Kartraitui apsigalvojęs ir neketinąs skirti jo autoserviso vadovu.

– Šį darbą norėjo pasiūlyti savo sūnui?

– Taip.

– Atsiradęs motyvas nepalengvina padėties.

– Teisybė, bet gal ir aš turiu keletą staigmenų, dėl kurių Pirsonas turėtų sunerimti, – pastebėjo Aleksas.

– Pavyzdžiui?

– Kreigas dūrė Deniui į koją, ir toje vietoje liko įrodymas – randas.

– Pirsonas atrėš, girdi, ten sena žaizda.

– Bet mes turime gydytojo pažymą, patvirtinančią, jog taip nėra.

– Pirsonas suvers dėl to kaltę Berniui Vilsonui.

– Taigi tu man patari neapklausti Kartraito?

– Nelengva atsakyti, mano berniuk, nes aš nebuvau teisme ir nežinau, kaip prisiekusieji reagavo į Betės Vilson parodymus.

Aleksas patylėjo.

– Keli, rodos, pajuto užuojautą, mergina išties daro sąžiningo žmogaus įspūdį. Kita vertus, jie gali nuspręsti, kad net jei Betė sako tiesą, ji nematė, kas nutiko, ir tiesiog tiki Kartraito žodžiais.

– Tau pakaktų trijų prisiekusiųjų, įsitikinusių merginos teisumu, tuomet dvyliktukas negalėtų priimti sprendimo, o blogiausiu atveju įvyktų pakartotinis svarstymas. Jei viskas šitaip susiklostytų, galbūt Karališkoji prokuratūra nuspręstų, jog antrasis teismas nesukels visuomenės susidomėjimo.

– Man derėjo atkakliau spustelėti Kreigą nagrinėjant laiko neatitikimus, ar ne? – paklausė Aleksas vildamasis išgirsti tėvo prieštaravimą.

– Per vėlu dėl to jaudintis, – atsakė šis. – Dabar svarbiausia apsispręsti, ar pakviesi Kartraitą ant liudytojų pakylos.

– Sutinku, bet jei suklysiu, Denis artimiausius dvidešimt metų praleis kalėjime.

12

Aleksas atvyko į Old Beilį praėjus kelioms minutėms, kai budėtojas atrakino paradines duris. Po ilgos konsultacijos su Deniu žemutinėje kameroje Redmeinas patraukė į drabužinę, apsivilko advokato mantiją ir nužingsniavo į ketvirtojo teismo salę. Atsisėdo ant suolo krašto tuščioje salėje ir išdėliojo ant stalo tris segtuvus, paženklintus Kartraito vardu. Atsivertęs pirmąjį peržvelgė septynis klausimus, kuriuos taip kruopščiai parengė praėjusią naktį. Laikrodis ant sienos rodė 9:35 ryto.

Po penkiolikos minučių atėjo Arnoldas Pirsonas su savo padėjėju ir užėmė vietas kitame suolo gale. Juodu netrukdė Alekso, mat šis atrodė be galo užsiėmęs.

Paskui lydimas dviejų policininkų pasirodė Denis Kartraitas. Jis atsisėdo į medinį teisiamųjų suolo krėslą ir ėmė laukti teisėjo.

Lygiai dešimtą durys salės gale atsivėrė ir į savo valdas įžengė teisėjas Sakvilis. Visi susirinkusieji pakilo ir linktelėjo. Teisėjas irgi pasisveikino linktelėdamas, o paskui užėmė savo vietą centriniame krėsle.

– Kvieskite prisiekusiuosius, – ištarė Sakvilis. Laukdamas, kol šie ateis, užsidėjo pusmėnulių formos akinius, atsivertė naują bloknotą ir išsitraukęs parkerį užsirašė: *Pono Redmeino vykdoma Danielio Kartraito apklausa.*

Kai prisiekusieji susėdo į savo vietas, teisėjas pakėlė akis į kaltinamojo advokatą:

– Ar esate pasiruošęs pakviesti kitą savo liudytoją, pone Redmeinai? – paklausė jis.

Aleksas atsistojo, įsipylė į stiklinę vandens ir gurkštelėjo, pažvelgė į Denį ir nusišypsojo. Paskui pasižiūrėjo į klausimus, gulinčius ant stalo, atsivertė tuščią lapą ir šyptelėjo teisėjui:

– Daugiau liudytojų neturiu, milorde.

Pirsono veide šmėstelėjo susirūpinimas. Jis skubiai grįžtelėjo pasikonsultuoti su gerokai suglumusiu padėjėju. Aleksas mėgavosi akimirka laukdamas, kol nutils šnibždesys. Teisėjas nusišypsojo Redmeinui, netgi atrodė, jog tuoj ims ir pamerks jam akį.

Išspaudęs iš tos akimirkos viską, ką tik įstengė, Aleksas ištarė:

– Milorde, gynyba nagrinėjimą baigė.

Teisėjas Sakvilis pažvelgė į Pirsoną, kuris panėšėjo į atlekiančio sunkvežimio šviesų išgąsdintą triušį.

– Pone Pirsonai, – lyg niekur nieko kreipėsi jis. – Galite pradėti baigiamąją kalbą.

Pirsonas lėtai atsistojo.

– Galbūt, milorde, – neaiškiai burbtelėjo jis, – atsižvelgiant į nenumatytas aplinkybes, jei jūsų šviesybė suteiktų man šiek tiek daugiau laiko baigiamosioms pastaboms parengti, norėčiau paprašyti atidėti nagrinėjimą iki šios dienos popietės, kadangi...

– Ne, pone Pirsonai, – pertraukė teisėjas, – aš neatidėsiu nagrinėjimo. Niekas geriau už tamstą nežino, jog kaltinamasis turi teisę atsisakyti duoti parodymus. Prisiekusieji bei teismo tarnautojai savo vietose, be to, tikiuosi, man nereikia priminti, koks perpildytas yra teismo kalendorius. Prašau pateikti savo baigiamąsias pastabas.

Pirsono padėjėjas ištraukė segtuvą iš krūvos apačios ir perdavė karališkajam advokatui. Šis atsivertė segtuvą, bet aiškiai keletą pastarųjų dienų nebuvo nė dirstelėjęs į jo turinį. Pradėjo nuo pirmo puslapio:

– Ponai prisiekusieji, – lėtai prakalbo. Netrukus tapo aišku, jog Pirsonas yra iš tų žmonių, kurie viskam pasirengia iš anksto, ekspromtas nebuvo jo stiprioji pusė. Jis kliūdamas slinko nuo vienos pastraipos prie kitos, kol galiausiai net jo padėjėjas ne juokais susierzino.

Aleksas tylutėliai sėdėjo kitame suolo gale sutelkęs dėmesį į prisiekusiuosius. Netgi patys budriausieji nuobodžiavo; keletas kartkartėmis slopino žiovulį mirksėdami apsiblaususiomis akimis. Kai po poros valandų Pirsonas atsivertė paskutinį puslapį, jau ir Aleksas snūduriavo.

Galų gale kaltintojui susmukus ant suolo, teisėjas Sakvilis pareiškė, esą būtų tinkamas metas pradėti pietų pertrauką. Kai teisėjas išėjo iš salės, Aleksas dirstelėjo į Pirsoną, kuris vos tramdė įtūžį. Oponentas puikiai žinojo suvaidinęs tik dieninį provincijos spektaklį, tačiau priešakyje laukė didžioji Vest Endo premjera.

Redmeinas čiupo vieną ploną segtuvą ir išskubėjo iš teismo salės, perėjo koridorių ir užkopė akmeniniais laiptais į mažą kambarėlį antrame aukšte, kurį rezervavo šį rytą. Viduje stovėjo tik stalas ir krėslas, nė menkiausio paveikslėlio ant sienos. Aleksas atsivertė segtuvą ir pradėjo skaityti savuosius apibendrinimus. Esminiai sakiniai kartojosi daugybę kartų, kad pagrindiniai punktai išliktų įsispaudę prisiekusiųjų sąmonėje.

Bemaž visą naktį ir kelias ankstyvo rytmečio valandas gludinęs bei šlifavęs kiekvieną frazę, puikiai pasiruošęs Aleksas po pusantros valandos sugrįžo į ketvirtojo teismo salę. Savo vieton atsisėdo likus kelioms akimirkoms iki teisėjo pasirodymo. Prisiekusiesiems susėdus teisėjas paklausė, ar advokatas pasirengęs pateikti apibendrinimus.

– Be abejo, milorde, – atsakė Aleksas ir vėl įsipylė į stiklinę vandens, tada atsivertė segtuvą, žvilgterėjo į jį ir nugėrė gurkšnį.

– Ponai prisiekusieji, – pradėjo, – jūs jau girdėjote...

Aleksas kalbėjo trumpiau už Pirsoną, tačiau jam čia nebuvo generalinė repeticija. Jis nežinojo, kaip esminiai punktai paveikė prisiekusiuosius, bet bent jau nė vienas nesnūduriavo, keletas kažką užsirašinėjo. Kai galiausiai po pusantros valandos atsisėdo, jautė, jog į tėvo klausimą, ar pasitarnavo klientui maksimaliai išnaudodamas visus savo sugebėjimus, galėtų atsakyti teigiamai.

– Ačiū, pone Redmeinai, – padėkojo teisėjas ir atsigręžė į prisiekusiuosius. – Manau, šiai dienai pakaks.

Pirsonas dirstelėjo į savo laikrodį, tebuvo pusė keturių. Prieš užbaigdamas posėdį teisėjas laisvai galėjo sugaišti dar valandą ir kreiptis į prisiekusiuosius, tačiau, ko gero, nė jis nesitikėjo rytinės Alekso Redmeino staigmenos.

Teisėjas atsistojo, linktelėjo ir netaręs daugiau nė žodžio išėjo iš salės. Aleksas grįžtelėjo šnektelėti su kolega, bet kaip tik tuo momentu tarnautojas padavė Pirsonui popieriaus lapelį. Perskaitęs Pirsonas pašoko ir iškūrė iš teismo salės lydimas neatsiliekančio padėjėjo. Gynėjas šypsodamasis atsisuko į kaltinamąjį, bet Denis Kartraitas jau buvo išvestas į kamerą apačioje. Advokatas negalėjo liautis galvojęs, pro kurias duris rytoj išeis jo klientas. Kita vertus, stebėjosi, kur taip išskubėjo Pirsonas.

13

Kitą rytą, viena minutė po devynių, Arnoldo Pirsono sekretorius paskambino teisėjo Sakvilio sekretoriui, pastarasis pažadėjo tuojau pat perduoti prašymą teisėjui ir pranešti atsakymą. Po keleto minučių jis išties informavo Pirsono sekretorių, jog teisėjas mielai priimsiąs jį savo kabinete devintą trisdešimt, be to, manąs, kad esamomis aplinkybėmis turįs dalyvauti ir ponas Redmeinas.

– Tuojau pat jam ir paskambinsiu, Bilai, – atsakė Pirsono sekretorius, padėjo ragelį ir susuko Redmeino sekretoriui bei pasiteiravo, ar advokatas galėtų devintą trisdešimt atvykti į teisėjo kabinetą aptarti ypatingai skubaus reikalo.

– O koks tasai reikalas, Džimai? – paklausė Alekso sekretorius.

– Nenumanau, Tedai. Pirsonas nelinkęs man išsipasakoti.

Redmeino sekretorius prisiskambino advokatui į mobilųjį prieš pat šiam išnykstant po žeme Pimliko metro stotyje.

– Ar Pirsonas atskleidė priežastį, dėl kurios nori susitikti su teisėju? – paklausė Aleksas.

– Jis niekuomet neatskleidžia, – atsakė Tedas.

Prieš užeidamas į teisėjo Sakvilio kabinetą Aleksas tyliai pasibeldė į duris. Pirsonas patogiai atsilošęs krėsle šnekučiavosi su teisėju apie savo rožes. Teisėjas Sakvilis niekada nepradėdavo aptarinėti reikalo nesulaukęs abiejų pusių advokatų.

– Labas rytas, Aleksai, – pasisveikino teisėjas mostelėdamas šalia Pirsono krėslo stovinčio seno odinio fotelio pusėn.

– Labas rytas, teisėjau, – atsakė Aleksas.

– Kadangi teturime vos trisdešimt minučių, – pradėjo teisėjas, – galbūt, Arnoldai, trumpai išdėstysi, dėl ko surengei šį susitikimą?

– Žinoma, teisėjau, – atsiliepė Pirsonas. – Karališkosios prokuratūros kvietimu vakar vakare dalyvavau biuro susirinkime.

Aleksas sulaikė kvapą.

– Po ilgos diskusijos su vadovybe galiu pranešti, jog jie siūlo iš naujo apsvarstyti prisipažinimo klausimą šioje byloje.

Aleksas stengėsi nereaguoti ir nuslopino norą pašokti bei keletą sykių kumštelėti į orą, nes juk sėdėjo teisėjo kabinete, o ne *Upton Park* stadiono tribūnoje.

– Ką jie turi omenyje? – paklausė teisėjas.

– Jų manymu, jei Kartraitas galėtų prisipažinti kaltas dėl netyčinio nužudymo...

– Ką, jūsų nuomone, į tokį pasiūlymą atsakytų jūsų klientas? – pasiteiravo teisėjas atsisukdamas į Redmeiną.

– Neįsivaizduoju, – prisipažino Aleksas. – Jis yra išmintingas vyras, bet kartu neišpasakytai užsispyręs. Pastaruosius šešis mėnesius jis atkakliai kartoja tą pačią istoriją ir nesiliauja tvirtinęs esąs nekaltas.

– Ar, nepaisant to, ketinate jam patarti priimti karališkosios advokatūros pasiūlymą?

Aleksas kurį laiką patylėjo, o paskui atsakė klausdamas:

– Taip, tačiau kaip, prokuratūros supratimu, turėčiau įpakuoti šį pasiūlymą?

Pirsonas nepritariamai susiraukė išgirdęs Redmeino formuluotę.

– Jeigu jūsų klientas prisipažintų išėjęs su Vilsonu į skersgatvį išsiaiškinti nesutarimų...

– ...ir netyčia suvaręs peilį į pastarojo krūtinę? – pratęsė mintį teisėjas stengdamasis nenutaisyti pernelyg ciniško tono.

– Savigyna, švelninančios aplinkybės – detales surikiuoti palieku Redmeinui. Čia jau ne mano darbas.

Teisėjas linktelėjo.

– Liepsiu savo sekretoriui pranešti teismo pareigūnams bei prisiekusiesiems, jog nagrinėjimo nepradėsime, – jis dirstelėjo į laikrodį, – iki vienuoliktos valandos. Aleksai, ar per tą laiką spėsite pasitarti su klientu, sugrįžti į mano kabinetą bei perduoti jo sprendimą?

– Taip, esu tikras, laiko užteks, – atsakė Aleksas.

– Jeigu vyrukas kaltas, – pastebėjo Pirsonas, – sugrįšite po poros minučių.

14

Išėjęs iš kabineto Aleksas Redmeinas lėtai patraukė į kitą pastato galą stengdamasis surikiuoti mintis. Du šimtai žingsnių skyrė jaukų, ramybe dvelkiantį teisėjo kabinetą nuo šaltų, niūrų kamerų, kuriose laukė suimtieji.

Advokatas stabtelėjo prie sunkių juodų durų, užtvėrusių kelią į apačią, du sykius pabeldė, ir pasirodė policininkas, kuris nulydėjo jį siaurais akmeniniais laiptais žemyn į geltoną koridorių, senų kalinių pramintą geltonų plytų keliu. Pasiekęs septynioliktąją kamerą Aleksas jautėsi deramai pasiruošęs pašnekesiui, vis dėlto nenutuokė, kaip į pasiūlymą sureaguos Denis. Pareigūnas išrinko raktą iš didžiulio ryšulio ir atrakino kameros duris.

– Ar pageidaujate, kad pokalbio metu dalyvautų policininkas? – mandagiai paklausė.

– Nėra būtinybės, – atsakė Aleksas.

Policininkas atitraukė penketo centimetrų storio kameros duris.

– Ar duris palikti atviras, ar uždarytas, pone?

– Uždarytas, – atsiliepė Aleksas įeidamas į mažutę kamerą, kurios viduryje puikavosi dvi plastikinės kėdės ir toks pat stalas, sienas puošė tik ne itin padorūs užrašai.

Denis atsistojo pasitikdamas Aleksą.

– Labas rytas, pone Redmeinai, – pasisveikino.

– Labas rytas, Deni, – atsakė Aleksas atsisėsdamas priešais. Jis žinojo, kad beprasmiška dar kartą prašyti kliento kreiptis vardu. Aleksas atsivertė segtuvą, kuriame gulėjo tik vienas popieriaus lapas. – Turiu gerų naujienų, – Denis klausėsi be emocijų. Jis apskritai šnekėdavo tik tuomet, kai išties turėdavo, ką pasakyti. – Jei tu galėtum pakeisti savo nuostatą ir prisipažintum kaltę dėl netyčinio nužudymo, – tęsė Aleksas, – manau, teisėjas paskirtų tau penkerius metus, o kadangi še-

šetą mėnesių jau kalėjai, už gerą elgesį galėtum išeiti į laisvę po poros metų.

Denis iš kitos stalo pusės pažvelgė Aleksui tiesiai į akis ir išpoškino:

– Pasakykit, tegul eina šikt.

Denio kalba šokiravo Aleksą ne mažiau nei staigus apsisprendimas. Nė sykio per šešis mėnesius jis nebuvo girdėjęs vaikino keikiantis.

– Bet, Deni, prašau, gerai apsvarstyk pasiūlymą, – maldavo Aleksas. – Jei prisiekusieji nuspręs, jog esi kaltas dėl žmogžudystės, gali būti nuteistas iki gyvos galvos, mažiausiai dvidešimčiai metų arba kiek daugiau. Taigi iš kalėjimo išeitum bemaž sulaukęs penkiasdešimties. O jeigu priimsi pasiūlymą, galėsi pradėti gyvenimą su Bete po dvejų metų.

– Kokį gyvenimą? – atšovė Denis. – Būsiu laikomas geriausio draugo žudiku, išsisukusiu nuo bausmės? Ne, pone Redmeinai. Aš nežudžiau Bernio, ir jeigu tą įrodyti galėsiu tik sėdęs dvidešimčiai metų...

– Bet, Deni, kam rizikuoti pasikliaujant prisiekusiųjų nuotaika, jei gali taip lengvai pasinaudoti kompromisu?

– Aš nežinau, ką reiškia žodis „kompromisas“, pone Redmeinai, bet žinau, kad esu nekaltas, o kai prisiekusieji išgirs apie tą jūsų pasiūlymą...

– Jie nieko neišgirs. Jeigu tu pasiūlymo atsisakysi, jie nesužinos, dėl ko posėdis šį rytą buvo atidėtas, savo baigiamojoje kalboje teisėjas nieko apie tai neužsimins, teismas tęsis toliau, lyg nieko nė nebūtų nutikę.

– Tegul, – atsiliepė Denis.

– Galbūt tau reikia šiek tiek daugiau laiko, kad viską gerai apmąstytum, – pasiūlė Aleksas nenorėdamas pasiduoti. – Galėtum pasišnekėti su Bete arba su tėvais. Esu tikras, man pavyktų įkalbėti teisėją atidėti svarstymą iki rytojaus ryto, idant turėtum pakankamai laiko iš naujo įvertinti susiklosčiusią padėtį.

– Ar pagalvojot, ko manęs prašot? – pyktelėjo Denis.

– Ko gero, nelabai supratau, ką nori pasakyti, – tarstelėjo Aleksas.

– Jei prisipažinsiu įvykdęs netyčinę žmogžudystę, tai reikš, jog viskas, ką Betė kalbėjo liudydama, buvo melas. Jinai nemelavo, pone

Redmeinai. Papasakojo prisiekusiesiems viską tiksliai taip, kaip buvo tą naktį.

– Deni, artimiausius dvidešimt metų gali tekti gailėtis dėl šio sprendimo.

– Nenoriu artimiausių dvidešimt metų nugyvent apsimelavęs. Jei įrodinėt, kad esu nekaltas, teks taip ilgai, vis geriau, negu leist visam pasauliui laikyt mane geriausio draugo žudiku.

– Pasaulis greitai užmirš.

– Aš neužmiršiu, – atkirto Denis, – ir mano draugeliai iš Ist Endo neužmirš.

Aleksas norėjo dar kartelį pamėginti, bet žinojo: beviltiška bandyti perkalbėti šį išdidų vyrą. Jis sunkiai atsistojo.

– Aš pranešiu teisėjui jūsų sprendimą, – pratarė prieš pabelsdamas kumščiu į duris.

Spynoje pasisuko raktas, o po akimirkos sunkios plieninės durys atsivėrė.

– Pone Redmeinai, – tyliai pašaukė Denis. Aleksas atsisuko į savo klientą. – Esat tikras deimantas, didžiuojuosi, kad mane ginate jūs, o ne tasai Pirsonas.

Durys užsitrenkė.

15

„Gilindamasis į bylą niekada nepasiduok emocijoms", – ne sykį patarė tėvas. Vis dėlto Aleksas visą naktį nesumerkė akių, galvojo apie keturias valandas trukusią teisėjo baigiamąją kalbą, apsvarstė kiekvieną jos žodį.

Teisėjas Sakvilis kalbėjo profesionaliai. Pirmiausiai apžvelgė su byla susijusius teisinius aspektus. Paskui nuosekliai persijojo ir išanalizavo visus parodymus, kad prisiekusiesiems neliktų neaiškumų, sujungdamas nagrinėjimą į vieną logišką visumą. Jis nieko nė trupučio nepadidino, nė sykio nepademonstravo šališkumo, tik atskleidė objektyvų požiūrį palikdamas galutinį sprendimą septyniems vyrams bei penkioms moterims.

Teisėjas siūlė rimtai vertinti trijų liudytojų parodymus, kurie primygtinai tvirtino, jog tik ponas Kreigas išėjo iš baro į gatvelę tik tuomet, kai išgirdo moters riksmą. Kreigas, prisiekęs sakyti tiesą, teigė matęs kaltinamąjį keletą kartų peiliu smogiantį Vilsonui, o po to tuojau pat sugrįžęs į barą ir iškvietęs policiją.

Kita vertus, panelė Vilson papasakojo kitokią istoriją, tikindama, esą būtent ponas Kreigas išprovokavęs ginčą ir veikiausiai nudūręs Vilsoną. Vis dėlto mergina savo akimis nematė žmogžudystės, bet, jos aiškinimu, sužinojusi, kas iš tiesų nutiko, iš savo brolio lūpų prieš pat pastarojo mirtį. Jei teisinga laikysite šią įvykių versiją, gali iškilti klausimas, kodėl Spenseris Kreigas susisiekė su policija, o galbūt dar svarbiau, kodėl po dvidešimties minučių atvykęs į barą jo apklausti detektyvas seržantas Fuleris nepastebėjo ant vyro drabužių jokių kraujo žymių.

Aleksas tyliai nusikeikė.

– Ponai prisiekusieji, – tęsė teisėjas Sakvilis, – panelės Vilson praeities netemdo nė menkiausia dėmelė, kuri leistų laikyti ją nedora ar

nesąžininga piliete. Vis dėlto jums gali pasirodyti, kad merginos parodymus nulėmė atsidavimas bei ilgametė draugystė su Kartraitu, už kurio ji ketina ištekėti, jei šis bus išteisintas. Tačiau visa tai neturi daryti įtakos jūsų sprendimui. Turite atsiriboti nuo natūralios simpatijos, kurią galėjote pajusti dėl to, kad Elizabeta Vilson laukiasi kūdikio. Jūsų užduotis pasverti visus byloje pateiktus liudijimus ir nepaisyti neesminių, šalutinių dalykų.

Paskui teisėjas pabrėžė, jog Kartraitas nebuvo teistas, be to, pastaruosius vienuolika metų dirbo toje pačioje įmonėje. Teisėjas perspėjo prisiekusiuosius, kad nesureikšmintų Kartraito atsisakymo duoti parodymus. Kaltinamasis turįs tokią teisę, nors prisiekusiesiems gali kilti minčių, ar jis tikrai neturi ko slėpti.

Aleksas dar sykį prakeikė savo nepatyrimą. Pranašumas, kurį įgijo netikėtai užklupdamas Pirsoną ir netgi paskatinęs Karališkąją prokuratūrą pasiūlyti prisipažinimą bei sumažinti kaltinimus, dabar gali atsigręžti prieš jį.

Baigdamas teisėjas patarė prisiekusiesiems neskubėti. Juk sprendžiamas žmogaus likimas. Vis dėlto nederėtų pamiršti, kad kito žmogaus gyvenimas buvo nutrauktas, o jeigu Denis Kartraitas nenužudė Bernio Vilsono, suprantama, iškyla klausimas, kas įvykdė šį nusikaltimą.

Dvylika minučių po dviejų prisiekusieji vorele išėjo iš teismo salės apsvarstyti sprendimo. Ištisas dvi valandas Aleksas stengėsi nepriekaištauti pats sau dėl to, kad nepakvietė Denio ant liudytojų pakylos. Ar tėvas buvo teisus ir Pirsonas išties turėjo parengęs jiems abiems staigmenų? Ar Denis būtų sugebėjęs įtikinti prisiekusiuosius nežudęs artimiausio bičiulio? Tokie beprasmiški klausimai vis sukosi ir sukosi Alekso galvoje belaukiant sugrįžtančių prisiekusiųjų.

Buvo jau šiek tiek po penkių, kai septyni vyrai ir penkios moterys vėl įžengė į salę ir susėdo į savo vietas. Aleksas neįstengė atspėti jų bereikšmių žvilgsnių prasmės. Teisėjas Sakvilis pažvelgė į juos ir paklausė:

– Ar priėmėte nuosprendį, ponai prisiekusieji?

Seniūnas pakilo iš savo vietos priešakinės eilės pakraštyje.

– Ne, milorde, – atsakė skaitydamas iš lapo. – Mes vis dar nagrinėjame parodymus ir prašome suteikti daugiau laiko, idant galėtume priimti sprendimą.

Teisėjas linktelėjo ir padėkojo prisiekusiesiems už uolumą.

– Dabar ketinu išleisti jus namo. Pailsėję pratęsite svarstymus rytoj ryte. Bet žinokite, – pridūrė jis, – išėję iš teismo salės jūs negalite su niekuo aptarinėti bylos, netgi su namiškiais.

Aleksas sugrįžo į mažutį savo butą Pimlike ir praleido antrą bemiegę naktį.

16

Kitą rytą be penkių dešimtą Aleksas jau sėdėjo savo vietoje teisme. Pirsonas pasisveikino nuoširdžiai nusišypsodamas. Ar senukas atleido jam už klastą, ar tiesiog jautėsi tikras dėl būsimų rezultatų? Belaukdami sugrįžtančių prisiekusiųjų juodu plepėjo apie rožes, kriketą, netgi apie tai, kas veikiausiai taps Londono meru, bet nė žodeliu neužsiminė apie procesą, kuris dvi pastarąsias savaites užėmė kiekvieną jų gyvenimo minutę.

Minutės virto valandomis. Kai pirmą valandą prisiekusieji vis dar neketino grįžti, teisėjas paskelbė visiems valandos pietų pertrauką. Pirsonas patraukė užkąsti į bufetą viršuje, tuo metu Aleksas leido laiką vaikštinėdamas pirmyn atgal po koridorių šalia ketvirtojo teismo salės. Nužudymo bylose nuosprendį priimantys prisiekusieji visuomet sugaišta mažiausiai ketvertą valandų, taip telefonu šį rytą pasakė tėvas, priešingu atveju galėtų pasirodyti, esą jie nerimtai žiūri į patikėtą atsakomybę.

Aštuonios minutės po keturių prisiekusieji užėmė savo vietas, ir šįkart Aleksas pastebėjo, jog bereikšmiai veidai virto suglumusiais. Neturėdamas kitos išeities teisėjas Sakvilis antrą sykį išsiuntė juos namo.

Kitą rytą Aleksui vos valandą pažirgliojus pirmyn ir atgal po marmurinius koridorius, iš salės pasirodęs tvarkdarys sušuko:

– Prisiekusieji grįžta į ketvirtąjį teismą.

Seniūnas vėl ėmė skaityti iš lapo:

– Milorde, – pradėjo nepakeldamas akių nuo popieriaus, mažumėlę virpančio rankoje. – Nepaisant ilgų svarstymo valandų, mes neįstengėme priimti vienbalsio sprendimo ir norime klausti jūsų patarimo, kaip turėtume pasielgti.

– Suprantu jūsų sunkumus, – atsakė teisėjas, – bet privalau paprašyti dar kartą pamėginti priimti vienbalsį sprendimą. Aš nelinkęs skelbti pakartotinio bylos svarstymo ir atlikinėti visos teismo procedūros antrą kartą.

Aleksas nuleido galvą. Pakartotinis svarstymas būtų jį patenkinęs. Jei tik būtų gavęs antrą progą, nė neabejojo, kad...

Prisiekusieji, daugiau netarę nė žodžio, vorele išėjo iš salės ir tą rytą daugiau nepasirodė.

Aleksas sėdėjo vienas ketvirtojo aukšto restorano kampe. Sriuba jau ataušo, o jis tebestumdė po lėkštę salotas, galiausiai sugrįžo į koridorių ir pratęsė vaikštinėjimo ritualą.

Dvylika minučių po trijų per garsiakalbius nuskambėjo pranešimas:

– Visus, susijusius su Kartraito byla, prašome susirinkti ketvirtojo teismo salėje, kurion sugrįžta prisiekusieji.

Aleksas įsiliejo į nagrinėjimo dalyvių srautą, nuskubėjusį koridoriumi ir sugužėjusį į salę. Visiems susėdus, pasirodė teisėjas ir liepė tvarkos prižiūrėtojui kviesti prisiekusiuosius. Jiems įėjus Aleksas negalėjo nepastebėti kelių susikrimtusių veidų.

Teisėjas palinko į priekį ir paklausė seniūno:

– Ar jums pavyko vienbalsiai priimti nuosprendį?

– Ne, milorde, – tuojau pat nuskambėjo atsakymas.

– Ar manote galėsiantys priimti vienbalsį sprendimą, jei suteiksiu jums šiek tiek daugiau laiko?

– Ne, milorde.

– Ar kas nors pasikeis, jei aš atsižvelgsiu į daugumos sprendimą; turiu omenyje, jei bent dešimties iš jūsų nuomonės sutampa?

– Tokiu būdu problemą išspręstume, milorde.

– Tuomet prašau jūsų dar kartą susirinkti ir išsiaiškinti, ar galite priimti galutinį nuosprendį, – teisėjas linktelėjo tvarkos prižiūrėtojui, ir šis išvedė prisiekusiuosius iš salės.

Aleksas jau ketino pakilti ir vėl pradėti pasivaikščiojimą koridoriais, tačiau Pirsonas palinko ir patarė:

– Nesiblaškykite, berniuk, jaučiu, jie netrukus grįš.

Aleksas žnektelėjo atgal ant savojo suolo krašto.

Ir išties po keleto minučių prisiekusieji užėmė savo vietas. Aleksas grįžtelėjo į Pirsoną, bet jam nespėjus nė prasižioti vyresnysis kolega tarstelėjo:

– Nė neklauskite, vaikine. Man niekad nepavyko perprasti prisiekusiųjų mąstymo vingrybių, nors advokatūroje dirbu jau trisdešimt metų.

Aleksą ėmė krėsti drebulys, kai tvarkdarys pakilo ir ištarė:

– Seniūną prašome atsistoti.

– Ar verdiktas priimtas? – paklausė teisėjas.

– Priimtas, milorde, – atsakė seniūnas.

– Ar priimtas daugumos sprendimu?

– Taip milorde, dešimties prieš du.

Teisėjas grįžtelėjo į tvarkos prižiūrėtoją, kuris linktelėjo.

– Ponai prisiekusieji, – pradėjo jis, – ar teisiamasis Danielis Artūras Kartraitas, jūsų sprendimu, yra kaltas dėl įvykdytos žmogžudystės ar nekaltas?

Kelias sekundes trukusi tyla Aleksui virto amžinybe.

– Kaltas, – nuskambėjo seniūno atsakymas.

Per salę nusirito aiktelėjimas. Aleksas išsyk atsisuko į Denį. Vaikinas sėdėjo bejausmis. Kažkur viršuje, žiūrovų galerijoje, nuskambėjo klyksmas „Ne!“ ir pasigirdo kūkčiojimas.

Kai teismo salėje vėl įsivyravo tvarka, teisėjas po ilgokos įžangos galų gale paskelbė nuosprendį. Alekso sąmonėn įsirėžė vieninteliai trys žodžiai – „dvidešimt dveji metai“.

Tėvas jį mokė niekada neleisti nuosprendžiui pasiekti širdies. Juk, šiaip ar taip, tik vienu atveju iš šimto kaltinamasis nuteisiamas nepelnytai.

Aleksas nė neabejojo, jog Denis Kartraitas ir buvo tasai vienintelis iš šimto.

2

KALĖJIMAS

17

– Sveikas sugrįžęs, Kartraitai, – Denis dirstelėjo į pareigūną, sėdintį prie stalo priėmimo kambaryje, bet neatsakė. Dženkinsas pažvelgė į kaltinimo aktą. – Dvidešimt dveji metai, – perskaitė atsidusdamas. Minutėlę patylėjo. – Numanau, kaip turėtum jaustis, nes maždaug tiek laiko jau čia dirbu, – Deniui Dženkinsas visuomet atrodė senas. „Ar aš taip atrodysiu po dvidešimt dvejų metų?“ – šmėstelėjo mintis. – Užjaučiu, vaikine, – tarstelėjo jausmų paprastai nedemonstruojantis pareigūnas.

– Ačiū, pone Dženkinsai, – tyliai padėkojo Denis.

– Nuo šiol nebesi kaltinamasis, taigi neturi teisės gyventi vienutėję, – Dženkinsas atsivertė segtuvą ir ėmė skaityti. Kalėjime niekas niekur neskuba. Jis vedė pirštu per pavardžių stulpelį ir stabtelėjo ties tuščiu langeliu. – Ketinu apgyvendinti tave trečiajame korpuse, šimtas dvidešimt devintoje kameroje. Turėsi įdomią draugiją, – pridūrė pažvelgęs į dabartinių gyventojų pavardes ir smulkiau neaiškindamas linktelėjo už nugaros stovinčiam jaunam prižiūrėtojui.

– Pasitempk ir eik paskui mane, Kartraitai, – paragino Deniui iki tol nematytas kalėjimo darbuotojas.

Denis nusekė paskui prižiūrėtoją mūriniu koridoriumi, išdažytu rausvai violetiniais dažais, kokių jokia kita įmonė tikrai neperka urmu. Juodu stabtelėjo prie vartų dvigubomis grotomis. Pareigūnas išrinko didžiulį raktą iš ryšulio, kybančio ant liemenį juosiančios grandinės, atrakino pirmuosius vartus, įvedė Denį vidun ir tik vėl užrakinęs atrakino antruosius. Tuomet juodu įžengė į koridorių žaliomis sienomis – ženklas, jog pasiekė saugią zoną. Viskas kalėjime nudažyta sutartinėmis spalvomis.

Pareigūnas atlydėjo Denį iki antrų dvigubų grotuotų vartų. Ir šitaip dar keturis kartus, kol galiausiai pateko į trečiąjį korpusą. Nebuvo

sunku suprasti, kodėl niekam niekada nepavyko pabėgti iš Belmaršo. Kai žalią spalvą pakeitė mėlyna, Denio sargas perdavė jį sektoriaus pareigūnui, kuris vilkėjo tokią pat mėlyną uniformą, baltus marškinius, ryšėjo juodą kaklaraištį ir visuomet plikai skutosi galvą, kas bylojo, jog atšiaurumu nenusileidžia kaliniams.

– Ką gi, Kartraitai, – abejingai kreipėsi skustagalvis, – mažiausiai aštuonerius metus čia bus tavo namai, taigi verčiau pratinkis prie šios minties. Jei nekelsi mums rūpesčių, mes nekelsime tau. Aišku?

– Aišku, viršininke, – atsakė Denis įprastu kalinių kreipiniu į prižiūrėtoją, kurio pavardės nežino.

Geležiniais laiptais lipdamas į antrą aukštą Denis nesutiko nė vieno kalėjimo įnamio. Visi sėdėjo užrakinti kamerose, kur kartais iškiūtodavo dvidešimt dvi valandas per parą. Palydovas surado Denio pavardę sąraše ir sukikeno pamatęs, į kurią kamerą vaikinas paskirtas.

– Ponas Dženkinsas išties turi humoro jausmą, – pakomentavo jiems sustojus prie šimtas dvidešimt devintos kameros durų.

Dar vienas ganėtinai solidus raktas iš dar vieno ryšulio atrakino penkių centimetrų storumo geležines duris. Denis įėjo vidun, sunkios durys užsitrenkė už nugaros. Vaikinas įtariai nužvelgė du kameros gyventojus.

Tvirto sudėjimo vyras snūduriavo lovoje nusisukęs į sieną ir nė nedirstelėjo į atvykėlį. Kitas vyrukas atsisėdęs prie mažo stalelio kažką rašė. Pastarasis padėjo į šalį plunksnakotį, atsistojo ir atkišo ranką nustebindamas Denį.

– Nikas Monkrifas, – ištarė veikiau kariškio nei kalinio tonu, – sveikas atvykęs į naująją buveinę, – pridūrė šypsodamasis.

– Denis Kartraitas, – prisistatė Denis paspausdamas jo ranką. Vaikinas pažvelgė į neužimtą gultą.

– Kadangi atsikraustei paskiausiai, gausi viršutinį gultą, – paaiškino Monkrifas. – Po poros metų galėsi persikelti ant apatinio. Beje, – pridūrė parodydamas į milžiną, tysantį ant kitos lovos, – čia Didysis Alas.

Antrasis Denio kameros kaimynas atrodė keletu metų vyresnis už Niką. Didysis Alas neaiškiai kriuktelėjo, bet neatsisuko dirstelėti į naująjį gyventoją.

– Didysis Alas ne itin kalbus, bet kai artimiau jį pažinsi, jis tau patiks, – patikino Monkrifas. – Aš užtrukau bemaž šešis mėnesius, bet galbūt tau geriau seksis.

Denis išgirdo spynoje trakštelint raktą, ir sunkios durys vėl atsivėrė.

– Eik paskui mane, Kartraitai, – ištarė balsas. Denis išėjo iš kameros ir nusekė paskui dar vieną nepažįstamą pareigūną. „Nejaugi valdžia nusprendė perkelti jį į kitą kamerą", – spėliojo vaikinas, prižiūrėtojo vedamas geležiniais laiptais žemyn, paskui dar vienu koridoriumi, pro dar vienus dvigubus grotuotus vartus iki durų su užrašu SANDĖLIS. Pareigūnas stipriai pabeldė į duris, ir po akimirkos šios atsivėrė iš vidaus.

– CK4802 Kartraitas, – ištarė prižiūrėtojas žvilgterėdamas į kaltinimo lapą.

– Nusirenk, – paliepė sandėlininkas, – šių drabužių nebedėvėsi iki, – jis pažvelgė į popierius, – iki 2022 metų, – ir nusikvatojo pats iš savo pokšto, kurį pakartodavo po penkis kartus per dieną, pakeisdamas tiktai metus.

Nusirengęs Denis gavo dvejas baltai ir raudonai dryžuotas trumpikes, dvejus mėlynai ir baltai dryžuotus apatinius, vienerius mėlynus džinsus, dvejus baltus marškinėlius, vieną pilką puloverį, vieną juodą striukę, dvi poras pilkų kojinių, vienerias mėlynas sportines trumpikes, dvejus baltus sportinius marškinėlius, dvi žalias nailono paklodes, vieną pilką antklodę, vieną žalią pagalvės užvalkalą ir vieną apskritą kietą pagalvę; pasilikti buvo leista tik sportinius batelius – vienintelę kalinio galimybę pademonstruoti savo stilių.

Sandėlininkas surinko visus Denio daiktus, sudėjo į didelį plastikinį maišą, ant mažos etiketės užrašė pavardę Kartraitas bei numerį CK4802 ir užplombavo. Paskui padavė Deniui mažą plastikinį maišelį, kuriame buvo muilo gabalėlis, dantų šepetukas, vienkartinis plastmasinis skustuvas, žalia plaušinė, žalias rankšluostis, pilka plastmasinė lėkštė, plastmasinis peilis, plastmasinė šakutė ir plastmasinis šaukštas. Jis pažymėjo varnelėmis kelis žalio blanko langelius, apsuko lapą ir įbedęs smilių ties viena eilute padavė Deniui apkramtytą tušinuką, grandinėle prikabintą prie stalo. Denis iškeverzojo neįskaitomą hieroglifą.

– Kiekvieną ketvirtadienį po pietų, tarp trečios ir penktos, turėsi pateikti ataskaitą, – pareiškė sandėlininkas, – bei gausi drabužių pamainą. Jei ką nors sugadinsi, bus išskaičiuota reikiama suma iš tavo savaitinio atlyginimo. Sumos dydį nustatysiu aš, – pridūrė prieš užtrenkdamas duris.

Denis pasiėmė abu plastiko maišus ir tylom nusekė paskui prižiūrėtoją koridoriumi atgal. Po kelių minučių vaikinas jau stovėjo kameroje už užrakintų durų. Didysis Alas, rodos, nė nekrustelėjo, kol jo nebuvo, o Nikas teberašė atsisėdęs prie mažojo stalelio.

Užsiropštęs ant viršutinio gulto naujokas išsitiesė ant gumbuoto čiužinio. Šešetą arešto mėnesių jis galėjo vilkėti nuosavus drabužius, bastytis po pirmąjį aukštą šnekučiuodamasis su kitais suimtaisiais, žiūrėti televizorių, žaisti stalo tenisą, netgi nusipirkti kokakolos bei sumuštinį iš automato, tačiau dabar visa tai baigėsi. Dabar, tapęs tikru kaliniu, jis pirmą kartą suvokė, ką reiškia prarasti laisvę.

Denis nusprendė pasikloti lovą. Nesiskubino, nes pradėjo suprasti, kokia daugybė valandų sudaro vieną dieną, kokia gausybė minučių kiekvienoje valandoje ir kokia begalė sekundžių minutėje, kai esi užrakintas trijų su puse metrų ilgio ir dviejų su puse pločio kameroje kartu su dviem nepažįstamaisiais, iš kurių vienas – milžinas.

Pasiklojęs patalą Denis užlipo atgal, įsitaisė lovoje ir įsistebeilijo į baltas lubas. Vienas iš viršutinio gulto privalumų yra tas, jog galva atsiduria priešais mažą grotuotą langelį: vienintelį išorinio pasaulio egzistavimo įrodymą. Denis pažvelgė pro geležines grotas į kitus tris lanku išsidėsčiusius korpusus, treniruočių aikštelę ir aukštas sienas, viršuje apvedžiotas spygliuota viela, kurios tęsėsi ir tęsėsi, kiek akys užmato. Denis vėl įsmeigė akis į lubas. Mintys ėmė suktis apie Betę. Jam net neleido atsisveikinti su ja.

Kitą savaitę, tūkstantį artimiausių savaičių jis kiurksos užrakintas šitoje pragariškoje skylėje. Vienintelė galimybė ištrūkti – apeliacija. Ponas Redmeinas perspėjo, jog nagrinėjimo gali tekti palaukti mažiausiai metus. Teismo tvarkaraštis perpildytas, o kuo ilgesnis nuosprendis, tuo ilgiau turi laukti apeliacinio teismo. Juk per metus ponas Redmeinas tikrai suspės surinkti visus įkalčius, kurie padės įrodyti Denio nekaltumą?

Netrukus po nuosprendžio paskelbimo Aleksas Redmeinas išėjo iš teismo salės ir patraukė kilimais išklotu, ištapetuotu koridoriumi, apkabinėtu ankstesnių teisėjų portretais. Jis pasibeldė į kito teisėjo kabinetą, įėjo vidun, susmuko į patogų krėslą priešais savo tėvo rašomąjį stalą ir ištarė: „Kaltas."

Teisėjas Redmeinas nužingsniavo iki gėrimų spintos.

– Galbūt pamažu prie to priprasi, – pratarė atkimšdamas dar šįryt šiai progai išrinktą vyno butelį, nepriklausomai nuo to, ar sulauks pergalės, ar pralaimėjimo. – Nes galiu tave patikinti, jog po mirties bausmės panaikinimo nuteisiama kur kas daugiau kaltinamųjų žmogžudyste, ir bemaž visais be išimties atvejais prisiekusieji nesuklysta, – jis įpylė vyno į dvi taures ir vieną padavė sūnui. – Ar ketini atstovauti Kartraitui ir apeliacinio teismo metu? – paklausė prieš gurkštelėdamas iš savosios taurės.

– Taip, be abejo, – atsakė klausimo nustebintas Aleksas.

Senukas suraukė antakius.

– Tuomet man belieka palinkėti tau sėkmės, nes, jeigu Kartraitas to nepadarė, tuomet kas?

– Spenseris Kreigas, – nė nedvejodamas išrėžė Aleksas.

18

Penktą valandą sunkios geležinės durys vėl atsivėrė, ir pareigūnas, kuris praeityje veikiausiai buvo gvardijos viršila, džeržgiančiu balsu subaubė:

– Pasivaikščiojimas!

Keturiasdešimt penkioms minutėms visi kaliniai buvo išleisti iš kamerų. Šį laiką galėjo praleisti dvejopai. Pirmasis pasirinkimas, kaip, pavyzdžiui, Didžiojo Alo – nusileisti į salę pirmame aukšte. Čia jis žnektelėdavo priešais televizorių į didelį odinį krėslą, kurio niekas kitas nedrįsdavo užimti; kiti iš tabako žaisdavo kauliukais. Jei norėjai pakvėpuoti grynu oru, galėjai išeiti laukan, į kiemą.

Prieš žengiant iš pastato Denis buvo kruopščiai apieškotas. Į Belmaršą, kaip ir į bet kurį kitą kalėjimą, plūsdavo narkotikai, čia nestigo pardavėjų, kurie skubėjo organizuoti prekybą pasinaudodami vienintele valandėle per dieną, kai kaliniai iš visų keturių korpusų turėjo galimybę susitikti. Jei pageidauji dozės – hašišo, kokaino, heroino – pranešk prekeiviui apie savo poreikius bei pavardę laisvėje esančio asmens, kuris atsiskaitys su tarpininku; pinigams perėjus iš rankų į rankas, po dienos ar dviejų tave pasieks prekė. Šimtams suimtųjų, kas rytą išgabenamiems į teismą ir pargabenamiems atgal, pasitaikydavo šimtai progų įvežti miltukų. Kai kurie įkliūdavo ir gaudavo papildomų metelių, tačiau finansinė nauda taip viliojo, jog visuomet atsirasdavo tokių, kurie ryždavosi surizikuoti.

Denis narkotikais nesidomėjo, netgi nerūkė. Bokso treneris jį perspėjo, jog niekada nepateks į ringą, jei bus sučiuptas apsvaigęs.

Jis patraukė aplinkui futbolo aikštės dydžio žole apaugusį plotą kiemo pakraščiais. Ėjo sparčiu žingsniu, nes žinojo tik čia teturėsiąs progą bent kiek pasimankštinti, aišku, neminint perpildytos sporto salės treniruočių du sykius per savaitę. Vaikinas pažvelgė į kiemą juo-

siančią trisdešimties pėdų aukščio sieną. Net ir dygliuota viela viršuje neatgrasė nuo minčių apie pabėgimą. Kaip kitaip įstengs atkeršyti keturiems šunsnukiams, pavogusiems iš jo laisvę?

Jis aplenkė keletą lėčiau vaikštinėjančių kalinių. Nė vienas jo nepasivijo. Paskui priešakyje pastebėjo vienišą figūrą, žingsniuojančią tokiu pat sparčiu tempu, ir tik po kurio laiko atpažino Niką Monkrifą, naująjį kameros kaimyną, sportiškumu nenusileidžiantį jam. Už ką toksai vyrukas galėjo atsidurti už grotų? Bet Denis prisiminė seną kalėjimo taisyklę: niekada neklausk kito nuteistojo, už ką sėdi; palauk, kol papasakos savo noru.

Denis žvilgterėjo dešinėn, į grupelę juodaodžių kalinių, kurie iki pusės išsirengę tysojo ant žolės ir kaitinosi saulėje, tarsi atostogautų kur nors Ispanijoje. Pernai vasarą juodu su Bete praleido dvi savaites Veston Super Mere, kur pirmą sykį mylėjosi. Bernis irgi važiavo kartu ir kiekvieną vakarą laikydavo glėbyje vis kitą merginą, kuri vos rytui išaušus išnykdavo. Denis nė nepažvelgė į kitą moterį nuo tos dienos, kai autoserviso garaže pamatė Betę.

Naujiena apie Betės nėštumą Denį maloniai nustebino. Jam netgi dingtelėjo mintis pasiūlyti mylimajai nueiti į artimiausią metrikacijos biurą ir susirašyti. Bet žinojo, jog Betė, o juolab jos motina nenorės apie tai nė girdėti. Šiaip ar taip, juodu buvo katalikai, taigi turėjo susituokti šventosios Marijos bažnyčioje, kaip susituokė abiejų tėvai. Tėvas Maiklas irgi šito tikėjosi.

Denis pirmą kartą susimąstė, ar nederėtų nutraukti sužadėtuvių. Juk negali versti merginos laukti dvidešimt dvejus metus. Galiausiai nusprendė lukterėti apeliacinio teismo sprendimo.

Seniūnui paskelbus verdiktą Betė vis neįstengė liautis verkusi. Jai net nebuvo leista atsisveikinti su Deniu prieš dviem pareigūnams išvedant jį į kamerą. Pakeliui į namus motina mėgino dukterį nuraminti, o tėvas nepratarė nė žodžio.

– Po apeliacinio teismo šis košmaras pasibaigs, – guodė moteris.

– Nepuoselėk didelių vilčių, – burbtelėjo ponas Vilsonas pasukdamas į Beikono kelią.

Nuskambėjęs signalas paskelbė, jog keturiasdešimt penkios pasivaikščiojimui skirtos minutės praėjo. Prižiūrėtojai skubiai suginė kalinius į korpusus, o paskui į kameras.

Sugrįžęs Denis rado didįjį Alą jau snūduriuojantį ant gulto. Po kelių sekundžių įėjus Nikui užsitrenkė durys, kurios atsidaryti turėjo tik po keturių valandų, kai ateis metas gerti arbatą.

Denis užsikabarojo ant viršutinio gulto, Nikas vėl atsisėdo ant plastikinės kėdės priešais stalelį. Jis jau ketino pradėti rašyti, kai Denis pasidomėjo:

– Ką ten vis keverzoji?

– Rašau dienoraštį, – atsakė Nikas, – apie viską, kas vyksta man esant kalėjime.

– Kam tau reikia prisiminimų apie šitą skylę?

– Taip greičiau praeina laikas. O kadangi išėjęs į laisvę ketinu mokytojauti, man svarbu mankštinti protą.

– Manai atsėdėjusiam kas nors leis dirbt mokykloj?

– O ar tau neteko skaityti apie mokytojų stygių? – kreivai šyptelėjo Nikas.

– Nelabai daug skaitau, – prisipažino Denis.

– Galbūt dabar tinkama proga pradėti, – pastebėjo Nikas padėdamas į šalį parkerį.

– Nematau prasmės, – atsiliepė Denis, – ypač jeigu tupėsiu čia dvidešimt dvejus metus.

– Tačiau bent jau galėtum perskaityti savo advokato laiškus ir įgytum daugiau galimybių geriau pasiruošti gynybai apeliaciniame teisme.

– A nebaigsit pliurpt? – krioktelėjo Didysis Alas su ryškiu, Deniui vos besuprantamu Glazgo akcentu.

– Daugiau nelabai ką teturim veikti, – nusijuokė Nikas.

Didysis Alas atsisėdo, išsitraukė iš džinsų kišenės tabako kapšiuką.

– Nu tai už ką sėdai, Kartraitai? – paklausė sulaužydamas auksinę kalėjimo taisyklę.

– Žmogžudystė, – atsakė Denis ir patylėjęs pridūrė: – Bet mane neteisingai apkaltino.

– Aha, visi tą sako, – Didysis Alas išsiėmė iš kitos kišenės rūkomojo popieriaus paketėlį, išsitraukė vieną lapelį ir užbėrė žiupsnį tabako.

– Galbūt, – atsiliepė Denis, – bet aš to nepadariau, ir tiek, – jis nepastebėjo, kad Nikas užrašinėja kiekvieną žodį. – O tu pats už ką čia?

– Apiplėšinėju sušiktus bankus, – burbtelėjo Didysis Alas palaižydamas popieriaus kraštelį. – Kartais pasiseka, tai praturtėju, kartais įkliūnu. Šįkart teisėjas davė ma keturiolika suknistų metų.

– Tad kiek jau atsėdėjai Belmarše? – paklausė Denis.

– Dvejus metus. Buvo perkėlę į atvirą kalėjimą, bet sugalvojau pabėgt, todė daugiau nerizikuoja. A kuris turit ugnies?

– Nerūkau, – atsakė Denis.

– Aš irgi nerūkau, pats puikiai žinai, – pridūrė Nikas teberašydamas.

– Liurbių porelė, – suvaitojo Didysis Alas, – daba iki pat arbatavimo negausiu padūmyt.

– Vadinasi, tu niekada neišsikraustysi iš Belmaršo? – negalėjo patikėti Denis.

– Nea, iki pat termino galo, – linktelėjo Didysis Alas. – Jei jau kartą pamėginai sprukt iš „D“ kategorijos, tave siunčia atgal į sustiprintą režimą. Perkeltas bandyčiau vėl, – jis įsidėjo į burną cigaretę. – Daba ma liko sėdėt trejus metus, – taip taręs atsigulė ir nusisuko į sieną.

– O tu? – Denis kreipėsi į Niką. – Kiek dar liko tau?

– Dveji metai, keturi mėnesiai, vienuolika dienų. O tau pačiam?

– Dvidešimt dveji metai, – atsakė Denis. – Nebent laimėčiau apeliaciniame.

– Nieks nelaimi apeliacinio, – atrėžė Didysis Alas. – Sykį patupdę, išleist į laisvę nesiskubina, verčiau pratinkis prie tos minties, – ir išsiėmęs iš burnos cigaretę pridūrė: – Arba pasidaryk galą.

Betė irgi gulėjo ant lovos spoksodama į lubas. Ji lauks Denio tiek, kiek reikės. Mergina nė neabejojo, kad apeliacinis teismas mylimąjį išteisins, o tada tėvas galiausiai atlyš supratęs, kad juodu sakė tiesą.

Ponas Redmeinas ją patikino ir toliau atstovausiąs Deniui apeliacinio teismo metu bei liepė nesijaudinti dėl kainos. Denis neklydo. Po-

nas Redmeinas – tikras deimančiukas. Betė jau išleido visas santaupas ir atsisakė kasmetinių atostogų, kad tik nepraleistų nė vieno teismo posėdžio. O ir kokios būtų atostogos be Denio? Viršininkas elgėsi išties be galo supratingai ir leido negrįžti į darbą iki pat teismo pabaigos. Jei Denis bus išteisintas, ponas Tomas žadėjo suteikti dar dvi laisvas savaites medaus mėnesiui.

Tačiau pirmadienio rytą Betė sėdės prie savo darbo stalo, o medaus mėnesį teks atidėti mažiausiai metams. Nors ir išleidusi Denio gynybai viso gyvenimo santaupas, sužadėtinė ketino kas mėnesį siųsti jam šiek tiek grynųjų, nes kalėjimo algą sudarys tik dvylika svarų per savaitę.

– Gal išgersi puodelį arbatos, brangute? – iš virtuvės šūktelėjo mama.

– Arbata! – nuaidėjo šūksnis atsivėrus durims antrą kartą tą dieną. Denis su plastikine lėkšte bei puodeliu įsiliejo į kalinių srautą, kuris nusileidęs laiptais išsirikiavo į eilę prie viryklės.

Eilės priešakyje stovintis pareigūnas vienu metu prie viryklės prileisdavo po šešis žmones.

– Eilėje prie maisto dažniau nei bet kur kitur kyla peštynės, – belaukiant paaiškino Nikas.

– Jeigu neminėsi sportasalės, – įterpė Didysis Alas.

Galų gale Denis ir Nikas gavo nurodymą kartu su keturiais kitais prisiartinti prie viryklės. Už prekystalio stovėjo penki kaliniai baltais chalatais, su baltomis kepuraitėmis, mūvintys latekso pirštines.

– Koks šio vakaro pasirinkimas? – paklausė Nikas atkišdamas lėkštę.

– Dešrelės su pupelėmis, jautiena su pupelėmis arba konservuota kiauliena tešloje su pupelėmis. Rinkis, skvaire, – išvardijo už prekystalio besidarbuojantis kalinys.

– Valgysiu kiaulieną tešloje be pupelių, ačiū, – pasakė Nikas.

– Aš tą patį, tik su pupelėm, – paprašė Denis.

– O kas tu? – pasidomėjo padavėjas. – Gal jo brolis?

Denis su Niku nusijuokė. Nors abu vyrukai buvo tokio paties ūgio, bemaž to paties amžiaus ir su kalėjimo uniformomis išties atrodė panašūs, nė vienas to nepastebėjo. Mat Nikas vaikščiojo visuomet švariai nusiskutęs, tvarkingai susišukavęs plaukus, o Denis skusdavosi kartą per savaitę, be to, jo plaukai, Didžiojo Alo žodžiais tariant, panėšėjo į „išvietės šepetį".

– Kaip galima įsidarbint virtuvėj? – paklausė Denis lėtai lipdamas įvijais laiptais į antrą aukštą. Vaikinas netruko sumesti, jog atsidūrus už kameros ribų reikia vaikščioti pamažu.

– Turi tapti privilegijuotuoju.

– Kaip?

– Tiesiog pasistenk niekada negauti raštiško perspėjimo, – paaiškino Nikas.

– Ką reik daryt, kad negautum?

– Neplūsk pareigūno, visuomet laiku pradėk darbą ir niekada nesivelk į muštynes. Jei įstengsi laikytis šių trijų taisyklių, maždaug po metų pelnysi lengvatų, bet darbo virtuvėje dar negausi.

– Kodėl?

– Nes kaliūzėj sėdi da tūkstantis tokių pat šunsnukių, – pakomentavo už nugaros sliūkinantis Didysis Alas, – ir devyni šymtai iš jų nori dyrbt virtūvėj. Beveik vysą dieną būni ne kameroj ir gali pasirinkt geresnio ėdalo. Taigi užmyršk, vyruti.

Sugrįžęs į kamerą Denis patylom čiaumojo maistą ir galvojo, kaip galėtų greičiau užsitarnauti lengvatų. Vos įsidėjęs į burną paskutinį dešrelės gabaliuką Didysis Alas atsistojo, perėjo per kamerą, nusismaukė džinsus ir atsisėdo ant unitazo. Denis liovėsi valgęs, o Nikas stebeilijo į šalį, kol sugurguliavo nuleidžiamas vanduo. Didysis Alas atsistojo, užsitraukė džinsus ir nudūlinęs atgal ant gulto vėl ėmė sukti cigaretę.

Denis dirstelėjo į laikrodį: be dešimties šešios. Apie šeštą paprastai traukdavo aplankyti Betės. Pažvelgė į likučius lėkštėje. Betės mama gamindavo visame Bovyje gardžiausias dešreles su bulvių koše.

– Kokių dar yra darbų? – paklausė Denis.

– Vis da kalbi? – pasidomėjo Didysis Alas degdamasis cigaretę.

Monkrifas vėl nusijuokė.

– Gali dirbti sandėlyje, – pradėjo vardyti Nikas, – arba tapti korpuso valytoju, tačiau veikiausiai pateksi į grandininę brigadą.

– Grandininę brigadą? – pakartojo Denis. – Kaip suprasti?

– Netrukus sužinosi.

– O kaip sporto salė? – neatlyžo Denis.

– Te yrgi patenka tik privilegijuoti, – paaiškino Didysis Alas įtraukdamas dūmų.

– O kokį darbą dirbi tu? – pasidomėjo Denis.

– Per daug klausinėji, – atkirto rūkalius; jo išpūsti dūmai užpildė visą kamerą.

– Didysis Alas dirba sanitaru ligoninėje, – atsakė Nikas.

– Skamba viliojančiai, – pastebėjo Denis.

– Nu jo, blyzginu te grindis, išnešinėju šiūkšles, atlieku visus ryto darbus ir verdu arbatą kiekvienam šubai*, užsukusiam aplankyt seselės, – išvardijo Didysis Alas. – Aš privilegijuotas, ane?

– Labai atsakingas darbas, – šypsodamasis pakomentavo Nikas. – Čia privalai turėti švarutėlę, narkotikų nesuteptą charakteristiką, o Didysis Alas narkomanijai nepritaria.

– Tai jau tikrai, kad tave kur, neprytariu, – linktelėjo tas. – Tvoju kiekvienam, kas tik mėgyna nuknist iš ligoninės kokių vaistūkų.

– Ar yra dar koks nors dėmesio vertas darbas? – paklausė nevilties apimtas Denis.

– Lavinimasis, – atsakė Nikas. – Jei nuspręsi sekti mano pavyzdžiu, patobulinsi skaitymo bei rašymo įgūdžius, be to, gausi už tai algą.

– Aha, bet tik aštuonis svarus per savaitę, – įsiterpė Didysis Alas. – Už kiekvieną kytą darbą gausi dvylika. Nedaug ką traukia skvairų mokslai, labiau vilioja papyldomi keturi šlamantieji tabakėliui.

Denis vėl padėjo galvą ant kietos it akmuo pagalvės ir įsistebeilijo pro užuolaidų nepridengtą langelį. Klausydamasis gretimoje kameroje vykstančio pašnekesio atgarsių svarstė, ar pavyks užmigti pirmąją naktį kalėjime, kur gali tekti praleisti dvidešimt dvejus metus.

---

* Šuba – kalėjimo prižiūrėtojas (kalinių žargonu).

19

Spynoje brakštelėjo raktas, sunkios geležinės durys atsivėrė.

– Kartraitai, eini į grandininę brigadą. Tuojau pat prisistatyk budinčiam pareigūnui.

– Bet... – pradėjo Denis.

– Ginčytis beprasmiška, – nuramino Nikas prižiūrėtojui dingus. Laikykis greta manęs, pamokysiu, kaip reikia elgtis.

Nikas ir Denis įsiliejo į kalinių srautą, patylom plūstantį viena kryptimi. Koridoriaus gale Nikas pratarė:

– Štai čia turėsi prisistatyti kiekvieną rytą aštuntą valandą ir pasirašyti.

– O koks čia velnias? – paklausė Denis įsmeigęs akis į priešais riogsančią šešiakampę stiklinę kabiną.

– Burbulas, – paaiškino Nikas. – Prižiūrėtojai gali visą laiką mus stebėti, o mes jų nematome.

– Jie viduje?

– Taip. Girdėjau, jų ten apie keturiasdešimt. Jie puikiai mato, kas dedasi visuose keturiuose korpusuose, tad jei kyla riaušės ar menkiausias sambrūzdis, per kelias minutes prisistato ir padaro tvarką.

– Ar tau kada teko dalyvauti riaušėse? – paklausė Denis.

– Tik kartą, – atsakė Nikas. – Šioje vietoje mudviem teks išsiskirti. Aš traukiu į mokslus, o grandininė brigada – priešingoje pusėje. Eidamas žaliuoju koridoriumi atsidursi ten, kur reikia.

Denis linktelėjo ir nužingsniavo paskui kalinių grupę, tiksliai žinančią, kur keliauja. Niūrūs žvilgsniai bei lėtas judėjimo tempas bylojo, jog šeštadienio rytą jie galėtų rasti ir įdomesnių užsiėmimų.

Koridoriaus gale su segtuvu rankose stovintis karininkas nuvedė kalinius į didelį stačiakampį kambarį sulig krepšinio aikštele, kur sto-

vėjo šeši ilgi plastikiniai stalai, abipus jų – maždaug po dvidešimt kėdžių, kurias beveik visas kaipmat užpildė kalėjimo įnamiai.

– Kur man sėstis? – paklausė Denis.

– Kur tik nori, – tarstelėjo prižiūrėtojas. – Nėra jokio skirtumo.

Denis įsitaisė ant tuščios kėdės ir patylom žvalgėsi, kas dedasi aplinkui.

– Tu naujokas, – pastebėjo jam iš kairės sėdintis vyras.

– Iš kur žinai?

– Nes dirbu grandininėj brigadoj jau aštuonerius metus.

Denis įdėmiau pasižiūrėjo į nediduką, liesą, bet raumeningą vyruką popieriaus baltumo oda, balkšvai mėlynomis akimis ir šviesiais trumpais plaukais.

– Lijamas, – jis prisistatė.

– Denis.

– Ar tu airis? – paklausė Lijamas.

– Ne, aš koknis*, gimiau už keleto mylių nuo čia, bet mano senelis buvo airis.

– Man to pakanka, – išsišiepė Lijamas.

– Taigi ką mes čia darysim? – pasidomėjo Denis.

– Matai kalinius kiekvieno stalo gale? Jie yra tiekėjai. Jie pastatys priešais mus po dėžę. Kitame stalo gale – krūva plastiko maišelių, kurie atkeliaus į vidurį; tada imsime iš dėžės produktus, dėsime į kiekvieną maišelį ir siųsime toliau.

Lijamui bekalbant nuskambėjo signalas. Kaliniai, apsijuosę rankas geltonais raiščiais, pastatė priešais kiekvieną darbininką po rudą plastmasinę dėžę. Denis gavo arbatos paketėlių. Dirstelėjęs į Lijamo dėžę pamatė sviesto pakelius. Plastikiniai maišeliai pradėjo keliauti nuo vieno kalinio prie kito, tokiu būdu į kiekvieną patekdavo po dėžutę ryžių trapučių, sviesto, arbatos maišelį, mažutį druskos maišiuką, pipirų bei džemo pakiuką. Stalo gale kitas kalinys krovė rinkinius ant padėklo ir išnešdavo į gretimą patalpą.

– Maišeliai iškeliaus į kitą kalėjimą, – paaiškino Lijamas, – ir maždaug po savaitės tokiu pat metu taps tenykščių kalinių pusryčiais.

* Koknis – (angl. *Cockney*) – londonietis, kilęs iš žemiausių sluoksnių.

Jau po kelių minučių Deniui darbas įsipyko, o rytui baigiantis būtų gavęs galą iš nuobodulio, jei ne neišsenkantys, juoko protrūkius sukeliantys Lijamo komentarai visais klausimais, pradedant tuo, kaip užsitarnauti privilegiją ir baigiant tuo, už ką gali atsidurti vienutėje.

– Ar pasakojau, kaip prižiūrėtojai rado mano kameroje *Guiness* butelį? – paklausė jis.

– Ne, – paslaugiai atsakė Denis.

– Aišku, susilaukiau raštiško perspėjimo, bet galiausiai likau neapkaltintas.

– Kokiu būdu? – susidomėjo Denis, ir nors visi kiti jau buvo girdėję pasakojimą keletą kartų, vis tiek klausėsi.

– Pasakiau viršininkui, girdi, prižiūrėtojas pats pakišęs tą butelį, nes manęs nekenčia.

– Kadangi esi airis? – pamėgino atspėti Denis.

– Ne, šita gudrybe naudojausi pernelyg dažnai, taigi reikėjo sugalvoti ką nors originalesnio.

– Pavyzdžiui?

– Pareiškiau, atseit prižiūrėtojas griežė ant manęs dantį, nes aš žinojau, kad jis gėjus, neva mane kabino, o aš visą laiką jį atstumdavau.

– Ar jis tikrai buvo gėjus? – paklausė Denis. Keli kaliniai prunkštelėjo.

– Žinoma, ne, kvaišeli, – atšovė Lijamas. – Tačiau viršininkas mažiausiai trokšta pradėti tyrimą dėl darbuotojo seksualinės orientacijos, apsikrauti kalnais popierių, o prižiūrėtojas tuo metu būna nušalintas nuo pareigų, bet privalo gauti pilną atlyginimą. Visa tai išdėstyta kalėjimo reglamente.

– Ir kas gi atsitiko? – nenurimo Denis įmesdamas eilinį arbatos paketuką į eilinį plastiko maišelį.

– Vyriausiasis viršininkas panaikino kaltinimą, o to šubos mūsų korpuse daugiau nemačiau.

Denis nusijuokė pirmą kartą nuo tada, kai atsidūrė kalėjime.

– Nesižvalgyk, – šnipštelėjo Lijamas, kai priešais Denį buvo padėta nauja arbatos maišelių dėžė. Lijamas palaukė, kol geltoną raištį ryšintis

kalinys nuneš tuščias dėžes, o tada pridūrė: riesta tam, kuris pasipainioja šito šunsnukio kelyje.

– Kodėl? – nustebo Denis dirstelėdamas į tuščių dėžių rietuvę iš kambario išnešantį skustagalvį įdubusiais skruostais, tatuiruočių išmargintomis rankomis.

– Jis vardu Kevinas Ličas. Venk jo kaip įmanydamas, – perspėjo Lijamas. – Šitas vyrukas – gyva bėda.

– Ką turi omeny? – nesuprato Denis, kai Ličas sugrįžo prie stalo galo ir vėl pradėjo krauti į krūvą dėžes.

– Vieną dieną jis anksčiau grįžo iš darbo namo ir užklupo lovoje savo žmoną su geriausiu draugeliu. Vyrukas juodu nokautavo, pririšo prie lovos kojų, palaukė, kol atgaus sąmonę, o tada įniko badyti virtuviniu peiliu – po kartą kas dešimt minučių. Pradėjo nuo kulkšnių ir pamažu kilo aukštyn, kol pasiekė širdį. Manoma, jog mirė jie maždaug po šešeto ar septyneto valandų. Teisėjui jis pasakė tiesiog norėjęs priversti tą kalę suprasti, kaip stipriai ją mylėjęs.

Denį supykino.

– Teisėjas pasmerkė jį iki gyvos galvos rekomenduodamas nesuteikti amnestijos. Taigi jis niekada neišvys pasaulio už šitų sienų, iškeliaus iš čia tiktai kojomis į priekį, – Lijamas patylėjo. – Man gėda dėl jo airiškos kilmės. Taigi būk atsargus, nuosprendžio prailginimu to vyruko nepagąsdinsi, tad viena auka daugiau ar mažiau – jam vis vien.

Spenseriui Kreigui nestigo pasitikėjimo savimi ir spaudimu jo neišgąsdinsi, tačiau apie Lorensą Davenportą bei Tobį Mortimerį to negalėjai pasakyti.

Kreigas žinojo apie Old Beilio koridoriuose sklandančius gandus po jo liudijimo Kartraito byloje ir negalėjo leisti, kad šios pašnibždomis nešiojamos paskalos virstų legendomis.

Jis buvo tikras, kad Davenportas nekels jokių rūpesčių, kol „Recepte“ vaidins daktarą Beresfordą. Juk aktorius mėgavosi kiekvieną šeštadienio vakarą devintą valandą jį stebinčių milijonų gerbėjų susiža-

vėjimu, jau nekalbant apie pajamas, leidžiančias skendėti prabangoje, kokios jo tėvai (automobilių aikštelės tarnautojas ir eismo reguliuotoja iš Grimsbio) regėti neregėjo. Suvokimas, jog alternatyva gali tapti atokvėpis kalėjime už melagingą liudijimą, nukreipdavo mintis reikiama linkme. Jei to nepakaktų, Kreigas nedelsdamas primintų Lorensui, kas jo lauktų, kai draugeliai kaliniai sužinotų, jog jis – gėjus.

Tobis Mortimeris – kitokio pobūdžio problema. Jis pasiekė ribą, kai už dozę gali padaryti bemaž bet ką. Kreigas nė neabejojo, jog palikimui galutinai išsekus bičiulis muškietininkas pirmučiausiai kreipsis pagalbos į jį.

Tiktai Džeraldas Peinas išliko tvirtas. Nepaisant visko, jis vis dar tikėjosi tapti parlamento nariu. Bet apskritai turės praeiti marios laiko, kol muškietininkų santykiai vėl taps tokie puikūs, kokie buvo iki trisdešimtojo Džeraldo gimtadienio.

Betė stoviniavo ant šaligatvio, kol įsitikino, kad viduje neliko nė vieno žmogaus. Paskui apsižvalgiusi į šalis šmurkštelėjo pro duris. Netikėtai atsidūrusi tamsioje patalpoje tik po kelių akimirkų atpažino už grotelių sėdinčią figūrą.

– Kokia maloni staigmena, – prabilo ponas Aizekas, kai mergina prisiartino prie prekystalio. – Kuo galiu padėti?

– Ketinu užstatyti vieną daiktą, bet noriu žinoti, ar galėsiu jį išsipirkti.

– Aš neturiu teisės parduoti prekės mažiausiai šešis mėnesius, – paaiškino Aizekas, – o jeigu tau prireiks daugiau laiko, nieko tokio.

Betė dar minutėlę lukterėjo, paskui nusimovė nuo piršto žiedą ir pastūmėjo po grotelėmis.

– Ar esi tikra? – paklausė lombardo šeimininkas.

– Neturiu pasirinkimo, – atsiliepė Betė. – Artėja Denio apeliacinis teismas, taigi man reikia...

– Juk galiu tau paskolinti...

– Ne, – paprieštaravo Betė, – taip negerai.

Aizekas atsiduso. Jis užsidėjo akinius, kurį laiką apžiūrinėjo žiedelį, paskui pareiškė:

– Puikus daikčiukas. O už kiek tikiesi jį užstatyti?

– Už penkis tūkstančius svarų, – viltingai ištarė Betė.

Ponas Aizekas ir toliau apsimetinėjo uoliai tyrinėjąs akmenį, nors mažiau nei prieš metus pardavė žiedelį Deniui už keturis tūkstančius.

– Taip, – prabilo galų gale, – tokia kaina man atrodo priimtina. – Jis paslėpė žiedelį po prekystaliu ir paėmė čekių knygelę.

– Ar galiu paprašyti paslaugos, kol nepasirašėte čekio, pone Aizekai?

– Žinoma, – linktelėjo lombardo šeimininkas.

– Ar leisite man pasiskolinti žiedą kiekvieną pirmą mėnesio sekmadienį?

– Nepatiko? – pasiteiravo Nikas.

– Ne tas žodis. Jei ne vagišius Lijamas, būčiau užmigęs ir susilaukęs perspėjimo.

– Įdomus vyrukas tasai Lijamas, – Didysis Alas pasimuistė, bet nesiteikė atsisukti. – Visa jo šeimynėlė – vagys. Jisai turi šešis brolius ir tris seseris; sykį penki broliūkai ir dvi sesytės sėdėjo vienu metu. Sumauta šeimyna, ko gero, jau kainavo mokesčių mokėtojam per milijoną svarų.

Denis nusijuokė, paskui paklausė Alo, ką šis žinąs apie Keviną Ličą.

Didysis Alas žaibiškai atsisėdo.

– Niekad neminėk šyto vardo už kameros sienų. Jis psichas. Gali perpjauti tau gerklę už „Marso“ batonėlį, jei kada jam pasipainiosi... – Alas patylėjo. – Jisai buvo iškraustytas iš Garsaido kaliūzės, nes kitas zekas jam parodė iškėlęs du pirštus.

– Gal kiek persistengta, – pastebėjo Nikas užsirašinėdamas kiekvieną Didžiojo Alo žodį.

– Ne, kadangi Ličas nupjovė jam tuos du pirštus.

– Šitaip prancūzai pasielgė su anglų lankininkais Aženkuro mūšio metu, – pakomentavo Nikas pakeldamas galvą.

– Baisiai įdomu, – burbtelėjo Didysis Alas.

Nuskambėjo klaksonas, kameros durys atsivėrė išleisdamos juos atsinešti vakarienės. Kai Nikas užvertęs dienoraštį stodamasis atstūmė kėdę, Denis pirmą kartą pastebėjo kaimyno kaklą juosiančią sidabrinę grandinėlę.

– Old Beilio koridoriuose sklando gandas, – prabilo teisėjas Redmeinas, – esą Spenseris Kreigas liudydamas Kartraito byloje galėjęs būti ne visiškai atviras. Tikiuosi, ne tu įpūtei šią ugnelę.

– Man nė nereikėjo, – atsakė Aleksas. – Kreigas turi užtektinai priešų, pageidaujančių pakurstyti liepsną.

– Vis dėlto, kadangi tebesi susijęs su byla, pasielgtum neprotingai paskleisdamas savo požiūrį advokatūroje.

– Net jei jis kaltas?

– Net jei jis velnio įsikūnijimas.

Baigiantis pirmajai savaitei Betė parašė laišką Deniui vildamasi, jog atsiras, kas šį jam perskaitys. Prieš užklijuodama voką įkišo dešimties svarų banknotą. Ketino rašyti kartą per savaitę, o lankyti – pirmą kiekvieno mėnesio sekmadienį. Ponas Redmeinas jai paaiškino, jog *ilgalaikius* nuteistuosius pirmąjį dešimtmetį galima lankyti tik kartą per mėnesį.

Kitą rytą mergina įmetė voką į pašto dėžutę Beikono kelyje, o paskui susistabdžiusi dvidešimt penktąjį autobusą nuvažiavo į Sitį. Denio vardas nebebuvo minimas Vilsonų namuose, nes kaskart sukeldavo tėčiui pykčio protrūkį. Betė pasičiupinėjo pilvą svarstydama, kokia ateitis laukia vaikelio, kuris kalėjime sėdintį tėvą matys tik kartą per mėnesį. Ji meldėsi, kad gimtų mergaitė.

– Tau reik apsikirpt, – pastebėjo Didysis Alas.

– Ką, tavo supratimu, turėčiau padaryti? – pasiteiravo Denis. – Paprašyti pono Pasko laisvadienio šeštadienio rytą ir nudumti pas savo kirpėją Mail Endo kelyje?

– Nebūtina, užsiregistruok pas Lujį.

– Kas tas Lujis? – paklausė Denis.

– Kalėjimo kirpėjas, – paaiškino Alas. – Jis spėja sutvarkyt pėnkis kalinius per keturiasdešimt pertraukos minūčių, bet yra toks populiarus, kad gali tekt mėnesį pralaukt eilėj. Ale tu artimiausius dvydešimt du metūs nesiruoši niekur išvažiot, taigi dėl to problemų nekyls. Jei norėsi stot į eilę, jis ima trys cizas už nuskutimą plikai, penkias už trumpą pakaušį ir šonus. Nu, o skvairui, – jis parodė į Niką, kuris pasirėmęs į pagalvę ant savo gulto skaitė knygą, – tenka pakloti dešimt cigariukų, mat nori i čia atrodyt kaip karininkas džentelmenas.

– Trumpų šonų ir pakaušio man užtektų, – tarstelėjo Denis. – O kuo jis kerpa? Kaži ar norėčiau būt skutinėjamas plastmasiniu peiliu ir šakute.

Nikas padėjo į šalį knygą.

– Luisas turi visus reikalingus įrankius: žirkles, mašinėlę ir net skustuvą.

– Kaip jam pavyksta išsisukt? – pasidomėjo Denis.

– Nėr reikalo, – paaiškino Didysis Alas. – Prižiūrėtojas išduoda įrankius pertraukos pradžioj, paskum susirenka, kai jau reik lįst atgal į kameras. Kol da nespėjai paklausti: jeigu koks daikčiukas dingtų, Luisas prarastų darbą, o kiekviena kamera būtų kratoma tol, kol prižiūrėtojai įrankį rastų.

– Ar jis gerai dirba? – paklausė Denis.

– Prieš patekdamas čionai kirpo Meifere tenkindams ponų įgeidžius ir imdams po penkiasdešimt svarų už galvą.

– Ir kaip toksai žmogus atsidūrė cypėje? – paklausė Denis.

– Įsilaužimas ir vagystė, – atsakė Nikas.

– Vagystė, kurgi ne, – burbtelėjo Alas. – Panašiau į pederastiją. Užkluptas nusikaltimo vietoj *Hampsted Heath* parke jis nesipriešino, kai pasirodė policija.

– Bet jeigu kiti kaliniai žino, kad jis gėjus, – nusistebėjo Denis, – kaip jis čia ištveria?

– Geras klausimas, – linktelėjo Didysis Alas. – Daugumoj kaliūzių, kai pedikas prausiasi po dušu, kaliniai susyrenka su juo pasismagint ir sudrasko į skutelius.

– Tad kas juos sulaiko? – paklausė Denis.

– Ne taip dažnai pasitaiko gerų kirpėjų, – paaiškino Nikas.

– Skvairas teisus, – linktelėjo Didysis Alas. – Ankstesnis mūsų kirpėjas sėdėjo už sunkų sužalojimą, taigi kaliniai niekad negalėjo atsipalaiduot, kai anas laikydavo rankoj skustūvą. Tiesą sakant, keli užsiaugino labai ylgus plaukus.

20

– Tau du laiškai, Kartraitai, – pranešė prižiūrėtojas Paskas paduodamas Deniui du vokus. – Beje, viename radome dešimties svarų banknotą. Pinigai pateks į tavąją valgyklos sąskaitą, bet pasakyk savo merginai, kad ateityje siųstų pašto perlaidą į kalėjimo viršininko raštinę, tada pinigai nukeliaus tiesiai tavo sąskaiton.

Sunkios durys užsitrenkė.

– Jie skaitė mano laiškus, – pasipiktino Denis žvelgdamas į atplėštus vokus.

– Visąlaik taip daro, – paaiškino Didysis Alas. – Be to, klausosi pokalbių telefonu.

– Kodėl?

– Tikisi rast narkotikų platintojų. Praėjusią savaitę sučiupo mulkį, kuris turėjo išeiti laisvėn, o kitai dienai jau planavo apiplėšimą.

Denis ištraukė laišką iš mažesniojo voko. Kadangi šis buvo rašytas ranka, nusprendė, jog bus nuo Betės. Dėl antrojo, atspausdinto, laiško siuntėjo vaikinui kilo abejonių. Jis patylom gulėjo ant gulto ir kurį laiką svarstė, kol galiausiai pasidavė.

– Nikai, ar gali perskaityti man laiškus? – tyliai paprašė.

– Galiu ir būtinai perskaitysiu, – atsiliepė šis.

Denis padavė laiškus kaimynui. Nikas padėjo plunksnakotį, pirmiausiai išėmė ranka rašytąjį laišką ir pažvelgė į parašą puslapio apačioje.

– Šitas nuo Betės, – pranešė.

Denis linktelėjo.

– „Brangus Deni, – pradėjo Nikas, – dar praėjo tik savaitė, o aš tavęs jau be galo pasiilgau. Kaip galėjo prisiekusieji taip siaubingai suklysti? Kodėl jie manimi nepatikėjo? Aš užpildžiau reikiamus blankus ir kitą sekmadienį popiet ateisiu tavęs aplankyti – paskutinė proga

tave pamatyti prieš mūsų vaikelio gimimą. Vakar telefonu kalbėjausi su pareigūne, kuri išties buvo labai maloni. Tavo mama ir tėtis laikosi gerai ir siunčia linkėjimus, mano mama irgi. Mano tėtis, esu tikra, atlyš, ypač, kai laimėsi apeliaciją. Labai tavęs ilgiuosi. Myliu, myliu, myliu. Iki sekmadienio, bučkis. Betė."

Nikas pažvelgė į Denį, stebeilijantį į lubas.

– Gal perskaityti dar sykį?

– Ne.

Monkrifas išskleidė antrąjį laišką.

– Šis nuo Alekso Redmeino. Labai neįprastas.

– Ką turi galvoj? – paklausė Denis atsisėsdamas.

– Advokatai paprastai nerašo tiesiai klientams. Jie perduoda žinias tarpininkaujančiam patikėtiniui. Čia yra užrašai „asmeniška" bei „konfidencialu". Ar tikrai leisi man sužinoti laiško turinį?

– Perskaityk, – tepratarė Denis.

– „Brangus Deni, noriu keliais žodžiais tave informuoti apie būsimo apeliacinio teismo datą. Užpildžiau visus reikiamus prašymus ir šiandien iš lordo kanclerio kanceliarijos gavau laišką, patvirtinantį, jog tavo pavardė įtraukta į sąrašą. Vis dėlto nežinia, kiek laiko viskas užsitęs, turiu tave perspėti: gali tekti palaukti net ir dvejus metus. Aš ir toliau tyrinėju visas galimybes tikėdamasis rasti naujų įrodymų ir parašysiu, kai tik turėsiu kokių naujienų. Nuoširdžiai tavo, Aleksas Redmeinas."

Nikas įkišo abu laiškus atgal į vokus ir grąžino Deniui, tada paėmė parkerį ir pasiteiravo:

– Ar norėtum, kad parašyčiau atsakymus?

– Ne, – ryžtingai pareiškė Denis. – Noriu, kad išmokytum mane skaityti ir rašyti.

Spenseris Kreigas jau pradėjo abejoti, ar išmintingai pasielgė mėnesiniam muškietininkų susibėgimui pasirinkdamas „Dunlop Armsą". Jis įtikino kitus draugijos narius, esą tokiu būdu parodys neturintys ko slėpti. Tačiau dabar gailėjosi dėl tokio sprendimo.

Lorensas Davenportas nevykusiai pasiteisino privaląs dalyvauti apdovanojimų ceremonijoje, mat pretenduojąs į geriausio muilo operos aktoriaus nominaciją.

Tobis Mortimeris irgi nepasirodė, bet dėl to Kreigas nė kiek nenustebo – veikiausiai guli kur nors griovy susivaręs adatą.

Bent jau Džeraldas Peinas atėjo, nors ir pavėlavęs. Pirmuoju šio susitikimo darbotvarkės, jei tik tokia egzistuotų, klausimu būtų neabejotinas muškietininkų draugijos pakrikimas.

Kreigas supylė *Chablis* likučius į Peino taurę ir užsakė antrą butelį.

– Į sveikatą, – tarstelėjo pakeldamas savąją.

Peinas ne itin entuziastingai linktelėjo. Kurį laiką abu tylėjo.

– Ar numanai, kada įvyks Kartraito apeliacinis teismas? – galiausiai sutrikdė tylą Džeraldas.

– Ne, – atsakė Kreigas, – nuolat stebiu sąrašus, bet dėl akivaizdžių priežasčių negaliu rizikuoti ir skambinti į apeliacinių baudžiamųjų bylų kanceliariją. Vos tik ką nors išgirsiu, tau pranešiu pirmiausiai.

– Nerimauji dėl Tobio? – paklausė Peinas.

– Jis – mažiausia mūsų problema. Kad ir kada prasidės apeliacinis teismas, parodymų duoti Tobis nesugebės. Vienintelė bėda – Laris. Jis dvejoja. Tačiau atostogų kalėjime perspektyva padeda nenukrypti nuo kurso.

– O kaip jo sesuo? – pasiteiravo Peinas.

– Sara? Kuo ji čia dėta?

– Niekuo, bet jeigu ji sužinos, kas iš tiesų įvyko tą vakarą, gali mėginti įtikinti Larį, girdi, jo pareiga apeliaciniame teisme atskleisti tikrą tiesą. Juk jinai solisitorė, – Peinas gurkštelėjo vyno. – Ar judu Kembridže neturėjote romaniuko?

– Nepavadinčiau to romaniuku, – atsiliepė Kreigas. – Sara – ne mano skonio, pernelyg suvaržyta.

– Girdėjau kitokių šnekų, – pastebėjo Peinas nutaisydamas nerūpestingą toną.

– Ką tu girdėjai? – Kreigas pasiruošė gintis.

– Esą ji tave metė dėl keistokų polinkių lovoje.

Kreigas be komentarų susivertė antrojo butelio likučius.

– Padavėjau, dar vieną, – šūktelėjo.

– Devyniasdešimt penktųjų, pone Kreigai?

– Žinoma, – linktelėjo Kreigas, – mano bičiuliui viską, kas geriausia.

– Neišlaidauk dėl manęs, drauguži, – tarstelėjo Peinas.

Kreigas nutylėjo, jog etiketė šiuo atveju visiškai neturi reikšmės, nes barmenas jau nusprendė, kiek kainuos jo „užčiaupta srėbtuvė", kaip pats pavadino.

Didysis Alas knarkė; Nikas savo dienoraštyje pastarąjį garsą pavadino tarpiniu tarp vandenį siurbiančio dramblio plerpimo bei laivo rūko sirenos. Nikas kažkaip sugebėdavo užmigti nepaisydamas iš gretimos kameros sklindančios garsios roko muzikos, bet vis dar nesugebėjo priprasti prie Didžiojo Alo knarkimo.

Monkrifas gulėjo ir mąstė apie Denio apsisprendimą mesti darbą grandininėje brigadoje ir pradėti drauge su juo lavintis. Nikas netruko suprasti, jog Denis, nors ir nebaigęs didelių mokslų, yra kur kas sumanesnis už visus per pastaruosius dvejus metus turėtus mokinius.

Denis entuziastingai priėmė naująjį iššūkį, nors ir nenutuokė, ką šis žodis reiškia. Jis nešvaistė veltui nė sekundės, be paliovos klausinėjo ir ne visuomet likdavo patenkintas atsakymais. Nikui teko skaityti apie mokytojus, suvokusius, jog mokiniai sumanumu lenkia juos pačius, tačiau kalėjime nieko panašaus patirti nesitikėjo. Tuo metu Denis nė vakare neleisdavo mokytojui atsipūsti. Vos tik kameros durys užsitrenkdavo nakčiai, mokinys, pritūpęs ant Niko gulto kraštelio, jau reikalaudavo atsakymų į begalę klausimų. Neilgai trukus Nikas suprato, jog dviejose srityse – matematikoje ir sporte – Denis jau pranašesnis už jį. Neprilygstamos vaikino atminties dėka Nikui nereikėdavo žvilgčioti į *Wisden* almanachą ar Futbolo asociacijos enciklopediją, o prakalbus apie „Vest hamą" arba „Eseksą" Denis pats būdavo enciklopedija. Nors ir neraštingas, tasai vyrukas turėjo aiškų polinkį į tiksliuosius mokslus, Nikas žinojo niekada jam neprilygsiąs matematiniu mąstymu.

– Nemiegi? – paklausė Denis pertraukdamas Niko mintis.

– Manau, Didžiojo Alo dėka niekas nemiega artimiausiose trijose kamerose, – atsiliepė Nikas.

– Man dyngtelėjo mintis, jog kai pradėjau mokyntis, daug pripasakojau tau apie save, o apie tave nežinau beveik nieko.

– „Man dingtelėjo mintis“ ir „kai pradėjau mokintis“. Tu vis dar tęsi trumpuosius balsius.

– Dingtelėjo. Mokintis, – pasitaisė Denis.

– Ką norėtum sužinoti? – paklausė Nikas.

– Pirmiausiai – kaip toksai žmogus pakliuvo į kalėjimą, – Nikas kurį laiką neatsiliepė. – Nepasakok, jeigu nenori, – pridūrė Denis.

– Aš nuteistas karo lauko teisme, kai NATO pajėgoms priklausantis mano pulkas tarnavo Kosove.

– Ar tu ką nors nužudei?

– Ne, bet dėl mano klaidos vienas albanas žuvo, o kitas buvo sužeistas.

Dabar atėjo Denio eilė patylėti.

– Mano būrys gavo įsakymą saugoti etniniu valymu apkaltintų serbų grupę. Mano budėjimo metu albanų partizanų grupė pralėkė pro stovyklą šaudydami iš kalašnikovų į orą ir taip švęsdami serbų suėmimą. Kai vyrų pilnas automobilis pavojingai priartėjo prie aptvertos teritorijos, aš perspėjau jų vadą, kad liautųsi šaudę. Jis manęs nepaisė, tuomet mano seržantas paleido kelis perspėjamuosius šūvius ir du partizanus sužeidė. Vėliau vienas ligoninėje mirė.

– Taigi tu nieko nenužudei? – pasitikslino Denis.

– Taip, bet aš – karininkas ir tuo metu budėjau.

– Ir už tai gavai aštuonerius metus? – Nikas neatsakė. – Sykį ir aš svarsčiau, ar nederėtų stoti armijon, – prisipažino Denis.

– Būtum tapęs velniškai geru kareiviu.

– Betė buvo *prieš*. – Nikas nusišypsojo. – Sakė, jai nė kiek nepatiktų išleisti mane už jūrų marių ir pusę gyvenimo praleisti beprotiškai jaudinantis dėl mano saugumo. Iš tiesų ironiška.

– Puikiai pavartotas žodis „ironiška“, – pagyrė Nikas.

– Kaip yra, kad tau niekas nesiunčia anei jokių laiškų?

– Tiesiog laiškų. Man niekas nesiunčia laiškų.

– Kodėl tau niekas nesiunčia laiškų? – pakartojo Denis.

– Kaip rašytum *nesiunčia?*

– N E S I U N Č E.

– Ne, – ėmė aiškinti Nikas, – pasistenk prisiminti – galūnė „ia“, taigi: N E S I U N Č I A. Taisyklėmis šį vakarą nekvaršinsiu tau galvos.

Vėl stojo ilgoka tyla, kol galiausiai Nikas atsakė į Denio klausimą.

– Po karo lauko teismo aš nesistengiau palaikyti ryšių su šeima, o jie nemėgino susisiekti su manim.

– Net mama ir tėtis? – tarstelėjo Denis.

– Mano mama mirė gimdydama mane.

– Užjaučiu. O tėvas tebėra gyvas?

– Mano žiniomis, taip, bet jis buvo pulko, kuriame tarnavau, pulkininkas. Po karo lauko teismo mudu nesikalbėjome.

– Žiauroka.

– Nepasakyčiau. Pulkas – visas tėvo gyvenimas, tikėjosi, kad paseksiu jo pėdomis ir tapsiu dalinio vadu, o ne atsidursiu karo lauko teisme.

– Brolių, seserų turi?

– Ne.

– Tetų, dėdžių?

– Vieną dėdę, dvi tetas. Jaunesnysis tėvo brolis su žmona gyvena Škotijoje, o kita teta – Kanadoje; pastarosios niekada nemačiau.

– Daugiau jokių gentainių?

– Labiau derėtų sakyti „giminaičių“. Žodžio „gentainis“ reikšmė skirtinga.

– Giminaičių.

– Vienintelis man iš tiesų artimas žmogus buvo senelis, bet jis prieš kelerius metus mirė.

– Senelis irgi buvo karininkas?

– Ne, – nusijuokė Nikas, – jis buvo piratas.

Denis liko rimtas.

– Koks piratas?

– Antrojo pasaulinio karo metu pardavinėjo ginklus amerikiečiams; pakankamai praturtėjo, taigi išėjo į pensiją, nusipirko didžiulį dvarą Škotijoje ir apsimetė dvarininku.

– Dvarininku?

– Klano lyderiu, apylinkės ponu.

– Vadinasi, tu esi turtingas?

– Deja, ne. Mano tėvas pulkininkas sugebėjo iššvaistyti paveldėtą turtą. „Visuomet paisyk mandagumo, vyruti“ – mėgdavo sakyti jis. O viskas, kas liko, išėjo dvaro išlaikymui.

– Taigi tu – be skatiko? Kaip aš?

– Ne, – paprieštaravo Nikas. – Aš ne toks kaip tu. Tu panašesnis į mano senelį. Tu nebūtum padaręs tokios klaidos, kokią padariau aš.

– Bet štai sėdžiu šyčia, nuteistas dvidešimt dvejiems metams.

– *Šičia*. Neilgink „i“.

– Šičia, – pakartojo Denis.

– Bet, priešingai negu aš, tu neturėtum čia sėdėti, – tyliai pastebėjo Nikas.

– Tu tuo tiki? – Denis neįstengė nuslėpti nuostabos.

– Netikėjau, kol neperskaičiau Betės laiško. Be to, ponas Redmeinas irgi aiškiai mano prisiekusiuosius suklydus.

– Kas kabo ant grandinėlės, kurią nešioji ant kaklo? – paklausė Denis.

Didysis Alas krūptelėjęs nubudo, kriuktelėjo, išlipo iš lovos, nusimovė trumpikes ir sudribo ant unitazo. Kai tik jis nuleido vandenį, Denis ir Nikas stengėsi kuo greičiau užmigti, kol kaimynas vėl nepradėjo knarkti.

Pirmuosius sąrėmius Betė pajuto važiuodama autobusu. Kūdikis turėjo gimti tik po trijų savaičių, bet moteris išsyk suprato turinti kažkaip nusigauti į artimiausią ligoninę, jei nenori, kad mažylis išvystų pasaulį dvidešimt penktojo maršruto autobuse.

– Padėkit, – suvaitojo užplūdus antrajai skausmo bangai.

Ji stengėsi išsilaikyti ant kojų autobusui staigiai sustojus prie šviesoforo. Priešais sėdėjusios dvi vyresnio amžiaus moterys atsisuko.

– Ar čia tikrai tai, apie ką aš galvoju? – pratarė pirmoji.

– Be jokios abejonės, – patikino antroji. – Tu spausk skambutį, o aš išgabensiu ją iš autobuso.

Luisui nubraukus plaukų likučius Nikui nuo pečių, šis padavė dešimt cigarečių.

– Ačiū, Luisai, – linktelėjo Nikas, tarsi dėkotų savo nuolatiniam kirpėjui *Trumper* salone, Karzono gatvėje.

– Man vienas malonumas, skvaire, – tarstelėjo Luisas apsiausdamas marška kitą klientą. – Kokie būtų pageidavimai, jaunuoli? – paklausė panardindamas pirštus į trumpus, tankius Denio plaukus.

– Šiaip jau norėčiau apsikirpti, – atsiliepė Denis pastūmėdamas Luiso rankas. – Trumpi šonai ir pakaušis, tik tiek.

– Kaip panorėsi, – linktelėjo Luisas paimdamas žirkles ir įdėmiau apžiūrėdamas Denio plaukus.

Po aštuonių minučių Luisas padėjo įrankius ir padavė Deniui veidrodėlį, kad šis galėtų apžiūrėti savo pakaušį.

– Neblogai, – pasidžiaugė klientas, ir tuo pat metu nuskambėjo šūksnis: „Atgal į kameras." Pertrauka baigėsi.

Denis įbruko Luisui penkias cigaretes. Vidun įėjo pareigūnas ir skubiai patraukė prie jų.

– O ko pageidausite jūs, viršininke? Trumpų šonų ir pakaušio? – paklausė Denis dėbtelėdamas į prižiūrėtojo Hageno plikę.

– Nebūk įžūlus, Kartraitai. Vikriau dumk į kamerą, jei nenori gaut protokolo.

Hagenas sudėjo žirkles, skustuvą, mašinėlę, šepetį bei šukų rinkinį į dėžutę, užrakino ją ir išsinešė.

– Pasimatysime po mėnesio, – šūktelėjo Luisas į kamerą skubančiam Deniui.

21

– Katalikai ir anglikonai! – nusirito balsas per visą korpusą.

Denis su Niku lūkuriavo prie durų, tuo metu Didysis Alas ir toliau palaimingai pūtė į akį tvirtai įsitikinęs, jog miegodamas esi laisvėje. Sunkus raktas pasisuko spynoje, durys atsivėrė. Denis ir Nikas įsiliejo į kalinių srautą ir patraukė kalėjimo koplyčios link.

– Ar tiki Dievą? – paklausė Denis sraigtiniais laiptais jiems besileidžiant į pirmą aukštą.

– Ne, – atsakė Nikas. – Aš agnostikas.

– Ką tai reiškia?

– Agnostikų supratimu, mes negalime žinoti, ar Dievas egzistuoja, o, pavyzdžiui, ateistai įsitikinę, kad jo nėra. Vis dėlto čia puiki dingstis sekmadienio rytą valandai ištrūkti iš kameros, be to, man patinka giedoti. Ir dar reikia pripažinti, jog kapelionas sako velniškai gerus pamokslus, nors ir skiria kolosalų laiko kiekį gailesčiui.

– Kapelionas?

– Kariuomenėje taip vadinamas kunigas, – paaiškino Nikas.

– Kolosalus?

– Labai, pernelyg didelis. O kaip tu? Ar tiki Dievą?

– Tikėjau prieš visą šitą nutikymą.

– Nutikimą, – pataisė Nikas.

– Nutikimą, – pakartojo Denis. – Mano ir Betės tikėjimas – katalikai.

– Reikėtų sakyti: „Mudu su Bete esame katalikai."

– Mudu esame katalikai, taigi, net ir nemokėdamas skaityti, Bibliją bemaž išmokau atmintinai.

– Ar Betė šiandien ateis?

– Žinoma, – Denio veide pražydo šypsena. – Negaliu sulaukt.

– Sulaukti, – pataisė Nikas.

– Sulaukti, – klusniai pakartojo Denis.

– Ar tau neįsipyko nuolatinės mano pastabos?

– Šiek tiek, – prisipažino Denis. – Tačiau, žinau, Betei patiks, ji visuomet norėjo, kad aš lavinčiausi. Be to, laukiu tos dienos, kai galėsiu sakyt pastabas tau.

– Sakyti.

– Sakyti, – pakartojo mokinys jiems jau pasiekus eilę, nusidriekusią prie koplyčios durų, mat kiekvienas vidun einantis kalinys buvo apieškomas.

– Dėl ko jie čia mus krato? – paklausė Denis.

– Nes čia viena iš nedaugelio progų, kai kaliniai iš visų keturių korpusų susikoncentruoja vienoje vietoje ir turi galimybę perduoti vienas kitam narkotikų arba informacijos.

– Susikoncentruoja?

– Susiburia. Bažnyčia – tai sambūris.

– Pasakyk paraidžiui, – paprašė Denis.

Priėjo jųdviejų eilė; kratą darė du pareigūnai – nedidukė moteris, matyt, besilaikanti kalėjimo davinio dietos, ir jaunas vyrukas, kurio išvaizda bylojo apie nuolat daromus atsispaudimus. Didžiuma kalinių akivaizdžiai norėjo būti apieškoti moters.

Denis su Niku įžengė į koplyčią, dar vieną didelę stačiakampio formos patalpą, tik šįkart pilną ilgų medinių suolų, atgręžtų į altorių, kurio viduryje kybojo sidabrinis kryžius. Ant mūrinės sienos už altoriaus didžiulė freska vaizdavo Paskutinę vakarienę. Nikas papasakojo Deniui, jog freską nutapė žmogžudys, o apaštalų modeliais tapo tuometiniai kalėjimo įnamiai.

– Neblogai, – pakomentavo Denis.

– Galvažudys irgi gali turėti talentą, – pastebėjo Nikas. – Neužmiršk Karavadžo.

– Neteko tokio sutikti, – tarstelėjo Denis.

– Atsiverskite šimtas dvidešimt septintąjį giesmyno puslapį, sugiedosime „Tasai, kuris bus narsus“.

– Apie Karavadžą papasakosiu, kai grįšime į kamerą, – pažadėjo Nikas suskambus pirmiesiems vargonų akordams.

Giedodamas Nikas svarstė, ar Denis skaito žodžius, ar ilgus metus lankydamasis bažnyčioje išmoko juos mintinai. Nikas apžvelgė koplyčią ir nė kiek nesistebėjo matydamas pilnutėlius suolus, primenančius futbolo stadiono tribūnas šeštadienio popietę. Galinėje eilėje susispietusi kalinių grupelė karštai aptarinėjo kvaišalus vartojančius naujokus; Denį jie jau išbraukė iš sąrašų suteikdami „niekieno žemės“ statusą. Netgi suklaupę jie neapsimetinėjo, neva kalba „Tėve mūsų“; atpirkimas jiems nė kiek nerūpėjo. Nutilo tik vienintelį kartą: kapelionui sakant pamokslą. Deivas, kurio vardas, atspausdintas ryškiomis raidėmis puikavosi prisegtas prie sutanos, pasirodė besąs senamadiškas kunigas, pamokslo tema pasirinko žmogžudystę ir tokiu būdu išprovokavo pirmose trijose eilėse susėdusius smarkuolius Karibų tamsiaodžius, rodos, šį bei tą išmanančius apie tokius dalykus, garsiai sušukti „Aleliuja!“

Deivas pakvietė kalinių auditoriją paimti Biblijas ir atsiversti Būties knygą, o tada pranešė, jog Kainas buvęs pirmasis žmogžudys.

– Kainas pavydėjo savo broliui sėkmės, – aiškino kunigas, – taigi nusprendė jį pašalinti.

Paskui Deivas peršoko prie Mozės, kurį apkaltino nužudžius egiptietį ir manius, jog pavyks išsisukti, bet nepavyko, kadangi Dievas visa tai matė, todėl visą likusį gyvenimą žudikas kentė bausmę.

– Nepamenu šio epizodo, – pastebėjo Denis.

– Ir aš nepamenu, – prisipažino Nikas. – Maniau, Mozė taikiai mirė savo lovoje, sulaukęs šimto trisdešimties metų.

– Dabar noriu, kad visi atsiverstumėte antrąją Samuelio knygą, – tęsė Deivas, – kur perskaitysite apie žmogžudį karalių.

– Aleliuja! – užbaubė pirmosios trys eilės, nors ir ne unisonu.

– Taip, karalius Dovydas buvo žmogžudys, – ištarė Deivas. – Jis užmušė hetitą Jurają, nes susižavėjo jo žmona Batšeba. Tačiau gudrusis karalius Dovydas nenorėjo kitų akyse prisiimti atsakomybės už žmogaus mirtį, todėl kito mūšio metu pastatė Jurają priešakinėse linijose, idant visi įsitikintų, jog šis žuvo. Bet Dievas regėjo, ką jis padarė, ir nubaudė nusikaltėlį, nes Dievas mato kiekvieną nusikaltimą ir visuomet nubaudžia tuos, kurie laužo Jo įsakymus.

– Aleliuja! – choru sugiedojo pirmosios trys eilės.

Deivas vainikavo pamaldas baigiamosiomis maldomis, kuriose vis kartojosi žodžiai „atjauta" bei „atlaidumas"; galiausiai palaimino savo parapijiečius, ko gero, gausiausiai susirinkusius į mišias šį rytą visame Londone.

Jiems vorele beeinant iš koplyčios Denis tarstelėjo:

– Šitos mišios gerokai skiriasi nuo laikomų Šv. Marijos bažnyčioje, – Nikas kilstelėjo antakį. – Čia niekas nerenka aukų.

Išeinant pareigūnai vėl juos apieškojo. Šį kartą į šalį nutempti trys kaliniai nukeliavo į purpurinį koridorių.

– Kas čia dedasi? – paklausė Denis.

– Jie keliaus į izoliatorių, – paaiškino Nikas. – Už narkotikų laikymą. Praleis ten mažiausiai septynias dienas.

– Ko gero, apsimoka, – pastebėjo Denis.

– Veikiausiai ir jie taip mano, – pritarė Nikas, – gali neabejoti, vos išėję pro duris vėl pradės prekiauti.

Denis vis labiau jaudinosi pagalvojęs, jog netrukus, po kelių savaičių pertraukos, pamatys Betę.

Apie antrą, likus valandai iki lankymo meto, vaikinas vaikštinėjo po kamerą pirmyn ir atgal. Jis išsiskalbė ir išsilygino marškinius bei džinsus, labai ilgai prausėsi po dušu, išsitrinko galvą. Svarstė, ką Betė vilkės. Jautėsi taip, lyg eitų su ja į pirmąjį pasimatymą.

– Kaip atrodau? – paklausė. Nikas suraukė antakius. – Taip blogai?

– Tiesiog...

– Tiesiog kas? – pareikalavo paaiškinti.

– Manau, Betė tikisi pamatyti tave nusiskutusį.

Denis pažvelgė į mažą plieninį veidrodėlį viršum praustuvės ir skubiai dirstelėjo į laikrodį.

22

Dar viena kelionė ilgu koridoriumi, tik šįkart spartesniu žingsniu – joks kalinys nenori praleisti nė vienos pasimatymo sekundės. Koridorius užsibaigė didžiuliu laukiamuoju, kur stovėjo prie sienos pritvirtintas medinis suolas. Čia vėl teko ilgokai palaukti, kol kalėjimo įnamiai bus pradėti kviesti pavardėmis. Denis trumpino laiką mėgindamas perskaityti skelbimus ant sienų; keletas informavo apie narkotikus, jų vartojimo pasekmes, siekiant atkreipti kalinių ir lankytojų dėmesį bei perspėti, kad nieko neperdavinėtų vieni kitiems vizito metu. Kitas aiškino kalėjimo strategiją chuliganizmo bei prievartos atžvilgiu, o trečiasis – apie diskriminaciją; pastarojo žodžio reikšmė Deniui liko neaiški, tad nusprendė paklausiąs Niko lankymui pasibaigus.

Maždaug po valandos per garsiakalbį nuskambėjo Kartraito pavardė. Denis pašoko ir nužingsniavo paskui prižiūrėtoją į mažutį kambarėlį, kur jam buvo liepta pražergus kojas atsistoti ant medinės platformos. Kitas iki tol nematytas šuba – *pareigūnas* – jį apieškojo, kur kas kruopščiau nei visais kitais kartais nuo tada, kai sėdo į cypę – *buvo įkalintas.* Didysis Alas jį perspėjo, jog krata bus dar nuodugnesnė nei paprastai, nes lankytojai pasimatymo metu dažnai mėgina perduoti narkotikų, pinigų, peilių ir netgi šaunamųjų ginklų.

Kratai pasibaigus pareigūnas apjuosė Denio petį geltona juosta, reiškiančia, jog jis yra kalinys, šiek tiek panašia į švytintį diržėlį, kokį įteikė motina, kai pradėjo mokytis važiuoti dviračiu. Tada jis buvo nuvestas į didžiausią patalpą iš visų, kurias teko matyti Belmarše, ir užsiregistravo prie stalo, stovinčio ant kokių trijų pėdų aukščio pakylos. Kitas pareigūnas patikrino dar vieną sąrašą ir pasakė:

– Jūsų lankytojas laukia „E9“ vietoje.

Septynios stalų ir kėdžių eilės rikiavosi ilgomis eilėmis, sužymėtomis nuo „A“ iki „G“. Kaliniai turėjo sėdėti ant raudonų kėdžių, prisuktų prie grindų. Lankytojai sėdėjo kitapus stalo, ant žalių kėdžių, irgi pritvirtintų prie grindų, kad apsaugos darbuotojams, padedamiems viršuje besisukiojančių kamerų, būtų lengviau juos stebėti. Žingsniuodamas palei eiles Denis pastebėjo, jog pareigūnai iš balkonėlio akylai seka ir kalinius, ir lankytojus. Pasiekęs „E“ eilę, vaikinas stabtelėjo ir ėmė ieškoti Betės. Galiausiai pamatė ją, sėdinčią ant žalios kėdės. Nors ant sienos turėjo prisiklijavęs mylimosios nuotrauką, pamiršo, kokia ji iš tikrųjų graži. Rankose mergina laikė ryšulį, kuris nustebino Denį, kadangi lankytojams draudžiama atnešti dovanų.

Vos pamačiusi Denį Betė pašoko. Vaikinas paspartino žingsnį, nors jau keletą sykių buvo perspėtas, kad nebėgtų. Jis čiupo sužadėtinę į glėbį, ir ryšulys ūmai pravirko. Denis atsitraukė atgal ir pirmą kartą pamatė savo dukrelę.

– Ji labai graži, – pratarė paimdamas Kristę ant rankų. Paskui pažvelgė į Betę. – Ketinu iš čia ištrūkti, kol mažylė nespėjo sužinoti, kad jos tėvas kalėjime.

– Kaip tu...

– Kada... – abu pradėjo kalbėti vienu metu.

– Atleisk, – pratarė Denis, – sakyk pirma.

Betė nustebo.

– Kodėl tu taip lėtai kalbi?

Denis atsisėdo ant raudonos kėdės ir pradėjo mylimajai pasakoti apie kameros kaimynus, maumodamas „Mars“ šokoladuką ir maukdamas dietinę kokakolą, Betės nupirktus bufete – patekęs į Belmaršą dar nesimėgavo tokia prabanga.

– Nikas mane moko skaityti ir rašyti, – išklojo merginai. – O Didysis Alas – kaip išgyventi kalėjime, – jis lukterėjo stebėdamas Betės reakciją.

– Tau pasisekė, kad patekai į tą kamerą.

Denis anksčiau apie tai nė nepagalvojo ir tik dabar suvokė, jog derėtų padėkoti ponui Dženkinsui.

– O kas naujo Beikono kelyje? – paklausė paliesdamas Betės šlaunį.

– Keli vietiniai renka parašus po peticija, reikalaujančia tave išleisti, be to, ant sienos šalia Bovio kelio metro stoties atsirado užrašas: „Denis Kartraitas nekaltas." Niekas nemėgino jo nuvalyti, net savivaldybė.

Klausydamasis Betės naujienų Denis sušveitė tris „Mars" batonėlius ir išgėrė dar dvi skardines dietinės kokakolos žinodamas, jog lankymui pasibaigus į kamerą nieko parsinešti negalės. Norėjo palaikyti Kristę, bet mažylė užmigo Betei ant rankų. Žvelgdamas į savo kūdikį Denis dar tvirčiau pasiryžo išmokti skaityti bei rašyti, kad sugebėtų atsakyti į visus pono Redmeino klausimus, puikiai pasirengtų apeliaciniam teismui ir nustebintų Betę pats parašydamas jai laišką.

– Visi lankytojai jau privalo išeiti, – pranešė balsas per garsiakalbį.

Žaibiškai prabėgo trumpiausia valanda Denio gyvenime. Negalėdamas patikėti jis pažvelgė į laikrodį ant sienos. Lėtai atsistojęs apkabino Betę ir švelniai pabučiavo. Jis neturėjo prisiminti, jog čia pats dažniausias būdas perduoti lankytojų atgabentus narkotikus savo partneriams ir kad apsauga juos atidžiai stebi. Kartais kaliniai net praryja kvaišalus, kad šie nebūtų aptikti kratos prieš grįžtant į kameras metu.

– Sudie, brangusis, – ištarė Betė, kai galų gale ją paleido.

– Sudie, – nevilties kupinu balsu ištarė Denis. – Ak, vos neužmiršau, – pridūrė išsitraukdamas iš džinsų kišenės popieriaus skiautelę. Nespėjus perduoti popierėlio mylimajai, šalimais išdygo pareigūnas ir pačiupo raštelį.

– Lankymo metu negalima nieko perdavinėti, Kartraitai.

– Bet čia tik... – pradėjo Denis.

– Jokių bet. Jums metas išeiti, panele.

Denis stovėjo lydėdamas akimis nueinančią Betę su dukrele ant rankų, kol juodvi dingo iš akių.

– Privalau iš čia ištrūkti, – išrėžė garsiai.

Pareigūnas išlankstė raštelį ir perskaitė pirmuosius Denio Kartraito Betei parašytus žodžius: „Netrukus mudu vėl būsime kartu." Prižiūrėtojas atrodė sunerimęs.

– Trumpi šonai ir pakaušis? – paklausė Lujis kėdėn atsisėdusio kliento.

– Ne, – sušnibždėjo Denis, – noriu turėti šukuoseną, panašią į ankstesniojo jūsų kliento.

– Brangiau kainuos, – pareiškė Lujis.

– Kiek?

– Tiek pat, kiek ir Nikui, dešimt cizų per mėnesį.

Denis išsiėmė iš džinsų kišenės nepraplėštą *Marlboro* pakelį.

– Už šiandien ir už kitą mėnesį avansu, jei gerai atliksi darbą.

Kirpėjas nusišypsojo Deniui įsikišus cigaretes atgal į kišenę.

Lujis lėtai apėjo aplink kėdę, retkarčiais stabtelėdamas ir įdėmiau įsižiūrėdamas į plaukus, kol galiausiai pakomentavo:

– Pirmiausia turi šiek tiek atsiauginti plaukus ir trinkti galvą du arba tris kartus per savaitę. Niko plaukai visuomet tvarkingi, o ties sprandu mažumėlę riečiasi, – pridūrė stabtelėdamas už nugaros. – Be to, privalai kiekvieną dieną skustis ir gerokai pasitrumpinti šonus, jei nori atrodyti kaip džentelmenas, – dar šiek tiek patyrinėjęs vėl prabilo: – Nikas šukuoja plaukus į kairę, ne į dešinę, taigi pirmiausiai šį pakeitimą ir atliksiu. Be to, jo plaukai truputėlį šviesesni, bet šlakelis citrinos sulčių viską sutvarkys.

– Kiek laiko visa tai užtruks? – paklausė Denis.

– Ilgiausiai šešetą mėnesių. Bet turėsi lankytis mažiausiai kartą per mėnesį.

– Neplanuoju niekur išvykti, – atsiliepė Denis. – Taigi užregistruok mane kiekvienam pirmajam mėnesio pirmadieniui, nes iki apeliacinio teismo darbas privalo būti baigtas. Mano advokato manymu, ant liudytojų pakylos stovinčiojo išvaizda turi nemažai reikšmės, taigi noriu tapti panašus į karininką, o ne į nusikaltėlį.

– Sumanus vyrukas tasai tavo advokatas, – pastebėjo Lujis apsiausdamas Denį žalia skraiste ir paimdamas žirkles. Po dvidešimties minučių įvyko vos pastebimas pokytis – pirmas žingsnis reikšmingo pasikeitimo link.

– Ir neužmiršk, – priminė Lujis pakeldamas vertingajam klientui veidrodį ir nubraukdamas nuo pečių plaukelius. – Privalai kas rytą skustis ir mažiausiai dukart per savaitę trinkti galvą su šampūnu, jei nori būti pripažintas tinkamu tarnybai, kaip pasakytų Nikas.

– Grįžtam į kameras, – šūktelėjo Hagenas. Pamatęs perduodamą neišpakuotą cigarečių pakelį pareigūnas nustebo.

– Radai naują klientą, panorusį naudotis alternatyviosiomis tavo paslaugomis, Luji? – paklausė išsiviepdamas.

Denis su Lujisu nieko neatsakė.

– Keista, Kartraitai, – burbtelėjo Hagenas. – Niekad nebūčiau palaikęs tavęs pediku.

23

Ilgiausių Denio gyvenimo metų minutės virto valandomis, valandos – dienomis, dienos – savaitėmis. Vis dėlto, kaip Betė nuolat primindavo, jie nenuėjo visiškai perniek. Po poros mėnesių Denis turėjo laikyti šešis pasirinktus egzaminus, ir jo ugdytojas nė neabejojo, kad mokinys visus išlaikys be jokio vargo. Betė paklausė, kuriuos dalykus nusprendė laikyti „A“ lygiu.

– Iki to meto aš jau būsiu laisvėje, – pažadėjo mylimajai.

– Bet vis tiek noriu, kad išlaikytum egzaminus, – primygtinai reikalavo toji.

Betė su Kriste lankė Denį pirmąjį kiekvieno mėnesio sekmadienį ir kalbėdavo beveik vien tik apie būsimąjį apeliacinį teismą, nors teismo kalendoriuje dar nebuvo įrašyta jo data. Aleksas Redmeinas vis dar ieškojo naujų įrodymų, nes be jų, kaip pabrėžė advokatas, tikimybė laimėti ne per didžiausia. Neseniai Denis perskaitė Vidaus reikalų ministerijos pranešimą, kuriame buvo teigiama, esą devyniasdešimt septynių procentų *ilgalaikių* (iki gyvos galvos) nuteistųjų apeliacijos atmetamos, o kitiems trims procentams tik nežymiai sutrumpinamas terminas. Jis stengėsi negalvoti apie pralaimėjimo pasekmes. Kas nutiks Betei ir Kristei, jei jam teks kalėti dar dvidešimt vienerius metus? Nors Betė niekada nelietė šios temos, bet Denis suvokė negalėsiąs jų visų trijų pasmerkti dvidešimt vienerių metų bausmei.

Denis jau žinojo, jog nuteistieji iki gyvos galvos skirstomi į dvi kategorijas: vieni visiškai atsiriboja nuo pasaulio (nekalba telefonu, nerašo ir neskaito laiškų, nepriima lankytojų), o kiti, tarsi prie lovos prirakinti ligoniai, visam gyvenimui tampa našta savo šeimoms. Jis jau apsisprendė, kurį kelią pasirinks, jei apeliacija bus atmesta.

„Daktaras Beresfordas žuvo automobilio avarijoje" – skelbė antraštė pirmajame *Mail on Sunday* puslapyje. Straipsnis pasakojo skaitytojams, esą Lorenso Davenporto žvaigždė pradėjusi leistis, todėl „Recepto" prodiuseriai nusprendę išbraukti jį iš scenarijaus. Beresfordas pateko į šiurpią avariją, įvykusią dėl girto vairuotojo kaltės, ir buvo nugabentas į savo ligoninę, kur seselė Petal, kurią ne per seniausiai paliko sužinojęs, jog ji laukiasi, mėgino išgelbėti jam gyvybę, tačiau nepavyko...

Spenserio Kreigo biure suskambo telefonas. Jis nenustebo išgirdęs Džeraldo Peino balsą.

– Ar skaitei laikraščius?

– Taip, – atsakė Kreigas. – Tiesą sakant, nieko stebėtino. Per pastaruosius metus serialo reitingai nusmuko, taigi jiems reikia triuko, kuris timptelėtų aukštyn.

– Jeigu jie išmes Larį, šiam nebus itin lengva susirasti naują vaidmenį. O juk mudu nenorime jam leisti vėl įjunkti į buteliuką.

– Nemanau, jog turėtume tokius dalykus aptarinėti telefonu, Džeraldai. Verčiau susitikime.

Kreigas atsivertė užrašinę ir pamatė keletą tuščių dienų. Jis jau negalėjo pasigirti tokia darbo gausa kaip anksčiau.

Suimtąjį atvedęs pareigūnas išdėliojo kelis sulaikytojo daiktus ant stalo, budintis seržantas visus užregistravo žurnale: viena adata, vienas mažas baltų miltelių paketėlis, viena degtukų dėžutė, vienas šaukštas, vienas kaklaraištis ir vienas penkių svarų banknotas.

– Ar žinome pavardę arba ką nors, kas padėtų identifikuoti tapatybę?

– Ne, – atsakė jaunas konsteblis nužvelgdamas bejėgę figūrą, susigūžusią ant suolo.

– Vargšas netikėlis, – tarstelėjo, – kokia prasmė jį siųsti į kalėjimą?

– Tokie įstatymai, vyruti. Mūsų darbas – juos vykdyti, o ne abejoti.

– Vargšas netikėlis, – pakartojo konsteblis.

Ilgomis bemiegėmis naktimis, artėjant apeliacinio teismo dienai, Denis nuolat prisimindavo pirmojo teismo metu pono Redmeino duotą patarimą: prisiėmus kaltę dėl netyčinio nužudymo tektų kalėti tik dvejus metus. Jei būtų jo paklausęs, po dvylikos mėnesių būtų išėjęs į laisvę.

Stengėsi susikaupti ir galvoti apie „Grafą Montekristą" bei rašinį, kurį turėjo parašyti norėdamas gauti brandos atestatą. Galbūt jam pavyks pabėgti kaip Edmonui Dantesui. Tačiau neįmanoma išsikasti tunelio, kai tavo kamera antrame aukšte; į jūrą irgi nepavyks patekti, nes Belmaršas stovi ne saloje. Taigi, priešingai nei Dantesui, pralaimėjus apeliacinį teismą jam bemaž neliks vilties atkeršyti keturiems savo priešams. Perskaitęs ankstesnįjį rašinį Nikas įvertino jį septyniasdešimt trim procentais ir pakomentavo: „Tau nereikės bėgti kaip Edmonui Dantesui, nes jiems teks tave paleisti."

Per pastaruosius metus juodu tapo itin artimi. Juk drauge su Niku praleisdavo dar daugiau laiko nei anksčiau su Berniu. Kai kurie naujieji kaliniai netgi palaikydavo juos broliais, kol Denis neprasižiodavo. Išsilavinimas reikalavo laiko.

– Protu tu man nė truputėlio nenusileidi, – nuolatos jam kartojo Nikas, – o matematikos netrukus pats mane mokysi.

Denis pakėlė akis nuo rašinio išgirdęs duryse brakštelint raktą. Ponas Paskas atidarė duris, pro kurias įsliūkino Didysis Alas, minutė į minutę, kaip ir kasdien, bei patylom žnektelėjo ant gulto – privalai ne tik kalbėti, bet ir galvoti taisyklingai, mokė jį Nikas. Denis vėl pradėjo rašyti.

– Turiū tau šiokių tokių naujėnų, Deni, – tarstelėjo Didysis Alas užsivėrus durims.

Denis padėjo plunksnakotį; Didysis Alas itin retai pirmas pradėdavo pokalbį, nebent pristigdavo degtukų.

– Ar kada girdėjai apie tokį pusgalvį Mortimerį?

Denio širdis pradėjo smarkiau plakti.

– Taip, – galų gale išlemeno. – Jis buvo bare tą naktį, kai žuvo Bernis, bet nė sykio nepasirodė teisme.

– Užtat pasirodė šyčia, – išpoškino Didysis Alas.

– Ką turi galvoje?

– Tą, ką i pasakiau, Deniuk. Šįryt užregistruotas ligoninėj. Reikalingas gydymas.

Denis žinojo, jog Didžiajam Alui įsišnekus, nedera jo pertraukinėti, nes paskui gali neprasižioti ištisas savaites.

– Patykrinau jo duomenis. Pirmos kategorijos narkotikų laikymas. Du metai. Jaučiū, ligoninėj jisai gydysis reguliariai.

Denis vis dar tylėjo. Širdis daužėsi kaip pašėlusi.

– Aš ne toks protingas kaip tu ar Nikas, ale gal tas tipas gali parūpint tau naujų įkalčių, katrų taip ieškai su savo advokatu.

– Tu tikras deimančiukas, – teištarė Denis.

– Veikiau lauko akmuo, – burbtelėjo Didysis Alas, – bet pažadink mane, kai sugrįš tavo draugūžis, nes galvoju, kad atėjo metas ir man judu kai ko pamokyti dėl įvairūmo.

Spenseris Kreigas vienas sėdėjo su viskio stiklu rankoje ir žiūrėjo finalinį Lorenso Davenporto epizodą „Recepte". Devyni milijonai žiūrovų kartu su juo stebėjo, kaip daktaras Beresfordas išlemeno paskutinę frazę jam į ranką įsikirtusiai seselei Petal: „Tu verta geresnio." Ši serija sutraukė didžiausią žiūrovų auditoriją per pastaruosius metus. Daktaro Beresfordo karstas buvo nuleistas į duobę, o seselė Petal stovėjo ant kapo krašto ir raudojo. Nepaisant aistringų Davenporto gerbėjų reikalavimų, prodiuseriai nepaliko galimybės herojui stebuklingai prisikelti.

Kreigui ši savaitė buvo nekokia: Tobis nusiųstas į tą patį kalėjimą, kuriame kali Kartraitas, Laris neteko darbo, be to, šįryt į teismo kalendorių įrašyta Kartraito apeliacijos data. Dar liko keletas mėnesių, tačiau kokia bus tuomet Lario psichinė būsena? Juolab, jei Tobis palū-

žo ir už dozę pasiryžęs kiekvienam klausytojui iškloti viską, kas iš tiesų įvyko tą vakarą.

Kreigas pakilo iš už stalo, priėjo prie retai varstomos dokumentų spintos ir ėmė vartyti senų savo bylų archyvą. Ištraukė septynių buvusių klientų, galiausiai atsidūrusių Belmarše, segtuvus. Apie valandą studijavo jų istorijas, tačiau darbeliui, kurį sumanė, rado tik vieną tinkamą kandidatą.

– Jisai jau pradeda pliurpt, – pasakė Didysis Alas.

– Ar paminėjo vakarą „Dunlop Armse"? – paklausė Denis.

– Da ne, ale da anksti. Prakalbės, duok laiko.

– Kodėl tu toks tikras? – paklausė Nikas.

– Nes aš turiu kai ko, ko jam reikia, o sąžiningi mainai – ne plėšikavimas.

– O ką tu turi, ko jam taip baisiai reikia? – pasidomėjo Denis.

– Niekada nepateik klausimo, jei atsakymo tau nereikia žinoti, – skubiai įsiterpė Nikas.

– Apdairus vyrukas tas tavo draugas Nikas, – pastebėjo Didysis Alas.

– Kuo galiu padėti, pone Kreigai?

– Turėtum suprasti, jog reikėtų klausti, kuo aš galiu tau padėti.

– Man taip neatrodo, pone Kreigai. Aš sėdžiu uždarytas šitoj sumautoj skylėj jau aštuonerius metus ir per tą laiką iš jūsų negavau nė menkiausios žinutės, taigi nekniskit man proto. Aš žinau, jog neišgalėčiau jūsų pasisamdyti net ir vienai valandai. Taigi arčiau prie reikalo – tiesiog pasakykite, ką čia veikiate.

Dar prieš Kevinui Ličui ateinant į teisėtą susitikimą, Kreigas rūpestingai patikrino, ar pasimatymų kambaryje nėra blakių. Kliento teisę į slaptumą šventai gina Anglijos įstatymai, o ją pažeidus gauti liudijimai teisme negalioja. Nepaisant to, Kreigas žinojo rizikuojąs, tačiau

perspektyva atsidurti ilgam užrakintam kalėjime su tokiais kaip Ličas viliojo dar mažiau.

– Ar tau čia nieko nestinga? – paklausė Kreigas, surepetavęs kiekvieną frazę, kad skambėtų taip, lyg teisme apklausinėtų pagrindinį liudytoją.

– Išsiverčiu, – tarstelėjo Ličas. – Man daug nereikia.

– Su dvylika svarų per savaitę už krovėjo darbą grandinėje brigadoje?

– Kaip sakiau, išsiverčiu.

– Bet niekas tau neatsiunčia papildomų dovanėlių, – pastebėjo Kreigas. – Jau penkerius metus esi nelankomas.

– O jūs, kaip visuomet, puikiai informuotas, pone Kreigai.

– Tiesą sakant, per pastaruosius dvejus metus tu netgi niekam neskambinai – nuo tada, kai mirė tavo teta Meizė.

– Kur link sukate, pone Kreigai?

– Yra galimybė, kad teta Meizė tau paliko šiokį tokį palikimą.

– Kodėl turėtų?

– Nes ji turėjo draugą, kuriam tu galėtum padėti.

– Kokiu būdu?

– Jos draugui iškilo problemų – jis turi silpnybę, bet ne šokoladui, per daug nesileidžiant į smulkmenas.

– Pamėginsiu atspėti. Heroinui, kokainui?

– Pirmas spėjimas teisingas, – linktelėjo Kreigas. – Taigi reikalingas reguliarus tiekimas.

– Kaip dažnai?

– Kasdien.

– O kiek man paliko teta Meizė šioms nemažoms sąnaudoms padengti, jau nekalbant apie riziką būti sučiuptam?

– Penkis tūkstančius svarų, – atsakė Kreigas. – Bet prie testamento dar pridėjo prierašą.

– Nagi ir vėl atspėsiu: sumos negalima išmokėti iškart.

– Kad nesumanytum išleisti iš karto visų pinigų.

– Aš vis dar klausausi.

– Ji vylėsi, jog penkiasdešimties svarų per savaitę turėtų pakakti, kad bičiuliui netektų ieškoti kitų šaltinių.

– Pasakykit jai, jei padidins sumelę iki šimto, aš pagalvosiu.

– Manau, jos vardu galiu priimti tavo sąlygas.

– Taigi kas tasai tetulės Meizės draugas?

– Tobis Mortimeris.

– Visuomet tiktai iš išorės į vidų, – mokė Nikas. – Labai paprasta taisyklė.

Denis paėmė plastmasinį šaukštą ir pradėjo samstyti vandenį, Niko įpiltą į pusryčių dubenėlį.

– Ne, – sukritikavo Nikas, – sriubos dubenį visuomet pakreipk nuo savęs ir šaukštą stumk ta pačia kryptimi, – jis pademonstravo judesį. – Ir jokiu būdu nešliurpk. Tau valgant sriubą neturi girdėtis nė garselio.

– Betė visuomet dėl to priekaištaudavo, – prisipažino Denis.

– Aš yrgi, – iš savo migio burbtelėjo Didysis Alas.

– Betė teisi, – linktelėjo Nikas. – Kai kuriose šalyse šliurpimas laikomas komplimentu, bet tik ne Anglijoje, – jis patraukė dubenėlį ir pastatė jo vieton plastmasinę lėkštę, ant kurios padėjo storą duonos riekę ir kepintų pupelių porciją. – Dabar noriu, kad vietoje duonos įsivaizduotum ėrienos žlėgtainį, o keptas pupeles laikytum žirneliais.

– O koks padažas? – nuo gulto pasiteiravo Didysis Alas.

– *Cold Bovril*, – atšovė Nikas.

Denis tvirtai suėmė plastikinį peilį bei šakutę nukreipdamas ašmenis ir dantelius į viršų.

– Pasistenk prisiminti, – toliau mokė Nikas, – peilis ir šakutė – ne raketos, laukiančios starto pakilimo aikštelėje. Be to, nuo raketų jie skiriasi tuo, kad kaskart nusileidžia pasipildyti degalų, – Nikas paėmė savo peilį bei šakutę ir pademonstravo Deniui, kaip dera laikyti įrankius.

– Taip nepatogu, – išsyk pasiskundė Denis.

– Greitai priprasi. Ir neužmiršk, smilius turi gulėti iš viršaus. Neleisk įrankio kotui styroti tarp tavo nykščio ir smiliaus – laikai šakutę, o ne parkerį.

Denis suėmė peilį ir šakutę taip, kaip rodė Nikas, bet sekėsi be galo sunkiai.

– Dabar suvalgyk gabalėlį duonos taip, tarsi valgytum ėrienos žlėgtainį.

– Ale kokio pageidautumėt, pone? – įkišo trigrašį Didysis Alas. – Vidutiniškai iškepto a pusžalio?

– Šį klausimą išgirsi tik užsisakęs bifšteksą, ne ėrienos žlėgtainį, – atsikirto Nikas.

Denis įniko taršyti duonos riekę.

– Ne, – sustabdė Nikas, – atsipjauk mėsos, o ne plėšyk, ir tik po mažą gabalėlį.

Mokinys vėl uoliai įvykdė nurodymus ir tebekramtydamas pirmąjį kąsnį pradėjo pjauti antrą.

– Ne, – vėl ryžtingai sulaikė Nikas. – Kol valgai, peilį ir šakutę pasidėk ant lėkštės krašto ir nepaimk tol, kol nebaigsi kramtyti.

Prarijęs duoną Denis šakutės galu pasisėmė pupelių.

– Ne, ne, ne, – dar kartą sudraudė Nikas. – Šakutė – ne semtuvas. Tiesiog vienu kartu pasmeik po kelis žirnelius.

– Bet juk šitaip aš valgysiu ištisą amžinybę, – sudejavo Denis.

– Nekalbėk pilna burna, – sukritikavo Nikas.

Didysis Alas vėl kažką burbtelėjo, bet Denis, nepaisydamas jo, atsipjovė dar vieną duonos gabalėlį, įsidėjo į burną, tada pasidėjo peilį ir šakutę ant lėkštelės.

– Puiku, tačiau prieš prarydamas mėsą kramtyk ilgiau, – pamokė Nikas. – Neužmiršk – esi žmogus, o ne gyvulys.

Pastarasis komentaras paskatino Didįjį Alą garsiai atsiraugėti. Sukramtęs dar vieną duonos gabalėlį Denis pamėgino pasmeigti kelias pupeles, bet šios vis pabėgdavo. Vaikinas pasidavė.

– Nelaižyk peilio, – tepasakė Nikas.

– Bet jei norėtum, Deniuk, – kriuktelėjo Didysis Alas, – gali palaižyt ma subinę.

Galų gale Denis šiaip ne taip užbaigė skurdų savo patiekalą ir padėjo įrankius ant tuščios lėkštės.

– Baigęs valgyti, – pamokė Nikas, – peilį ir šakutę padėk vieną šalia kito.

– Kodėl? – paklausė Denis.

– Jei pietauji restorane, padavėjas turi žinoti, kad jau baigei.

– Ne per dažniausiai valgau restoranuose, – pastebėjo Denis.

– Tuomet aš pirmasis pakviesiu tave ir Betę papietauti, kai tik būsi paleistas.

– A kaip aš? – paklausė Didysis Alas. – Negi negausiu pakvietymo?

Nikas nekreipė į jį dėmesio.

– O dabar valgysime desertą.

– Pudingą?

– Ne, ne pudingą, desertą, – pakartojo Nikas. – Restorane iš pradžių užsisakai tik užkandžius bei pagrindinį patiekalą ir tik pabaigęs juos paprašai desertų valgiaraščio.

– Du valgiaraščiai viename restorane? – nusistebėjo Denis.

Nikas šyptelėjo ir įdėjo į Denio lėkštę plonesnę duonos riekelę.

– Čia yra abrikosų pyragas.

– O aš guliu lovoj su Kameron Diaz, – išpoškino Didysis Alas.

Šįkart Denis su Niku pratrūko kvatotis.

– Desertą reikia valgyti mažąja šakute, – tęsė pamoką Nikas. – O jeigu užsisakai kremo arba ledų – šaukšteliu.

Didysis Alas staiga pašokęs atsisėdo ant gulto.

– Kokia suknista viso to prasmė? Šyčia ne restoranas, čia kalėjimas, o artimiausius dvydešimt metų Denis valgys nebent tik šaltą kalakūtą.

– Rytoj, – nepaisydamas kaimyno tęsė Nikas, – pademonstruosiu, kaip ragauti vyną, kai padavėjas įpila į taurę tik mažą šlakelį...

– O poryt, – garsiai pagadindamas orą pareiškė Didysis Alas, – aš leisiu tau paragaut ypač aukštos kokybės savo myžalų, kurie primins, kad esi kalėjime, o ne sušiktam *Ritz* viešbuty.

24

Sunkios vienutės durys atsivėrė.

– Gavai siuntinį, Ličai. Eik paskui mane ir gražiai elkis.

Ličas neskubėdamas išsiropštė iš lovos, išsliūkino į laiptinę ir patraukė paskui pareigūną.

– Ačiū, kad parūpinai vienutę, – burbtelėjo žingsniuodamas koridoriumi.

– Ranka ranką plauna, – tepasakė Hagenas ir daugiau nepratarė nė žodžio iki pat dvigubų sandėlio durų, į kurias garsiai pabeldė. Sandėlio vedėjas atidarė duris ir paklausė:

– Pavardė?

– Bradas Pitas.

– Su manimi nejuokauk, Ličai, kaipmat surašysiu perspėjimą.

– Ličas 6241.

– Gavai siuntinį, – sandėlio vedėjas apsisuko, paėmė dėžę nuo lentynos ir padėjo ant stalelio.

– Matau, jau atplėšėte, pone Vebsteri.

– Tvarką žinai, Ličai.

– Taip, žinau, siuntinį reikalaujama atplėšti mano akivaizdoje, kad galėčiau įsitikinti, jog niekas nebuvo išimta ar įkišta.

– Pasiskubink, – paragino Vebsteris.

Ličas nukėlė dėžės dangtelį ir pamatė naujutėlaitį „Adido" sportinį kostiumą.

– Dailus skudurėlis, – pastebėjo Vebsteris. – Kažkas suplojo ne vieną svarą.

Ličas nieko nesakė, kai Vebsteris pradėjo atseginėti ir vieną po kitos naršyti kišenes ieškodamas paslėptų narkotikų arba pinigų. Nerado ničnieko, net dažnai pasitaikančio penkių svarų banknoto.

– Gali pasiimti, Ličai, – burbtelėjo nenorom.

Ličas pasiėmė kostiumą ir patraukė durų link. Nespėjus žengti nė poros žingsnių, už nugaros nuskambėjo: „Ličai!“ Kalinys atsisuko.

– Pasiimk dėžę, kloune, – pridūrė Vebsteris.

Ličas sugrįžo prie stalelio, įdėjo kostiumą atgal į dėžę ir pasikišo po pažastim.

– Puikiai papildys tavo garderobą, – pastebėjo Hagenas lydėdamas Ličą į kamerą. – Galbūt man derėtų įdėmiau apžiūrėti siuntinuką, nes sportuojančio tavęs niekad nemačiau. Bet tiek to, užmerksiu akis.

Ličas nusišypsojo.

– Paliksiu jūsų dalį įprastoj vietoj, pone Hagenai, – tarstelėjo užsidarant kameroms durims.

– Aš negaliu toliau gyventi meluodamas, – teatrališkai pareiškė Davenportas. – Negi nesuprantate, mes iki gyvos galvos įkalinome nekaltą žmogų!

Kreigas numanė, jog iš muilo operos išmestas Davenportas netrukus pajus poreikį atlikti dramatišką poelgį. Juk „poilsiaudamas“ bemaž neturėjo jokio kito peno apmąstymams.

– Tad ką ketini daryti, – pasiteiravo Peinas prisidegdamas cigaretę ir stengdamasis dėtis abejingu.

– Pasakyti tiesą, – šiek tiek perdėtai karštai šūktelėjo Davenportas. – Ketinu liudyti Kartraito apeliaciniame teisme ir papasakoti, kas iš tiesų tą vakarą įvyko. Jie gali nepatikėti, tačiau bent jau mano sąžinė bus švari.

– Jei taip pasielgsi, – prabilo Kreigas. – Mes visi trys galime atsidurti kalėjime, – jis patylėjo. – Iki gyvos galvos. Ar tikrai to nori?

– Ne, bet čia mažesnioji iš dviejų blogybių.

– Ir tau nerūpi, kad duše tave dulkins pora sunkvežimio vairuotojų, sveriančių po šimtą penkiolika kilogramų?

Davenportas neatsakė.

– Jau nekalbant apie šeimai užtrauktą gėdą, – pridūrė Peinas. – Galbūt dabar tu ir neturi darbo, bet leisk tave patikinti, Lari, jei nuspręsi surengti pasirodymą teisme, tas spektaklis bus paskutinis.

– Turėjau marias laiko ir apsvarsčiau pasekmes, – išdidžiai pareiškė Davenportas. – Aš jau apsisprendžiau.

– Ar pagalvojai apie Sarą ir apie tai, kaip ši istorija paveiks jos karjerą? – paklausė Kreigas.

– Taip, pagalvojau. Ketinu jai papasakoti apie to vakaro įvykius, kai susitiksime. Esu tikras, ji pritars mano sprendimui.

– Ar galėtum man padaryti mažytę paslaugą, Lari, – pasiteiravo Kreigas. – Vardan senų gerų laikų?

– Kokią? – įtariai paklausė Davenportas.

– Dar savaitėlę nieko nepasakok savo seseriai.

Davenportas kurį laiką delsė.

– Na gerai, savaitę. Bet nė dienos ilgiau.

Ličas palaukė, kol dešimtą valandą užges šviesos ir nusirito nuo gulto. Pasiėmė nuo stalo plastikinę šakutę ir nusliūkino į tualetą kameros kampe – vienintelę vietą, kurios pro langelį nematė prižiūrėtojai, kas valandą tikrinantys, ar kaliniai apsikamšę saugiai miega lovose.

Jis nusismaukė naujo sportinio kostiumo kelnes, atsisėdo ant unitazo dangčio, dešine ranka tvirtai suėmė plastmasinę šakutę ir pradėjo ardyti viduriniosios iš trijų baltų juostų, nusidriekusių per visą klešnę, siūlę. Kruopštus darbas truko keturiasdešimt minučių. Galiausiai pavyko ištraukti plonytį, ilgą celofaninį paketą, pilną baltų miltelių, kurių narkomanui turėjo užtekti maždaug mėnesiui. Pagalvojęs apie kitas penkias siūles Ličas nusišypsojo, kas nutikdavo itin retai. Jas praardęs užsitikrins puikų pelną, iš kurio atseikės ir Hagenui.

– Mortimerį kažkas aprūpina, – pranešė Didysis Alas.

– Kodėl taip sakai? – paklausė Denis.

– Jis kiekvieną mielą rytą prisistatydavo į ligoninę. Daktarėlis net privertė jį pradėt detoksikacijos programą. O paskui ėmė ir nepasirodė.

– Vadinasi, susirado kitą šaltinį, – pritarė Nikas.

– Bet visi nuolatiniai tiekėjai atkrinta. Aš apsiklausinėjau i nieko nepešiau.

Denis susmuko ant gulto pasiduodamas mirtininkų sindromui.

– Nenusimyk, Deni, aš tavęs nenuvilsiu. Jisai grįš. Tokie visada sugrįžta.

– Lankymas! – paskelbė pažįstamas balsas, o po akimirkos atsivėrė durys leisdamos Deniui prisijungti prie kitų kalinių, kurie visą rytą laukė lankytojų.

Jis vylėsi galėsiąs papasakoti Betei turįs ponui Redmeinui taip reikalingų naujų įkalčių, padėsiančių laimėti apeliacinį teismą. Dabar tegalėjo pasikliauti Didžiojo Alo įsitikinimu, jog Mortimeris netrukus sugrįš į kalėjimo ligoninę.

Nuteistasis iki gyvos galvos įsikibęs nepaleidžia vilties, kaip skęstantysis nepaleidžia plūduriuojančio rąsto. Artindamasis prie lankymo salės Denis sugniaužė kumščius, pasiryžęs nė akimirksniui neleisti Betei suabejoti, jog kažkas klostosi ne taip. Šalia Betės jis visuomet išlikdavo pasitempęs. Nepaisant visos jo karčios patirties, mylimoji turi išsaugoti rusenančią viltį.

Išgirdęs spynoj brakštelint raktą jis gerokai nustebo, nes niekada nesulaukdavo lankytojų. Į kamerą įsiveržė trys pareigūnai, du stvėrė jį už pečių ir išvertė iš lovos. Krisdamas jis sučiupo vieno kaklaraištį, bet šis liko rankoje; jis užmiršo, kad prižiūrėtojai ryši prisegamus kaklaraiščius, idant kaliniai negalėtų jų pasmaugti. Vienas užlaužė rankas už nugaros, kitas stipriai įspyrė į pakinklius, o trečias surakino antrankiais. Nė trisdešimčiai sekundžių nepraėjus, jis surakintas, užlaužtomis rankomis, buvo išvilktas iš kameros.

– Ko jūs, šunsnukiai, iš manęs norite? – sušvokštė atgavęs kvapą.

– Keliauji į izoliatorių, Ličai, – atsakė pirmasis pareigūnas. – Artimiausias trisdešimt dienų nematysi dienos šviesos, – pridūrė, ir kalinio keliams dunkstelint į kiekvieną pakopą visi trys nuvilko jį įvijais laiptais žemyn.

– Kokiu pagrindu?

– Tiekimas, – atsakė antrasis pareigūnas nusikaltėliui, sparčiai, bemaž ristele, tempiamam purpuriniu koridoriumi, kurio nė vienas įkalintasis nepageidauja kada nors išvysti.

– Aš nesu palietęs narkotikų, viršininke, juk jūs žinote, – puolė prieštarauti Ličas.

– Tiekimas reiškia ką kita, – atkirto trečiasis pareigūnas jiems pasiekus žemutinį aukštą. – Juk žinai.

Visi keturi sustojo priešais kamerą be numerio. Vienas pareigūnas išrinko retai naudojamą raktą, o kiti tuo metu tvirtai laikė Ličą už rankų. Durims atsivėrus jis buvo galva į priekį įbruktas į kamerą, greta kurios ankstesnioji jo buveinė panėšėjo į viešbutį. Viduryje ant akmeninių grindų gulėjo plonas ašutinis čiužinys; plieninė praustuvė, prisukta prie sienos, plieninis unitazas be vandens nuleidimo, paklodė ir antklodė; nebuvo nei pagalvės, nei veidrodžio.

– Kai išeisi, rasi savo mėnesinių pajamų šaltinį išsekusį. Niekas viršutiniame aukšte netiki tavo tariama teta Meize.

Durys užsitrenkė.

– Sveikinu! – toks buvo pirmasis Betės žodis Deniui ją apkabinus. Jis sutriko. – Tavo egzaminai, kvailuti, – paaiškino, – išlaikei juos visus be jokio vargo, kaip Nikas ir pranašavo.

Denis nusišypsojo. Visa tai, rodės, vyko taip seniai, nors tepraėjo tik mėnuo – amžinybė kalėjime. Bet jis ištesėjo Betei duotą pažadą ir pasirinko tris dalykus, kurių žinias ketino pagilinti.

– Ką pasirinkai? – paklausė ši, tarsi skaitydama jo mintis.

– Anglų kalbą, matematiką ir verslą, – atsakė Denis. – Bet susidūriau su problema, – Betės veide šmėstelėjo susirūpinimas. – Matematikoje jau pralenkiau Niką, taigi valdžia turėjo surasti man mokytoją iš išorės, deja, ji gali aplankyti mane tik kartą per savaitę.

– Ji? – įtariai pasitikslino Betė.

Denis nusijuokė.

– Panelei Lovet jau per šešiasdešimt, ji pensininkė, tačiau puikiai išmano savo dalyką. Jei stengsiuos, žadėjo parašyti man rekomendaciją į neakivaizdinį universitetą. Bet jei laimėsiu apeliaciją, tiesiog neturėsiu kada...

– *Kai* laimėsi apeliaciją, – pataisė Betė. – Tu privalai tęsti mokslus, nes kitaip panelė Lovet ir Nikas bus veltui iššvaistę laiką.

– Bet juk aš visą dieną suksiuos autoservise, be to, jau turiu keletą sumanymų, kaip padidinti pelną, – Betė nieko nepasakė. – Kas yra?

Mergina delsė. Tėvas liepė nekalbėti apie tai.

– Serviso reikalai šiuo metu ne per geriausi, – galiausiai pripažino. – Tiesą sakant, vos juda.

– Kodėl? – paklausė Denis.

– Be tavęs ir Bernio mus baigia nukonkuruoti Montis Hjuzas iš kitos kelio pusės.

– Nesirūpink, mylimoji, – ėmė raminti Denis. – Vos tik iš čia išeisiu, viskas pasikeis. Atvirai kalbant, aš netgi ketinu perimti Mončio Hjuzo verslą, juk jam jau turėtų būti šešiasdešimt penkeri.

Betė nusišypsojo matydama Denio optimizmą.

– Ar tai reiškia, jog radai naujų įrodymų, kurių ieško ponas Redmeinas?

– Galbūt, nors dabar nedaug tegaliu pasakyti, – tarstelėjo Denis, dirstelėdamas į kameras virš galvų. – Bet vienas iš Kreigo draugužių, tą vakarą buvusių bare, atsidūrė čia, – jis pažvelgė į pareigūnus balkone, kurie, Didysis Alas perspėjo, mokėjo skaityti iš lūpų. – Neminėsiu jo pavardės.

– Už ką jis čionai pateko? – paklausė Betė.

– Negaliu pasakyti. Tiesiog pasikliauk manimi.

– Ar pasakei ponui Redmeinui?

– Parašiau jam aną savaitę. Buvau atsargus, nes šubos atplėšia laiškus ir perskaito kiekvieną žodį. Pareigūnai, – tuojau pat pasitaisė.

– Pareigūnai? – pakartojo Betė.

– Anot Niko, aš privalau atprasti nuo kalėjimo žargono, jei ketinu iš čia išėjęs pradėti naują gyvenimą.

– Vadinasi, Nikas neabejotinai tiki tavo nekaltumu? – pastebėjo Betė.

– Taip, tiki. Ir Didysis Alas tiki, ir net keli pareigūnai. Mudu jau nebesame vieniši, Bete, – pratarė jis paimdamas merginos ranką.

– Kada Nikas turi išeiti į laisvę? – paklausė Betė.

– Po penkių ar šešių mėnesių.

– Ar palaikysi su juo ryšį?

– Stengsiuosi, bet jis išvyks į Škotiją mokytojauti.

– Norėčiau su juo susipažinti, – pratarė Betė kita ranka paliesdama Denio skruostą. – Jis – neprilygstamas draugelis.

– Draugas, – pataise Denis. – Beje, jis jau pakvietė mudu pietų.

Tėčio link žengtelėjusi Kristė šleptelėjo ant grindų ir pratrūko verkti, Denis tuojau pat ją pačiupo.

– Užmiršome tave, ar ne, mažyle? – ėmė kalbinti dukterį, bet toji nesiliovė verkusi.

– Duokš ją man, – paprašė Betė. – Pasirodo, vienos srities žinių net ir Nikas nesugebės tau suteikti.

– Nepavadyčiau to sutapimu, – burbtelėjo Didysis Alas, kuris džiaugėsi galėdamas asmeniškai šnektelėti su kapitonu, kol Denis prausėsi po dušu.

Nikas liovėsi rašęs.

– Nepavadintum sutapimu?

– Ličas patupdytas į izoliatorių, o kitą rytą sugrįžta Mortimeris ir klaikiai užsigeidžia pas daktarą.

– Manai, tiekėjas – Ličas?

– Kaip sakiau, nepavadyčiau sutapimu.

Nikas padėjo į šalį parkerį.

– Jam traukuliai, – tęsė didysis Alas. – Bet detoksikacijos pradžioj vysad taip būna. Daktarėlio nuomone, šį kartą vyrutis tikrai nori išsikapanot. Vis dėlto, jei čionai įsipainiojęs Ličas, netrukus išsiaiškysim.

– Kaip? – paklausė Nikas.

– Po poros savaičių jisai išeis iš izoliatoriaus. Jeigu Mortimeris iškart nustos lankytis ligoninėj ir nebepageidaus gydytis, žinosim, kas jį aprūpina.

– Taigi turime dvi savaites, per kurias privalome surinkti įrodymus, – pratarė Nikas.

– Nebent čia sutapimas.

– Negalime rizikuoti ir laukti, – nusprendė Nikas. – Pasiskolink Denio diktofoną ir kuo greičiau įrašyk interviu.

– Klausau, pone, – išpoškino Didysis Alas kariškai išsitempdamas prie lovos krašto. – A man papasakot viska Deniui, a likt užsičiaupus?

– Viską jam papasakok, kad galėtų perduoti informaciją advokatui. Šiaip ar taip, trys galvos geriau nei dvi.

– Tik ar jis pakankamai galvotas? – paklausė Didysis Alas atsisėsdamas ant gulto.

– Jis protingesnis už mane, – garantavo Nikas. – Tik jam to nesakyk, nes, jei man pasiseks, spėsiu iš čia išeiti, kol Denis dar nespėjo pats šito patirti.

– Gal jau laikas papasakot vyrukui tiesą apie mudu?

– Dar ne, – tvirtai paprieštaravo Nikas.

– Laiškai, – paskelbė pareigūnas. – Du Kartraitui ir vienas tau, Monkrifai, – jis padavė vieną laiškelį Deniui, kuris pažvelgė į pavardę ant voko.

– Ne, aš esu Kartraitas, – patikslino Denis. – Monkrifas jis.

Pareigūnas suraukė kaktą ir perdavė voką Nikui, o kitus du įteikė Deniui.

– O aš – Didysis Alas, – įsiterpė Didysis Alas.

– Atsiknisk, – burbtelėjo prižiūrėtojas ir užtrenkė duris.

Denis pradėjo juoktis, bet paskui pažvelgė į Niką ir pamatė, koks šis išbalęs. Jis laikė rankose voką ir drebėjo. Denis neprisiminė, kada Nikas paskutinį sykį gavo laišką.

– Gal norėtum, kad pirmiausiai perskaityčiau aš? – paklausė.

Nikas papurtė galvą, išėmė laišką ir pradėjo skaityti. Didysis Alas atsisėdo, bet nieko nepasakė. Kalėjimo kasdienybę ne per dažniausiai

sutrikdo neįprastas įvykis. Beskaitant Niko akys sudrėko nuo ašarų. Jis rankove nusibraukė veidą ir padavė laišką Deniui.

Brangus sere Nikolai,

apgailestauju turėdamas pranešti, jog Jūsų tėvas atsisveikino su šiuo pasauliu. Jis mirė sustojus širdžiai vakar rytą, bet gydytojas mane patikino, kad velionis bemaž, o gal ir visiškai nesikankino. Aš, Jums leidus, pateiksiu prašymą dėl Jūsų išleidimo, kad galėtumėte dalyvauti laidotuvėse.

Nuoširdžiai Jūsų

Solisitorius Freizeris Manras.

Pakėlęs akis Denis pamatė Didįjį Alą spaudžiant Niką glėbyje.

– Jo tėvukas numirė, ar ne? – tepratarė Didysis Alas.

25

– Ar galėtum pasaugoti, kol būsiu išvykęs? – paklausė Nikas nusisegdamas nuo kaklo sidabrinę grandinėlę ir duodamas Deniui.

– Žinoma, – sutiko Denis apžiūrėdamas grandinėlės pakabutį – raktą. – Tačiau kodėl nenori važiuoti su grandinėle?

– Tarkime, tavimi pasitikiu labiau nei dauguma žmonių, kuriuos netrukus sutiksiu.

– Jaučiuosi pamalonintas, – pratarė Denis užsisegdamas grandinėlę.

– Pelnytai, – nusišypsojo bičiulis.

Nikas pažvelgė į savo atspindį mažame plieniniame veidrodėlyje ant sienos viršum praustuvės. Penktą valandą ryto atgavo savo daiktus, pastaruosius ketverius metus gulėjusius dideliame plastikiniame maiše. Šeštą valandą jau reikės išvykti, norint laiku pasiekti Škotiją ir spėti į laidotuves.

– Negaliu sulaukti, – žvelgdamas į jį prisipažino Denis.

– Ko? – paklausė Nikas pasitaisydamas kaklaraištį.

– Kada galėsiu apsivilkti savo drabužius.

– Tau bus leista juos apsivilkti vykstant į apeliacinį teismą, o nuskambėjus nuosprendžiui daugiau nebeteks apsirengti kalėjimo aprangos. Iš teismo rūmų išeisi tapęs laisvu žmogumi.

– Ypač, kai jie išgirs mano įrašą, – išsišiepęs įsiterpė Didysis Alas. – Manau, šiandien tinkama diena.

Jis jau ketino paaiškinti, ką turi omenyje, bet tuo metu spynoje pasisuko raktas. Jie pirmą kartą pamatė civilių drabužiais apsirengusius Paską ir Dženkinsą.

– Eik paskui mane, Monkrifai, – kreipėsi Paskas. – Kalėjimo viršininkas nori su tavimi šnektelėti prieš mums išvykstant į Edinburgą.

– Perduokite jam geriausius mano linkėjimus, – sučiulbėjo Denis, – ir paklauskite, ar nenorėtų kada užsukti popiečio arbatėlės.

Nikas nusijuokė iš puikios jo paties tarsenos imitacijos.

– Jei įsivaizduoji galįs apsimesti manim, gal pamėgink šįryt pakeisti mane klasėje?

– A man sakai? – pasiteiravo Didysis Alas.

Davenporto telefonas vis skambėjo ir skambėjo, kol tasai galų gale išsikapanojo iš po apkloto ir atsiliepė.

– Kas čia, po velnių? – burbtelėjo.

– Gibsonas, – prisistatė pažįstamas jo agento balsas.

Davenportas akimoju nubudo. Gibsonas Grehemas skambindavo tik tada, kai atsirasdavo darbo. Davenportas meldėsi, kad išgirstų apie filmą, dar vieną vaidmenį televizijoje arba reklamą – jie taip gerai mokėdavo, net ir vien už įgarsinimą. Gerbėjai neabejotinai atpažintų švelnų daktaro Beresfordo tembrą.

– Aš su kai kuo pasišnekėjau, – tęsė Gibsonas stengdamasis nutaisyti dalykiškai kasdienišką toną. – Atgimsta spektaklis „Kaip svarbu būti rimtam“, jie nori, kad vaidintum Džeką. Iva Bets sutiko atlikti Gvendolinos vaidmenį. Keturios savaitės gastrolių, o paskui – premjera Vestende. Pinigai ne per didžiausi, bet tokiu būdu priminsime visiems tiems prodiuseriams, kad tu vis dar gyvas.

Subtilus pateikimas, pagalvojo Davenportas, kurio sumanymas nesužavėjo. Jis labai puikiai prisiminė, ką reiškia ištisos gastrolių savaitės, o paskui kasvakariniai pasirodymai Vestende bei dieniniai spektakliai pustuštėje salėje. Bet nederėjo užmiršti, kad čia buvo pirmasis pasiūlymas po bemaž keturių mėnesių.

– Aš pagalvosiu.

– Negalvok per ilgai, – patarė Gibsonas. – Mano žiniomis, jie jau paskambino Nigelio Haverso agentui ir norėjo su juo pasišnekėti.

– Aš pagalvosiu, – pakartojo Davenportas ir padėjo ragelį. Jis pažvelgė į laikrodį prie lovos. Buvo dešimt po dešimtos. Jis suvaitojo ir vėl palindo po apklotu.

Paskas tyliai pabeldė į duris prieš Dženkinsui palydint Niką į kabinetą.

– Labas rytas, Monkrifai, – pasisveikino kalėjimo viršininkas iš už darbo stalo.

– Labas rytas, pone Bartonai, – atsakė Nikas.

– Tu supranti, – pradėjo Bartonas, – jog nors ir išleidžiame tave į tėvo laidotuves, tu tebesi „A" kategorijos kalinys, o tai reškia, jog iki tol, kol šį vakarą sugrįši atgal, tave visur lydės du pareigūnai. Be to, pagal taisykles privalai visą laiką būti surakintas antrankiais. Vis dėlto, atsižvelgiant į aplinkybes ir į faktą, jog pastaruosius dvejus metus buvai pavyzdingas kalinys ir po keleto mėnesių turi išeiti į laisvę, aš ketinu pasinaudoti savo išimtine teise ir leidžiu pareigūnams pervažiavus sieną nuimti tau antrankius. Nebent ponai Paskas ar Dženkinsas įtartų tave ketinant pabėgti arba įvykdyti nusižengimą. Esu tikras, tau nereikia priminti, Monkrifai, jeigu būsi toks kvailas ir mėginsi išpešti naudos iš mano sprendimo, man neliks kitos išeities – tik kreiptis į Lygtinio paleidimo komisiją, kad ši pakeistų sprendimą ir neišleistų tavęs anksčiau laiko, tai yra, – jis pažvelgė į Niko bylą, – liepos septynioliktą, o paliktų kalėti visą terminą, dar ketverius metus. Ar viskas aišku, Monkrifai?

– Taip, ačiū, viršininke, – atsakė Nikas.

– Tuomet man nelieka nieko daugiau, tik pareikšti tau užuojautą netekus tėvo ir palinkėti geros dienos, – Maiklas Bartonas pakilo iš užstalės ir pridūrė: – Turiu pasakyti apgailestaująs, jog šis liūdnas įvykis atsitiko dar prieš tau išeinant į laisvę.

– Dėkoju, viršininke.

Bartonas linktelėjo, ir Paskas su Dženkinsu išvedė savo globotinį iš kabineto.

Pamatęs kito kalinio, su kuriuo turėjo pasišnekėti, pavardę, kalėjimo viršininkas suraukė kaktą. Šito susitikimo nė kiek nelaukė.

Rytinės pertraukos metu Denis perėmė Niko pareigas kalėjimo bibliotekoje: sudėliodavo į lentynas sugrąžintas knygas ir pažymėdavo datą tose, kurias kaliniai pageidaudavo išsinešti. Viską atlikęs pasiimdavo paskaityti *The Times* iš laikraščių lentynos. Laikraščiai atkeliaudavo į kalėjimą kiekvieną rytą, bet skaityti juos buvo leidžiama tik bibliotekoje: šeši *Sun* egzemplioriai, keturi *Miror*, du *Daily Mail* ir vienintelis *The Times*, mat tokia jau kalėjime paklausa.

Denis pastaraisiais metais kasdien skaitė *The Times* ir žinojo, kur ko ieškoti. Jis vis dar neprilygo Nikui spręsdamas kryžiažodžius, tačiau labiausiai susidomėjęs skaitydavo verslo bei sporto puslapius. Vis dėlto šiandien ketino atsiversti kitą dalį. Jis sklaidė laikraštį, kol pasiekė skiltį, ties kuria anksčiau niekad nestabtelėdavo.

Sero *Bt**, *MC***, *OBE**** Ango Monkrifo nekrologas užėmė pusę puslapio, nors ir žemutinę jo dalį. Denis perskaitė apie sero Ango Monkrifo gyvenimą nuo pat Loreto mokyklos dienų, po kurios įstojo į Sandhersto Karališkąją karo akademiją ir tapo jaunesniuoju „Kamerono kalniečių“ pulko leitenantu. Korėjoje užsitarnavęs *MC* seras Angas nesustojo ir 1994 metais pelnė pulkininko laipsnį bei buvo apdovanotas *OBE*. Paskutinioji pastraipa pranešė apie jo žmonos mirtį 1970 metais, taigi titulas dabar atiteko vieninteliam jųdviejų sūnui Nikolui Aleksandrui Monkrifui. Denis paėmė „Trumpąjį Oksfordo žodyną“, kurį visuomet turėdavo po ranka, ir atsivertė pažiūrėti, ką reiškia raidės *Bt, MC* ir *OBE*. Jis nusišypsojo įsivaizduodamas, kaip pasakos Didžiajam Alui, jog dabar jų kameros kaimynas – titulo paveldėtojas, Bt seras Nikolas Monkrifas. Tačiau Didysis Alas jau žinojo.

– Iki pasimatymo, Nikai, – nuskambėjo balsas, bet kalinys jau išėjo iš bibliotekos ir Denis nespėjo ištaisyti jo klaidos.

Denis žaidė su rakteliu ant sidabrinės grandinėlės apimtas noro, kaip Malvolijus, pasiversti kai kuo kitu. Ši mintis priminė rašinį „Dvy-

* Bt (angl. *baronet)* – baronetas, Didžiojoje Britanijoje paveldimas bajorų titulas.
** MC (angl. *Military Cross)* – „Karo kryžiaus“ ordinas.
*** OBE (angl. *Officer of the Order of British Empire)* – Britų imperijos ketvirtojo laipsnio ordino kavalierius.

liktosios nakties" tema, kurį turėjo atiduodi savaitės pabaigoje. Jis svarstė apie pastarojo kalinio klaidą ir spėliojo, ar sugebėtų pakartoti šį pokštą atsistojęs priešais Niko klasę. Vaikinas užvertė *The Times*, padėjo į lentyną ir patraukė koridoriumi į mokymo skyrių.

Niko grupė susėdusi į suolus jau laukė mokytojo – akivaizdu, nė vienas nežinojo, jog tasai šiuo metu jau važiuoja Škotijon, į savo tėvo laidotuves. Denis įžūliai įžengė į kambarį ir nusišypsojo tuzinui laukiamai žvelgiančių veidų. Jis prasisegė marškinius baltais bei mėlynais dryželiais, kad sidabrinė grandinėlė taptų dar labiau pastebima.

– Atsiverskite devintąjį savo knygų puslapį, – paliepė Denis, stengdamasis imituoti Niko toną. – Čia matote keletą gyvūnų nuotraukų vienoje puslapio pusėje ir pavadinimų sąrašą kitoje. Noriu, kad atrastumėte visų pavaizduotų gyvūnų pavadinimus. Turite dvi minutes.

– Nerandu devinto puslapio, – pasiskundė vienas kalinys. Denis patraukė jam pagelbėti, ir tuo metu į kambarį įžengė pareigūnas. Veide išryškėjo sumišimas.

– Monkrifai?

Denis pakėlė galvą.

– Maniau, tu laikinai išleistas dėl asmeninių priežasčių, – tarstelėjo žvelgdamas į segtuvą.

– Jūs visiškai teisus, pone Robertsai, – atsiliepė Denis. – Nikas išvyko Škotijon, į tėvo laidotuves, ir paprašė manęs šį rytą jį pavaduoti per skaitymo pamoką.

Robertsas dar labiau sumišo.

– Puti man miglą į akis, Kartraitai?

– Ne, pone Robertsai.

– Tada greičiau nešdinkis atgal į biblioteką, kol nesurašiau perspėjimo.

Denis skubiai išėjo iš kambario ir sugrįžo prie savo stalo bibliotekoje. Stengėsi nepratrūkti juoku, bet tik po kurio laiko sugebėjo susikaupti ir pratęsti rašinį apie savo mėgstamiausią Šekspyro komediją.

Niko traukinys atvyko į Veiverlio stotį kelios minutės po dvylikos. Ten laukė policijos automobilis, turėjęs pavėžėti penkiasdešimt mylių nuo Edinburgo iki Danbrouto. Mašinai pajudėjus Paskas dirstelėjo į laikrodį.

– Turime dar daug laiko. Pamaldos prasidės tik antrą.

Nikas žvelgė pro langą į miestą pakeitusius laukus. Jis jautė ilgus metus nepatirtą laisvę. Užmiršo, kokia nuostabi yra Škotija, ryškiai žalia ir ruda po bemaž violetiniu dangumi. Ištisus ketverius metus regėtas dygliuota viela apvedžiotos aukštos Belmaršo tvoros vaizdas išblukina prisiminimus.

Jis stengėsi surikiuoti mintis prieš pasiekdamas parapijos bažnyčią, kur buvo pakrikštytas ir kur jo tėvas atguls amžinojo poilsio. Paskas sutiko mišioms pasibaigus leisti jam valandą pasišnekėti su šeimos solisitoriumi Freizeriu Manru, parūpinusiu leidimą išvykti ir, kaip numanė Nikas, išprašiusiu skirti minimalią apsaugą bei leisti pervažiavus sieną atsikratyti antrankių.

Policijos automobilis sustojo prie bažnyčios, kai iki pamaldų buvo likę penkiolika minučių. Policininkui atidarius galines dureles, į priekį žengtelėjo senyvas džentelmenas, kurį Nikas atsiminė dar iš jaunystės. Jis vilkėjo juodą fraką, po stačia apykakle ryšėjo juodą šilkinį kaklaraištį ir labiau panėšėjo į laidojimo biuro agentą nei į solisitorių. Senukas kilstelėjo skrybėlę ir linktelėjo. Nikas nusišypsojo spausdamas jam ranką:

– Laba diena, pone Manrai, malonu jus vėl matyti.

– Laba diena, sere Nikolai, – atsakė Freizeris. – Sveiki atvykę namo.

– Ličai, nors esi laikinai išleistas iš izoliatoriaus, leisk tau priminti, jog tik laikinai, – ištarė kalėjimo viršininkas. – Pakaks menkiausio pažeidimo, ir keliausi atgal. Gali būti tikras, kaipmat sugrįši į izoliatorių be teisės kreiptis į mane.

– Kreiptis į jus? – nusišaipė tarp dviejų pareigūnų priešais viršininko stalą stovintis Ličas.

– Ar abejoji mano autoritetu? – paklausė viršininkas. – Nes jei taip...

– Ne, pone, – sarkastiškai atsiliepė Ličas. – Tik jūsiškėmis 1999 m. priimto Kalėjimo įstatymo žiniomis. Aš patekau į izoliatorių, nors ir negavau raštiško perspėjimo.

– Kalėjimo viršininkas turi teisę imtis tokios priemonės ir be perspėjimo, susidūręs su akivaizdžiu...

– Prašau nedelsiant leisti man susitikti su advokatu, – šaltai pareiškė Ličas.

– Užsirašysiu tavo prašymą, – atsakė Bartonas, stengdamasis išlikti ramus. – Kas yra tavo advokatas?

– Ponas Spenseris Kreigas, – atsakė Ličas. Bartonas užsirašė pavardę. – Aš reikalausiu, kad jis pateiktų oficialų ieškinį jums bei trims jūsų darbuotojams.

– Ar tu mane gąsdini, Ličai?

– Ne, pone. Tiesiog noriu įsitikinti, kad oficialus mano skundas užregistruotas.

Bartonas nebeįstengė ilgiau nuslėpti susierzinimo, todėl tik trumpai linktelėjo pareigūnams tučtuojau išvesti kalinį jam iš akių.

Deniui magėjo papasakoti Nikui geras naujienas, bet žinojo, kad šis sugrįš iš Škotijos tik po vidurnakčio.

Aleksas Redmeinas laiške patvirtino numatytąją apeliacinio teismo datą – gegužės trisdešimt pirmąją, iki kurios beliko vos dvi savaitės. Be to, advokatas norėjo sužinoti, ar Denis pageidaus dalyvauti nagrinėjime, turint omeny, jog nedavė parodymų pirmajame teisme. Vaikinas išsyk parašė atsakymą ir patikino dalyvauti norėsiąs.

Ir dar parašė Betei. Būtų mielai jai pirmai pranešęs apie atvirą Mortimerio prisipažinimą, Didžiojo Alo nuo pradžios iki galo įrašytą į diktofoną. Kasetė dabar saugiai gulėjo jo čiužinyje. Ketino įteikti ją

ponui Redmeinui artimiausio oficialaus vizito metu. Denis troško papasakoti Betei, jog jie jau turi tą lemtingąjį įrodymą, bet negalėjo rizikuoti ir bent žodeliu užsiminti apie tai laiške.

Didysis Alas nė nesistengė nuslėpti pasitenkinimo ir netgi pasisiūlė liudyti. Atrodo, Nikas buvo teisus. Denis veikiausiai išeis į laisvę pirmas.

26

Bažnyčios seniūnas laukė sero Nikolo zakristijoje. Jis nežymiai linktelėjo ir per šoninę navą nulydėjo naująją šeimos galvą iki priešakinio klaupto dešinėje pusėje. Paskas ir Dženkinsas įsitaisė už nugaros.

Nikas grįžtelėjo į kairę, kur pirmosiose trijose eilėse sėdėjo visi kiti giminės. Nė vienas nežvilgterėjo jo pusėn; visi neabejotinai gavo dėdės Hjugo instrukcijas jį ignoruoti. Tačiau pastaroji aplinkybė nesutrukdė ponui Manrui atsisėsti pirmoje eilėje šalia Niko. Užgrojo vargonai, ir parapijos klebonas, pritariant pulko kapelionui, vesdamas chorą šonine nava užgiedojo: „Viešpats mane gano."

Priekyje prie altoriaus išsirikiavo diskantai, už jų – tenorai ir bosai. Po kelių minučių šeši „Kamerono kalniečių" pulko eiliniai ant pečių įnešė karstą ir atsargiai pastatė priešais altorių. Mišių metu griausmingai nuskambėjo visos pulkininko pamėgtos giesmės, kurias vainikavo „Tau Viešpaties suteiktas laikas jau baigės". Nikas nulenkęs galvą pasimeldė už žmogų, tikėjusį Dievu, karaliene ir tėvyne.

Klebonui pradėjus panegiriką, Nikas prisiminė vieną tėvo posakį, kurį šis pakartodavo kaskart juodviem dalyvaujant laidotuvėse: „Kapelionas atskleidė, koks jis didis."

Kai kapelionas ėmė kalbėti baigiamąsias maldas, o kunigas suteikė palaiminimą, giminės, draugai, pulko atstovai ir vietiniai gyventojai patraukė į kapines prie bažnyčios.

Nikas pirmą kartą pastebėjo masyvią, mažiausiai šimto šešiasdešimties kilogramų, vyro figūrą, aiškiai nečionykščio. Šis jam nusišypsojo. Nikas padarė tą patį stengdamasis prisiminti, kur juodu buvo susitikę. Paskui prisiminė – Vašingtone, Smitsono muziejaus salėje, per parodos atidarymą, kur senelio aštuoniasdešimtmečio proga buvo eksponuojama jo legendinė pašto ženklų kolekcija. Tačiau atmintyje vis dar neiškilo to žmogaus pavardė.

Nuleidus karstą į duobę ir pasibaigus visoms apeigoms, Monkrifų klanas kaipmat išvyko; nė vienas nesiteikė pareikšti užuojautos velionio sūnui bei įpėdiniui. Keli vietiniai gyventojai, kurių gerovė nepriklausė nuo dėdės Hjugo valios, priėję paspaudė Nikui ranką, o pulkui atstovaujantis aukštesnysis karininkas pasitempęs atidavė pagarbą. Nikas padėkodamas kilstelėjo skrybėlę. Jau pasisukęs eiti iš kapinių pamatė Freizerį Manrą, besišnekantį su Dženkinsu ir Pasku. Manras patraukė jo pasitikti.

– Pareigūnai leido mudviem valandą pabendrauti ir aptarti šeimos reikalus, tačiau uždraudė į biurą drauge važiuoti mano mašina.

– Aš suprantu.

Nikas padėkojo kapelionui, o tada įsėdo į policijos automobilį, ant galinės sėdynės. Po akimirkos iš abiejų pusių įsitaisė Paskas ir Dženkinsas.

Automobiliui pajudėjus pažvelgęs pro langą Nikas pastebėjo tą patį storulį, prisidegantį cigaretę.

– Hansakeris, – garsiai ištarė Nikas. – Džinas Hansakeris.

– Dėl ko norėjai su manimi susitikti? – pasiteiravo Kreigas.

– Atsargos išsibaigė, – atsakė Ličas.

– Juk parūpinau šešetui mėnesių.

– Deja, nepakako, kai išgamos prižiūrėtojai atsiriekė savo dalį.

– Tuomet verčiau apsilankyk bibliotekoje.

– Kodėl aš turėčiau eiti į biblioteką, pone Kreigai?

– Pasiimk naujausią „Įstatymų apžvalgos“ leidimą odiniais viršeliais ir viską, ko reikia, rasi vidinėje nugarėlės pusėje, – Kreigas užsisegė portfelį, atsistojo ir patraukė durų link.

– Netrukus gali ir nebereikėti, – tarstelėjo Ličas nepakildamas nuo kėdės.

– Ką turi omenyje? – paklausė Kreigas, jau palietęs durų rankeną.

– Tetos Meizės bičiulis užsirašė į detoksikacijos programą.

– Tuomet privalai jį iš ten ištraukti.

– Kažin ar jūsų problema tada išsispręs, – ramiai pastebėjo Ličas.

Kreigas lėtai sugrįžo prie stalo, bet neatsisėdo.

– Kur suki?

– Mažas paukštukas man pačiulbėjo, esą tetos Meizės draugužis pragydo kaip kanarėlė.

– Tad užčiaupk jį, – iškošė Kreigas.

– Gali būti per vėlu.

– Baik žaidęs žaidimėlius, Ličai, ir aiškiai klok, ką nori pasakyti.

– Girdėjau, įrašyta kasetė.

Kreigas susmuko ant kėdės ir įsmeigė akis į pašnekovą.

– Kas toje kasetėje? – tyliai paklausė.

– Pilnas prisipažinimas... Pavardės, datos, vietos, – Ličas patylėjo įsitikindamas, jog Kreigas klausosi sutelkęs visą dėmesį. – Taigi, kai išgirdau pavardes, pajutau poreikį pasikonsultuoti su advokatu.

Kreigas kurį laiką tylėjo.

– Kaip manai, ar galėtum nušvilpti tą kasetę? – galų gale paklausė.

– Už tam tikrą kainą.

– Kiek?

– Dešimt gabalų.

– Daugoka.

– Suknisti prižiūrėtojai nepigiai atsieina, – atkirto Ličas. – Šiaip ar taip, manau, teta Meizė neturi parengusi plano „B", taigi, ko gero, nėra iš ko rinktis.

Kreigas linktelėjo.

– Gerai. Bet laikas ribotas. Jeigu neturėsiu įrašo iki gegužės trisdešimt pirmosios, užmokesčio negausi.

– Nesunku atspėti, kieno apeliacija bus svarstoma tą dieną, – išsišiepė Ličas.

– Jūsų tėvo surašytą testamentą įformino mūsų firma, – barbendamas pirštais į stalą prabilo Manras. – Dokumentą patvirtino taikos teisėjas, taigi turiu jums patarimą: nepaisant to, ar testamentas jums patiks, ar nepatiks, nederėtų juo abejoti.

– Man nė nedingtelėjo mintis priešintis tėvo valiai, – atsiliepė Nikas.

– Manau, sprendimas išties išmintingas, sere Nikolai. Vis dėlto jūs turite teisę žinoti, kokia yra toji valia. Kadangi laikas spaudžia, leiskite man ją perpasakoti, – jis atsikosėjo. – Didžiąją turto dalį jis paliko savo broliui, ponui Hjugui Monkrifui, išskyrus šiokias tokias dovanas bei periodines išmokas, paskirstytas kitiems šeimos nariams, pulkui bei labdarai. Jums jis nepaliko nieko, išskyrus titulą, kurio, žinoma, nė negalėjo perduoti kam nors kitam.

– Patikėkite, pone Manrai, man čia jokia staigmena.

– Man palengvėjo išgirdus tokius jūsų žodžius. Tačiau jūsų senelis, įžvalgus ir praktiškas žmogus, kuriam, tarp kitko, turėjo garbės atstovauti mano tėvas, savo testamente pateikė tam tikras sąlygas; taigi jūs galiausiai tampate vieninteliu paveldėtoju. Jūsų tėvas pateikė prašymą anuliuoti senelio testamentą, tačiau teismas jo reikalavimą atmetė.

Manras šypsodamasis ėmė naršyti popierius ant stalo, kol galiausiai surado reikiamą. Advokatas triumfuodamas iškėlė dokumentą ir paskelbė:

– Jūsų senelio testamentas. Pateiksiu jums esminius punktus, – jis pervertė keletą puslapių. – Aha, štai čia, – Manras pasibalnojo nosį pusmėnulių formos akiniais ir pradėjo lėtai skaityti: „Savo dvarą Škotijoje, vadinamą Danbrouti Holu, bei Boltono namą Londone palieku anūkui Nikolui Aleksandrui Monkrifui, dabartiniu metu su savo pulku tarnaujančiam Kosove. Tačiau mano sūnus Angas galės pilnai ir laisvai naudotis šiuo turtu iki pat savo mirties, po kurios turtas taps aukščiau minėtojo anūko nuosavybe“, – Manras padėjo testamentą ant stalo. – Normaliomis aplinkybėmis, – pratarė jis, – gavęs tokį palikimą taptumėte turtuoliu, bet, deja, turiu informuoti, jog jūsų tėvas iš žodžių „pilnai ir laisvai naudotis“ išspaudė viską, kas įmanoma, ir abejus namus įklampino į skolas likus porai mėnesių iki mirties. Užstatydamas Danbrouti Holą jis pasiskolino... – Manras vėl užsidėjo pusmėnuliškus akinius norėdamas pasitikslinti sumą, – vieną milijonų svarų sterlingų, o už Boltoną – šiek tiek daugiau nei milijoną. Remiantis patvirtintuoju jūsų tėvo testamentu, visi pinigai atiteko dėdei Hjugui.

– Taigi, nepaisant pačių geriausių mano senelio ketinimų, – pastebėjo Nikas, – aš vis tiek likau be nieko.

– Nebūtinai, – paprieštaravo Manras, – manau, jums pakaktų pagrįstų argumentų atsiimti iš dėdės gudrumu įsigytus pinigus.

– Vis dėlto, jei tokia buvo mano tėvo valia, aš nesipriešinsiu, – atsakė Nikas.

– Patarčiau jums iš naujo apsvarstyti savo poziciją, sere Nikolai, – Manras vėl subarbeno pirštais į stalą. – Šiaip ar taip, ant kortos pastatyta didžiulė pinigų suma, o aš įsitikinęs...

– Jūs tikriausiai esate teisus, pone Manrai, bet aš neketinu abejoti savo tėvo sprendimu.

Manras nusiėmė akinius ir nenorom sutiko:

– Tebūnie. Be to, dar turiu pranešti, – tęsė jis, – jog susirašinėjau su jūsų dėde Hjugu Monkrifu, kuris puikiai informuotas apie dabartines jūsų aplinkybes ir siūlo perimti iš jūsų abi nuosavybes, o kartu ir skolas. Dėdė sutinka padengti visas išlaidas bei sumokėti visus su operacija susijusius mokesčius.

– Ar jūs atstovaujate mano dėdei Hjugui? – paklausė Nikas.

– Ne, – tvirtai atsakė Manras. – Aš patariau jūsų tėvui neįkeisti turto. Tiesą sakant, pasakiau, jog tokių operacijų atlikinėjimą be jūsų žinios ir sutikimo laikau netiesioginiu, o gal net ir formaliu nusižengimu įstatymui, – Manras atsikosėjo, – jis nepaisė mano patarimų ir nusprendė šiuo klausimu kreiptis kažkur kitur.

– Tokiu atveju, pone Manrai, ar galiu paprašyti jūsų atstovauti man?

– Man bus labai malonu, sere Nikolai. Leiskite jus patikinti, kad mūsų firma didžiuosis galėdama tęsti ilgametį ryšį su Monkrifų šeima.

– Tad kokių veiksmų patarsite imtis, atsižvelgiant į *visas* mano aplinkybes, pone Manrai?

Manras linktelėjo.

– Nujaučiau galįs būti paprašytas patarimo, todėl iš anksto pradėjau teirautis, – Nikas nusišypsojo stebėdamas, kaip akiniai vėl nutupia ant senyvo teisininko nosies. – Sužinojau, jog namo Boltono gatvėje kaina – maždaug trys milijonai svarų sterlingų, o mano brolis, kuris yra vietinės tarybos narys, papasakojo, kad jūsų dėdė Hjugas ne per seniausiai domėjosi rotušėje, ar pavyktų gauti leidimą dvaro plėtrai, nors

jūsų senelis, kiek žinau, tikėjosi, kad jūs galiausiai perduosite šį turtą Nacionalinei Škotijos istorinių paminklų ir vietų apsaugos komisijai.

– Taip, tą jis ir man pasakė, – tarė Nikas. – Užsirašiau šį pokalbį į savo dienoraštį.

– Tačiau jūsų dėdė dėl pastarosios aplinkybės savo sumanymų neatsisakys, taigi aš šnektelėjau su pusbroliu, vietinės nekilnojamojo turto agentūros partneriu, ir pasidomėjau, kaip taryba pažiūrėtų į tokį plėtros planą. Jis mane informavo, jog pagal 1997 metų vietos valdžios žemėtvarkos akto nuostatas bet kokiame žemės sklype, kuriame yra pastatų, įskaitant namus, ūkinius statinius, daržines, arklides, skatinama sąlygiška plėtra. Jo teigimu, kalbama apie kokių dvylikos akrų sklypus. Be to, jis man pasakė, esą taryba ieškanti žemės, kur galėtų statyti įperkamus butus arba senelių namus ir galbūt netgi apsvarstytų viešbučio atsiradimo galimybę, – Manras nusiėmė akinius. – Visą šią informaciją galite rasti tarybos žemėtvarkos komiteto protokoluose, kurie kiekvieno mėnesio paskutinę dieną pristatomi į vietinę biblioteką.

– Ar jūsų pusbrolis įvertino dvarą? – paklausė Nikas.

– Neoficialiai, bet, anot jo, panaši žemė šiuo metu parduodama po du šimtus penkiasdešimt tūkstančių svarų sterlingų už akrą.

– Taigi dvaro vertė – apytikriai trys milijonai, – suskaičiavo Nikas.

– Ko gero, bemaž keturi su puse, priskaičiuojant dvylika tūkstančių akrų ūkininkavimui tinkamos žemės. Bet – susidūrus su jūsų dėde Hjugu, visuomet atsiranda „bet“ – nederėtų užmiršti, jog dvarą ir nuosavybę Londone dabar slegia didžiulės skolos, ir kas ketvirtį reikia mokėti palūkanas, – Nikas nujautė netrukus pamatysiąs dar vieną segtuvą ir nesuklydo. – Boltono namo išlaidos, priskaičiuojant procentus, paskolos išmokas ir mokesčius už patarnavimus, sudaro apie tris tūkstančius keturis šimtus svarų per mėnesį; be to, dar du tūkstančiai devyni šimtai svarų sterlingų per mėnesį susikaupia Danbrouti Hole, taigi metinės išlaidos siekia apytikriai septyniasdešimt penkis tūkstančius svarų sterlingų. Mano pareiga jus perspėti, sere Nikolai, kad daugiau nei tris mėnesius nesumokėjus vienos ar kitos įmokos, hipotekos bankas įgis teisę turtą nedelsiant parduoti. Jei taip nutiktų, pirmuoju pirkėju neabejotinai taptų jūsų dėdė.

– O aš turiu jums prisipažinti, pone Manrai, jog savaitinės mano pajamos už darbą kalėjimo bibliotekoje tėra dvylika svarų sterlingų.

– Išties? – pasižymėdamas tarstelėjo Manras. – Nemenka paspirtis, kai kasmet tenka mokėti po septyniasdešimt penkis tūkstančius, – pašmaikštavo rimtasis solisitorius.

– Galbūt, atsižvelgiant į aplinkybes, mums pagelbėtų koks nors kitas jūsų pusbrolis? – nepajėgė nuslėpti šypsenos Nikas.

– Deja, ne, – atsakė Manras. – Tačiau mano sesuo yra ištekėjusi už Karališkojo Škotijos banko vietinio skyriaus valdytojo, kuris mane patikino, jog visos įmokos bus sumokėtos laiku, jeigu pageidausite pakartotinai užstatyti abu objektus bankui.

– Jūs išties labai daug padarėte mano labui, – pasakė Nikas. – Esu jums be galo dėkingas.

– Turiu prisipažinti – supraskite, viskas, ką dabar pasakysiu, bus neoficialu, – vėl prabilo Manras, – taigi, aš nuoširdžiai žavėjausi jūsų seneliu ir galbūt netgi jį mylėjau, mielai atstovavau jūsų tėvui, tačiau niekada nepasitikėjau jūsų dėde Hjugu, kuris... – tą akimirką kažkas pabeldė į duris. – Įeikite, – pakvietė Manras.

Pro duris kyštelėjo galvą Paskas.

– Atleiskite, kad trukdau, pone Manrai, bet norėdami suspėti į Londono traukinį po kelių minučių jau turime išvažiuoti.

– Dėkoju, – atsakė Manras. – Baigsiu kaip galėdamas greičiau.

Kalbą advokatas pratęsė tik Paskui uždarius duris:

– Nors mudviejų pažintis labai trumpa, sere Nikolai, jums teks manimi pasitikėti, – Manras padėjo ant stalo kelis dokumentus. – Turiu jūsų paprašyti pasirašyti šias sutartis, nepaisant to, kad neturite laiko smulkiai jas išnagrinėti. Bet man, šiaip ar taip, reikės toliau tvarkyti reikalus, kol baigsis jūsų... – jis kostelėjo.

– Įkalinimo terminas, – užbaigė Nikas.

– Visiškai teisingai, sere Nikolai, – linktelėjo teisininkas išsitraukdamas iš kišenės parkerį ir paduodamas klientui.

– Beje, ir aš turiu dokumentą, kurį paprašysiu patvirtinti, – pasakė Nikas.

Jis išsiėmė iš vidinės kišenės keletą liniuoto kalėjimo popieriaus lapų ir padavė solisitoriui.

27

Po spektaklio „Kaip svarbu būti rimtam“ premjeros Braitono Karališkajame teatre Lorensas Davenportas tris kartus ėjo nusilenkti karštai plojantiems žiūrovams. Jis, rodos, nė nematė šalimais ant scenos stovinčių ir kitų aktorių.

Per repeticiją Laris paskambino seseriai ir pakvietė po pasirodymo pavakarieniauti.

– Kaip sekasi? – paklausė Sara.

– Puikiai, – atsakė jis, – bet ne dėl to noriu tave pamatyti. Ketinu aptarti savo priimtą svarbų sprendimą, kuris paveiks ir tave, tiesą sakant, visą šeimą.

Padėjus telefono ragelį jo ryžtas tik sustiprėjo. Lorensas pirmą kartą gyvenime ketino pasipriešinti Spenseriui Kreigui, nepaisydamas laukiančių pasekmių. Žinojo nesugebėsiąs viso to ištverti be Saros paramos, juolab turint omeny jos ankstesnius santykius su Kreigu.

Repeticijos vargino. Spektaklyje nebebus nei antro, nei trečio dublio, todėl negali užmiršti eilutės arba išeiti į sceną netinkamu momentu. Davenportas netgi pradėjo abejoti, ar jam pavyks sužibėti tarp reguliariai Vestende pasirodančių aktorių. Tačiau vos pakilus uždangai tapo aišku, jog teatras pilnas daktaro Beresfordo gerbėjų, kurie gaudė kiekvieną Lorenso žodį, kvatojosi iš ne itin juokingų jo replikų ir plojo po kiekvieno suvaidinto epizodo.

Kai Sara prieš spektaklį užsuko į jo persirengimo kambarį palinkėti sėkmės, Lorensas priminė seseriai vakarienės metu privaląs aptarti labai svarbų dalyką. Sarai brolis pasirodė išblyškęs ir šiek tiek pavargęs, bet suvertė kaltę premjeriniam jauduliui.

– Pasimatysime po spektaklio, – tarstelėjo ji. – Sėkmės!

Kai uždanga galų gale nusileido, Davenportas žinojo nebegalėsiąs įvykdyti savo pasiryžimo. Jautėsi sugrįžęs į pasaulį, kuriam priklausė.

Stengėsi save įtikinti privaląs pagalvoti apie kitus žmones, pirmiausiai apie seserį. Kodėl Saros karjera turėtų sužlugti dėl Spenserio Kreigo kaltės?

Sugrįžęs į grimo kambarį Davenportas rado būrį draugų bei gerbėjų, siūlančių tostus už jo sveikatą – pirmas sėkmės ženklas. Jis šildėsi šlovės spinduliuose stengdamasis išmesti iš galvos Denį Kartraitą, kuris, šiaip ar taip, tebuvo Ist Endo banditėlis, o tokiems cypė – pati tinkamiausia vieta.

Sara atsisėdo kambario kampe džiaugdamasi brolio sėkme ir svarstė, ką svarbaus šis ketina su ja aptarti.

Nikas nustebo pamatęs Denį nemiegantį, kai Paskas atrakino kameros duris jau po vidurnakčio. Nors po visų dienos įvykių ir ilgos kelionės atgal į Londoną jautėsi gerokai pavargęs, vis dėlto buvo malonu, kad yra su kuo pasidalyti įspūdžiais.

Denis dėmesingai klausėsi pasakojimo apie įvykius Škotijoje. Didysis Alas gulėjo nusisukęs į sieną ir tylėjo.

– Tu pokalbio su Manru metu būtum pasirodęs kur kas geriau už mane, – pripažino Nikas. – Tikrai abejoju, ar būtum leidęs dėdei pavogti visus pinigus ir išsisukti, – jis jau ketino smulkiau papasakoti apie susitikimą su advokatu, bet staiga nutilo ir paklausė: – Ko tu toks patenkintas?

Denis nusliuogė nuo gulto, pakišo ranką po pagalve ir ištraukė mažą kasetę, tada įbruko ją į grotuvą ir spustelėjo mygtuką.

– Kaip vadinies? – paklausė vyras su ryškiu Glazgo akcentu.

– Tobis, Tobis Mortimeris, – atsakė balsas žmogaus, akivaizdžiai kilusio iš visiškai kitokios aplinkos.

– Tai kaip šyčia atsidūrei?

– Narkotikai.

– Pirma kategorija?

– Blogiau. Heroinas. Man reikėdavo dozės dukart per dieną.

– Vadynas, džiaugies, kad pratęsėm detoksikacijos programą?

– Nėra taip jau lengva, – tarstelėjo Tobis.

– O tavo vakarykščiai pliurpalai? Manai, visu tuo patikėjau?

– Aš kalbėjau tiesą. Noriu, kad suprastum, kodėl buvau atsisakęs programos. Mačiau, kaip mano draugas nudūrė žmogų, ir turėjau pranešti policijai.

– Ale nepranešei?

– Nes Spenseris liepė tylėti.

– Spenseris?

– Spenseris Kreigas. Jis baristeris.

– Nori, ka patikėčiau, atseit baristeris nudūrė žmogų, kurio anksčiau nė nebuvo matęs?

– Viskas ne taip paprasta.

– Lažinuos, policijai viskas pasirodė paprasta.

– Taip ir buvo. Jiems reikėjo pasirinkti: berniokas iš Ist Endo arba baristeris, kurio, trijų liudytojų tvirtinimu, nė nebuvo nusikaltimo vietoje, – grotuvas kurį laiką tylėjo, paskui tas pats balsas pratęsė: – Bet aš ten buvau.

– Tai kas iš tikro atsitiko?

– Šventėme Džeraldo trisdešimtmetį ir visi mažumėlę padauginome. O tada įėjo trijulė.

– Trijulė?

– Du vyrukai ir mergina. Mergina ir tapo didžiausia problema.

– Ar ta mergiotė pradėjo muštis?

– Ne, ne. Kreigui mergina išsyk krito į akį, bet toji juo nė kiek nesidomėjo, štai kas jį įsiutino.

– Taigi peštis pradėjo jos bernas?

– Ne, mergina aiškiai leido suprasti norinti išeiti, taigi jie išsmuko pro galines duris.

– Į mažą gatvikę?

– Iš kur žinai? – paklausė nustebęs balsas.

– Vakar ma sakei, – skubiai užglaistė klaidą Didysis Alas.

– Ak taip, – vėl ilga tyla. – Spenseris ir Džeraldas išdūmė aplink baro pastatą, vos aniems išėjus, o mudu su Lariu irgi patraukėme laukan. Bet paskui padėtis tapo nebevaldoma.

– Kas buvo dėl to kaltas?

– Spenseris ir Džeraldas. Jie veržėsi susikibti su tais dviem tipeliais ir tikėjosi, kad mes juos pamokysim, tačiau aš buvau pernelyg apsvaigęs, taigi tapau niekam tikęs, o Laris apskritai nesivelia į tokius dalykus.

– Laris?

– Laris Davenportas.

– Serialo žvaigždė? – Didysis Alas dėjosi nustebęs.

– Taip. Bet mudu tiesiog stovėjome netoliese ir stebėjome muštynes.

– Vadinasi, muštis veržėsi tavo draugelis Spenseris?

– Taip. Jis visuomet vaizdavosi esąs puikus boksininkas, skynęs laurus Kembridže, bet tiedu vyrukai jį pranoko. Padėtis pasikeitė, kai Spenseris išsitraukė peilį.

– Spenseris turėjo peilį?

– Taip, prieš eidamas pro duris paėmė nuo baro. „Dėl viso pikto“, kaip pats pasakė.

– Ale nei tų vyriokų, anei mergiotės jisai iki tol nepažinojo?

– Ne, bet jis vis dar tikėjosi sužavėsiąs merginą, kol Kartraitas nepasirodė esąs pranašesnis. Tada Spenseris prarado kantrybę ir suvarė peilį jam į koją.

– Bet nepapjovė jo?

– Ne, tik dūrė į koją, o kol Kartraitas rūpinosi žaizda, Spenseris smogė peiliu kitam vyrukui į krūtinę, – po trumpos pauzės balsas ištarė: – Ir jį nužudė.

– Ar paskambinai farams?

– Ne, Spenseris tikriausiai iškvietė policiją vėliau, liepęs mums eiti namo. Jis pasakė, girdi, jeigu kas nors imsiąs klausinėti, privalome tvirtinti nekėlę kojos iš baro ir ničnieko nematę.

– Ar kas nors klausinėjo?

– Policija kitą rytą atvyko pas mane. Aš nemiegojau, bet jų neįsileidau. Ko gero, labiau negu policijos bijojau Kreigo, bet visa tai nesvarbu, nes nusikaltimą tyręs detektyvas nė neabejojo areštavęs žudiką.

Dar keletą sekundžių kasetės juostelė sukosi patylom, paskui Mortimerio balsas pridūrė:

– Visa tai įvyko prieš dvejus metus, bet nebuvo nė dienos, kad negalvočiau apie tą vaikiną. Aš jau perspėjau Spenserį, jog vos tik atsigausiu ir galėsiu liudyti... – įrašas baigėsi.

– Puikiai padirbėta! – šūktelėjo Nikas, o Didysis Alas tik kažką neaiškiai suniurnėjo. Jis uoliai laikėsi Denio parengto scenarijaus, apėmusio visas detales, kurių ponui Redmeinui reikės apeliaciniame teisme.

– Dar turėsiu kažkaip perduoti įrašą ponui Redmeinui, – prisiminė Denis išimdamas kasetę iš grotuvo ir pakišdamas po pagalve.

– Dėl to neturėtų kilti keblumų, – nuramino Nikas. – Nusiųsk užantspauduotame voke su ženkleliu „Legalu“. Nė vienas pareigūnas neišdrįs atplėšti, nebent įtartų advokatą tiekiant kaliniui narkotikus arba pinigus, joks teisininkas nėra toks kvailas, kad šitaip rizikuotų.

– Nebent tam tykrą kalinį šefoja kuris nors šuba, – įsiterpė Didysis Alas, – ir tasai šuba netyčia sužinojo apie kasetę.

– Bet juk tai neįmanoma, – paprieštaravo Denis, – apie įrašą žinome tik mes trys.

– Neužmiršk Mortimerio, – Didysis Alas galiausiai nusprendė atsisėsti. – Šitas tipelis nesugeba užčiaupti žabtų, ypač kai prireikia dozės.

– Tad kaip man perduoti kasetę? – nusiminė Denis. – Be jos neturiu šansų laimėti apeliacijos.

– Nerizikuok i nesiųsk jos paštu, – patarė Didysis Alas. – Susitark susitykt su Redmeinu ir perduok asmeniškai, nes atspėk, kas vakar ėjo į pasimatymą su *savo* advokatu?

Nikas su Deniu patylom laukė, kol Didysis Alas pats atsakys į savo klausimą.

– Šunsnukis Ličas, – galiausiai pareiškė tas.

– Čia negali būti sutapimas, – suprato Nikas.

– Ne, nes advokatas – Spenseris Kreigas.

– Iš kur tu toks tikras? – Denis įsikibo į gulto turėklą.

– Šubos užsuka į ligoninę paplepėt su sesute, o aš jiem plikau arbatą.

– Jeigu papirktas prižiūrėtojas sužinojo apie įrašą, – vėl prabilo Nikas, – nesudėtinga atspėti, ant kieno stalo šis galiausiai pateks.

– Tai ką man daryti? – desperatiškai paklausė Denis.

– Pasirūpink, kad kasetė neatsidurtų ant to stalo.

– Ar jums reikalinga konsultacija?

– Ne visai.

– Pageidaujate teisinio patarimo?

– Ne visai.

– Tuomet ko jūs čia atėjote? – paklausė Spenseris Kreigas.

– Man reikia pagalbos, bet ne teisinės.

– Apie kokią pagalbą kalbate? – paklausė Kreigas.

– Man pasitaikė puiki galimybė įsigyti didžiulę vynų siuntą, bet iškilo problema.

– Problema? – pakartojo Kreigas.

– Jie reikalauja sumokėti grynais.

– Kiek?

– Dešimt tūkstančių svarų.

– Turiu keletą dienų pagalvoti.

– Neabejoju, kad pagalvosite, pone Kreigai, tik negalvokite per ilgai, nes yra dar vienas suinteresuotas asmuo, kuris tikisi iš manęs išgirsti atsakymus į kelis klausimus, – barmenas iš „Dunlop Armso" padarė pauzę, o tada pridūrė: – Pažadėjau jį informuoti iki gegužės trisdešimt pirmosios.

Išgirdusi spynoje brakštelint raktą trijulė nustebo, nes iki pasivaikščiojimo laiko dar buvo likusi ištisa valanda.

Kameros durims atsilapojus pasirodė Hagenas.

– Kameros krata, – paskelbė jis. – Visi trys – į koridorių.

Nikas, Denis ir Didysis Alas išsliūkino iš kameros ir dar labiau nustebo, kai Hagenas įžengė vidun ir užsidarė duris. Stebėjosi ne dėl to, kad jų buveinė kratoma, nes prižiūrėtojai nuolat ieškodavo narkotikų, gėrimų, peilių ir net ginklų. Bet iki tol vykdant kratą visuomet daly-

vaudavo trys pareigūnai, be to, kameros durys likdavo plačiai atvertos, kad kaliniai negalėtų kaltinti, esą krėtėjai patys pakišę neleistinų daiktų.

Po kelių akimirkų vėl pasirodė šypseną nesėkmingai bandantis užgniaužti Hagenas:

– Puiku, vyručiai, jūs švarūs.

Denis nustebo pamatęs bibliotekoje Ličą, nes šis niekada anksčiau nesidomėjo knygomis. Galbūt panoro paskaityti laikraštį? Kalinys slampinėjo tarp lentynų lyg būtų pasiklydęs.

– Gal galiu padėti? – išdrįso pasiteirauti Denis.

– Man reikia naujausios „Įstatymų apžvalgos".

– Jums pasisekė, – pareiškė Denis. – Turėjome tik seną leidinį, bet prieš kelias dienas kažkas padovanojo bibliotekai keletą knygų, tarp kurių buvo ir naujai išleista „Įstatymų apžvalga".

– Tai duokš ją, – pareikalavo Ličas.

Denis nužingsniavo prie teisinės literatūros lentynos, išėmė storą knygą odiniais viršeliais ir nusinešė ant stalelio.

– Pavardė ir numeris?

– Neprivalau tau nieko sakyti.

– Turite man pasakyti numerį, jei norit išsinešti knygą, nes kitaip negalėsiu užvesti skaitytojo kortelės.

– Ličas, 6241, – suurzgė tas.

Denis užvedė kortelę vildamasis, jog Ličas nepastebėjo, kaip dreba jo rankos.

– Pasirašykite viršutinėje eilutėje.

Ličas brūkštelėjo kryželį toje vietoje, kurion parodė Denis.

– Po trijų dienų knygą reikia grąžinti, – paaiškino bibliotekininkas.

– Kuo save laikai, suknistu šuba? Atnešiu, kada panorėsiu.

Denis nulydėjo žvilgsniu Ličą, kuris pastvėrė knygą ir daugiau netaręs nė žodžio išdūlino iš bibliotekos. Vaikinas suglumęs svarstė: jeigu Ličas nemoka parašyti savo pavardės...

28

Savo juodą *Porche* Kreigas pasistatė lankytojų aikštelėje likus valandai iki pasimatymo su Tobiu. Jis perspėjo Džeraldą, jog į Belmaršo kalėjimą patekti taip pat sunku, kaip ir iš jo ištrūkti: begalinė grotuotų vartų virtinė, dvigubas kredencialų tikrinimas bei nuodugni krata – visa tai dar nepasiekus priėmimo zonos.

Užsiregistravę Kreigas su Peinu gavo raktą su numerėliu ir turėjo palikti užrakinamoje spintelėje vertingus daiktus, tai yra: laikrodžius, žiedus, grandinėles, banknotus bei monetas. Jeigu lankytojai pageidavo ką nors nupirkti kaliniui iš bufeto, turėjo išsikeisti tikslią pinigų sumą į vieno svaro, penkiasdešimties, dvidešimties bei dešimties pensų vertės plastikinius žetonus, kad negalėtų perduoti kaliniams grynųjų. Kiekvieno lankytojo pavardė nuskambėdavo atskirai, o prieš patenkant į saugomą zoną dar vieną kratą atlikdavo pareigūnas su tarnybiniu šunimi.

– Numeriai pirmas ir antras, – paskelbė balsas per garsiakalbį.

Kreigas su Peinu sėdėjo laukiamojo kampe sklaidydami *Prison News* bei *Lock and key* ir laukė, kada pagaliau išgirs savo numerius.

– Septynioliktas ir aštuonioliktas, – sududeno balsas po keturiasdešimties minučių.

Kreigas su Peinu atsistojo ir, įžengę pro dar vienus grotuotus vartus, po dar griežtesnės kratos buvo įleisti į pasimatymų zoną, kur turėjo atsisėsti vienuoliktoje bei dvyliktoje „G“ eilės vietose.

Kreigas įsitaisė ant žalios, prie grindų pritvirtintos kėdės, tuo metu Peinas patraukė į bufetą už žetonus nupirkti trijų puodelių arbatos bei poros „Mars“ batonėlių. Sugrįžęs pastatė padėklą ant stalo, irgi prisukto prie grindų, ir atsisėdo ant kitos nepajudinamos kėdės.

– Kiek dar turėsime laukti? – paklausė jis.

– Manau, dar kurį laiką, – atsakė Kreigas. – Kaliniai įleidžiami tik po vieną ir kratomi jie tikriausiai dar nuodugniau nei mes.

– Neatsigręžk, – šnipštelėjo Betė, – nes tau už nugaros, už trejeto ar ketverto eilių, sėdi Kreigas su Peinu. Turbūt atėjo kažko aplankyti.

Denis suvirpėjo, bet susitvardė ir neatsisuko.

– Ko gero, Mortimerio, – susiprotėjo jis. – Bet pavėlavo.

– Kaip suprasti? – paklausė Betė.

Denis paėmė jos ranką.

– Dabar ne ką tegaliu papasakoti, bet Aleksas tau viską paaiškins, kai kitą sykį jį pamatysi.

– Ar jau dabar Aleksas? – šyptelėjo Betė. – Judu jau kreipiatės vienas į kitą vardais?

Denis nusijuokė.

– Tik už akių.

– Tu toks bailys, – subarė Betė. – Ponas Redmeinas visada tave vadina Deniu. Beje, jis man sakė labai džiaugiąsis, kad pradėjai reguliariai skustis ir užsiauginai ilgesnius plaukus. Jo manymu, ši permaina gali pasitarnauti apeliacinio teismo metu.

– Kaip serviso reikalai? – paklausė Denis pakeisdamas temą.

– Tėtis truputį lėtina tempą, – atsakė Betė. – Stengiuosi jį įkalbėti mesti rūkyti, nes be paliovos kosti, bet neklauso nei mano, nei mamos įtikinėjimų.

– Ką jis paskyrė direktoriumi?

– Trevorą Satoną.

– Trevorą Satoną? Jis nesugebėtų vadovauti nė sraigių gardui.

– Daugiau niekas nesusidomėjo šiuo darbu, – paaiškino Betė.

– Tuomet dažniau užmesk akį į apskaitos knygas, – patarė Denis.

– Kodėl? Manai, Trevoras sukčius?

– Ne, bet jis tiesiog nemoka skaičiuoti.

– Tačiau ką aš galiu padaryti? – pasiskundė Betė. – Tėtis manimi nepasitiki, be to, atvirai sakant, šiuo metu pati esu apsikrovusi darbais.

– Ponas Tomas tave apkrauna? – kreivai šyptelėjo Denis.

Betė nusijuokė.

– Ponas Tomas – nuostabus viršininkas, pats žinai. Neužmiršk, kaip supratingai jis elgėsi teismo metu. Be to, dar sykį pakėlė man atlyginimą.

– Teisybė, jis išties šaunus žmogus, – pritarė Denis, – bet...

– *Išties šaunus žmogus*, – nusijuokė Betė.

– Čia Niko kaltė, – sumurmėjo Denis nejučia persibraukdamas ranka per plaukus.

– Jei ir toliau šitaip keisies, – pastebėjo Betė, – išėjęs laisvėn neberasi bendros kalbos su senais savo draugužiais.

– Bet juk tu supranti, – nepaisydamas jos komentaro pratęsė Denis, – kad ponas Tomas tau simpatizuoja?

– Turbūt juokauji, – purkštelėjo Betė, – jis visuomet elgiasi be galo džentelmeniškai.

– Bet jo simpatija tau dėl to nesumažėja.

– Kaip žmonės įsigudrina įsinešti į taip akylai saugomą vietą narkotikų? – paklausė Peinas žvelgdamas į kameras bei apsaugos darbuotojus, stebeilijančius į juos pro žiūronus iš balkono.

– Tarpininkai darosi vis išradingesni, – atsakė Kreigas. – Pasinaudoja vaikų vystyklais, perukais – kai kurie supila miltelius į sargius ir susibruka į pasturgalį žinodami, jog nedaugeliui pareigūnų patinka knaisiotis po tas vietas, o kiti taip beviltiškai siekia pernešti prekę, jog praryja maišelius.

– O jei maišelis viduje praplyšta?

– Jie gali mirti siaubinga mirtimi. Sykį turėjau klientą, kuris laikė mažą heroino paketėlį gerklėje, o sugrįžęs į kamerą jį iškosėjo. Gali įsivaizduoti, kokia velniška rizika, bet pasvarstę, jog užuot tenkinęsi dvylika svarų per savaitę, gali parduoti tokį maišiuką už aštuonis šimtus, kaliniai pasiryžta rizikuoti. Vienintelė priežastis, dėl kurios mudu buvome taip kruopščiai kratomi, yra ta, kad Tobis pasodintas už narkotikus.

– Jeigu Tobis vers mus dar ilgiau čia sėdėti, išeisime jo nesulaukę, – burbtelėjo Peinas žvelgdamas į atšalusią arbatą.

– Atleiskite, kad trukdau, pone, – kreipėsi šalia Kreigo sustojęs pareigūnas. – Deja, Mortimeris susirgo ir šiandien negalės su jumis susitikti.

– Nė lašo padorumo, – suurzgė Kreigas atsistodamas. – Galėjo bent jau perspėti. Tipiškas Mortimerio elgesys.

– Visi tučtuojau atgal į kameras. Sakydamas tučtuojau, nejuokauju! – užbaubė balsas.

Žviegė švilpukai, kaukė signalai, iš kiekvieno koridoriaus pasipylė prižiūrėtojai ir pradėjo ginti atsilikusius kalinius į kameras.

– Bet man šiandien atsiskaitymas, – ėmė prieštarauti Denis, kai durys užsitrenkė jam panosėje.

– Ne šiandie, vyruti, – burbtelėjo Didysis Alas užsidegdamas cigaretę.

– Kas čia dedasi? – paklausė Nikas.

– Gali būt viens iš daugelio dalykų, – atsiliepė Didysis Alas giliai įtraukdamas dūmų.

– Pavyzdžiui? – pasidomėjo Denis.

– Peštynės kitam korpuse, kurios, šubu manymu, galėjo išplist. O gal kas nors užpuolė prižiūrėtoją – tepadeda tam šunsnukiui Dievas. Arba gal koks dileris sučiuptas parduodantis prekę, ar kuris nors kalinys padegė kamerą. Ale aš spėju, – jis išpūtė milžinišką dūmų kamuolį ir tik tada pratęsė, – kad kažkas pasidarė galą, – Alas nukratė pelenus ant grindų. – Pasirinkit, kas jums labiau prie širdies, nes tik vienas dalykas garantuotas – tupėsim užrakyti mažiausiai dvidešimt keturias valandas, kol jie visko neišsiaiškys.

Didysis Alas neklydo – raktas pasisuko spynoje po dvidešimt septynių valandų.

– Kas atsitiko? – paklausė Nikas duris atrakinusio pareigūno.

– Nenutuokiu, – nuskambėjo privalomas atsakymas.

– Kažkas nusižudė, – pasigirdo balsas iš gretimos kameros.

– Vargšas šunsnukis, susiprotėjo tik tokiu keliu galįs iš čia ištrūkt.

– Ar koks pažįstamas? – paklausė kitas.

– Narkomanėlis, – atsiliepė dar vienas balsas. – Pasėdėjo tik keletą savaičių.

Džeraldas Peinas stabtelėjo pasiteirauti Vidinio Templio portjė, kaip surasti Spenserio Kreigo kontorą.

– Prie kito skvero kampo, pone. Šeštas numeris. Jo kabinetas viršutiniame aukšte.

Peinas nuskubėjo per skverą takeliu, paisydamas griežtų perspėjančių užrašų: „Nemindžioti žolės!“ Džeraldas išvyko iš Meifero vos Kreigui pranešus telefonu: „Jei apie ketvirtą atvyktum į mano kontorą, nemiga tavęs daugiau nebekamuotų.“

Pasiekęs skvero pakraštį Peinas užkopė akmeniniais laiptais ir stumtelėjęs duris pateko į šaltą, pelėsiais trenkiantį koridorių nykiomis baltomis sienomis, papuoštomis senomis dar senesnių teisėjų nuotraukomis. Kitame koridoriaus gale prasidėjo mediniai laiptai, o ant sienos šalia juodavo žvilganti lentelė, ant kurios švietė baltomis raidėmis surašytos čia dirbančiųjų pavardės. Spenserio Kreigo kontora išties buvo įsikūrusi viršutiniame aukšte. Ilga kelionė girgždančiais mediniais laiptais Peinui priminė, kokios prastos formos jis tapo – sunkiai šnopuoti pradėjo dar nė nepasiekęs trečio aukšto.

– Ponas Peinas? – pasiteiravo ant viršutinės pakopos laukusi jauna moteris. – Aš esu Spenserio Kreigo sekretorė. Jis ką tik paskambinęs pranešė jau išvykęs iš Old Beilio ir po keleto minučių būsiąs čia. Gal norėtumėte palaukti jo kabinete? – sekretorė nulydėjo svečią koridoriumi, atidarė duris ir pakvietė vidun.

– Dėkoju, – linktelėjo Džeraldas įeidamas į didelę patalpą, kurioje stovėjo tik dviem skirtas rašomasis stalas, o abipus jo – du odiniai krėslai aukštais atlošais.

– Gal pageidautumėte puodelio arbatos arba kavos, pone Peinai?

– Ačiū, ne, – atsisakė lankytojas pro langą apžvelgdamas skverą.

Moteris išėjusi uždarė duris, o Peinas atsisėdo prie Kreigo darbo stalo, bemaž tuščio, tarsi niekas čia nedirbtų – nei nuotraukų, nei gėlių, nei suvenyrų, tik didžiulis aplankas, magnetofonas ir išsipūtęs neatplėštas vokas, paženklintas žodžiu „Konfidencialu".

Po keleto minučių pro duris įsiveržė Kreigas, o jam įkandin įskubėjo sekretorė. Peinas atsistojęs paspaudė Spenseriui ranką, lyg būtų koks klientas, o ne senas bičiulis.

– Sėskis, drauguži, – paragino Kreigas. – Panele Rasel, pasirūpinkite, kad mums niekas netrukdytų.

– Žinoma, – atsakė ši ir išeidama uždarė duris.

– Ar čia ir yra tas daiktas, apie kurį aš galvoju? – paklausė Peinas rodydamas į voką ant stalo.

– Mudu tuojau pat ir išsiaiškinsim, – atsakė Kreigas. – Atėjo su rytiniu paštu, kai buvau teisme, – jis atplėšė voką ir iškratė ant aplanko turinį – mažą kasetę.

– Kaip tau pavyko ją gauti? – pasmalsavo Peinas.

– Verčiau neklausk, – patarė Kreigas. – Tiesiog tarkime, kad pagelbėjo draugai iš žemųjų sluoksnių, – jis nusišypsojo, paėmė kasetę ir įkišo į grotuvą. – Šit ir sužinosime, ką Tobis taip troško atskleisti visam pasauliui.

Spenseris spustelėjo mygtuką ir atsilošė krėsle, tuo metu Peinas liko sėdėti ant kraštelio, įrėmęs alkūnes į stalą. Po kelių sekundžių tylos pasigirdo balsas:

– Tiksliai nežinau, kuris iš jūsų klausysis įrašo, – Kreigas išsyk nepažino kalbančiojo. – Galbūt Lorensas Davenportas – bet vargu. Veikiau jau Džeraldas Peinas, – Peino kūnu perbėgo šiurpuliai. – Bet, manau, labiausiai tikėtinas klausytojas – Spenseris Kreigas, – Kreigas neparodė jokių emocijų. – Visai nesvarbu, kuris dabar manęs klausotės, nė neabejokite: net jei man prireiks viso gyvenimo, pasirūpinsiu, kad jūsų trijulė atsidurtų kalėjime už Bernio Vilsono nužudymą, jau nekalbant apie neteisėtą mano paties įkalinimą. Jei vis dar viliatės pasiglemžti kasetę, kurios iš tiesų ieškojote, leiskite patikinti, jog nieku gyvu jos nerasite, kol patys nebūsite saugiai užrakinti.

29

Po daugelio mėnesių pertraukos nužvelgęs save didžiuliame veidrodyje Denis gerokai nustebo dėl savo reakcijos. Niko paveiktas pasikeitė labiau, nei pats suvokė, nes ūmai pasijuto nesmagiai supratęs, jog firminiai džinsai bei „Vest Hamo" marškinėliai, ko gero, ne pati tinkamiausia apranga ruošiantis eiti į Karališkąjį Teismą. Jis jau gailėjosi atsisakęs Niko pasiūlyto kostiumo, marškinių bei kaklaraiščio, kurie, pasak jo paties, labiau derėjo tokia reikšminga okazija, juolab kad juodu buvo bemaž identiško sudėjimo (Denis jau suprato bičiulio kalbą ir be žodyno).

Denis atsisėdo teisiamųjų suolan ir laukė, kol pasirodys trys teisėjai. Septintą ryto jį kartu su kitais dvylika kalinių, kurių bylos tądien irgi turėjo būti svarstomos apeliaciniame teisme, iš Belmaršo išgabeno baltas kalėjimo furgonas. Keli iš jų vakare sugrįš atgal? Atvykus teko laukti užrakintam kameroje. Turėjo laiko pamąstyti. Žinojo, kad teisme kalbėti jam nebus leista. Ponas Redmeinas drauge su juo smulkiai išnagrinėjo visą procedūrą ir paaiškino, girdi, apeliacinis svarstymas gerokai skiriasi nuo pirmojo teismo.

Kai trys teisėjai ištyrinės visus pradinius parodymus bei teismo protokolus, reikės juos įtikinti, jog esama naujų įrodymų, į kuriuos pirmojo teismo teisėjas bei prisiekusieji negalėjo atsižvelgti, o tada jie spręs, ar panaikinti pirminį nuosprendį, ar ne.

Išgirdęs įrašą Aleksas Redmeinas neabejojo pasėsiąs jų šviesybių protuose abejonę, nors į aplinkybes, dėl kurių Tobis Mortimeris negalėjo atvykti liudyti, jis neketino pernelyg daug gilintis.

Netrukus Denio kameros durys atsivėrė ir įėjo Aleksas. Po pastarosios jųdviejų konsultacijos Redmeinas primygtinai reikalavo, kad Denis vadintų jį vardu. Vaikinas atsisakė, jautėsi neturįs tokios teisės, nors baristeris visuomet elgėsi su juo kaip su lygiu. Aleksas dar kartą

smulkiai perkratė naujuosius įrodymus. Nors Mortimeris ir atėmė sau gyvybę, jie tebeturėjo kasetę, kurią Aleksas pavadino lemtinguoju koziriu.

– Juk reikėtų vengti nuvalkiotų šablonų, tiesa, pone Redmeinai? – šyptelėjo Denis.

Aleksas nusijuokė.

– Dar vieneri metai, ir galėsi pats sau advokatauti.

– Tikėkimės, to neprireiks.

Denis pažvelgė į Betę ir jos mamą, sėdinčias balkone tarp kitų dorų Bovio piliečių, kurie tvirtai tikėjo šiandien jį atgausiant laisvę. Tik gaila, kad nepasirodė Betės tėvas.

Nieku gyvu nemanė išvysiąs ant šaligatvio prie Karališkojo Teismo tokią daugybę žmonių, skanduojančių ir laikančių plakatus, reikalaujančius jį išlaisvinti. Jis pažvelgė į spaudos atstovų suolą, kur, atsivertęs bloknotą, suėmęs pirštais paruoštą parkerį, sėdėjo jaunas vyrukas iš *Bethnal Green and Bow Gazette*. Ar jis gaus pribloškiančios medžiagos rytojaus laikraščiui? Kasetė gali netapti pakankamai svariu įrodymu, perspėjo Aleksas, bet sykį įrašui nuskambėjus teisme, jį galės pateikti bet kuris šalies laikraštis, o tada...

Denis jau nebebuvo vienišas. Aleksas, Nikas, Didysis Alas ir, žinoma, Betė tapo generolais, sparčiai subūrusiais mažą armiją. Aleksas prisipažino vis dar turįs vilties, kad Mortimerio pasakojimą patvirtins antras liudytojas. Jei Tobis Mortimeris troško atlikti išpažintį, galimas daiktas, jog po dvejų metų sąžinės graužaties Džeraldas Peinas arba Lorensas Davenportas panorės atskleisti tiesą.

– Kodėl nesusitinkate ir nepasišnekate su jais? – paklausė Denis. – Galbūt jie jūsų paklausytų.

Aleksas išdėstė, kodėl neturi teisės to padaryti, ir paaiškino, esą netgi netyčia susidūręs su vienu iš jų ir pabendravęs neoficialiai gali būti priverstas atsisakyti bylos arba apkaltintas neprofesionaliu elgesiu.

– Ar negalite tuomet nusiųsti ko nors kito ir išgauti reikiamų įrodymų, kaip padarė Didysis Alas?

– Ne, – tvirtai atsakė Aleksas, – jei paaiškėtų kas nors panašaus, tau tektų ieškotis naujo baristerio, o man – kito darbo.

– O kaip barmenas? – pasiteiravo Denis.

Aleksas papasakojo pasidomėjęs „Dunlop Armso" šeimininko Redžio Džeksono biografija ir patikrino, ar šis nebuvęs teistas.

– Ir?

– Nieko, – atsiduso Aleksas. – Per pastaruosius penkerius metus dusyk areštuotas už prekybą vogtomis prekėmis, bet policija neradusi pakankamai įrodymų ir teismas neįvykęs.

– O Betė? Ar ji gaus antrą galimybę liudyti?

– Ne, – atsakė Aleksas. – Teisėjai bus perskaitę teismo protokoluose surašytus jos parodymus ir nepageidaus klausytis pakartojimų.

Be to, advokatas perspėjo Denį neįstengęs įžvelgti teisėjo apibendrinamoje kalboje nieko, kas bylotų apie išankstinę nuostatą, skatinančią pakeisti nuosprendį.

– Tiesą sakant, dabar viskas priklauso nuo kasetės, – reziumavo Redmeinas.

– Ar negalėtų liudytoju pabūti Didysis Alas?

Aleksas prisipažino svarstęs apie galimybę pakviesti liudyti Albertą Kraną, bet nusprendęs, jog šis veikiau pakenktų nei padėtų.

– Bet juk jis ištikimas bičiulis, – paprieštaravo Denis.

– Jis teistas.

Lygiai dešimtą valandą trys teisėjai įžengė į teismo salę. Teismo pareigūnai atsistojo, nusilenkė jų šviesybėms ir palaukė, kol šie susės į vietas. Deniui du vyrai ir moteris, kurių rankose atsidūrė jo likimas, panėšėjo į miglotas figūras, paslėpusias galvas po perukais, o kasdienius drabužius – po ilgomis mantijomis.

Aleksas Redmeinas pasidėjo aplanką ant nedidelio stovelio priešais. Advokatas paaiškino ginamajam sėdėsiąs vienas priešakiniame suole, kadangi kaltintojui apeliaciniame teisme dalyvauti nereikia. Denis žinojo tikrai nepasigesiąs karališkojo advokato Arnoldo Pirsono.

Teismui susėdus, vyriausias teisėjas Braunas pakvietė poną Redmeiną pradėti.

Aleksas pirmiausiai priminė teismui bylos faktus stengdamasis pasėti abejonės grūdą, tačiau, rodos, nepadarė ypatingo įspūdžio – jų šviesybių veidai išliko abejingi. Vyriausiasis teisėjas Braunas netgi keletą sykių jį pertraukė pasiteiraudamas, ar ketina pateikti naujų su byla susijusių įrodymų, ir pabrėžė, girdi, ankstesnę medžiagą visi trys teisėjai jau išstudijavę.

Po valandos Aleksas galiausiai pasidavė.

– Patikinu jus, milorde, aš tikrai ketinu pateikti bei prašyti jūsų apsvarstyti svarbų naują liudijimą.

– Patikinu jus, pone Redmeinai, nekantriai šito laukiame, – atsakė teisėjas Braunas.

Aleksas susikaupė ir atsivertė kitą aplanko puslapį.

– Milordai, aš turiu garso įrašą, į kurį norėčiau atkreipti jūsų dėmesį. Kasetėje įrašytas pokalbis su Tobiu Mortimeriu, vienu iš muškietininkų, nusikaltimo vakarą buvusiu „Dunlop Armse“, bet dėl savo būklės negalėjusiu liudyti pirmajame teisme.

Denis sulaikė kvapą, kai Aleksas paėmęs kasetę įdėjo į ant stalo stovintį grotuvą ir jau ketino spustelėti mygtuką, tačiau teisėjas Braunas tą akimirką ūmai palinko į priekį ir ištarė:

– Minutėlę, pone Redmeinai.

Denio kūnu perbėgo šiurpas, kai trys teisėjai ėmė kuždėtis tarpusavyje. Po kurio laiko vyriausiasis teisėjas Braunas pateikė klausimą, nors, Alekso įsitikinimu, atsakymą puikiai žinojo:

– Ar ponas Mortimeris atvyks liudyti?

– Ne, milorde, tačiau įraše atsispindės...

– Kodėl mes jo nepamatysime, pone Redmeinai? Ar jis vis dar netinkamos būklės?

– Deja, milorde, visai neseniai Tobis Mortimeris mirė.

– Ar galiu pasiteirauti, kokia buvo mirties priežastis?

Aleksas patylom nusikeikė. Teisėjas Braunas buvo puikiai informuotas, kodėl Mortimeris negalėjo atvykti į teismą, tačiau norėjo, kad protokole neliktų jokių neaiškumų.

– Jis nusižudė perdozavęs heroino, milorde.

– Ar jis buvo narkomanas? – negailestingai tęsė vyriausiasis teisėjas.

– Taip, milorde, bet, laimė, kasetė įrašyta remisijos laikotarpiu.

– Neabejoju, jog pastarąjį faktą mums patvirtins gydytojas?

– Deja, ne, milorde.

– Kaip suprantu, gydytojas įrašymo metu nedalyvavo?

– Ne, milorde.

– Aišku. O kur kasetė įrašyta?

– Belmaršo kalėjime, milorde.

– Ar jūs ten dalyvavote?

– Ne, milorde.

– Galbūt netoliese buvo kalėjimo pareigūnas, kuris galėtų paliudyti, kokiomis aplinkybėmis padarytas įrašas?

– Ne, milorde.

– Tuomet norėčiau sužinoti, kas dalyvavo šioje procedūroje.

– Ponas Albertas Kranas.

– Jeigu jis nėra nei gydytojas, nei kalėjimo pareigūnas, kas tuomet jis toks?

– Jis kalinys.

– Iš tiesų? Tada privalau paklausti, pone Redmeinai, ar galite įrodyti, kad įrašas nebuvo išgautas prievarta ar grasinimais?

Aleksas delsė.

– Ne, milorde. Bet išklausę įrašą jūs neabejotinai galėsite įvertinti Tobio Mortimerio psichinę būseną bei padaryti reikiamas išvadas.

– Tačiau iš kur mes galime žinoti, kad tasai Kranas nelaikė jam prie gerklės prikišto peilio, pone Redmeinai? Gal jau vien pati jo povyza įvarė ponui Mortimeriui nežmoniškos baimės?

– Kaip jau sakiau, milorde, aiškesnę nuomonę galėsite susidaryti išklausę įrašą.

– Leiskite man trumpai pasitarti su kolegomis, pone Redmeinai.

Trys teisėjai vėl ėmė šnibždėtis.

Netrukus vyriausiasis teisėjas Braunas vėl atsisuko į gynėją.

– Pone Redmeinai, mūsų visų manymu, negalime suteikti jums galimybės įjungti įrašo, kadangi šis yra neleistinas.

– Bet, milorde, norėčiau atkreipti jūsų dėmesį į naują Europos Komisijos direktyvą...

– Europos direktyvos neatstoja įstatymų mano teisme, – atkirto teisėjas Braunas, bet skubiai pasitaisė: – Šioje šalyje. Noriu jus perspėti: jeigu šios kasetės turinys bus paviešintas, aš būsiu priverstas perduoti medžiagą Karališkajai prokuratūrai.

Vienintelis spaudos atstovas padėjo į šalį parkerį. Kurį laiką jau tikėjo turįs išskirtinės medžiagos, nes manė poną Redmeiną galiausiai paleisiant įrašą; tuomet būtų sprendęs, ar informacija gali patraukti skaitytojų dėmesį, net jei teisėjai būtų neparodę susidomėjimo. Tačiau dabar tokios galimybės nebeliko. Jeigu laikraštis išspausdins bent vieną įrašo žodį, toks elgesys, atsižvelgiant į teisėjo direktyvą, bus palaikytas teismo negerbimu, o šios ribos neperžengia net aršiausi redaktoriai.

Aleksas pavartė popierius, bet jau žinojo daugiau nebedrumsiąs vyriausiojo teisėjo ramybės.

– Prašom toliau dėstyti savo mintis, pone Redmeinai, – paslaugiai pasiūlė teisėjas.

Aleksas atkakliai tęsė, pateikdamas kelis dispozicijoje turėtus naujus faktelius, tačiau neatskleidė nieko, dėl ko teisėjas bent antakį kilstelėtų. Galų gale atsisėdęs savo vieton advokatas patyliukais koneveikė save. Derėjo atiduoti kasetę spaudai apeliacinio teismo išvakarėse, tuomet teisėjas, neturėdamas pasirinkimo, būtų privalėjęs laikyti įrašą leistinu įrodymu, bet tasai klastūnas nė neleido Aleksui nuspausti mygtuko.

Vėliau tėvas jam paaiškino, jog tereikėjo teisėjams išgirsti bent vieną sakinį ir jie būtų privalėję išklausyti įrašą iki galo. Tačiau jų šviesybės neišgirdo nė vieno žodžio, jau nekalbant apie sakinį.

Trys teisėjai pasišalino dvyliktą trisdešimt septynios ir visai netrukus sugrįžo paskelbti vienbalsiai priimto nuosprendžio. Aleksas žemai nuleido galvą, kai vyriausiasis teisėjas Braunas ištarė žodžius:

– Apeliacija atmesta.

Advokatas pažvelgė į Denį, ką tik pasmerktą praleisti dvidešimt gyvenimo metų kalėjime už nusikaltimą, kurio tikrai nepadarė.

30

Kai kurie svečiai gurkšnojo jau trečią ar ketvirtą taurę šampano, kai ant sausakimšos banketų salės laiptų pasirodė Lorensas Davenportas. Jis stovėjo ant viršutinės pakopos, kol pamatė savo pusėn nukrypusius daugumos žvilgsnius. Šen bei ten pasigirdo plojimai. Aktorius patenkintas nusišypsojo ir dėkodamas pamojo ranka. Kitoje rankoje atsirado šampano taurė, kurią palydėjo žodžiai:

– Buvai nuostabus, brangusis.

Nusileidus uždangai premjeros žiūrovai sustoję prapliupo ovacijomis, tačiau nuolatinių teatro mėgėjų jos nė kiek nenustebino, nes taip būna visuomet. Juk pirmąsias aštuonias eiles paprastai užpildo aktorių šeimos nariai, draugai ir agentai, o kitas šešias – gavusieji nemokamus bilietus bei įvairaus plauko pataikūnai. Tik užgrūdinti kritikai gali likti sėdėti nusileidus uždangai, jei neskuba rašyti straipsnių, idant spėtų juos išspausdinti kito ryto numeryje.

Davenportas lėtai apsidairė ir įsmeigė žvilgsnį į Sarą, besišnekučiuojančią su Gibsonu Grehemu.

– Kaip, tavo manymu, sureaguos kritikai? – paklausė Sara Lario agento.

– Pasipūtėliškai, – Gibsonas užsitraukė cigarą. – Įprasta reakcija, kai serialo žvaigždė pasirodo Vestende. Tačiau susišlavę tris šimtus tūkstančių svarų sterlingų avansu už spektaklį, kurį ketinama rodyti keturiolika savaičių, mes esame atsparūs kritikams. Pilnutėlė salė, štai kas svarbu, Sara, o ne kritikai.

– Ar Laris turi kokių kitų pasiūlymų?

– Šiuo metu ne, – pripažino Gibsonas. – Bet po šiandienos vakaro pasiūlymai pilte pasipils.

– Šaunuolis, Lari, – pasveikino Sara prisiartinusį brolį.

– Puiki pergalė, – pridūrė Gibsonas kilstelėdamas taurę.

– Tikrai taip manai? – paklausė Davenportas.

– Aišku, – įterpė Sara, kuri brolio nuogąstavimus suprato geriau nei kas nors kitas. – Gibsono tvirtinimu, būsi užimtas visą sezoną.

– Tiesa, bet nerimauju dėl kritikų, – prisipažino Davenportas. – Jie nuolat šykštėdavo man gero žodžio.

– Negalvok apie juos, – patarė Gibsonas. – Koks skirtumas, ką jie pliurpia, kai spektaklio laukia anšlagas?

Davenportas apžvelgė kambarį svarstydamas, su kuo dar norėtų pasikalbėti. Akys užkliuvo už kitame kampe į pokalbį įsitraukusių Spenserio Kreigo ir Džeraldo Peino.

– Atrodo, mažoji mūsų investicija atsipirko dvigubai, – pasidžiaugė Kreigas.

– Dvigubai? – paklausė Peinas.

– Ir Laris užsičiaupė gavęs progą pasirodyti Vestende, ir išankstinis trijų šimtų tūkstančių pelnas žada, jog susigrąžinsime pinigus, o gal net ir mažumėlę uždirbsime. O dabar, kai Kartraito apeliacija atmesta, dėl jo neteks jaudintis mažiausiai dvidešimt metų, – sukikeno Kreigas.

– Man vis dar kelia nerimą kasetė, – prisipažino Peinas. – Žinodamas, kad ji nebeegzistuoja, jausčiaus kur kas geriau.

– Ji nebeturi jokios reikšmės, – atšovė Kreigas.

– O jeigu pateks į rankas žurnalistams?

– Žurnalistai nedrįs jos net pačiupinėti.

– Tačiau kas apsaugos nuo publikacijų internete, kurios mums abiem pridarytų ne mažiau žalos?

– Tu jaudinies be jokio reikalo, – patikino Kreigas.

– Kiekvieną naktį į galvą lenda nerimastingos mintys, – pratarė Peinas. – Kas rytą nubundu spėliodamas, ar nepamatysiu savo veido pirmuosiuose puslapiuose.

– Abejoju, ar pirmuosiuose puslapiuose atsidurtų *tavo* veidas, – pastebėjo Kreigas ir grįžtelėjo į prisiartinusį Davenportą. – Sveikinu, Lari. Pasirodei nuostabiai.

– Mano agentas sakė, girdi, judu abu investavote į spektaklį, – prabilo Davenportas.

– Tikrai taip, – linktelėjo Kreigas. – Žvelgdami į nugalėtoją, išsyk jį atpažįstame. Tiesą sakant, dalį pelno ketiname skirti kasmetiniam muškietininkų baliui.

Prie Davenporto prisiartino du jaunuoliai, džiaugdamiesi galimybe atskleisti aktoriui savo nuomonę ir kartu suteikdami Kreigui progą nusimuilinti.

Sukiodamasis tarp žmonių jis pastebėjo Sarą Davenport, besišnekučiuojančią su mažu praplikusiu storuliu, rūkančiu cigarą. Mergina atrodė dar gražesnė nei išliko atmintyje. Spenseris nusistebėjo: negi tasai cigarų rūkorius yra jos draugužis? Sarai grįžtelėjus jo pusėn Kreigas nusišypsojo, bet ji neatsakė – galbūt nepamatė. Jo manymu, Sara visuomet buvo dailesnė už Larį, o po jųdviejų drauge praleistos nakties... Spenseris patraukė artyn. Jis akimoju sužinos, ar Laris seseriai išsipasakojo, ar ne.

– Sveikas, Spenseri, – pasisveikino mergina. Kreigas pasilenkęs pabučiavo ją į abu skruostus. – Gibsonai, – kreipėsi Sara, – susipažink su Spenseriu Kreigu, senu Lario bičiuliu iš universiteto laikų. Spenseri, čia Gibsonas Grehemas, Lario agentas.

– Jūs investavote į spektaklį, tiesa? – prisiminė Gibsonas.

– Kuklią sumą, – tarstelėjo Kreigas.

– Niekad nelaikiau tavęs meno mecenatu, – pastebėjo Sara.

– Visuomet palaikydavau Larį, – atsiliepė Kreigas. – Ir nė neabejojau jį tapsiant žvaigžde.

– Tu ir pats jau šiokia tokia žvaigždė, – nusišypsojo Sara.

– Tuomet privalau paklausti, kodėl nebendradarbiauji su manimi, jei išties taip manai?

– Su kriminalistais neturiu jokių reikalų.

– Bet drauge papietauti, tikiuosi, galėtum, nes norėčiau...

– Gauti pirmieji laikraščių tiražai, – pertraukė Gibsonas, – atleiskite, turiu išsiaiškinti, ar susilaukėm stulbinamo pasisekimo, ar tiesiog pasiekėm pergalę.

Gibsonas Grehemas skubiai patraukė per salę išstumdydamas visus, kas per klaidą pasipainiojo kelyje. Pačiupęs *Daily Telegraph* numerį at-

sivertė recenzijų puslapį ir nusišypsojo perskaitęs antraštę: *Vestendas – vis dar Oskaro Vaildo namai.* Tačiau pasiekus antrą pastraipą šypsena išblėso:

> Džeko vaidmenį atlikęs Lorensas Davenportas pademonstravo įprastą šablonišką vaidybą, kuri ne itin rūpėjo teatrą užplūdusiems daktaro Beresfordo gerbėjams. Tuo metu Gvendoliną Fairfax suvaidinusi Eva Best spinduliavo nuo pat pirmos minutės...

Žvilgterėjęs į Davenportą Gibsonas pasidžiaugė, kad šis susidomėjęs šnekučiuojasi su kurį laiką poilsiaujančiu jaunu aktoriumi.

31

Kol atskubėjo prižiūrėtojai, kamera gerokai nukentėjo. Stalas subyrėjo į šipulius, čiužiniai atsidūrė ant grindų, paklodės virto skutais, o mažas plieninis veidrodėlis buvo nuplėštas nuo sienos. Atidaręs duris Hagenas pamatė Denį mėginantį pajudinti iš vietos praustuvę. Trys pareigūnai puolė prie kalinio, o šis užsimojo Hageno pusėn. Toks smūgis būtų parbloškęs ir vidutinio svorio čempioną, bet Hagenas pačiu laiku kryptelėjo į šalį. Kitas prižiūrėtojas čiupo Denį už rankos, trečiasis staigiai parbloškė kelio spyriu į nugarą, tuo metu Hagenas suskubo surakinti jam rankas bei kojas.

Pareigūnai išvilko vaikiną iš kameros ir nudardino geležiniais laiptais žemyn iki izoliatoriun vedančio purpurinio koridoriaus. Hagenas atrakino duris be numerio, kiti du įstūmė kalinį vidun.

Denis ilgokai nejudėdamas tysojo ant akmeninių grindų. Jei kameroje būtų kybojęs veidrodis, jis būtų galėjęs pasigrožėti pajuodusiu paakiu bei mėlynių ir sumušimų išmargintu kūnu. Bet jam niekas nerūpėjo; o kam rūpėtų, kai prarasta paskutinė viltis, o prieš akis – dvidešimt nelaisvės metų?

– Aš esu Malkolmas Herstas, – prisistatė Lygtinio paleidimo komisijos atstovas. – Prašom sėstis, pone Monkrifai, – Herstas iš anksto apsvarstė, kaip turėtų kreiptis į šį kalinį. – Jūs pateikėte prašymą paleisti lygtinai, pone Monkrifai, – pradėjo jis. – Taigi mano pareiga parašyti raportą, kurį vėliau apsvarstys komisija. Aš, suprantama, perskaičiau jūsų bylą, kurioje aiškiai atsispindi jūsų elgesys kalėjime, be to, korpuso viršininkas Paskas jūsų elgesį vadina pavyzdingu.

Nikas nieko nepasakė.

– Dar atkreipiau dėmesį, jog esate privilegijuotas kalinys, dirbantis bibliotekoje, padedantis kalėjimo švietimo darbuotojams mokyti istorijos bei anglų kalbos. Keli jūsų mokiniai pasiekė puikių rezultatų, jiems buvo leista išsilaikyti brandos egzaminus, o vienas netgi ruošiasi tris dalykus laikyti „A" lygiu.

Nikas liūdnai linktelėjo. Paskas jam užsiminė, kad Denis pralaimėjo apeliacinį teismą ir grįžta atgal į Old Beilį. Jis norėjo sulaukti bičiulio kameroje, deja, privalėjo vykti į prieš keletą savaičių Lygtinio paleidimo komisijos paskirtą pokalbį.

Nikas ketino vos išėjęs į laisvę susisiekti su Aleksu Redmeinu ir pasiūlyti visokeriopą pagalbą. Jis niekaip nesuprato, kodėl teisėjas uždraudė paleisti įrašą. Sugrįžęs į kamerą iš Denio išgirs priežastį. Jis pasistengė sutelkti dėmesį į Lygtinio paleidimo komisijos atstovo žodžius.

– Matau, jog sėdėdamas kalėjime, pone Monkrifai, jūs baigėte neakivaizdines žemesnio lygio universiteto žemesnės pakopos anglų kalbos studijas, – Nikas linktelėjo. – Bet, supraskite, nepaisant nepriekaištingos charakteristikos, prieš pateikdamas raportą privalau pateikti jums keletą klausimų.

Paskas jau spėjo šnipštelėti Nikui, kokių klausimų derėtų tikėtis.

– Žinoma, – atsakė jis.

– Karinė taryba apkaltino jus neapgalvotu elgesiu tarnybos metu, ir jūs pripažinote kaltę. Taryba atėmė iš jūsų laipsnį ir nuteisė aštuonerius metus kalėti. Ar šią bausmę laikote pelnyta?

– Taip, pone Herstai.

Herstas pažymėjo varnelę pirmame langelyje.

– Jūsų būriui saugant serbų belaisvius prie stovyklos privažiavo albanų kovotojų grupė ir pradėjo šaudyti iš *kalašnikovų* į orą.

– Taip ir buvo.

– Jūsų vadovaujamas seržantas atsišaudė.

– Paleido kelis perspėjamuosius šūvius, – patikslino Nikas. – Kai aiškiai įsakiau albanams nutraukti ugnį.

– Tačiau incidentą matę Jungtinių Tautų stebėtojai teisme paliudijo, esą albanai šaudę tiktai į orą, – Nikas nemėgino apsiginti. – Ir

nors pats nepaleidote nė vieno šūvio, buvote karininkas ir įvykio metu budėjote.

– Teisybė.

– Ir laikote nuosprendį teisingu.

– Taip.

Pažymėjęs dar vieną varnelę Herstas klausinėjo toliau:

– Jeigu komisija nuspręstų išleisti jus į laisvę atlikus tik pusę bausmės, ką veiktumėte artimiausioje ateityje?

– Ketinu grįžti į Škotiją ir įsidarbinti mokytoju bet kurioje mokykloje, kuri mane priims.

Herstas brūkštelėjo eilinę varnelę ir pateikė kitą klausimą:

– Ar jums neiškils finansinių problemų, kurios sukliudytų tapti mokytoju?

– Ne, – atsakė Nikas, – priešingai. Senelis paliko man pakankamai didelį turtą, iš kurio galėčiau pragyventi ir nedirbdamas.

Herstas užpildė dar vieną langelį.

– Ar jūs vedęs, pone Monkrifai?

– Ne, – atsakė Nikas.

– Ar turite vaikų arba kitų išlaikytinių?

– Ne.

– Ar šiuo metu vartojate kokius nors vaistus?

– Ne.

– Ar išleistas į laisvę turėtumėte kur gyventi?

– Taip, turiu namą Londone bei dar vieną Škotijoje.

– Ar turite artimųjų, kurie jus palaikytų ir jums pagelbėtų?

– Ne, – atsakė Nikas. Herstas pakėlė akis. Pirmas langelis liko be varnelės. – Abu mano tėvai mirę, brolių ir seserų neturiu.

– O tetų, dėdžių?

– Vienas dėdė su žmona gyvena Škotijoje, bet mes niekad nebuvome artimi, o su Kanadoje gyvenančia teta iš motinos pusės susirašinėjome laiškais, tačiau niekada nesimatėme.

– Suprantu, – atsiliepė Herstas. – Ir paskutinis klausimas, pone Monkrifai. Atsižvelgiant į aplinkybes, gali nuskambėti keistai, bet vis tiek privalau paklausti. Ar, jūsų manymu, gali atsirasti priežasčių, kurios paskatintų jus dar sykį įvykdyti tą patį nusikaltimą?

– Kadangi aš negaliu tęsti karjeros armijoje ir tikrai to nenoriu, atsakymas į jūsų klausimą neigiamas.

– Suprantama, – pratarė Herstas pažymėdamas varnele paskutinį langelį. – Galbūt norėtumėte ko nors paklausti manęs?

– Tik pageidaučiau sužinoti, kada man bus praneštas komisijos sprendimas.

– Aš po keleto dienų pateiksiu komisijai raportą, o tuomet, praėjus maždaug porai savaičių, jie su jumis susisieks.

– Dėkoju, pone Herstai.

– Ačiū, sere Nikolai.

– Mes neturėjome pasirinkimo, pone, – patikino Paskas.

– Neabejoju, Rėjau, – pratarė kalėjimo viršininkas, – tačiau manau, kad vertinant šį kalinį nepakenktų sveika nuovoka.

– Ką turite omenyje, pone? – nesuprato Paskas. – Juk jis nusiaubė kamerą.

– Aš informuotas, Rėjau, bet mes visi žinome, kaip tokie nuteistieji reaguoja į atmestą apeliaciją: vieni tampa nebyliais atsiskyrėliais, kiti puola siautėti.

– Kelios dienos izoliatoriuje atves Kartraitą į protą, – atsiliepė Paskas.

– Tikėkimės, – tarstelėjo Bartonas. – Nes noriu kuo greičiau sugrąžinti jį į vėžes. Jis išmintingas vyrukas. Vyliausi, jog pratęs Monkrifo darbą.

– Suprantamas pasirinkimas, vis dėlto jis automatiškai praranda privilegijuotojo statusą ir susigrąžina bazinį.

– Tik mėnesiui, – atsakė viršininkas.

– O per tą laiką kokią darbo kategoriją jam priskirti? Ar turėčiau pašalinti iš mokymo skyriaus ir perkelti atgal į grandininę brigadą?

– Dieve gink, – paprieštaravo Bartonas. – Labiau nubaustume patys save negu jį.

– O kaip bufeto teisės?

– Keturios savaitės be algos ir be bufeto.

– Aišku, pone, – atsakė Paskas.

– Ir pasišnekėk su Monkrifu. Juodu su Kartraitu geriausi draugai. Galbūt šis sugebės įkrėsti vyrukui proto, o kartu ir paremti artimiausiomis savaitėmis.

– Bus padaryta, pone.

– Kas kitas?

– Ličas, pone.

– Kuo kaltinamas šįkart?

– Negrąžino į biblioteką knygos.

– Ar tokių niekų negalima išspręsti be manęs? – pyktelėjo viršininkas.

– Normaliomis aplinkybėmis galima, pone, bet šiuo atveju pasiskolinta vertinga oda įrišta „Įstatymų apžvalga", kurios Ličas negrąžino nepaisydamas keleto žodinių bei raštiškų perspėjimų.

– Vis tiek nesuprantu, kodėl jis turi čia ateiti, – nusistebėjo Bartonas.

– Nes galų gale šiukšlių konteineryje už korpuso radome knygą perplėštą perpus.

– Kodėl jis taip pasielgė?

– Įtariu, pone, bet neturiu įrodymų.

– Dar vienas būdas įnešti narkotikus?

– Kaip sakiau, pone, neturiu įrodymų. Tačiau Ličas grįžta į izoliatorių vienam mėnesiui, dėl viso pikto, kad nesumanytų sudraskyti visos bibliotekos, – Paskas padelsė. – Turime dar vieną problemą.

– Sakykite.

– Vienas mano informatorius pasakojo nugirdęs Ličą sakant, girdi, jis suvesiąs sąskaitas su Kartraitu, net jei čia būsiąs paskutinis jo gyvenimo darbelis.

– Nes Kartraitas – bibliotekininkas?

– Ne, reikalas kažkaip susijęs su kasete, – atsakė Paskas, – bet man nepavyksta išsiaiškinti esmės.

– O man kaip tik esmės ir reikia, – atsiliepė kalėjimo viršininkas. – Verčiau stebėkite juodu ištisas dvidešimt keturias valandas.

– Šiuo metu mums trūksta personalo, – pasiskundė Paskas.

– Tad darykite, ką įstengiate. Nenoriu, kad pasikartotų nelaimėlio iš Garsaido istorija – o juk jis tik parodė Ličui du pirštus.

32

Po ilgų, sunkių apmąstymų, įsitaisęs ant viršutinio gulto, Denis kūrė laišką. Nikas mėgino bičiulį atkalbėti, bet jis jau apsisprendė ir niekas negalėjo pakeisti jo nuomonės.

Nikas prausėsi po dušu, o Didysis Alas ligoninėje talkino seselei vakarinio priėmimo metu, taigi kameroje Denis karaliavo vienas. Jis nusliuogė nuo gulto ir atsisėdęs prie plastmasinio stalelio įsistebeilijo į tuščią popieriaus lapą. Tik po kurio laiko įstengė išvedžioti pirmą sakinį.

Brangioji Bete,
Rašau tau paskutinį kartą. Labai ilgai mąsčiau apie šį laišką ir galiausiai nusprendžiau negalįs tavęs pasmerkti tokiai žiauriai bausmei, kokia teko man.

Jis pažvelgė į Betės nuotrauką, lipnia juostele priklijuotą ant sienos priešais.

Juk žinai, iš kalėjimo aš išeisiu tik sulaukęs penkiasdešimties, todėl noriu, kad pradėtum naują gyvenimą – be manęs. Jei vėl man rašysi, aš nebeatplėšinėsiu tavo laiškų, jei mėginsi aplankyti, aš liksiu kameroje; aš nebendrausiu su tavimi ir neatsiliepsiu, jei stengsiesi užmegzti ryšį su manim. Apsisprendžiau labai tvirtai, ir niekas neprivers manęs apsigalvoti.

Nė akimirksniui nesuabejok mano meile tau ir Kristei, nes be galo myliu jus abi ir mylėsiu visą gyvenimą. Bet esu tikras, jog žvelgiant į ateitį šis pasirinkimas geriausias mums abiem.

Sudie, mano meile,
Denis.

Jis sulankstė laišką, įkišo į voką ir užrašė adresą: Betei Vilson, Beikono kelias 27, Bovis, Londonas E3.

Deniui vis dar stebeilijant į Betės nuotrauką atsivėrė kameros durys.

– Laiškai, – pranešė tarpduryje stovintis pareigūnas. – Vienas Monkrifui ir vienas... – jis pastebėjo laikrodį ant Denio rankos, sidabrinę grandinėlę ant kaklo ir sudvejojo.

– Nikas duše, – paaiškino Denis.

– Aišku, – linktelėjo prižiūrėtojas. – Taigi vienas tau ir vienas Monkrifui.

Denis atpažino dailią Betės rašyseną. Jis neatplėšė voko, išsyk jį sudraskė, sumetė skutelius į klozetą ir nuleido vandenį. Kitą voką padėjo ant Niko pagalvės.

Viršutiniame kairiajame kampe puikavosi ryškus užrašas: „Lygtinio paleidimo komisija."

– Kiek kartų aš jam rašiau? – paklausė Aleksas Redmeinas.

– Šį mėnesį išsiuntėte jau ketvirtą laišką, – atsakė sekretorius.

Aleksas pažvelgė pro langą. Po aikštę zujo ilgaskvernės figūros.

– Mirtininko sindromas, – tarstelėjo advokatas.

– Mirtininko sindromas?

– Vieni nuteistieji iki gyvos galvos atsiriboja nuo išorinio pasaulio, kiti gyvena toliau lyg nieko nebūtų nutikę. Jis akivaizdžiai nusprendė atsiriboti.

– Ar yra prasmės vėl jam rašyti?

– Aišku, yra, – atsakė Aleksas. – Noriu Denį įtikinti, kad aš jo neužmiršau.

Nikui sugrįžus iš dušo, Denis tebesėdėjo prie stalo ir nagrinėjo finansines prognozes, jis ruošėsi verslo egzaminui; Didysis Alas drybsojo ant gulto. Nikas įšlepsėjo į kamerą apsivyniojęs liemenį plonu drėgnu

rankšluosčiu ir palikdamas šlapius šlepečių pėdsakus ant akmeninių grindų. Denis liovėsi rašęs ir grąžino jam laikrodį, žiedą bei sidabrinę grandinėlę.

– Ačiū, – padėkojo Nikas ir pastebėjo plonytį rudą voką ant savo pagalvės. Akimirksnį tiesiog spoksojo į jį. Denis su Didžiuoju Alu tylėjo stebėdami Niko reakciją. Galiausiai jis stvėrė plastmasinį peilį ir perrėžė voką, prie kurio kalėjimo valdžia neturėjo teisės kišti nagų.

Gerbiamas pone Monkrifai,

Lygtinio paleidimo komisijos pavedimu jus informuoju, jog jūsų prašymas išleisti anksčiau laiko patenkintas. Tokiu būdu jūsų bausmė baigsis 2002 m. liepos mėn. 17 d. Visos kitos detalės ir lygtinio paleidimo sąlygos bus jums atsiųstos vėliau, kartu pranešime jus prižiūrėsiančio inspektoriaus pavardę ir įstaigą, kur turėsite reguliariai registruotis.

Pagarbiai T. L. Viljamsas

Nikas pakėlė akis į kameros kaimynus, tačiau nė nereikėjo šiems sakyti, jog netrukus jis taps laisvu žmogumi.

– Lankymas! – nuskambėjo visame korpuse. Po kelių minučių atsivėrė durys, pareigūnas žvilgterėjo į sąrašą.

– Pas tave lankytoja, Kartraitai. Ta pati jauna dama, kuri buvo ir praėjusią savaitę.

Denis atsivertė kitą „Šaltųjų namų“ puslapį ir tik papurtė galvą.

– Kaip žinai, – tarstelėjo pareigūnas ir užtrenkė duris.

Nikas su Didžiuoju Alu nieko nepasakė. Juodu abu neteko vilties jį perkalbėti.

33

Jis rūpestingai pasirinko dieną, netgi valandą, tačiau nė nesitikėjo, kad viskas sustos į vietas minučių tikslumu.

Kalėjimo viršininkas nulėmė dieną, o vyresnysis prižiūrėtojas parėmė jo sprendimą. Išimtis, padaryta ypatinga proga. Kaliniams leista išeiti iš kamerų ir stebėti Pasaulio taurės mačą tarp Anglijos ir Argentinos.

Be penkių minučių dvyliktą atrakintos durys atsivėrė, iš kamerų plūstelėjo kaliniai, ir visi patraukė viena kryptimi. Škotijos patriotas, Didysis Alas, šiurkščiai atmetė galimybę spoksoti į senų priešų žaidimą ir liko drybsoti ant gulto.

Denis įsitaisė pačiame priekyje ir dėmesingai stebeilijo į seną kvadratinę dėžę laukdamas, kol teisėjo švilpukas praneš varžybų pradžią. Visi kaliniai įniko šaukti ir ploti dar gerokai prieš pirmąjį spyrį, išskyrus vieną, kuris patylom stovėjo kitiems už nugarų. Jis žvelgė ne į televizorių, o į atviras kameros duris antrame aukšte. Stovėjo nejudėdamas. Prižiūrėtojai nepastebi nejudančių kalinių. Jau ėmė svarstyti, ar tik vyrukas rungtynių proga nebus sulaužęs savo įpročių. Bet mačo jis nežiūrėjo. Jo draugužis sėdėjo ant suolo priešakyje, vadinasi, jis pats liko kameroje.

Po penkiolikos minučių, kai rezultatas tebebuvo nulis–nulis, jo vis dar nebuvo matyti.

Paskui, prieš pat teisėjui švilpuku paskelbiant pertrauką, Argentinos baudos aikštelėje buvo parblokštas anglų žaidėjas. Aplink televizorių susispietusi minia, rodos, kėlė ne ką mažiau triukšmo už trisdešimt penkis tūkstančius žiūrovų stadione, net keletas pareigūnų prisijungė. Triukšmingas fonas buvo jo plano dalis. Kalinio žvilgsnis akylai stebėjo praviras duris, ir staiga, be jokio perspėjimo triušis išlindo iš narvelio. Vienomis trumpikėmis, apsiavęs šlepetes ir persimetęs per

petį rankšluostį. Vaikinas nė nežvilgterėjo žemyn; aiškiai nesidomėjo futbolu.

Jis žengtelėjo kelis žingsnius atatupstas ir pamažu niekieno nepastebėtas atsiskyrė nuo grupės. Tada apsisuko ir lėtai nužingsniavo į kitą korpuso galą, vogčiomis užkopė įvijais laiptais į antrą aukštą. Nė vienas žmogus neatsigręžė, nes teisėjas rodė į baudos smūgio vietą.

Pasiekęs viršutinę pakopą kalinys apsižvalgė, ar niekas nepastebėjo jo dingimo. Nė vienas net nedirstelėjo ton pusėn. Argentiniečiai apsupę teisėją rodė nepasitenkinimą, tuo metu anglų kapitonas paėmęs kamuolį lėtai žingsniavo į baudos aikštelę.

Šalia dušinės jis stabtelėjo, įsižiūrėjęs pamatė garų uždangą; viskas klostėsi pagal planą. Įslinkęs vidun lengviau atsikvėpė įsitikinęs, jog prausiasi tik vienas žmogus. Jis nutykino prie medinio suolo link kitos sienos, kur ant kampo tvarkingai sulankstytas gulėjo rankšluostis, paėmė šį ir rūpestingai susuko kilpą. Kalinys po dušu šampūnu trinkosi plaukus.

Pirmame aukšte visi nutilo. Nepasigirdo nė garselio, kai Deividas Bekhemas padėjo kamuolį ant žemės. Futbolininkui atsitraukus per kelis žingsnius ne vienas net sulaikė kvapą.

Vyras duše žengtelėjo porą žingsnių į priekį tą akimirką, kai dešinė Bekhemo koja palietė kamuolį. Tą pat sekundę nugriaudėjo sutartinis kalinių ir pareigūnų riaumojimas, lyg kalėjime būtų kilusios baisiausios riaušės.

Plaukus besiskalaujantis kalinys išgirdęs staugimą atsimerkė ir tuojau pat ranka prisidengė kaktą neleisdamas putoms bėgti į akis. Vyrukas jau ketino išeiti iš kabinos ir pasiimti rankšluostį, kai staiga gavo į paslėpsnius tokį galingą spyrį, koks būtų padaręs įspūdį net pačiam Bekhemui; smūgis kumščiu į paširdžius priplojo jį prie sienos plytelių. Jis bandė gintis, bet užpuoliko ranka sugniaužė gerklę, o kita stipriai atlošė galvą. Vienas staigus judesys, ir niekas neišgirdo, kaip trakštelėjo kaulas, o kūnas susmuko ant grindų lyg marionetė nukirptomis virvelėmis.

Užpuolikas pasilenkė ir kruopščiai užmovė jam ant kaklo kilpą, tada sukaupęs visas jėgas kilstelėjo negyvėlį ir atrėmęs į sieną pririšo

kitą rankšluosčio galą prie metalinio karnizo. Paskui lėtai paleido lavoną ir atsitraukęs stabtelėjo pasigėrėti savo darbu. Sugrįžęs prie prausyklos durų kyštelėjo galvą pasižiūrėti, kas dedasi apačioje. Įsisiautėję žiūrovai darėsi nebekontroliuojami, visi pareigūnai sutelkę dėmesį stebėjo, kad kaliniai nepultų daužyti baldų.

Jis tarsi šeškas vikriai nusileido įvijais laiptais, nepaisydamas varvančio vandens, kuris išdžius varžyboms dar nepasibaigus. Nė minutei nepraėjus, žudikas atsidūrė savo kameroje, kur ant lovos gulėjo paruoštas rankšluostis, švarūs marškinėliai, džinsai, kojinės bei *Adidas* sportbačiai. Jis skubiai nusimetė šlapius skarmalus, nusišluostė ir apsivilko sausus drabužius. Žvilgterėjęs į plieninį veidrodėlį ant sienos pasitvarkė plaukus ir šmurkštelėjo iš kameros.

Kaliniai nekantriai laukė antrojo kėlinio pabaigos. Jis nepastebimai prisiartino ir neskubėdamas, čia žengtelėdamas į priekį, čia pasislinkdamas į šoną, atsidūrė pačiame maišalynės centre. Kone visą antrąjį kėlinį minia ragino teisėją greičiau skelbti rungtynių pabaigą, kol anglai tebepirmavo rezultatu vienas–nulis.

Kai finalinis švilpukas galų gale nuskambėjo, vėl kilo triukšmo banga, keli prižiūrėtojai sušuko: „Atgal į kameras!“, bet niekas išsyk nesureagavo.

Jis apsisuko ir sąmoningai patraukęs tam tikro pareigūno pusėn praeidamas užkliudė pastarojo alkūnę.

– Žiūrėk, kur eini, Ličai, – burbtelėjo Paskas.

– Atsiprašau, viršininke, – pratarė Ličas ir nudūlino toliau.

Denis užlipo laiptais į viršų. Žinojo Didįjį Alą išeisiant į darbą ligoninėje, tačiau nustebo neradęs kameroje Niko. Vaikinas atsisėdo prie stalo ir įsmeigė akis į Betės nuotrauką, tebekybančią ant sienos. Sukilo prisiminimai apie Bernį. Juodu būtų stebėję varžybas drauge savo pamėgtame bare, jei tik... Denis mėgino susikaupti ir baigti rašinį, kurį rytoj turėjo atiduoti, bet ir toliau stebeilijo į nuotrauką stengdamasis save įtikinti, jog jos nebesiilgi.

Staiga per korpusą nusirito šaižus signalas, lydimas pareigūnų šūksnių: „Atgal į kameras!" Po akimirksnio atsidarė durys, pasirodė prižiūrėtojo galva.

– Monkrifai, kur Didysis Alas?

Denis neturėjo ūpo taisyti klaidą – jis tebesegėjo Niko laikrodį, sidabrinę grandinėlę ir mūvėjo žiedą, kuriuos gavo pasaugoti, taigi tiesiog atsakė:

– Dirba ligoninėje.

Durims užsivėrus nusistebėjo, kodėl nebuvo paklaustas, kur jisai pats. Niekaip neįstengė sutelkti minčių ties rašiniu, kai aplinkui viešpatavo sąmyšis. Veikiausiai anglų pergale perdėtai besidžiaugiantis kalinys buvo nutemptas į izoliatorių, pamanė Denis. Po keleto minučių tas pats prižiūrėtojas vėl atidarė duris ir vidun įslinko Didysis Alas.

– Sveikas, Nikai, – garsiai pasisveikino prieš užsiveriant durims.

– Kokį čia žaidimą žaidi? – paklausė Denis.

Didysis Alas prispaudė prie lūpų pirštą ir nusliūkinęs atsisėdo ant unitazo.

– Kai šyčia sėdžiu, jie manęs nemato, žiūrėk į savo popierius ir neatsisūk.

– Bet kodėl...

– Nežiopčiok, tik klausyk.

Denis paėmė rašiklį ir neva sutelkė dėmesį į rašinį.

– Nikas pasikorė.

Deniui ūmai pasidarė negera.

– Bet kodėl... – pakartojo jis.

– Sakiau, nekalbėk. Rado jį pasikabynusį duše.

Denis trinktelėjo kumščiu į stalą.

– Negali būti!

– Užsičiaupk, asile, ir klausykis. Aš dirbau, kai į ligoninę atlėkė du šubos, vienas ryktelėjo: „Sesele, greičiau čionai, Kartraitas pasikorė." Aš žinojau, kad skiedžia nesąmones, juk prieš kelias minūtes mačiau tave prie teliko. Supratau, kad ten Nikas. Jisai mėgsta praustis, kai nieks netrukdo.

– Bet kodėl...

– Nesūk galvos dėl to „kodėl“, vaikyne, – tvirtai pareiškė Didysis Alas. – Šubos ir seselė išsinešdino, taigi kelias minūtes buvau viens. Paskui atbėgo kitas šuba ir atvarė mane čionai, – Denis dabar įdėmiai klausėsi. – Jis man pasakė, kad tu nusižudei.

– Bet jie kaipmat išsiaiškins, kad ten ne aš, pakaks...

– Neišsiaiškins, – atkirto Didysis Alas, – nes aš spėjau sukeisti jūsų pavardes kompiuteryje.

– Ką tu padarei? – nepatikėjo Denis.

– Girdėjai.

– Bet esi sakęs, jog failai visuomet užrakinti.

– Aha, bet priėmimo valandom – ne, nes seselei kartais priyreikia pažiūrėt, kas kam paskyrta. Per skubėjimą jinai ir palyko neužrakynus, – Didysis Alas nutilo išgirdęs žingsnius koridoriuje. – Rašyk toliau, – tarstelėjo, o pats atsistojo ir nuėjęs nudribo ant lovos. Pro langelį dirstelėjo akis, apsižvalgė ir nukeliavo prie kitų durų.

– Kodėl tu taip padarei? – paklausė Denis.

– Kada patykrins jo pyrštų atspaudus ir kraujo grūpę, ir toliau galvos, kad pasikorei tū, nes tau pasirodė per sūnku dar dvydešimt metų tupėt šitoj sušiktoj skylėj.

– Bet Nikas neturėjo dėl ko žudytis.

– Žinau, – atsiliepė Didysis Alas. – Bet jeigu jie manys, kad virvės gale kybojai tu, nepradės tyrimo.

– Tu vis tiek nepaaiškinai, kodėl sukeitei... – pradėjo Denis, bet staiga nutilo ir po kurio laiko pratarė: – Vadinasi, po šešių savaičių aš galiu išeiti iš čia ir tapti laisvu žmogum?

– Greit pagauni myntį, Deni.

Denis išblyško kaip drobė pamažu suvokęs skuboto Didžiojo Alo poelgio pasekmes. Jis pažvelgė į Betės nuotrauką. Net jei pavyktų paspruktі, negalėtų su ja bendrauti. Visą likusį gyvenimą turėtų apsimetinėti Niku Monkrifu.

– Ar nepagalvojai, kad derėjo atsiklausti manęs? – pratarė vaikinas.

– Paskui būtų būvę per vėlu. Neužmyršk, tik koks pustuzinis žmonių visoj kaliūzėj jumis skyria, o pasitykrinę failus net ir jie nesuabejos, kad numyrėlis – tu.

– O jeigu mus sučiups?

– Tu sėdėsi sau toliau, o aš prarasiu darbą ligoninėj ir vėl būsiu korpuso valytojas. Dydelio čia daikto.

Denis kurį laiką tylėjo. Galiausiai pratarė:

– Nežinau, ar aš įstengsiu, bet jeigu, turiu omenyje, jeigu...

– Nėr laiko tiems tavo „jeigu", vyruti. Ko gero, turi kokias dvydešimt keturias valandas, kol šitos kameros dūrys vėl atsidarys, iki tol turi nuspręst, ar tu – Denis Kartraitas ir sėdėsi dar dvydešimt metų už nusikaltymą, kurio nepadarei, ar seras Nikolas Monkrifas, kuris po šešių savaičių išeis į laisvę. Be to, pats pagalvok, ištrūkęs turėsi daug daugiau šansų sugrąžint Kartraitui gerą vardą, negu tupėdamas šyčia, jau nekalbu apie progą pričiupti tuos šunsnukius, kurie nužudė tavo draugelį.

– Man reikia laiko pagalvoti, – atsiliepė Denis lipdamas ant gulto.

– Negalvok per ilgai, – patarė Didysis Alas. – Ir neužmyršk, Nikas miegodavo apačioj.

34

– Nikas buvo penkiais mėnesiais vyresnis už mane, – konstatavo Denis, – ir puse colio žemesnis.

– Iš kur žinai? – nervingai paklausė Didysis Alas.

– Viskas parašyta dienoraštyje, – atsakė Denis. – Ką tik pasiekiau vietą apie tai, kaip aš patekau šiton kameron, o judu abu svarstėte, kokią pasaką man paseksite, – didysis Alas suraukė antakius. – Ištisus dvejus metus buvau aklas, o tiesa visą laiką badė man akis, – Didysis Alas vis dar tylėjo. – Tu buvai tasai seržantas, nušovęs du Kosovo albanus, kai Niko būrys vadovybės įsakymu saugojo serbų belaisvius.

– Da blogiau, – prabilo Didysis Alas. – Nušoviau po aiškaus kapitono Monkrifo įsakymo nešaudyt, kol jisai neišrėks perspėjimo angliškai ir serbų bei kroatų kalbomis.

– O tu nusprendei nepaklusti įsakymui.

– Beprasmiška rėkaut perspėjimus, kai į tave jau šaudo.

– Bet du Jungtinių Tautų stebėtojai karo lauko teismui pareiškė, esą albanai šaudę tik į orą.

– Kad būt saugiau, jie stebėjo mus iš viešbučio apartamentų kitam kvartalo pakrašty.

– Ir Nikas atsidūrė kalėjime.

– Jo, – linktelėjo Didysis Alas. – Nors aš karo policijos viršininkui papasakojau, kas iš tykro atsityko, jis nusprendė patikėt Niko žodžiais, o ne mano.

– Taigi tu buvai apkaltintas netyčiniu nužudymu.

– Ir nuteistas tik dešimčiai metų, o ne dvydešimt dviem už žmogžudystę, be galimybės sušvelnint bausmę.

– Nikas rašo apie tavo narsą ir apie tai, kad tarnaudamas Irake išgelbėjai visą būrį, kartu ir jį.

– Perdėjo.

– Ne jo stilius, – paprieštaravo Denis. – Jis paaiškina, kodėl nusprendė prisiimti kaltę, nors tu ir nepaklusai jo įsakymui.

– Aš pasakiau karo lauko teismui tiesą, – pakartojo Didysis Alas, – bet jie vis tiek atėmė iš Niko laipsnį ir nuteisė aštuoniem metam už nerūpestingūmą ir neatsakingūmą tarnybos metu. Manai, kasdien negalvoju apie tai, kaip jisai dėl manęs pasiaukojo? Bet dėl kai ko esu vysiškai tykras – Nikas būtų norėjęs, kad tu užymtum jo vietą.

– Kodėl tu toks tikras?

– Skaityk toliau, brolyti, skaityk.

– Visa ši istorija man įtartina, – pratarė Rėjus Paskas.

– Ką turi galvoj? – paklausė kalėjimo viršininkas. – Ne prasčiau už mane žinai, kad mirtininkai neretai nusižudo netrukus po apeliacijos atmetimo.

– Bet ne Kartraitas. Jis turėjo pernelyg daug priežasčių gyventi.

– Nebegalime sužinoti, kokios mintys sukosi jo galvoje, – atsiliepė viršininkas. – Neužmiršk, kad jis nusiaubė kamerą ir atsidūrė izoliatoriuje. Be to, atsisakė pasimatymų su sužadėtine bei savo dukra, nors šios jį nuolat lankė, o jis net laiškų neatplėšdavo.

– Teisybė. Bet ar gali vaikino žūtis netrukus po Ličo grasinimo su juo susidoroti tebūti sutapimas?

– Aname pranešime rašei, kad po bibliotekos incidento juodu nė sykio nebendravo.

– Dėl to ir nerimauju, – atsakė Paskas. – Jei ketini ką nors nužudyti, neabejotinai stengsies, kad niekas tavęs nepastebėtų sukiojantis šalia būsimos aukos.

– Gydytojas patvirtino, jog Kartraitas mirė lūžus kaklui.

– Ličas – tikras kaklų laužymo meistras.

– Dėl negrąžintos bibliotekos knygos?

– Dėl šios priežasties jis mėnesį praleido izoliatoriuje, – tarstelėjo Paskas.

– O kaip ta kasetė, apie kurią vis kalbėjai?

Paskas papurtė galvą.

– Nieko daugiau neatkapsčiau, – prisipažino, – tiesiog instinktyviai jaučiu...

– Verčiau pasiūlyk šį tą daugiau, ne vien nuojautą, Rėjau, jei nori, kad pradėčiau tyrimą.

– Prieš pat atrandant kūną, Ličas aiškiai tyčia į mane atsitrenkė.

– Na ir kas? – pasiteiravo viršininkas.

– Jis avėjo naujutėlaičius sportbačius.

– Kokia peršasi išvada?

– Aš pastebėjau, kad rungtynių pradžioje Ličas avėjo mėlynus kalėjimo sportinius batus, tad kodėl pabaigoje ant jo kojų atsirado nauji *Adidas* sportbačiai? Čia kažkas ne taip.

– Kad ir kaip žaviuosi tavo pastabumu, Rėjau, tokiu menku įrodymu neįtikinsi manęs pradėti tyrimą.

– Jo plaukai buvo drėgni.

– Rėjau, – kreipėsi viršininkas, – mes turime dvi galimybes. Arba pripažįstame gydytojo išvadą ir pateikiame Vidaus reikalų ministerijai patvirtinimą, jog įvyko savižudybė, arba kviečiame policiją ir prašome pradėti oficialų tyrimą. Jei renkamės antrąjį variantą, man reikia šiokio tokio rimtesnio pagrindo už šlapius plaukus ir naujų sportbačių porą.

– Bet jeigu Ličas...

– Pirmiausiai būsime paklausti, kodėl, žinodami apie Ličo grasinimus Kartraitui, tą pačią dieną nerekomendavome perkelti jo į kitą kalėjimą.

Kažkas negarsiai pabarbeno į duris.

– Užeikit, – pakvietė kalėjimo viršininkas.

– Atleiskite už sutrukdymą, – pradėjo sekretorė, – bet pamaniau, norėsite tuojau pat pamatyti, – ji padavė viršininkui liniuoto kalėjimo popieriaus lapą.

Jis du kartus perskaitė trumpą raštelį, o tada padavė lapą Paskui.

– Štai ką vadinu įrodymais, – pareiškė kalėjimo viršininkas.

Peinui vedžiojant klientą po prabangius apartamentus Meifere, suskambo telefonas. Paprastai bendraudamas su potencialiu klientu

jis neatsiliepinėdavo į skambučius, tačiau pamatęs ekranėlyje Spenserio vardą akimirkai atsiprašė ir išėjo į kitą kambarį pašnekėti.

– Geros naujienos, – pranešė Kreigas. – Kartraitas negyvas.

– Negyvas?

– Nusižudė – rastas pasikoręs duše.

– Iš kur žinai?

– Parašyta septynioliktame *Evening Standard* puslapyje. Jis netgi paliko pomirtinį laiškelį, taigi mūsų problemos baigėsi.

– Nesibaigė, kol egzistuoja įrašas, – priminė Peinas.

– Niekas nesusidomės įrašu, kuriame vienas negyvėlis šneka apie kitą.

Pro atsivėrusias kameros duris įėjo Paskas. Kurį laiką tylėdamas žiūrėjo į Denį. Denis pakėlė akis nuo dienoraščio; skaitė kaip tik apie tą dieną, kai įvyko Niko pašnekesys su Herstu iš Lygtinio paleidimo komisijos. Tą pačią dieną buvo atmesta jo apeliacija. Tą dieną jis nusiaubė kamerą ir pateko į izoliatorių.

– Ką gi, vyrukai, čiupkit maistą ir prie darbų. Beje, Monkrifai, užjaučiu dėl tavo draugo Kartraito. Tiesą sakant, niekad nemaniau, kad jis buvo kaltas.

Denis stengėsi sugalvoti tinkamą atsakymą, bet Paskas jau rakino kitos kameros duris.

– Jis žyno, – tyliai sušnibždėjo Didysis Alas.

– Vadinasi, mums galas, – atsiliepė Denis.

– Nemanau, – paprieštaravo Didysis Alas. – Dėl kaži kokių priežasčių jisai palaiko savižudybės versiją, be to, lažinuos, ka ne jam vienam kylo abejonių. Tiesa, Nikai, kas tave pryvertė apsigalvot?

Denis pervertė atgal kelis dienoraščio lapus ir perskaitė: „Jei tik galėčiau pasikeisti vietomis su Deniu, taip ir padaryčiau. Jis laisvės nusipelnė kur kas labiau nei aš."

35

Stengdamasis neatkreipti niekieno dėmesio, Denis stovėjo kapinių pakrašty, tuo metu tėvas Maiklas iškėlęs dešinę ranką peržegnojo susirinkusiuosius.

Kalėjimo viršininkas patenkino Niko prašymą dalyvauti Denio Kartraito laidotuvėse Šventosios Marijos bažnyčioje, Bovyje. O analogišką Didžiojo Alo pageidavimą atmetė, kadangi pastarajam dar liko kalėti mažiausiai keturiolika mėnesių, ir tai tik tuo atveju, jei bus nuspręsta jį paleisti lygtinai.

Automobiliui įsukus į Mail Endo kelią, Denis žvelgė pro langą į pažįstamus vaizdus. Pravažiavo savo mėgstamą užkandinę, barą *Crown and Garter* ir *Odeon*, kur juodu su Bete kiekvieną penktadienio vakarą sėdėdavo paskutinėje eilėje. Kai sustojo prie šviesoforo šalia Klemento Etlio mokyklos, jis sugniaužė kumščius pagalvojęs apie veltui iššvaistytus metus.

Važiuodamas pro Vilsono automobilių dirbtuves stengėsi nežiūrėti, bet nesusiturėjo. Mažame kiemelyje bemaž nebuvo matyti gyvybės ženklų. Vien šviežias dažų sluoksnis vargiai ką įtikins nusipirkti naudotą automobilį iš Vilsono. Denis atkreipė dėmesį į Mončio Hjuzo dirbtuves kitapus gatvės: kelios žvilgančių *mersedesų* eilės ir dailiai pasipuošęs pardavėjas, dalijantis spinduliuojančias šypsenas.

Kalėjimo viršininkas priminė Monkrifui, jog nors kalėti jam likusios tik penkios savaitės, jį nuolat privalės lydėti du pareigūnai. Jeigu sumanysiąs nesilaikyti nustatytų apribojimų, viršininkas nedelsdamas praneš lygtinio paleidimo tarybai, kuri anuliuotų savo sprendimą ir jam tektų kalėti dar penkerius metus.

– Bet jūs viską jau žinote, – pastebėjo Maiklas Bartonas, – kadangi tų pačių suvaržymų privalėjote laikytis vykdamas į tėvo laidotuves prieš porą mėnesių.

Denis nieko nepasakė.

Viršininko suvaržymai Deniui buvo netgi parankūs, kadangi jis neturėjo teisės bendrauti su Kartraito šeima, draugais bei kitais visuomenės nariais. Už kalėjimo sienų jis apskritai negalėjo kalbėtis su niekuo daugiau, išskyrus lydinčius pareigūnus. Galimybė praleisti dar penkerius metus Belmarše puikiai padėjo įsidėmėti apribojimus.

Paskas ir Dženkinsas stovėjo abipus Denio šiek tiek atokiau nuo karstą apsupusių artimųjų. Denis nudžiugo pasimatavęs Niko drabužius, tarytum pasiūtus jam pačiam – na, nebent kelnės galėjo būti coliu ilgesnės; ir nors jis niekad anksčiau nedėvėjo skrybėlės, šiuo atveju ji puikiai pasitarnavo slėpdama veidą nuo smalsių žvilgsnių.

Tėvui Maiklui kalbant įžanginę maldą Denis nužvelgė susirinkusiuosius, kurių susidarė gerokai daugiau nei tikėjosi. Išblyškusi jo motina atrodė visai sunykusi, lyg būtų verkusi ištisas dienas, o Betė nepaprastai sulyso ir suknutė, kurią puikiai prisiminė, dabar karojo laisva, nė kiek nebepabrėždama grakščios jos figūros. Tik dvejų metukų jųdviejų dukrelė Kristė nesuvokė, kas čia vyksta, ir ramiausiai žaidė šalia mamos; mažylė su tėčiu bendravo labai trumpai, susitikimus skirdavo mėnesio pertraukos, taigi veikiausiai jį jau užmiršo. Denis vylėsi, jog vienintelis tėvo prisiminimas Kristei nesisies su kalėjimu.

Denis susijaudino pamatęs šalia Betės galvą panarinusį jos tėvą bei artimiesiems už nugarų stovintį aukštą elegantišką vyruką juodu kostiumu: lūpos kietai sučiauptos, akyse rusena pyktis. Ūmai pasijuto kaltas neatsakęs į Alekso Redmeino laiškus, gautus po apeliacinio teismo.

Baigęs giedoti maldas tėvas Maiklas nuleidęs galvą patylėjo ir pradėjo atsisveikinimo žodį.

– Denio Kartraito mirtis – tai šių laikų tragedija, – žvelgdamas į karstą ištarė kunigas parapijiečiams. – Jaunas žmogus pasiklydo šiame gyvenime ir nebeištvėręs sunkumų pakėlė prieš save ranką. Tiems, kurie gerai pažinojo Denį, vis dar sunku patikėti, jog toks švelnus, atidus jaunuolis galėjo įvykdyti menkiausią nusikaltimą, o ką jau kalbėti apie geriausio bičiulio nužudymą. Deja, daugumai iš mūsų, – jis dirstelėjo į niekuo dėtą konsteblį, stovintį prie bažnyčios durų, – vis dar peršama nuomonė, esą policija areštavusi tikrą nusikaltėlį, – keli susirinkusieji

aplink kapo duobę pradėjo ploti. Denis nuoširdžiai pasidžiaugė matydamas, jog ir Betės tėvas plojo kartu su kitais.

Tėvas Maiklas pakėlė galvą.

– Tačiau nuo šiol prisiminkime sūnų, jauną tėvą, talentingą vadovą ir sportininką, kuris, daugelio mūsų įsitikinimu, būtų išgarsinęs savo vardą toli už Bovio ribų, – vėl nuskambėjo plojimai. – Bet Viešpaties keliai mums nežinomi ir ne tokia buvo Jo valia, Dieviškasis Tėvas nusprendė pasikviesti mūsų sūnų iš šio pasaulio, idant likusias dienas jis praleistų dangaus karalystėje, – kunigas apšlakstė šventu vandeniu kapą ir karstą leidžiant į žemę užgiedojo: „Amžinąjį atilsį duok mirusiam Deniui, Viešpatie."

Jaunimo chorui užtraukus „Simeono giesmę", tėvas Maiklas, Betė bei Kartraitų šeima suklaupė šalia kapo. Aleksas Redmeinas ir dar keli laidotuvininkai laukė savo eilės pareikšti paskutinę pagarbą. Aleksas nuleido galvą tarsi melsdamasis, bet ištarė žodžius, kurių neišgirdo nei Denis, nei kas nors kitas: „Aš sugrąžinsiu tau gerą vardą, kad galėtum ilsėtis ramybėje."

Pareigūnai neleido Deniui pajudėti, kol neišsiskirstė visi laidotuvių dalyviai, kartu ir Betė su Kriste, kurios nė sykio net nedirstelėjo jo pusėn. Kai Paskas galų gale grįžtelėjo į Monkrifą pasakyti, jog metas važiuoti, pamatė šį apsiašarojusį. Denis norėjo paaiškinti, kad jį sugraudino ne tik bičiulio Niko netektis, bet ir žmogui retai suteikiama privilegija patirti, kaip stipriai jį myli visi artimieji.

36

Kiekvieną laisvą minutę Denis skaitė Niko dienoraštį, kol galiausiai pasijuto žinąs apie velionį bičiulį visut viską.

Didysis Alas, dar prieš karo lauko teismą ir Belmaršą ištarnavęs kartu su Niku penkerius metus, galėjo užpildyti kelias spragas, pamokyti Denį, kaip turėtų reaguoti, jei netyčia kur nors susidurtų su „Kamerono kalniečių" karininku, bei paaiškinti, kaip atpažinti pulko kaklaraištį iš už trisdešimties žingsnių. Jie nuolat aptarinėjo, ką Nikas padarytų pirmiausiai, vos išėjęs iš kalėjimo.

– Garantuotai važiuotų tiesiai į Škotiją, – tikino Didysis Alas.

– Bet aš teturėsiu keturiasdešimt penkis svarus ir geležinkelio bilietą.

– Ponas Manras padės tau išsikapstyt. Neužmiršk, Nikas sakė, jog tu jo vietoj susitvarkytum geriau.

– Bet juk aš – ne Nikas.

– Tu – Nikas, – paprieštaravo Didysis Alas. – Kirpėjas ir pats Nikas padirbėjo kaip reikiant, taigi Manras nepridarys sunkūmų. Tiesiog pasistenk, kad pyrmą kartą tave pamatęs...

– Antrą kartą.

– Bet jis kalbėjo su Niku tik valandą ir tikėsis pamatyt serą Nikolą Monkrifą, o ne kažkokį niekad neregėtą vyruką. Kur kas didesnė problema – ką daryt paskui.

– Iškart vyksiu atgal į Londoną, – nusprendė Denis.

– Tada pasistenk nesiartyt prie Ist Endo.

– Milijonai Londono gyventojų nė sykio nesilankė Ist Ende, – emocingai tarstelėjo Denis. – Ir nors tiksliai nežinau, kur yra Boltono gatvė, neabejoju, jog gerokai į vakarus nuo Bovio.

– O ką veiksi sugrįžęs į Londoną?

– Sudalyvavęs savo paties laidotuvėse ir pamatęs, kaip kenčia Betė, pajutau dar didesnį ryžtą visam pasauliui įrodyti, kad ne aš nužudžiau jos brolį.

– Primena tą prancūzą, apie katrą man pasakojai – koks ten jo vardas?

– Edmonas Dantesas, – priminė Denis. – Kaip ir jis, aš nenurimsiu, kol neatkeršysiu tiems, kurių apgavystė sugriovė man gyvenimą.

– Ruošies visus nugalabyt?

– Ne, būtų pernelyg lengva. Juos, kaip sakė Diuma, turi ištikti „likimas, baisesnis už mirtį". Turėjau pakankamai laiko apmąstyti, kaip ir ką darysiu.

– Turbūt reiktų į tą sąrašą įtraukt ir Ličą, – pastebėjo Didysis Alas.

– Ličą? Kodėl turėčiau dėl jo sukti galvą?

– Nes man atrodo, kad Niką nužudė Ličas. Vis galvojau ir galvojau, kurių galų jam kartis, kai po šešių savaičių turėjo išeiti į laisvę?

– Tačiau dėl ko Ličas turėtų žudyti Niką? Juk jei jis su kuo ir pykosi, tai nebent su manimi.

– Ne Niką jis ir medžiojo, – atsiliepė Didysis Alas. – Neužmiršk, tu saugojai Niko sidabrynę grandinėlę, laikrodį ir žiedą, kol jisai prausėsi.

– Bet tuomet išeina...

– Ličas nužudė ne tą.

– Jis negalėjo geisti mano mirties vien dėl to, kad paprašiau grąžinti knygą.

– Dėl tos knygos jisai vėl atsidūrė izoliatoriuj.

– Manai, jam čia pakankama priežastis nužudyti žmogų?

– Turbūt ne, – sutiko Didysis Alas, – bet kaži ar Kreigas panorėjo mokėt už netikrą kasetę. Ir dar abejoju, ar tu esi viens iš ponūlio Hageno numylėtinių.

Denis stengėsi negalvoti apie tai, jog galėjo nesąmoningai prisidėti prie Niko žūties.

– Bet nesigriaužk, Nikai. Tu tik išeik iš čia, o Liču aš pasirūpysiu, nors nieko baisesnio už mirtį neplanuoju.

Spenseriui Kreigui nereikėjo žiūrėti į valgiaraštį savo pamėgtame restorane. Administratorius įprato jį čia matyti su skirtingomis moterimis – kartais per savaitę pakeisdavo dvi ar tris.

– Atleisk, vėluoju, – atsiprašė Sara sėsdamasi priešais. – Klientas užlaikė.

– Tu per daug dirbi, – pastebėjo Kreigas. – Kita vertus, visuomet tokia buvai.

– Tasai žmogus visada susitaria dėl valandos, o paskui tikisi, kad skirsiu jam visą likusią dieną. Nė neturėjau kada sugrįžti namo ir persirengti.

– Niekad nebūčiau pagalvojęs, – patikino Kreigas. – Beje, balta palaidinė, juodas sijonas ir juodos kojinės – kerintis derinys.

– Matau, nepraradai savo žavesio, – tarstelėjo Sara paimdama meniu.

– Maistas čia nuostabus, – pakomentavo Kreigas. – Galiu parekomenduoti...

– Vakare aš visuomet valgau tik vieną patiekalą, – pasakė Sara. – Čia viena iš mano auksinių taisyklių.

– Prisimenu tavo auksines taisykles dar nuo Kembridžo laikų, – atsiliepė Kreigas. – Jos tau padėjo baigti aukščiausio lygio universitetą, o aš pasitenkinau aukštesnės pakopos studijomis žemesniajame.

– Bet tau puikiai sekėsi boksas, jei neklystu, – priminė Sara.

– Kokia puiki tavo atmintis.

– Nustebo Raudonkepurė. Tiesa, kaip laikosi Laris? Po premjeros jo nemačiau.

– Ir aš ne, – atsakė Kreigas. – Dabar jo vakarai užimti, neturi kada pramogauti.

– Tikiuosi, nelabai kremtasi dėl pagiežingų recenzijų.

– Kodėl turėtų? Aktoriai panašūs į baristerius – jiems svarbi tik prisiekusiųjų nuomonė. Man visiškai nusispjaut, ką mano teisėjas.

Prie stalelio prisiartino padavėjas.

– Aš norėčiau saulažuvės, – paprašė Sara, – bet prašyčiau be padažo.

– Man kepsnį, mažai apkeptą, su krauju, – užsisakė Kreigas ir grąžinęs padavėjui meniu vėl atsisuko į Sarą.

– Malonu tave matyti po tiekos laiko, – tarstelėjo jis. – Juolab kad išsiskyrėm ne visai gražiuoju. *Mea culpa.**

– Dabar mudu abu šiek tiek vyresni, – atsakė Sara. – Beje, ar kartais neketini tapti jauniausiu savo kartos karališkuoju advokatu?

Atsivėrus durims Denis ir Didysis Alas gerokai nustebo, nes vos prieš valandą visos kameros buvo užrakintos.

– Tu pateikei raštišką prašymą susitikti su kalėjimo viršininku, Monkrifai.

– Taip, pone Paskai, – atsiliepė Denis, – jei tik įmanoma.

– Jis skirs tau penkias minutes rytoj aštuntą ryto, – durys užsitrenkė be jokių papildomų paaiškinimų.

– Kasdien vys labiau panašėji į Niką, – pastebėjo Didysis Alas. – Jei varysi taip ir toliau, aš tuoj imsiu atidavinėti tau pagarbą ir vadynt seru.

– Vykdykit, seržante, – atsiliepė Denis.

Didysis Alas nusikvatojo, o paskui paklausė:

– Dėl ko užsygeidei susitykt su viršininku? Neapsigalvosi?

– Ne, – atsakė Denis ekspromtu sukurpdamas atsakymą. – Tarp besimokančiųjų yra du vyrukai, kuriems būtų naudinga gyventi vienoje kameroje, kadangi studijuoja tą patį dalyką.

– Ale už skyrstymą į kameras atsakyngas Dženkinsas. Kodėl nepasišnekėjai su juo?

– Galėjau ir su juo, bet yra dar viena problema, – atsiliepė Denis stengdamasis sugalvoti tą problemą.

– Įdomu kokia, – neatlyžo Didysis Alas.

– Juodu abu prašė bibliotekininko vietos. Ketinu pasiūlyti kalėjimo viršininkui ateityje skirti du bibliotekininkus, nes priešingu atveju vieno iš jų, ko gero, laukia korpuso valytojo dalia.

* *Mea culpa* – mano kaltė *(lot.)*.

– Neblogas mėgynimas, Nikai, bet negi manai, kad patikėsiu tokiais skiedalais?

– Manau, – tarstelėjo Denis.

– Jeigu ketini apmulkint seną kareivį, pasiruošk visiem netikėtūmam ir visada gerai apgalvok savo pasaką.

– Na, o jei tavęs paklaustų, dėl ko norėjai susitikti su viršininku, ką pats atsakytum?

– Ne tavo reikalas.

– Ar galėčiau pavėžėti tave namo? – paklausė Kreigas padavėjui grąžinus jo kredito kortelę.

– Tik tuomet, jei neteks sukti iš kelio, – atsakė Sara.

– Viliuosi, kad mudviem pakeliui, – ėmė vaidinti tobulai išmoktą vaidmenį Spenseris.

Sara pakilo, bet nieko nepasakė. Kreigas nulydėjo ją iki durų ir padėjo apsirengti, paskui paėmė už alkūnės ir per gatvę nusivedė prie savo *Porsche*, atidaręs keleivio dureles pasigėrėjo merginos kojomis jai lipant vidun.

– Čeinio takas? – paklausė.

– Iš kur žinai? – nusistebėjo Sara segdamasi saugos diržą.

– Laris pasakė.

– Bet juk minėjai...

Kreigas įjungė variklį, keletą sekundžių paburzgino ir raute rovė į priekį. Posūkyje staigiai kryptelėjo vairą priversdamas Sarą pasvirti jo pusėn. Kairė Spenserio ranka nuslydo jai ant šlaunies. Mergina švelniai nustūmė ranką.

– Atsiprašau, – tarstelėjo Kreigas.

– Nieko tokio, – atsiliepė Sara, bet nustebo, kai tą pačią gudrybę jis pakartojo ties antru posūkiu. Šįkart pastūmėjo ranką tvirčiau. Daugiau Kreigas nemėgino nieko iškrėsti ir visą kelią šnekėjo apie šį bei tą, kol galiausiai sustojo prie jos buto Čeinio take.

Sara atsisegė diržą tikėdamasi, jog Kreigas išlipęs atidarys dureles, bet šis pasilenkė ir pamėgino ją pabučiuoti. Sarai kryptelėjus galvą

Spenserio lūpos tenuslydo jos skruostu. Kreigas stipriai apkabinęs merginą per juosmenį prisitraukė prie savęs, toji stengėsi jį atstumti, tik buvo pamiršusi, kad jis stiprus. Spenseris nusišypsojo ir vėl ėmė lįsti bučiuotis. Ji apsimetė pasiduodančia, palinko jo pusėn, o tada krimstelėjo jam į liežuvį.

– Kale tu! – sušvokštė staigiai atšlijęs Kreigas.

Pasinaudojusi proga Sara skubiai atsidarė dureles ir vargais negalais išsikepurnėjusi iš *Porsche* atsisuko į jį:

– Labai klydau vildamasi, kad pasikeitei, – piktai rėžusi užtrenkė dureles, tad nebeišgirdo jo atsako:

– Ir kam aš varginausi? Juk ir anąsyk lovoje nebuvai ypatinga.

Paskas nuvedė jį į viršininko kabinetą.

– Apie ką norėjai pasišnekėti, Monkrifai? – paklausė Bartonas.

– Turiu subtilų reikalą, – atsakė Denis.

– Aš klausau.

– Reikalas susijęs su Didžiuoju Alu.

– Kuris, jei neklystu, buvo tavo pulko seržantas?

– Teisingai, pone, todėl ir jaučiuosi šiek tiek už jį atsakingas.

– Suprantama, – įsiterpė Paskas. – Išbuvai čia ketverius metus, taigi žinome, kad nesi skundikas ir linki Kranui paties geriausio. Taigi sakyk.

– Netyčia nugirdau rimtą Didžiojo Alo ir Ličo kivirčą, – prabilo Denis. – Aišku, galbūt reaguoju pernelyg jautriai, vis dėlto būdamas šalia galiu valdyti padėtį, tačiau jei Didžiajam Alui kas nors atsitiks, kai išvyksiu, jausiuosi dėl to kaltas.

– Ačiū, kad perspėjai, – padėkojo viršininkas. – Mudu su ponu Pasku jau svarstėme, kur reiks dėti Kraną tau išėjus į laisvę. Jeigu jau esi čia, Monkrifai, – tęsė Bartonas, – ar nesi numatęs, kas po tavęs galėtų tapti bibliotekininku?

– Yra du vyrukai, Sedžvikas ir Poteris, kurie abu sugebėtų atlikti šį darbą. Aš paskirčiau juos abu.

– Iš tavęs išeitų neblogas kalėjimo viršininkas, Monkrifai.

– Ko gero, nepakaktų kvalifikacijos.

Denis pirmą kartą išgirdo Bartoną ir Paską juokiantis. Viršininkas linktelėjo, Paskas atidarė duris ketindamas palydėti Monkrifą į darbą.

– Pone Paskai, gal galėtumėt pasilikti minutėlei. Monkrifas neabejotinai ras kelią į biblioteką ir be jūsų pagalbos.

– Klausau, viršininke.

– Kiek dar Monkrifui liko kalėti? – paklausė Bartonas, kai Denis išėjęs uždarė duris.

– Dešimt dienų, pone.

– Tuomet turime sparčiai suktis, jei ketiname išgyvendinti Ličą.

– Norėčiau pasiūlyti alternatyvą, pone, – pareiškė Paskas.

Hjugas Monkrifas susimąstęs šaukšteliu pramušė virtą kiaušinį. Jo žmona Margareta prie kito stalo galo skaitė *Scotsman*. Laikydamiesi per ilgus metus nusistovėjusios tradicijos pusryčių metu juodu nedaug tesišnekėdavo.

Hjugas jau bemaž peržiūrėjo rytinį paštą. Rado laišką iš vietinio golfo klubo, iš Kaledonijos draugijos, keletą reklamų, kurias išsyk atidėjo į šalį, kol galiausiai pamatė lauktąjį voką. Sviesto peiliu jį atplėšė, išėmė laišką ir, kaip visuomet, dirstelėjo į parašą puslapio apačioje: Desmondas Galbraitas. Palikęs nepaliestą kiaušinį Hjugas ėmė gilintis į savojo advokato rekomendacijas.

Iš pradžių šypsojosi, bet paskutinę pastraipą perskaitė jau suraukęs antakius. Desmondas Galbraitas patvirtino, jog po Hjugo brolio laidotuvių jo sūnėnas seras Nikolas susitiko su solisitoriumi. Freizeris Manras kitą rytą paskambino Galbraitui, tačiau nė neužsiminė apie įkeistą nekilnojamąjį turtą. Taigi Galbraitas supratęs, jog seras Nikolas neketina užginčyti Hjugo teisės į du milijonus svarų sterlingų, pasiskolintus užstačius du jo senelio namus. Hjugas nusišypsojo, nukėlė kiaušinio viršūnėlę ir įsidėjo pirmąjį kąsnį. Teko ilgokai įkalbinėti brolį Angą, kol galiausiai šis sutiko įkeisti dvarą ir namą Londone nepasikonsultavęs su Niku, juolab kad Freizeris Manras patarinėjo priešin-

gai. Kai gydytojas pranešė, esą broliui beliko gyventi vos porą savaičių, Hjugas turėjo suktis itin sparčiai.

Išėjęs į atsargą Angas įjunko kilnoti stiklelį. Hjugas reguliariai traukdavo į Danbrouti Holą išmesti su broliu burnelės, iš kur išeidavo tik buteliui ištuštėjus. Pasisėdėjimų pabaigoje Angas būdavo pasiryžęs pasirašyti kiekvieną panosėn pakištą dokumentą: pirmiausiai retai belankomo namo Londone įkaitinį raštą, o paskui ir dvaro, kurį, kaip patikino Hjugas, verkiant reikėjo remontuoti. Galų gale įkalbėjo Angą nutraukti dalykinius santykius su Freizeriu Manru, mat šis, Hjugo manymu, darė broliui pernelyg didelę įtaką.

Šeimos reikalus Hjugas pavedė Desmondui Galbraitui, kuris tvirtai tikėjo įstatymo raide ir nė per nago juodymą nesidomėjo jo dvasia.

Galiausiai Hjugas pasiekė pergalę – Angas pasirašė testamentą ir vos po keleto dienų paliko šį pasaulį. Dokumentą patvirtino magistrato pareigūnas, lyg tyčia priklausantis vietiniam golfo klubui ir einantis klebono pareigas.

Sužinojęs ankstesniojo brolio testamento turinį, kuriuo Angas bemaž visą turtą paliko vieninteliam sūnui Nikolui, jis suplėšė dokumentą ir stengėsi neparodyti apėmusio palengvėjimo, kai brolis numirė likus keletui mėnesių iki Niko kalėjimo termino pabaigos. Tėvo ir sūnaus susitikimas bei susitaikymas nieku gyvu nederėjo prie jo planų. Vis dėlto Galbraitui nepavyko išgauti iš Manro dar ankstyvesnio sero Aleksandro testamento, mat senasis solisitorius korektiškai pabrėžė dabar atstovaująs pagrindiniam paveldėtojui serui Nikui Monkrifui.

Sudorojęs pirmąjį kiaušinį Hjugas dar sykį perskaitė susiraukti privertusią Galbraito laiško pastraipą ir nusikeikė sulaužydamas nusistovėjusią tvarką ir priversdamas žmoną pakelti nustebusias akis nuo laikraščio.

– Nikas tvirtina nieko nežinąs apie senelio paliktą raktą. Kaip gali šitaip būti, kai visi matėme jį nešiojant tą prakeiktą daiktą ant kaklo?

– Per laidotuves jis buvo be grandinėlės, – pastebėjo Margareta. – Apžiūrėjau kuo atidžiausiai, kai atsiklaupė melstis.

– Manai, jis žino, nuo ko tasai raktas? – pasiteiravo Hjugas.

– Turi žinoti, – atsakė Margareta, – bet gali nenutuokti, kur ieškoti užrakto.

– Tėvas tiesiog privalėjo mums atskleisti, kur paslėpė kolekciją.

– Prieš tėvo mirtį judu ne per geriausiai sutarėte, – priminė Margareta. – O Angą jis laikė silpnavaliu ir per dideliu buteliuko mėgėju.

– Teisybė, tačiau rakto mįslė vis tiek neįminta.

– Galbūt atėjo metas imtis veiksmingesnės taktikos.

– Ką turi omeny, senut?

– Manau, liaudiškai tariant, reikia „prisegti uodegą“. Vos Nikui išėjus į laisvę, imsime jį sekti. Jeigu vyrukas žino, kur paslėpta kolekcija, nuves mus tiesiai prie jos.

– Bet aš nė nežinau, kaip... – pradėjo Hjugas.

– Nesuk dėl to galvos, – nuramino Margareta. – Palik viską man.

– Kaip pasakysi, senut, kaip pasakysi, – sutiko Hjugas, atakuodamas antrąjį kiaušinį.

37

Denis gulėjo ant žemutinio gulto mąstydamas apie viską, kas nutiko po Niko mirties. Niekaip negalėjo užmigti, nors Didysis Alas šįkart neknarkė. Žinojo – paskutinioji naktis Belmarše bus tokia pat ilga kaip ir pirmoji. Dar viena naktis, kurios niekada neužmirš.

Per pastarąsias dvidešimt keturias valandas keli pareigūnai ir kaliniai užsuko atsisveikinti bei palinkėti sėkmės, tokiu būdu patvirtindami, kaip gerbė ir mėgo Niką.

O Didysis Alas neknarkė, nes praėjusį rytą buvo išgabentas iš Belmaršo ir perkeltas į Veilando kalėjimą Norfolke, kol Denis ruošėsi egzaminams Niko vardu. Denio dar laukė matematikos užduotys, deja, anglų egzamino teko atsisakyti, kadangi Nikas nesiruošė jo laikyti. Po pietų sugrįžęs į kamerą Didžiojo Alo neberado nė ženklo, tarsi šis niekada nė nebūtų čia gyvenęs. Netgi neturėjo progos atsisveikinti.

Didysis Alas neabejotinai jau suprato, apie ką Denis šnekėjosi su kalėjimo viršininku ir, aišku, kaip reikiant pasiuto. Bet Denis žinojo: bičiulis aprims įsikūręs „C“ kategorijos kalėjime, kur kiekvienoje kameroje stovi televizorius, maistas bemaž valgomas, galima lankytis neperpildytoje sporto salėje, o svarbiausia už kameros ribų leidžiama būti keturiolika valandų per parą. Ličas irgi dingo, bet niekas nežinojo kur, be to, nelabai kam ir rūpėjo, kad imtų itin domėtis.

Pastarosiomis savaitėmis Denis pradėjo patylom kurti planą, kuris ir liko tik jo mintyse, nes nedrįso nė žodelio perkelti ant popieriaus. Jei kas nors jį demaskuotų, būtų pasmerktas dar dvidešimčiai metų sėdėti pragare. Galiausiai jis užsnūdo.

Vėl nubudo. Pirmiausiai pagalvojo apie Bernį, Kreigo ir apsišaukėlių muškietininkų pagrobtą iš jo gyvenimo. Paskui prisiminė Niką, kurio dėka gavo antrą progą. Galiausiai mintys ėmė suktis apie Betę,

ir teko dar sykį įsisąmoninti, jog priimtas sprendimas visiems laikams užkirs kelią pas mylimąją.

Pradėjo mąstyti apie rytdieną. Susitikęs su Freizeriu Manru ir pamėginęs išspręsti skubiausias Niko problemas Škotijoje, sugrįš į Londoną ir pradės vykdyti planą, kuriamą jau šešetą savaičių. Galimybę susigrąžinti gerą vardą Denis vertino realistiškai, tačiau niekas nesumažins jo ryžto ieškoti kitokio teisingumo, kurį Biblija vadina atpildu, o Edmonas Dantesas papraščiau – kerštu. Kaip pavadinsi, taip nepagadinsi. Jis vėl užmigo.

Nubudo. Jis tykins prie savo aukų lyg laukinis žvėris, iš tolo stebės juos atsipalaidavusius įprastoje aplinkoje: Spenserį Kreigą – teismo salėje, Džeraldą Peiną – Meifero biuruose, o Lorensą Davenportą – ant scenos. Paskutinįjį muškietininką, Tobį Mortimerį, ištiko šiurpi mirtis, sunkesnės bausmės nė pats nebūtų sugalvojęs. Bet pirmiausiai reikia nuvykti į Škotiją, susitikti su Freizeriu Manru ir išlaikyti pirmąjį išmėginimą. Jei suklups ties pirmąja kliūtimi, dar nė savaitei nepasibaigus sugrįš į Belmaršą. Denis užmigo.

Dar sykį nubudo. Ankstyvo ryto saulė nubraižė mažutį šviesos kvadratą ant kameros grindų, bet net ir žvelgdamas į jį negalėjo užmiršti esąs kalėjime – ant šaltų pilkų akmenų aiškiai išryškėjo grotos. Vieversys linksma giesmele suskato sveikinti aušrą, bet tuojau pat nuskrido tolyn.

Denis nusitraukė žalio nailono antklodę, nuleido basas kojas ant grindų ir nušlepsėjo prie mažos praustuvės. Prisileidęs drungno vandens rūpestingai nusiskuto. Paskui, naudodamasis menku muilo gabalėliu, nusiprausė svarstydamas, kiek dar laiko odos porose išsilaikys kalėjimo tvaikas.

Nuodugniai save apžiūrėjo plieniniame veidrodėlyje viršum kriauklės. Visos kūno dalys, kurias pavyko pamatyti, atrodė švarios. Jis paskutinį sykį apsivilko kalėjimo drabužius: trumpikes, mėlynai ir baltai dryžuotus marškinius, džinsus, pilkas kojines bei Niko sportinius batelius. Atsisėdęs ant lovos krašto ėmė laukti pasirodančio Pasko, žvanginančio raktais ir pasisveikinančio įprastais žodžiais: „Pirmyn, vyruti, kulniuosim į darbą." Šiandien bus kitaip. Jis laukė.

Galų gale spynoje pasisuko raktas, pasirodė plačiai besišypsantis Paskas.

– Labas rytas, Monkrifai, – pasisveikino. – Nagi, mikliai paskui mane. Metas pasiimti iš sandėlio asmeninius daiktus. O paskui – keliauk sau sveikas ir palik mus ramybėje.

Jiems beeinant koridoriumi neskubriu kalėjimo žingsniu Paskas vėl pradėjo kalbą:

– Oras taisosi. Tavęs laukia puiki dienelė, – tarsi Denis ketintų praleisti laisvadienį pajūryje.

– Kaip galėčiau nuo čia nusigauti iki Kings Kroso? – pasiteiravo Denis to, ko Nikas galėjo nežinoti.

– Važiuok traukiniu nuo Plamstido stoties iki Kenono gatvės, paskui metro iki Kings Kroso, – patarė Paskas juodviem jau priėjus sandėlį. Pareigūnas pabeldė į dvigubas duris, ir po akimirkos sandėlininkas jas atidarė.

– Labas rytas, Monkrifai, – pasisveikino Vebsteris. – Turbūt laukei šios dienos pastaruosius ketverius metus? – Denis neatsakė. – Paruošiau tavo daiktus, – tęsė Vebsteris paimdamas nuo lentynos du pilnus plastikinius maišus ir padėdamas ant stalo. Paskui kažkur nuėjo ir sugrįžo nešinas dideliu odiniu lagaminu, apdulkėjusiu, paženklintu juodais inicialais N. A. M. – Dailus daikčiukas, – pastebėjo. – O ką reiškia toji „A“?

Denis niekaip neįstengė prisiminti, ar čia pirmoji Ango, Niko tėvo vardo raidė, ar Aleksandro – jo senelio.

– Judinkis, Monkrifai, – paragino Paskas. – Negaliu visą dieną čia stovėti ir pliurpti.

Denis ryžtingai čiupo abu plastikinius maišus viena ranka, o odinį lagaminą kita, tačiau netrukus paaiškėjo, jog turi kas keli žingsniai stabčioti ir kaitalioti rankas.

– Norėčiau padėti, Monkrifai, – šnipštelėjo Paskas, – bet negaliu prarasti autoriteto.

Galų gale jie priėjo Denio kamerą. Paskas atrakino duris.

– Maždaug po valandos ateisiu tavęs pasiimti. Pirmiausiai turiu išsiųsti du vyrukus į Old Beilį, o paskui jau bus tavo eilė.

Denis paskutinį sykį žvelgė į užsitrenkiančias kameros duris.

Jis neskubėdamas atidarė lagaminą ir padėjo ant Didžiojo Alo lovos. Svarstė, kas šiąnakt nakvos šioj kameroj. Kai kas, kas šįryt stovės Old Beilyje vildamasis, jog prisiekusieji paskelbs jį nekaltu. Jis iškratė plastikinių maišų turinį ant lovos jausdamasis tarsi grobį apžiūrinėjantis plėšikas: du kostiumai, dienoraštyje vadinami vilnonėmis eilutėmis, treji marškiniai bei dveji odiniai batai – vieni juodi, kiti rudi. Denis pasirinko tamsų kostiumą, tą patį, kurį vilkėjo per savo laidotuves, kremo spalvos marškinius, dryžuotą kaklaraištį ir juodus batus, nepriekaištingai žvilgančius net ir po ketverių metų sandėlyje.

Denis Kartraitas atsistojo prieš veidrodį ir pažvelgė į serą Nikolą Monkrifą, karininką ir džentelmeną. Jautėsi lyg koks sukčius.

Sulankstęs kalėjimo drabužius, padėjo ant Niko lovos krašto. Vis dar laikė ją Niko lova. Paskui tvarkingai susikrovė į lagaminą kitus daiktus ir ištraukė iš palovio Niko dienoraštį bei Freizerio Manro korespondenciją – dvidešimt aštuonis laiškus, beveik išmoktus atmintinai. Susikrovus mantą ant stalo liko keli Niko asmeniniai daiktai ir Betės nuotrauka ant sienos. Denis atsargiai nulupo lipnią juostelę ir įkišo nuotrauką į šoninę lagamino kišenę, galiausiai jį užsegė ir pastatė prie kameros durų.

Atsisėdęs prie stalelio nužvelgė bičiulio daiktus ir užsisegė nediduką Niko laikrodėlį, ant kurio nugarėlės puikavosi įspausta data: 11.7.91 – senelio dovana dvidešimt pirmojo gimtadienio proga, paskui užsimovė aukso žiedą, paženklintą Monkrifų šeimos herbo ornamentu. Įsistebeilijus į juodą odinę piniginę jausmas, jog elgiasi kaip vagis, dar labiau sustiprėjo. Piniginėje rado septyniasdešimt svarų grynais ir *Coutts* banko čekių knygelę, ant kurios viršelio buvo nurodytas adresas Strando gatvėje. Denis įsikišo piniginę į vidinę kišenę, atgręžė plastmasinę kėdę į duris ir ėmė laukti Pasko. Buvo pasirengęs sprukti. Besėdėdamas prisiminė Niko pamėgtą parafrazę: kalėjime laikas nebėga kaip vanduo ir už pinigus jis čia ne vertesnis.

Denis pasikišo ranką po marškiniais ir palietė mažą raktelį ant grandinėlės, kuris netrukus turėjo jam atrakinti kalėjimo vartus. Išstudijavęs per tūkstantį dienoraščio puslapių apie raktelį nerado nė menkiausios užuominos. Jei Nikas ką nors ir žinojo, šią paslaptį nusinešė į kapą.

Visiškai kitoks raktas pasisuko spynoje ir atrakino kameros duris. Už durų stovėjo Paskas. Denis buvo pasirengęs išgirsti žodžius: „Puikus mėginimas, Kartraitai, bet nejaugi iš tiesų tikėjaisi visus apmausiąs?" Tačiau pareigūnas tepasakė:

– Laikas eiti, Monkrifai, pasiskubink.

Denis atsistojo, paėmė Niko lagaminą ir išėjo pro duris. Jis neatsigręžė nužvelgti kambario, kuriame praleido dvejus metus. Nužingsniavo paskui Paską įvijų laiptų link. Išeinant iš korpuso, jį švilpimu bei šūksniais palydėjo tie, kurie netrukus patys turėjo išeiti į laisvę, ir tie, kurie laisvės niekada neberegės.

Juodu patraukė toliau mėlynuoju koridoriumi. Denis jau spėjo užmiršti, kokia daugybė dvigubų grotuotų vartų skyrė „B" korpusą nuo registravimo skyriaus, kur prie rašomojo stalo jo laukė Dženkinsas.

– Labas rytas, Monkrifai, – linksmai pasisveikino pastarasis; jis vienokiu balsu kreipdavosi į atvykstančiuosius ir visiškai kitokiu išlydėdavo išeinančiuosius. Dženkinsas pažvelgė į didelę atverstą knygą. – Matau, per pastaruosius ketverius metus susitaupei du šimtus vienuolika svarų sterlingų, be to, dar gauni keturiasdešimt penkis svarus išeitinių kišenpinigių, taigi iš viso – du šimtus penkiasdešimt šešis, – jis lėtai, rūpestingai suskaičiavo pinigus ir padavė Deniui. – Pasirašyk čia, – parodė. Denis šį rytą jau antrą kartą išvedžiojo Niko pavardę ir įsidėjo pinigus į piniginę. – Ir dar gauni bilietą, suteikiantį teisę nemokamai traukiniu nuvažiuoti į pasirinktą šalies dalį. Suprantama, bilietas tik į vieną pusę, kadangi nenorime, kad čionai sugrįžtum.

Kalėjimo humoras.

Deniui dar sykį suklastojus parašą, Dženkinsas padavė traukinio bilietą į Danbroutą Škotijoje. Nieko nuostabaus, kad jo rašysena priminė Niko – juk ne kas kitas, o Nikas išmokė Denį rašyti.

– Ponas Paskas palydės tave iki vartų, – pasakė Dženkinsas žvilgterėjęs į parašą. – O aš tariu sudie, nes nujaučiu, jog daugiau nebepasimatysime. Gaila, bet nedaugeliui galiu taip pasakyti.

Denis paspaudė pareigūnui ranką, pasiėmė lagaminą ir įkandin Pasko patraukė iš registravimo skyriaus, nusileido laiptais žemyn ir išėjo į kiemą.

Juodu drauge pamažu perėjo pliką betoninę aikštelę, kur stovėjo kalėjimo furgonai bei darbuotojų automobiliai, kasdien įvažiuojantys ir išvažiuojantys pro vartus. Sargo būdelėje sėdėjo Deniui nė sykio nematytas pareigūnas.

– Pavardė? – paklausė nepakeldamas akių nuo paleidžiamųjų sąrašo.

– Monkrifas, – atsakė Denis.

– Numeris.

– CK4802, – išpoškino negalvodamas.

Pareigūnas pamažu braukė pirštu per lapą. Veide išryškėjo sumišimas.

– CK1079, – sušnibždėjo Paskas.

– CK1079, – pakartojo drebulio krečiamas Denis.

– Ak, štai, – pareigūno pirštas sustojo prie Monkrifo pavardės. – Pasirašyk čia.

Denis virpančia ranka išvedžiojo Niko parašą mažame langelyje. Pareigūnas pažvelgė į pavardę prie kalinio numerio, į nuotrauką, o paskui – į Denį. Jis akimirksnį delsė.

– Nestypsok čia, Monkrifai, – griežtai subarė Paskas, – kai kurių iš mūsų laukia darbo diena, tiesa, pone Tomkinsai?

– Taip, pone Paskai, – atsiliepė budėtojas ir skubiai spustelėjo raudoną mygtuką po stalu. Pirmieji masyvūs elektriniai vartai pradėjo vertis.

Denis išėjo iš būdelės vis dar neįsitikinęs, į kurią pusę teks pasukti. Paskas tylėjo.

Pirmiesiems vartams nuslydus į plyšį sienoje, Paskas galiausiai pratarė:

– Sėkmės, vaikine, tau jos prireiks.

Denis bičiuliškai pakratė jo ranką.

– Ačiū jums, pone Paskai, – padėkojo, – už viską.

Denis paėmė Niko lagaminą ir žengė į tuštumą tarp dviejų skirtingų pasaulių. Pirmieji vartai sugrįžo į vietą jam už nugaros, o po akimirkos ėmė vertis antrieji.

Denis Kartraitas vėl tapo laisvu žmogumi bei pirmuoju kaliniu istorijoje, sugebėjusiu pasprukti iš Belmaršo kalėjimo.

3

LAISVĖ

38

Niku Monkrifu virtęs Denis perėjo gatvę. Keli praeiviai žvilgterėjo mažumėlę nustebę. Jie neretai matydavo pro šiuos vartus išeinančius kalinius, bet nė vienas nepanėšėjo į odiniu lagaminu nešiną provincijos džentelmeną.

Žingsniuodamas artimiausios stoties link Denis nė sykio negrįžtelėjo atgal. Įsigijęs bilietą – pirmą pirkinį už grynuosius po dvejų metų pertraukos – įsėdo į traukinį. Žvelgė pro langą apimtas keisto nesaugumo jausmo. Nei sienų, nei dygliuotos vielos, nei grotų, nei šubų – kalėjimo pareigūnų. Niko išvaizda, Niko kalbėsena ir Denio mintys.

Kenono gatvėje persėdo į metro. Praeiviai judėjo visai kitu ritmu nei įprasta kalėjime. Daugelis prašmatniai pasipuošę, kalbantys įmantriu akcentu, pinigingi, bet Nikas įrodė, jog visi tie žmonės nėra pranašesni už jį; jie tiesiog pradėjo gyvenimą kitame rajone.

Ties Kings Krosu Nikas išlipo vilkdamas sunkųjį lagaminą. Praėjo pro policininką, kuris nė nedirstelėjo jo pusėn. Pasižiūrėjo į išvykimo tvarkaraštį. Traukinys į Edinburgą turėjo išvažiuoti vienuoliktą, o Veiverlio stotį pasiekti po trijų dvidešimt. Kaip tik pakaks laiko papusryčiauti. Jis paėmė *The Times* numerį nuo lauko stovo prie *W. H. Smith* parduotuvės. Tik nuėjęs kelis žingsnius suvokė nesumokėjęs už laikraštį. Išpiltas prakaito bėgte pasileido atgal ir skubiai atsistojo į eilę prie kasos. Prisiminė pasakojimą apie kalinį, kuris paleistas iš kalėjimo pakeliui namo į Bristolį paėmė „Mars" batonėlį iš vitrinos Riding stotyje. Jis buvo suimtas už vagystę iš parduotuvės ir po septyneto valandų vėl atsidūrė Belmarše; nelaimėlis iškalėjo dar trejus metus.

Denis susimokėjo už laikraštį ir patraukė į artimiausią kavinukę, kur atsistojo į kitą eilę. Pasiėmęs padėklą prisiartino prie merginos, stovinčios už prekystalio.

– Ko pageidautumėt? – paklausė ši nekreipdama dėmesio į ištiestą padėklą.

Denis nežinojo, ką atsakyti. Daugiau nei dvejus metus valgydavo tik tai, kas buvo įdedama į lėkštę.

– Kiaušinių, kumpio, grybų ir...

– Galite tiesiog užsisakyti angliškus pusryčius, – pasiūlė mergina.

– Puiku, norėčiau angliškų pusryčių, – paprašė Denis. – Ir... ir...

– Arbatos, kavos?

– Kavos, mielai išgerčiau kavos, – atsakė suvokęs, jog turės praeiti šiek tiek laiko, kol pripras gauti viską, ko paprašys.

Jis susirado staleli kampe. Paėmęs padažo buteliuką šiek tiek užsipylė ant lėkštės krašto, kaip buvo mokytas Niko. Tuomet atsivertė laikraščio verslo puslapį. Niko išvaizda, Niko kalbėsena, Denio mintys.

Interneto kompanijos patyrė nuosmukį, o jų savininkai suvokė nuolankumu pasaulio neužkariausią. Kol pasiekė pirmuosius puslapius, papusryčiavo ir dabar gurkšnojo antrąjį puodelį kavos. Padavėja ne tik priėjo prie stalelio ir pripildė puodelį, bet dar ir nusišypsojo, kai jis pasakė „ačiū“. Denis pradėjo skaityti vedamąjį pirmajame puslapyje. Konservatorių partijos lyderis Janas Dankanas Smitas vėl susilaukė kritikos. Jeigu ministras pirmininkas paskelbtų rinkimus, Denis balsuotų už Tonį Bleirą. Nikas veikiausiai būtų rėmęs Janą Dankaną Smitą; šiaip ar taip, pastarasis – senas kareivis. O gal jis atsitrauks? Ne, privalo išsaugoti poziciją, jei nori apmulkinti rinkėjus ir išsilaikyti valdžioje.

Denis išgėrė kavą, bet kurį laiką dar sėdėjo – laukė Pasko nurodymo grįžti į kamerą. Paskui šyptelėjo pats sau, pakilo ir išėjo iš kavinės. Atėjo metas laikyti pirmąjį išmėginimą. Pastebėjęs telefono būdelių eilę giliai atsikvėpė, išsitraukė iš piniginės – iš Niko piniginės – kortelę ir surinko apatiniame dešiniajame kampe įspaustą numerį.

– Manras, Manras ir Karmaiklas, – atsiliepė balsas.

– Prašyčiau poną Manrą, – ištarė Nikas.

– Kurį Manrą?

Denis pasižiūrėjo į kortelę.

– Poną Freizerį Manrą.

– O kas jo ieško?

– Nikolas Monkrifas.

– Tuojau sujungsiu, pone.

– Dėkoju.

– Labas rytas, sere Nikolai, – linksmai pasisveikino kitas balsas. – Malonu jus girdėti.

– Labas rytas, pone Manrai, – lėtai prakalbo Denis. – Šiandien, jau netrukus, ketinu vykti į Škotiją ir norėčiau pasiteirauti, galbūt rytoj galėtumėte skirti man laiko?

– Žinoma, sere Nikolai. Ar dešimta valanda tiktų?

– Būtų nuostabu, – Denis prisiminė Niko pamėgtą žodį.

– Tuomet lauksiu jūsų savo biure rytoj dešimtą valandą ryto.

– Iki pasimatymo, pone Manrai, – atsisveikino Denis laiku susitūrėjęs ir nepaklausęs, kaip rasti solisitoriaus biurą. Vaikinas padėjo ragelį permerktas prakaito. Didysis Alas buvo teisus. Manras laukė Niko skambučio. Kodėl jam turėtų dingtelėti mintis, esą šnekasi su kitu žmogumi?

Į traukinį Denis įsėdo kartu su pirmaisiais keleiviais. Belaukdamas, kol šis pajudės, atkreipė dėmesį į sporto puslapius. Po mėnesio turėjo prasidėti futbolo sezonas. Jis siejo viltis su „Vest Hamu", kurie praėjusį sezoną „Premier" lygoje iškovojo septintą vietą. Širdį persmelkė liūdesys pagalvojus, jog niekada daugiau neteks lankytis *Upton Park* stadione, kur gali būti atpažintas. Nėra prasmės amžinai puoselėti tuščias svajones. Pasistenk prisiminti – Denis Kartraitas miręs ir seniausiai palaidotas.

Traukinys pamažu pajudėjo; pro šalį ėmė lėkti Londono vaizdai, kuriuos netrukus pakeitė užmiesčio gamtovaizdis. Jis nusistebėjo, kaip staigiai traukinys greitėjo. Deniui niekad anksčiau neteko lankytis Škotijoje. Toliausia šiaurinė jo aplankyta vietovė – *Vicarage Road* stadionas Vatforde.

Denis jautėsi nusikamavęs – juk vos prieš keletą valandų išėjo iš kalėjimo. Gyvenimo tempas laisvėje kur kas greitesnis, o visų sunkiausia pasirodė esą priiminėti sprendimus. Jis žvilgterėjo į Niko laikrodį – savo laikrodį – penkiolika po vienuolikos. Mėgino skaityti laikraštį, bet galva nusviro atgal.

– Prašom parodyti bilietus.

Denis krūptelėjęs nubudo, pasitrynė akis ir ištiesė kontrolieriui savąjį.

– Atleiskite, pone, bet čia ne ekspreso traukinio bilietas. Jūs privalote sumokėti skirtumą.

– Bet aš... – pradėjo Denis. – Atleiskite, kiek turiu sumokėti?

– Aštuoniasdešimt keturis svarus.

Denis negalėjo patikėti taip kvailai suklydęs. Jis išsiėmė piniginę ir padavė reikiamą sumą. Kontrolierius išrašė kvitą.

– Dėkoju, pone, – ištarė įteikęs Deniui bilietą. Denis pastebėjo, jog šis žmogus nė nedvejodamas pavadino jį ponu, o ne vyručiu, kaip būtų kreipęsis Ist Endo autobuso vairuotojas.

– Gal pageidausite papietauti, pone? – vėl grynai aprangos bei kalbėsenos nulemtas kreipinys.

– Taip, – atsakė Denis.

– Restoranas už keleto vagonų priekyje. Pietūs prasidės maždaug po pusvalandžio.

– Širdingai dėkoju, – dar viena Niko frazė.

Denis ėmė žvelgti į pro šal slenkantį gamtovaizdį. Pravažiavus Grantamą vėl atsivertė finansinius puslapius, bet tuo metu nuskambėjęs balsas paskelbė atsidarius restoraną. Jis nusiyrė į priekį ir įsitaisė prie mažo stalelio vildamasis, kad niekas neprisės šalia. Atidžiai išstudijavo valgiaraštį svarstydamas, kokius patiekalus pasirinktų Nikas. Prisiartino padavėjas.

– Prašyčiau *pâté*, – užsisakė Denis. Žinojo, kaip tarti šį žodį, bet nė nenumanė, koks to valgio skonis. Anksčiau laikydavosi taisyklės niekada neužsisakyti patiekalo užsienietišku pavadinimu. – Vėliau žlėgtainį ir inkstų pyrago.

– O desertui?

Nikas jį mokė, atseit nedera vienu kartu užsisakyti daugiau nei tris patiekalus.

– Dar pagalvosiu, – atsakė Denis.

– Žinoma, pone.

Bevalgydamas Denis perskaitė *The Times* nuo pirmo iki paskutinio puslapio, netgi teatro apžvalgas, kurios jam priminė Lorensą Da-

venportą. Tačiau Davenportui teks kol kas palūkėti. Denis turėjo kitų planų. Jis mėgavosi pietumis tol, kol padavėjas įteikė dvidešimt septynių svarų sąskaitą. Vaikinas padavė tris dešimtines pastebėdamas, kaip sparčiai lengvėja piniginė.

Anot Niko dienoraščio, Manro įsitikinimu, pardavus namus Škotijoje bei Londone galima gauti solidžią sumelę, bet advokatas įspėjo, jog pardavimo procedūra užtruktų keletą mėnesių. Denis žinojo nepragyvensiąs keleto mėnesių, kai kišenėje – mažiau nei du šimtai svarų.

Jis sugrįžo į savo vietą ir susimąstė apie rytdienos susitikimą su Manru. Traukiniui sustojus Niukasle prie Taino, Denis atsegė odinius lagamino dirželius ir iš pono Manro aplanko ištraukė laiškus. Nors juose rado visus atsakymus į Niko klausimus, nenutuokė, ką savo laiškuose rašė pats Nikas. Turėjo mėginti atkurti bičiulio klausimus skaitydamas Manro atsakymus bei nagrinėdamas užuominas atitinkamuose dienoraščio puslapiuose. Dar sykį perskaičius korespondenciją, nebeliko nė menkutės abejonės, jog dėdė Hjugas apsukriai išnaudojo laiką, kurį Nikas praleido užrakintas kalėjime.

Dirbdamas autoservise Denis susidurdavo su tipais, panašiais į Hjugą – suktais skolintojais, prekybos agentais ir įvairaus plauko prekeiviais, kurie manė sugebėsią jį apmauti, bet neįstengė; ir nė vienam nekilo įtarimas, jog jis nemoka perskaityti sutarties. Mintys nusklendė prie vos prieš kelias dienas įvykusių egzaminų. Ėmė svarstyti, ar Nikas būtų išlaikęs nepriekaištingai – dar vienas Niko žodis. Buvo pažadėjęs savo kameros bičiuliui, jog laimėjęs apeliaciją pirmučiausiai pradės tolesnes studijas. Denis ketino ištesėti pažadą ir baigti universitetą Niko vardu. „Mąstyk kaip Nikas, užmiršk Denį, – priminė pats sau. – Tu virtai Niku, *tu esi* Nikas." Dar sykį peržvelgė laiškus, tarsi ruoštųsi egzaminui; egzaminui, kurio nevalia neišlaikyti.

Į Veiverlio stotį traukinys atvyko trečią trisdešimt, dešimčia minučių pavėlavęs. Denis kartu su minia išlipo į peroną. Pasižiūrėjo į išvykimų tvarkaraštį: traukinys į Danbroutą turėjo išvažiuoti po dvidešimties minučių. Nusipirkęs *Edinburgh Evening News,* sušlamštė bandelę iš *Upper Crust*. Kažin ar Manras nesupras, jog jis nepriklauso aukštuo-

menei*? Susiradęs reikiamą peroną atsisėdo ant suolelio. Laikraštyje mirgėjo niekada negirdėti vardai bei vietovių pavadinimai: Dadlingstono žemėtvarkos komiteto problemos, nebaigto Škotijos parlamento pastato kaina, smulkiai aprašytas kitą mėnesį įvyksiantis Edinburgo festivalis. Paskutiniuosiuose puslapiuose vietoje „Arsenalo" bei „Vest Hamo" nagrinėjamos „Hats" bei „Hibs" perspektyvos artėjančiame sezone.

Po dešimties minučių Denis įlipo į traukinį, riedantį skersai per visą šalį bei stojantį Danbroute. Kelionė truko keturiasdešimt minučių, stabtelint keliose stotyse sunkiai ištariamais pavadinimais. Ketvirtą keturiasdešimt nedidukas traukinys atidardėjo į Danbroutą. Denis nuvilko lagaminą per peroną ir stabtelėjęs ant šaligatvio nudžiugo pastebėjęs stotelėje vienui vieną taksį. Jis atsisėdo ant priešakinės sėdynės ir palaukė, kol vairuotojas sukraus jo bagažą.

– Kur vežti? – paklausė savo vieton sugrįžęs vairuotojas.

– Gal galėtumėte parekomenduoti viešbutį?

– Čia yra tik vienas, – atsiliepė taksistas.

– Ką gi, tuomet problema išspręsta, – pratarė Denis automobiliui pajudėjus.

Netrukus, paklojęs dar tris svarus penkiasdešimt bei arbatpinigių, Denis stovėjo šalia *Moncrieff Arms* viešbučio. Jis užkopė laiptais, įėjo pro sukamąsias duris ir nudrėbė sunkų lagaminą priešais registratūrą.

– Man reikia kambario šiai nakčiai, – kreipėsi į registratorę.

– Vienviečio?

– Taip, dėkoju.

– Gal malonėtumėte pasirašyti ant užsakymo blanko, pone?

Niko pavarde Denis jau pasirašinėjo bemaž nė nemirktelėjęs.

– Ar galėčiau gauti jūsų kreditinę kortelę, pone?

– Bet aš ne... – pradėjo Denis. – Mokėsiu grynais, – atsakė Nikas.

– Žinoma, pone, – mergina apsuko blanką, dirstelėjo į pavardę ir neįstengė nuslėpti nuostabos. Netarusi nė žodžio registratorė dingo personalo kambarėlyje. Netrukus iš ten pasirodė pusamžis vyras languotos vilnos nertiniu bei rudomis velveto kelnėmis.

---

* Žodžių žaismas: *Upper Crust* – užkandinių tinklo pavadinimas, o anglų šnekamąja kalba uppercrust – aukštuomenės, aristokratiškas.

– Sveikas atvykę namo, sere Nikolai. Aš esu Robertas Kilbraidas, viešbučio valdytojas. Atleiskite, nežinojome, kad atvyksite. Tuojau pat jus perkelsiu į Valterio Skoto apartamentus.

Žodis „perkėlimas“ kaliniams kelia šiurpą.

– Bet... – pradėjo Denis, prisiminęs ploną savo piniginę.

– Be jokios priemokos, – pridūrė valdytojas.

– Dėkoju, – linktelėjo Denis.

– Ar vakarieniausite?

– Taip, – atsakė Nikas. – Ne, – paprieštaravo Denis, pagalvojęs apie senkančius rezervus. – Aš jau pavalgiau.

– Aišku, sere Nikolai. Pakviesiu portjė, kad nugabentų į kambarį lagaminą.

Jaunas vyrukas palydėjo Denį į Valterio Skoto apartamentus.

– Aš vardu Endrius, – prisistatė jaunuolis rakindamas duris. – Jei ko nors prireiks, tiesiog pakelkite ragelį ir praneškite man.

– Reikia išskalbti marškinius ir išlyginti kostiumą, nes rytoj dešimtą ryto einu į susitikimą, – pasakė Denis.

– Supratau, pone. Atgausite drabužius rytoj laiku ir spėsite į susitikimą.

– Ačiū, – padėkojo Denis. Vėl arbatpinigiai.

Denis atsisėdo ant lovos krašto ir įsijungė televizorių. Pasižiūrėjo vietines žinias, skaitomas akcentu, primenančiu Didįjį Alą. Tik perjungęs antrąjį *BBC* kanalą pagaliau įstengė suprasti viską, kas šnekama, tačiau po keleto minučių užsnūdo.

39

Denis nubudęs suvokė begulįs su visais drabužiais, o ekrane slinko raidės, pasibaigus nespalvotam filmui, kuriame pagrindinį vaidmenį atliko kažin koks Džekas Haukinsas. Jis išjungė televizorių, nusirengė ir nusprendė prieš guldamasis nusiprausti po dušu.

Atsistojo po tolygia šilto vandens srove, kuri neišnykdavo kas kelios sekundės, išsimuilino bandelės dydžio muilo gabalu ir nusišluostė milžinišku puriu rankšluosčiu. Pirmą kartą po poros metų pertraukos pasijuto švarus.

Įsiropštė į lovą, įsitaisė ant storo patogaus čiužinio švarutėliuose pataluose, apsiklojo ne vienu, o keliais apklotais ir padėjo galvą ant plunksnų pagalvės. Išsyk kietai užmigo. Po kurio laiko nubudo. Lova pasirodė pernelyg patogi. Sujudėjus netgi pasikeisdavo čiužinio forma. Denis nusitraukė vieną antklodę, nutrenkė ant grindų ir vėl užmigo. Dar sykį nubudo. Pagalvė buvo pernelyg minkšta, tad ir toji nukeliavo paskui antklodę. Jis užmigo ir atsibudo tik pažadintas tekančios saulės bei nepažįstamų paukščių balsų kakofonijos. Apsidairė tikėdamasis išvysti tarpduryje stovinį Paską, bet pamatė visiškai kitokias duris: ne iš plieno, o medines, su rankena iš vidaus, taigi galėjo jas atidaryti kada tik panorėjęs.

Denis išsliuogė iš lovos ir minkštučiu kilimu nutipeno į vonios kambarį – atskirą kambarį – dar sykį palįsti po dušu. Šįkart išsitrinko galvą ir nusiskuto žvelgdamas į apskirtą stiklinį veidrodėlį, didinantį jo atvaizdą.

Kažkas mandagiai pabarbeno į duris, kurios neatsilapojo, o liko uždaros. Denis apsivilko viešbučio chalatą ir atidaręs duris pamatė portjė, laikantį dailų ryšulį.

– Jūsų drabužiai, pone.

– Dėkoju, – atsiliepė Denis.

– Iki dešimtos valandos valgomajame tiekiami pusryčiai.

Denis apsivilko švarius marškinius, išlygintą kostiumą, pasirišo dryžuotą kaklaraištį. Pažvelgė į veidrodį. Visi neabejotinai palaikys jį seru Nikolu Monkrifu. Jis niekada daugiau nevilkės vienų marškinių šešias dienas iš eilės, tų pačių džinsų ištisą mėnesį ir neavės vienų batų visus metus – jei tik ponas Manras padės jam išspręsti visas finansines problemas. Ir, aišku, tuo atveju, jei Manras...

Denis dirstelėjo į piniginę, kuri dar vakar buvo tokia išsipūtusi, ir nusikeikė. Apmokėjus viešbučio sąskaitą, bemaž nieko nebeliks. Jis išėjo pro duris ir vos uždaręs sumetė palikęs viduje raktą. Turės prašyti Pasko, kad atrakintų ir užsidirbs perspėjimą. Vėl nusikeikė. Po paraliais. Niko keiksmažodis. Patraukė ieškoti valgomojo.

Didelis stalas patalpos viduryje lūžte lūžo nuo dribsnių bei sulčių įvairovės, be to, galėjai pasiimti šiltos košės, kiaušinių, kumpio, kraujinės dešros ar net rūkytos žuvies. Prie lango pasodintam Deniui buvo pasiūlytas vietinis laikraštis *Scotsman*. Atsivertęs finansų puslapius jis sužinojo, jog Karališkasis Škotijos bankas didino savo vertybinių popierių išteklius. Dar sėdėdamas kalėjime Denis susižavėjęs stebėjo, kaip *RBS* užvaldė *NatVest* banką – tarytum aukšlė, kuri nė nežagtelėjusi prarijo banginį.

Jis apsidairė ūmai išsigandęs, jog darbuotojams gali sukelti įtarimą ne škotiškas jo akcentas. Tačiau Didysis Alas sykį pasakė, girdi, karininkai niekada nešneka su akcentu. Nikas išties kalbėdavo taisyklingai angliškai. Patarnautojas padėjo ant stalelio porą rūkytų žuvelių. Denio tėvas tokias be galo mėgo. Pirmos mintys apie tėvą išėjus į laisvę.

– Gal ko nors trūksta, pone?

– Ačiū, ne, – atsiliepė Denis. – Bet gal malonėtumėte pateikti mano sąskaitą?

– Be abejo, pone, – tuojau pat nuskambėjo atsakymas.

Jau beeidamas iš valgomojo prisiminė nė nenutuokiąs, kur ieškoti Manro kontoros. Anot vizitinės kortelės, biuras buvo įsikūręs dvyliktajame Argilo gatvės numeryje, tačiau Denis negalėjo klausti registratorės, kur yra toji gatvė, kadangi, visų įsitikinimu, Danbroute gimė ir užaugo. Denis pasiėmė iš registratūros kitą raktą ir sugrįžo į kambarį. Per trisdešimt minučių turėjo išsiaiškinti, kur rasti Argilo gatvę.

Pasigirdo beldimas į duris. Vėl ne išsyk sumetė neprivaląs pašokti ir stovėti gale lovos laukdamas, kol durys atsivers.

– Gal galiu paimti jūsų daiktus, pone? – paklausė portjė. – Ir ar iškviesti jums taksį?

– Ne, eisiu tik iki Argilo gatvės, – surizikavo Denis.

– Tuomet paliksiu jūsų lagaminą registratūroje, galėsite pasiimti iš ten vėliau.

– Ar pakeliui į Argilo gatvę rasiu vaistinę? – paklausė Denis.

– Ne, prieš porą metų užsidarė. O ko jums reikia?

– Skutimosi peiliukų bei kremo.

– Galite nusipirkti *Leith's* krautuvėje, už poros namų nuo buvusios *Johnson's* parduotuvės.

– Ačiū, – padėkojo Denis išsiskirdamas su dar vienu banknotu, nors nė nenutuokė, kur buvo toji *Johnson's* parduotuvė.

Denis dirstelėjo į Niko laikrodį: 9.36 ryto. Jis skubiai nulipo laiptais žemyn ir prisiartinęs prie registratūros išmėgino dar vieną gudrybę.

– Gal kartais turite *The Times?*

– Ne, sere Nikolai, bet galime jums nupirkti.

– Nesirūpinkite. Mielai prasimankštinsiu.

– Gausite *Menzies* krautuvėje, – paaiškino registratorė, – išėjęs iš viešbučio pasuksite į kairę, paėjėsite apie šimtą jardų... – ji nutilo. – Bet jūs, be abejo, ir pats žinote, kur yra *Menzies* krautuvė.

Denis išskubėjo iš viešbučio ir pasukęs į kairę netrukus pastebėjo *Menzies* iškabą. Įžengė vidun. Niekas jo neatpažino. Nusipirko *The Times*, o mergina už prekystalio, didžiam jo palengvėjimui, nepavadino nei „seru", nei „seru Nikolu".

– Ar toli nuo čia Argilo gatvė?

– Už poros šimtų jardų. Išėjęs laukan pasukite į dešinę, praeisite *Moncrieff Arms*...

Denis skubiai patraukė atgal, praėjo pro viešbutį skaitydamas visų gatvių pavadinimus ir galiausiai pamatė ant akmeninės plokštės virš galvos iškaltas reikiamas raides. Pasukęs pasižiūrėjo į laikrodį: 9:54. Dar turėjo kelias minutes, bet vėluoti negalėjo. Nikas visuomet ateidavo laiku. Prisiminė pamėgtą Didžiojo Alo posakį: „Pavėlavusioji armija pralaimi mūšį. Paklausk Napoleono."

Eidamas pro antruoju, ketvirtuoju, šeštuoju, aštuntuoju numeriu pažymėtus namus vis lėtino ir lėtino žingsnį; štai dešimtasis ir galiausiai dvyliktasis, prie kurio ir sustojo. Apiblukusios raidės ant žalvario lentelės, rodos, nublizgintos šį rytą, kaip ir tūkstantį ankstesnių rytų, skelbė: „Manras, Manras ir Karmaiklas."

Denis giliai atsikvėpė, atidarė duris ir įžengė vidun. Mergina priimamajame pakėlė akis. Reikia tikėtis, ji neišgirs, kaip daužosi Denio širdis. Jam nė nespėjus prisistatyti, mergina prabilo:

– Labas rytas, sere Nikolai. Ponas Manras jūsų laukia, prašom eiti su manimi.

Pirmąjį išmėginimą Denis išlaikė, tačiau jam dar neteko prasižioti.

– Aš esu įgaliota perduoti jums jūsų velionio draugo pono Kartraito daiktus, – ištarė pareigūnė kitapus langelio. – Bet pirmiausiai paprašysiu pateikti asmens dokumentą.

Betė atsegė rankinę ir ištraukė vairuotojo pažymėjimą.

– Dėkoju, – pareigūnė atidžiai pasižiūrėjusi grąžino dokumentą. – Dabar aš skaitysiu kiekvieno daikto aprašymą, panele Vilson, o jūs malonėkite atpažinti, – ji atidarė didelę kartoninę dėžę ir išėmė džinsus. – Vieneri džinsai, šviesiai mėlyni, – pakomentavo moteris.

Išvydusi išplėštą skylę toje vietoje, kur peilis susmigo Deniui į koją, mergina apsipylė ašaromis. Pareigūnė lukterėjo, kol ji nusiramins, tik tada tęsė toliau:

– Vieneri „Vest Hamo" marškinėliai, vienas rudos odos diržas, vienas auksinis žiedas; pora pilkų kojinių; vienerios raudonos trumpikės, vieneri juodi batai; piniginė, kurioje trisdešimt penki svarai sterlingų ir Bovio gatvės bokso klubo nario kortelė. Būkite maloni, panele Vil-

son, pasirašykite štai čia, – galiausiai paprašė prispausdama pirštą ties punktyrine linija.

Betė pasirašė, rūpestingai susikrovė Denio daiktus atgal į dėžę, padėkojo ir jau išeidama susidūrė su kitu kalėjimo darbuotoju.

– Laba diena, panele Vilson, – pasisveikino vyras. – Aš esu Rėjus Paskas.

– Jūs patikote Deniui, – nusišypsojo Betė.

– Ir aš juo žavėjausi, – atsiliepė Paskas, – bet ne todėl atėjau. Leiskite, panešiu daiktus, – pasisiūlė pareigūnas perimdamas dėžę ir drauge patraukdamas koridoriumi. – Norėjau pasiteirauti, ar ketinate siekti, kad apeliacinio teismo nuosprendis būtų atšauktas?

– O kokia prasmė? – nustebo Betė. – Juk Denis miręs.

– Jei būtų gyvas, elgtumėtės kitaip?

– Be abejo, – griežtai pareiškė Betė, – kovočiau tol, kol įrodyčiau, jog jis nekaltas, jei prireiktų – visą gyvenimą.

Kai juodu pasiekė priešakinius vartus, Paskas grąžino jai dėžę ir tarstelėjo:

– Manau, Denis norėtų susigrąžinti gerą vardą.

40

– Labas rytas, pone Manrai, – pasisveikino Denis ištiesdamas ranką. – Malonu vėl jus matyti.

– O man malonu matyti jus, sere Nikolai, – atsakė Manras. – Tikiuosi, kelionė jūsų pernelyg nenukamavo.

Nikas taip išsamiai aprašė Freizerį Manrą, jog šis Deniui atrodė pažįstamas.

– Dėkoju, viskas klostėsi sklandžiai. Važiuodamas traukiniu turėjau laiko dar sykį peržiūrėti mudviejų korespondenciją bei apsvarstyti jūsų rekomendacijas, – atsiliepė Denis, Manro pakviestas atsisėsti į patogų krėslą šalia rašomojo stalo.

– Baiminausi, galbūt paskutinysis laiškas nespėjo atkeliauti laiku, – prisipažino Manras. – Būčiau paskambinęs, bet...

– Tokios galimybės neturėjote, – užbaigė Denis, kuriam terūpėjo paskutiniojo laiško turinys.

– Ko gero, naujienos nekokios, – tęsė Manras barbendamas pirštais į stalą – šio įpročio Nikas nepaminėjo. – Jums pateiktas kaltinimas, – Denis įsikibo į krėslo ranktūrius. Negi už durų jau laukia policija? – Kaltintojas – dėdė Hjugas, – Denis, apimtas palengvėjimo, garsiai atsiduso. – Turėjau numatyti tokį dalyką, – tęsė Manras. – Dabar tegaliu kaltinti save.

„Liaukitės“, – norėjo nuraminti Denis. Nikas tylėjo.

– Dėdės kaltinime teigiama, esą jūsų tėvas palikęs dvarą Škotijoje bei namą Londone jam, todėl jūs neturįs teisės pretenduoti nė į vieną nuosavybę.

– Gryniausia nesąmonė, – pastebėjo Denis.

– Pritariu šimtu procentų ir, jums leidus, atsakysiu, jog ketiname kaip įmanydami ginti savo teises.

Denis manė tą patį, bet suvokė, jog Nikas, ko gero, elgtųsi atsargiau.

– Negana to, – tęsė Manras, – jūsų dėdės advokatai sumanė, kaip patys pareiškė, kompromisą, – Denis linktelėjo, vis dar neišsakydamas savo nuomonės. – Jei priimtumėte pirminį dėdės pasiūlymą, tai yra pripažintumėte, esą abi įkeistos nuosavybės priklausančios jam, tai jis atšauktų kaltinimą.

– Blefas, – pakomentavo Denis. – Jei atmintis manęs neapgauna, pone Manrai, jūs iš pat pradžių man patarėte kreiptis į teismą ir pateikti ieškinį dėl pinigų – dviejų milijonų, šimto tūkstančių svarų, – kuriuos pasiskolino mano tėvas įkeisdamas abu namus.

– Aš iš tiesų taip patariau, – linktelėjo Manras, – bet, jei gerai pamenu, sere Nikolai, – jis vėl pasibalnojo nosies galą pusmėnulių formos akiniais ir atvertė aplanką, – štai, radau. Taigi jūs tąsyk atsakėte tokiais žodžiais: „Jei tokia buvo mano tėvo valia, aš nesipriešinsiu."

– Tuomet taip ir galvojau, pone Manrai, – paaiškino Denis, – tačiau aplinkybės pasikeitė. Abejoju, ar mano tėvas pritartų dėdės Hjugo sumanymui pateikti ieškinį savo sūnėnui.

– Tai jau tikrai, – Manras neįstengė nuslėpti nuostabos matydamas visiškai kitaip nusiteikusį klientą. – Taigi vadinsime jūsų dėdės elgesį blefavimu?

– O ko galėtume imtis?

– Galime pateikti atsakomąjį ieškinį, – paaiškino Manras. – Pirmiausiai prašydami teismo nuspręsti, ar jūsų tėvas turėjo teisę skolintis pinigus įkeisdamas nekilnojamą turtą nepasikonsultavęs su jumis. Nors iš prigimties esu atsargus žmogus, sere Nikolai, vis dėlto manau, kad įstatymas yra mūsų pusėje. Nepaisant to, esu tikras, jaunystėje jums teko skaityti „Šaltuosius namus"?

– Skaičiau ne per seniausiai, – prisipažino Denis.

– Tuomet suvokiate, jog painiojimasis į tokius dalykus visuomet rizikingas.

– Bet įtariu, jog dėdė Hjugas, priešingai nei Džarndisai, stengsis apsieiti be teismo.

– Kodėl taip manote?

– Jis nenorės išvysti savo nuotraukos pirmuosiuose *Scotsman* bei *Edinburgh Evening News* puslapiuose, nes pastariesiems magėte magės priminti skaitytojams, kur paskutiniuosius ketverius metus praleido jo sūnėnas.

– Aš apie tai nesusimąsčiau, – prisipažino Manras. – Bet pagalvojęs turiu jums pritarti, – jis atsikosėjo. – Pastarojo mudviejų susitikimo metu jūs atrodėte nusiteikęs kitaip...

– Pastarojo susitikimo metu, pone Manrai, turėjau daugybę kitų rūpesčių, todėl neįstengiau deramai įsigilinti į jūsų pasiūlymą, ir... – Denis dar kameroje daugybę sykių repetavo šiuos sakinius Didžiajam Alui atliekant Manro vaidmenį.

– Suprantama, – Manras nusiėmė akinius ir įdėmiai įsižiūrėjo į savo klientą. – Tuomet, jums leidus, imsiuosi gynybos. Beje, privalau perspėti, jog ši problema greitai neišsispręs.

– Kiek laiko viskas tęsis? – paklausė Denis.

– Po metų, gal kiek vėliau, byla pasieks teismą.

– Tuomet gali iškilti kliūčių, – tarstelėjo Denis. – Abejoju, ar mano *Coutts* sąskaitoje esančios sumos pakaks...

– Kai susisieksite su banku, būtinai praneškite man.

– Žinoma, – atsiliepė Denis.

Manras dar sykį kostelėjo.

– Yra dar keli reikalai, kuriuos privalome aptarti, sere Nikolai, – Denis linktelėjo, o Manras vėl užsidėjo pusmėnulius ir įniko vartyti popierius ant stalo. – Ne per seniausiai, dar neišėjęs iš kalėjimo, jūs parašėte testamentą, – pasakė Manras ištraukdamas popierių iš krūvos apačios.

– Priminkite smulkmenas, – paprašė Denis atpažinęs Niko rašysena išmargintą liniuotą kalėjimo popierių.

– Didžiąją savo turto dalį užrašėte tūlam Danieliui Kartraitui.

– O Dieve, – suvaitojo Denis.

– Spėju, jog norite iš naujo apsvarstyti šį sprendimą, tiesa, sere Nikolai?

– Ne, – tuojau pat atitoko Denis. – Tiesiog Denis Kartraitas ne per seniausiai mirė.

– Tokiu atveju jums teks radus laiko sudaryti naują testamentą. O dabar mudu turime skubesnių reikalų.

– Kokių?

– Jūsų dėdė gviešte gviešiasi pasiglemžti tam tikrą raktą.

– Raktą?

– Taip, – patvirtino Manras. – Ir, atrodo, nori pasiūlyti jums tūkstantį svarų už sidabrinę grandinėlę bei raktą, kuriuos, jo įsitikinimu, jūs turite. Jis suvokia, jog šie daiktai iš esmės nėra vertingi, tačiau norėtų, kad jie liktų šeimoje.

– Jie ir liks, – atsakė Denis. – Gal galėčiau konfidencialiai jūsų paklausti, pone Manrai, ar jūs numanote, ką atrakina tasai raktelis?

– Ne, nenumanau, – prisipažino Manras. – Šiuo atveju jūsų senelis manimi nepasitikėjo. Vis dėlto drįstu spėti, jeigu jau jūsų dėdė taip trokšta įsigyti raktą, tai atrakinamas turinys kur kas vertesnis už vieną tūkstantį svarų sterlingų.

– Tai jau tikrai, – atsakė Denis pamėgdžiodamas Manrą.

– Kaip man atsakyti į jo pasiūlymą? – paklausė Manras.

– Pasakykite, atseit nesate informuotas apie tokio rakto egzistavimą.

– Kaip pageidausite, sere Nikolai. Bet jo, esu tikras, nepavyks taip lengvai įtikinti, jis pasiūlys daugiau.

– Mano atsakymas nepasikeis, kad ir kiek jis pasiūlytų, – tvirtai pareiškė Denis.

– Tebūnie. Sakykite, ar ketinate įsikurti Škotijoje?

– Ne, pone Manrai. Netrukus grįšiu į Londoną susitvarkyti finansinių reikalų, tačiau palaikysiu su jumis ryšį.

– Tuomet jums reikės Londono rezidencijos raktų, kuriuos po jūsų tėvo mirties saugau savo seife, – Manras pakilo nuo kėdės ir nuėjo iki didžiulio seifo kambario kampe. Įvedęs kodą, atidarė sunkias duris, už kurių pasirodė dokumentų prigrūstos lentynos. Advokatas paėmė du vokus iš viršutinės lentynos. – Aš turiu ir namo Boltone raktus, ir jūsų dvaro čia, Škotijoje, sere Nikolai. Ar norėtumėte juos turėti pats?

– Ne, dėkoju, – atsiliepė Denis. – Dabar man reikia raktų tik nuo namų Londone. Būčiau dėkingas, jei dvaro raktus ir toliau saugotumėte jūs. Šiaip ar taip, negaliu vienu metu būti dviejose vietose.

– Tai jau tikrai, – pritarė Manras paduodamas vieną išsipūtusį voką.

– Dėkoju, – paėmė Denis. – Jūs daugelį metų ištikimas mūsų šeimai, – Manras nusišypsojo. – Mano senelis...

– Ak, – atsiduso Manras. Denis sunerimo, ar tik nebus persistengęs. – Atsiprašau, kad pertraukiu jus, bet paminėdamas senelį primінėte man dar vieną reikalą, į kurį privalau atkreipti jūsų dėmesį, – jis sugrįžo prie seifo ir mažumėlę pasirausęs ištraukė nedidelį voką. – Štai kur jis, – pareiškė pergalingai švytinčiu veidu. – Jūsų senelis man liepė įteikti šį voką jums asmeniškai, tačiau tik po jūsų tėvo mirties. Derėjo įvykdyti jo valią ankstesniojo mudviejų susitikimo metu, tačiau tąsyk jus slėgė šiokie tokie suvaržymai... ir, prisipažįstu, šitas reikalas tiesiog išgaravo man iš galvos, – jis padavė voką Deniui, vaikinas dirstelėjo vidun, bet nieko nerado.

– Ar jums šis vokas ką nors sako? – paklausė Denis.

– Ne, – prisipažino Manras. – Bet, turint omeny jūsų senelio viso gyvenimo hobį, galbūt pašto ženklas turi kokią nors reikšmę.

Denis, netardamas daugiau nė žodžio, įsikišo voką į vidinę kišenę.

Manras atsistojo.

– Tikiuosi, sere Nikolai, neilgai trukus vėl pamatysime jus Škotijoje. O jeigu tik prireiks mano pagalbos, nieko nelaukdamas skambinkite.

– Nė nežinau, kaip atsidėkoti už jūsų gerumą, – tarstelėjo Denis.

– Kai išspręsime jūsų dėdės Hjugo problemą, neabejotinai sulauksiu pakankamo atlygio, – sausai šyptelėjo advokatas, palydėjo serą Nikolą iki durų, šiltai spustelėjo jam ranką ir atsisveikino.

Stebėdamas viešbučio pusėn tolstantį klientą Manras nejučia pagalvojo, koks panašus į savo senelį tapo seras Nikolas, vis dėlto nusistebėjo, ar, turinti omenyje esamas aplinkybes, vaikinas išmintingai pasielgė pasirišdamas pulko kaklaraištį.

– Ką jisai padarė? – plyšojo Hjugas į telefono ragelį.

– Savo ruožtu pateikė kaltinimą jums dėl dviejų milijonų šimto tūkstančių, už kuriuos įkeitėte abu namus.

– Čia neapsieita be Freizerio Manro, – suurzgė Hjugas. – Nikui nepakaktų įžūlumo priešintis tėvo valiai. Ką dabar darysime?

– Priėmę šaukimą pranešime, jog susitiksime teisme.

– Bet mes negalime teistis, – sunerimo Hjugas. – Jūs visuomet sakėte, girdi, jei ši byla pasiektų teismą, mes pralaimėtume – spaudai būtų tikra šventė.

– Tiesa, tačiau byla niekada nepasieks teismo.

– Kodėl jūs toks tikras?

– Pasirūpinsiu, kad reikalas užsitęstų mažiausiai porą metų, o pinigai jūsų sūnėnui baigsis gerokai anksčiau. Neužmirškite, mes žinome, kiek jis teturi savo banko sąskaitoje. Jūs tiesiog privalote pakentėti, kol nuleisiu jam kraują.

– O kaip raktas?

– Manras tikina nieko nežinąs apie raktą.

– Pasiūlykite daugiau pinigų, – liepė Hjugas. – Jeigu Nikas sužinos, nuo ko tasai raktas, aš pats mirtinai nukraujuosiu.

41

Traukiniu grįždamas į Londoną Denis įdėmiau įsižiūrėjo į voką, kurį Niko senelis norėjo perduoti anūkui be tėvo žinios. Bet kodėl?

Denis atkreipė dėmesį į pašto ženklą. Prancūziškas, penkių frankų vertės, pavaizduoti penki olimpiniai žiedai. Vokas antspauduotas Paryžiuje 1896 metais. Iš Niko dienoraščio Denis žinojo bičiulio senelį, serą Aleksandrą Monkrifą, buvus prisiekusiu pašto ženklų kolekcionieriumi, taigi ženklelis gali būti retas ir vertingas, bet jis nenutuokė, su kuo galėtų šiuo klausimu pasikonsultuoti. Pavardė bei adresas, jo manymu, ypatingos reikšmės neturėjo: *Baron de Coubertin, 25 rue de la Croix-Rouge, Genève, La Suisse.* Baronas neabejotinai jau miręs.

Nuo Kings Kroso Denis metro nuvažiavo iki Pietų Kensigtono – šioje Londono dalyje anaiptol nesijautė kaip namie. Stoties kioske nusipirkęs planą, Old Bromptono keliu patraukė Boltono link. Nors Niko lagaminas kas minutę darėsi vis sunkesnis ir sunkesnis, negalėjo švaistyti sparčiai senkančių išteklių taksi automobiliui.

Galų gale pasiekęs Boltono gatvę, sustojo prie dvyliktojo numerio negalėdamas patikėti, jog tokiame name gyveno tik viena šeima; vien dvivietis garažas dydžiu pranoko jo namus Bovyje. Vaikinas atidarė girgždančius geležinius vartus ir ilgu apžėlusiu taku nuėjo iki durų. Paspaudė skambutį. Pats nežinojo dėl ko, turbūt nenorėjo kišti į spyną rakto neįsitikinęs, kad namas tuščias. Niekas neatidarė.

Tik po keleto mėginimų durys nenorom atsivėrė. Jis įjungė prieškambaryje šviesą. Viduje viskas atrodė tiksliai taip, kaip Nikas aprašė dienoraštyje. Tankus žalias, jau išblukęs kilimas, raudonai marginti sienų apmušalai, irgi nublukę, ir ilgos senovinės nėriniuotos užuolaidos, nuo lubų iki pat grindų, aiškiai pamėgtos kandžių. Sienų nepuošė paveikslai, tik mažiau išblukę kvadratai išdavė, kur šie kadaise kabojo.

Deniui ne itin rūpėjo, kas juos nukabino ir kieno namuose jie dabar puikavosi.

Jis neskubėdamas, stengdamasis susiorientuoti, apėjo kambarius, veikiau primenančius muziejų, o ne namus. Ištyrinėjęs pirmąjį aukštą užkopė laiptais į antrojo fojė ir perėjęs koridorių pateko į didelį dviem žmonėms skirtą miegamąjį. Drabužinėje kybojo virtinė tamsių kostiumų, marškinių stačiomis apykaklėmis, kurie puikiai galėjo tikti kostiuminei istorinei dramai, o apačioje ant lentynėlės stovėjo kelios poros sunkių odinių batų. Denis sumetė patekęs į Niko senelio kambarį, nes jo tėvui labiau patiko gyventi Škotijoje. Po sero Aleksandro mirties dėdė Hjugas veikiausiai nukabino paveikslus ir susirinko visas kitas vertybes, kurias pavyko išnešti, o paskui, kol Nikas saugiai užrakintas sėdėjo kalėjime, privertė brolį įkeisti namą už milijoną svarų sterlingų. Denis pradėjo manyti, jog, prieš sutelkiant visą dėmesį į muškietininkus, derėtų atsiskaityti su Hjugu.

Apžiūrėjęs visus septynis miegamuosius Denis išsirinko bemaž mažiausią, kuriame ketino praleisti pirmąją naktį. Dirstelėjęs į drabužių spintą bei komodą, nusprendė čia buvus Niko kambarį, nes čia sukabinti kostiumai, marškiniai stalčiuose bei išrikiuoti batai jam kuo puikiausiai tiko, tačiau atrodė taip, lyg priklausytų kareiviui, kuris dažniausiai vilki uniformą ir nesivaiko madų.

Išsikrovęs daiktus Denis nusprendė užkopti į patį viršų ir pasižiūrėti, kas ten yra. Jis perėjo vaikų miegamąjį, kuriame, rodos, niekas niekad negyveno, šalimais aptiko kambarėlį pilną žaislų, su kuriais niekada nežaidė joks vaikas. Mintys ėmė suktis apie Betę ir Kristę. Pro kambarėlio langą pažvelgė į didžiulį sodą. Net ir prieblanda nepaslėpė metų metus neprižiūrėtų, peraugusių vejų.

Denis sugrįžo į Niko kambarį, nusirengė ir prisileido vonią. Atsisėdo į vandenį giliai susimąstęs ir nepajudėjo, kol vanduo visiškai atšalo. Nusišluostęs nusprendė nesivilkti šilkinės Niko pižamos ir šmurkštelėjo tiesiai į lovą. Vos po kelių minučių užmigo. Šis čiužinys labiau panėšėjo į tą, prie kurio spėjo priprasti kalėjime.

Kitą rytą pašokęs iš lovos, užsimovęs trumpikes ir pastvėręs už durų kybojusį šilkinį chalatą patraukė ieškoti virtuvės.

Nusileidęs mažais, kilimais nenuklotais laiptais į tamsų pusrūsį rado didžiulę virtuvę, kur stovėjo krosnis-viryklė bei nežinia kuo užpildytų stiklainių pilnos lentynos. Jį pralinksmino varpelių eilė ant sienos bei užrašai: „Svetainė", „Ponų miegamasis", „Kabinetas", „Vaikų kambarys", „Lauko durys". Jis ėmė ieškoti maisto, bet nerado nė vieno produkto, kurio galiojimo data nebūtų pasibaigusi prieš daugybę metų. Pagaliau Denis suvokė, koks kvapas tvyrojo visuose namuose. Jei tik Niko sąskaitoje būtų šiokia tokia pinigų suma, pirmučiausiai pasamdytų valytoją. Atlapojęs didžiausią langą vaikinas įsileido vidun gaivaus oro dvelksmą, kuris čia jau senokai nesisvečiavo.

Po nesėkmingų maisto paieškų Denis sugrįžo į miegamąjį apsirengti. Išsirinko pačius nekonservatyviausius drabužius, tačiau vis tiek atrodė lyg atostogų sugrįžęs gvardijos kapitonas.

Bažnyčios laikrodžiui aikštėje mušant aštuntą, Denis paėmė nuo spintelės prie lovos piniginę ir įsidėjo į švarko kišenę. Pažvelgė į Niko senelio paliktą voką ir nusprendė, jog pastarojo paslaptis – pašto ženklas. Atsisėdęs prie stalo šalia lango, Nikolo Monkrifo vardu išrašė čekį penkiems šimtams svarų sterlingų. Ar Niko sąskaitoje bus tie penki šimtai? Sužinoti galima tik vienu būdu.

Po penketo minučių išeidamas iš namų užtrenkė duris, bet šįkart neužmiršo pasiimti raktų. Jis nužingsniavo gatvės galo link, pasuko į dešinę ir patraukė į Pietų Kensingtono metro stotį, pakeliui spaudos kioskelyje nusipirko *The Times*. Jau eidamas laukan pastebėjo skelbimų lentą su įvairiais patarnavimų pasiūlymais. „Masažas, Silvija ateis į jūsų namus, 100 svarų sterlingų." „Parduodama vejapjovė, tik dusyk naudota, 250 svarų sterlingų, galima derėtis." Mielai nusipirktų, jei tikrai žinotų, jog Niko sąskaitoje yra du šimtai penkiasdešimt svarų. „Valytoja, penki svarai už valandą, turinti rekomendacijų. Kviesti ponią Merfi..." „Kažin ar toji ponia Merfi rastų kokį tūkstantį laisvų valandų", – dingtelėjo Deniui. Jis nusirašė moters mobiliojo telefono

numerį, kuris priminė, jog į pirkinių sąrašą reikia įtraukti dar šį bei tą, bet teks palaukti, kol išsiaiškins, kokia suma sudaro Niko sąskaitą.

Išlipęs Čering Kroso stotyje Denis jau turėjo sudaręs du veiksmų planus, priklausomai nuo to, ar *Coutts* valdytojas gerai pažinojo serą Nikolą, ar iki tol niekad nebuvo jo sutikęs.

Jis patraukė Strando gatve dairydamasis banko. Ant pilko Niko čekių knygelės viršelio tebuvo užrašas: *Coutts & Co,* Strando gatvė, Londonas; matyt, nurodyti gigantiškos įstaigos numerį neatrodė būtina. Nedaug tepaėjėjęs, iš tolo kitapus gatvės pastebėjo didelį bronzinį pastatą stikliniu fasadu, o virš pavadinimo *Coutts* puikavosi dvi karūnos. Laviruodamas tarp automobilių perėjo į kitą pusę. Visai netrukus sužinos savo turto dydį.

Pro sukamąsias duris įėjęs vidun Denis pasistengė kuo greičiau susiorientuoti. Eskalatorius priešakyje kėlė į banko salę. Užkilęs atsidūrė didelėje patalpoje stikliniu stogu; palei vieną sieną rikiavosi daugybė langelių. Klientus aptarnavo keli kasininkai ilgais juodais surdutais. Denis pasirinko jauną vaikiną, rodos, dar visai neseniai pradėjusį skustis, ir prisiartino prie langelio.

– Norėčiau išsiimti grynųjų.

– Kiek pageidautumėte, pone? – paklausė kasininkas.

– Penkių šimtų svarų, – atsakė Denis paduodamas rytą išrašytą čekį.

Patikrinęs kompiuteryje pavardę bei numerį kasininkas delsė.

– Gal malonėtumėte valandėlę lukterėti, pone Nikolai?

Denio protas karštligiškai dirbo. Gal Niko sąskaita pereikvota? O gal uždaryta? Galbūt jie nenori turėti reikalų su buvusiu kaliniu? Po kelių minučių pasirodė brandesnio amžiaus vyras ir maloniai nusišypsojo. Ar Nikas jį pažinojo?

– Ponas Nikolas? – klausiamai kreipėsi jis.

– Taip, – sėkmingai atsakė į pirmąjį klausimą Denis.

– Mano pavardė Vatsonas, esu valdytojas. Malonu jus matyti po ilgos pertraukos, – Denis bičiuliškai spustelėjo jam ranką. – Gal galėtume pasikalbėti mano kabinete?

– Žinoma, pone Vatsonai, – sutiko Denis spinduliuodamas pasitikėjimą savimi.

Jis patraukė per banko salę paskui valdytoją ir įėjo į nedidelį medžiu iškaltą kabinetą. Ant sienos už rašomojo stalo kybojo vienui vienas aliejiniais dažais tapytas džentelmeno ilgu juodu surdutu portretas. Užrašas po portretu skelbė: Džonas Kempbelas, įkūrėjas, 1692 m.

Ponas Vatsonas prakalbo Deniui dar nė neatsisėdus.

– Matau, pastaruosius ketverius metus jūs nejudinote pinigų, pone Nikolai, – pastebėjo žvelgdamas į kompiuterio ekraną.

– Teisingai, – atsiliepė Denis.

– Gal viešėjote užsienyje?

– Ne, tačiau ateityje lankysiuosi dažniau. Ypač jei rūpestingai tvarkėte mano sąskaitą, kol manęs nebuvo.

– Tikiuosi, liksite patenkintas, pone Nikolai, – atsakė valdytojas. – Kasmet mokėjome trijų procentų palūkanas.

Deniui šis skaičius nepadarė įspūdžio, bet jis tepaklausė:

– Tad kokia dabar suma mano einamojoje sąskaitoje?

Valdytojas dirstelėjo į ekraną.

– Septyni tūkstančiai du šimtai dvylika svarų sterlingų.

Denis lengviau atsikvėpė, o tada pasiteiravo:

– Ar šiuo metu dar esama kokių nors sąskaitų, dokumentų ar vertybių, įregistruotų mano vardu? – Valdytojas pažvelgė mažumėlę nustebęs. – Neseniai numirė mano tėvas, – paaiškino Denis.

Valdytojas linktelėjo.

– Tuojau patikrinsiu, pone, – jis spustelėjo kelis kompiuterio klavišus, paskui papurtė galvą. – Rodos, jūsų tėvo sąskaita uždaryta prieš du mėnesius, o visos lėšos pervestos į *Clydesdale* banką Edinburge.

– Ak taip, – linktelėjo Denis. – Mano dėdė Hjugas.

– Gavėjas išties buvo Hjugas Monkrifas, – patvirtino valdytojas.

– Taip ir maniau.

– Ar galėčiau jums dar kuo nors padėti, sere Nikolai?

– Taip, man reikėtų kreditinės kortelės.

– Žinoma, – atsiliepė Vatsonas. – Jei užpildytumėte šį blanką, – pridūrė pastūmėdamas per stalą anketą. – Išsiųstume jūsų namų adresu per kelias artimiausias dienas.

Denis stengėsi prisiminti Niko gimimo datą, vietą bei antrąjį vardą; o ką rašyti eilutėje „profesija“ arba „metinės pajamos“, apskritai nesumetė.

– Ir dar vienas dalykas, – prabilo Denis užpildęs blanką. – Gal patartumėte, kas galėtų įvertinti šį daikčiuką? – jis išsiėmė iš vidinės kišenės nediduką voką ir padėjo ant stalo.

Valdytojas atidžiai apžiūrėjo voką.

– *Stanley Gibbons*, – nesvarstydamas atsakė, – jie šios srities lyderiai, turi tarptautinę reputaciją.

– Kur galėčiau juos rasti?

– Filialas įsikūręs toje pačioje gatvėje. Patarčiau šnekėtis su ponu Prendergastu.

– Man pasisekė, kad jūs taip puikiai viską žinote, – kiek įtariai pastebėjo Denis.

– Jie jau pusantro šimto metų su mumis bendradarbiauja.

Denis išėjo iš banko pasipildęs piniginę penkiais šimtais svarų sterlingų ir patraukė ieškoti *Stanley Gibbons*. Pakeliui praėjo pro mobiliųjų telefonų parduotuvę, kuri priminė vieną pirkinių sąrašo punktą. Išsirinkęs naujausią modelį paklausė jauno pardavėjo, kur rasti *Stanley Gibbons*.

– Už penkiasdešimties jardų kairėje, – atsakė šis.

Denis patraukė gatve toliau ir galiausiai pamatė reikiamą iškabą virš durų. Viduje aukštas laibas vyras parimęs ant prekystalio sklaidė katalogą. Vos Deniui įėjus jis atsistojo.

– Ponas Prendergastas? – kreipėsi Denis

– Taip, – patvirtino tas. – Kuo galėčiau padėti?

Denis išsitraukė voką ir padėjo ant prekystalio.

– Pono Vatsono iš *Coutts* manymu, jūs galėtumėte įvertinti šį ženklą.

– Pasistengsiu, – atsiliepė Prendergastas paimdamas iš po prekystalio didinamąjį stiklą. Kiek patyrinėjęs voką jis prabilo: – Standartinis pirmos laidos penkių frankų vertės pašto ženklas, išleistas šiuolaikinių

olimpinių žaidynių įsteigimo proga, savaime nėra pernelyg vertingas; už jį gautumėte kelis šimtus svarų, ne daugiau. Tačiau derėtų atkreipti dėmesį į kitus du faktorius, kurių dėka vertė gerokai išauga.

– Kokius? – pasiteiravo Denis.

– Antspaudo data – 1896-ųjų metų balandžio šeštoji.

– Kuo ji reikšminga? – pasidomėjo Denis stengdamasis nuslėpti nekantrumą.

– Tą dieną įvyko pirmųjų šiuolaikinių olimpinių žaidynių atidarymas.

– O antrasis faktorius? – nebedelsdamas pasmalsavo Denis.

– Asmuo, kuriam adresuotas vokas, – pasitenkinimo kupinu balsu atsakė Prendergastas.

– Baronas de Kubertenas, – išpoškino pavardę įsiminęs Denis.

– Teisingai, – linktelėjo vertintojas. – Šis baronas yra šiuolaikinių olimpinių žaidynių įkūrėjas, ir dėl to jūsų vokas tampa tikra vertybe.

– Ar galėtumėte nusakyti jo vertę?

– Nėra lengva, pone, kadangi daiktas unikalus. Siūlyčiau jums už jį du tūkstančius svarų.

– Dėkoju, bet dar kurį laiką pagalvosiu, – atsakė Denis ir pasisuko eiti.

– Du tūkstančius du šimtus, – šūktelėjo Prendergastas, Deniui jau tyliai užveriant duris.

42

Kelias artimiausias dienas Denis praleido Boltono rezidencijoje, nors nesitikėjo, jog kada nors čia pasijus tarsi namie. Taip manė, kol nesusipažino su Mole.

Molė Merfi buvo kilusi iš Korko grafystės, taigi Denis tik mažumėlę apsipratęs pradėjo suprasti, ką ji šneka. Moteris buvo visa pėda žemesnė už Denį ir tokia liesa, jog vaikinas rimtai suabejojo, ar ji pajėgs dirbti bent porą valandų per dieną. Negalėjai tiksliai pasakyti, kiek Molei metų; ji tiesiog atrodė jaunesnė už Denio motiną ir vyresnė už Betę. Vos atėjusi Merfi pareiškė:

– Imu penkis svarus už valandą, grynais. Jokių mokesčių tiems anglų šunsnukiams aš nemokėsiu, – tvirtai pridūrė išsiaiškinusi, jog seras Nikolas kilęs iš už šiaurinės sienos. – Jei mano paslaugos jums nepatiks, savaitės pabaigoje išeisiu.

Pirmosiomis dienomis Denis Molę stebėjo, bet netrukus tapo aišku, jog moteris nudrėbta iš to paties molio kaip ir jo motina. Savaitei baigiantis vaikinas jau galėjo atsisėsti kur panorėjęs nesukeldamas debesies dulkių, galėjo įlipti į vonią, kurioje nėra vandens paliktos žymės, bei nusičiupti ką nors iš šaldytuvo nebijodamas nusinuodyti.

Baigiantis antrajai savaitei, Molė pradėjo gaminti jam pietus, skalbti bei lyginti drabužius. Trečią savaitę Denis nebeįsivaizdavo, kaip įstengtų be jos išgyventi.

Molei perėmus buitį, jis pats galėjo sutelkti dėmesį į kitus dalykus. Ponas Manras raštu pranešė padavęs į teismą jo dėdę. Hjugo advokatas teikėsi atsiliepti į šaukimą tik po dvidešimt vienos dienos.

Manras perspėjo serą Nikolą, girdi, Galbraitas pelnęs lėtapėdžio reputaciją, bet patikino nuolat šniokštuosiąs jam į pakaušį. Deniui rūpėjo, kiek tasai šniokštavimas kainuos. Vos atvertęs kitą puslapį ir sužinojo. Prie laiško Manras pridėjo keturių tūkstančių svarų sterlingų

sąskaitą už visą darbą, atliktą po laidotuvių, o kartu ir už tarpininkavimą pateikiant kaltinimus Hjugui.

Denis pažvelgė į banko ataskaitą, iš ryto gautą kartu su kreditine kortele. Keturių tūkstančių svarų išmoka gerokai sumažins sumą apatinėje eilutėje; Denis svarstė, kiek ilgai įstengs pratempti iki sudėdamas ginklus; gal ir banaloka frazė, tačiau ji vaikinui priminė laimingiausius laikus Bovyje.

Praėjusią savaitę Denis nusipirko nešiojamąjį kompiuterį, spausdintuvą, sidabrinius rėmelius nuotraukai, keletą segtuvų, įvairių rašiklių, pieštukų, trintukų bei šūsnį popieriaus ir pradėjo rinkti duomenis apie tris vyrus, kaltus dėl Bernio mirties. Pirmąjį mėnesį fiksavo viską, ką žinojo apie Spenserį Kreigą, Džeraldą Peiną ir Lorensą Davenportą. Ne kažin kas, bet Nikas jį mokė, jog egzaminus išlaikyti bus lengviau, jei kruopščiai atliksi namų darbus. Jau bemaž pradėjęs šiuos namų darbus, vaikinas gavo Manro sąskaitą, kuri priminė, kaip sparčiai senka lėšos. Paskui prisiminė voką. Atėjo metas išgirsti dar vieną nuomonę.

Paėmęs *The Times*, Molės nuperkamą kiekvieną rytą, atsivertė straipsnį, kurį pastebėjo kultūros puslapiuose. Amerikietis kolekcininkas kažin kokiame *Sotbio* aukcione už penkiasdešimt vieną milijoną svarų įsigijo Klimtą.

Denis atsidarė kompiuterį, *Google* paieškos laukelyje įvedė „Klimtas" ir sužinojo, jog šis buvo 1862–1918 m. gyvenęs austrų impresionistas. Tuomet išsiaiškino, kas yra *Sotbis*. Ogi aukcionų namai, kurių specializacija – vaizduojamasis menas, antikvariniai daiktai, knygos, juvelyriniai dirbiniai ir kitokie kolekcionuojami dalykėliai. Keliskart spragtelėjęs pele jis įsitikino, jog pašto ženklai kaip tik ir priklauso pastarųjų dalykėlių kategorijai. Prireikus konsultacijos, galima į *Sotbį* paskambinti arba apsilankyti jų biure Niu Bondo gatvėje.

Denis nusprendė ten užsukti, bet ne šiandien, nes šiandien ketino eiti į teatrą. Tik ne spektaklio žiūrėti; spektaklis jį ne itin domino.

Deniui iki tol niekad neteko lankytis Vestendo teatre, nebent užskaitytų „Vargdienius", kuriuos žiūrėjo *Palace* teatre Betės dvidešimt

pirmojo gimtadienio proga. Reginys ne per labiausiai jį sužavėjo, tad nemanė kada nors užsigeisiąs vėl apsilankyti miuzikle.

Dar iš vakaro pasiskambino į *Garrick* teatrą ir užsisakė bilietą į dieninį spektaklį „Kaip svarbu būti rimtam". Bilietą turėjo atsiimti kasoje penkiolika minučių prieš pakylant uždangai. Denis atvyko šiek tiek anksčiau ir teatrą rado bemaž tuščią. Pasiėmęs bilietą nusipirko programėlę ir kontrolieriaus lydimas patraukė į parterį bei susirado savo vietą „H" eilės gale. Salėje išsibarstę sėdėjo vos keli žmonės.

Atsivertęs programą pasiskaitė apie Oskaro Vaildo pjesę, pirmą kartą pastatytą 1895 m. Londono *St James* teatre ir susilaukusią stulbinamo pasisekimo. Pamažu pradėjo rinktis žiūrovai, tad Deniui teko nuolat stotis bei praleidinėti norinčiuosius atsisėsti „H" eilėje.

Iki užgęstant šviesoms salė tapo artipilnė. Didžiumą vietų užėmė jaunos merginos. Pakilus uždangai Lorenso Davenporto nebuvo matyti, tačiau neilgai trukus žvaigždė pasirodė. Veidas, kurio Denis kaip gyvas neužmirš. Kelios žiūrovės akimoju suskato ploti. Davenportas lukterėjo prieš ištardamas pirmuosius žodžius, tarsi nieko kito nė nesitikėjęs.

Denį apėmė noras įsiveržti ant scenos ir papasakoti susirinkusiems gerbėjams, koks tasai Davenportas iš tiesų ir kas vieną vakarą nutiko „Dunlop Armse", kur jų dievaitis stovėjo ir stebėjo, kaip Spenseris Kreigas mirtinai peiliu užbadė jo geriausią bičiulį. Tąsyk jis nė iš tolo nepanėšėjo į išdidų, savimi pasitikintį herojų, kokį vaidino dabar. Tada jam itin puikiai pavyko bailio vaidmuo.

Denis kartu su visomis jaunosiomis žiūrovėmis sekte sekiojo akimis Davenportą. Bežiūrint spektaklį tapo aišku, jog Davenportas yra iš tų žmonių, kurie grožisi savimi kiekviename pasipainiojusiame veidrodyje. Po pirmojo veiksmo Denis jautėsi į valias prisižiūrėjęs Lorenco Davenporto ir suprato, jog keli spektakliukai, suvaidinti kalėjime, išeis jam į naudą. Denis būtų sugrįžęs į Boltono gatvę registruoti surinktų duomenų, jei, savo paties nuostabai, nebūtų susidomėjęs spektakliu.

Tad patraukė paskui besistumdančią minią į kavinę ir atsistojo į ilgėliausią eilę laukti, kol padavėjas aptarnaus visus alkanuosius. Galiausiai Denis pasidavė ir nusprendė verčiau paskaitinėti programėlę

ir daugiau sužinoti apie Oskarą Vaildą, kuris galbūt bus įtrauktas į „A" lygio egzamino programą. Tačiau netrukus dėmesį patraukė dviejų kavinės kampe garsiai besišnekučiuojančių mergaičiukių pokalbis.

– Ką manai apie Larį? – paklausė pirmoji.

– Jis nuostabus, – pasigirdo atsakymas. – Gaila, kad gėjus.

– Ar tau patinka spektaklis?

– Labai. Ketinu ateiti pažiūrėti paskutiniojo.

– Iš kur gausi bilietą?

– Mūsų gatvėje gyvena vienas scenos darbininkas.

– Ar ir į vėliau įvyksiantį pokylį pateksi?

– Tik tuomet, jei sutiksiu tą vakarą pabūti jo pana.

– Manai, pavyktų susipažinti su Lariu?

– Tik dėl šios priežasties ir eisiu su tuo bernu.

Skambutis nuskambėjo tris kartus, keli užsilikę žiūrovai skubiai užbaigė gėrimus ir patraukė atgal į salę užimti savo vietų. Denis nuslinko įkandin.

Uždangai vėl pakilus Denis taip įsigilino į spektaklį, jog bemaž užmiršo tikrąjį apsilankymo tikslą. Visų merginų akys liko įsmeigtos į Davenportą, o Denis susidomėjęs laukė atomazgos trokšdamas sužinoti, kuris iš dviejų vyrukų pasirodys besąs rimtas.

Kai nusileido uždanga ir aktoriai išėjo nusilenkti, žiūrovės įniko ploti ir klykti, panašiai kaip ir Betė nelemtąjį vakarą, tik jos klyksmas buvo kitoks. Denis dar tvirčiau pasiryžo atverti joms akis ir atskleisti tiesą apie jų garbinamą stabą.

Aktoriams galų gale pasišalinus, čiauškanti minia plūstelėjo pro duris laukan. Kelios žiūrovės pasuko tiesiai prie tarnybinio įėjimo, tuo metu Denis patraukė kasos link.

– Ar patiko spektaklis? – nusišypsojo kasininkas.

– Dėkoju, patiko. Gal kartais turėtumėte bilietų į baigiamąjį pasirodymą?

– Deja, ne, pone. Jau parduoti.

– Tik vieną, – viltingai paprašė Denis. – Man nesvarbu, kur sėdėsiu.

Kasininkas įsižiūrėjo į ekraną studijuodamas salės planą.

– „W" eilėje likusi viena vieta.

– Paimsiu, – sutiko Denis paduodamas kreditinę kortelę. – O ar šis bilietas suteikia teisę apsilankyti po spektaklio vyksiančiame pokylyje?

– Ne, apgailestauju, bet ne, – vėl nusišypsojo kasininkas. – Reikia turėti kvietimą, – jis paėmė Denio kortelę, – seras Nikolas Monkrifas? – pasitikslino įdėmiau įsižiūrėdamas.

– Taip, teisingai, – atsakė Denis.

Kasininkas atspausdino bilietą ir įdėjo į voką, paimtą iš po prekystalio.

Važiuodamas metro į Pietų Kensigtoną Denis toliau tyrinėjo programėlę. Ir tik perskaitęs kiekvieną žodį apie Oskarą Vaildą bei kitas jo parašytas pjeses galiausiai išsiėmė iš voko bilietą. Eilė „C“, vieta 9. Čia tikriausiai klaida. Dirstelėjęs į voko vidų jis išsitraukė kortelę ir perskaitė:

GARRICK TEATRAS

kviečia Jus į pokylį, rengiamą paskutiniojo sezono spektaklio

Kaip svarbu būti rimtam

proga,

Dorchester viešbutyje

2002 rugsėjo 14 d.

Įėjimas tik su bilietais

Nuo 11val. vakaro iki dievai žino kiek

Ūmai Denis suvokė, kaip svarbu būti seru Nikolu.

43

– Įdomu, be galo įdomu, – tarstelėjo ponas Blandelas padėdamas ant stalo didinamąjį stiklą ir nusišypsodamas potencialiam klientui.

– Kokia jo vertė? – paklausė Denis.

– Nenutuokiu, – prisipažino Blandelas.

– Bet jūs laikomas bemaž geriausiu šios srities žinovu.

– Malonu girdėti, – atsakė Blandelas. – Tačiau per trisdešimt darbo metų man neteko matyti nieko panašaus, – jis vėl paėmė didinamąjį stiklą, pasilenkė ir dar atidžiau apžiūrėjo voką. – Pats pašto ženklas nėra itin ypatingas, bet atidarymo ceremonijos dieną antspauduotas pašto ženklas – jau kur kas retesnis. O ką jau kalbėti apie baronui de Kubertenui adresuotą voką...

– Šiuolaikinių olimpinių žaidynių įkūrėjui, – pratęsė Denis. – Taigi ženklas tampa dar retesnis.

– Arba net unikalus, – patikslino Blandelas. Jis dar kartą apžiūrėjo voką pro didinamąjį stiklą. – Nepaprastai sunku nustatyti jo vertę.

– Gal galėtumėte pasakyti apytiksliai? – viltingai paklausė Denis.

– Jei voką pirktų perpardavinėtojas, manau, pasiūlytų du tūkstančius du šimtus arba du tūkstančius penkis šimtus; aistringas kolekcionierius, ko gero, duotų ir tris tūkstančius. Tačiau jei du kolekcininkai jo labai įsigeistų – kas žino? Leiskite pateikti jums pavyzdį, sere Nikolai. Pernai mūsiškiame *Sotbio* aukcione buvo parduodama aliejiniais dažais Dantės Gabrielio Rosečio tapyta drobė „Fiametos vizija“. Apytikriai įvertinome kūrinį nuo dviejų su puse iki trijų milijonų svarų sterlingų, galima sakyti, maksimalia suma, taigi visi žinomi supirkėjai atsitraukė dar nepasiekus aukščiausios ribos. Vis dėlto papuošti savo kolekcijas šiuo paveikslu panoro Endrius Loidas Vėberis ir Elizabeta Rotšild. Galiausiai pardavėme už devynis milijonus svarų sterlingų, daugiau nei dvigubai viršydami ankstesnįjį Rosečio rekordą.

– Taigi, jūsų manymu, aš už voką galėčiau gauti dvigubai daugiau, nei jis vertas?

– Ne, sere Nikolai, aš tiesiog sakau nenumanąs, už kiek jį galima būtų parduoti.

– Bet ar galėtumėte pasirūpinti, kad aukcione pasirodytų Endrius Loidas Vėberis ir Elizabeta Rotšild?

Blandelas nuleido galvą baimindamas, kad seras Nikolas nepastebėtų jo pasiūlymo sukeltos nuostabos.

– Ne, – atsiliepė jis. – Abejoju, ar lordas Loidas Vėberis ir Elizabeta Rotšild bent kiek domisi pašto ženklais. Vis dėlto, jei nuspręsite parduoti voką kito mūsų aukciono metu, jis turės būti įtrauktas į katalogą ir išsiutinėtas visiems žymiausiems pasaulio kolekcininkams.

– O kada įvyks kitas pašto ženklų aukcionas?

– Rugsėjo šešioliktą, – atsakė Blandelas. – Maždaug po šešių savaičių.

– Taip negreit? – nusivylė Denis, kuris tikėjosi galėsiąs parduoti voką per keletą dienų.

– Mes rengiame katalogą ir išsiuntinėsime jį savo klientams likus mažiausiai dviem savaitėm iki aukciono.

Denis vėl prisiminė poną Prendergastą iš *Stanley Gibbons*, siūliusį už voką 2 200 svarų. Galbūt kaina pakiltų net iki 2 500. Priėmus Prendergasto pasiūlymą, netektų laukti šešių savaičių. Paskutinioji ataskaita iš banko bylojo jį teturint 1 918 svarų sterlingų, taigi iki rugsėjo šešioliktosios gali likti visiškai basas ir be jokios pajamų perspektyvos.

Blandelas neskubino sero Nikolo, aiškiai norinčio deramai apsvarstyti reikalą, o jeigu jo senelis buvo... Gali prasidėti ilgas ir vaisingas bendradarbiavimas.

Denis žinojo, kurį iš dviejų variantų pasirinktų Nikas. Jis priimtų pradinį Prendergasto pasiūlymą, patrauktų tiesiai į *Coutts* ir nedelsdamas pasidėtų pinigus. Ši mintis padėjo Deniui apsispręsti. Jis įteikė voką Blandelui tardamas:

– Įpareigoju jus surasti du žmones, geidžiančius mano voko.

– Pasistengsiu, – atsakė Blandelas. – Artimiausiu metu liepsiu išsiųsti jums katalogą bei kvietimą į aukcioną. Ir norėčiau pridurti, kaip

malonu man buvo talkinti jūsų seneliui kaupti nuostabiąją jo kolekciją.

– Nuostabiąją kolekciją? – pakartojo Denis.

– Jei pageidautumėt kolekciją papildyti arba parduoti kurias nors dalis, mielai pasiūlyčiau savo paslaugas.

– Ačiū, – padėkojo Denis. – Susisieksime.

Netaręs daugiau nė žodžio, jis išėjo iš *Sotbio* – negalėjo rizikuoti klausinėdamas Blandelo to, ką pats turėjo puikiai žinoti. Tačiau kokiu būdu bent ką nors išsiaiškinti apie nuostabiąją sero Aleksandro kolekciją?

Pasiekęs Bondo gatvę Denis jau ėmė gailėtis nepriėmęs Prendergasto pasiūlymo, mat net jei voko kaina išaugs iki šešių tūkstančių, pinigų vis tiek nepakaks užsitęsusio teisinio mūšio su Hjugu Monkrifu išlaidoms padengti. Jeigu išspręstų šį reikalą, kol piniginė padėtis dar netapo nevaldoma, turėtų iš ko pragyventi keletą savaičių ieškodamasis darbo. Deja, seras Nikolas neturėjo Ist Endo autoserviso mechaniko kvalifikacijos; galiausiai Denis susimąstė, kokį darbą sugebėtų dirbti Nikas.

Jis perėjo Bondo gatvę ir patraukė į Pikadilio, mąstydamas apie, Blandelo žodžiais tariant, „nuostabiosios senelio kolekcijos“ reikšmę. Užsigalvojęs nepastebėjo esąs sekamas. Kita vertus, juk sekė profesionalas.

Hjugas pakėlė telefono ragelį.

– Jis ką tik išėjo iš *Sotbio*, dabar stovi autobusų stotelėje Pikadilio gatvėje.

– Matyt, ištekliai baigia išsekti, – pastebėjo Hjugas. – Dėl ko jis lankėsi aukcionų namuose?

– Paliko ponui Blandelui, filatelijos skyriaus vadovui, voką, kuris po šešių savaičių bus parduodamas aukcione.

– Kas ant voko? – paklausė Hjugas.

– Proginis pirmųjų šiuolaikinių olimpinių žaidynių pašto ženklas, Blandelo įvertintas nuo dviejų iki dviejų su puse tūkstančio.

– Kada aukcionas?

– Rugsėjo šešioliktą.

– Privalau ten būti, – pratarė Hjugas padėdamas ragelį.

– Abejoju, ar tavo tėvas galėjo leisti parduoti kurį nors savo pašto ženklą, ne jo braižas. Nebent... – lankstydama servetėlę ėmė svarstyti Margareta.

– Nesuprantu, kur suki, senut. Nebent kas? – pasiteiravo Hjugas.

– Tavo tėvas pasišventęs per visą gyvenimą surenka bemaž puikiausią pasaulyje pašto ženklų kolekciją, kuri ne tik išgaruoja jo mirties dieną, bet ir nėra minima testamente. Tačiau *paminimas* raktas bei vokas, kuriuos jis palieka Nikui.

– Vis dar nelabai suprantu, ką nori pasakyti, senute...

– Raktas ir vokas neabejotinai kažkaip susiję.

– Kas perša tau tokią mintį?

– Nes aš netikiu, jog pašto ženklas yra reikšmingas.

– Vis dėlto dabartiniu metu du tūkstančiai svarų Nikui dideli pinigai.

– Tačiau tavo tėvui – ne. Mano manymu, ant voko užrašyta pavardė bei adresas yra gerokai svarbesni, nes jie nuves mus prie kolekcijos.

– Bet mes vis dar neturime rakto, – priminė Hjugas.

– Rakto neprireiks, jei galėsi įrodyti esąs teisėtas Monkrifo turto paveldėtojas.

Denis įšoko į autobusą, vežantį Noting Hilo vartų link, vildamasis, jog nepavėluos į mėnesinį susitikimą su inspektore. Dar dešimt minučių, ir būtų tekę gaudyti taksį. Panelė Benet raštu informavo turinti pranešti kai ką svarbaus. Pastarieji žodžiai privertė Denį sunerimti, nors suprato, jog, iškilus aikštėn jo melui, apie tai sužinotų ne iš inspektorės laiškų, o vidury nakties prižadintas namą apsupusios policijos.

Nors naujasis vaidmuo jam vis labiau lipo, nebuvo nė vienos dienos, kad neprisimintų esąs pabėgęs kalinys. Išduoti galėjo bet kas: įdėmesnis žvilgsnis, nesuprasta replika, atsitiktinis klausimas, į kurį nesugebės

atsakyti. Kas direktoriavo, kai mokeisi Lorete? Kurį koledžą pasirinkai Sandherste? Už kurią regbio komandą sergi?

Iš autobuso prie Noting Hilo vartų išlipo du vyrai. Vienas pasileido lygtinai paleistųjų priežiūros inspekcijos link; kitas neatsilikdamas sekė įkandin, bet vidun neužėjo. Nors Denis užsiregistravo likus porai minučių iki paskirto laiko, teko laukti dar dvidešimt, kol panelė Benet galėjo jį priimti.

Denis įėjo į mažą skurdų kabinetą, ne ką jaukesnį už Belmaršo kamerą. Kambaryje stovėjo stalas ir dvi kėdės; jokių užuolaidų, tik nušiuręs kilimas, ko gero, užsilikęs nenupirktas per sendaikčių išpardavimą.

– Kaip laikotės, Monkrifai? – pasiteiravo panelė Benet, jam atsisėdus ant plastikinės kėdės. Jokio „sere Nikolai“, jokio „sere“, tiesiog „Monkrifai“.

Niko elgesys, Denio mąstysena.

– Ačiū, gerai, panele Benet. O jūs?

Ji neatsiliepė, tik atsivertė klausimų sąrašą, į kuriuos kartą per mėnesį privalėjo atsakyti visi buvę kaliniai bandomojo laikotarpio metu.

– Norėčiau sutelkti dėmesį į klausimus, – pradėjo inspektorė. – Ar jums pavyko rasti mokytojo darbą?

Denis ir užmiršo Niką ketinus grįžti į Škotiją bei pradėti mokytojauti.

– Ne, – atsakė Denis. – Šeimyninių problemų sprendimas užtruko ilgiau, nei tikėjausi.

– Šeimyninių problemų? – pakartojo panelė Benet. Ne tokio atsakymo ji laukė. Šeimyninės problemos nežadėjo nieko gero. – Gal norėtumėte pasikalbėti apie šias problemas?

– Ne, dėkoju, panele Benet, – atsakė Denis. – Tiesiog tvarkau senelio testamento reikalus. Jums nėra dėl ko nerimauti.

– Aš pati nuspręsiu, ar yra, ar nėra, – griežtai atsakė panelė Benet. – Ar tai reiškia, jog jums iškilo finansinių sunkumų?

– Ne, panele Benet.

– Ar jau susiradote kokį nors darbą? – paklausė grįždama prie klausimų sąrašo.

– Ne, tačiau artimiausiu laiku tikiuosi susirasti.

– Ieškosite mokytojo vietos?

– Tikriausiai, – atsiliepė Denis.

– Jei nepavyktų, galėtumėte pasvarstyti apie kitokį darbą.

– Pavyzdžiui?

– Kaip matau, kalėjime dirbote bibliotekininku.

– Būtinai apie tai pagalvosiu, – klusniai sutiko Denis pelnydamas dar vieną varnelę dar viename langelyje.

– Ar šiuo metu turite kur gyventi, ar apsistojote kalėjimo bendrabutyje?

– Aš turiu kur gyventi.

– Grįžote į šeimą?

– Ne, šeimos neturiu.

Viena varnelė, vienas kryžiukas ir vienas klaustukas.

– Įsikūrėte nuomojamame būste ar pas draugą?

– Gyvenu savo name.

Atsakymas inspektorę pribloškė. Dar niekas iki šiol nepateikė tokio atsakymo į šį klausimą. Galiausiai nusprendė padėti varnelę.

– Turiu jums dar vieną klausimą. Ar per pastarąjį mėnesį nepatyrėte pagundos įvykdyti tą patį nusikaltimą, už kurį patekote į kalėjimą?

„Taip, jaučiau pagundą nugalabyti Lorensą Davenportą" – norėjo išpoškinti Denis, tačiau Nikas atsakė:

– Ne, panele Benet, nepatyriau.

– Šįkart viskas, Monkrifai. Po mėnesio vėl pasimatysime. Prašau nedelsiant susisiekti, jei per tą laiką prireiks kokios nors mano pagalbos.

– Dėkoju, – pratarė Denis, – bet laiške užsiminėte turinti pranešti kažką svarbaus...

– Išties? – užvertusi segtuvą inspektorė pamatė po juo gulėjusį voką. – Ak, tikrai, jūs teisus, – Benet padavė jam voką, Belmaršo kalėjimo švietimo skyriaus adresuotą N. A. Monkrifui. Denis pradėjo skaityti Jungtinės Karalystės Matrikuliacijos komisijos laišką Nikui ir netrukus suprato, ką svarbaus norėjo pranešti panelė Benet.

> Žemiau pateikti jūsų „A" lygmens egzaminų rezultatai:
> Verslo studijos A
> Matematika A

Denis pašoko iškėlęs į viršų kumščius, tarsi *Upton Park* stadione po lemtingo „Vest Hamo“ įvarčio į „Arsenalo“ vartus. Panelė Benet suabejojo, ar jai derėtų pasveikinti Monkrifą, ar spustelėti po stalu paslėptą apsaugos iškvietimo mygtuką. Kai jo kojos vėl palietė grindis, ji pareiškė:

– Jei ketinate studijuoti toliau, Monkrifai, mielai padėsiu išsirūpinti stipendiją.

Ilgokai patyrinėjęs *Sotbio* katalogą Hjugas Monkrifas galiausiai pritarė Margaretai, jog juos dominanti prekė pažymėta 37-uoju numeriu: *retas vokas su pirmo leidimo šiuolaikinių olimpinių žaidynių atidarymo proginiu pašto ženklu, adresuotas žaidynių įkūrėjui baronui Pjerui de Kubertenui, vertė: 2200–2500 svarų sterlingų.*

– Galbūt kurią dieną man derėtų apsilankyti pristatyme ir atidžiau apžiūrėti prekę? – ėmė svarstyti Hjugas.

– Nieko panašaus, – tvirtai pareiškė Margareta. – Tik sukeltum Nikui įtarimą. Gal jis net susiprotėtų, jog mus domina anaiptol ne pašto ženklas.

– Bet jeigu aš nuvykčiau į Londoną aukciono išvakarėse ir perskaityčiau ant voko užrašytą adresą, mes sužinotume, kur yra kolekcija, nė nepirkdami voko ir neiššvaistydami pinigų.

– Bet neturėtume vizitinės kortelės.

– Nelabai suprantu, ką turi omenyje, senut.

– Mes galime neturėti rakto, bet jeigu, būdamas vienintelis gyvas kolekcininko sūnus, pateiksi voką kartu su naujuoju testamentu, egzistuoja galimybė įtikinti kolekcijos saugotojus, jog tu ir esi teisėtas paveldėtojas.

– Tačiau ir Nikas veikiausiai atvyks į aukcioną.

– Jeigu iki tol jis nesusipras, jog esminis dalykas yra pats vokas, ne pašto ženklas, šaukštai jau bus po pietų. Dėkok Dievui už vieną dalyką, Hjugai.

– Už kokį, brangioji?

– Nikas mąsto kitaip nei senelis.

Denis dar sykį atsivertė katalogą. Susirado 37-tąjį pasiūlymą ir atidžiau išstudijavo aprašą. Nudžiugo pamatęs tokį išsamų voko apibūdinimą, bet kartu šiek tiek nusivylė neaptikęs nuotraukos, kai daugumos kitų prekių atvaizdai buvo.

Pradėjęs skaityti varžytinių sąlygas jis pašiurpo sužinojęs, jog aukcionas išskaičiuoja dešimt procentų nuo pardavimo sumos pardavėjo ir dar dvidešimt procentų pirkėjo mokestį. Jeigu galiausiai jis gaus 1800 svarų sterlingų, tuomet verčiau derėjo parduoti voką *Stanley Gibbons* – juk taip ir būtų pasielgęs Nikas.

Denis užvertė katalogą ir paėmė kitą šį rytą gautą laišką: Londono universiteto bukletą ir stojančiojo prašymo blanką. Kurį laiką svarstė apie galimus dalykų pasirinkimo variantus. Galiausiai atsivertė skyrių „Stipendijos“. Jeigu iš pagarbos Betei ir Nikui ištesės jiems duotą žodį, gyvenimas iš esmės pasikeis.

Niko einamoji sąskaita susitraukė iki 716 svarų, ir nuo tada, kai išėjo iš kalėjimo, nė sykio nepasipildė. Pirmiausiai, ko gero, teks paaukoti Molę, ir namai netrukus vėl taps tokie pat apleisti, kokius rado pirmą sykį įžengęs pro duris.

Baimindamasis išgirsti apie naują sąskaitą vis atidėliojo skambutį ponui Manrui, nors derėjo pasiteirauti, kas naujo kovos su dėde Hjugu fronte. Jis atsilošė ir ėmė svarstyti apie priežastis, dėl kurių panorėjo užimti Niko vietą. Didysis Alas įtikinėjo, esą ištrūkus į laisvę viskas tapsią įmanoma. Vis dėlto Denis netruko įsitikinti, jog vienišius be skatiko kišenėje neturi jokių šansų paguldyti ant menčių trijų klestinčių profesionalų, net jei pastarieji ir laiko jį mirusiu bei seniai išmetė iš galvos. Mintys ėmė suktis apie planus, kurių vykdymą pradės šįvakar, dar sykį apsilankydamas spektaklyje „Kaip svarbu būti rimtam“. Tikrasis veiksmas prasidės tik nusileidus uždangai, kai baigiamajame pokylyje pirmą kartą akis į akį susitiks su Lorensu Davenportu.

44

Denis atsistojo kartu su kitais ir pradėjo ploti, nes visoje salėje bemaž neliko sėdinčių žmonių. Iš tiesų spektaklis jam patiko net labiau nei pirmą kartą, bet galbūt todėl, kad dabar buvo spėjęs perskaityti scenarijų.

O vieta trečioje eilėje tarp aktorių šeimos narių bei draugų suteikė dar daugiau įdomių įspūdžių. Iš vienos pusės sėdėjo dekoracijų dizaineris, o iš kitos – prodiuserio žmona. Per pertrauką juodu pakvietė Denį kartu išgerti. Jis klausėsi teatralų kalbų, bet pats jautėsi ne itin tvirtai, todėl savo nuomonės nesakė. Bet ir nereikėjo, nes šie žmonės turėjo susidarę nesvarstytiną požiūrį į Davenporto vaidybą ir tai, kodėl Vestende rodoma tiek miuziklų. Ko gero, su teatro liaudimi Denį siejo tik vienas bendrumas: nei jie, nei jis nežinojo, kokio darbo netrukus imsis.

Davenportui nesuskaitomą daugybę kartų nusilenkus, ovacijos nutilo ir žiūrovai pamažu patraukė iš teatro. Kadangi pasitaikė puikus giedras vakaras, Denis nusprendė pėsčiomis paėjėti iki *Dorchester* viešbučio. Mankštelė nepakenks, be to, negali sau leisti švaistyti pinigų taksiui.

Jau pasukęs Pikadilio žiedo link išgirdo už nugaros:

– Sere Nikolai? – atsisukęs pamatė kasininką, mojantį jam viena ranka, o kita laikantį atviras taksi automobilio dureles. – Jei traukiate į pokylį, važiuojame drauge.

– Ačiū, – padėkojo Denis ir įlipęs pamatė ant galinės sėdynės sėdinčias dvi jaunas moteris.

– Susipažinkite su seru Nikolu Monkrifu, – pristatė kasininkas atlenkdamas sėdynę ir atsisėsdamas priešais jas.

– Nikas, – pataisė Denis, irgi įsitaisydamas ant atlenkiamos sėdynės.

– Nikai, čia mano mergina Šarlotė. Ji rūpinasi rekvizitu. O čia Ketė, dublerė. Aš – Polas.

– Kieno dublerė esate? – paklausė Nikas Ketės.

– Evos Best, kuri vaidino Gvendoliną.

– Bet šiandien nedirbote? – pastebėjo Denis.

– Ne, – prisipažino Ketė užsimesdama koją ant kojos. – Tiesą sakant, per visą laiką vaidinau tik vieną kartą, kai Evai reikėjo sutvarkyti reikalus *BBC* televizijoje.

– Ar nejaučiate apmaudo?

– Šiek tiek, tačiau vis geriau, nei likti be darbo.

– Kiekvienas dubleris gyvena puoselėdamas viltį, jog vieną gražią dieną pavaduodamas pagrindinį aktorių sužibės, – pastebėjo Polas. – Albertas Finis vietoje Lario Olivje Stratforde suvaidinęs Koriolaną per vieną naktį tapo žvaigžde.

– Deja, po manojo dieninio pasirodymo taip nenutiko, – karčiai tarstelėjo Ketė. – O kuo užsiimi tu, Nikai?

Denis atsakė ne iškart. Kol kas niekas, išskyrus inspektorę Benet, šito neklausė.

– Aš buvau kareivis.

– Mano brolis karys, – įsiterpė Šarlotė. – Nerimauju, kad tik jis neatsidurtų Irake. Ar tau teko ten tarnauti?

Denis stengėsi atgaminti Niko dienoraščio įrašus.

– Du kartus, – atsakė jis. – Bet šiek tiek seniau, – pridūrė.

Automobiliui sustojus prie *Dorchester,* Ketė nusišypsojo Deniui. Jis puikiai prisiminė moterį, kuri paskutinioji jam štai šitaip šypsojosi.

Denis išlipo paskutinis ir norom nenorom ištarė:

– Leisk man sumokėti, – tikėdamasis išgirsti Polo prieštaravimą.

– Dėkui, Nikai, – atsiliepė Polas ir įsivedė Šarlotę į viešbutį. Denis išsitraukė piniginę ir atsisveikino dar su viena dešimtine, nors ir negalėjo sau to leisti. Aišku tapo tik viena – namo šįvakar kulniuos pėsčiomis.

Ketė stabtelėjo ir palaukė Niko.

– Anot Polo, spektaklį žiūrėjote antrą kartą, – pradėjo pokalbį mergina juodviem bežingsniuojant į viešbutį.

– Atėjau vildamasis, jog Gvendoliną vaidinsite jūs, – šyptelėjo Denis.

Ji irgi nusišypsojo ir pakštelėjo jam į skruostą. Dar vienas seniai bepatirtas pojūtis.

– Tu mielas, Nikai, – tarstelėjo mergina suimdama jo ranką ir nusivesdama į salę.

– Tad ką ketini veikti toliau? – šūktelėjo Denis stengdamasis perrėkti minios šurmulį.

– Tris mėnesius gastroliuosiu su keliaujančiuoju teatru.

– Vėl dublerė?

– Ne, gastrolių metu dubleriai – per didelė prabanga. Jei kas nors iškrinta, jo vietą užima programėlių pardavėjas. Taigi aš turėsiu progą pasirodyti scenoje, o tu – ateiti ir pasižiūrėti, kaip vaidinu.

– Kur demonstruosite spektaklį? – pasiteiravo Denis.

– Pasirink: Niukaslas, Šefildas, Birmingamas, Kembridžas arba Bromlis.

– Renkuosi Bromlį, – atsakė Denis paimdamas padavėjo pasiūlytą taurę.

Jis apsižvalgė sausakimšoje salėje. Rodos, visi kalbėjo vienu metu. Nutildavo tik gerdami šampaną. Kai kurie be paliovos judėjo nuo vieno žmogaus prie kito, vildamiesi sužavėti direktorius, prodiuserius bei agentus, galinčius trumpam nutraukti nesibaigiančias darbo paieškas.

Denis paleido Ketės ranką, nes ir pats atėjo čionai vedinas tam tikro tikslo. Jis lėtai apžvelgė salę ieškodamas Lorenso Davenporto, bet šio niekur nebuvo matyti. Ko gero, aktorius pasirodys kiek vėliau.

– Ar aš jau tau nusibodau? – paklausė Ketė pačiupdama dar vieną šampano taurę iš pro šalį einančio padavėjo.

– Ne, – ne itin įtikinamai paprieštaravo Denis, o tuo laiku prisiartinęs jaunuolis kreipėsi į Ketę:

– Sveikutė, – pasisveikino pabučiuodamas į skruostą. – Jau turi kitą darbą, ar pailsėsi?

Denis paėmė dešrelę nuo prošal nešamo padėklo prisiminęs, jog šį vakarą nebeturės progos pavalgyti. Dar sykį apsidairė ieškodamas Davenporto. Akys užkliuvo už kito žmogaus, kurį derėjo numanyti čia pasirodysiant. Jis stovėjo patalpos viduryje šnekučiuodamasis su

dviem merginom, gaudyte gaudančiom kiekvieną žodį. Ne toks aukštas, koks išliko Denio atmintyje po pastarojo susidūrimo, bet tąsyk veiksmas vyko tamsiame skersgatvyje, o jam terūpėjo, kaip išgelbėti Berniui gyvybę.

Denis nusprendė apžiūrėti jį įdėmiau. Žengtelėjo vieną žingsnį artyn, paskui dar vieną, kol galiausiai atsidūrė vos už kelių pėdų. Spenseris Kreigas pažvelgė tiesiai į jį. Denis sustingo, paskui suvokė, jog Kreigas žiūri jam per petį, veikiausiai į dar vieną merginą.

Denis stebeilijo į žmogų, kuris nužudė jo geriausią bičiulį ir įsivaizdavo išsisukęs. „To nebus, kol aš gyvas“, – sušnibždėjo pakankamai garsiai, kad ir Kreigas išgirstų. Pastarojo abejingumo paskatintas pasislinko dar per žingsnį, dar truputį, kol nugara stovėjęs žmogus iš Kreigo kompanijos instinktyviai atsisuko pasižiūrėti, kas įsibrovė į jo teritoriją. Denis žiūrėjo į akis Džeraldui Peinui, nuo teismo laikų priaugusiam tiek svorio, jog vargiai jį beatpažino. Peinas netekęs susidomėjimo nusisuko. Net ir atsistojęs ant liudytojų pakylos jis nepažvelgė į Denį antrą kartą – neabejotinai laikėsi Kreigo pasiūlytos taktikos.

Vaišindamasis blyneliais su rūkyta lašiša Denis ėmė klausytis Kreigo ir merginų pašnekesio. Šis varė puikiai surepetuotą kalbą, lyginančią teatrą ir teismo salę, tik pastarojoje niekad nežinai, kada nusileis uždanga. Merginos paslaugiai juokėsi.

– Tikra tiesa, – garsiai pastebėjo Denis. Kreigas su Peinu atsisuko, tačiau akyse nežybtelėjo nė menkiausia kibirkštėlė. Juodu Denio nepažino, nors vos prieš porą metų matė teisiamųjų suole, tačiau gerokai trumpesniais plaukais, nesiskutusį, apsitaisiusį kalėjimo drabužiais. Ir kodėl jiems turėtų kilti mintis apie Denį Kartraitą, kuris jau kada miręs ir palaidotas.

– Kaip sekasi, Nikai? – grįžtelėjęs Denis pamatė stabtelėjusį Polą.

– Dėkoju, puikiai. Netgi geriau nei tikėjausi, – pridūrė plačiau neaiškindamas. Denis pasislinko arčiau Kreigo ir Peino, kad šie girdėtų jo balsą, tačiau abu vyrus tedomino tik pašnekesys su merginomis.

Ūmai kambaryje driokstelėjo aplodismentai, visų galvos atsigrįžo į pasirodžiusį Lorensą Davenportą. Jis nusišypsojo ir pamojavo lyg koks karališkosios šeimos narys, tada lėtai patraukė per salę, kas žingsnis

dėkodamas už plojimus bei liaupses. Denis prisiminė įstrigusią Skoto Ficdžeraldo frazę: „Šokdamas aktorius negalėjo dirstelėti į veidrodį, todėl gėrėjosi savo atspindžiu ant sietyno."

– Ar norėtum su juo susipažinti? – pasiteiravo Polas pastebėjęs Denį neatitraukiant akių nuo Davenporto.

– Norėčiau, – atsiliepė Denis apimtas smalsumo, ar šis į jį sureaguos taip pat abejingai kaip ir kiti du muškietininkai.

– Tuomet eime, – juodu pradėjo pamažu irtis per salę, tačiau pakeliui Denis nejučia stabtelėjo užsižiūrėjęs į moterį, su kuria šnekučiavosi aktorius. Jie atrodė esą išties artimi.

– Reto grožio, – pastebėjo Denis.

– Teisybė, jis žavingas, – pritarė Polas, bet Deniui nespėjus jo pataisyti, kreipėsi į artistą: – Lari, susipažink su mano bičiuliu Niku Monkrifu.

Davenportas nesiteikė ištiesti rankos; Denis tebuvo vienas iš didžiulės gerbėjų minios. Jis nusišypsojo Davenporto merginai.

– Sveikas, aš Sara, – prisistatė ši.

– Nikas. Nikas Monkrifas, – pakartojo Denis. – Jūs tikriausiai aktorė.

– Ne, mano profesija kur kas žemiškesnė. Aš solisitorė.

– Jūs nepanaši į solisitorę, – pastebėjo Denis. Sara neatsakė. Neabejotinai buvo ne kartą girdėjusi šį nuobodoką komplimentą.

– O jūs – aktorius? – pasiteiravo.

– Tapsiu tuo, kuo tik jūs pageidausite, – pažadėjo Denis, šįkart priversdamas ją nusišypsoti.

– Sveika, Sara, – pasisveikino kitas vyrukas apkabindamas ją per juosmenį. – Tu neabejotinai esi pati žavingiausia moteris šioje salėje, – pagyrė pabučiuodamas ją į abu skruostus.

– Pasijusčiau išties pamaloninta, Čarli, jei nežinočiau, kad domiesi ne manimi, o mano broliu.

– Ar jūs – Lorenso Davenporto sesuo? – negalėjo patikėti Denis.

– Kažkas turi ja būti, – atsiliepė Sara. – Bet aš jau prie to pripratau.

– O tavo bičiulis ar kuo nors domisi? – paklausė Čarlis šypsodamasis Deniui.

– Nemanau, – atsakė Sara. – Nikai, čia Čarlis Dankanas, spektaklio prodiuseris.

– Gaila, – nusivylė Čarlis ir nusigręžė į Davenportą apsupusius jaunuolius.

– Manau, kritai jam į akį, – pakomentavo Sara.

– Be aš ne...

– Jau spėjau suprasti, – kreivai šyptelėjo Sara.

Denis ir toliau flirtavo su Sara, nebesistengdamas užmegzti pokalbio su Davenportu, kadangi viską, kas jį domino, neabejotinai galėjo papasakoti aktoriaus sesuo.

– Galbūt galėtume... – pradėjo Denis, bet nespėjo užbaigti pertrauktas kito balso:

– Sveikutė, Sara, spėliojau, ar tik...

– Labas, Spenseri, – šaltai pasisveikino moteris. – Ar pažįsti Niką Monkrifą?

– Ne, – atsakė tas ir paskubomis spustelėjęs ranką toliau šnekino Sarą. – Ketinau ateiti pareikšti Lariui komplimentų ir štai sutikau tave.

– Ką gi, prašom, Laris čia pat.

– Tiesą sakant, vyliausi persimesiąs žodeliu ir su tavimi.

– Kaip tik ketinau išeiti, – atšovė Sara dirstelėdama į laikrodį.

– Bet vakarėlis tik prasideda, negi negalėtum pabūti kiek ilgiau?

– Deja, ne, Spenseri. Turiu peržiūrėti keletą popierių prieš susitikimą su advokatu.

– Aš tik norėjau...

– To paties, ko ir praėjusio mudviejų susitikimo metu.

– Manau, mudu pasukome ne tuo keliu, verčiau pradėkime iš naujo.

– Pamenu, ne tuo keliu pasuko tavo ranka, – išrėžė Sara atsukdama jam nugarą.

– Atleisk, Nikai. Kai kurie vyrai nesupranta, kai jiems sakai „ne“, bet ne visi tokie... – Sara maloniai nusišypsojo Deniui. – Tikiuosi, mudu dar susitiksime.

– Kaip galėčiau... – pradėjo Denis, bet Sara jau žingsniavo tolyn; ši moteris neabejojo: jei kas norės ją susirasti, tai ir susiras. Atsigręžęs Denis pamatė jau kur kas įdėmesnį Kreigo žvilgsnį.

– Spenseri, šaunu, kad atėjai, – kreipėsi Davenportas. – Kaip mano šiandieninis pasirodymas?

– Puikiausias iš visų, – pagyrė Kreigas.

Denis nusprendė jau galįs išeiti. Neliko poreikio šnekėtis su Davenportu, be to, kaip ir Sara, turėjo pasiruošti rytojaus susitikimui. Privalėjo būti išsimiegojęs ir žvalus, kai aukcionatorius paskelbs trisdešimt septintuoju numeriu pažymėtą prekę.

– Sveikas, nepažįstamasis. Kur buvai pradingęs?

– Susidūriau su senu priešu, – atsakė Denis. – O kaip tu?

– Įprasta kompanija. Nuobodybė, – pasiskundė Ketė. – Man šito pokylio jau gana. O tau?

– Ketinau išeiti.

– Puiki mintis, – Ketė paėmė jį už rankos. – Kodėl mums nepasprukus drauge?

Juodu patraukė per salę sukamųjų durų link. Ketė, sustojusi ant šaligatvio, pamojo taksi automobiliui.

– Kur važiuosime, panele? – pasiteiravo vairuotojas.

– Boltono dvylika.

– Teisingai elgiesi, vyruti, – pakomentavo taksistas, sužadindamas Deniui nemalonius prisiminimus.

Dar nespėjęs atsisėsti Denis pajuto ranką ant šlaunies. Kita Ketės ranka apsivijo jo kaklą ir prisitraukė artyn.

– Man jau įsipyko dublerės vaidmuo, – sukuždėjo mergina. – Įvairovės dėlei bent kartą tapsiu pagrindine atlikėja, – ji pasilenkė ir pabučiavo Denį.

Automobiliui sustojus prie Niko namų, neatsegtos liko vos kelios sagos. Ketė iššoko laukan ir nubėgo takeliu, o Denis sumokėjo už antrą pasivažinėjimą šį vakarą.

– Norėčiau būti tavo amžiaus, – atsiduso vairuotojas.

Denis nusijuokė ir nusivijo Ketę. Vargais negalais atrakinę duris, juodu įgriuvo į prieškambarį. Ketė nutraukė jam švarką. Kelią nuo durų iki miegamojo nuklojo drabužiai. Mergina nusitempė jį prie lovos ir pargriovė ant savęs. Dar vienas seniai užmirštas potyris.

45

Iššokęs iš autobuso Denis nuskubėjo Bondo gatve link vėjelio plazdenamos mėlynos vėliavos, ant kurios švietė auksinis užrašas: *Sotheby's.*

Iki tol Deniui niekad neteko lankytis aukcione ir jis jau pradėjo gailėtis nesudalyvavęs keliuose dar prieš prarasdamas nekaltybę. Uniformuotas pareigūnas prie durų pasveikino jį įeinantį, tarsi būtų nuolatinis klientas, kuriam nieko nereiškia išleisti vieną kitą milijoną už ne itin žinomo impresionisto darbą.

– Kur netrukus prasidės pašto ženklų aukcionas? – paklausė Denis administratorės.

– Užkilkite laiptais į antrą aukštą, – ji parodė į dešinę. – Ir iškart pamatysite. Ar pageidausite kortelės? – paklausė moteris. Denis nelabai suprato, ką ji siūlo. – Ar varžysitės?

– Ne, – atsakė Denis. – Tikiuosi parduoti.

Užlipęs laiptais Denis įėjo į didelę gerai apšviestą patapą, kur sukiojosi koks pustuzinis žmonių. Jis abejojo, ar tikrai pateko ten, kur reikia, kol pastebėjo poną Blandelį, besišnekantį su vyruku, vilkinčiu žalią kombinezoną. Patalpoje rikiavosi daugybė kėdžių eilių, nors užimtos buvo vos kelios. Priešakyje, kur stovėjo Blandelas, puikavosi žvilganti pakyla, ant kurios, kaip suprato Denis, stovės aukciono vedėjas. Ant sienos už pakylos kybojo didelis ekranas, pateikiantis sumas keliomis skirtingomis valiutomis, kad kainos taptų aiškios pirkėjams iš užsienio. Dešinėje kambario pusėje ant ilgo stalo stovėjo baltų telefonų virtinė.

Denis trypinėjo patalpos pakrašty, tuo metu dauguma žmonių įėję užimdavo vietas. Jis nusprendė įsitaisyti galinės eilės kamputyje, kad matytų visus varžytinių dalyvius bei vedėją. Jautėsi esąs veikiau stebėtojas, o ne dalyvis. Denis pasklaidė katalogą, nors buvo perskaitęs

keletą kartų. Jį tedomino tik trisdešimt septintasis pasiūlymas, tačiau pastebėjo, jog trisdešimt šeštasis numeris – 1861-ųjų metų „Gerosios Vilties rago raudonasis keturpensis“, įvertintas nuo keturiasdešimties iki šešiasdešimties tūkstančių svarų sterlingų – yra brangiausia aukciono prekė.

Pakėlęs akis pamatė poną Prendergastą iš *Stanley Gibbons*, įeinantį ir prisijungiantį prie supirkėjų grupelės, besišnibždančios patalpos gale.

Pamažu rinkosi ir sėdosi į vietas vis daugiau ir daugiau kortelėmis nešinų žmonių, taigi Denis atsipalaidavo. Jis pasižiūrėjo į laikrodį – senelio padovanotą Nikui dvidešimt pirmojo gimtadienio proga – be dešimties dešimt. Negalėjo nepastebėti įkrypuojančio vyro, sveriančio mažiausiai šimtą penkiasdešimt kilogramų ir laikančio dešinėje rankoje neuždegtą cigarą. Gigantas lėtai nužingsniavo palei kėdes ir įsitaisė penktos eilės galės, ko gero, asmeniškai jam rezervuotoje vietoje.

Pastebėjęs šį žmogų Blandelas – tokio tiesiog negalėjai nepastebėti – atsiskyręs nuo pašnekovų grupelės patraukė pasveikinti atvykusiojo. Denio nuostabai, juodu abu atsisuko ir pažvelgė jo pusėn. Blandelas atpažinęs kilstelėjo katalogą, Denis linktelėjo. Cigaro savininkas nusišypsojo, tarsi atpažinęs Denį, o paskui vėl įniko į pokalbį su aukcionatoriumi.

Salė netrukus užsipildė, patyrę klientai atėjo prieš pat Blandelui žengiant į priekį. Jis užkopė laipteliais ant pakylos, nusišypsojo potencialiems pirkėjams, prisipylė į stiklinę vandens ir pasižiūrėjo į laikrodį ant sienos. Tada įjungė mikrofoną ir prabilo:

– Labas rytas, ponios ir ponai, sveiki atvykę į dusyk per metus rengiamą retų pašto ženklų aukcioną. Pirmasis pasiūlymas.

Padidintas pašto ženklo atvaizdas iš katalogo pasirodė ekrane.

– Šiandien pradėsime „juoduoju peniu“, puikiai išsilaikiusiu tūkstantis aštuoni šimtai keturiasdešimt pirmųjų metų pašto ženklu. Matau pradinį siūlymą – tūkstantis svarų sterlingų. – Vienas supirkėjas iš Prendergasto grupės kilstelėjo kortelę.

– Tūkstantis du šimtai?

Trečioje eilėje išsyk sureagavo kitas pirkėjas, kuris po šešių siūlymų įsigijo ženklą už tūkstantį aštuonis šimtus svarų sterlingų.

Denis nudžiugo, kad už prekę sumokėta suma gerokai pranoko apytikrę vertę, tačiau aukcionui besitęsiant pastebėjo visišką kainų nenuoseklumą. Vaikinas neįžvelgė jokios akivaizdžios priežasties, dėl ko vienu atveju jos užkildavo iki pat viršaus, o kitu nė nepasiekdavo žemiausios ribos. Tada aukcionatorius tyliai ištardavo: „Neparduota." Denis nė nenorėjo galvoti apie pasekmes, jei pastarieji žodžiai nuskambės, kai ateis 37-tosios prekės eilė.

Denis vis dirstelėdavo į cigaro savininką, bet šis iki šiol, rodos, nesusidomėjo nė vienu pasiūlymu. Reikia tikėtis, jam rūpi de Kuberteno vokas, nes dėl ko daugiau Blandelas galėjo rodyti į Denį...

Kai vedėjas pasiekė trisdešimt penktąjį punktą, Britanijos tautų sandraugos pašto ženklų rinkinį, kuris per trisdešimt sekundžių buvo perleistas vos už tūkstantį svarų, Denis pradėjo vis labiau nervintis. Trisdešimt šeštasis punktas sukėlė ūmų šurmulį, Denis dar sykį pažvelgė į katalogą: 1861 m. „Gerosios Vilties rago raudonasis keturpensis", vienas iš šešeto pasaulyje žinomų egzempliorių.

Blandelas paskelbė pradinę trisdešimties tūkstančių sumą, po kurios kai kurie supirkėjai ir keli smulkūs kolekcininkai pasitraukė, liko tik cigaro savininkas ir anonimas, susisiekęs telefonu. Denis įdėmiai įsižiūrėjo į gigantą, kuris nė menkiausiu judesiu neišsidavė, jog varžosi, tačiau kai moteris prie telefono pažvelgusi į Blandelą papurtė galvą, šis atsigręžė į storulį ir paskelbė:

– Parduota ponui Hansakeriui už septyniasdešimt penkis tūkstančius svarų sterlingų.

Pirkėjas nusišypsojo ir išsiėmė iš burnos cigarą.

Tarp besivaržančiųjų vykstančia kova susidomėjęs Denis netikėtai išgirdo:

– Trisdešimt septintasis katalogo punktas, unikalus vokas su 1896 metų pirmojo leidimo pašto ženklu, Prancūzijos vyriausybės išleistu šiuolaikinių olimpinių žaidynių atidarymo proga. Vokas adresuotas žaidynių įkūrėjui baronui Pjerui de Kubertenui. Norėčiau pradžiai pasiūlyti tūkstantį svarų sterlingų. Denis nusivylė išgirdęs tokią žemą pradinę kainą, bet išsyk išvydo kambaryje pakilusias kelias korteles.

– Tūkstantis penki šimtai? – pasiūlė beveik visi.

– Du tūkstančiai? – potencialių pirkėjų sumažėjo.

– Du tūkstančiai penki šimtai? – ponas Hansakeris vėl įsikišo į burną neuždegtą cigarą.

– Trys tūkstančiai? – Denis stebeilijo ištempęs kaklą, bet taip ir nepamatė, kas pasiūlė pastarąją sumą.

– Trys tūkstančiai penki šimtai? – cigaras liko burnoje.

– Keturi tūkstančiai. Keturi tūkstančiai penki šimtai. Penki tūkstančiai. Penki tūkstančiai penki šimtai. Šeši tūkstančiai.

Hansakeris išsitraukė cigarą ir suraukė antakius.

– Parduota džentelmenui priešakinėje eilėje už šešis tūkstančius svarų sterlingų, – ištarė aukcionatorius kaukštelėdamas plaktuku. – Trisdešimt aštuntasis punktas, retas egzempliorius...

Denis stengėsi pamatyti sėdinčiuosius pirmoje eilėje, tačiau neįžiūrėjo, kuris žmogus nusipirko voką. Norėjo padėkoti tam, kuris tris kartus padidino vidutinę kainą. Kažkas patapšnojo jam per petį, atsisukęs Denis pamatė pasilenkusį cigaro savininką.

– Aš esu Džinas Hansakeris, – sududeno garsiu balsu, bemaž prilygstančiu aukcionatoriaus balsui. – Jei sutiktumėte išgerti su manimi puodelį kavos, sere Nikolai, galbūt mudu rastume bendrų temų. Aš atvykau iš Teksaso, – jis paspaudė Denio ranką. – Bet, ko gero, nenustebinau jūsų, juk buvome susitikę Vašingtone. Turėjau garbės pažinoti jūsų senelį, – pridūrė juodviem jau išėjus iš salės ir besileidžiant laiptais.

Denis nepratarė nė žodžio. Neskubėti rizikuoti – štai ko išmoko pradėjęs vaidinti Niką. Įėjęs į restoraną pirmame aukšte Hansakeris patraukė tiesiai prie staliuko, ko gero, irgi įpraston savo vieton.

– Du juodos kavos, – tarstelėjo praeinančiam padavėjui, nė neleisdamas Deniui pasirinkti. – Taigi, sere Nikolai, aš suglumintas.

– Suglumintas? – pirmą sykį prasižiojo Denis.

– Niekaip nesuprantu, kodėl sumanėte parduoti De Kuberteną aukcione ir dar leidote savo dėdei paveržti jį iš manęs. Nebent judu veikėte sutartinai ir tikėjotės priversią mane sumokėti dar daugiau.

– Mudu su dėde nepalaikome ryšio, – ištarė Denis rūpestingai rinkdamasis žodžius.

– Vadinasi, turite šį tą bendro su savo velioniu seneliu, – pastebėjo Hansakeris.

– Jūs buvote mano senelio bičiulis? – paklausė Denis.

– Nedrįsčiau vadintis jo bičiuliu, – pasakė teksasietis. – Gal veikiau mokiniu bei pasekėju. Sykį 1977-aisiais, kai šioje srityje tebuvau naujokas, jis pergudravo mane besivaržant dėl reto „mėlynojo dvipensio“, bet aš sparčiai iš jo mokiausiai, mat buvo nuostabus mokytojas. Spaudoje skaičiau, girdi, turiu surinkęs pačią puikiausią pašto ženklų kolekciją žemėje, bet tai nėra tiesa. Ši garbė priklauso jūsų seneliui, – gurkštelėjęs kavos Hansakeris pridūrė: – Prieš daugelį metų jis man pranešė kolekciją ketinąs palikti anūkui, bet ne sūnums.

– Mano tėvas mirė, – pratarė Denis.

Hansakeris atrodė nustebęs.

– Žinau – juk dalyvavau laidotuvėse. Maniau, jūs mane matėte.

– Mačiau, – Denis prisiminė dienoraštyje Niko aprašytą „gigantą amerikietį“. – Bet šnekėtis man buvo leista tik su savo solisitoriumi, – skubiai pridūrė.

– Taip, atsimenu, – tarė Hansakeris. – Bet man pavyko persimesti žodeliu su jūsų dėde bei pranešti jam, jog esu pasiryžęs įsigyti kolekciją, jei ši bus parduodama. Jis pažadėjo susisiekti. Tada ir supratau, kad jūsų dėdė jos nepaveldėjo, vadinasi, senelis ištesėjo duotą žodį ir paliko pašto ženklus jums. Todėl vos tik ponas Blandelas paskambinęs pasakė, esą jūs ketinate parduoti De Kuberteną, aš išsyk perskridau balą tikėdamasis susitikti su jumis.

– Aš nė nežinau, kur kolekcija yra, – prisipažino Denis.

– Galbūt čia ir slypi paaiškinimas, kodėl Hjugas buvo pasiryžęs tiek daug sumokėti už voką, – pastebėjo teksasietis, – nes pašto ženklais jis visiškai nesidomi. O štai ir jis pats, – Hansakeris cigaru parodė į vyrą prie registratūros stalo.

Denis įdėmiau įsižiūrėjo į dėdę Hjugą. Dėl ko jam taip stipriai prisireikė voko, kad ryžosi net trigubai permokėti? Hjugas padavė Blandelui čekį, o šis ištiesė voką.

– Pusgalvis, – sumurmėjo Denis atsistodamas.

– Ką jūs pasakėte? – Hansakeriui iš burnos iškrito cigaras.

– Kalbu apie save, ne apie jus, – skubiai patikslino Denis. – Pastaruosius du mėnesius akis man badė akivaizdus faktas. Jam reikalingas adresas, o ne vokas, nes kaip tik ten ir slypi sero Aleksandro kolekcija.

Džinas dar labiau apstulbo. Kodėl Nikas savo senelį vadina seru Aleksandru?

– Atleiskite, pone Hansakeri, turiu eiti. Man nederėjo parduoti voko.

– Norėčiau žinoti, apie ką, po šimts, čia šnekate, – tarstelėjo Hansakeris išsitraukdamas iš vidinės kišenės piniginę ir paduodamas Deniui kortelę. – Jei kada nuspręstumėte parduoti kolekciją, suteikite man pirmumo teisę. Pasiūlysiu gerą kainą be dešimties procentų atskaitymo.

– Ir be dvidešimties procentų pirkėjo mokesčio, – kreivai šyptelėjo Denis.

– Tikras senelis, – pastebėjo Džinas. – Jis buvo šaunus ir sumanus džentelmenas, priešingai nei jūsų dėdė Hjugas, ką, manau, ir pats žinote.

– Viso geriausio, pone Hansakeri, – atsisveikino Denis įsikišdamas kortelę į Niko piniginę. Jis neatplėšdamas akių stebėjo Hjugą Monkrifą, kuris ką tik įsidėjo voką į portfelį ir patraukė per fojė, kur laukė Denio iki tol nepastebėta moteris. Toji įsikibo jam į parankę, ir juodu skubiai išėjo laukan.

Keletą sekundžių lukterėjęs, vaikinas nusekė iš paskos. Atsidūręs Bondo gatvėje, apsidairė į šalis, o galiausiai pamatęs porelę nusistebėjo, kaip toli juodu atsiplėšė. Matyt, labai skubėjo. Už Čerčilio bei Ruzvelto paminklo pasuko dešinėn, o Albemarlio gatvėje – į kairę, ten perėjęs į kitą pusę netrukus dingo *Brown's* viešbutyje.

Denis dar kurį laiką paslampinėjo priešais viešbutį svarstydamas savo galimybes. Žinojo, jog pastebėję jį anuodu palaikys Niku. Jis atsargiai įėjo vidun, bet vestibiulyje nepamatė nei vieno, nei kito. Įsitaisęs ant minkštasuolio už kolonos galėjo nematomas stebėti liftus bei registratūrą. Denis neatkreipė jokio dėmesio į žmogų, atsisėdusį kitapus fojė.

Išsėdėjęs trisdešimt minučių jau pradėjo baimintis būsiąs juos pražiopsojęs, ketino pakilti ir pasiteirauti registratūroje, bet štai atsidarė

lifto durys ir stumdami lagaminus pasirodė Hjugas bei toji moteris. Juodu prisiartino prie registracijos stalo, moteris apmokėjo sąskaitą ir išskubėjo pro kitas duris. Denis išlėkė laukan ir pamatė juodu įlipančius pro galines juodo taksi automobilio duris. Jis pamojo kitam eilėje stovinčiam automobiliui ir dar nė neuždaręs durelių sušuko:

– Sekite paskui aną mašiną.

– Visą gyvenimą laukiau tokių žodžių, – atsakė taksistas atsiplėšdamas nuo šaligatvio krašto.

Priekinis automobilis gatvės gale pasuko į dešinę ir nuriedėjo Haid Parko kampo link, per tunelį, Bromptono keliu, o galiausiai – Vestvėjaus magistrale.

– Atrodo, jie traukia į oro uostą, – pastebėjo vairuotojas.

Po dvidešimties minučių jo spėjimas pasitvirtino.

Abiem automobiliams išnirus iš Hitrou tunelio, Denio vairuotojas pranešė:

– Antrasis terminalas. Vadinasi, jie skrenda į kažkurią Europos vietą.

Abi mašinos sustojo prie įėjimo. Taksometras rodė 34,50. Denis padavė keturiasdešimt svarų, bet liko salone, kol Hjugas su moterimi dingo terminalo viduje. Paskui nusekė įkandin ir pamatė, kaip juodu atsistojo į verslo klasės keleivių eilę. Ekrane viršum registracijos stalo švietė užrašas: „BA0732, Ženeva, 13.55."

– Pusgalvis, – vėl sumurmėjo Denis prisiminęs adresą ant voko. Tačiau į kurią Ženevos vietą derėtų vykti? Jis dirstelėjo į laikrodį. Dar spės nusipirkti bilietą ir įlipti į lėktuvą. Nuskubėjo prie *British Airways* prekystalio ir turėjo dar kurį laiką pastovėti eilėje.

– Ar dar gaučiau bilietą tryliktai penkiasdešimt penkios į Ženevą? – paklausė stengdamasis užgniaužti desperacijos gaideles balse.

– Ar gabenatės bagažą, pone? – paklausė mergina iš už prekystalio.

– Ne, – atsakė Denis.

Ji pažvelgė į kompiuterį.

– Vartai dar neuždaryti, taigi dar galite suspėti. Skrisite verslo klase ar ekonomine?

– Ekonomine, – paprašė Denis norėdamas išvengti susitikimo su dėde Hjugu bei jo palydove.

– Prie lango ar iš krašto?

– Prie lango.

– Du šimtai septyniolika svarų sterlingų, pone.

– Dėkoju, – Denis padavė kreditinę kortelę.

– Ar galėčiau pamatyti jūsų pasą, pone?

Denis gyvenime neturėjo paso.

– Mano pasą?

– Taip, pone, jūsų pasą.

– O ne, palikau jį namie.

– Tuomet, ko gero, nespėsite į lėktuvą, pone.

– Pusgalvis, pusgalvis, – suurzgė Denis.

– Atleiskite?

– Atsiprašau, čia aš apie save, ne apie jus, – pakartojo jis. Mergina šyptelėjo.

Denis apsisuko ir bejėgiškai nudūlino per salę. Jis nepamatė pro keleiviams skirtus išvykimo vartus išeinančių Hjugo bei moters, tačiau kai kas kitas pamatė, kadangi akylai stebėjo ir juodu, ir patį Denį.

Hjugas paspaudė žalią mobiliojo mygtuką tuo metu, kai per garsiakalbį nuskambėjo:

– Keleiviai, skrendantys į Ženevą reisu BA0732, kviečiami paskutinįjį kartą. Prašom įeiti pro devynioliktuosius vartus.

– Jis sekė jus nuo *Sotbio* iki viešbučio, o paskui nuo viešbučio iki Hitrou.

– Ar jis skris tuo pačiu lėktuvu? – paklausė Hjugas.

– Ne, jis neturėjo paso.

– Tipiškas Niko bruožas. Kur jis dabar?

– Grįžta į Londoną, taigi lenkiate jį mažiausiai dvidešimt keturiomis valandomis.

– Tikėkimės, to pakaks, bet nenuleisk nuo jo akių nė akimirkai.

Hjugas išjungė telefoną ir kartu su Margareta įlipo į lėktuvą.

– Galbūt atradote dar vieną paveldėtą vertybę, sere Nikolai? – viltingai paklausė Blandelas.

– Ne, bet norėjau paklausti, gal kartais turite šįryt parduoto voko nuotrauką?

– Taip, žinoma, mes saugome visų aukcione parduotų daiktų nuotraukas, idant išspręstume ateityje galinčius kilti ginčus.

– Ar galėčiau ją pamatyti? – pasiteiravo Denis.

– Ar iškilo kokių nors problemų? – susirūpino Blandelas.

– Ne, – atsakė Denis. – Tik noriu pasitikrinti adresą ant voko.

– Žinoma, – pakartojo Blandelas ir įvedė kelis slaptažodžius. Po akimirkos kompiuterio ekrane pasirodė voko atvaizdas. Jis atsuko ekraną Deniui.

Baron de Coubertin
25 rue de la Croix-Rouge
Genève
La Suisse

Denis nusirašė pavardę bei adresą.

– Gal netyčia žinote, ar baronas de Kubertenas kartais nebuvo garsus pašto ženklų kolekcininkas?

– Mano žiniomis, ne, – atsakė Blandelas. – Tačiau jo sūnus įkūrė garsiausią Europoje banką.

– Pusgalvis, – suvaitojo Denis, – pusgalvis, – pakartojo dar kartą jau gręždamasis durų pusėn.

– Tikiuosi, sere Nikolai, šio ryto aukciono rezultatai jūsų nenuvylė.

Denis atsigręžė.

– Ne, žinoma, ne, pone Blandelai, atleiskite. Pamiršau padėkoti.

Viena iš daugelio akimirkų, kai derėjo elgtis, kaip elgtųsi Nikas, ir tik mintyse išlikti Deniu.

Vos sugrįžęs į namus Boltono gatvėje Denis puolė ieškoti Niko paso. Molė tiksliai žinojo, kur šis yra.

– Beje, – pridūrė moteris, – skambino toks ponas Freizeris Manras ir prašė jūsų perskambinti.

Denis nukūrė į kabinetą, susuko Manro numerį ir papasakojo apie viską, kas nutiko tą rytą. Senasis solisitorius išklausė nekomentuodamas.

– Džiaugiuosi, kad paskambinote, – galiausiai pratarė, – nes turiu jums naujienų, bet nederėtų jų aptarinėti telefonu. Norėjau pasiteirauti, kada ketinate apsilankyti Škotijoje.

– Dar suspėčiau įsėsti į naktinį traukinį, – atsiliepė Denis.

– Puiku, tik patarčiau šį kartą pasiimti pasą.

– Vykstant į Škotiją? – nusistebėjo Denis.

– Ne, sere Nikolai. Į Ženevą.

46

Sekretorė palydėjo poną ir ponią Monkrifus į posėdžių kabinetą.

– Pirmininkas pasirodys visai netrukus, – pasakė jis. – Gal laukdami norėtumėte išgerti kavos ar arbatos?

– Ačiū, ne, – atsisakė Margareta, o jos vyras ėmė nervingai vaikštinėti po kambarį. Moteris atsisėdo ant vienos iš šešiolikos Čarlzo Reni Makintošo kėdžių, sustatytų aplink ilgą ąžuolinį stalą, ir pasijuto kaip namie. Ant šviesiai mėlynai nudažytų sienų visur, kur tik įmanoma, kabojo aliejiniais dažais nutapyti ankstesnių pirmininkų portretai visu ūgiu, dvelkiantys stabilumu bei gerove. Margareta nepratarė nė žodžio, kol sekretorė neišėjo iš kambario ir neuždarė durų.

– Nurimk, Hjugai. Mums mažiausiai reikia, kad pirmininkas suabejotų tavo pretenzijų teisėtumu. Eikš ir sėskis.

– Viskas be galo puiku, senut, – toliau žirgliodamas po kambarį prabilo Hjugas, – bet neužmiršk, nuo šio susitikimo baigties priklauso mūsų ateitis.

– Juo labiau derėtų elgtis ramiai ir racionaliai. Turi atrodyti taip, lyg atėjęs atsiimti teisėtai priklausančio turto, – pamokė ji, ir kaip tik tuo metu kitapus kambario atsivėrė durys.

Į kabinetą įėjo senyvo amžiaus džentelmenas. Stabtelėjęs jis paėmė sidabro lazdelę – autoriteto simbolį – kad niekas nesuabejotų, jog jis yra banko galva.

– Labas rytas, ponai Monkrifai, – pasisveikindamas abiem paspaudė rankas. – Aš esu Pjeras de Kubertenas, malonu jus matyti, – angliškai jis kalbėjo be menkiausio akcento. Pirmininkas atsisėdo stalo gale po senyvo džentelmeno portretu – gryniausia jo paties kopija, išskyrus didžiulius žilus ūsus. – Kuo galėčiau jums padėti?

– Reikalas visiškai paprastas, – atsakė Hjugas. – Aš atvykau patvirtinti paveldėtojo teisės į savo tėvo palikimą.

Pirmininko veidas nė nevirptelėjo.

– Kuo vardu buvo jūsų tėvas? – pasiteiravo jis.

– Seras Aleksandras Monkrifas.

– Kodėl manote jūsų tėvą turėjus reikalų su šiuo banku?

– Tėvas šito nuo mūsų neslėpė. Keletą sykių man bei mano broliui Angui pasakojo apie ilgametį bendradarbiavimą su šiuo banku, kuris, greta kitų dalykų, saugojo unikalią jo pašto ženklų kolekciją.

– Ar galite pateikti jūsų tvirtinimą pagrindžiančių įrodymų?

– Ne, – atsiliepė Hjugas. – Tėvas manė, jog, turint omeny mūsų mokesčių įstatymus, būtų neišmintinga tokius dalykus užfiksuoti popieriuje, bet jis mane patikino, esą jums jo valia puikiai žinoma.

– Suprantu, – tarstelėjo de Kubertenas. – Tad galbūt jis jums pasakė sąskaitos numerį?

– Ne, nepasakė, – Hjugas pradėjo mažumėlę nekantrauti. – Tačiau mano advokatas mane patikino, jog po brolio mirties esu vienintelis tėvo įpėdinis, taigi jūs neturite kito pasirinkimo, tik atiduoti tai, kas teisėtai priklauso man.

– Rimtas argumentas, – sutiko de Kubertenas, – bet privalau pasiteirauti, ar turite kokių nors dokumentų, paliudijančių jūsų tvirtinimą?

– Taip, – atsakė Hjugas pasidėdamas ant stalo portfelį. Spragtelėjęs sagtelę jis išėmė vakar aukcione įsigytą voką ir pastūmėjo per stalą. – Tėvas paliko man štai šitą.

De Kubertenas kurį laiką tyrinėjo jo seneliui adresuotą voką.

– Nuostabu, – galiausiai prabilo, – bet čia ne įrodymas jūsų tėvą turėjus sąskaitą šiame banke. Esamomis aplinkybėmis išmintingiausia bus, jei aš pats patikrinsiu šį faktą. Minutėlei atsiprašysiu.

Pirmininkas lėtai atsistojo, linktelėjo ir netaręs daugiau nė žodžio išėjo iš kambario.

– Jis kuo puikiausiai žino, kad tavo tėvas bendradarbiavo su šiuo banku, – pareiškė Margareta. – Bet dėl kažkokios priežasties kol kas išsisukinėja.

– Labas rytas, sere Nikolai, – pakildamas iš už stalo pasisveikino Freizeris Manras. – Tikiuosi, atkeliavote patogiai.

– Būčiau jautęsis kur kas geriau, jei ne tvinkčiojanti mintis, jog mano dėdė Ženevoje šiuo metu mėgina atimti iš manęs palikimą.

– Remdamasis savo patirtimi norėčiau patikinti, jog Šveicarijos bankininkai neskuba daryti neapgalvotų sprendimų. Ne, į Ženevą mes atvyksime laiku. Bet dabar reikia aptarti kitus netikėtai iškilusius neatidėliotinus reikalus.

– Tuos, kurių nenorėjote aptarinėti telefonu?

– Taigi, – linktelėjo Manras, – deja, naujiena nėra džiugi. Jūsų dėdė tvirtina, esą jūsų senelis, likus vos kelioms savaitėms iki mirties, parašęs antrą testamentą, kuriame atima iš jūsų paveldėjimo teisę ir visą turtą palieka jūsų tėvui.

– Ar turite šio testamento kopiją? – paklausė Denis.

– Turiu, bet kopija nepasitenkinau, todėl nuvykau į Edinburgą, į pono Desmondo Galbraito biurą, idant galėčiau apžiūrėti originalą.

– Ir kokia jūsų išvada? – pasiteiravo Denis.

– Visų pirma aš palyginau jūsų senelio parašą su parašu po pradiniu testamentu.

– Ir? – pratarė Denis stengdamasis neparodyti susirūpinimo.

– Jeigu parašas netikras, jis padirbtas velniškai tobulai, – atsakė Manras. – Trumpai patyrinėjęs negalėjau prikibti nei prie popieriaus, nei prie juostelės, mat lygiai tokie pat panaudoti ir jūsų naudai surašytame originale.

– Ar reikalai gali pablogėti?

– Deja, taip, – pripažino Manras. – Be to, ponas Galbraitas paminėjo laišką, neva senelio prieš pat mirtį išsiųstą jūsų tėvui.

– Ar jie parodė jums tą laišką?

– Taip. Laiškas parašytas mašinėle, kas mane gerokai nustebino, nes jūsų senelis laiškus visuomet rašydavo ranka, kadangi nepasitikėjo mašinėlėmis, kurias vadino nelemtu naujovišku pramanu, sunaikinsiančiu tikrąjį rašymą.

– O kas rašoma laiške?

– Esą jūsų senelis nusprendęs atimti iš jūsų paveldėjimo teisę, todėl parašęs naują testamentą, kuriuo viską palieką jūsų tėvui. Gudriai sumanyta.

– Gudriai?

– Taip. Jei nuosavybė būtų buvusi padalyta abiem sūnums, atrodytų įtartinai, kadangi daugybė žmonių žinojo, jog Hjugas su tėvu jau ilgus metus nesikalbėjo.

– Tačiau galiausiai, – pastebėjo Denis, – viskas vis tiek lieka dėdei Hjugui, kadangi mano tėvas visą turtą užrašė jam. Ar jūsų žodžiai „gudriai sumanyta“ reiškia abejonę senelio laiško tikrumu?

– Aš išties abejoju, – patvirtino Manras, – ir ne tik dėl mašininio šrifto. Laiškas buvo parašytas ant dviejų jūsų senelio naudoto laiškinio popieriaus lapų, kuriuos išsyk pažinau, tačiau dėl nesuprantamų priežasčių pirmasis buvo atspausdintas mašinėle, o antrajame – vos keli ranka rašyti žodžiai: „Tokia yra mano valia, kurią išdėsčiau raštu. Tikiuosi, abu ją perskaitysite. Jus mylintis tėvas Aleksandras Monkrifas.“ Atspausdintame pirmajame puslapyje ir išdėstyta toji valia, o antrasis ne tik rašytas ranka, bet ir žodis žodin sutampa su priedu, pridėtu prie pradinio testamento. Keistas sutapimas.

– Bet jau vien šito pakaktų įrodyti...

– Ko gero, nepakaktų, – paprieštaravo Manras. – Nors mums ir akivaizdu, jog laiškas suklastotas, faktai byloja prieš mus: laiškas parašytas ant jūsų senelio laiškinio popieriaus, spausdintas atitinkamos laidos mašinėle, o antrasis puslapis neabejotinai rašytas jūsų senelio ranka. Vargu ar šalyje atsirastų bent vienas teismas, kuris priimtų mums palankų sprendimą. Ir, lyg to būtų maža, vakar jis apkaltino mus įsibrovimu į jo valdas.

– Įsibrovimu? – nustebo Denis.

– Nepasitenkindamas tuo, jog remiantis naujuoju testamentu jis paveldėjo dvarą Škotijoje bei rezidenciją Boltone, jis reikalauja per tris dienas iš pastarosios išsikraustyti, nes kitaip teismo keliu priversiąs jus sumokėti nuomą nuo pat atsikraustymo dienos, atsižvelgdamas į panašių namų nuomos kainas tame rajone.

– Vadinasi, aš viską praradau, – pratarė Denis.

– Ne viską, – paguodė Manras. – Pripažinsiu, čia padėtis išties niūroka, tačiau jūs tebeturite raktą, todėl Ženevoje seksis geriau. Įtariu, jog bankas nenorės atiduoti jūsų senelio turto žmogui, kuris nepateiks rakto, – jis minutėlę patylėjo, o paskui ištarė: – Abejonių man nekelia tik vienas dalykas. Jeigu jūsų senelis būtų atsidūręs tokioje padėtyje, jis tikrai nesėdėtų sudėjęs rankas.

– Ir aš nesėdėčiau, – atsiduso Denis, – jei tik leistų finansai, susigrumčiau su Hjugu. Bet, nepaisant vakar parduoto voko, nė kelioms savaitėms nepraėjus, ilgą ieškinių sąrašą dėdė papildys pareiškimu apie mano bankrotą.

Ponas Manras pirmą kartą nusišypsojo.

– Aš numačiau šią problemą, sere Nikolai, ir vakar popiet su partneriais aptarėme, kaip turėtume ją spręsti, – jis atsikosėjo. – Visi vieningai nusprendė, jog turime sulaužyti ilgametį paprotį ir nepateikti sąskaitų, kol nesulauksime sėkmingos bylos baigties.

– Bet jeigu teisme aš bylą pralaimėsiu – patikėkite, pone Manrai, šioje srityje turiu karčios patirties – liksiu amžinu jūsų skolininku.

– Jeigu *mes* pralaimėsime, – atsakė Manras, – jūs negausite jokių sąskaitų, nes firma liks amžinai skolinga jūsų seneliui.

Po kelių minučių pirmininkas sugrįžo ir vėl atsisėdo priešais tariamus klientus.

– Pone Monkrifai, – pradėjo šypsodamasis, – išties galiu patvirtinti, jog seras Aleksandas Monkrifas naudojosi mūsų banko paslaugomis. Taigi belieka įrodyti, kad esate vienintelis jo įpėdinis.

– Pateiksiu visus reikiamus dokumentus, – patikino Hjugas.

– Pirmiausiai norėčiau paprašyti paso, pone Monkrifai.

– Prašom, – Hjugas ištraukė iš portfelio pasą ir ištiesė viršum stalo.

De Kubertenas atsivertė galinį puslapį ir įsižiūrėjęs į nuotrauką pasą grąžino.

– Ar turite tėvo mirties liudijimą?

– Taip, – Hjugas išsiėmė antrąjį dokumentą ir pastūmėjo per stalą.

Pastarąjį pirmininkas ištyrinėjo įdėmiau, galiausiai linktelėjo ir grąžino.

– Ir dar pageidaučiau pamatyti jūsų brolio mirties liudijimą.

Hjugas padavė trečiąjį dokumentą. Ir šį de Kubertenas grąžino tik nuodugniai išnagrinėjęs.

– Be to, privalau pamatyti jūsų brolio testamentą, patvirtinantį, jog didžiąją turto dalį paliko jums.

Hjugas ištiesė testamentą ir pažymėjo varnele dar vieną ilgo Galbraito paruošto sąrašo punktą.

De Kubertenas kurį laiką tylėdamas studijavo Ango Monkrifo testamentą.

– Čia lyg ir viskas gerai, – pratarė galų gale, – bet visų svarbiausias yra jūsų tėvo testamentas. Ar turite jį?

– Galiu pateikti ne tik paskutinįjį savo tėvo testamentą, pasirašytą likus šešioms savaitėms iki mirties, – pareiškė Hjugas, – bet ir laišką, kurį jis parašė mano broliui Angui ir man bei pridėjo prie šio testamento.

Hjugas pastūmėjo abu dokumentus per stalą, tačiau de Kubertenas pernelyg jais nesusidomėjo.

– Ir galiausiai, pone Monkrifai, privalau paklausti, ar tėvas paliko jums raktą?

Hjugas delsė.

– Raktas tikrai buvo, – pirmą kartą prabilo Margareta, – per daugelį metų esu ne kartą jį mačiusi, bet, ko gero, galiausiai pasimetė. Toks mažutis, sidabrinis ir, jei neklystu, ant jo buvo įspaustas numeris.

– Gal netyčia prisimenate tą numerį, ponia Monkrif? – paklausė pirmininkas.

– Deja, ne, – prisipažino Margareta.

– Tuomet, esu tikras, suprasite bankui iškilusią dilemą. Kadangi nepateiktas raktas, mes atsiduriame nepavydėtinai keblioje padėtyje. Taigi, – tęsė de Kubertenas neleisdamas Margaretai įsiterpti, – atliksime tokiomis aplinkybėmis įprastą procedūrą – paprašysime mūsų ekspertų išstudijuoti testamentą. Jiems patvirtinus dokumento autentiškumą, perduosime jums visą turtą, saugomą šiame banke sero Aleksandro vardu.

– Kiek laiko užtruks procedūra? – paklausė Hjugas, neabejodamas, jog Nikas netruks išsiaiškinti, kur jie yra ir ką veikia.

– Vieną dieną, daugiausiai pusantros, – atsakė pirmininkas.

– Kada mums sugrįžti? – pasiteiravo Margareta.

– Dėl viso pikto susitikime rytoj popiet, tarkime, trečią valandą.

– Dėkojame, – ištarė Margareta, – iki malonaus.

De Kubertenui lydint poną ir ponią Monkrifus iki lauko durų jie šnekučiavosi tik apie orą.

– Užsakiau *British Airways* bilietą verslo klase į Barseloną, – pasakė Betė. – Išskrisite iš Hitrou sekmadienį vakare, apsistosite *Arts* viešbutyje, – ji padavė viršininkui segtuvą, į kurį sudėjo visus kelionei reikalingus dokumentus ir netgi rekomenduojamų restoranų sąrašą bei miesto planą. – Devintą valandą konferenciją pradės prezidentas Dikas Šervudas. Jūs sėdėsite tribūnoje greta kitų septynių viceprezidentų. Organizatoriai prašo atvykti aštuntą keturiasdešimt penkios.

– Ar viešbutis toli nuo konferencijų centro? – paklausė ponas Tomas.

– Kitapus gatvės, – atsakė Betė. – Ką dar norėtumėte žinoti?

– Tik vieną dalyką, – atsakė viršininkas. – Gal jūs pageidautumėte vykti kartu?

Betė šito nesitikėjo. Tomui ne dažnai pavykdavo ją nustebinti.

– Visuomet norėjau apsilankyti Barselonoje, – prisipažino moteris.

– Ką gi, dabar puiki proga, – maloniai nusišypsojo Tomas.

– Bet ar man ten atsiras pakankamai darbo? – paklausė Betė.

– Visų pirma galėsite pasirūpinti, kad pirmadienį laiku sėdėčiau savo vietoje.

Betė neatsakė.

– Juk ir jums kartais reikia pailsėti, – pridūrė Tomas. – Nueitume į operą, apžiūrėtume *Thyssen* kolekciją, ankstyvuosius Pikaso darbus, apsilankytume Miro gimtinėje, be to, apie tenykštį maistą esu girdėjęs...

Juk tu suvoki, kad patinki ponui Tomui. Atmintyje išplaukę Denio žodžiai privertė Betę šyptelėti.

– Jūs labai malonus, pone Tomai, bet man turbūt derėtų likti čia ir pasirūpinti įmonės reikalais, kol jūs būsite išvykęs.

– Bete, – Tomas atsilošė ir sukryžiavo rankas, – jūs esate protinga, žavi jauna moteris. Negi, jūsų manymu, Denis nenorėtų, kad bent retkarčiais leistumėte sau papramogauti? Dievas mato, jūs to nusipelnėte.

– Jūs labai rūpestingas, pone Tomai, bet aš dar nesu pasiruošusi galvoti apie...

– Aš suprantu, – atsiliepė Tomas, – žinoma, suprantu ir esu pasiryžęs laukti, kiek reikės. Nežinau, kuo ypatingas buvo Denis, jei vis dar niekaip neįstengiu jam prilygti.

– Jis tarsi opera, meno galerijos ir puikiausias vynas drauge sudėjus, – nusijuokė Betė. – O ir visos šios priemonės nepadės nurungti Denio Kartraito.

– Vis dėlto aš neketinu pasiduoti, – patikino Tomas. – Galbūt pavyks jus sugundyti kitais metais, kai konferencija vyks Romoje ir bus mano eilė jai vadovauti.

– Karavadžas, – atsiduso Betė.

– Karavadžas? – sumišęs pakartojo Tomas.

– Mudu su Deniu ketinome praleisti medaus mėnesį Sen Tropeze, kol kameros bičiulis Nikas Monkrifas nepapasakojo jam apie Karavadžą. Taigi paskutinis jo pažadas, duotas man prieš mirtį – Betė niekada negalėjo prisiversti ištarti „prieš savižudybę“ – nusivežti mane į Romą ir supažindinti su sinjoru Karavadžu.

– Vadinasi, aš neturiu jokių šansų, tiesa? – pratarė Tomas.

Betė neatsakė.

Denis ir Manras vakare nusileido Ženevos oro uoste. Atlikus muitinės formalumus Denis patraukė ieškoti taksi automobilio. Neilga kelionė miestan baigėsi prie vairuotojo parekomenduoto *Les Armeurs* viešbučio, įsikūrusio senamiestyje, šalia katedros.

Paskambinęs Manras dar surado de Kuberteną darbo kabinete. Banko pirmininkas sutiko su jais pasišnekėti kitą rytą dešimtą valandą. Deniui pasirodė, jog senasis advokatas puikiai nusiteikęs.

Vakarienės metu ponas Manras – Deniui nė nedingtelėjo mintis pradėti vadinti jį Freizeriu – pateikė serui Nikolui dokumentus, kurių galėjo prireikti rytdienos susitikime.

– Ar mums nieko netrūksta? – paklausė Denis.

– Tikrai ne, – atsakė Manras. – Aišku, jei nepamiršote pasiimti rakto.

Hjugas pakėlė telefono ragelį nuo stalelio prie lovos.

– Klausau.

– Jis naktiniu traukiniu nuvyko į Edinburgą, o iš ten nuvažiavo į Danbroutą, – pranešė balsas.

– Be abejo, susitiko su Manru?

– Pastarojo biure dešimtą valandą ryto.

– Ar paskui sugrįžo į Londoną?

– Ne, juodu su Manru iš biuro išėjo kartu, nuvažiavo į oro uostą ir įsėdo į lėktuvą. Turėjo nusileisti prieš valandą.

– Ar jūs atskridote tuo pačiu lėktuvu?

– Ne, – atsakė balsas.

– Kodėl? – griežtai pasiteiravo Hjugas.

– Neturėjau paso.

Hjugas padėjo ragelį, pažvelgė į kietai miegančią žmoną ir nusprendė jos nežadinti.

47

Denis gulėjo ir svarstė apie rizikingą savo padėtį. Užuot įveikęs senus priešus, atrado naujų, pasiryžusių žūtbūt jį parklupdyti.

Atsikėlė anksti, palindo po dušu, apsirengė ir nuėjo į pusryčių salę, kur prie kampinio stalelio rado dokumentais apsikrovusį Manrą. Keturiasdešimt minučių jie nagrinėjo klausimus, kuriuos, Manro manymu, galėjo pateikti de Kubertenas. Ūmai Denio dėmesį išblaškė viešbučio svečias, kuris įėjo į salę ir patraukė tiesiai link stalelio prie lango, pro kurį atsivėrė vaizdas į katedrą. Vieta akivaizdžiai buvo rezervuota jam.

– Jei de Kubertenas pateiktų tokį klausimą, kaip atsakytumėte, sere Nikolai? – paklausė Manras.

– Man atrodo, garsiausias pasaulyje pašto ženklų kolekcininkas nusprendė drauge su mumis papusryčiauti, – sušnibždėjo Denis.

– Vadinasi, čia yra jūsų bičiulis ponas Džinas Hansakeris?

– Tas pats. Nieku gyvu nepatikėsiu, atseit jis atsitiktinai atsidūrė Ženevoje tuo pat metu.

– Tikrai ne, – pritarė Manras. – Be to, jis žino, jog čia yra ir jūsų dėdė.

– Ką darysime? – paklausė Denis.

– Kol kas nieko ypatingo, – atsakė Manras. – Hansakeris suks ratus kaip koks grifas, kol išsiaiškins, kuris iš jūsų bus pripažintas teisėtu kolekcijos paveldėtoju, ir tik tuomet atakuos.

– Jis ne itin panašus į grifą – pernelyg apkūnus, – pastebėjo Denis, – bet supratau, ką turite galvoje. Ką derėtų jam atsakyti, jei imtų klausinėti?

– Iki susitikimo su de Kubertenu nesakykite nieko.

– Tačiau pastarojo mudviejų susitikimo metu Hansakeris buvo toks malonus ir draugiškas, akivaizdžiai parodė, jog Hjugas jam nepatinka ir nori turėti reikalų su manimi.

– Nesileiskite suklaidinamas. Hansakeris mielai bendradarbiaus su tuo, kurį de Kubertenas paskelbs teisėtu jūsų senelio kolekcijos paveldėtoju. Tikriausiai jau pateikė jūsų dėdei pasiūlymą.

Manras atsistojo ir nė nedirstelėjęs Hansakerio pusėn išėjo iš patalpos. Denis nužingsniavo į vestibiulį jam įkandin.

– Per kiek laiko automobilis mus nuveš iki De Kuberteno banko? – paklausė šveicoriaus Manras.

– Per tris, galbūt per keturias minutes, priklausomai nuo eismo, – atsakė šis.

– O jei eisime pėsčiomis?

– Užtruksite tris minutes.

Į duris tyliai pasibeldė padavėjas.

– Kambarių tarnyba, – paskelbė prieš įeidamas. Kambario centre jis pastatė pusryčių stalelį ir ant krašto padėjo *Telegraph*, vienintelį laikraštį, kurį skaitydavo Margareta, kai negalėdavo gauti *Scotsman*. Hjugas pakvietė žmoną prie stalelio, ši atsisėdo ir įpylė abiem kavos.

– Kaip manai, senute, mums pavyks išsisukti be rakto?

– Įsitikinę, jog testamentas tikras, – atsakė Margareta, – jie neturės kito pasirinkimo, nebent būtų pasiruošę įsivelti į ilgą teisminę kovą. O kadangi anonimiškumas – Šveicarijos bankininkų mantra, jie kaip įmanydami vengs teismų.

– Prie testamento jie negali prikibti, – pareiškė Hjugas.

– Taigi jau šį vakarą savo rankose laikysime tavo tėvo kolekciją, o tuomet tau tereikės susitarti su Hansakeriu dėl kainos. Kadangi dar per tavo tėvo laidotuves Škotijoje jis tau siūlė keturiasdešimt milijonų dolerių, esu tikra, jog dabar sumokėtų visus penkiasdešimt, – pasakė Margareta. – Tiesą sakant, aš jau pavedžiau Galbraitui surašyti sutartį.

– Sutartį sudarys tas, kuriam atiteks kolekcija, – pastebėjo Hjugas. – O Nikas jau garantuotai sumetė, ko mes čionai atvykome.

– Bet tupėdamas Anglijoje jis ničnieko negali padaryti, – atsiliepė Margareta.

– Kas jam trukdo įšokti į kitą lėktuvą? Nenustebčiau, jei paaiškėtų, jog jis jau čia, – pridūrė Hjugas nenorėdamas prisipažinti žinąs, jog Nikas jau atvyko Ženevon.

– Matau, pamiršai, Hjugai, kad Nikas neturi teisės keliauti į užsienį, jis paleistas lygtinai.

– Aš juo dėtas dėl keturiasdešimties milijonų dolerių surizikuočiau.

– Tu gal ir surizikuotum, bet Nikas niekada nesulaužys įsakymo. O jei sulaužytų, vienui vienas skambutis padėtų de Kubertenui apsispręsti, su kuria Monkrifų šeimos šaka jis nori turėti reikalų – su ta, kuri grasina teismu, ar su ta, kuriai gresia dar ketveri metai kalėjimo.

Nors Denis su Freizeriu Manru atvyko keliomis minutėmis anksčiau, pirmininko sekretorė jau laukė registratūroje ir palydėjo juodu į posėdžių kabinetą. Pasodinusi pasiūlė išgerti po puodelį angliškos arbatos.

– Ačiū, jūsų angliškos arbatos aš tikrai negersiu, – maloniai nusišypsodamas išpoškino Manras.

Denis suabejojo, ar mergina suprato škotišką tartį, jau nekalbant apie savitą senuko humorą.

– Prašyčiau du kavos, – kreipėsi Denis. Sekretorė nusišypsojo ir išėjo.

Deniui besigėrint šiuolaikinių olimpinių žaidynių įkūrėjo portretu atsivėrė durys ir į kambarį įėjo pastarojo įpėdinis.

– Labas rytas, sere Nikolai, – pasisveikino jis tiesdamas ranką Manrui.

– Ne, ne, aš esu Freizeris Manras, sero Nikolo teisininkas.

– Atsiprašau, – pasistengė nuslėpti sumišimą senyvas bankininkas. Droviai šypsodamasis jis paspaudė Deniui ranką. – Atleiskite, – pakartojo dar kartą.

– Nereikia atsiprašinėti, barone, – prabilo Denis. – Klaida visiškai suprantama.

De Kubertenas nežymiai nusilenkė.

– Jūs, kaip ir aš, esate didžio žmogaus anūkas, – jis pakvietė Nikolą ir Manrą įsitaisyti prie stalo. – Kuo galėčiau padėti?

– Man teko didžiulė garbė atstovauti velioniui serui Aleksandrui Monkrifui, – pradėjo Manras, – o dabar džiaugiuosi galėdamas patarti serui Nikolui, – de Kubertenas linktelėjo. – Mes atvykome patvirtinti mano kliento įpėdinystės teisių, – Manras ištraukė iš portfelio ir padėjo ant stalo pasą, mirties liudijimą ir sero Aleksandro testamentą.

– Dėkoju, – ištarė de Kubertenas nė nepažvelgdamas į dokumentus. – Sere Nikolai, norėčiau paklausti, ar turite senelio jums paliktą raktą?

– Taip, – atsakė Denis ir nusisegęs grandinėlę padavė raktelį de Kubertenui, kuris šį apžiūrėjo ir grąžino Deniui.

– Prašom eiti paskui mane, džentelmenai.

– Nieko nesakykite, – šnipštelėjo Manras beeinant paskui pirmininką iš kabineto. – Jis aiškiai vykdo jūsų senelio nurodymus.

Perėję ilgą koridorių, apkabinėtą daugybe banko partnerių portretų, jie sustojo prie nedidelio lifto. Durims nuslydus į šalis, de Kubertenas pasitraukė, praleisdamas svečius į priekį, pats įėjo iš paskos ir paspaudė mygtuką „-2“. Leidžiantis jis nepratarė nė žodžio, o liftui sustojus pakartojo:

– Prašome eiti paskui mane, džentelmenai.

Švelnų kabineto sienų mėlį pakeitė balkšvai geltonas koridoriaus mūras, kurio nebepuošė bankininkų portretai. Koridoriaus gale laukė dideli plieniniai grotuoti vartai, sužadinę Deniui nemalonius prisiminimus. Vos pamatęs pirmininką, sargybinis tą pat akimirką atrakino vartus ir nulydėjo visus tris iki masyvių durų, užrakintų dviem užraktais. De Kubertenas išsitraukė iš kišenės raktą, įkišo į viršutinę spyną ir lėtai pasuko. Tada linktelėjo Deniui, kuris įkišo savąjį raktą į apatinę ir taipogi pasuko. Sargybinis atidarė sunkias plienines duris.

Išsyk už durų ant grindų geltonavo nubrėžta penkių centimetrų pločio juosta. Denis peržengė ją ir įėjo į nedidelę patalpą, kurios sienas nuo apačios iki viršaus dengė lentynos, pilnos oda įrištų knygų. Ant kiekvienos lentynos pritvirtintos kortelės žymėjo metus nuo 1840 iki 1992.

– Prašom užeiti, – pakvietė Denis paimdamas vieną storą odinę knygą nuo viršutinės lentynos ir pradėdamas sklaidyti puslapius. Manras įžengė į vidų, tačiau de Kubertenas liko stovėti.

– Atleiskite, – pratarė jis, – bet man neleidžiama peržengti geltonosios linijos – viena iš daugelio banko taisyklių. Būkite malonūs, kai norėsite išeiti, praneškite sargybiniui, o tuomet sugrįžkite pas mane į posėdžių kabinetą.

Denis ir Manras ištisą pusvalandį vieną po kito vartė albumus ir pamažu pradėjo suprasti, ko Džinas Hansakeris atskrido į Ženevą iš paties Teksaso.

– Vis dėlto supratimo turiu ne ką daugiau, – prisipažino Manras žvelgdamas į neperforuotą lapą, sudarytą iš keturiasdešimt aštuonių „juodųjų penių“.

– Įgysite dirstelėjęs štai čionai, – pasakė Denis paduodamas vienintelę odinę knygelę be datos.

Manràs ėmė lėtai versti puslapius atpažindamas dailią kaligrafišką rašyseną, kurią taip puikiai prisiminė: tvarkingai išrikiuoti stulpeliai atskleidė kur, kada ir iš ko seras Aleksandras pirko kiekvieną ženkliuką ir kiek už jį sumokėjo. Solisitorius grąžino skrupulingą kolekcininko gyvenimo ataskaitą Deniui ir pratarė:

– Prieš susidurdamas su ponu Hansakeriu turite atidžiai išstudijuoti kiekvieną įrašą.

Ponas ir ponia Monkrifai lygiai trečią pasirodė posėdžių kabinete. Baronas de Kubertenas sėdėjo prie kito stalo galo, jam iš šalių – po tris kolegas. Monkrifams įėjus visi septyni atsistojo ir stovėjo tol, kol atsisėdo ponia Monkrif.

– Dėkojame, kad leidote ištirti velionio jūsų tėvo testamentą, – prabilo de Kubertenas, – bei prie jo pridėtą laišką.

Hjugas nusišypsojo.

– Deja, turiu pranešti, jog, vieno mūsų eksperto įsitikinimu, testamentas juridinės galios neturi.

– Norite pasakyti, jis suklastotas? – piktai paklausė Hjugas atsistodamas.

– Nė kiek neabejojame, kad jūs šito nežinojote, pone Monkrifai. Vis dėlto, mūsų sprendimu, šie dokumentai neatitinka griežtų banko reikalavimų ir yra negaliojantys, – jis pastūmėjo testamentą bei laišką per stalą.

– Bet... – pradėjo Hjugas.

– Ar galite mums pasakyti, kas konkrečiai privertė jus atmesti mano vyro pretenzijas į palikimą? – tyliai paklausė Margareta.

– Ne, ponia, negalime.

– Tuomet šiandien pat su jumis susitiks mūsų advokatai, – ištarė Margareta susirinkdama dokumentus, subrukdama atgal į portfelį ir atsistodama.

Visi septyni posėdžio nariai stovėdami laukė, kol pirmininko sekretorė išlydės poną ir ponią Monkrifus.

48

Kitą rytą užėjęs į Denio kambarį Freizeris Manras rado klientą turkiškai sėdintį ant grindų priešais nešiojamąjį kompiuterį popieriaus lapų bei kalkuliatoriaus apsuptyje.

– Atleiskite, kad sutrukdžiau, sere Nikolai. Gal man ateiti vėliau?

– Nieku gyvu, – pašoko Denis. – Užeikite.

– Gerai išsimiegojote? – pasiteiravo Manras nužvelgdamas grindis nuklojusius prirašytus popieriaus lapus.

– Nebuvau atsigulęs, – prisipažino Denis. – Visą naktį skaičiavau.

– Ar tapo aiškiau? – paklausė Manras.

– Tikiuosi, – atsakė Denis, – nes Džinui Hansakeriui, manau, nereikėjo per naktį sukti galvos, kiek šis lobis vertas.

– O ką nusprendėte jūs?

– Kolekciją sudaro dvidešimt trys tūkstančiai šimtas vienuolika pašto ženklų, įsigytų apytikriai per septyniasdešimties metų. Pirmąjį ženklą mano senelis nusipirko 1920 m., būdamas trylikos, ir rinko juos iki 1998 m. Liovėsi likus porai mėnesių iki mirties. Iš viso išleido 13 729 412 svarų sterlingų.

– Nieko nuostabaus, kad Hansakeris laiko šią kolekciją puikiausia pasaulyje.

Denis linktelėjo.

– Kai kurie ženklai nepaprastai reti. Pavyzdžiui, 1901 m. „Jungtinių Valstijų vienas centas su *apverstu centru*", 1851 m. „Havajų mėlynasis dvicentis" ir 1857 m. „Raudonasis Niufaundlendo dvipensis", už kurį 1978-aisiais jis sumokėjo 150 000 dolerių. Tačiau kolekcijos pasididžiavimas – 1856 m. „Vieno cento juodai atspausdinta Britanijos Gviana raudoname fone", kurią 1980 m. balandį jis įsigijo aukcione už 800 000 dolerių. Čia geroji naujiena, – apibendrino Denis. – Bloga naujiena ta, jog norėdami įvertinti kiekvieną pašto ženklą sugaištume

ištisus metus, o gal net ir daugiau, o Hansakeris tai, aišku, žino. Laimė, jis nejaučia noro lūkuriuoti dar metus, mat iš senelio išsaugoto straipsnelio sužinojau, jog Hansakeris turi varžovą, poną Tomodžį Vatanabą, prekeivį iš Tokijo. Pasirodo, – Denis pakėlė seną iškarpą iš *Time Magazine*, – kol kas nėra vieningos nuomonės, kuris iš dviejų kolekcininkų yra antrasis po mano senelio. Ginčas bus išspręstas tą pat akimirką, kai vienas iš jų įsigis šitą, – ištarė Denis pakilodamas knygelę.

– Pastaroji informacija gerokai sustiprina jūsų pozicijas, – pastebėjo Manras.

– Galbūt, – atsakė Denis. – Bet kai kalbama apie tokias sumas, – o skubotai paskaičiavus, kolekcija turėtų būti verta apytikriai penkiasdešimties milijonų dolerių, – pasaulyje atsiras išties nedaug žmonių, jei tiksliau, ko gero, tik du, kurie pageidaus tapti pirkėjais. Taigi man nieku gyvu nevalia pervertinti savo galimybių.

– Galutinai pasimečiau, – prisipažino Hjugas.

– Tikėkimės, aš nesusipainiosiu, kai prasidės lemtingasis pokeris, nes, manau, netrukus į duris pabarbens arba pusryčius atgabenęs padavėjas, arba Džinas Hansakeris, trokštantis nusipirkti pašto ženklų kolekciją, kurios laukė pastaruosius penkiolika metų. Tad verčiau nusiprausiu ir apsirengsiu. Nenoriu leisti jam suprasti, jog visą naktį plušėjau stengdamasis suskaičiuoti, kokios sumos derėtų užsiprašyti.

– Prašau pakviesti poną Galbraitą.

– O kas skambina?

– Hjugas Monkrifas.

– Tuojau pat sujungsiu, pone.

– Kaip klostosi reikalai Ženevoje? – išsyk paklausė Galbraitas.

– Likome tuščiomis rankomis.

– Ką? Kaip galėjo šitaip nutikti? Juk turėjote visus jūsų teises į palikimą patvirtinančius dokumentus, pateikėte savo tėvo testamentą!

– De Kubertenas pareiškė, esą testamentas suklastotas ir, galima sakyti, išmetė mus lauk.

– Bet aš nesuprantu, – nuoširdžiai nustebo Galbraitas. – Dokumentą ištyrė autoritetingiausi šios srities specialistai, atlikti visi įmanomi patikrinimai.

– Ką gi, de Kuberteno nuomonė akivaizdžiai nesutampa su jūsiškių specialistų, todėl skambinu paklausti, koks bus kitas mūsų ėjimas.

– Aš tuojau pat paskambinsiu de Kubertenui ir pranešiu, kad lauktų šaukimo į Londono bei Ženevos teismus. Ši žinia paskatins jį gerai pagalvoti prieš perduodant palikimą kažkam kitam, kol testamento autentiškumo neįvertino teismai.

– Ko gero, atėjo metas sutvarkyti kitą reikalą, kurį aptarėme prieš kelionę į Ženevą.

– Šiam tikslui man tereikia jūsų sūnėno skrydžio numerio, – atsakė Galbraitas.

– Jūs buvote teisus, – pasakė Manras, kai Denis po dvidešimties minučių išėjo iš vonios.

– Dėl ko? – pasidomėjo šis.

– Pirmasis į duris pasibeldė padavėjas, – paaiškino Manras prie pusryčių stalelio atsisėdusiam Deniui. – Nuovokus jaunuolis, kuris mielai atskleidė man daugybę įdomių dalykų.

– Tokiu atveju jis veikiausiai ne šveicaras, – pastebėjo Denis išlankstydamas servetėlę.

– Pasirodo, – tęsė Manras, – ponas Hansakeris viešbutyje apsigyveno prieš dvi dienas. Administracija pasiuntė į oro uostą limuziną, į kurį jis įsėdo išlipęs iš nuosavo lėktuvo. Mainais už dešimtį šveicariškų frankų jaunikaitis mane informavo, esą apartamentus teksasietis rezervavo neribotam laikui.

– Protinga investicija, – pagyrė Denis.

– Dar labiau mane sudomino faktas, jog tasai pat limuzinas vakar iš ryto nugabeno Hansakerį į De Kuberteno banką, kur jis keturiasdešimt minučių bendravo su pirmininku.

– Aiškiai panūdo apžiūrėti kolekciją, – spėjo Denis.

– Ne, – paprieštaravo Manras, – de Kubertenas nieku gyvu neleistų kam nors be jūsų leidimo prisiartinti prie saugyklos. Čia būtų šiurkštus banko politikos pažeidimas. Be to, Hansakeriui nėra reikalo apžiūrinėti kolekciją.

– Kodėl? – nustebo Denis.

– Jūs neabejotinai prisimenate senelio aštuoniasdešimtmečio proga Vašingtono Smitsono institute surengtą kolekcijos demonstraciją, į kurią atidarymo rytą vienas pirmųjų pro duris įžengė ponas Džinas Hansakeris?

– Ką dar papasakojo padavėjas? – neparodydamas susijaudinimo pakeitė temą Denis.

– Ponas Hansakeris pusryčiauja savo kambaryje aukštu aukščiau ir galbūt laukia, kol jūs pasibelsite į duris.

– Tuomet jam teks ilgai laukti, – atkirto Denis. – Nes aš neketinu belstis pirmas.

– Gaila, – atsiduso Manras. – Laukiu nesulaukiu šio susirėmimo. Sykį turėjau garbės varžytis su jūsų seneliu. Susitikimui baigiantis, sutriuškintas bei sugniuždytas likau be nuovokos ir perėjau *jo* pusėn.

Denis nusijuokė. Kažkas pabeldė į duris.

– Greičiau, nei maniau, – tarstelėjo Denis.

– Galbūt mojuodamas dar vienu testamentu atskubėjo dėdė Hjugas? – pastebėjo Manras.

– Arba padavėjas atėjo nurinkti indų po pusryčių. Šiaip ar taip, reikia kuo greičiau paslėpti šiuos popierius. Negalima leisti Hansakeriui įtarti, kad galbūt nežinau kolekcijos vertės, – Denis atsiklaupė ir Manro padedamas suskato rinkti išmėtytus lapus.

Vėl pasigirdo beldimas, šįkart garsesnis. Denis, pasispaudęs šūsnį popierių, dingo vonioje, tuo metu solisitorius patraukė atidaryti durų.

– Labas rytas, pone Hansakeri, malonu jus vėl matyti. Mudu buvome susitikę Vašingtone, – pridūrė škotas ištiesdamas ranką, tačiau svečias prasibrovė pro jį akimis ieškodamas Denio.

Po akimirkos atsivėrė vonios durys ir žiovaudamas bei rąžydamasis pasirodė viešbučio chalatu vilkintis Denis.

– Kokia staigmena, pone Hansakeri, – kreipėsi jis. – Kam turėtume dėkoti už šį malonų netikėtumą?

– Staigmena, po šimts, – suniurzgė Hansakeris. – Matėmės vakar per pusryčius. Manęs sunkoka nepastebėti. Ir galite liautis vaizdavęs žiovulį, žinau, jog jau papusryčiavote, – pareiškė jis dirstelėdamas į nebaigtą skrebutį.

– Už dešimt šveicariškų frankų, – kreivai šyptelėjo Denis. – Bet sakykite, kas jus atvijo į Ženevą? – pasiteiravo atsisėsdamas į vienintelį patogų krėslą kambaryje.

– Jūs velniškai gerai žinote, dėl ko esu Ženevoje, – atsakė Hansakeris užsidegdamas cigarą.

– Šiame aukšte nerūkoma, – priminė Denis.

– Paistalai, – atšovė Hansakeris nupurtydamas pelenus ant kilimo. – Taigi kiek prašote?

– Už ką, pone Hansakeri?

– Nežaiskit su manimi, Nikai. Kiek norite gauti?

– Prisipažinsiu, prieš jums pasibeldžiant, kaip tik šia tema kalbėjausi su savo teisininku, ir jis man patarė šiek tiek lukterėti prieš apsisprendžiant.

– Kam laukti? Juk jūs nesidomite pašto ženklais.

– Teisybė, – patvirtino Denis. – Bet, ko gero, yra kitų žmonių, kurie domisi.

– Pavyzdžiui, kas?

– Kad ir ponas Vatanaba, – atsakė Denis.

– Jūs blefuojate.

– Jis tą patį yra pasakęs apie jus.

– Ar jau kalbėjotės su Vatanaba?

– Dar ne, – prisipažino Denis, – tačiau kaip tik šiuo metu laukiu jo skambučio.

– Pasakykite kainą.

– Šešiasdešimt penki milijonai dolerių, – ištarė Denis.

– Išprotėjote. Kolekcijos vertė perpus mažesnė. Juk jūs suvokiate, aš esu vienintelis žmogus žemėje, išgalintis įsigyti šią kolekciją. Tereikia vienui vieno skambučio ir išsiaiškinsite, kad Vatanaba nepajėgus su manim varžytis.

– Tuomet galbūt išardysiu kolekciją, – pareiškė Denis. – Ponas Blandelas patikino, jog *Sotbyje,* palaipsniui pardavinėdami ženklus,

užtikrins man nuolatines pajamas visam likusiam gyvenimui. O judu su ponu Vatanaba gausite progą susirankioti geidžiamus egzempliorius, kuriais trokštate papuošti savąsias kolekcijas.

– Ir už kiekvieną kolekcijos dalelytę sumokėsite po dešimt procentų pardavėjo mokestį, – priminė Hansakeris durdamas cigaru Denio pusėn.

– Neužmirškime dvidešimties procentų jūsiškio – pirkėjo – mokesčio, – atrėmė argumentą Denis. – Ir, pripažinkite, Džinai, aš esu trisdešimčia metų už jus jaunesnis, taigi skubėti reikia jums, ne man.

– Sumokėsiu penkiasdešimt milijonų, – atsiliepė Hansakeris.

Denis gerokai nustebo, mat tikėjosi Hansakerį iš pradžių pasiūlysiant keturiasdešimt milijonų, tačiau nė nemirktelėjo.

– Parduosiu už šešiasdešimt.

– Parduosite už penkiasdešimt penkis, – ištarė Hansakeris.

– Tik jau ne žmogui, kuris nuosavu lėktuvu perskrido pusę pasaulio trokšdamas sužinoti, kuris Monkrifas taps kolekcijos šeimininku.

– Penkiasdešimt penki, – pakartojo Hansakeris.

– Šešiasdešimt, – nenusileido Denis.

– Ne, penkiasdešimt penki yra maksimali riba. Aš pervesiu visą sumą į bet kurį pasaulio banką, taigi po poros valandų pinigai atsidurs jūsų sąskaitoje.

– Tad ko mudu čia ginčijamės dėl tų paskutiniųjų penkių milijonų?

– Nes tokiu atveju jūs nepralaimėsite. Penkiasdešimt penki – paskutinis mano žodis. Galite pasiimti pinigus arba palikti man.

– Tuomet palieku pinigus jums, – Denis pakilo nuo krėslo. – Geros kelionės į Teksasą, Džinai, ir paskambinkite, jei pageidausite įsigyti kurį nors ypatingą pašto ženklą, prieš man susisiekiant su Vatanaba.

– Gerai, gerai. Pridedu jums paskutiniuosius penkis milijonus.

Denis atsisuko į savo advokatą.

– Malonėkite pabūti mums arbitru, Manrai.

– Patarpininkaukite, – paprašė ir Hansakeris.

– Taip, žinoma, – sutiko Manras. Denis padavė jam vieno svaro monetą ir nustebo pamatęs drebančią senuko ranką, kai šis pasidėjo pinigą ant nykščio. Moneta pakilo aukštai į orą.

– Herbas, – šūktelėjo Hansakeris. Moneta nusileido ant tankaus kilimėlio prie židinio ir atsistojo stačiai ant briaunos.

– Apsistokime ties 57 500 000 dolerių, – pasiūlė Denis.

– Sutarta, – Hansakeris pasilenkė, pakėlė monetą ir įsidėjo į kišenę.

– Jei neklystu, ji mano, – ištiesė ranką Denis.

Hansakeris grąžino monetą ir šyptelėjo.

– O dabar atiduokite raktą, Nikai, kad galėčiau apžiūrėti prekę.

– Nebūtina, – atsiliepė Denis. – Juk matėte visą kolekciją, kai ji buvo eksponuojama Vašingtone. Vis dėlto atiduosiu jums senelio sąskaitų knygą, – vaikinas paėmė storą odinę knygą nuo stalelio ir padavė pirkėjui. – O raktą, – pridūrė šypsodamasis, – ponas Manras įteiks jums tą pat akimirką, kai mano sąskaitoje atsidurs pinigai. Pamenu, sakėte užtruksiąs vos porą valandų.

Hansakeris patraukė durų link.

– Džinai, – teksasietis atsisuko, – pasistenkite pervesti pinigus, kol Tokijuje dar nenusileido saulė.

Desmondas Galbraitas pakėlė asmeninio telefono ragelį.

– Gavau patikimos informacijos iš vieno viešbučio darbuotojo, – ištarė Hjugas Monkrifas, – jie abu ketina skristi BA737, lėktuvas pakils 8.55 val. vakare, o Hitrou nusileis 9.45 val.

– Tiek man ir reikėjo sužinoti, – atsakė Galbraitas.

– Mes grįšime į Edinburgą rytoj iš pat ryto.

– Taigi de Kubertenas turės pakankamai laiko pamąstyti, su kuria Monkrifų šeimos šaka derėtų bendrauti.

– Gal pageidautumėte taurės šampano? – paklausė stiuardesė.

– Ne, ačiū, – atsisakė Manras, – geriau škotiškojo su sodos vandeniu.

– O jums, pone?

– Išgersiu taurę šampano, dėkoju, – paprašė Denis, o stiuardesei nuėjus atsisuko į Manrą. – Kaip manote, kodėl bankas atmetė mano dėdės pretenzijas? Juk jis veikiausiai parodė de Kubertenui naująjį testamentą.

– Jie tikriausiai pastebėjo kažką, ką aš pražiopsojau, – atsakė Manras.

– Kodėl nepaskambinote de Kubertenui ir nepaklausėte, ką jie pastebėjo?

– De Kubertenas niekada neprisipažintų matęs jūsų dėdę, jau nekalbant apie senelio testamentą. Beje, dabar, kai jau turite savo sąskaitoje beveik šešiasdešimt milijonų dolerių, drįstu manyti, jog pageidausite, kad ginčiau jus būsimų procesų metu.

– Kažin kaip pasielgtų Nikas? – sumurmėjo Denis prieš užmigdamas.

Manras kilstelėjo antakį, bet nebekamantinėjo kliento prisiminęs, jog seras Nikolas visą naktį nė bluosto nesudėjo.

Denis nubudo, kai ratukai palietė žemę Hitrou oro uoste. Juodu su Manru išlipo vieni pirmųjų. Lipdami žemyn nustebo pamatę lūkuriuojančius tris policininkus. Manras pastebėjo juos neturint automatų, taigi jie nepriklausė apsaugai. Vos Deniui nuleidus koją nuo žemutinės pakopos, du policininkai jį sugriebė, o trečiasis užlaužė rankas už nugaros ir surakino antrankiais.

– Tu suimtas, Monkrifai, – ištarė vienas.

– Kokiu pagrindu? – paklausė Manras, bet neišgirdo atsakymo, nes jau užkaukė sirena, ir policijos automobilis nulėkė tolyn.

Denis nuo pat pirmos dienos nuolat spėliojo, kada jie galų gale jį pričiups. Tik keisčiausia, kad policininkai pavadino jį Monkrifu.

Betei buvo per sunku žvelgti į tėvą, su kuriuo ištisas dienas nesikalbėjo. Nors gydytojas perspėjo iš anksto, atrodė neįtikėtina, kad per tokį trumpą laiką žmogus gali šitaip sunykti.

Tėvas Maiklas lankė ligonį kasdien nuo tada, kai šis atgulė į lovą, o šį rytą paprašė Betės motinos sukviesti šeimą bei artimuosius, nes atėjęs metas atlikti paskutinį patepimą.

– Bete.

Betė nustebo išgirdusi tėvą kalbant.

– Taip, tėti, – duktė suėmė jo ranką.

– Kas prižiūri dirbtuves? – sušvokštė vos girdimai.

– Trevoras Satonas, – tyliai atsakė ji.

– Jis netinkamas tam darbui. Privalai kuo greičiau paskirti ką nors kitą.

– Paskirsiu, tėti, – paslaugiai pažadėjo dukra. Ji jam nepasakė, jog niekas daugiau nepanoro to darbo.

– Ar mudu vieni? – paklausė ligonis po ilgos pauzės.

– Taip, tėti. Mama kitame kambaryje šnekasi su ponia...

– Ponia Kartrait?

– Taip, – pripažino Betė.

– Dėkui Dievui, kad ji neprarado sveikos nuovokos, – tėvas atsikvėpė ir po pauzės pridūrė, – kurią tu paveldėjai.

Betė nusišypsojo. Mirštantysis vos bepajėgė kalbėti.

– Pasakyk Hariui, – staiga ištarė jis, – jog noriu juos abu pamatyti prieš mirtį.

Betė jau prieš kurį laiką liovėsi kartojusi: „tu dar nemirsi“, tad tiesiog sušnibždėjo jam į ausį:

– Žinoma, pasakysiu, tėti.

Dar po vienos ilgos pauzės vos ne vos atsikvėpęs jis sukuždėjo:

– Pažadėk man vieną dalyką.

– Viską padarysiu.

Tėvas sugriebė dukters ranką.

– Stok į kovą ir apgink suterštą jo vardą.

Ūmai pirštai atsileido ir ranka suglebo.

– Apginsiu, – pažadėjo Betė, bet žinojo, kad tėvas jos nebegirdi.

49

Freizeris Manras gavo į mobilųjį iš savo biuro keletą pranešimų, raginančių nedelsiant paskambinti, tačiau turėjo kitų rūpesčių.

Policijos automobiliu išgabentam serui Nikolui teko pernakvoti Padington Grino policijos nuovadoje. Tuo metu Manras taksi nuvyko į Kaledonijos klubą Belgravijoje. Solisitorius negalėjo sau atleisti, kad užmiršo apie nesibaigusį lygtinio paleidimo laikotarpį, kurio metu seras Nikolas negalėjo išvykti į užsienį. Tiesiog Manras niekada nelaikė jo nusikaltėliu, veikiausiai todėl taip ir nutiko.

Pusę dvyliktos atvažiavęs į klubą jau rado panelę Davenport laukiančią svečių kambaryje. Pirmiausiai reikėjo išsiaiškinti, ar ji imsis šio darbo. Pakako penketo minučių. Retas solisitorius taip greitai perpranta esminius bylos punktus. Panelė Davenport pateikė visus reikalingus klausimus, ir Manrui beliko viltis, jog seras Nikolas deramai atsakys. Kai po vidurnakčio juodu išsiskyrė, Manras neabejojo palikęs savo klientą gerose rankose.

Sarai Davenport nereikėjo priminti senajam solisitoriui teismo požiūrio į kalinius, sulaužiusius lygtinio paleidimo sąlygas; jis ir pats žinojo, kaip retai daromos išimtys, ypač, kai išvykstama į užsienį be atsakingojo inspektoriaus leidimo. Ir ji, ir Manras buvo bemaž tikri, kad Nikas veikiausiai dar ketveriems metams grįš į kalėjimą atlikti pilnos bausmės. Panelė Davenport, aišku, prašys atsižvelgti į lengvinančias aplinkybes, tačiau pernelyg didelių iliuzijų nepuoselėjo. Manras niekada nesižavėjo optimizmu trykštančiais advokatais. Ji pažadėjo paskambinti į Danbroutą vos išgirdusi teisėjo nuosprendį.

Manrui jau ketinant kilti į kambarį, portjė perdavė dar vieną sūnaus prašymą kuo greičiau paskambinti.

– Kas jau čia tokio skubaus? – be įžangos paklausė Freizeris atsisėdęs ant lovos krašto.

– Galbraitas atsiėmė visus ieškinius, – sušnibždėjo Hamišas Manras nenorėdamas pažadinti žmonos, – net ir skundą dėl įsibrovimo bei reikalavimą per tris dienas išsikraustyti iš namo Boltone. Ar čia visiška kapituliacija, ar aš kažką pražiopsojau, tėti? – paklausė jis tyliai uždarydamas vonios duris.

– Deja, pražiopsojai, berniuk. Galbraitas tiesiog paaukojo ne itin reikšmingas smulkmenas vardan pagrindinio prizo.

– Sieks teismo keliu įrodyti antrojo sero Aleksandro testamento teisėtumą?

– Išsyk sumetei, – patvirtino Manras. – Jeigu jam pavyks įrodyti, esą naujuoju testamentu seras Aleksandras viską paliko broliui Angui, anuliuodamas ankstesniuosius testamentus, tuomet ne seras Nikolas, o Hjugas Monkrifas paveldės visą turtą, kartu ir banko sąskaitą Šveicarijos banke, kurią ką tik papildė 57 500 000 dolerių.

– Galbraitas, ko gero, įsitikinęs antrojo testamento autentiškumu?

– Jis galbūt ir įsitikinęs, bet kai kas kitas nėra toks jau tikras.

– Beje, tėti, prieš man išeinant iš biuro Galbraitas paskambino dar kartą ir prašė pasakyti, kada tu sugrįši į Škotiją.

– Išties? – nusistebėjo Manras. – Tuomet peršasi klausimas, iš kur jis žinojo apie mano išvykimą.

– Sakydama „tikiuosi, dar susitiksime“ tikrai neturėjau omenyje pasimatymo Padington Grino policijos nuovadoje, – prabilo Sara.

Denis liūdnai šyptelėjo naujajai savo gynėjai, sėdinčiai kitapus medinio stalelio. Manras paaiškino negalįs jam atstovauti Anglijos teisme, tačiau rekomenduojąs... „Ne, – pertarė Denis, – aš žinau, kas galėtų mane ginti.“

– Jaučiuosi pamaloninta, – tęsė Sara, – kad prireikus teisininko pagalbos pirmiausiai kreipėtės į mane.

– Neturėjau kito pasirinkimo, daugiau advokatų nepažįstu, – prisipažino Denis ir išsyk ėmė gailėtis taip pasakęs.

– Nieko sau, aš nemiegojau pusę nakties...

– Atleiskite, – pradėjo atsiprašinėti Denis. – Ne tai turėjau galvoje. Tiesiog ponas Manras man pasakė...

– Žinau, ką jums pasakė ponas Manras, – nusišypsojo Sara. – Bet nešvaistykime laiko. Dešimtą valandą stosite prieš teisėją. Nors ponas Manras išsamiai mane informavo, ką jūs veikėte pastarąsias porą dienų, aš vis tiek privalau šio to paklausti, idant nesusilaukčiau staigmenų teismo metu. Taigi paprašysiu atsakinėti nuoširdžiai ir atvirai. Ar per pastaruosius dvylika mėnesių esate lankęsis užsienyje, išskyrus pastarąją kelionę į Ženevą?

– Ne, – atsakė Denis.

– Ar praleidote bent vieną susitikimą su jus globojančiu inspektoriumi nuo tada, kai išėjote iš kalėjimo?

– Ne, nepraleidau.

– Ar bent kartą mėginote susitikti su...

– Labas rytas, pone Galbraitai, – pasisveikino Manras. – Atleiskite, kad nesusisiekiau su jumis anksčiau, bet, manau, jūs puikiai žinote, kodėl užtrukau.

– Iš tiesų žinau, – atsakė Galbraitas. – Kaip tik dėl to ir norėjau skubiai su jumis pasikalbėti. Kaip žinia, mano klientas anuliavo visus serui Nikolui pateiktus ieškinius, taigi tikiuosi, atsižvelgiant į aplinkybes, jūsų klientas pasielgs taip pat geranoriškai ir atsiims pareiškimą dėl abejonių naujojo senelio testamento autentiškumu...

– Nė nesitikėkite, – atrėžė Manras. – Tokiu atveju jūsų klientui atitektų visut viskas iki paskutinės virtuvės kriauklės.

– Jūsų atsakymas manęs nenustebino, Manrai. Tiesą sakant, aš iš anksto perspėjau savo klientą apie būsimą jūsų poziciją ir pasakiau, kad jam neliksią kitos išeities, tik užginčyti jūsų nepagrįstus kaltinimus. Taigi, – pridūrė Galbraitas neleisdamas pašnekovui įsiterpti, – kadangi dabar abi šalys ginčijasi tik dėl vieno dalyko, tai yra – paskutiniojo sero Aleksandro testamento teisėtumo – manau, abipusiškai naudinga bus išspręsti šią problemą kuo greičiau.

– Norėčiau pagarbiai jums priminti, pone Galbraitai, jog ne mūsų firma vilkino procesą. Vis dėlto sveikinu jus galiausiai pakeitus požiūrį.

– Džiaugiuosi sulaukęs jūsų pritarimo, pone Manrai, ir esu tikras, jums bus malonu sužinoti, jog šįryt man paskambinęs teisėjo Sandersono sekretorius pranešė, kad jo šviesybės dienotvarkėje pirmąjį kito mėnesio ketvirtadienį nusimato laisva diena, taigi jis mielai imtųsi mūsų bylos, jei šis laikas tinkamas abiem pusėms.

– Bet man pasiruošimui lieka tik dešimt dienų, – Freizeris suprato įkliuvęs į spąstus.

– Atvirai šnekant, Manrai, jūs arba turite įrodymų, kad testamentas negaliojantis, arba neturite, – atšovė Galbraitas. – Jei turite, teisėjas Sandersonas priims sprendimą jūsų naudai, ir tuomet, kaip pats sakėte, jūsų klientui atiteks visut viskas iki paskutinės virtuvės kriauklės.

Denis iš teisiamųjų suolo pažvelgė į Sarą. Visus klausimus atsakė teisingai džiaugdamasis, kad ji tesidomėjo tik kelionės į užsienį priežastimis. Kita vertus, iš kur jinai galėjo ką nors žinoti apie velionį Denį Kartraitą? Gynėja perspėjo, esą pietauti jam gali tekti jau Belmaršo kalėjime, kur tokiu atveju praleis ir artimiausius ketverius metus. Ji patarė prisipažinti kaltu, nes nėra kuo pateisinti sulaužytos lygtinio paleidimo taisyklės, taigi juodu tegalį prašyti atsižvelgti į lengvinančias aplinkybes. Denis sutiko.

– Milorde, – pradėjo Sara atsistojusi priešais teisėją Kalaganą. – Mano klientas neneigia pasielgęs neteisėtai, tačiau taip padarė tik siekdamas apginti savo teises reikšmingoje finansinėje byloje, kurią netrukus numatoma svarstyti aukštesniajame Škotijos teisme. Privalau atkreipti jūsų dėmesį, milorde, jog mano klientą nuolat lydėjo gerbiamas Škotijos solisitorius ponas Freizeris Manras, kuris jam atstovaus minėtoje byloje, – teisėjas pasižymėjo pavardę savo bloknote. – Manau, svarbu ir tai, milorde, jog mano klientas buvo išvykęs mažiau nei dvidešimt keturias valandas ir sugrįžo laisva valia. Kaltinimas, esą jis

neinformavęs jį prižiūrinčios inspektorės, nėra visiškai tikslus, kadangi jis skambino panelei Benet, tačiau šiai neatsiliepus paliko atsakiklyje žinutę. Žinutė įrašyta ir gali būti pateikta teismui, jei jūsų šviesybė pareikalaus.

Milorde, ši apmaudi klaida – vienintelė per visą lygtinio paleidimo laiką, kurio metu mano klientas tiksliai vykdė visus reikalavimus ir nė sykio nepraleido ir net nepavėlavo į susitikimus su inspektore. Pridursiu, – tęsė Sara, – jog išėjęs iš kalėjimo mano klientas, išskyrus šį vienintelį nusižengimą, elgėsi pavyzdingai. Jis ne tik laikėsi visų lygtinio paleidimo apribojimų, bet ir toliau siekė išsilavinimo. Ne per seniausiai jis buvo priimtas į Londono universitetą, kur ketino pradėti verslo studijas.

Mano klientas nuoširdžiai atsiprašo už visus teismui bei Lygtinai paleistųjų priežiūros inspekcijai sukeltus nepatogumus, be to, jis mane patikino niekada daugiau nebepakartosiąs šios klaidos.

Apibendrindama, milorde, išreikšiu viltį, jog atsižvelgęs į visas aplinkybes jūs sutiksite būsiant netikslinga siųsti šį žmogų atgal į kalėjimą, – Sara užvertė segtuvą ir linktelėjusi atsisėdo į savo vietą.

Teisėjas dar kurį laiką rašė, paskui padėjo parkerį ir ištarė:

– Dėkoju, panele Davenport. Prieš paskelbdamas nuosprendį turiu apsvarstyti jūsų argumentaciją. Taigi padarykime trumpą pertraukėlę ir susirinkime vidurdienį.

Teismas atsistojo. Sara nežinojo nė ką manyti. Dėl ko patyrusiam teisėjui Kalaganui prireikė laiko, jei byla kasdieniška ir paprasta? Netrukus ji sumetė.

– Ar galėčiau pasišnekėti su pirmininku?

– Kaip jus pristatyti?

– Freizeris Manras.

– Pažiūrėsiu, ar jis gali atsiliepti, pone Manrai.

Solisitorius laukė barbendamas pirštais į stalą.

– Malonu jus vėl girdėti, pone Manrai, – pasisveikino de Kubertenas. – Kaip galėčiau pagelbėti šįkart?

– Pamaniau, pranešiu, jog kitą ketvirtadienį bus svarstoma mums abiem svarbi byla.

– Aš jau informuotas apie įvykių eigą, – atsakė de Kubertenas. – Sulaukiau pono Desmondo Galbraito skambučio. Jis mane patikino, esą jo klientas susitaikys su teismo nuosprendžiu, kad ir koks šis būtų. Taigi noriu sužinoti, ar jūsų klientas nusiteikęs pasielgti taip pat?

– Taip, žinoma, – atsakė Manras. – Šiandien pat raštiškai jums patvirtinsiu mūsų poziciją.

– Širdingai dėkoju, – tarė de Kubertenas. – Informuosiu apie tai mūsų teisininkus. Kai tik sužinosime, kuri pusė laimėjo procesą, išsyk duosiu nurodymą pervesti į atitinkamą sąskaitą penkiasdešimt septynis milijonus penkis šimtus tūkstančių JAV dolerių.

– Dėkoju už garantiją, – pasakė Manras ir kostelėjo. – Ar galėčiau šnektelėti su jumis neoficialiai.

– Mes, šveicarai, tokiu atveju dažniausiai atsakome neigiamai.

– Tuomet galbūt kaip buvęs velionio sero Aleksandro Monkrifo patikėtinis galėčiau paprašyti jūsų patarimo?

– Pasistengsiu padėti, – atsiliepė de Kubertenas, – tačiau jokiomis aplinkybėmis neketinu pažeisti kliento teisės į konfidencialumą, nesvarbu, ar jis gyvas, ar miręs.

– Puikiai jus suprantu, – tarė Manras. – Turiu pagrindo manyti, jog prieš susitikimą su seru Nikolu jus aplankė ponas Hjugas Monkrifas, taigi jūs turėjote progos nuodugniai apžiūrėti dokumentą, dėl kurio ir iškilo ginčas.

De Kubertenas nieko nepasakė.

– Iš jūsų tylėjimo sprendžiu, jog ši aplinkybė neaptarinėtina.

De Kubertenas vėl neatsakė.

– Tarp dokumentų turėjo būti abiejų sero Aleksandro testamentų, kurių autentiškumas bus nagrinėjamas teisme, kopijos.

De Kubertenui ir šįkart nepratarus nė žodžio, Manras suabejojo, ar tik nebus nutrūkęs ryšys.

– Pirmininke, ar jūs mane tebegirdite?

– Taip, girdžiu, – atsakė de Kubertenas.

– Kadangi po pokalbio su ponu Hjugu Monkrifu jūs panorėjote susitikti su seru Nikolu, peršasi išvada, jog atmetėte jo dėdės preten-

zijas, kadangi bankas, lygiai kaip ir aš, suabejojo antrojo testamento tikrumu. Siekdamas išvengti nesusipratimų, noriu pasiteirauti – ar bankas testamentą palaikė suklastotu? – šįkart Manras girdėjo pirmininko kvėpavimą. – Tuomet teisingumo vardan, žmogau, noriu jūsų paklausti, iš ko supratote, jog antrasis testamentas neturi juridinės galios, kadangi man nepavyko rasti įrodymo.

– Deja, negaliu jums padėti, pone Manrai, nes tokiu atveju pažeisčiau kliento konfidencialumą.

– Gal tuomet patartumėte, kas šiuo atveju galėtų pagelbėti?

Po ilgokos tylos de Kubertenas galiausiai prabilo.

– Kaip reikalauja banko politika, mes kreipėmės pagalbos į ekspertą iš šalies.

– Ar galėtumėte atskleisti eksperto pavardę?

– Ne, – atsakė de Kubertenas. – Net jei ir norėčiau, toks elgesys prieštarautų banko politikai.

– Bet... – pradėjo Manras.

– Tačiau, – tęsė de Kubertenas nepaisydamas Manro intarpo, – mums patarė neginčytinas šios srities autoritetas, kuris kol kas dar neišvyko iš Ženevos į savo gimtąją šalį.

– Visiems stot, – pareikalavo tvarkos prižiūrėtojas lygiai dvyliktą valandą, ir teisėjas Kalaganas sugrįžo į teismo salę.

Sara grįžtelėjusi padrąsinamai nusišypsojo Deniui, kuris stovėjo teisiamųjų suole susitaikęs su likimu. Atsisėdęs krėslan teisėjas įsmeigė akis į gynėją.

– Aš nuodugniai apsvarsčiau jūsų kalbą, panele Davenport. Vis dėlto privalote suprasti: mano pareiga paskatinti kalinius aiškiai įsisąmoninti, jog nepasibaigus lygtinio paleidimo laikotarpiui jie vis dar atlieka bausmę, taigi nesilaikydami nustatytų sąlygų laužo įstatymus. Be abejo, aš atsižvelgiau ir į visus kitus duomenis apie jūsų kliento elgesį nuo pat paleidimo dienos, kartu ir į jo pastangas įgyti akademinį išsilavinimą. Visa tai pagirtina, tačiau nekeičia fakto, jog jis sulaužė suteiktą pasitikėjimą. Todėl jam skiriama atitinkama bausmė.

Denis nuleido galvą.

– Monkrifai, – ištarė teisėjas, – šiandien aš pasirašau įsakymą, kuris užtikrins jums ketverius metus kalėjimo, jei ateityje pažeisite bent vieną lygtinio paleidimo sąlygą. Nesibaigus lygtinio paleidimo periodui jums jokiomis aplinkybėmis neleidžiama keliauti į užsienį ir privalote kas mėnesį pateikti ataskaitą jus prižiūrinčiam inspektoriui.

Jis nusiėmė akinius.

– Monkrifai, jums nepaprastai pasisekė, o svarstyklių lėkštę jūsų naudai nusvėrė faktas, kad neapgalvotos ekskursijos į užsienį metu jus lydėjo garbus Škotijos teisininkas, kurio reputacija ir šiapus, ir anapus sienos yra nepriekaištinga.

Sara nusišypsojo. Teisėjui Kalaganui reikėjo vieną ar porą sykių paskambinti, idant patikrintų faktus, kuriuos advokatė jau žinojo.

– Jūs esate laisvas, – užbaigė teisėjas Kalaganas.

Teisėjas atsistojo, nusilenkė ir išślepsėjo iš teismo salės. Denis tebestovėjo teisiamųjų suole, nors jį saugoję du policininkai jau nusileido laiptais žemyn ir dingo. Sara prisiartino, kai tvarkdarys atidarė mažus vartelius ir leido jam nužengti į salę.

– Gal papietaukime drauge? – pasiūlė Denis.

– Ne, – pratarė Sara išjungdama mobilųjį. – Ponas Manras ką tik pranešė laukiąs jūsų artimiausiu reisu atskrendančio į Edinburgą ir prašė pakeliui į oro uostą paskambinti.

50

Freizeris Manras paaiškino Deniui naują terminą „uždaras posėdis“ bei išdėstė priežastis, dėl kurių juodu su Desmondu Galbraitu vieningai nutarė spręsti dviejų šalių ginčą tokiu būdu.

Abi šalys išmintingai nusprendė neviešinti šeimyninių nuoskaudų. Galbraitas netgi pažymėjo, esą jo klientas nepakenčiąs spaudos, o Manras perspėjo serą Nikolą, girdi, jei nesutarimai bus pradėti nagrinėti atvirame teisme, laikraščiuose mirgės straipsniai apie jo kalėjime praleistus metus, o ne apie ginčą dėl testamento.

Be to, abi pusės sutiko leisti nagrinėti bylą aukštesniojo teismo teisėjui, kurio sprendimas bus galutinis: paskelbus nuosprendį, nei viena, nei kita šalis neturės galimybės pateikti apeliacijos. Prieš prasidedant nagrinėjimui, seras Nikolas ir ponas Hjugas Monkrifas šiuo tikslu pasirašė oficialią sutartį.

Denis atsisėdo šalia Manro vienoje kambario pusėje, o Hjugas bei Margareta Monkrifai įsitaisė greta Desmondo Galbraito kitoje. Teisėjas Sandersonas už darbo stalo sėdėjo veidu į juos. Nė vienas teismo dalyvis nevilkėjo teismo aprangos, todėl susidarė gan laisva atmosfera. Teisėjas pradėjo nagrinėjimą primindamas abiem šalims, jog nepaisant posėdžio uždarumo bei privatumo, priimtas nuosprendis įgis pilną juridinę galią. Abiem advokatams linktelėjus jis liko patenkintas.

Patikėti bylą teisėjui Sandersonui sutiko abi šalys, be to, Manro žodžiais tariant, jis buvo „senas išmintingas varnas“.

– Ponai, – pradėjo jis, – susipažinęs su bylos medžiaga aš žinau, kokia suma pastatyta ant kortos. Prieš pradėdamas privalau pasiteirauti, ar išmėgintos visos priemonės pasiekti kompromisą?

Desmondas Galbraitas atsistojo ir pareiškė, girdi, sero Aleksandro laiške kuo aiškiausiai išdėstytas pageidavimas atimti paveldėjimo tei-

sę iš anūko, kai šį nuteisęs karo lauko teismas, taigi jo klientas, ponas Hjugas Monkrifas, tiesiog norįs įvykdyti velionio tėvo valią.

Ponas Manras atsistojo konstatuoti, esą jo klientas niekada nesuabejojęs pirminiu testamentu ir neketinęs dokumento užginčyti, tačiau, kaip ir ponas Hjugas Monkrifas, jautėsi privaląs įvykdyti savo senelio valią, – advokatas padarė pauzę. – Tiksliai įvykdyti.

Teisėjas gūžtelėjo pečiais įsitikinęs, jog kompromisas tarp šalių išties neįmanomas.

– Tuomet pradėkime. Aš perskaičiau visą pateiktą medžiagą, apsvarsčiau abiejų šalių argumentus bei liudijimus ir atmesdamas nereikšmingas detales noriu akcentuoti esminius bylos punktus. Nei viena, nei kita šalis neabejoja, jog seras Aleksandras Monkrifas 1997 m. sausio septynioliktąją įformino testamentą, kuriuo didžiąją dalį turto paliko savo anūkui Nikolui, tuo metu turėjusiam karininko laipsnį bei tarnavusiam Kosove.

Sandersonas pakėlė akis laukdamas patvirtinimo, Galbraitas ir Manras linktelėjo.

– Tačiau, pono Hjugo Monkrifo atstovo pono Galbraito tvirtinimu, šis dokumentas neatspindi paskutiniosios sero Aleksandro valios, kadangi vėliau, – teisėjas žvilgterėjo į savo užrašus, – 1998 m. lapkričio pirmąją seras Aleksandras įformino antrąjį testamentą bei visą turtą paliko savo sūnui Angui. Seras Angas mirė 2002 m. gegužės dvidešimtąją, visą turtą užrašęs jaunesniajam broliui Hjugui.

Be to, savo kliento vardu ponas Galbraitas pateikė teismui sero Aleksandro pasirašytą laišką, kuriame velionis išdėstęs priežastis, privertusias pakeisti nuomonę. Ponas Manras nediskutuoja apie parašo antrajame puslapyje tikrumą, tačiau mano, esą pirmasis puslapis parašytas vėliau. Jis teigia neketinąs pateikti jokių įrodymų, pagrindžiančių pastarąjį tvirtinimą, kadangi tai taps akivaizdu įrodžius, jog antrasis testamentas juridinės galios neturi.

Ponas Manras teismui pranešė neketinąs kelti prielaidos, esą seras Aleksandras aptariamuoju momentu galėjęs būti nesveiko proto. Priešingai, likus vos savaitei iki sero Aleksandro mirties, juodu kartu vakarieniavę pastarojo namuose, o po vakarienės šeimininkas nesunkiai aplošęs jį šachmatais.

Taigi privalau abiem šalims paskelbti, jog, mano nuomone, bylos baigtį nulems atsakymas į vienui vieną klausimą: ar galiojantis yra antrasis testamentas, kuris, pono Galbraito, o kartu ir jo kliento tvirtinimu, įkūnija paskutiniąją sero Aleksandro Monkrifo valią. Tačiau ponas Manras tiesiai šviesiai teigia, girdi, dokumentas suklastotas. Tikiuosi, abi šalys pastarąjį padėties įvertinimą laiko objektyviu ir teisingu. Jei taip, paprašysiu poną Galbraitą, atstovaujantį Hjugui Monkrifui, išdėstyti savo argumentus.

Desmondas Galbraitas atsistojo.

– Milorde, mano klientas ir aš sutinkame, jog vienintelis dalykas, dėl kurio šalys nesutaria, yra antrasis testamentas, kuris, kaip jūs jau pabrėžėte, neabejotinai išreiškia paskutiniąją sero Aleksandro valią. Mūsų įrodymu taps pats testamentas bei pridėtasis laiškas, taigi norime pristatyti liudytoją, kuris, mūsų įsitikinimu, išspręs šį ginčą kartą ir visiems laikams.

– Prašom kviesti savo liudytoją, – paragino teisėjas.

– Kviečiu profesorių Naidželą Flemingą, – ištarė Galbraitas žvelgdamas durų pusėn.

Denis pasilenkęs paklausė Manro, ar šis pažįstąs profesorių.

– Esu apie jį girdėjęs, – šnipštelėjo solisitorius, o pro duris tuo metu įžengė aukštas elegantiškas vyriškis žilais plaukais. Profesoriui tariant priesaikos žodžius Denis pagalvojo, jog šis jam primena Klemento Etlio mokyklos garbės svečius, apsilankančius kartą metuose bei pristatančius apdovanojimus, kurių pats nė sykio negavo.

– Prašom sėstis, profesoriau Flemingai, – pakvietė teisėjas Sandersonas.

Galbraitas liko stovėti.

– Profesoriau, tikiuosi, leisite paklausti keleto klausimų iš jūsų biografijos, idant teismas neabejotų jūsų kompetencija bei patirtimi?

Profesorius linktelėjo.

– Kokias pareigas šiuo metu užimate?

– Aš esu Edinburgo universiteto neorganinės chemijos profesorius.

– Ar esate parašęs knygą apie tiesioginį šio mokslo ryšį su nusikaltimais, kuri tapo pavyzdiniu šios srities darbu ir yra įtraukta į daugumos universitetų mokymo programas?

– Negaliu kalbėti apie *daugumą* universitetų, tačiau į Edinburgo universiteto programą įtraukta.

– Ar jums yra tekę, profesoriau, savo patarimu padėti vyriausybėms išspręsti tokio pobūdžio ginčus?

– Nenorėčiau perdėtai išpūsti savo autoriteto, pone Galbraitai. Tris kartus aš buvau iškviestas bei paprašytas įvertinti dokumentų teisėtumą, iškilus nesutarimui tarp dviejų ar daugiau tautų.

– Aišku. Tuomet leiskite paklausti, profesoriau, ar jums teko teisme vertinti abejonių sukėlusius testamentus?

– Taip, septyniolika kartų.

– Ar atskleisite teismui, profesoriau, kiek sykių nuosprendis rėmėsi jūsų išvadomis?

– Aš nieku gyvu nedrįsčiau teigti, jog minėtose bylose nuosprendžius nulėmė vien tik manosios išvados.

– Taikliai pastebėta, – šyptelėjęs įsiterpė teisėjas. – Vis dėlto, profesoriau, jūsų klausia, keli iš septyniolikos nuosprendžių sutapo su jūsų nuomone?

– Šešiolika, pone, – atsakė profesorius.

– Prašom tęsti, pone Galbraitai, – pakvietė teisėjas.

– Profesoriau, ar turėjote progos ištirti velionio sero Aleksandro Monkrifo testamentą, dėl kurio iškelta ši byla?

– Ištyriau abu testamentus.

– Ar galiu pateikti kelis klausimus apie antrąjį testamentą? – Profesorius linktelėjo. – Ar dokumentas surašytas ant tuo laikotarpiu naudoto popieriaus?

– Kokį tiksliai laikotarpį turite omenyje, pone Galbraitai? – paklausė teisėjas.

– 1998-ųjų metų lapkritį, milorde.

– Iš tiesų taip, – atsakė profesorius. – Moksliškai pagrįstu mano įsitikinimu, popierius išleistas tuo pat metu kaip ir tas, ant kurio surašytas pirmasis testamentas, tai yra – 1997-aisiais metais.

Teisėjas kilstelėjo antakį, bet neįsiterpė.

– Ar raudonas kaspinėlis, kuriuo perrištas antrasis testamentas, irgi pagamintas tuo pat laiku? – toliau klausinėjo Galbraitas.

– Taip. Atlikau abiejų kaspinėlių analizę, kuri parodė, jog jie pagaminti tuo pačiu metu.

– O ką galėtumėte pasakyti, profesoriau, apie sero Aleksandro parašus po abiem testamentais?

– Prieš atsakydamas į šį klausimą, pone Galbraitai, privalau pabrėžti nesąs kaligrafijos ekspertas, bet galiu patvirtinti, jog abiem atvejais naudotas juodas rašalas buvo pagamintas prieš 1990-uosius metus.

– Ar jūs teigiate teismui, – patikslino teisėjas, – galįs nustatyti, kuriais metais pagamintas tam tikras buteliukas rašalo?

– Kartais mėnesio tikslumu, – atsakė profesorius. – O šiuo atveju aš tvirtinu, jog rašalas, kuriuo pasirašyti abu dokumentai, yra iš 1985 m. *Watermano* gamybos buteliuko.

– O dabar norėčiau pakalbėti apie rašomąją mašinėlę, panaudotą antrajam testamentui, – pasakė Galbraitas. – Kas ją pagamino ir kada?

– Tai *Remington Envoy II*; tokios pradėtos gaminti 1965-aisiais.

– Taigi jūs patvirtinate, – apibendrino Galbraitas, – jog popierius, rašalas, kaspinėlis ir spausdinimo mašinėlė egzistavo iki 1998 m. lapkričio.

– Nė kiek tuo neabejoju, – atsakė profesorius.

– Dėkoju, profesoriau. Būkite malonus, lukterėkite dar truputį, manau, ponas Manras pageidaus pateikti jums keletą klausimų.

Manras lėtai atsistojo.

– Šiam liudytojui klausimų neturiu, milorde.

Teisėjas neparodė jokių emocijų. Tuo metu Galbraitas įsistebeilijo į oponentą negalėdamas patikėti savo ausimis. Hjugas Monkrifas paprašė žmonos paaiškinti Manro žodžių reikšmę, o Denis abejingai žvelgė priešais save, kaip pamokė Manras.

– Ar dar turite liudytojų, pone Galbraitai? – paklausė teisėjas.

– Ne, milorde. Tačiau garbaus mano kolegos atsisakymas apklausti profesorių Flemingą, mano supratimu, byloja, jog jis pritaria pastarojo išvadoms, – advokatas patylėjo. – Ir jomis neabejoja.

Freizeris Manras liko sėdėti nutaisęs bereikšmį veidą.

– Pone Manrai, – kreipėsi teisėjas, – ar pageidaujate pasisakyti?

– Jūsų šviesybei leidus, kalbėsiu trumpai, – prabilo Manras. – Profesorius Flemingas patvirtino neabejotiną mano kliento naudai surašyto sero Aleksandro testamento autentiškumą. Šiuo atžvilgiu mes pripažįstame profesoriaus vertinimą. Kaip pabrėžėte nagrinėjimo pradžioje, milorde, vienintelis teismą dominantis klausimas yra antrojo testamento juridinė galia, kuri...

– Milorde, – pašoko Galbraitas. – Ar ponas Manras teigia teismui, esą profesoriaus tyrimas pirmojo testamento tikrumą įrodo, o prakalbus apie antrąjį jo nuomonė nieko verta?

– Ne, milorde, – atsiliepė Manras. – Jei tik garbusis mano kolega būtų mažumėlę pakentėjęs, būtų išgirdęs, ką iš tiesų noriu pasakyti. Profesorius teismui pasakė nesąs parašų autentiškumo specialistas...

– Tačiau jis paliudijo, milorde, – vėl pašokęs įsiterpė Galbraitas, – jog abu kartus pasirašyta rašalu iš to paties buteliuko.

– Bet, manau, ne ta pačia ranka, – atkirto Manras.

– Ar jūs pakviesite kaligrafijos ekspertą? – pasiteiravo teisėjas.

– Ne, milorde.

– Ar pateiksite įrodymų, jog parašas suklastotas?

– Ne, milorde, – pakartojo Manras.

Šįkart teisėjas kilstelėjo antakį.

– Ar jūs pakviesite liudytoją, pone Manrai, kuris pagrįs jūsų teiginį?

– Taip, milorde. Aš, kaip ir gerbiamas kolega, pakviesiu tik vieną liudytoją, – Manras akimirksnį patylėjo įsitikindamas, jog visiems susirinkusiems, išskyrus Denį, kuris nė nemirktelėjo, tapo be galo smalsu, koks gi liudytojas įžengs pro duris. – Kviečiu poną Džiną Hansakerį.

Durys atsivėrė, ir į kambarį lėtai įlingavo gigantiška teksasiečio figūra. Deniui kažkas pasirodė ne taip, ir netrukus jis suvokė pirmą kartą regįs Hansakerį be firminio cigaro.

Griausmingai dudendamas priesaikos žodžius liudytojas sudrebino visą kambarį.

– Prašom sėstis, pone Hansakeri, – pakvietė teisėjas. – Kadangi mūsų čia nėra daug, galbūt galėtume bendrauti šiek tiek švelnesniu tonu?

– Atleiskite, jūsų šviesybe, – tarstelėjo Hansakeris.

– Nereikia atsiprašinėti, – patikino teisėjas. – Prašom tęsti, pone Manrai.

Manras atsistojo ir nusišypsojo Hansakeriui.

– Kadangi protokolas reikalauja, gal malonėtumėte prisistatyti ir pasakyti, kuo užsiimate?

– Aš – Džinas Hansakeris trečiasis, šiuo metu esu pensininkas.

– O ką veikėte prieš išeidamas į pensiją, pone Hansakeri? – pasidomėjo teisėjas.

– Ne kažin ką, pone. Mano tėvukas, kaip ir senelis, augino galvijus, tačiau aš nepanorau tapti fermeriu, ypač tada, kai mano žemėje buvo aptikta naftos.

– Vadinasi, jūs naftininkas, – nusprendė teisėjas.

– Ne visai, pone, kadangi sulaukęs dvidešimt septynerių viską pardaviau britų kompanijai *British Petroleum* ir likusį gyvenimą paskyriau savo pomėgiui.

– Kaip įdomu. Tuomet norėčiau paklausti... – pradėjo teisėjas.

– Ką gi, stabtelėkime prie jūsų pomėgio, pone Hansakeri, – tvirtai ištarė Manras.

Teisėjas, tarytum atsiprašinėdamas, susigūžė krėsle.

– Pone Hansakeri, jūs teigėte, esą, gerokai praturtėjęs po savo žemių pardavimo *British Petroleum* kompanijai, pasitraukėte iš naftos verslo.

– Teisingai, pone.

– Siekdamas aiškumo norėčiau pasiteirauti, kokios dar srities specialistas jūs *nesate*. Gal jūs testamentų ekspertas?

– Tikrai ne.

– Gal popieriaus bei rašalo technologijų specialistas?

– Ne, pone.

– Gal išmanote apie kaspinėlius?

– Keletą sykių jaunystėje mėginau ištraukti mergaitėms iš kasų, bet net ir šioje srityje man nekaip sekėsi, – prisipažino Džinas.

Lukterėjęs, kol nutils juokas, Manras tęsė toliau.

– Galbūt tuomet nusimanote apie rašomąsias mašinėles?

– Irgi ne.

– O apie parašus?

– Ne, pone.

– Ką gi, – ištarė Manras, – o ar nesuklysčiau teigdamas, jog jūs esate laikomas autoritetingiausiu pasaulyje pašto ženklų žinovu?

– Galiu drąsiai pasakyti, tokiu laikomas aš arba Tomodžis Vatanaba, – išpoškino Hansakeris, – priklausomai nuo to, su kuo kalbėsitės.

Teisėjas nebeįstengė ilgiau valdytis.

– Gal galėtumėte paaiškinti, ką turite omenyje, pone Hansakeri?

– Mudu abu kolekcionuojame pašto ženklus daugiau nei keturiasdešimt metų, jūsų šviesybe. Mano kolekcija didesnė, tačiau teisybės dėlei reikia pasakyti, jog aš esu gerokai turtingesnis už vargšą Tomodžį, taigi ne jo nosiai mane nurungti, – netgi Margareta Monkrif nesusilaikiusi prunkštelėjo. – Aš – nuolatinis *Sotbio* klientas, Tomodžis bendradarbiauja su *Philips*. Mano kolekcija buvo eksponuojama Vašingtono Smitsono institute, jo – Tokijo Imperijos muziejuje. Taigi aš galiu jums pasakyti, kas yra du autoritetingiausi šios srities specialistai, tačiau kuris iš mūsų bebūtų didžiausias autoritetas, kitas neabejotinai bus antrasis po jo.

– Ačiū, pone Hansakeri, – padėkojo teisėjas. – Tikiu, jog jūsų liudytojas išties yra minėtosios sferos ekspertas, pone Manrai.

– Dėkoju, milorde, – vėl prabilo Manras. – Pone Hansakeri, ar jūs išstudijavote abu šioje byloje nagrinėjamus testamentus?

– Taip, pone.

– Tuomet kokia jūsų nuomonė, profesionali nuomonė, apie antrąjį testamentą, kuriuo seras Aleksandras savo turtą paliko sūnui Angui?

– Šis dokumentas suklastotas.

Desmondas Galbraitas akimoju stryktelėjo iš vietos.

– Taip, taip, pone Galbraitai, – teisėjas mostu jį pasodino. – Tikiuosi, pone Hansakeri, jūs pateiksite teismui konkrečių savo tvirtinimo įrodymų. Sakydamas „konkrečių įrodymų“ kalbu anaiptol ne apie jūsų liaudišką filosofiją.

Geraširdiška Hansakerio šypsenėlė išnyko. Kurį laiką lukterėjęs jis pareiškė:

– Aš pateiksiu įrodymų, jūsų šviesybe, kurie šioje šalyje niekam nesukels jokių abejonių, jog antrasis sero Aleksandro testamentas yra

suklastotas. Šiuo tikslu paprašysiu jūsų paimti į rankas originalų dokumentą.

Teisėjas Sandersonas atsisuko į Galbraitą, kuris gūžtelėjo pečiais, atsistojo ir ištiesė viršum stalo antrąjį testamentą.

– Dabar, pone, – tęsė Hansakeris, – malonėkite atsiversti antrąjį dokumento puslapį ir pamatysite ant pašto ženklo brūkštelėtą sero Aleksandro parašą.

– Ar pašto ženklas, jūsų manymu, netikras? – paklausė teisėjas.

– Ne, pone, aš taip nemanau.

– Bet juk pats prisipažinote nesąs parašų ekspertas. Ką jūs norite parodyti?

– Akivaizdžiai matomą dalyką, pone, – atsakė Hansakeris, – kai žinai, ko ieškai.

– Tuomet prašau mane apšviesti, – pareikalavo teisėjas jau mažumėlę susierzinęs.

– Jos didenybė karalienė įžengė į Britanijos sostą 1952 m. vasario antrąją dieną, o karūnuota buvo Vestminsterio vienuolyne 1953 m. liepos antrąją. Šiai progai pažymėti Karališkasis paštas išleido pašto ženklą – didžiuojuosi, nes esu naujutėlio pirmojo leidimo lapo savininkas. Ant šio ženklo karalienė pavaizduota jauna, tačiau kadangi Jos didenybės viešpatavimas tęsiasi gražiai ir ilgai, Karališkasis paštas turi kas kelerius metus leisti vis naują pašto ženklą, idant atspindėtų, jog monarchė pamažėle tampa vyresnė. Prie testamento priklijuotas ženkliukas yra išleistas 1999 m. kovo mėnesį, – Hansakeris pasisuko kėdėje ir pažvelgė į Hjugą Monkrifą norėdamas pamatyti, ar pastarojo sąmonę pasiekė jo žodžių reikšmė, tačiau ypatingos reakcijos nepastebėjo. Tuo laiku Margareta Monkrif sėdėjo kietai sučiaupus lūpas, jos veidas sparčiai blyško.

– Jūsų šviesybe, – vėl prakalbo Hansakeris, – seras Aleksandras mirė 1998 m. gruodžio septynioliktą dieną – trim mėnesiais anksčiau, nei buvo išleistas pašto ženklas. Taigi vienas dalykas yra absoliučiai neabejotinas: jis tikrai negalėjo brūkštelėti parašo ant šito Jos didenybės atvaizdo.

4
KERŠTAS

51

Keršto geriausia tiekti šaltą.

Lėktuvui pradėjus skverbtis pro viršum Londono susitvenkusių niūrių debesų tumulus, Denis įsidėjo *Les Liaisons Dangereuses** į portfelį. Šaltas ir apgalvotas kerštas laukė trijų vyrų, kaltų dėl geriausio jo bičiulio mirties, dėl to, kad jis negalėjo vesti Betės, neturėjo galimybės auginti dukrelės Kristės ir atsidūrė kalėjime už nusikaltimą, kurio neįvykdė.

Dabar Denis turėjo lėšų, taigi galės sutraiškyti juos lėtai, po vieną, ir privers visus tris galiausiai trokšti mirties.

– Malonėkite prisisegti diržą, pone, po kelių minučių nusileisime Hitrou.

Denis nusišypsojo mintis pertraukusiai stiuardesei. Teisėjas Sandersonas, nagrinėjęs bylą Monkrifas prieš Monkrifą, neturėjo progos paskelbti nuosprendžio, mat vos tik Džinui Hansakeriui išėjus pro duris, viena šalis akimoju atsiėmė ieškinį.

Vakarienės metu Edinburgo *New Club* restorane Manras Nikui paaiškino: gavęs akivaizdžių įrodymų apie įvykdytą nusikaltimą teisėjas neturėtų kitos išeities – tik nusiųsti visus dokumentus prokurorui. Tuo pat metu kažkurioje kitoje miesto vietoje Desmondas Galbraitas išdėstė savo klientui, jog tokiu atveju Hjugo sūnėnas veikiausiai netrukus būtų ne vienintelis Monkrifas, regėjęs užsiveriančias geležines duris.

Manras patarė serui Nikolui nereikalauti pateikti kaltinimo, nors Denis nė kiek neabejojo, kas pakvietė tris policininkus, laukusius jo, kai praeitą sykį nusileido Hitrou. Mažumėlę atleidęs vidinius stabdžius, kas nutikdavo itin retai, Manras pridūrė:

– Bet jeigu ateityje Hjugas ims kelti rūpesčių, jam bus riesta.

* Š. de Laklo epistoliarinis romanas „Pavojingi ryšiai".

Denis kaip tik sugebėjo stengėsi padėkoti Manrui už viską, ką šis padarė *per visus tuos metus* – mąstyk kaip Nikas – ir gerokai nustebo išgirdęs atsakymą:

– Nė nežinau, kas man suteikė daugiau džiaugsmo: pergalė prieš jūsų dėdę ar prieš tą išpuikėlį Desmondą Galbraitą, – vidiniai stabdžiai vis dar nesugrįžo savo vieton.

Denis visuomet džiaugėsi turėdamas po ranka poną Manrą ir tik visai neseniai suvokė, kas nutiktų, jei šis virstų jo oponentu.

Gurkšnojant kavą Denis paprašė Freizerio Manro tapti šeimos patikėtiniu bei patarėju teisės ir turto valdymo klausimais. Šis žemai nulenkė galvą:

– Jei tik jūs pageidaujate, sere Nikolai.

Be to, Denis pareiškė ketinąs paversti Danbrouti Holą ir aplinkines žemes Škotijos nacionaline nuosavybe bei skirti pakankamai lėšų pastatų remontui ir priežiūrai.

– Būtent taip visa tai ir įsivaizdavo jūsų senelis, – pastebėjo Manras. – Beje, nė kiek neabejoju, jog Galbraito padedamas jūsų dėdė Hjugas būtų kaip nors gudriai išsisukęs nuo šio įsipareigojimo.

Deniui jau ėmė kirbėti įtarimas, ar tik Manras nebus mažumėlę padauginęs. Kažin kaip sureaguotų senasis solisitorius sužinojęs, kokias pinkles Denis rezga kitam jo profesijos atstovui?

Lėktuvas nusileido truputį po vienuoliktos. Denis ketino išskristi 8.40 reisu, tačiau pirmą kartą po daugelio savaičių pramigo.

Galiausiai išmetė iš galvos Spenserį Kreigą, kai lėktuvas sustojo prie reikiamų vartų. Nusisegęs diržą kartu su kitais keleiviais ėmė laukti, kol atsivers durys. Šįkart apačioje nebestoviniuos policininkai. Bylos svarstymui netikėtai pasibaigus, Hansakeris pliaukštelėjo teisėjui per nugarą ir pasiūlė cigarą. Žado netekęs Sandersonas vargais negalais išspaudė šypseną ir mandagiai atsisakė.

Denis atkreipė Hansakerio dėmesį, girdi, jei šis būtų pasilikęs Ženevoje, galiausiai vis tiek būtų įsigijęs sero Aleksandro kolekciją, nes Hjugas būtų mielai ją pardavęs, ko gero, net už mažesnę kainą.

– Tačiau tokiu atveju nebūčiau ištesėjęs jūsų seneliui duoto žodžio, – atsakė Hansakeris. – O dabar bent šiek tiek atsilyginau už jo gerumą bei daugybę metų man dalytus neprilygstamus patarimus.

Po valandos Džinas nuosavu lėktuvu išskrido į Teksasą ir išsigabeno šimtą septyniasdešimt tris albumus odiniais viršeliais, kuriuos įnikęs tyrinės visos kelionės metu, o gal net ir visą gyvenimą.

Įlipus į Hitrou ekspresą Denio mintys ėmė suktis apie Betę. Neišpasakytai troško vėl ją pamatyti. Dabartinius jo jausmus taikliai apibendrino Mopasanas: „Kokia triumfo prasmė, jei nėra su kuo pasidalyti pergalės džiaugsmu?" Tuo pat metu girdėjo Betę klausiant: „Kokia prasmė kerštauti, kai turi šitiek priežasčių gyventi?" Pirmiausiai jis jai primintų Bernį, o paskui ir Niką, kurie irgi turėjo dėl ko gyventi. Ji suprastų, jog pinigai jam nieko nereiškia. Nė nemirktelėjęs atiduotų viską iki paskutinio penso...

Jeigu tik galėtų atsukti laiką atgal...

Jeigu juodu būtų nuvykę į Vestendą kurį kitą vakarą...

Jeigu būtų pasirinkę kitą barą...

Jeigu būtų išėję pro priešakines duris...

Jeigu...

Po septyniolikos minučių Hitrou ekspresas sustojo Padingtono stotyje. Denis dirstelėjo į laikrodį; iki susitikimo su panele Benet dar turėjo porą valandų. Šįkart važiuos taksi automobiliu ir lauks savo eilės priimamajame. Ausyse tebeskambėjo teisėjo žodžiai: „Šiandien aš pasirašau įsakymą, kuris užtikrins jums ketverius metus kalėjimo, jei ateityje pažeisite bent vieną lygtinio paleidimo sąlygą."

Nors pirmaeiliu savo tikslu Denis laikė sąskaitų suvedimą su trimis muškietininkais, vis dėlto ketino skirti laiko mokslams ir ištesėti Nikui duotą pažadą. Jis netgi ėmė svarstyti, ar tik Spenseris Kreigas nėra prisidėjęs prie Niko mirties. Gal Didysis Alas teisus, gal Ličas išties nužudė ne tą žmogų?

Automobilis sustojo prie namo Boltono gatvėje. Denis pirmą kartą pasijuto sugrįžęs namo. Sumokėjęs vairuotojui atidarė vartelius ir pamatė prie durų susigūžusį valkatą.

– Šiandien tau pasisekė, bičiuli, – tarstelėjo Denis išsitraukdamas piniginę.

Snūduriuojantis tipas vilkėjo prasegtus mėlynai ir baltai dryžuotus marškinėlius, mūvėjo nudrengtus džinsus ir avėjo juodus, matyt, šį rytą nublizgintus batus. Jis krustelėjo ir pakėlė galvą.

– Sveikas, Nikai.

Denis čiupo jį į glėbį, ir tą pat akimirką Molė atidarė duris. Moteris įrėmė rankas į šonus.

– Sakėsi esąs jūsų draugas, bet vis tiek liepiau palaukti lauke.

– Jis išties yra mano draugas, – patvirtino Denis. – Mole, susipažink su Didžiuoju Alu.

Molė jau buvo pagaminusi Nikui airišką troškinį, o kadangi visuomet priruošdavo per daug, maisto pakako jiems abiem.

– Nagi, pasakok viską iš eilės, – paragino Denis, kai juodu susėdo prie virtuvės stalo.

– Nėr ko per daug pasakot, Nikai, – čiaumodamas atsiliepė Didysis Alas. – Kaip i tave, mane paleido atsėdėjus pusę laiko. Dėkui Dievui, ka jie mane perkėlė, o tai būčiau te pasilikęs visam gyvenimui, – jis nenorom padėjo šaukštą ir šyptelėjęs pridūrė: – Mes abūdu žinom, kam turiu už tai dėkot.

– Tad kokie tavo planai? – paklausė Denis.

– Daba kaip i jokių, ale tu sakei užsukt, kai išeisiu laisvėn, – jis patylėjo. – Tikėjaus, ka priimsi pernakvot vieną naktį.

– Svečiuokis, kiek tik nori, – atsakė Denis. – Mano namų tvarkytoja paruoš svečių kambarį, – pridūrė šyptelėjęs.

– Aš ne namų tvarkytoja, – griežtai pataisė Molė. – O valytoja, kartais gaminanti maistą.

– Jau nebe, Mole, dabar jūs namų tvarkytoja ir virėja, gaunanti dešimt svarų sterlingų už valandą.

Molė prarado kalbos dovaną. Denis, pasinaudodamas retai pasitaikančia moters būsena, pratęsė:

– Be to, kai prie mūsų prisidėjo Didysis Alas, viena nebesusidorosite, taigi teks pasamdyti valytoją.

– Ne, ne, – užginčijo Didysis Alas. – Kai tik susirasiu darbą, iškart išsikraustysiu.

– Armijoje dirbai vairuotoju, tiesa?

– Keturis metūs dyrbau *tavo* vairuotoju, – šnipštelėjo Didysis Alas linktelėdamas Molės pusėn.

– Tuomet atgausi senąjį darbą, – nusprendė Denis.

– Bet jūs neturite mašinos, – priminė Molė.

– Vadinasi, reikės įsigyti, – atsakė Denis. – Šiek tiek išmanau tuos dalykus, – Denis mirktelėjo Didžiajam Alui. – Visuomet norėjau „BMW“, – prisipažino jis. – Dirbdamas autoservise netgi buvau nusižiūrėjęs modelį...

Didysis Alas priglaudė prie lūpų pirštą.

Denis žinojo, jog bičiulis teisus. Vakarykštis triumfas apsuko galvą, ir nejučia jis vėl pradėjo elgtis kaip Denis – tokios klaidos negali sau leisti kartoti pernelyg dažnai. Denio mąstysena, Niko elgsena. Jis skubiai sugrįžo į netikrą pasaulį.

– Bet pirmiausiai verčiau nueik ir nusipirk drabužių, – patarė Didžiajam Alui. – Paskui pagalvosime apie automobilį.

– Ir muilo, – įterpė Molė trečią kartą pripildydama Didžiojo Alo lėkštę.

– O Molė nutrins tau nugarą.

– Nieko panašaus daryti neketinu, – atrėžė Molė. – Verčiau nueisiu ir sutvarkysiu svečių kambarį, jei ponas Didysis Alas ketina pasisvečiuoti ilgėliau.

Jai nusirišus prijuostę ir išėjus iš virtuvės, Denis su Didžiuoju Alu nusijuokė.

Vos tik užsivėrus durims Didysis Alas palinko viršum stalo:

– Ar vis da ketini pričiūpt tuos šunsnukius, katrie...

– Taip, ketinu, – tyliai atsakė Denis, – ir tu pasipainiojai pačiu laiku.

– Tai kada žengsim pyrmą žyngsnį?

– Tu pirmiausiai žengsi į vonią, o paskui nusipirksi drabužių, – Denis antrą sykį išsitraukė piniginę. – O aš turiu skubėti į susitikimą su inspektore.

– Kaip praleidote pastarąjį mėnesį, Nikolai? – pateikė pirmą klausimą panelė Benet.

Denis nutaisė atvirą veidą.

– Įnikęs sprendžiau ankstesnio susitikimo metu minėtas šeimynines problemas, – atsakė jis.

– Ar viskas susiklostė palankiai?

– Taip, dėkoju, panele Benet.

– Ar jau susiradote darbą?

– Ne, panele Benet. Šiuo metu visą dėmesį sutelkiau į verslo studijas Londono universitete.

– Ak, teisybė. Tačiau stipendijos juk nepakanka pragyvenimui?

– Šiaip ne taip išsiverčiu, – atsakė Denis.

Inspektorė vėl pažvelgė į klausimų sąrašą.

– Ar tebegyvenate tame pačiame name?

– Taip.

– Aišku. Ko gero, man reikėtų jus aplankyti ir apžiūrėti, ar jūsų būstas bent minimaliai atitinka Vidaus reikalų ministerijos nustatytus standartus.

– Prašom užsukti į svečius kada tik jums patogu, – pakvietė Denis.

Ji perskaitė kitą klausimą:

– Ar bendravote su buvusiais kaliniais, su kuriais kartu atlikote bausmę?

– Taip, – atsakė Denis įsitikinęs, jog mėginimas kažką nuslėpti nuo inspektorės bus palaikytas pataisos laikotarpio sąlygų laužymu. – Buvęs mano vairuotojas ką tik išėjo į laisvę ir apsistojo mano namuose.

– Ar jums abiem pakanka vietos?

– Vietos į valias.

– Ar jis turi darbą?

– Taip, jis dirbs mano vairuotoju.

– Jums ir taip pakanka rūpesčių, Nikolai, tad liaukitės nevykusiai juokavęs.

– Sakau gryną tiesą, panele Benet. Senelis man paliko užtektinai lėšų, taigi išgaliu samdytis vairuotoją.

Panelė Benet pažvelgė į Vidaus reikalų ministerijos sudarytus klausimus, bet neradusi jokios užuominos apie asmeninio vairuotojo samdymą pasistengė sugrįžti į įprastas vėžes:

– Ar po pastarojo mudviejų susitikimo patyrėte pagundų įvykdyti nusikaltimą?

– Ne, panele Benet.

– Ar vartojote narkotikų?

– Ne, panele Benet.

– Ar šiuo metu gaunate bedarbio pašalpą?

– Ne, panele Benet.

– Ar jums reikia kokios nors kitos pataisos inspekcijos pagalbos?

– Ačiū, ne, panele Benet.

Klausimų sąrašas baigėsi, tačiau praėjo tik pusė kiekvienam lankytojui numatyto laiko.

– Gal papasakotumėt man, kaip praleidote pastarąjį mėnesį? – paklausė nevilties apimta inspektorė.

– Ketinu paleisti jus laisvėn, – Betė griebėsi eufemizmo, kurį ponas Tomas pasitelkdavo atleisdamas darbuotojus.

– Kodėl? – paklausė Trevoras Satonas. – Jeigu aš išeisiu, neturėsite vedėjo. Nebent esat numačius ką nors kitą į mano vietą.

– Nenoriu priimti kito, – atsakė Betė. – Tačiau po mano tėvo mirties dirbtuvės patiria vien nuostolius. Susiklosčiusiomis aplinkybėmis ilgiau laukti nebeišgaliu, – pridūrė skaitydama pono Tomo parašytą tekstą.

– Bet jūs nesuteikėte man pakankamai laiko parodyti, ką sugebu, – užginčijo Satonas.

Ak, jei jos vietoje dabar sėdėtų Denis... Bet jei Denis būtų čia, tokių problemų nė netektų spręsti.

– Jeigu artimiausi trys mėnesiai bus tokie, kokie buvo trys pastarieji, neteksime verslo.

– Ko iš manęs norite? – suniurzgė Satonas įremdamas alkūnes į stalą. – Aš žinau tik vieną dalyką: bosas niekada nebūtų šitaip su manimi elgęsis.

Betė pyktelėjo išgirdusi minint tėvą, tačiau ponas Tomas patarė pamėginti įlįsti į Trevoro kailį ir įsivaizduoti, kaip šis turėtų jaustis, juolab kad užbaigęs Klemento Etlio mokyklą daugiau niekur nedirbo.

– Šnektelėjau su Mončiu Hjuzu, – Betė stengėsi išlikti rami, – ir jis mane patikino surasiąs jums darbo.

Ji nepridūrė, jog Hjuzas tegalėjo pasiūlyti jaunesniojo mechaniko vietą, o tuomet Trevoro alga gerokai sumažėtų.

– Išties puiku, – piktai išdrožė Satonas, – tačiau kaip kompensacija? Aš savo teises žinau.

– Išmokėsiu jums atlyginimą už tris mėnesius, – atsakė Betė, – ir rekomendacijoje paminėsiu ypatingą jūsų darbštumą.

„Reikėtų paminėti ir ypatingą kvailumą", – pridūrė Montis Hjuzas, Betei užsukus su juo pasišnekėti. Laukdama Trevoro atsakymo ji prisiminė Denio žodžius: „jis tiesiog nemoka skaičiuoti". Betė atidarė tėvo rašomojo stalo stalčių, išėmė išsipūtusį ryšulėlį ir vieną popieriaus lapą. Ji praplėšė paketėlį ir pažėrė ant stalo pinigus. Satonas įsistebeilijo į krūvą penkiasdešimtinių mėgindamas primesti, kiek pinigų guli ant stalo. Betė pastūmėjo pono Tomo vakar paruoštą sutartį.

– Jei pasirašysite štai čia, – ji prispaudė pirštą prie punktyrinės linijos, – septyni tūkstančiai svarų bus jūsų.

Trevoras delsė, o Betė stengėsi neišsiduoti, kaip desperatiškai jai reikia to parašo. Ji laukė, kol Satonas mintyse švaistė pinigus. Galų gale, rodos, praslinkus ištisai amžinybei, vyrukas paėmė ištiestą rašiklį ir išvedžiojo vienintelius du žodžius, dėl kurių rašybos neabejojo. Paskui susižėrė banknotus, nusisuko ir netaręs nė žodžio išėjo pro duris.

Vos Trevoras užtrenkė duris, Betei iš krūtinės išsiveržė palengvėjimo atodūsis, kurį išgirdęs jis būtų išsyk sumetęs galįs pareikalauti kur kas didesnės sumos, nors paimdama iš banko šiuos septynis tūkstančius Betė bemaž ištuštino autoserviso sąskaitą. Dabar beliko kuo greičiau nuosavybę parduoti.

Jaunas nekilnojamo turto agentas apžiūrėjęs garažą patikino, esą šis vertas mažiausiai dviejų šimtų tūkstančių. Šiaip ar taip, jokių apribojimų nesaistomas sklypas yra puikioje vietoje, Sitis – ranka pasiekiamas. Du šimtai tūkstančių svarų sterlingų išspręstų visas Betės problemas ir dar liktų jųdviejų su Deniu planuotiems Kristės mokslams.

52

Skaitydamas Miltono Fridmano „Mokesčių ribojimas, infliacija bei vyriausybės vaidmuo“, Denis pasižymėjo vieną kitą mintį iš skyriaus apie nuosavybės cirkuliaciją ir neigiamos maržos padarinius, kai ūmai suskambo telefonas. Dvi valandas išsėdėjus prie knygų bet koks pasikeitimas atrodė geresnis už profesoriaus Fridmano išmintį. Pakėlęs ragelį išgirdo moterišką balsą.

– Sveikas, Nikai, čia balsas iš tavo praeities.

– Sveikas, balse iš praeities, – pasisveikino Denis iš paskutiniųjų stengdamasis atgaminti merginos vardą.

– Žadėjai ateiti pažiūrėti mano vaidybos gastrolių metu. Nuolat stebėjau žiūrovų salę, tačiau tavęs taip ir nepamačiau.

– O kur vaidini šiuo metu? – pasiteiravo Denis vis dar kratydamas smegenis, iš kurių taip ir neišplaukė išganingasis vardas.

– Kembridže, *Arts* teatre.

– Puiku. Kokį spektaklį?

– „Nereikšminga moteris“.

– Vėl Oskaras Vaildas, – tarstelėjo Denis žinodamas, jog ilgiau išsisukinėti nebepavyks.

– Nikai, tu neprisimeni mano vardo, tiesa?

– Nebūk kvailutė, Kete, – ištarė pačiu laiku. – Kaip galėčiau pamiršti mylimiausios dublerės vardą?

– Ką gi, įtikinai. Tikėjausi, kad ateisi pasižiūrėti spektaklio.

– Norėčiau, – atsakė Denis sklaidydamas užrašinės puslapius, nors žinojo, kad beveik visi vakarai laisvi. – O jeigu penktadienį?

– Geriau nė negali būti. Kartu praleistume savaitgalį.

– Šeštadienio rytą turėsiu grįžti į Londoną, į svarbų susitikimą, – skubiai įterpė Denis žvelgdamas į tuščią puslapį.

– Vadinasi, laukia dar vienas vienos nakties romanas, – pakomentavo Ketė. – Kaip nors ištversiu.

Denis neatsakė.

– Uždanga pakils septintą trisdešimt. Paliksiu tau bilietą kasoje. Ateik vienas, nes neketinu tavęs su kuo nors dalytis.

Denis padėjo ragelį ir įsistebeilijo į Betės nuotrauką sidabriniuose rėmeliuose, stovinčią ant rašomojo stalo krašto.

– Takeliu ateina trys vyrai, – pranešė Molė dirstelėjusi pro virtuvės langą. – Panašūs į užsieniečius.

– Jie visiškai nepavojingi, – patikino Denis. – Tiesiog pakvieskite juos į svetainę ir perduokite, jog aš tuoj ateisiu.

Denis užbėgo laiptais į kabinetą, pačiupo tris segtuvus, paruoštus šiam susitikimui, ir skubiai vėl nusileido žemyn.

Kambaryje laukiantys trys vyrai viskuo, išskyrus amžių, atrodė absoliučiai vienodi. Vilkėjo puikiai pasiūtus tamsiai mėlynus kostiumus, baltus marškinius ir ryšėjo niekuo neišsiskiriančius kaklaraiščius, kiekvienas laikė rankose po odinį portfelį. Prasilenkęs su tokiais gatvėje tikrai nežvilgterėtum antrą kartą.

– Malonu jus vėl matyti, barone, – pasisveikino Denis.

De Kubertenas nulenkė galvą.

– Jaučiamės sujaudinti, pakviesti į nuostabius jūsų namus, sere Nikolai. Norėčiau pristatyti vyriausiąjį banko administratorių poną Bresoną ir už didžiąsias sąskaitas atsakingą poną Segatą, – Denis visiems trims paspaudė rankas, o vėl pasirodžiusi Molė įnešė ant padėklo arbatos bei sausainių.

– Ponai, – pradėjo Denis atsisėsdamas, – pirmiausiai norėčiau paprašyti duomenų apie dabartinę mano sąskaitą.

– Žinoma, – atsiliepė Bresonas atsiversdamas rudą segtuvą be pavadinimo. – Pirmojoje jūsų sąskaitoje dabar yra per penkiasdešimt septynis milijonus dolerių, už kuriuos dabartinėmis sąlygomis gausite 2,75 procento metinių palūkanų. Antrojoje sąskaitoje, – tęsė jis, – yra per milijoną dolerių. Pastaroji vadinama jūsų senelio pašto ženklų sąs-

kaita, kuria jis naudodavosi iš anksto neįspėjęs, kai norėdavo papildyti kolekciją.

– Galite sujungti abi sąskaitas, – pasakė Denis, – kadangi pašto ženklų pirkti neketinu, – Bresonas linktelėjo. – Ir turiu pareikšti, pone Bresonai, kad tokios metinės palūkanos manęs netenkina ir ateityje norėčiau pelningiau naudoti pinigus.

– Ar galėtumėte pasakyti, ką turite omenyje? – paklausė Segatas.

– Taip, – atsakė Denis. – Ketinu investuoti į tris sritis: nekilnojamąjį turtą, biržų bei įmonių akcijas ir galbūt obligacijas, kurios, beje, užsienyje pastaruoju metu duoda 7,12 procento grąžą. Be to, nedidelį pinigų kiekį, daugiausiai dešimt procentų, atidėsiu rizikingoms investicijoms.

– Tuomet, dabartinėmis aplinkybėmis, – prakalbo Segatas, – norėčiau pasiūlyti padalyti jūsų pinigus į tris skirtingas sąskaitas, tiesiogiai susietas ne su jumis, o su jūsų įgaliotais valdytojais.

– Dabartinėmis aplinkybėmis? – pakartojo Denis.

– Po rugsėjo vienuoliktosios amerikiečiai ir britai atkreipia ypatingą dėmesį į manipuliuojančiuosius didelėmis pinigų sumomis. Būtų neprotinga leisti jūsų vardui patekti į jų akiratį.

– Logiška, – pripažino Denis.

– Kadangi sutikote atidaryti šias tris sąskaitas, – kreipėsi Bresonas, – norėčiau pasiteirauti gal investuodamas norėtumėte pasinaudoti dar ir banko ekspertų patarimais? Užsiminiau, mat, pavyzdžiui, mūsų nekilnojamojo turto skyriuje dirba per keturiasdešimt šios srities specialistų – septyni iš jų Londone – kurių valdomą vertybinių popierių portfelį sudaro daugiau nei šimtas bilijonų dolerių; o mūsų investicijų skyrius gerokai didesnis.

– Aš pasinaudosiu visais jūsų patarimais, – sutiko Denis, – ir prašyčiau nedelsiant pranešti, jei kuris nors mano sprendimas jums pasirodys nevykęs. Šiaip ar taip, pastaruosius dvejus metus aš daug laiko praleidau stebėdamas dvidešimt aštuonių kompanijų raidą ir nusprendžiau investuoti dalį kapitalo į vienuolika iš jų.

– Kokios politikos laikysitės pirkdamas tų kompanijų akcijas? – paklausė Segatas.

– Norėčiau, kad supirktumėte pasirodžiusias akcijas nedidelėmis dalimis, bet ne agresyviai, kadangi nenoriu paveikti rinkos. Be to, neketinu įsigyti daugiau nei dviejų procentų kurios nors kompanijos akcijų, – Denis padavė Bresonui sąrašą kompanijų, kurių plėtra domėjosi dar sėdėdamas kalėjime.

Bresonas pirštu vedžiodamas pavadinimus šyptelėjo.

– Mes ir patys stebėjome kai kurias iš šių kompanijų, bet esu sužavėtas, jog jūs atradote vieną ar dvi, į kurias neatkreipėme dėmesio.

– Tokiu atveju prašyčiau patikrinti jas dvigubai atidžiau ir, jei kils abejonių, informuoti mane, – Denis atsivertė segtuvą. – Pirkdamas nuosavybę ketinu elgtis agresyviai ir tikiuosi iš jūsų staigios reakcijos, jei skubus apmokėjimas garantuos patrauklesnę kainą.

Bresonas padavė kortelę. Nei pavardės, nei adreso, tik juodi reljefiški telefono numerio skaičiai.

– Čia mano asmeninė linija. Pakaks spustelėti mygtuką ir bet kokią reikiamą sumą pervesime į bet kurią pasaulio šalį. Skambinant nereikės prisistatyti, kadangi jūsų balsas bus atpažįstamas automatiškai.

– Dėkoju, – Denis įsikišo kortelę į vidinę kišenę. – Ir dar man reikia patarimo vienu neatidėliotinu klausimu, susijusiu su kasdienėmis pragyvenimo išlaidomis. Nenoriu, kad į mano reikalus imtų kaišioti nosį mokesčių inspekcija, o kadangi gyvenu šiame name, samdau namų šeimininkę ir vairuotoją tegaudamas vien studento stipendiją, valstybiniam mokesčių departamentui išties gali kilti įtarimas.

– Gal aš galėčiau patarti? – prakalbo de Kubertenas. – Mes kas mėnesį pervesdavome šimtą tūkstančių svarų į sąskaitą Londone jūsų seneliui iš jo vardu atidaryto fondo. Iš šių pajamų jis mokėdavo visus mokesčius ir net atlikdavo tam tikras nedideles operacijas per Londone registruotą įmonę.

– Norėčiau, kad atnaujintumėte šiuos pavedimus, – paprašė Denis. – Kokiu būdu aš apie juos sužinosiu?

De Kubertenas išėmė iš portfelio ploną aplanką, ištraukė lapą ir parodė į punktyrinę liniją:

– Jei pasirašysite štai čia, sere Nikolai, patikinu, jog viskuo bus pasirūpinta. Man reikia žinoti, į kurį banką kas mėnesį pervedinėti pinigus.

– Į *Coutts and Co* banką Strande, – atsakė Denis.

– Visai kaip senelis, – pastebėjo baronas.

– Per kiek laiko nuvažiuosime į Kembridžą? – paklausė Denis Didžiojo Alo, vos tik trys Šveicarijos bankininkai išnyko už durų.

– Gal per kokią valandą su pūse. Taigi tūrim ne už ilgo ir važiuot, bose.

– Gerai, tik einu persirengsiu ir susikrausiu lagaminėlį.

– Molė jau sukrovė, o aš nūnešiau į mašinos bagažynę.

Gatvės penktadienio vakarą buvo kimšte užkimštos, kol nepasiekė greitkelio *M11*, spidometro rodyklė niekaip neperšoko trisdešimties mylių per valandą padalos. Iki spektaklio pradžios likus vos kelioms minutėms, Didysis Alas įsuko į Kings Parado gatvę.

Pastarosiomis savaitėmis Denis turėjo tiek reikalų, jog po spektaklio „Kaip svarbu būti rimtam", kurio metu stebėjo Lorensą Davenportą, dabar pirmą kartą vėl išsiruošė į teatrą.

Lorensas Davenportas. Nors visiems trims savo priešams jau pradėjo rengti keršto planus, vos pagalvojus apie Davenportą, atmintyje iškildavo Sara. Jei ne ji, būtų sugrįžęs atgal į Belmaršą – Denis tuo neabejojo; be to, žinojo privaląs vėl su ja susitikti, nes toji moteris galėjo atverti duris, kurių jis pats atrakinti neįstengė.

Didysis Alas sustabdė automobilį prie teatro durų.

– Kada važiuosi atgal į Londoną, bose?

– Dar neapsisprendžiau, bet iki vidurnakčio ketinu pabūti.

Denis pasiėmė kasoje paliktą bilietą, sumokėjo tris svarus už programėlę ir kartu su kitų vėluotojų grupele nuskubėjo į parterį. Susiradęs savo vietą pradėjo sklaidyti programą. Norėjo prieš spektaklį perskaityti pjesę, tačiau ši taip ir liko gulėti ant stalo neatversta, o jis tuo metu griaužė Miltoną Fridmaną.

Denis stabtelėjo atsivertęs nuostabią Ketės Benson nuotrauką per visą puslapį. Dabartinę nuotrauką, o ne darytą prieš kelerius metus, kokias neretai pateikia didžiuma aktorių. Jis perskaitė trumpą mergi-

nos kūrybinio kelio aprašymą. „Nereikšminga moteris" neabejotinai buvo ryškiausias vaidmuo trumpoje jos karjeroje.

Vos pakilus uždangai, Denis nugrimzdo į kitą pasaulį ir nusprendė ateityje būtinai reguliariai lankytis teatre. Kaip būtų gera, jei šalia sėdėtų Betė ir juodu galėtų dalytis įspūdžiais... Ketė stovėjo scenoje ir komponavo vazoje gėles, tačiau jis galvojo tik apie Betę. Vis dėlto spektaklio eigoje turėjo pripažinti, jog Ketė vaidina išties nepriekaištingai, ir netrukus Denį įtraukė pasakojimas apie moterį, kuri įtarė savo vyrą neištikimybe.

Pertraukos metu Denis apsisprendė, o uždangai vėl pakilus ponas Vaildas netgi pademonstravo, kaip įgyvendinti sprendimą. Po spektaklio jis palaukė, kol teatras ištuštės, ir tik tada patraukė tarnybinio įėjimo link. Durininkas įtariai jį nužvelgė, kai pasiteiravo, ar galėtų pamatyti panelę Benson.

– Kokia jūsų pavardė? – paklausė dirstelėdamas į užrašinę.

– Nikolas Monkrifas.

– Ak, taip. Ji jūsų laukia. Septintasis persirengimo kambarys antrame aukšte.

Denis lėtai užlipo laiptais, o pasiekęs septintuoju numeriu paženklintas duris dar kelias akimirkas padelsė prieš pabelsdamas.

– Užeik, – šūktelėjo pažįstamas balsas.

Jis atidarė duris ir pamatė priešais veidrodį sėdinčią Ketę vien su juoda liemenėle ir kelnaitėmis. Aktorė valėsi grimą.

– Gal man palaukti už durų? – paklausė Denis.

– Nekvailiok, brangusis, nieko naujo nebepamatysi, be to, vyliausi atgaivinti kelis prisiminimus, – pridūrė mergina atsigręždama į jį.

Ji atsistojo ir šmurkštelėjo į juodą suknutę, kurios dėka keistu būdu tapo dar geidžiamesnė.

– Buvai nuostabi, – netvirtai pratarė jis.

– Ar tikrai? – paklausė aktorė įdėmiau įsižiūrėdama į jį. – Nuskambėjo ne itin įtikinamai.

– Iš tiesų, iš tiesų, – patikino Denis. – Spektaklis man labai patiko.

Ketė įsmeigė į jį akis.

– Kažkas negerai?

– Privalau grįžti į Londoną. Turiu keletą neatidėliotinų reikalų.

– Penktadienio vakare? Liaukis, Nikai, galėjai suregzti geresnį pasiteisinimą.

– Tiesiog aš...

– Kita moteris, tiesa?

– Taip, – prisipažino Denis.

– Tuomet ko apskritai atvažiavai? – piktai išrėžė ji nusisukdama.

– Atleisk. Aš labai atsiprašau.

– Nesivargink atsiprašinėdamas, Nikai. Aiškiau nė negalėjai parodyti, jog esu tik nereikšminga moteris.

53

– Atleisk, bose, ale lyg ir sakei pabūsi iki vidurnakčio, – pastebėjo Didysis Alas sparčiai kimšdamas mėsainio likučius.

– Apsigalvojau.

– Maniau, čia damų teisė...

– Ji irgi apsigalvojo, – tarstelėjo Denis.

Kai po penkiolikos minučių juodu pasiekė greitkelį *M11*, Denis jau miegojo. Ir nubudo tik automobiliui sustojus prie šviesoforo Mail Endo kelyje. Jei būtų pakirdęs keliomis akimirkomis anksčiau, būtų paprašęs Didžiojo Alo pasirinkti kitą maršrutą.

Šviesoforo signalas pasikeitė, o toliau juos pasitiko vien žalia šviesa, tarsi kažkas žinotų, jog Deniui nedera čia būti. Jis atsilošė ir užsimerkė, nors suvokė neatsispirsiąs ir bent į keletą objektų vis tiek dirstelėsiąs akies krašteliu: į Klemento Etlio mokyklą, Šventosios Marijos bažnyčią ir, žinoma, Vilsono autoservisą.

Vaikinas atmerkė akis ir išsyk dėl to pasigailėjo.

– Negali būti, – tarstelėjo. – Stabtelėk, Alai.

Didysis Alas sustabdė automobilį ir atsisuko pasižiūrėti, ar viršininkas gerai jaučiasi. Denis, netikėdamas savo akimis, stebeilijo į kitą gatvės pusę. Didysis Alas bandė supaisyti, į ką jis žiūri, bet nepamatė nieko ypatingo.

– Lukterėk, – paprašė atidarydamas galines dureles. – Užtruksiu tik porą minučių.

Denis perėjo per gatvę, sustojo ant šaligatvio ir įsmeigė akis į skelbimą ant sienos. Paskui iš vidinės kišenės išsitraukė parkerį, skiautelę popieriaus ir užsirašė numerį po žodžiu PARDUODAMA. Pastebėjęs iš gretimos aludės iščampinusius kelis vietinius, skubiai perbėgo per gatvę ir atsisėdo šalia Didžiojo Alo automobilio priekyje.

– Dingstam iš čia, – paliepė nieko neaiškindamas.

Šeštadienio rytą Denis jau norėjo paprašyti Didžiojo Alo dar sykį nuvežti jį į Ist Endą, kad galėtų pakartotinai apsižvalgyti, bet žinojo negalįs rizikuoti ir leisti kažkam bent įtarti, neva jį atpažino.

Galvoje užsimezgė planas, o iki sekmadienio vakaro bemaž galutinai subrendo. Kiekviena smulkmena turės būti įvykdyta kuo tiksliausiai. Menkiausia klaidelė, ir trijulė išsyk sumes, ką jis rezga. Tačiau epizodinių vaidmenų atlikėjai bei dubleriai privalo užimti vietas dar gerokai prieš trijų pagrindinių aktorių pasirodymą scenoje.

Atsikėlęs pirmadienio rytą ir nusileidęs pusryčiauti Denis nė neatsivertė ant virtuvės stalo gulinčio *The Times*. Mintyse vis iš naujo kartojosi, ką privalo padaryti, nes nieko negalėjo patikėti popieriui. Jei išeinant iš virtuvės karališkasis advokatas Arnoldas Pirsonas būtų paklausęs, ką Molė tą rytą jam davė pusryčiams, Denis nebūtų sugebėjęs atsakyti. Jis sugrįžo į darbo kambarį, užsirakino, atsisėdo prie stalo ir pakėlęs ragelį surinko ant kortelės atspausdintą numerį.

– Šiandien man prireiks nedidelės pinigų sumos, labai greitai, – pasakė jis.

– Aišku.

– Ketinu sudaryti nekilnojamojo turto sandorį, taigi norėsiu patarimo.

– Šiandien su jumis bus susisiekta.

Denis padėjo ragelį ir pažvelgė į laikrodį. Iki devynių nieko neras darbo vietose. Jis ėmė vaikštinėti po kambarį pasinaudodamas laisva minute ir repetuodamas klausimus, kuriuos turėjo pateikti neužsikirsdamas. Viena minutė po devynių jis išsitraukė iš kišenės popieriaus skiautę ir surinko numerį.

– Douglas Alenas Spiras, – atsiliepė mieguistas balsas.

– Pastebėjau jūsų skelbimą ant parduodamo pastato Mail Endo kelyje, – pradėjo Denis.

– Sujungsiu jus su ponu Parkeriu, jis tvarko nekilnojamojo turto reikalus tame rajone.

Denis išgirdo spragtelėjimą.

– Rodžeris Parkeris.

– Ar jūs parduodate pastatą Mail Endo kelyje? – pakartojo Denis.

– Šiame rajone parduodami keli objektai, pone. Gal galėtumėte konkrečiau?

– Vilsono autoservisas.

– Ak, taip, pirmarūšis pasiūlymas, besąlygiška nuosavybės teisė. Daugiau nei šimtą metų priklausė vienai šeimai.

– Kiek laiko jį pardavinėjate?

– Neilgai; ir jau sulaukėme nemažo susidomėjimo.

– Kiek laiko? – pakartojo Denis.

– Penkis, gal šešis mėnesius, – prisipažino Parkeris.

Denis patylom nusikeikė pagalvojęs apie Betės šeimą užgriuvusius rūpesčius. O jis nė nepamėgino palengvinti jiems naštos. Rūpėjo tiek daug paklausti, bet žinojo, kad ponas Parkeris į šiuos klausimus atsakyti nesugebės.

– Kokia pradinė kaina?

– Du šimtai tūkstančių, pone, – atsakė Parkeris. – Arba apie tiek. Aišku, pridedama ir visa įranga bei prietaisai. Ar galiu sužinoti jūsų pavardę, pone?

Denis padėjo ragelį, atsistojo ir nuėjo prie lentynos, kur gulėjo trys aplankai, pažymėti Kreigo, Davenporto ir Peino pavardėmis. Jis paėmė Džeraldo Peino dosjė ir surado jauniausio partnerio per visą „Beikerio, Tremleto ir Smito“ istoriją, kaip karališkasis advokatas Arnoldas Pirsonas maloningai informavo prisiekusiuosius, telefono numerį. Denis neketino šiandien skambinti Peinui. Peinas turėjo pats pas jį ateiti, trokšte trokšdamas sudaryti sandorį. Šiandien reikia paskleisti žinią. Jis surinko numerį.

– „Beikeris, Tremletas ir Smitas“.

– Aš norėčiau įsigyti pastatą Mail Endo kelyje.

– Sujungsiu jus su rytų Londone prekybą vykdančiu skyriumi.

Kitapus laido vėl pasigirdo trakštelėjimas. Kažin ar tas, kuris atsilieps, kada nors supras tapęs atsitiktiniu žinianešiu ir nejaus kaltės dėl sukeltos katastrofos?

– Garis Holas. Kuo galėčiau padėti?

– Pone Holai, aš esu seras Nikolas Monkrifas. Nežinau... – lėčiau, kalbėk lėčiau, – ar jūs esate tas žmogus, su kuriuo turėčiau šnekėtis.

– Papasakokite, kas jus domina, pone, ir aš pasakysiu, ar galiu padėti.

– Mail Endo kelyje parduodamas pastatas, kurį norėčiau įsigyti, bet nenoriu tiesiogiai bendrauti su pardavėjo nekilnojamojo turto agentu.

– Suprantu, pone, elgsiuosi apdairiai.

„Tikiuosi, nepersistengsi", – patylom pagalvojo Denis.

– Kelintas numeris Mail Endo kelyje?

– Šimtas keturiasdešimt trečias, – atsakė Denis. – Ten yra autoservisas... Vilsono autoservisas.

– Kas yra pardavėjo agentas?

– Douglas Alenas Spiras.

– Aš pasikalbėsiu su šiuo žmogumi ir sužinosiu smulkmenas, – pažadėjo Holas, – o paskui jums paskambinsiu.

– Šiandien kiek vėliau lankysiuos jūsų rajone, – pasakė Denis. – Galbūt galėtume susitikti prie puodelio kavos?

– Žinoma, sere Nikolai. Kur pageidautumėte susitikti?

Deniui teko lankytis vienui vienoje susitikimui tinkamoje vietelėje netoli „Beikerio, Tremleto ir Smito" biuro.

– *Dorchester* bare, – pasiūlė jis. – Tarkime, dvyliktą valandą.

– Iki pasimatymo dvyliktą, sere Nikolai.

Denis liko sėdėti prie rašomojo stalo. Ilgame sąraše pažymėjo tris varneles, bet iki vidurdienio reikėjo surasti ir išrikiuoti dar kelis žaidėjus, jei nori būti pasiruošęs susitikimui su ponu Holu. Suskambo telefonas. Denis pakėlė ragelį.

– Labas rytas, sere Nikolai. Aš vadovauju banko nekilnojamojo turto skyriui Londone.

Didysis Alas nuvežė Denį į Park Leino gatvę ir vienuoliktą trisdešimt jau sustojo prie *Dorchester* durų. Laipteliais nusileidęs durininkas atidarė galines automobilio dureles.

– Aš esu seras Nikolas Monkrifas, – išlipęs prisistatė Denis ir ėmė lipti laiptais. – Apie dvyliktą laukiu svečio – pono Holo. Ar galėsite

jam pranešti, jog esu bare? – jis išsitraukė iš piniginės ir padavė durininkui dešimties svarų sterlingų banknotą.

– Be abejo, pranešiu, pone, – atsiliepė durininkas kilstelėdamas cilindrą.

– Kuo jūs vardu? – paklausė Denis.

– Džordžas.

– Ačiū, Džordžai, – padėkojo Denis, pro sukamąsias duris įžengė į vidų, perėjo per vestibiulį ir prisistatė vyriausiajam šveicoriui. Trumpai šnektelėjęs su Valteriu atsisveikino dar su viena dešimtine.

Valterio patartas Denis patraukė į barą ir lukterėjo, kol administratorius sugrįš į savo postą. Šįkart Denis išsitraukė dešimties svarų banknotą dar prieš pradėdamas šneką.

– Gal norėtumėte įsitaisyti atskiroje nišoje, sere Nikolai? Aš palydėsiu pas jus poną Holą, vos tik jis atvyks. Gal ko nors pageidautumėte belaukdamas svečio?

– *The Times* bei karšto šokolado, – paprašė Denis.

– Žinoma, sere Nikolai.

– O kuo jūs vardu? – paklausė Denis.

– Marijus, pone.

Džordžas, Valteris ir Marijus, patys to nežinodami, už trisdešimties svarų mokestį įstojo į jo komandą. Laukdamas nekaltojo pono Holo Denis atsivertė *The Times* verslo puslapius ketindamas peržvelgti savo investicijas. Be dviejų minučių dvyliktą jam prie šono išdygo Marijus.

– Sere Nikolai, atvyko jūsų svečias.

– Ačiū, Marijau, – ištarė Denis nuolatinio lankytojo tonu.

– Malonu su jumis susipažinti, sere Nikolai, – pasisveikino Holas atsisėsdamas priešais.

– Kokio gėrimo pageidautumėte, pone Holai? – paklausė Denis.

– Tik kavos, dėkoju.

– Marijau, prašyčiau kavos ir mano mėgstamojo.

– Žinoma, sere Nikolai.

Į susitikimą atėjęs jaunuolis vilkėjo smėlio spalvos kostiumą, žalius marškinius ir ryšėjo geltoną kaklaraištį. Garis Holas nieku gyvu negautų darbo De Kuberteno banke. Jis atsegė portfelį ir išėmė aplanką.

– Štai jums reikalinga informacija, sere Nikolai, – pradėjo Holas atsegdamas ir atversdamas aplanką. – Mail Endo kelio šimtas keturiasdešimt trys – buvęs ne per seniausiai mirusio pono Džordžo Vilsono autoservisas.

Denis išblyško lyg drobė suvokęs, kaip stipriai aplinkinius paveikė Bernio mirtis: vienui viena nelaimė pakeitė tiek daug gyvenimų.

– Ar gerai jaučiatės, sere Nikolai? – nuoširdžiai susirūpino Holas.

– Taip, viskas gerai, – skubiai atsitokėjo Denis. – Tęskite toliau, – paprašė jis, padavėjui pastačius ant stalelio puodelį karšto šokolado.

– Ponui Vilsonui išėjus į pensiją, porą metų autoservisui vadovavo žmogus, pavarde... – Holas pažvelgė į aplanką, nors Denis ir pats galėjo jam pasakyti. – Trevoras Satonas. Tačiau per tą laiką įmonė gerokai įklimpo į skolas, todėl savininkė nusprendė laiku pasitraukti ir parduoti autoservisą.

– *Savininkė?*

– Taip, objektas dabar priklauso... – jis vėl pasižiūrėjo į užrašus, – panelei Elizabetai Vilson, ankstesniojo savininko dukteriai.

– Kiek prašo pardavėjai? – pasiteiravo Denis.

– Sklypo plotas – maždaug penki tūkstančiai kvadratinių pėdų, bet jei ketinate siūlyti kainą, aš galiu sužinoti tikslius matmenis.

4789 kvadratinės pėdos – galėjo jam pasufleruoti Denis.

– Vienoje pusėje įsikūręs lombardas, o kitoje – turkiškų kilimų parduotuvė.

– Kiek prašo pardavėjai? – pakartojo Denis.

– Ak, atleiskite. Dviejų šimtų tūkstančių, į kainą įskaičiuota įranga ir prietaisai, bet esu visiškai tikras, jog nesunkiai nusiderėtumėte iki pusantro šimto. Šiuo pasiūlymu nedaug kas tesidomi, be to, kitapus kelio veikia kur kas sėkmingiau besiverčiantis autoservisas.

– Negaliu švaistyti laiko deryboms, – pareiškė Denis, – taigi prašau įdėmiai paklausyti. Esu pasiruošęs sumokėti prašomą kainą, be to, norėčiau, kad pasidomėtumėte lombardu bei kilimų parduotuve, nes ketinu pamėginti nupirkti ir tuodu objektus.

– Taip, žinoma, sere Nikolai, – Holas užsirašinėjo kiekvieną žodį, bet akimirksniui stabtelėjo.

– Prieš pradedant sudarinėti sandorį man reikėtų dvidešimties tūkstančių svarų rankpinigių.

– Grįžęs atgal į biurą, pone Holai, rasite savo klientų sąskaiton pervestus du šimtus tūkstančių svarų sterlingų.

Holas neatrodė įtikintas, tačiau išspaudė šiokią tokią šypsenėlę.

– Vos tik ką nors sužinosite apie kitus du objektus, paskambinkite man.

– Gerai, sere Nikolai.

– Ir noriu pabrėžti vieną dalyką, – pratęsė Denis. – Savininkė jokiu būdu neturi sužinoti, kam pardavė nuosavybę.

– Mano diskretiškumu galite neabejoti, sere Nikolai.

– Tikiuosi, nes supratau negalįs pasikliauti diskretiškumu kompanijos, su kuria bendradarbiavau iki tol, dėl to jie prarado klientą.

– Aišku, – atsiliepė Holas. – Kaip galėčiau su jumis susisiekti?

Denis išsitraukė piniginę ir išėmė naujutėlę kortelę.

– Ir galiausiai, sere Nikolai, norėčiau pasiteirauti, koks solisitorius jums atstovaus sudarant šį sandorį?

Pirmą sykį nuskambėjo klausimas, į kurį Denis neturėjo parengto atsakymo. Jis nusišypsojo.

– „Manras, Manras ir Karmaiklas“. Kalbėkitės su Freizeriu Manru, vyresniuoju partneriu, kuris rūpinasi visais mano reikalais.

– Žinoma, sere Nikolai, – užsirašęs pavardę Holas atsistojo. – Tuomet aš kuo greičiau grįšiu į biurą ir pasišnekėsiu su pardavėjos agentu.

Denis nulydėjo akimis Holą, kuris išdūmė nė nepalietęs kavos. Jis nė neabejojo, jog po valandos visas biuras tik ir tekalbės apie ekscentriškąjį serą Nikolą Monkrifą, pinigų aiškiai turintį daugiau negu proto. Jie, savaime aišku, šaipysis iš veltui laiką iššvaisčiusio jaunojo Holo, bet tik tol, kol klientų sąskaitoje aptiks du šimtus tūkstančių svarų sterlingų.

Denis paėmė mobilųjį telefoną ir surinko numerį.

– Taip, – atsiliepė balsas.

– Noriu, kad du šimtai tūkstančių svarų sterlingų būtų pervesti į „Beikerio, Tremleto ir Smito“ klientų sąskaitą Londone.

– Supratau.

Denis išjungė telefoną ir pagalvojo apie Holą. Įdomu, ar greitai jis išsiaiškins, jog ponia Aizek jau daugelį metų įkalbinėja savo vyrą parduoti lombardą, kad kilimų parduotuvė baigia subankrutuoti, o ponas bei ponia Kamalai nori išeiti pensijon ir sugrįžti į Ankarą, idant galėtų daugiau laiko praleisti su dukra ir anūkėliais.

Marijus diskretiškai padėjo ant stalo krašto sąskaitą. Denis paliko krūvą arbatpinigių. Reikėjo, kad personalas jį įsidėmėtų. Praeidamas pro registratūrą stabtelėjo padėkoti vyriausiajam šveicoriui.

– Man didelė garbė, sere Nikolai. Prašom kreiptis, jei ateityje galėsiu jums pasitarnauti.

– Ačiū, Valteri. Ko gero, dar apsilankysiu.

Pro sukamąsias duris Denis išėjo į prieangį. Džordžas atskubėjo prie laukiančio automobilio ir atidarė galines dureles. Denis išsitraukė dar vieną dešimtinę.

– Dėkoju, Džordžai.

Džordžas, Valteris ir Marijus tapo ištikimais jo trupės nariais, tačiau kol kas baigėsi tik pirmas veiksmas.

54

Denis išsiėmė iš lentynos aplanką su užrašu „Davenportas“ ir pasidėjęs ant stalo atsivertė pirmąjį puslapį.

Davenportas, Lorensas, aktorius – 2–11 puslapiai
Davenport, Sara, sesuo, solisitorė – 12–16 puslapiai
Dankanas, Čarlis, prodiuseris – 17–20 puslapiai

Susirado septynioliktąjį puslapį. Kitame Lorenso Davenporto spektaklyje netrukus atsiras dar vienas epizodinio vaidmens atlikėjas. Denis surinko numerį.

– Čarlio Dankano produkcija.

– Prašyčiau poną Dankaną.

– Kaip jus pristatyti?

– Nikolas Monkrifas.

– Tuojau sujungsiu, pone Monkrifai.

– Stengiuosi prisiminti, kur buvome susitikę, – pasigirdo kitas balsas.

– *Dorchester* viešbutyje, pokylyje po paskutiniojo spektaklio „Kaip svarbu būti rimtam“.

– Taip, taip, jau pamenu. Taigi kuo galėčiau pagelbėti, – paklausė įtariu balsu.

– Svarstau, gal reikėtų investuoti į kitą jūsų spektaklį, – pradėjo Denis. – Mano bičiulis įdėjo keletą tūkstančių į „Kaip svarbu būti rimtam“ ir sakė gavęs gražaus pelno, taigi, pamaniau, galbūt būtų pats laikas...

– Palankesnio laiko nė negalėjote pasirinkti, – sučiulbo Dankanas. – Turiu jums puikų pasiūlymą, dragguži. Gal kada užsukime drauge į *Ivy* papietauti, tuomet viską ir aptartume?

„Jei tik jis išties užkibs ant šio kabliuko, bus lengviau, nei įsivaizdavau“, – pagalvojo Denis.

– Ne, leiskite man jus pakviesti pietų, drauguži, – paprieštaravo Denis. – Tikriausiai esat nepaprastai užsiėmęs, tad gal malonėtumėte skambtelėti, kai tik rasite man laiko?

– Keistas sutapimas, bet rytoj atšaukiau susitikimą, taigi jei būtumėt laisvas...

– Taip, aš laisvas, – atsakė Denis prieš pamėtėdamas masalą. – Kviečiu jus į savo pamėgtą vietelę.

– Į savo pamėgtą vietelę? – netrykšdamas entuziazmu pakartojo Dankanas.

– Taip, į *Dorchesterio Palm Court Room* salę. Ar pirma valanda tiks?

– Taip, žinoma. Pasimatysime ten pirmą, – sutiko Dankanas. – Jus derėtų vadinti *seru* Nikolu, tiesa?

– Niko visiškai pakanka, – patikino Denis ir padėjęs telefono ragelį pasižymėjo susitikimo laiką užrašinėje.

Profesorius Amirkanas Moris pritariamai šyptelėjo pažvelgęs į sausakimšą auditoriją. Studentai visuomet noriai lankė jo paskaitas, atvilioti ne tik suteikiamos laisvės bei žinių, bet ir puikaus sugebėjimo pasitelkti humorą. Denis ne išsyk suprato, jog profesoriui patinka išprovokuoti diskusijas bei argumentus įžūliais pareiškimais ir stebėti studentų reakciją.

– Mūsų tautos ekonomikos stabilumui būtų tik į naudą, jei Džonas Meinardas Keinas nebūtų gimęs. Negaliu sugalvoti nė vieno išties vertingo jo pasiekimo.

Į orą pakilo dvidešimt rankų.

– Monkrifai, – pakvietė Moris, – kokį pasididžiavimo vertą pavyzdį iš Keino palikimo norėtumėte pasiūlyti?

– Jis įkūrė Kembridžo *Arts* teatrą, – atsakė Denis įsitraukdamas į profesoriaus pasiūlytą žaidimą.

– Ir dar vaidino Orsiną „Dvyliktojoje naktyje“ studentavimo laikais, – atšovė Moris. – Tačiau vėliau pradėjo įrodinėti pasauliui, girdi, ekonomiškai naudinga turtingoms šalims investuoti bei skatinti besivystančias tautas.

Laikrodis ant sienos viršum Morio galvos išmušė pirmą.

– Jūs visi man jau nusibodote, – pareiškė profesorius ir nulipęs nuo pakylos išėjo pro duris, lydimas juoko bei plojimų.

Denis žinojo neturįs laiko net užsukti į bufetą užkrimsti, nes pavėluotų į susitikimą pataisos inspekcijoje, tačiau išpuolęs iš amfiteatrinės auditorijos susidūrė su koridoriuje lūkuriuojančiu profesoriumi Moriu.

– Norėčiau su jumis šnektelėti, Monkrifai, – pakvietė Moris ir nelaukdamas atsakymo nužingsniavo koridoriumi. Denis nusekė įkandin į kabinetą, pasirengęs ginti savo požiūrį į Miltoną Fridmaną žinodamas, jog pastarajame savo darbe išdėstė koncepciją, nesutampančią su profesoriaus reiškiama nuomone.

– Sėskitės, vaikine, – paragino Moris, – pasiūlyčiau išgerti, bet, atvirai sakant, nieko gero neturiu. Taigi pakalbėkime apie reikalus. Norėčiau sužinoti, ar ketinate užsiregistruoti į Dženės Li premijos esė konkursą.

– Dar negalvojau apie tai, – prisipažino Denis.

– O derėtų pagalvoti, – patarė profesorius. – Jūs esate geriausias studentas visame kurse, nors kalbate nedaug, bet, manau, galėtumėte laimėti premiją. Jei tik turite laiko, rimtai apie tai pasvarstykite.

– Kokie reikalavimai keliami? – pasiteiravo Denis, kurio gyvenime studijos tebuvo antraeilės reikšmės dalykas.

Profesorius paėmė ant stalo gulintį bukletą, atsivertė pirmą puslapį ir pradėjo balsiai skaityti:

– Paties dalyvio pasirinkta tema parašytą esė turi sudaryti nuo dešimties iki dvidešimties tūkstančių žodžių, darbą pateikti privalu iki rudens semestro pabaigos.

– Man labai malonu išgirsti, kad jūs tikite mano sugebėjimais, – tarstelėjo Denis.

– Aš stebiuosi, kodėl Loreto mokyklos mokytojai nepatarė jums tęsti mokslų Edinburge ar Oksforde, užuot stojus į armiją.

Denis negalėjo profesoriui paaiškinti, jog nė vienas žmogus iš Klemento Etlio bendrojo lavinimo mokyklos niekada nesimokė Oksforde, net ir pats direktorius.

– Ko gero, norėsite viską gerai apsvarstyti, – tęsė profesorius. – Kai apsispręsite, praneškite man.

– Būtinai pranešiu, – atsistodamas prižadėjo Denis. – Ačiū jums, profesoriau.

Vos išėjęs į koridorių Denis bėgte pasileido laukujų durų link. Atsidūręs lauke lengviau atsikvėpė pamatęs prie automobilio laukiantį Didįjį Alą.

Didžiojo Alo skraidinamas Strando bei Malo gatvėmis Noting Hilo vartų link Denis permąstė profesoriaus Morio žodžius. Vairuotojas gerokai viršijo greitį, kad tik viršininkas nepavėluotų į pasimatymą. Denis aiškiai pasakė verčiau sumokėsiąs baudą, nei dar ketverius metus praleisiąs Belmarše. Nelaimei, Didysis Alas sustojo prie pataisos inspekcijos kaip tik tą akimirką, kai panelė Benet išlipo iš autobuso. Inspektorė įsistebeilijo pro automobilio langą į Denį, mėginantį pasislėpti už plačių Didžiojo Alo pečių.

– Jinai turbūt mano, ka apyplėšei banką, – pastebėjo Alas, – o mane laiko tavo bendrinyku.

– Aš tikrai apiplėšiau banką, – priminė Denis.

Už durų Deniui teko laukti ilgiau nei paprastai, kol galiausiai pasirodė panelė Benet ir mostu pakvietė užeiti. Kai įėjusysis atsisėdo ant plastmasinės kėdės kitapus plastikinio stalo, inspektorė prabilo:

– Prieš pradėdama norėčiau paprašyti paaiškinti, Nikolai, kieno automobiliu šiandien atvažiavote.

– Savo nuosavu, – atsakė Denis.

– O kas vairavo? – paklausė panelė Benet.

– Mano vairuotojas.

– Kaip jūs galite įsigyti *BMW* ir samdytis vairuotoją, kai vienintelės deklaruotos jūsų pajamos yra studento stipendija? – paklausė pareigūnė.

– Aš paveldėjau senelio įsteigtą fondą, iš kurio kas mėnesį gaunu šimtą tūkstančių svarų sterlingų ir...

– Nikolai, – griežtai pertarė panelė Benet, – šie susitikimai suteikia jums progą atvirai ir nuoširdžiai išsikalbėti apie iškilusias problemas, idant galėčiau patarti bei pasiūlyti pagalbą. Leisiu jums dar sykį pamėginti atsakyti garbingai, tačiau jei ir toliau elgsitės lengvabūdiškai, neturėsiu kito pasirinkimo ir privalėsiu viską išdėstyti Vidaus reikalų ministerijai skirtoje ataskaitoje. Pasekmes žinome abu. Ar aiškiai pasakiau?

– Taip, panele Benet, – linktelėjo Denis prisimindamas su ta pačia problema susidūrusio Didžiojo Alo žodžius: „Sakyk jiem tą, bose, ką jie nori išgyrst, ir gyvenimas kaip reik palengvės."

– Taigi klausiu dar kartą. Kam priklauso automobilis, kuriuo šiandien atvažiavote?

– Žmogui, kuris sėdėjo prie vairo, – atsakė Denis.

– Jis jūsų draugas? O gal jam dirbate?

– Pažįstu jį iš armijos laikų; kadangi vėlavau, jis pasisiūlė pavėžėti.

– Ar turite kokių nors kitų pajamų, išskyrus stipendiją?

– Ne, panele Benet.

– Šitaip kur kas geriau, – pasidžiaugė inspektorė. – Matote, kaip sklandžiai mums sekasi, kai esate nuoširdus? Galbūt norėtumėte aptarti dar ką nors?

Denis pajuto pagundą papasakoti apie susitikimą su trimis Šveicarijos bankininkais, apie nekilnojamojo turto sandėrį, kurį ketino sudaryti, arba atskleisti, ką planuoja pasiūlyti Čarliui Dankanui. Vis dėlto susitvardė.

– Dėstantis profesorius man siūlo dalyvauti Dženės Li premijos esė konkurse, taigi norėčiau išgirsti jūsų patarimą.

Panelė Benet nusišypsojo.

– Kaip manote, ar dalyvavimas praplėstų jūsų galimybes tapti mokytoju?

– Taip, ko gero, – sutiko Denis.

– Tuomet patarsiu dalyvauti konkurse.

– Širdingai dėkoju, panele Benet.

– Nėra už ką, – atsakė ši. – Juk dėl to ir esu čia.

Neplanuotas vėlyvas Denio apsilankymas Mail Endo kelyje vėl įžiebė rusenančias žarijas, mirtininkų vadinamas demonais. Sugrįžimas į Old Beilį vidury baltos dienos reiškė dar sunkesnį išbandymą.

Didžiajam Alui aplenkus Šventojo Pauliaus katedrą, Denis pažvelgė į skulptūrą, kiūtančią ant Centrinio kriminalinio teismo stogo: moterį, besistengiančią sulyginti svarstyklių lėkštes. Kai atsivertė užrašinę norėdamas pasitikrinti, ar išties turės laiko papietauti su Čarliu Dankanu, rado priminimą, kaip ketino praleisti šį rytą. Didysis Alas pravažiavo pro bendrąsias duris, pasuko ir apvažiavęs aplink pastatą sustojo prie durų su užrašu „Svečių įėjimas“.

Praėjęs pro apsaugos postą Denis pradėjo kopti stačiais akmeniniais laiptais, vedančiais į balkonus, atsiveriančius į teismo sales. Pačiame viršuje teismo tarnautojas, vilkintis ilgą, juodą, į mokytojo panašią mantiją, pasiteiravo, ar jis žinąs, į kurį teismą norįs patekti.

– Ketvirtąjį, – atsakė vaikinas pareigūnui, kuris parodė į antras duris dešinėje koridoriaus pusėje.

Paklausęs patarimo Denis įžengė į žiūrovų galeriją, kur ant suolo priešakinėje eilėje jau sėdėjo pulkelis žiūrovų – kaltinamojo šeima, draugai bei keli smalsuoliai – ir stebeilijo į teismo salę apačioje. Denis įsitaisė atokiau.

Kaltinamasis jo nedomino. Jis atėjo pasižiūrėti į savo priešo pasirodymą įprastoje aplinkoje. Susiradęs vietą galinės eilės kampe, lyg profesionalus samdomas žudikas galėjo netrukdomas stebėti savais reikalais užsiėmusią auką, tuo metu Spenseriui Kreigui, norint jį pamatyti, reikėtų atsisukus gerai įsižiūrėti į žiūrovų balkoną, bet net ir tuomet palaikytų jį tik nereikšminga dėmele tarp daugybės kitų.

Denis sekė kiekvieną Kreigo judesį, tarsi stebėtų varžovą bokso ringe per treniruotę, ieškodamas klaidų, silpnų vietų. Neįgudusi jo akis užfiksavo vos kelias. Pamažu tapo aišku, jog šis gudrus, suktas, nuožmus profesionalas apsiginklavęs visais ginklais, kurių reikalauja jo profesija, ir, jei tik jam naudinga, linkęs pasinaudoti visomis galimomis įstatymų spragomis, ką Denis patyrė savo kailiu. Jis žinojo, jog atėjus

metui susigrumti su Kreigu, privalės įtempti visas jėgas, nes šis priešininkas nepasiduos tol, kol neišleis paskutinio kvapo.

Denis jautėsi žinąs bemaž viską, ką galėjo sužinoti apie Spenserį Kreigą, ir suprato privaląs būti itin apdairus. Deniui teikė pranašumo galimybė pasiruošti bei netikėtumo elementas, kita vertus, jis įžengė į kovos lauką, kurį Kreigas laikė savo gimtaisiais namais, nors pats šioje teritorijoje įsikūrė vos prieš kelis mėnesius. Vaidinti pasirinktą vaidmenį kasdien sekėsi vis geriau ir geriau, nė vienas sutiktasis neabejojo, jog jis yra seras Nikolas Monkrifas. Tačiau Denis prisiminė Niko dienoraštyje parašytus žodžius: sutikęs įgudusį priešą privalai išmušti pagrindą jam iš po kojų ir neleisti jaustis laisvai, tik tuomet turėsi galimybę užklupti jį iš pasalų.

Denis kasdien tikrino naujuosius savo įgūdžius, tačiau dalyvavimas paskutiniojo spektaklio pokylyje, desperatiškai sandėrio trokštančio jauno nekilnojamojo turto agento apkvailinimas, esą jis yra nuolatinis *Dorchester* lankytojas, ir teatro prodiuserio įtikinimas, jog investuos į būsimuosius spektaklius, tebuvo įžanga prieš ilgas varžybas, kuriose pagrindinis varžovas buvo Kreigas. Jei Denis bent akimirksniui praras budrumą, tas, kuris dabar išdidžiai vaikštinėjo apačioje, nedvejodamas smogs dar kartą, ir šįsyk tikrai pasirūpins, kad Denis Kartraitas praleistų Belmarše visą likusį gyvenimą.

Reikia įklampinti Kreigą į tokią pelkę, iš kurios nieku gyvu nebeišsikapstytų. Čarlis Dankanas galbūt padės atimti iš Lorenso Davenporto jį dievinančius gerbėjus; Garis Holas pagelbės pažeminti Džeraldą Peiną kolegų bei draugų akivaizdoje; tačiau prireiks kur kas daugiau pastangų, kad priverstų Spenserį Kreigą užbaigti teisininko karjerą ne teisėjo vietoje su peruku bei raudona mantija girdint kreipinį „milorde“, o teisiamųjų suole klausantis bendrapiliečių prisiekusiųjų nuosprendžio: „žmogžudys“.

55

– Labas rytas, Džordžai, – pasisveikino Denis su galines mašinos dureles jam atvėrusiu durininku.

– Labas rytas, sere Nikolai.

Denis įžengė į viešbutį, praeidamas pro registratūrą pamojo Valteriui. Vos pamačius mylimiausią lankytoją, Marijaus veide nušvito šypsena.

– Karšto šokolado ir *The Times,* sere Nikolai? – paklausė jis nišoje įsitaisiusio svečio.

– Ačiū, Marijau. Ir dar norėčiau staliuko rytojui, pirmai valandai, nuošalesnio, kur galima ramiai pasikalbėti.

– Jokių problemų, sere Nikolai.

Denis atsilošęs sutelkė mintis į būsimąjį susitikimą. Patarėjai iš De Kuberteno nekilnojamojo turto skyriaus per pastarąsias savaites skambino tris kartus: jokių pavardžių, jokių tuščių plepalų, tik faktai ir vertingi patarimai. Jie ne tik pasiūlė realią kainą už lombardą bei kilimų parduotuvę, bet ir atkreipė jo dėmesį į tuščią savivaldybei priklausančią žemę, plytinčią už šių trijų sklypų. Denis nepasakė pažįstąs kiekvieną tos žemės colį, nes vaikystėje ten atakuodavo Bernio ginamus vartus jųdviejų taurės finale.

Be to, patarėjai informavo, jog prieš keletą metų savivaldybės žemėtvarkos komitetas norėjo toje vietoje pastatyti nebrangių gyvenamųjų būstų kvartalą, tačiau sveikatos apsaugos komitetas sumanymui pasipriešino dėl šalia veikiančio autoserviso. Kitą rytą rudame voke atkeliavo komiteto posėdžių protokolai. Denis ketino išspręsti jų problemas.

– Labas rytas, sere Nikolai.

Denis pakėlė akis nuo laikraščio.

– Labas rytas, pone Holai, – atsakė jaunuoliui, kuris įsitaisė priešais, atidaręs portfelį išsiėmė aplanką, paženklintą Monkrifo pavarde, ir padavė Deniui dokumentą.

– Čia yra Vilsono autoserviso pirkimo aktas, – paaiškino jis. – Sutartis pasirašyta šįryt, man susitikus su panele Vilson, – Deniui apmirė širdis. – Žavinga jauna moteris, atrodo, pajuto palengvėjimą atsikračius problemos.

Denis nusišypsojo. Betė pasidės du šimtus tūkstančių svarų į vietinį *HSBC* banko poskyrį ir džiaugsis per metus priaugančiais 4,5 procento, nors jis suprato, kam ši netikėta sėkmė atneš daugiausiai naudos.

– O du pastatai iš abiejų pusių? – pasiteiravo Denis. – Ar apie juos ką nors sužinojote?

– Esu nustebęs, – atsakė Holas, – bet, ko gero, pavyks susitarti su abiem savininkais, – atsakymas Denio nė kiek nenustebino. – Ponas Aizekas sako parduosiąs lombardą už du šimtus penkiasdešimt tūkstančių, o ponas Kamalas už kilimų parduotuvę prašo trijų šimtų šešiasdešimties tūkstančių. Bendras abiejų sklypų plotas dusyk didesnis už jūsų įsigytąjį, o bendra vertė, apjungus sklypus, mūsų specialistų paskaičiavimu, gali išaugti dvigubai.

– Sumokėkite ponui Aizekui tiek, kiek prašo, o ponui Kamalui pirmiausiai pasiūlykite tris šimtus tūkstančių ir leiskite pakelti kainą iki trijų šimtų dvidešimties.

– Bet aš manau sugebėsiąs sudaryti palankesnį sandėrį, – patikino Holas.

– Nė negalvokite, – pareiškė Denis. – Noriu, kad abu reikalus užbaigtumėt tą pačią dieną, nes jeigu ponas Kamalas sužinos, ką mes sumanėm, supras galįs užsiprašyti kur kas daugiau.

– Aišku, – Holas stropiai užsirašinėjo Denio nurodymus.

– Kai sudarysite abi sutartis, išsyk praneškite, kad galėčiau pradėti derybas su savivaldybe dėl žemės, plytinčios už šių trijų sklypų.

– Prieš pradedant derybas mes netgi galėtume sudaryti jums plano apmatus, – pasiūlė Holas. – Ten tiesiog ideali vieta nedideliam biurų masyvui ar prekybos centrui.

– Nieko panašaus, – tvirtai paprieštaravo Denis. – Sudarinėdami tokius planus tik veltui iššvaistytumėt laiką ir pinigus, – Holas galu-

tinai sutriko. – Vos už šimto jardų veikia *Sainsbury's* parduotuvė, o pastudijavęs savivaldybės sudarytą šio rajono dešimties metų plėtros planą pamatysite, jog žemėtvarkos skyrius ten leidžia statyti tik nebrangius būstus. Patirtis man kužda, jog įtikinus tarybą, esą idėja, kurią ketini įgyvendinti, kilo jiems patiems, gerokai padidėja tikimybė susitarti. Netapkite godus, pone Holai. Žinokite, tokia buvo antroji mano ankstesniojo agento klaida.

– Prisiminsiu, – išlemeno Holas.

Denio patarėjai puikiai atliko parengiamąjį darbą, taigi jis be vargo vedžiojo už nosies vargšelį Holą.

– Šiandien pervesiu į jūsų klientų sąskaitą penkis šimtus septyniasdešimt tūkstančių svarų sterlingų, taigi sudarykite sutartis kuo greičiau, tik neužmirškite – būtinai tą pačią dieną, kol abi pusės nesužinojo viena apie kitą, o juolab apie mano dalyvavimą.

– Aš jūsų nenuvilsiu, – pažadėjo Holas.

– Tikiuosi, – atsiliepė Denis. – Mat, jeigu sėkmingai viską sutvarkysite, ketinu imtis kur kas įdomesnės veiklos. Bet kadangi teks susidurti su šiokia tokia rizika, prireiks kurio nors jūsų firmos partnerio pagalbos, labiausiai tiktų jaunas, nei drąsos, nei smegenų nestokojantis žmogus.

– Žinau vyruką, kuris puikiai tiks, – atsiliepė Holas.

„Aš irgi žinau", – pagalvojo Denis, bet nutylėjo.

– Kaip laikotės, Bete? – pasiteiravo Aleksas Redmeinas pakildamas iš už stalo ir nulydėdamas ją iki patogaus krėslo prie židinio.

– Ačiū, gerai, pone Redmeinai.

Aleksas nusišypsojo atsisėdęs šalimais.

– Niekaip nepriverčiau Denio vadinti manęs Aleksu, nors tikėjau, jog galiausiai mudu susibičiuliavome. Galbūt jus įtikinti man pasiseks?

– Tiesą sakant, pone Redmeinai, Denis buvo netgi drovesnis už mane. Drovus ir užsispyręs. Jis išties laikė jus bičiuliu, nors ir nevadino vardu.

– Norėčiau, kad dabar jis sėdėtų čia ir sakytų man šiuos žodžius, – atsiduso Aleksas. – Kita vertus, nudžiugau gavęs jūsų laišką, kuriame pranešėte norinti susitikti.

– Man reikia jūsų patarimo, – pasakė Betė. – Bet tik ne per seniausiai atsirado galimybė kreiptis.

Aleksas palinkęs suėmė merginos ranką ir šyptelėjo pamatęs sužadėtuvių žiedą, kurio ankstesniojo susitikimo metu ji nemūvėjo.

– Kaip galėčiau pagelbėti?

– Pamaniau turinti jums papasakoti apie keistą dalyką, nutikusį man, kai nuvykau į Belmaršą pasiimti asmeninių Denio daiktų.

– Ko gero, pasijutote išties siaubingai, – tarstelėjo Aleksas.

– Kai kuriais atžvilgiais netgi blogiau nei per laidotuves, – patvirtino Betė. – Tačiau išeidama susidūriau su ponu Pasku.

– Netyčia susidūrėte? – patikslino Aleksas. – Ar jis sukiojosi aplink tikėdamasis jus pamatyti?

– Gal ir sukiojosi, nors nesu tikra. Ar yra skirtumas?

– Milžiniškas skirtumas, – patikino Aleksas. – Rėjus Paskas – doras, teisingas žmogus, niekada neabejojęs Denio nekaltumu. Sykį man prisipažino per savo gyvenimą matęs tūkstantį žudikų, tačiau Denis nepriklausęs šiam būriui. Tad ką jisai pasakė?

– Keistą dalyką. Jis man pasakė jaučiąs, esą Denis norėtų atgauti gerą vardą. Ne „būtų norėjęs“, o „norėtų“. Ar jums neatrodo keista?

– Ko gero, čia tik nesąmoninga kalbos klaida, – pastebėjo Aleksas. – Ar nepasitikslinote, ką jis turėjo omenyje?

– Ne, – atsakė Betė. – Kol susizgribau, jis jau buvo nuėjęs.

Aleksas kurį laiką tylėjo svarstydamas apie Pasko žodžių potekstę.

– Jei norite sugrąžinti Deniui gerą vardą, jums atsiveria tik vienas kelias – turite raštiškai kreiptis į karalienę ir reikalauti karališkosios amnestijos.

– Karališkosios amnestijos?

– Taip. Jeigu pavyksta įtikinti vyriausiuosius teisėjus, jog įvykdyta neteisybė, lordas kancleris rekomenduoja karalienei panaikinti apeliacinio teismo sprendimą. Mirties bausmės laikais tokia praktika buvo gan įprasta, bet dabar – itin reta.

– Kokia tikimybė, kad Denio byla bent bus apsvarstyta? – paklausė Betė.

– Į amnestijos prašymus retai atsižvelgiama, tačiau šiuo atveju išties daug žmonių, net ir užimančių aukštus postus, tiki Denį patyrus neteisybę – aš pats esu vienas iš jų.

– Rodos, užmiršote, pone Redmeinai, aš buvau toje užeigoje, kai Kreigas išprovokavo kivirčą, buvau ir alėjoje, kai jis puolė Denį, ir laikiau apkabinusi Bernį, kai brolis merdėdamas man pasakė, jog Kreigas jį nudūrė. Visuomet pasakojau lygiai tą patį, bet ne todėl, kad buvau iš anksto surepetavusi kiekvieną žodį, kaip teigė ponas Pirsonas, o dėl to, jog sakiau tiesą. Šią tiesą žino dar trys žmonės, o ketvirtasis – Tobis Mortimeris – patvirtino pasakojimą, tačiau po kelių dienų pasidarė galą, bet, nepaisant jūsų pastangų, apeliacinio teismo teisėjas nė nepanoro išgirsti įrašo. Kodėl šįkart turėtų būti kitaip?

Aleksas atsakė ne iškart, nes turėjo atsitokėti po Betės priekaištų.

– Jeigu jūs sugebėtumėte vėl įaudrinti Denio bičiulius, – galiausiai prabilo Redmeinas, – taip, kaip išjudinote juos Deniui esant gyvam, vyriausiems teisėjams neatnaujinus bylos, kiltų prieštaravimai. Bet nusprendus eiti šiuo keliu, Bete, laukia ilga, įtempta kelionė, ir nors aš mielai pasiūlysiu savo paslaugas nemokamai, visa tai gerokai kainuos.

– Pinigai man nebe problema, – tvirtai pareiškė Betė. – Ne per seniausiai pardaviau autoservisą ir gavau kur kas daugiau, negu tikėjausi. Pusę pinigų atidėjau Kristės išsilavinimui, nes Denis norėjo užtikrinti dukrelei geresnę gyvenimo pradžią, nei turėjo pats, o kitą dalį mielai išleisiu bylos atnaujinimui, jei, jūsų įsitikinimu, egzistuoja bent menkiausia tikimybė sugrąžinti jam gerą vardą.

Aleksas dar sykį palinkęs spustelėjo jaunos moters ranką.

– Bete, ar galiu jūsų paklausti asmeniško klausimo?

– Klauskite, ko tik norite. Kalbėdamas apie jus Denis visuomet sakydavo: „jis tikras deimantas, jam gali pasakoti viską“.

– Laikau šiuos žodžius didžiuliu komplimentu, Bete, ir padrąsintas paklausiu kai ko, kas mane jau kurį laiką graužia, – Betė pakėlė akis, jos skruostai pirmą kartą švelniai paraudo. – Esate jauna, nuostabi moteris, Bete, išties ypatinga, ką neabejotinai pastebėjo Denis. Bet

ar nemanote, jog atėjo metas gyventi toliau? Po Denio mirties praėjo šeši mėnesiai.

– Septyni mėnesiai, dvi savaitės ir penkios dienos, – patikslino Betė nuleidusi galvą.

– Jis tikrai nenorėtų, kad visą likusį gyvenimą gedėtumėt.

– Ne, nenorėtų, – sutiko Betė. – Sužlugus apeliacijai jis netgi mėgino nutraukti mudviejų santykius, tačiau ne širdies liepiamas.

– Iš kur žinote? – paklausė Aleksas.

Betė atidarė rankinuką, išėmė paskutinįjį Denio laišką ir padavė Redmeinui.

– Bemaž neįmanoma perskaityti, – pastebėjo šis.

– O kodėl?

– Pati puikiai žinote atsakymą. Jūsų ašaros...

– Ne, pone Redmeinai, ne mano ašaros. Nors per pastaruosius aštuonis mėnesius skaičiau šį laišką kiekvieną dieną, jis sulaistytas ne mano ašaromis, o to vyro, kuris rašė. Jis žinojo, kaip stipriai jį mylėjau. Mudu būtume nugyvenę gyvenimą kartu, net jei būtume matęsi tik kartą per mėnesį. Aš būčiau buvusi laiminga laukdama jo dar dvidešimt metų ir tikėdama, jog galų gale likusį gyvenimą praleisiu su vieninteliu mylimu vyru. Mylėjau Denį nuo pat pirmos mudviejų susitikimo dienos, ir niekas nebeužims jo vietos mano širdyje. Žinau, negaliu jo susigrąžinti, bet jeigu sugebėčiau visam pasauliui įrodyti jo nekaltumą, man to pakaktų, visiškai pakaktų.

Aleksas atsistojo, nuėjo prie stalo ir paėmė aplanką. Jis nenorėjo leisti Betei pamatyti skruostais nusiritusių ašarų. Advokatas pažvelgė pro langą į moters skulptūrą užrištomis akimis ant pastato stogo, visam pasauliui demonstruojančią svarstyklių lėkštes, ir tyliai ištarė:

– Aš šiandien pat parašysiu lordui kancleriui.

– Ačiū, Aleksai.

56

Į susitikimą su Čarliu Dankanu Denis atėjo penkiolika minučių anksčiau ir atsisėdo prie kampinio stalelio. Marijus parinko idealią vietą ramiam pašnekesiui. Kirbėjo galybė klausimų, kuriuos reikėjo pateikti svečiui, nė vieno nevalia užmiršti.

Denis atidžiai perskaitė valgiaraštį norėdamas iš anksto žinoti, kas siūloma. Tikėjosi Dankaną pasirodysiant laiku; šiaip ar taip, prodiuseriui žūtbūt reikalingos Denio investicijos į naujausią spektaklį. Galbūt kada nors ateityje jis netgi sužinos tikrąją priežastį, dėl kurios buvo pakviestas pietų...

Be dviejų pirma į *Palm Court* restoraną rūkydamas cigaretę įžengė Čarlis Dankanas prasagstytais marškiniais – gyvas Betmenas. Vyriausiasis padavėjas taktiškai su juo šnektelėjo ir tik paskui pasiūlė peleninę. Tuo metu administratorius išgriozdęs stalo stalčių išėmė tris dryžuotus kaklaraiščius, baisiai nederančius prie oranžinių Dankano marškinių. Denis sutramdė šypseną. Jei čia būtų teniso mačas, po pirmojo seto jis pirmautų penki–nulis. Vyriausiasis padavėjas palydėjo Dankaną iki Denio stalelio. Šis mintyse pasižadėjo padvigubinti arbatpinigius.

Denis atsistojęs paspaudė ranką svečiui, kurio skruostai jau liepsnojo kone skaisčiau už marškinius.

– Akivaizdu, dažnai čia lankotės, – pastebėjo Dankanas atsisėsdamas. – Visi jus pažįsta.

– Mano tėvas ir senelis visuomet čia apsistodavo atvykę iš Škotijos, – atsakė Denis. – Savotiška šeimos tradicija.

– Kuo jūs užsiimate, Nikolai? – paklausė Dankanas atsiversdamas meniu. – Niekad anksčiau nematydavau jūsų teatre.

– Tarnavau armijoje, – atsakė Denis. – Ilgą laiką gyvenau užsienyje. Tačiau po tėvo mirties rūpinuosi man patikėta šeimos nuosavybe.

– Ir niekada anksčiau nesate investavęs į teatrą? – paklausė Dankanas, kai gėrimų padavėjas parodė Deniui butelį vyno. Denis kelioms sekundėms sutelkė dėmesį į etiketę, paskui linktelėjo.

– Ką šiandien užsisakysite, sere Nikolai? – paklausė Marijus.

– To paties kaip visuomet, – atsakė Denis. – Prašyčiau ne visai iškepto, – pridūrė prisimindamas, kaip Nikas sykį tokius pat žodžius ištarė Belmaršo valgykloje talkinantiems kaliniams. Kilo tokia juoko audra, jog Nikas vos negavo įspėjimo. Padavėjas įpylė šlakelį vyno į Denio taurę. Jis įtraukė aromato, paskui gurkštelėjo ir dar sykį linktelėjo – šito irgi jį išmokė Nikas naudodamas gaivųjį gėrimą *Ribena*, vandenį bei plastikinį puodelį.

– Man to paties, – užsisakė Dankanas užversdamas meniu ir grąžindamas administratoriui. – Tik apkepkite vidutiniškai.

– Atsakymas į jūsų klausimą būtų ne, – pratęsė Denis. – Aš niekada anksčiau neinvestavau į spektaklius. Taigi man knieti sužinoti, kaip sukasi jūsiškis pasaulis.

– Pirmiausiai prodiuseriui reikia parinkti pjesę, – pradėjo Dankanas. – Arba naują, geriausia įsitvirtinusio autoriaus, arba atgaivintą klasikinę. Kitas uždavinys – surasti žvaigždę.

– Tokią kaip Lorensas Davenportas? – pasiteiravo Denis pripildydamas Dankano taurę.

– Ne, pastaroji sėkmė nebepasikartos. Laris Davenportas negimė teatro scenai. Jam tinka nebent lengvo pobūdžio komedijos ir tik tuomet, jei paremia kiti stiprūs aktoriai.

– Bet jis vis dar pritraukia pilnas sales?

– Baigiantis sezonui žiūrovų pradėjo mažėti, kai atslūgo daktaro Beresfordo gerbėjų srautas, – pripažino Dankanas. – Tiesą sakant, jeigu Laris artimiausiu metu nesugrįš į televiziją, jo užrašinė bus tuščia.

– O kaip finansinė reikalo pusė? – pasidomėjo Denis, jau gavęs atsakymus į tris klausimus.

– Pjesės pastatymas Vestende mūsų dienomis kainuoja nuo keturių iki penkių šimtų tūkstančių svarų sterlingų. Taigi, parinkęs kūrinį, pasirašęs sutartį su žvaigžde ir užsakęs teatrą, – beje, ne visuomet pavyksta įgyvendinti visus tris punktus, – prodiuseris viliasi sulaukti paramos iš mecenatų.

– O kiek mecenatų turite jūs? – paklausė Denis.

– Kiekvienas prodiuseris turi rėmėjų sąrašą, kurį saugo lyg karūnos deimantus. Aš turiu apie septyniasdešimt reguliariai į mano produkciją investuojančių mecenatų, – atsakė Dankanas, padavėjui patiekiant bifšteksus.

– Po kiek jie vidutiniškai investuoja? – paklausė Denis papildydamas Dankano taurę.

– Į eilinį spektaklį – apytikriai nuo dešimties tūkstančių svarų sterlingų.

– Taigi vienam spektakliui reikia penkiasdešimties mecenatų.

– Kai kalba pasisuka apie skaičius, tampate griežtas, tiesa? – pastebėjo Dankanas atsipjaudamas kepsnio.

Denis mintyse nusikeikė. Nevalia prarasti budrumo ir atsipalaiduoti.

– Tad kokiu būdu mecenatas išlošia? – skubiai pratęsė jis.

– Jeigu teatras užpildytas šešiasdešimčia procentų visą spektaklio sezoną, rėmėjas nepralošia ir atgauna pinigus. Jei šis procentas viršytas – susižeria gražų pelną. Jei žiūrovų mažiau – lieka basas.

– O kiek mokama žvaigždėms? – toliau kamantinėjo Denis.

– Menkai, remiantis įprastais jų pačių įkainiais. Kartais vos penkis šimtus už savaitę. Štai kodėl daugelis mieliau renkasi televiziją, kartais reklamą ar net griebiasi įgarsinimo, užuot pasinėrę į tikrą darbą. Lariui Davenportui mokėjome tik tūkstantį.

– Tūkstantį per savaitę? – nusistebėjo Denis. – Keista, kad jis dėl tiek apskritai kėlėsi iš lovos.

– Ir aš stebiuosi, – pritarė Dankanas, kai gėrimų padavėjas ištuštino butelį ir klausiamai jį kilstelėjo Denio pusėn; šis linktelėjo.

– Puikus vynas, – pagyrė Dankanas. Denis nusišypsojo.

– Deja, Laris pastaruoju metu pasiūlymų gauna ne per daugiausiai, „Kaip svarbu būti rimtam“ jo vardą afišose išlaikė keletą savaičių. Muilo operų žvaigždės, kaip ir futbolininkai, greitai pripranta prie uždirbamų tūkstančių, jau nekalbant apie atitinkamą gyvenseną. Tačiau kai šaltinis išsenka, net jei ir spėjo sukaupti šiokių tokių vertybių, jiems kaipmat išsibaigia pinigai. Ši problema iškyla daugybei aktorių, ypač

tokių, kurie pasikliauja savo populiarumu ir nieko neatideda, taigi galiausiai jiems lieka tik milžiniškos neapmokėtos sąskaitos.

Dar į vieną klausimą atsakyta.

– Tad ką ketinate daryti toliau? – pasmalsavo Denis nenorėdamas rodyti pernelyg didelio susidomėjimo Davenportu ir sukelti įtarimą.

– Statysiu naujo dramaturgo Antono Kašubovskio darbą. Jis laimėjo keletą apdovanojimų pernykščiame Edinburgo festivalyje. Pjesė vadinasi „Blizgučiai", jaučiu, jog Vestendui kaip tik šito dabar ir reikia. Keli žinomi žmonės jau parodė šiokį tokį susidomėjimą, ketinu po keleto dienų pradėti skelbtis. Kai tik sužinosiu, kas vaidins pagrindinį vaidmenį, pranešiu jums, – Dankanas ėmė sukioti savo taurę. – Kokią maždaug sumą galvojate investuoti?

– Pradėsiu nuo nedidelės sumelės, – atsakė Denis, – tarkime, nuo dešimties tūkstančių. – Jei pavyks, galbūt tapsiu nuolatiniu rėmėju.

– Pragyvenu vien nuolatinių rėmėjų dėka, – ištarė Dankanas ir ištuštino taurę. – Susisieksiu su jumis iškart, vos tik pasirašysiu sutartį su pagrindinio vaidmens atlikėju. Beje, pradėjęs naują spektaklį, aš visuomet rengiu nedidelį priėmimą rėmėjams, kuris paprastai pritraukia keletą žvaigždžių. Galėsite vėl pabendrauti su Lariu. Arba su jo seseria, priklausomai nuo skonio.

– Gal dar ko nors pageidausite, sere Nikolai? – paklausė vyriausiasis padavėjas.

Trečio butelio Denis nebeprašė, kadangi Čarlis Dankanas jau atsakė į visus klausimus.

– Tik sąskaitos, Marijau, dėkoju.

Didžiajam Aliui parvežus Denį į Boltono gatvę, šis patraukė tiesiai į darbo kambarį ir išsiėmęs iš lentynos Davenporto dosjė ištisą valandą užrašinėjo iš Čarlio Dankano gautus naujus duomenis. Baigęs įbruko dosjė tarp Kreigo bei Peino aplankų ir grįžęs prie stalo pradėjo skaityti savo konkursinį esė. Permetus vos porą pastraipų, įtarimai, jog rašinys nepadarys įspūdžio nei profesoriui Moriui, nei juolab komisijai, pasitvirtino. Laimė, darbas užpildė begalines laukimo valandas prieš

tolesnį ėjimą, bent tokia nauda. Reikėjo trūks plyš išvengti pagundos paspartinti įvykius, nes per skubėjimą galėjo padaryti lemtingą klaidą.

Garis Holas per keletą savaičių sutvarkė reikalus Mail Endo kelyje, ir nė vienas pardavėjas nesuuodė jo planų. Denis it geras žvejys užmetė jauką turėdamas vienintelį tikslą: ne žvejoti paviršiuje plaukiojančias aukšles – tokias kaip Holas – o prisivilioti ir ištraukti stambią žuvį – Džeraldą Peiną.

Be to, reikėjo laukti, kol Čarlis Dankanas suras žvaigždę naujajam spektakliui, ir tik tuomet, nesukeldamas įtarimo, galės vėl susitikti su Lorensu Davenportu. Dar teks lukterėti... Ūmai suskambo telefonas. Denis pakėlė ragelį.

– Dėl jūsų minėtos problemos, – ištarė balsas. – Manau, mes radome sprendimą. Turime susitikti, – ryšys nutrūko.

Denis pamažu pradėjo suprasti, kodėl diskretiškumą vertinantys turtuoliai laiko pinigus Šveicarijos bankuose.

Jis paėmė parkerį ir vėl palinko prie popieriaus lapo stengdamasis sukurti įspūdingesnę įžangą. *Džonas Mainardas Keinas neabejotinai žinojo populiarią dainą „Gyvenimas smagus“ ir liūdnąją eilutę: „Juk šitaip visuomet, turtingi vis turtėja, o vargšai augina vaikus.“ Pastaroji tiesa gali būti taikytina kalbant ne tik apie atskirus individus, bet ir apie ištisas tautas...*

57

– Japoninis pelėvirkštis?

– Taip, mūsų įsitikinimu, atsakymas yra japoninis pelėvirkštis, – pasakė Bresonas. – Beje, turiu pripažinti, jog pateikė mums rimtą galvosūkį.

Denis nė nemėgino jiems nieko aiškinti, nes pamažu išmoko žaisti pagal šveicarų taisykles.

– O kodėl japoninis pelėvirkštis yra atsakymas? – paklausė jis.

– Sklype aptiktas japoninis pelėvirkštis statybų leidimą gali sulaikyti mažiausiai metams. Identifikavus šį augalą, kviečiami piktžolių naikinimo specialistai, ir kol vietinis sveikatos apsaugos komitetas, atlikęs visus reikiamus bandymus, nenuspręs, jog žemė tinkama, jokios statybos neprasidės.

– O kaip atsikratyti japoninio pelėvirkščio? – pasmalsavo Denis.

– Atvykusi specialistų grupė padega visą sklypą, tada reikia laukti trejetą mėnesių, įsitikinti, jog neliko nė vieno šakniastiebio, ir tik tuomet galima pakartotinai prašyti leidimo.

– Ko gero, nepigus malonumas?

– Ne, žemės savininkui visa tai išties brangiai kainuoja. Štai klasikinis Liverpulio pavyzdys, – pridūrė Segatas. – Japoninis pelėvirkštis buvo aptiktas trisdešimties akrų sklype, kuriame turėjo iškilti šimtas municipalinių namų. Naikinimas truko ilgiau nei metus ir kainavo per tris šimtus tūkstančių svarų sterlingų. Galiausiai pastačius namus statybų vykdytojai džiaugėsi bent nepatyrę nuostolių.

– Kodėl tas augalas toks pavojingas? – paklausė Denis.

– Jei jo nesunaikinsite, – ėmė aiškinti Bresonas, – augalas įsigriauš į pastato pamatus, netgi į gelžbetonį, o po dešimties metų visas didingas statinys staiga ims griūti palikdamas jums tik draudimo sąskaitas, kurios nuvarytų į bankrotą bet kokią kompaniją. Japonijos mieste

Osakoje pelėvirkštis sugriovė ištisą kvartalą, iš čia ir kilo pavadinimas.

– O iš kur man gauti truputį sėklų? – pasidomėjo Denis.

– Artimiausioje sodo reikmenų parduotuvėje ant lentynų tikrai nerasite sukrautų paketėlių, – patikino Bresonas. – Vis dėlto piktžoles naikinančios firmos, ko gero, galėtų jums šiuo klausimu patarti, – Bresonas minutėlę patylėjo. – Tačiau sėti šiuos augalus svetimoje žemėje draudžia įstatymai, – pabrėžė jis žvelgdamas tiesiai į Denį.

– Tačiau nuosavoje žemėje – ne, – po šio komentaro abu bankininkai nepratarė nė žodžio. – O kaip kita mano problemos pusė, ar radote sprendimą?

Jam atsakė Segatas:

– Ir ši jūsų užklausa pasirodė mažų mažiausiai neįprasta ir, be abejo, priskirtina ypatingos rizikos kategorijai. Nepaisant to, mano komanda tiki radusi rytų Londone žemės sklypą, atitinkantį visiems jūsų reikalavimams, – Denis prisiminė, kaip Nikas jį mokė taisyklingai vartoti frazę „atitikti reikalavimus", tačiau nieko nepasakė Segatui. – Londonas, ką ir pats puikiai žinote, – tęsė Segatas, – pretenduoja tapti 2012-ųjų metų olimpinių žaidynių sostine, jų metu pagrindinis veiksmas veikiausiai vyktų Stratforde, rytų Londone. Nors galutinio sprendimo, kur vyks olimpiada, dar nėra, tenykštėje sklypų rinkoje jau kilo didžiulės spekuliacijos. Olimpinis komitetas šiuo metu ten ieško tinkamos vietos velodromui, kuriame vyktų visos dviračių treko varžybos. Mūsų gautais duomenimis, atrinkti šeši potencialūs sklypai, iš kurių labiausiai tinkami yra tik du. Jūs turite puikią galimybę įsigyti abu sklypus. Nors iš pradžių teks gerokai permokėti, laukia išties nemažas galimas pelnas.

– Kokio dydžio permoka? – pasiteiravo Denis.

– Abu sklypus mes įvertinome po milijoną svarų sterlingų, – atsakė Bresonas, – tačiau dabartiniai savininkai pageidauja gauti po pusantro milijono. Abiem sklypams patekus į galutinį sąrašą, jų vertė išaugs bent iki šešių milijonų. O jeigu laimėtoju taps kuris nors vienas, suma padvigubės.

– O jeigu ne, – pastebėjo Denis, – aš prarasiu tuos tris milijonus, – jis patylėjo. – Prieš rizikuodamas tokiais pinigais, turėsiu nuodugniai apsvarstyti jūsų surinktus duomenis.

– Apsispręsti turite per mėnesį, – pasakė Bresonas, – nes tuomet bus paskelbti išrinktieji sklypai. Jei pateks abu, jums tikrai nepavyks jų įsigyti už dabartinę kainą.

– Visą apsispręsti padėsiančią medžiagą rasite čia, – pridūrė Segatas paduodamas Deniui du aplankus.

– Ačiū, – padėkojo Denis. – Savaitei baigiantis pranešiu jums savo sprendimą, – Segatas linktelėjo. – O dabar norėčiau sužinoti naujienas apie derybas su Tauer Hamletso savivaldybe dėl sklypo už Vilsono autoserviso Mail Endo kelyje.

– Mūsų teisininkas praėjusią savaitę susitiko su vyriausiuoju žemėtvarkos skyriaus inspektoriumi, – atsakė Segatas, – ir stengėsi išsiaiškinti, kokį planą norėtų pamatyti komisija, idant suteiktų jums leidimą statyti. Savivaldybė tame plote įsivaizduoja nebrangių butų kvartalą, bet supranta, jog statytojas turi gauti pelno. Taigi jie siūlo pastatyti septyniasdešimt butų, iš kurių trečdalį sudarytų įperkami būstai.

– Neįmanoma matematiškai, – pastebėjo Denis.

Segatas pirmą kartą nusišypsojo.

– Mes nusprendėme verčiau nepabrėžti, jog butų turėtų būti arba šešiasdešimt devyni arba septyniasdešimt du, pasilikdami šiokios tokios erdvės deryboms. Taigi, jeigu mes iš esmės priimsime pasiūlymą, jie parduos sklypą už keturis šimtus tūkstančių svarų, kartu pridės oficialų leidimą statyti. Remiantis gautais duomenimis, patariame jums sumokėti prašomą kainą, bet pasistengti išpešti leidimą devyniasdešimčiai butų. Vyriausiojo žemėtvarkos skyriaus inspektoriaus manymu, šis prašymas sukels karštas diskusijas savivaldybėje, tačiau, jei mes pakeltume kainą, tarkime, iki penkių šimtų tūkstančių, jis, ko gero, paremtų mūsų siūlymą.

– Jeigu susitartume su savivaldybe, – pratęsė Bresonas, – visas plotas taptų jūsų maždaug už milijoną svarų.

– Jei mums pavyktų, ką siūlytumėte daryti toliau?

– Turite du pasirinkimus, – atsakė Bresonas, – arba perparduoti statytojams, arba sudarinėti projektus ir statyti pats.

– Nejaučiu noro artimiausius trejus metus praleisti statybų aikštelėje, – atsakė Denis. – Tokiu atveju, kai susitarsime dėl terminų ir

parengtinio leidimo, parduokite sklypą tiems, kurie pasiūlys didžiausią kainą.

– Sutinku, šis sprendimas veikiausiai išmintingiausias, – pritarė Segatas. – Ir esu tikras, jog per trumpą laiką padvigubinsite savo investuotą sumą.

– Jūs puikiai padirbėjote, – įterpė Denis.

– Mums nebūtų taip sklandžiai klojęsi be jūsų turėtų duomenų apie sklypą bei jo istoriją, – pakomentavo Segatas.

Denis nesureagavo į akivaizdų mėginimą jį iškvosti.

– Ir galiausiai gal atskleistumėte, kokia dabartinė mano finansinė padėtis?

– Žinoma, – Bresonas išsitraukė iš portfelio dar vieną aplanką. – Kaip ir pageidavote, abi sąskaitas sujungėme ir sukūrėme tris prekybos bendroves, visas ne jūsų vardu. Asmeninėje jūsų sąskaitoje šiuo metu yra 55 373 871 doleris, šiek tiek mažiau nei prieš trejetą mėnesių. Tačiau per tą laiką jūs investavote tam tikras sumas, kurios sugrįš su kaupu. Be to, jūsų vardu nupirkome šiek tiek akcijų, apie kurias kalbėjote pastarojo susitikimo metu. Tokiu būdu investavome per du milijonus svarų sterlingų – visas smulkmenas rasite devintajame žaliojo aplanko puslapyje. Be to, vykdydami jūsų nurodymus, atliekamus pinigus investavome į patikimiausias naktinės valiutinės prekybos biržoje rinkas, duodančias kasmetinę apytikriai vienuolikos procentų grąžą.

Denis nutylėjo apie skirtumą tarp iš pradžių banko mokėtų 2,75 procentų ir dabartinių vienuolikos.

– Dėkoju, – pratarė jis. – Galbūt maždaug po mėnesio vėl galėtume susitikti?

Segatas su Bresonu linktelėjo ir pradėjo rinktis dokumentus. Denis atsistojo ir neabejodamas, jog tušti plepalai bankininkų nedomina, patylom palydėjo juodu iki durų.

– Susisieksiu su jumis iškart, kai tik apsispręsiu dėl abiejų olimpinių sklypų.

Svečiams išvykus, Denis užlipo į darbo kambarį, išsiėmė iš lentynos Džeraldo Peino bylą, pasidėjo ant rašomojo stalo ir visą rytą tobulino smulkiausias sunaikinimo plano detales. Jeigu įsigis abu sklypus, reikės

akis į akį susitikti su Peinu. Įdomu, ar tas vyrukas kada nors girdėjo apie japoninį pelėvirkštį?

„Kažin ar tėvai visuomet iš savo vaikų tikisi daugiau nei iš savęs?“ – svarstė Betė įžengdama į direktorės kabinetą.

Panelė Šaterlend pakilo iš už stalo ir paspaudė Betei ranką, paskui nė nešyptelėjusi pasiūlė atsisėsti bei dar sykį perskaitė prašymą. Betė stengėsi nuslėpti didžiulį jaudulį.

– Kaip supratau, panele Vilson, – pradėjo direktorė pabrėždama žodį „panele“, – jūs pageidaujate leisti savo dukterį į Šv. Veronikos mokyklos paruošiamąją grupę?

– Taip, teisingai, – atsakė Betė. – Manau, Kristė jūsų mokykloje įgis daugybę naudingų įgūdžių.

– Jūsų dukra neabejotinai labai gabi pagal savo metus, – pastebėjo panelė Šaterlend dirstelėdama į dokumentus. – Vis dėlto, prieš priimdama ją į Šv. Veronikos mokyklą, privalau atsižvelgti dar į keletą dalykų.

– Žinoma, – linktelėjo Betė bijodama paties blogiausio.

– Pavyzdžiui, prašyme nerandu paminėto mergaitės tėvo.

– Tėvas pernai mirė, – paaiškino Betė.

– Užjaučiu, – pareiškė panelė Šaterlend be menkiausios užuojautos balse. – Ar galiu pasiteirauti, kokia mirties priežastis?

Betė atsakė ne iškart, nes šiuos žodžius ištarti jai tebebuvo be galo sunku.

– Jis nusižudė.

– Suprantu, – tęsė direktorė. – Ar tuo metu judu buvote susituokę?

– Ne, – atsakė Betė. – Susižadėję.

– Atleiskite, panele Vilson, bet privalau paklausti, kokiomis aplinkybėmis mirė jūsų sužadėtinis?

– Kalėjime, – tyliai išlemeno Betė.

– Suprantu, – pakartojo panelė Šaterlend. – Ar galėčiau sužinoti, už kokį nusižengimą buvo nuteistas?

– Už žmogžudystę, – atsakė Betė, dabar jau visiškai tikra, jog visus atsakymus į savo klausimus panelė Šaterlend žinojo iš anksto.

– Katalikų bažnyčia ir savižudybę, ir žmogžudystę, ką jūs pati neabejotinai žinote, panele Vilson, laiko mirtinomis nuodėmėmis, – Betė neatsakė. – Be to, jaučiu pareigą pabrėžti, – tęsė direktorė, – jog Šv. Veronikos mokykloje šiuo metu nėra užregistruoto nė vieno nesantuokinio vaiko. Taigi aš labai rimtai apsvarstysiu jūsų prašymą ir po keleto dienų pranešiu jums savo sprendimą.

Betė suvokė, jog Slobodanas Miloševičius turėjo didesnę tikimybę laimėti Nobelio taikos premiją, nei Kristė – įstoti į Šv. Veronikos mokyklą.

Direktorė atsistojo ir nuėjusi atidarė kabineto duris.

– Viso geriausio, panele Vilson.

Vos tik durys už nugaros užsivėrė, Betė apsipylė ašaromis. Kodėl tėvo nuodėmės turi slėgti vaiką...

58

Denis svarstė, kaip derėtų elgtis susitikus su Džeraldu Peinu. Privalėjo užgniaužti visas emocijas, nes, jei tik praras savitvardą, daugybė valandų, praleistų planuojant Peino sužlugdymą, nueis šuniui ant uodegos.

Didysis Alas sustojo prie „Beikerio, Tremleto ir Smito“ keliomis minutėmis per anksti, tačiau pro sukamąsias duris įžengęs į fojė Denis jau pamatė prie stalelio laukiantį Garį Holą.

– Jis išties yra nepaprastas žmogus, – entuziastingai kalbėjo Holas eidamas liftų link. – Jauniausias partneris per visą kompanijos istoriją, – pridūrė paspausdamas viršutinio aukšto mygtuką. – O visai neseniai nusitaikė į parlamentaro kėdę, taigi, manau, ilgai čia nebeužtruks.

Denis nusišypsojo. Jis planavo tik apiplėšti Peiną, tačiau atimdamas dar ir parlamentaro kėdę patirs papildomą malonumą.

Išėjus iš lifto Holas nusivedė svarbiausiąjį savo klientą partnerių koridoriumi iki durų, ant kurių puikavosi auksinis užrašas *Džeraldas Peinas*. Holas tyliai pabeldė, atidarė duris ir pasitraukė praleisdamas Denį. Peinas pašoko iš už stalo mėgindamas užsisegti švarką užmiršęs, jog padarė tai jau anksčiau. Jis ištiesė ranką ir perdėtai maloniai nusišypsojo. Kad ir kaip stengėsi, Deniui šypsenos išspausti nepavyko.

– Ar mes kur nors matėmės? – įdėmiau įsižiūrėdamas pasiteiravo Peinas.

– Taip, – patvirtino Denis. – Pokylyje po baigiamojo Lorenso Davenporto spektaklio.

– Ak, išties, – Peinas pakvietė Denį įsitaisyti priešais. Garis Holas liko stovėti.

– Leiskite man pradėti, sere Nikolai...

– Nikai, – pasiūlė Denis.

– Džeraldas, – tuo pačiu atsakė Peinas. Denis linktelėjo.

– Taigi norėčiau pareikšti susižavėjimą jūsų pasiektu laimėjimu derybose su miesto valdžia dėl sklypų Bovyje – mano manymu, nė metams nepraėjus, sąnaudos atsipirks dvigubai.

– Didžiąją dalį paruošiamojo darbo atliko ponas Holas, – patikino Denis. – Aš tuo metu buvau įnikęs į kur kas daugiau dėmesio reikalaujančius dalykus.

Peinas palinko į priekį.

– Ar jums prireiks mūsų firmos pagalbos? – pasiteiravo jis.

– Be abejo, prireiks finaliniame etape, – atsakė Denis. – Pagrindinius tyrimus jau atlikau, tačiau, prasidėjus deryboms dėl sklypo, man reikės atstovo.

– Mielai padėsime kuo galėdami, – vėl pražysdamas šypsena patikino pašnekovas. – Ar atskleisite mums, ką sumanėte?

Denis pasidžiaugė matydamas, jog Peiną tedomina, kokią naudą sau galėtų iš viso to išpešti. Šįkart jis irgi nusišypsojo.

– Jei Londone vyks 2012 metų olimpiada, savaime suprantama, pasiruošimų metu cirkuliuos dideli pinigai, – pradėjo Denis. – Iš dešimties bilijonų biudžeto mums visiems gali pakankamai nubyrėti.

– Apskritai jums pritariu, – mažumėlę nusivylė Peinas. – Bet ar nemanote, jog ši rinka jau perpildyta?

– Teisybė, – sutiko Denis, – jei tegalvojate vien apie pagrindinį stadioną, baseiną, gimnastikos salę, sportininkų kaimelį ar jojimo sporto centrą. Tačiau aš radau nišą, dar nesusilaukusią nei spaudos dėmesio, nei visuomenės susidomėjimo, – Peinas pasilenkė į priekį įremdamas alkūnes į stalą, o Denis pirmą kartą atsipalaidavęs atsilošė. – Bemaž niekas nepastebėjo, jog olimpinis komitetas atrinko šešis sklypus ir svarstė, kuriame pastatyti velodromą. Ar daug žmonių galėtų jums bent pasakyti, kas apskritai vyksta velodrome?

– Dviračių treko varžybos, – išpoškino Garis Holas.

– Šaunuolis, – pagyrė Denis. – Po dviejų savaičių sužinosime, kuriuos du sklypus pasirinks olimpinis komitetas. Lažinuosi, jog net ir po pareiškimo vietiniame laikraštyje tepasirodys menka žinutė, ir tai tik sporto puslapiuose, – nei Peinas, nei Holas jo nepertraukė. – Ta-

čiau aš turiu tam tikros slaptos informacijos, kuri man kainavo keturis svarus devyniasdešimt devynis.

– Keturis devyniasdešimt devynis? – suglumęs pakartojo Peinas.

– Tokia yra *Cycling Monthly* kaina, – paaiškino Denis išsitraukdamas leidinį iš portfelio. – Šio mėnesio numeris nepalieka abejonių, kuriuos du sklypus ketina pasirinkti olimpinis komitetas, o redaktorius neabejotinai yra pelnęs ministrės pasitikėjimą, – Denis ištiesė Peinui reikiamoje vietoje atverstą žurnalą.

– Ir sakote, spauda neplėtos šios temos? – paklausė Peinas perskaitęs vedamąjį straipsnį.

– Kodėl turėtų? – klausimu atsakė Denis.

– Juk vos tik bus paskelbta, kuris sklypas pasirinktas, – pastebėjo Peinas, – savo paslaugas pasiūlys gausybė statytojų.

– Manęs nedomina velodromo statybos, – atkirto Denis. – Aš ketinu susišluoti pinigėlius dar gerokai prieš pirmojo ekskavatoriaus pasirodymą.

– Kokiu būdu?

– Turiu prisipažinti, jog visa tai man kainavo šiek tiek daugiau nei keturis devyniasdešimt devynis, – pažvelgęs į galinį *Cycling Monthly* viršelį pratarė Denis apversdamas žurnalą, – dešiniajame apatiniame kampe pamatysite leidyklos pavadinimą. Kitas numeris parduotuvių lentynose nepasirodys dar dešimt dienų, tačiau už šiek tiek didesnę kainą nei nurodytoji ant viršelio, man pavyko gauti išankstinį įrodymą. Septynioliktajame puslapyje rasite britų dviračių sporto federacijos pirmininko straipsnį, kuriame jis teigia, esą ministrė jį patikinusi, jog rimtai svarstoma tik apie du sklypus. Pranešimą šia tema Bendruomenių rūmuose ministrė skaitys likus dienai iki žurnalo pasirodymo. Nors pirmininkas aiškiai nurodo, kurį iš dviejų sklypų nusižiūrėjo komitetas.

– Nuostabu, – pakomentavo Peinas. – Tačiau savininkai veikiausiai žino, kokia laimė jiems nusišypsojo?

– Tik tuo atveju, jei turi galimybę perskaityti kito mėnesio *Cycling Monthly* numerį, nes šiuo metu jie mano patekę tik į šešetuką.

– Ir ką jūs ketinate daryti? – pasiteiravo Peinas.

– Dviračių sporto federacijos nusižiūrėtą sklypą visai neseniai už tris milijonus svarų sterlingų įsigijo naujas savininkas, tačiau kas tasai pirkėjas, aš nesužinojau. Šiaip ar taip, po ministrės pranešimo sklypo vertė išaugs iki penkiolikos, gal net dvidešimties milijonų. Tačiau kol galimi sklypai yra šeši, savininkams pasiūlius, tarkime, keturis ar penkis milijonus, tikėtina, jog žmonės susigundys greitu pelnu, užuot rizikavę likti tuščiomis. Iki pasirinkimo paskelbimo beliko mažiau nei dvi savaitės, o kai dviračių sporto federacijos požiūris taps plačiai žinomas, mes savo dalies jau nebeatsirieksime – štai kur problema.

– Ar galiu kai ką pasiūlyti? – pasidomėjo Peinas.

– Pirmyn, – sutiko Denis.

– Jeigu jūs neabejojate, jog kandidatuoja tik du sklypai, kodėl nenusipirkus abiejų? Galbūt pelnas truputį sumažės, tačiau garantuotai nepralaimėsite.

Dabar Denis suprato, kodėl Peinas tapo jauniausiuoju partneriu firmos istorijoje.

– Puiki mintis, – atsiliepė Denis. – Bet pirmiausiai derėtų išsiaiškinti, ar mus dominančią žemę įmanoma nusipirkti. Štai čia ir prireikia jūsų paslaugų. Visus reikalingus duomenis rasite šiame aplanke; jums teks išsiaiškinti, kam priklauso sklypas – juk turite atidirbti už gaunamą algą.

Peinas nusijuokė.

– Tuojau pat imsiuos darbo, Nikai, ir susisieksiu su jumis, kai tik ką nors sužinosiu apie savininką.

– Nedelskite, – paragino Denis, – didelį atlygį pelnysime tik sparčiai sukdamiesi.

Peinas vėl akinančiai nusišypsojo spausdamas ranką naujajam klientui. Jau sukdamasis išeiti, ant židinio atbrailos Denis pastebėjo pažįstamą pakvietimą.

– Ar šį vakarą dalyvausite Čarlio Dankano rengiamame priėmime? – pasidomėjo nustebusiu balsu.

– Taip, būsiu ten. Retsykiais investuoju į jo spektaklius.

– Tokiu atveju ten ir pasimatysime, – pasakė Denis. – Tada ir pranešite, ką pavyko sužinoti.

– Būtinai, – linktelėjo Peinas. – Ar prieš pradėdamas galėčiau pasitikslinti vieną dalyką?

– Taip, žinoma, – Denis pasistengė nuslėpti susirūpinimą.

– Ar ketinate investuoti visą sumą?

– Visą – iki paskutinio penso, – atsakė Denis.

– Negalvojate leisti prisidėti dar kam nors?

– Ne, – tvirtai pareiškė Denis.

– Prašau atleidimo, tėve, nes nusidėjau, – sukuždėjo Betė. – Išpažinties buvau prieš dvi savaites.

Tėvas Maiklas nusišypsojo pažinęs švelnų Betės balsą. Jos išpažintys kunigą visuomet sujaudindavo, nes nuodėmę ji įžvelgdavo ten, kur daugelis parapijiečių tematydavo dėmesio nevertus niekus.

– Aš pasirengęs išklausyti tavo išpažintį, vaikeli, – atsakė jis, tarsi nė nenumanytų, kas klūpo kitapus pinučių langelio.

– Nederamai galvojau apie kitą žmogų ir linkėjau blogo.

Tėvas Maiklas pasimuistė.

– Ar gali papasakoti, kas sukėlė tokias netikusias mintis, vaikeli?

– Norėjau sudaryti savo dukrai geresnes sąlygas pradėti gyvenimą, nei turėjau pati, tačiau suvokiau, jog pasirinktos mokyklos direktorė nė neketino manęs išklausyti.

– Galbūt nepamėginai pažvelgti į viską jos akimis? – pratarė tėvas Maiklas. – Galbūt klaidingai supratai jos motyvus? – Betei neatsakius, nuodėmklausys pratęsė: – Visuomet prisimink, vaikeli, jog Viešpaties keliai mums nežinomi, galbūt mažajai tavo dukrelei Jis numatęs kitokią ateitį.

– Tuomet meldžiu Viešpaties atleidimo, – pasakė Betė. – Ir lauksiu, kada man atsiskleis Jo valia.

– Manau, ketini pasielgti labai išmintingai, vaikeli. Be to, tau derėtų pasimelsti ir paprašyti Viešpaties patarimo.

– Kokią atgailą turiu atlikti už savo nuodėmes, tėve?

– Privalai gailėtis ir išmokti atleisti tiems, kurie neįstengia suprasti tavo problemų, – atsakė tėvas Maiklas. – Sukalbėk vieną „Tėve mūsų“ ir dvi „Sveika, Marija“.

– Ačiū, tėve.

Tėvas Maiklas išgirdo užsiveriančių durų garsą ir suprato, jog Betė išėjo. Kurį laiką sėdėjo svarstydamas apie jaunos moters bėdas, džiaugdamasis, kad joks parapijietis netrikdo minčių. Galiausiai kunigas išėjo iš klausyklos ir patraukė į zakristiją. Skubiai praėjo pro Betę, kuri palinkusi klūpojo ir meldėsi spausdama rožinį.

Įėjęs į zakristiją tėvas Maiklas užsirakino duris, priėjo prie rašomojo stalo ir surinko telefono numerį. Nors ir labai retai, bet kartais Viešpačiui tenka trupučiuką padėti įgyvendinti Jo valią.

Didysis Alas išleido viršininką prie paradinių durų kelios minutės po aštuonių. Įėjus į pastatą išsyk tapo aišku, kur yra Čarlio Dankano kabinetas. Juokas bei šnekos sklido iš antro aukšto, keli svečiai stoviniavo laiptų aikštelėje.

Denis ėmė kopti apšepusiais, prastai apšviestais laiptais palei įrėmintas ankstesnių Dankano prodiusuotų spektaklių afišas, iš kurių nė vienas, Denio žiniomis, nesusilaukė ypatingos sėkmės. Praėjo pro susiglaudusią jauną porelę, dirstelėjusią abejingu žvilgsniu, ir patraukęs tiesiai į Dankano kabinetą kaipmat suprato, kodėl svečiai stoviniuoja laiptinėje. Sausakimšoje patalpoje žmonės neturėjo nė kur apsisukti. Jauna mergina prie durų pasiūlė Deniui gėrimų, ir jis paprašė stiklinės vandens – juk turėjo susikaupti ir supaisyti, ar pasiteisins jo investicijos.

Denis apsižvalgė po kambarį ieškodamas pažįstamų veidų ir pastebėjo Ketę. Vos jį pamačiusi mergina nusigręžė. Jis tik šyptelėjo prisimindamas Betę, kuri visuomet šaipėsi iš jo drovumo, ypač atsidūrus nepažįstamųjų pilname kambaryje. Jei Betė būtų drauge, šią akimirką jau plepėtų apsupta niekad iki tol nematytų žmonių. Kaip jos pasiilgo! Kažkas palietė alkūnę pertraukdamas mintis. Atsisukęs pamatė šalia stovintį Peiną.

– Nikai, – tarytum į seną bičiulį kreipėsi šis. – Geros naujienos. – Išsiaiškinau, koks bankas atstovauja žemės savininkui.

– Ar turite ten ryšių?

– Deja, ne, – prisipažino Peinas, – bet kadangi jie įsikūrę Ženevoje, savininkas veikiausiai užsienietis, neturintis žalio supratimo apie potencialią sklypų vertę.

– Arba kuo puikiausiai viską žinantis anglas, – Denis pastebėjo, jog Peinas niekada nestokoja optimizmo.

– Šiaip ar taip, rytoj viskas paaiškės, kadangi bankininkas, ponas Segatas, pažadėjo iš pat ryto paskambinti ir pranešti, ar jo klientas pageidauja parduoti.

– O antrasis sklypas? – paklausė Denis.

– Nėra ypatingos prasmės kapstyti, jei pirmojo savininkas atsisakys parduoti.

– Ko gero, jūs teisus, – pastebėjo Denis neskubėdamas pabrėžti, jog pirmasis šį pastebėjimą išsakė jis pats.

– Džeraldai, – pasisveikino Davenportas pasilenkdamas pabučiuoti Peino į abu skruostus.

Denis nustebo pamatęs Davenportą nesiskutusį, vilkintį šią savaitę jau ne kartą dėvėtais marškiniais. Draugužiams pasisveikinus jį apėmė toks pasibjaurėjimas jais abiem, jog neįstengė įsitraukti į pokalbį.

– Ar pažįsti Niką Monkrifą? – paklausė Peinas.

Davenportas aiškiai nepažino ir nė kiek nesusidomėjo.

– Buvome susitikę pokylyje po paskutiniojo spektaklio, – priminė Denis.

– Teisybė, – Davenportas parodė šiokį tokį susidomėjimą.

– „Kaip svarbu būti rimtam“ mačiau du kartus.

– Be galo malonu, – Davenportas nusišypsojo gerbėjams skirta šypsena.

– Ar vaidinsite kitame Čarlio spektaklyje? – paklausė Denis.

– Ne, – atsakė Davenportas. – Nors pastarasis darbas man labai patiko, negaliu skirti savo talento vien tik scenai.

– Kodėl? – nekaltai paklausė Denis.

– Įsipareigojus ištisam sezonui, tenka atmesti daugybę galimybių. O juk niekad nežinai, kada būsi pakviestas vaidinti televizijos filme ar atlikti pagrindinį vaidmenį naujame mini seriale.

– Gaila, – atsiduso Denis. – Jei spektaklyje vaidintumėt jūs, būčiau investavęs gerokai daugiau.

– Man nepaprastai smagu girdėti, – atsiliepė Davenportas. – Galbūt ateityje jums dar pasitaikys proga.

– Tikiuosi, nes jūs esate tikra žvaigždė, – jis jau spėjo įsitikinti, jog į akis liaupsindamas Lorensą Davenportą niekada nepersūdysi.

– Ką gi, – pratęsė Davenportas, – jei iš tiesų norite protingai investuoti, aš...

– Lari! – šūktelėjo balsas. Aktorius atsisuko ir pabučiavo prisiartinusį jaunuolį. Akimirka praėjo, tačiau Davenportas paliko plačiai atvertas duris, o Denis ketino kurią nors dieną įsibrauti pro jas be išankstinio perspėjimo.

– Liūdna, – pastebėjo Peinas, Davenportui nutolus.

– Liūdna? – klausiamai pakartojo Denis.

– Kembridže jis buvo mūsų kartos žvaigždė, – paaiškino Peinas. – Visi manė jį padarysiant stulbinančią karjerą, deja, nieko neišėjo.

– Pastebėjau, vadinate jį Lariu, – toliau smalsavo Denis, – kaip Lorensą Olivjė.

– Čia vienintelis jų panašumas.

Deniui pasidarė bemaž gaila Davenporto; atmintyje iškilo Diuma žodžiai: „Su tokiais draugais..."

– Ką gi, laikas tebėra Lorenso sąjungininkas, – pridūrė jis.

– Turint omeny jo problemas – ne, – paprieštaravo Peinas.

– Jo problemas? – pasiteiravo Denis ir tą pat akimirką pajuto pliaukštelėjimą per nugarą.

– Sveikas, Nikai, – pasilabino Čarlis Dankanas – dar vienas pinigų priviliotas draugas.

– Sveikas, Čarli, – atsakė Denis.

– Tikiuosi, priėmimas patinka, – pasakė Dankanas pripildamas šampano į tuščią Denio taurę.

– Ačiū, patinka.

– Ar vis dar ketini investuoti į „Blizgučius", vyruti? – šnipštelėjo Dankanas.

– Tikrai taip, – patvirtino Denis, – galite įtraukti į sąrašus mano dešimt tūkstančių. „Nors pjesė nei šiokia, nei tokia", – pagalvojo patylom.

– Protingas vyrukas, – pagyrė Dankanas ir vėl pliaukštelėjo per nugarą. – Sutartį rytoj išsiųsiu paštu.

– Ar Lorensas Davenportas šiuo metu filmuojasi? – pasidomėjo Denis.

– Kodėl taip paklausėte?

– Nesiskutęs, apšepusiais drabužiais. Pamaniau, gal taip įsijaučia į kuriamą vaidmenį.

– Ne, ne, – nusijuokė Dankanas. – Jis nieko nekuria, tiesiog ką tik išlipo iš lovos, – ir vėl nuleidęs balsą pridūrė: – Patarčiau šiuo metu laikytis nuo jo atokiau, vyruti.

– O kodėl? – pasidomėjo Denis.

– Jis elgetauja. Nieko jam neskolinkit, nes tikrai neatgausit. Vienas Dievas težino, kiek jis skolingas vien čia susirinkusiesiems.

– Ačiū už perspėjimą, – padėkojo Denis pastatydamas pilną šampano taurę ant pro šalį nešamo padėklo. – Turiu eiti. Dėkoju, priėmimas išties šaunus.

– Taip greitai? Juk nė nesusipažinote su būsimo spektaklio aktoriais.

– Deja, man metas, – patikino Denis.

Ji pakėlė ant stalo stovinčio telefono ragelį ir išsyk pažino balsą.

– Labas vakaras, tėve. Kuo galėčiau padėti?

– Ne, panele Šaterlend, tai aš noriu jums padėti.

– Ką turite omenyje?

– Tikiuosi, padėsiu jums apsispręsti dėl jaunosios savo parapijietės Kristės Kartrait.

– Kristė Kartrait? – pakartojo direktorė. – Girdėtas vardas.

– Ir turėtų būti girdėtas, panele Šaterlend. Šiame šiurpiame tarpmokyklinių varžybų amžiuje kiekvienai uoliai vadovei derėtų pastebėti, jog Kristė – perspektyvi moksleivė.

– Uoliai vadovei nederėtų pražiopsoti ir to, jog mergaitės tėvai buvo nesusituokę, o į tokius dalykus Šv. Veronikos valdžia vis dar žvel-

gia nepalankiai, ką neabejotinai ir pats prisimenate iš tų laikų, kai dirbote priėmimo komisijoje.

– Jūs visiškai teisi, panele Šaterlend, – atsakė tėvas Maiklas. – Bet leiskite atkreipti jūsų dėmesį, jog aš tris kartus Šv. Marijos bažnyčioje perskaičiau užsakus, o numatytą tuoktuvių datą įrašiau skelbimų lenton bei į parapijos žurnalą.

– Deja, sutuoktuvės neįvyko, – priminė direktorė.

– Sukliudė nenumatytos aplinkybės, – sumurmėjo tėvas Maiklas.

– Esu tikra, tėve, jums nereikia priminti popiežiaus Jono Pauliaus enciklikos *Evangelium Vitae**, kur aiškiai pasakyta, jog savižudybę ir juolab žmogžudystę bažnyčia tebelaiko mirtinomis nuodėmėmis. Taigi neturėdama kito pasirinkimo aš tiesiog nusiplaunu rankas.

– Ir ne pirmutinė istorijoje šitaip pasielgtumėte, panele Šaterlend.

– Kaip galite šitaip kalbėti?! – pasipiktino direktorė.

– Jūsų pasipiktinimas visiškai suprantamas, panele Šaterlend, todėl atsiprašau. Ko gero, esu tik žmogus, o žmonės linkę klysti. Veikiausiai suklydau ir tuomet, kai viena itin gabi jauna moteris pateikė prašymą tapti Šv. Veronikos mokyklos direktore, o aš neinformavau vadovybės apie jos neseniai pasidarytą abortą. Esu tikras, jums nereikia priminti, panele Šaterlend, jog nėštumo nutraukimą Šventasis Tėvas irgi priskiria prie mirtinų nuodėmių.

* *Evangelium Vitae* – gyvybės evangelija *(lot.)*.

59

Keletą savaičių Denis vengė Amirkano Morio baimindamasis, jog jo pastangos nuėjo perniek ir konkursinis esė nesužavėjo linksmuolio profesoriaus. Tačiau išėjęs po rytinės paskaitos pastebėjo Morį stovintį prie savo kabineto durų. Profesorius pamojo pirštu – išsisukti nebepavyks. It pylos nusipelnęs mokinukas Denis nuolankiai įtipeno į vidų laukdamas kandžių pastabų, dygių sąmojų ir į nejudantį taikinį laidomų užnuodytų strėlių.

– Aš nusivylęs, – kreipėsi profesorius į galvą nuleidusį Denį. Neįtikėtina, jis nurodinėjo šveicarų bankininkams, Vestendo prodiuseriams, vyresniesiems partneriams ir visko mačiusiems solisitoriams, tačiau virpėjo it epušės lapas šio žmogaus akivaizdoje! – Taigi dabar žinote, – tęsė profesorius, – kaip jaučiasi olimpiados finalininkas, kuriam per plauką nepavyko užkopti ant pakylos.

Denis suglumęs pakėlė akis.

– Sveikinu, – nušvito profesorius Moris. – Esė konkurse užėmėte ketvirtą vietą. Kadangi vis artėjate prie mokslinio laipsnio, aš tikiuosi puikių rezultatų per baigiamuosius egzaminus, – vis dar tebesišypsodamas jis atsistojo. – Sveikinu, – pakartojo bičiuliškai spausdamas Deniui ranką.

– Ačiū, profesoriau, – padėkojo studentas stengdamasis įsisąmoninti naujieną. Jis bemaž girdėjo Niką sakantį: „Pritrenkiantis pasirodymas, drauguži“ ir trokšte troško pasidalyti gera žinia su Bete. Ji taip didžiuotųsi. Ar dar ilgai ištvers be jos?

Išėjęs iš profesoriaus kabineto vaikinas nudūmė koridoriumi, išlėkė pro duris ir nusileidęs laiptais pamatė prie galinių automobilio durelių lūkuriuojantį Didįjį Alą, susirūpinusiu žvilgsniu dirsčiojantį į laikrodį. Tris skirtingus gyvenimus gyvenantis Denis dabar persikėlė į tą pa-

saulį, kuriame nieku gyvu negalėjo pavėluoti į susitikimą su pataisos inspekcijos pareigūne.

Denis nusprendė nepasakoti panelei Benet, kaip ketina praleisti popietę, kadangi ši neabejotinai apšauktų jį lengvabūdžiu. Tačiau išgirsti apie jo sėkmę esė konkurse inspektorei buvo malonu.

Kol Denis sugrįžo iš susitikimo su panele Benet, Molė spėjo patiekti ponui Segatui antrą puodelį arbatos. Bankininkas iš Šveicarijos atsistojo pasitikdamas į kambarį įėjusį Denį. Šis atsiprašė keletą minučių pavėlavęs, tačiau nieko nepaaiškino.

Segatas nežymiai linktelėjęs vėl atsisėdo.

– Dabar jums priklauso abu sklypai, dalyvaujantys rimtose varžybose dėl Olimpinio velodromo. Nors tokių didelių pajamų tikėtis nebegalite, vis dėlto turėtumėte gauti nemenką pelną.

– Ar Peinas dar kartą skambino? – tepanoro sužinoti Denis.

– Taip. Paskambino šį rytą ir pasiūlė keturis milijonus svarų sterlingų už sklypą, kuris veikiausiai ir bus pasirinktas. Spėju, pageidausite atmesti pasiūlymą?

– Taip, bet pasakykite sutinkąs parduoti už šešis milijonus; suprantama, sutartis turi būti pasirašyta prieš ministrei paskelbiant sprendimą.

– Bet, jei viskas klostysis pagal planą, sklypas vertas mažiausiai dvylikos milijonų.

– Nurimkite, viskas ir klostosi pagal planą, – atsakė Denis. – Ar Peinas bent kiek domėjosi antruoju sklypu?

– Ne. Kodėl turėtų, kai atrodo visiškai akivaizdu, kuris plotas bus pasirinktas? – nusistebėjo Segatas.

Gavęs visą pageidaujamą informaciją Denis pakeitė temą:

– Kas pateikė palankiausią pasiūlymą už žemę Mail Endo kelyje?

– Didžiausią kainą pasiūlė *Fairfax Homes*, pirmos kategorijos kompanija, su kuria anksčiau bendradarbiavo savivaldybė. Aš išnagrinėjau jų pasiūlymą, – Segatas padavė Deniui blizgančią brošiūrą. – Žemė-

tvarkos komitetui atlikus keletą korekcijų, projektui neabejotinai užsidegs žalia šviesa.

– Kiek? – paklausė Denis stengdamasis nepasirodyti nekantrus.

– Ak, tiesa, – Segatas pažvelgė į skaičius. – Turint omenyje šiek tiek didesnes nei milijono svarų sterlingų sąnaudas, manau, jus turėtų patenkinti *Fairfax Homes* siūloma 1 801 156 svarų sterlingų suma, kadangi uždirbsite daugiau negu pusę milijono. Neblogas pelnas, juolab kai pinigai buvo investuoti mažiau nei metams.

– Kaip paaiškintumėte tokią keistą sumą: 1 801 156 svarų sterlingų? – pasiteiravo Denis.

– Ko gero, ponas Feirfaksas numanė mus gausiant kelis apytikriai milijono aštuonių šimtų tūkstančių pasiūlymus ir tiesiog prikabino gale savo gimimo datą.

Denis nusijuokė tyrinėdamas Feirfakso planuojamą naują prabangių butų kvartalą pavadintą *City Reach,* toje vietoje, kur jis kadaise dirbo autoserviso mechaniku.

– Ar man paskambinti ponui Feirfaksui ir pranešti, jog priėmėme jo pasiūlymą?

– Taip, skambinkite, – linktelėjo Denis. – Kai susisieksite, leiskite tarstelėti žodelį ir man.

Kol Segatas skambino, Denis toliau nagrinėjo įspūdingus *Fairfax Homes* naujų apartamentų rajonų projektus. Jam iškilo vienui vienas klausimas.

– Perduodu ragelį serui Nikolui, pone Feirfaksai, – pratarė Segatas. – Jis nori su jumis šnektelėti.

– Kaip tik nagrinėjau jūsų projektus, pone Feirfaksai, – pradėjo Denis, – ir pastebėjau, jog įrenginėjate prabangius butus mansardose.

– Teisingai, – patvirtinto Feirfaksas. – Keturi miegamieji, keturi vonios kambariai ir viskas, kas priklauso, prašome tik trijų su trupučiu tūkstančių už kvadratinę pėdą.

– Su vaizdu į autoservisą kitapus Mail Endo kelio.

– Vos už mylios nuo Sičio, – atkirto Feirfaksas. Abu nusijuokė.

– Taigi apartamentus mansardoje pardavinėsite už šešis šimtus penkiasdešimt tūkstančių, ar ne, pone Feirfaksai?

– Taip, kaina bus tokia, – patvirtino Feirfaksas.

– Aš perleisiu jums žemę už milijoną tris šimtus, jei man atiteks mansarda.

– Milijonas du šimtai, ir sutarta, – atsiliepė Feirfaksas.

– Su viena sąlyga.

– Kokia gi?

Denis atskleidė ponui Feirfaksui, kokio pakeitimo norėtų, ir statytojas nedvejodamas sutiko.

Laiką Denis pasirinko apgalvotai: vienuoliktą ryto. Didysis Alas apsuko porą ratų aplink Redklifo aikštę ir tik tuomet sustojo prie 25-tojo namo.

Seniai bešluotu takeliu Denis prisiartino prie durų, spustelėjo skambutį, bet reakcijos nesulaukė. Tada dukart pabeldė žalvariniu belstuku ir išgirdo viduje nuaidintį atgarsį, tačiau durų niekas neatidarė. Jisai dar sykį spustelėjo skambutį bemaž nusprendęs pasiduoti ir dar kartą ateiti po pietų. Jam jau pasiekus vartelius atsilapojo durys ir pasigirdo balsas:

– Kas tu toks, po velnių?

– Nikas Monkrifas, – atsakė Denis apsisukdamas ir patraukdamas takeliu atgal. – Prašėte paskambinti, tačiau jūsų numeris neįtrauktas į telefonų knygą, o kadangi važiavau pro šalį...

Aiškiai keletą dienų nesiskutęs, apsisiautęs šilkiniu chalatu, į šlepetes įsispyręs Davenportas markstėsi nuo ryto saulės tarsi iš žiemos miego pakirdęs žvėris pirmą pavasario dieną.

– Žadėjote pasiūlyti man investiciją, kuri galėtų mane sudominti, – priminė Denis.

– Teisybė, dabar prisiminiau, – mažumėlę atkuto Lorensas. – Užeikite.

Denis įžengė į tamsų koridorių, kuris priminė Boltono rezidenciją prieš pasirodant Molei.

– Prisėskite, kol aš persirengsiu, – pasiūlė Davenportas. – Tuojau pat sugrįšiu.

Denis nesisėdo. Jis vaikštinėjo po kambarį gėrėdamasis paveikslais bei baldais, nors ir dengiamais dulkių sluoksnio. Pažvelgęs pro langą pamatė didelį, bet apleistą sodą.

Šį rytą iš Ženevos paskambinęs bevardis balsas informavo, jog pastaruoju metu namai aikštėje iš vienų rankų į kitas pereina maždaug už tris milijonus svarų sterlingų. Davenportas savąjį įsigijo 1995-aisiais, kai aštuoni milijonai žiūrovų kiekvieną šeštadienio vakarą įsijungdavo „Receptą“ trokšdami sužinoti, su kuria sesele daktaras Beresfordas miegos šią savaitę. „Jis skolingas milijoną svarų sterlingų *Norwich Union,* – pranešė balsas, – ir pastaruosius tris mėnesius nemoka įmokų“.

Davenportui sugrįžus į kambarį Denis nusigręžė nuo lango. Šeimininkas vilkėjo prasagstytus marškinius, mūvėjo džinsus ir avėjo sportinius batelius. Kalėjime Deniui teko matyti ir geriau apsirengusių vyrukų.

– Sumaišyti jums gėrimo? – paklausė Davenportas.

– Man šiek tiek per anksti, – atsisakė Denis.

– Per anksti nebūna, – pamokė aktorius gerokai šliūkštelėdamas sau viskio. Gurkštelėjęs jis nusišypsojo:

– Išsyk pereisiu prie reikalo, nes žinau, jog esat užsiėmęs žmogus. Suprantat, šiuo metu mano kišenėse švilpia vėjai – žinoma, tik laikinai, kol pasirašysiu sutartį su kokio kito serialo kūrėjais. Beje, šįryt paskambinęs agentas pateikė kelis pasiūlymus.

– Jums reikia paskolos? – susiprato Denis.

– Trumpai šnekant, taip.

– O ką ketinate užstatyti?

– Na, tarkime, paveikslus, – pasiūlė Davenportas. – Sumokėjau už juos daugiau nei milijoną.

– Duosiu tris šimtus tūkstančių už visą kolekciją, – pareiškė Denis.

– Bet juk aš sumokėjau per... – springdamas užginčijo šeimininkas dar įsipildamas viskio.

– Nebent galite pateikti įrodymų sumokėjęs per milijoną.

Davenportas įsistebeilijo į jį, tarsi mėgindamas prisiminti, kur juodu matėsi.

– Liepsiu savo advokatui sudaryti sutartį, o pinigus gausite tą dieną, kai ją pasirašysite.

Davenportas vėl gurkštelėjo viskio.

– Aš pagalvosiu, – burbtelėjo jis.

– Pagalvokite, – pritarė Denis. – Jeigu per dvylika mėnesių grąžinsite visą sumą, atiduosiu paveikslus be papildomos priemokos.

– O kur slypi gudrybė? – paklausė Davenportas.

– Jokios gudrybės, tačiau jeigu nesugebėsite sumokėti pinigų per dvylika mėnesių, paveikslai priklausys man.

– Aš sumokėsiu, – Davenportas plačiai išsišiepė.

– Tikėkimės, – tarstelėjo Denis atsistodamas ir patraukdamas paskui šeimininką durų link.

– Atsiųsiu sutartį kartu su trijų šimtų tūkstančių svarų sterlingų čekiu, – pasakė Denis įžengdamas į prieškambarį.

– Labai gerai, – atsiliepė Davenportas.

– Viliuosi, agentas suras jums darbą, atitinkantį ypatingą jūsų talentą, – pasakė Denis Davenportui atidarius duris.

– Dėl to nesirūpinkite, – atšovė Davenportas. – Užtikrinu, pinigus atgausite per keletą savaičių.

– Malonu girdėti, – linktelėjo Denis. – Beje, jei kada sumanytumėte parduoti šį namą...

– Savo namus? – pertarė aktorius. – Niekada. Negali būti nė kalbos.

Jis staigiai uždarė duris, tarsi po derybų su įžūliu prekybininku.

60

Gurkšnodamas Molės įpiltą juodą kavą Denis skaitė *The Times* pranešimą.

Parlamente įvykęs sporto ministrės bei pietinio Stratfordo atstovo Bilio Kormako pašnekesys buvo įspraustas po visais kitais pranešimais.

Kormakas (leiboristas, pietų Stratfordas): „Ministre, ar galite patvirtinti pasirinkusi dvi galimas vietas būsimajam velodromui?"

Ministrė: „Taip, galiu patvirtinti ir nudžiuginti gerbiamą kolegą pranešdama, jog jo apygardoje esantis sklypas ir yra vienas iš dviejų svarstomų variantų."

Kormakas: „Dėkoju už atsakymą. Ministre, ar esate informuota apie britų dviračių sporto federacijos pirmininko man atsiųstą laišką, kuriame pabrėžiama, jog jo komitetas vienbalsiai nubalsavo už mano apygardoje esantį plotą?"

Ministrė: „Taip, šį bei tą žinau, kadangi garbus kolega man atsiuntė laiško kopiją (juokas). Patikinu jus, priimdama galutinį sprendimą būtinai atsižvelgsiu į britų dviračių sporto federacijos nuomonę."

Endrius Kroufordas (konservatorius, vakarų Stratfordas): „Ar ministrė suvokia, jog mano apygardos, kurioje yra kiti į sąrašą įtraukti plotai, ši žinia nenudžiugintų, kadangi toje žemėje planavome statyti naują laisvalaikio centrą ir niekada nepageidavome velodromo."

Ministrė: „Priimdama galutinį sprendimą aš turėsiu omenyje gerbiamų narių požiūrį."

Molei padėjus priešais Denį du kiaušinius, suskambo mobilusis. Pamatęs ekranėlyje įsižiebusią Peino pavardę jis nenustebo, nors ir

nesitikėjo sulaukti skambučio taip anksti. Atsiliepęs išsyk pasisveikino:

– Labas rytas.

– Labas rytas, Nikai. Atsiprašau už tokį ankstyvą skambutį, bet ar skaitėte *Telegraph* pranešimus iš parlamento?

– *Telegraph* neskaitau, – atsakė Denis, – tačiau perskaičiau *The Times* atspausdintą pokalbį su ministre. Ką rašo jūsiškis laikraštis?

– Esą britų dviračių sporto federacijos pirmininkas pakviestas kitą savaitę kreiptis į planavimo komitetą likus keturioms dienoms iki galutinio ministrės sprendimo. Čia tėra akivaizdus formalumas, kadangi, *Telegraph* šaltinių duomenimis, ministrė telaukia tik ekspertų išvadų.

– *The Times* pasakoja maždaug tą patį, – pastebėjo Denis.

– Bet aš skambinu ne dėl to, – tęsė Peinas. – Norėjau pranešti, jog šįryt jau šnekėjausi su šveicarais, jie atmetė keturių milijonų pasiūlymą.

– Nieko stebėtino, turint omenyje aplinkybes.

– Tačiau aiškiai pasakė paimsią šešis milijonus, jei visa suma būsianti sumokėta per dešimt dienų, iki ministrei paskelbiant galutinį sprendimą.

– Ne itin gudrus ėjimas, – pakomentavo Denis. – Beje, aš irgi turiu naujienų, tik ne tokių gerų kaip jūsiškės. Bankas šiuo metu nesutinka man suteikti tokios paskolos.

– Bet kodėl? – nustebo Peinas. – Juk galimybės akivaizdžios.

– Taip, tiesa, bet jie įžvelgia ir riziką. Ko gero, man derėjo perspėti, jog esu įsitraukęs dar į kelis projektus, kurie klostosi ne taip sklandžiai, kaip tikėjausi.

– Maniau, susišlavėte nemažą pelną Mail Endo kelyje...

– Viskas susiklostė ne taip, kaip planavau, – pratarė Denis. – Uždirbau tik per tris šimtus tūkstančių. Be to, kaip jau minėjau Gariui Holui, ankstesnis agentas mane gerokai nuvylė ir dabar tenka mokėti už jo kompetencijos stoką.

– Kokią sumą galite investuoti? – pasiteiravo Peinas.

– Milijoną svarų sterlingų, – atsakė Denis. – O tokiu atveju stigs dar penkių milijonų, taigi sandėris, ko gero, nepavyks.

Per ilgokai užsitęsusią pauzę Denis gurkštelėjo kavos ir nukėlė abiejų kiaušinių viršūnėles.

– Nikai, nesitikiu, jog leisite pasiūlyti šį sandėrį kitiems klientams...

– Kodėl gi ne? Juk įdėjote nemažai triūso. Man tiesiog pikta, kad neįstengiau pats investuoti viso kapitalo į geriausią sandėrį, pasitaikiusį kartą per daugybę metų.

– Elgiatės išties kilniaširdiškai, – nudžiugo Peinas. – Aš to neužmiršiu. Lieku jums skolingas.

– Tu tikrai man skolingas, – ištarė Denis jau išjungęs mobilųjį.

Jau ketino doroti kiaušinius, bet vėl suskambo telefonas. Žvilgterėjo į ekraną ketindamas paprašyti perskambinti vėliau, bet suprato negalįs to padaryti pamatęs įsižiebusį žodį „balsas". Jis įjungė telefoną ir priglaudė prie ausies.

– Šįryt jau sulaukėme keleto pasiūlymų parduoti sklypą; vienas skambinusysis pakėlė kainą iki aštuonių milijonų. Kaip pageidausite elgtis pono Peino atžvilgiu?

– Jis jums paskambins ir pasiūlys šešis milijonus. Priimkite jo pasiūlymą, – liepė Denis neleisdamas balsui įsiterpti, – su dviem sąlygom.

– Su dviem sąlygom, – pakartojo balsas.

– Šiandien iki darbo dienos pabaigos jis privalo pervesti šešis šimtus tūkstančių rankpinigių, o visą sumą sumokėti per dešimt dienų, prieš ministrės pranešimą.

– Išsyk po pašnekesio su juo vėl jums paskambinsiu, – pažadėjo balsas.

Denis pažvelgė į sustingusį trynį.

– Mole, ar galėtum man išvirti dar du kiaušinius?

61

Spenseris Kreigas baigė darbą lygiai penktą, nes atėjo jo eilė pasirūpinti kas tris mėnesius rengiama muškietininkų vakariene. Nors ir netekę Tobio Mortimerio, jie vis tiek rinkdavosi keturis kartus per metus, o ketvirtąjį susiėjimą pavadino atminimo vakariene.

Kreigas visuomet naudodavosi pobūvių rengėjų paslaugomis, kad nereikėtų rūpintis maisto gaminimu bei nešvariais indais po vaišių, tačiau mėgo pats išrinkti vyną ir degustuoti patiekalus prieš pasirodant pirmiesiems svečiams. Šiek tiek anksčiau paskambinęs Džeraldas pranešė turįs puikių naujienų, galinčių pakeisti jų visų gyvenimus.

Kreigas niekada neužmirš vieno tokio susitikimo, sykį jau pakeitusio jų visų gyvenimus, tačiau, kai Denis Kartraitas pasidarė galą, niekas nejudino šios temos. Važiuodamas namo Kreigas mąstė apie savo bičiulius muškietininkus. Džeraldas Peinas sėkmingai kopė karjeros laiptais firmoje, o dabar, kai Sasekse buvo išrinktas konservatorių atstovu, ministrui pirmininkui paskelbus kitus rinkimus, neabejotinai taps parlamento nariu. Laris Davenportas pastaruoju metu irgi, rodos, lengviau atsikvėpė ir grąžino dešimt tūkstančių svarų, kuriuos Kreigas paskolino prieš porą metų ir nebesitikėjo atgauti; galbūt ir Laris praneš draugams gerą žinią. Kreigas šį vakarą irgi ketino pasidalyti su muškietininkais puikiomis naujienomis ir, nors šios nebuvo netikėtos, vis tiek glostė širdį.

Laimint vieną bylą po kitos, darbų nebestigo, o dalyvavimas Denio Kartraito teisme tapo miglotu praeities šešėliu, kurį visi kolegos, išskyrus vieną, baigė užmiršti. Asmeninis gyvenimas išliko, švelniai tariant, margas, kupinas atsitiktinių vienos nakties nuotykių, tačiau nė vienos merginos, išskyrus Lario seserį, Spenseris nepanoro pamatyti antrą kartą. Ir nors Sara Davenport aiškiai nė trupučio juo nesidomėjo, Kreigas neprarado vilties.

Sugrįžęs į namus Hambldon Teras gatvėje ir apžiūrėjęs vyno lentynas pamatė neturįs ko pasiūlyti muškietininkams per vakarienę. Nuskubėjęs į artimiausią barą ant King's kelio kampo išsirinko tris butelius *Merlot,* tris aukščiausios markės *Australian Sauvignon* ir didelį butelį *Laurent Perrier.* Šiaip ar taip, juk turėjo ką švęsti.

Kai nešinas dviem vyno butelių pilnais krepšiais traukė atgal, išgirdo tolumoje sireną, sužadinusią anos nakties prisiminimus, kurių visagalis laikas, rodos, nė kiek neišdildė. Jis iškvietė detektyvą seržantą Fulerį, parbėgo namo, nusiplėšė drabužius ir palindo po dušu nešlapindamas plaukų, apsivilko bemaž lygiai tokį patį kostiumą, marškinius, pasirišo kaklaraištį ir po septyniolikos minučių vėl sėdėjo bare.

Jei Redmeinas būtų išmatavęs nuotolį tarp „Dunlop Armso" ir Kreigo namų, galbūt jam būtų pavykę sužadinti prisiekusiesiems kur kas daugiau abejonių. Ačiū Dievui, vyrukas tik antrą kartą gyvenime vadovavo gynybai, nes jeigu Kreigui būtų tekę stoti prieš Arnoldą Pirsoną, šis būtų patikrinęs kiekvieną grindinio akmenį ir su laikmačiu rankoje sukoręs atstumą nuo baro iki namų.

Kreigas nenustebo seržantui Fuleriui gerokai užtrukus, kadangi žinojo šiam atsirasiant kur kas svarbesnių reikalų gatvelėje: merdėjantis žmogus ir kruvinas akivaizdus įtariamasis. Jis neturėjo jokio pagrindo įtarti niekuo dėtą pašalietį, juolab kai pastarojo pasakojimą patvirtino kiti trys liudytojai. Padavėjas tylėjo kaip žuvis, nors jau anksčiau su policija reikalų turėjęs žmogus negalėjo tapti patikimu liudytoju, kurią pusę bepalaikytų. Kreigas ir toliau pirko vyną tik iš „Dunlop Armso", o mėnesio pabaigoje gavęs net ir ne itin tikslias sąskaitas, nesiskųsdavo.

Parėjęs namo šeimininkas pastatė vyną ant virtuvės stalo, o šampaną įkišo į šaldytuvą, paskui užlipęs į viršų nusiprausė po dušu, apsitaisė kasdieniškesniais drabužiais. Kai sugrįžęs į virtuvę jau ruošėsi atkimšti butelį vyno, suskambėjo durų skambutis.

Neįstengė nė prisiminti, kada Peinas pastarąjį kartą šitaip švytėjo – veikiausiai kalta naujiena, dėl kurios šiandien skambino.

– Kaip sekasi atstovauti rinkėjams? – pasiteiravo Kreigas pakabindamas svečio paltą ir palydėdamas į svetainę.

– Vienas malonumas, bet laukiu nesulaukiu visuotinių rinkimų, atversiančių man kelią į Bendruomenių rūmus, – Kreigas įpylė bičiuliui

šampano ir pasidomėjo, ar šis pastaruoju metu nematęs Lario. – Vieną vakarą užbėgau, tačiau jis elgėsi keistokai – neįsileido manęs vidun.

– Kai paskutinį kartą lankiausi jo namuose, ten viešpatavo klaiki netvarka, – pastebėjo Kreigas. – Gal čia ir slypi visa paslaptis, o gal tiesiog slėpė nuo tavęs naują meilužį.

– Tikriausiai gavo darbo, – pratęsė Peinas, – nes praėjusią savaitę atsiuntė man čekį ir grąžino seną skolą.

– Ir tau? – nusistebėjo Kreigas, ir kaip tik tą akimirką vėl sučirškė skambutis.

Davenportas įžengė į svetainę išdidus ir pasitikintis savimi kaip anksčiau. Jis pabučiavo Džeraldą į abu skruostus lyg pulkus inspektuojantis prancūzų generolas. Kreigas padavė svečiui taurę šampano ir negalėjo nepastebėti, jog Laris atrodo dešimčia metų atjaunėjęs po pastarojo jųdviejų susitikimo. Galbūt išties praneš iš koto verčiančią naujieną?

– Skelbiu pirmąjį tostą, – pareiškė Kreigas. – Už draugus, kurių nebėra, – trys vyrai kilstelėjo taures ir šūktelėjo: – Už Tobį Mortimerį.

– O už ką bus antrasis tostas? – paklausė Davenportas.

– Už serą Nikolą Monkrifą, – išsyk atsakė Peinas.

– Kas jis toks? – paklausė Kreigas.

– Žmogus, kuris atneš mums sėkmę.

– Kaip? – paklausė Davenportas anaiptol netrokšdamas atskleisti bičiuliams, jog to paties Monkrifo dėka jiems abiem bei dar keliems žmonėms ir sugrąžino skolas.

– Smulkmenas papasakosiu vakarienės metu, – pažadėjo Peinas. – Bet šį vakarą kalbėsiu paskutinis, nes neabejoju nustelbsiąs judviejų abiejų naujienas.

– Tavim dėtas nebūčiau toks tikras, Džeraldai, – Davenportas atrodė dar labiau savimi patenkintas nei paprastai.

Tarpduryje pasirodė jauna moteris:

– Mes pasiruošę, pone Kreigai, tetrūksta jūsų.

Trys vyrukai patraukė į valgomąjį šnekučiuodamiesi apie Kembridžo laikus, prisimindami per daugelį metų gandais apaugusius nuotykius.

Kreigas įsitaisė stalo gale, o abu svečiai tuo metu gavo po rūkytos lašišos porciją. Paragavęs vyno ir pritariamai linktelėjęs šeimininkas atsisukęs kreipėsi į Davenportą:

– Ilgiau nebeištversiu, Lari, pasakok savo naujieną pirmas. Tau aiškiai nusišypsojo sėkmė.

Davenportas atsišliejo į kėdės atlošą ir palaukė, kol bičiuliai įsmeigs į jį dėmesingus žvilgsnius.

– Prieš porą dienų man paskambino iš *BBC* ir pakvietė užsukti į būstinę šnektelėti. Tokiomis aplinkybėmis paprastai pasiūlomas smulkus vaidmuo radijo pjesėje bei honoraras, už kurį nenuvažiuosi taksi automobiliu nuo Redklifo iki Portlando aikštės. Tačiau šįkart vyriausias prodiuseris nusivedė mane papietauti ir papasakojo, esą jie ketiną įvesti naują personažą į „Holbi Sitį", o aš – pirmasis kandidatas. Ko gero, daktaras Beresfordas jau baigia nugrimzti užmarštin...

– Lai ilsisi ramybėje, – Peinas kilstelėjo taurę.

– Kitą savaitę vyks bandomasis filmavimas.

– Šaunuolis, – Kreigas irgi iškėlė taurę.

– Anot mano agento, jie nė neturi kitos kandidatūros, taigi Dankanas galės sudaryti sutartį daugiau nei trejiems metams, pasilikdamas galimybę ją pratęsti.

– Turiu pripažinti, visai neblogai, – pastebėjo Peinas, – bet aš vis dar garantuoju pranoksiąs jus abu. Rėžk savo naujieną, Spenseri.

Kreigas prisipildė taurę ir gurkštelėjo prieš prabildamas.

– Kitą savaitę mane nori pamatyti lordas kancleris, – jis nugėrė dar vieną gurkšnį laukdamas, kol klausytojai suvirškins naujieną.

– Ar jis ketina pasiūlyti tau savo postą? – pasidomėjo Davenportas.

– Viskam savas laikas, – atsiliepė Kreigas. – Tačiau kuklią mano padėtį užimantis asmuo paprastai kviečiamas dėl vienintelės priežasties – jam ketinama pasiūlyti tapti karališkuoju advokatu.

– Tu to nusipelnei, – pareiškė Davenportas ir kartu su Peinu atsistojo pasveikinti šeimininko.

– Ši informacija dar nepaskelbta, – mostu juos pasodino Kreigas, – taigi kol kas niekam nė šnipšt.

Kreigas ir Davenportas atsilošę atsigręžo į Peiną.

– Tavo eilė, vyruti, – paragino Kreigas. – Nagi, klok, kas pakeis mūsų visų gyvenimus?

Kažkas pabeldė į duris.

– Prašom, – pakvietė Denis.

Tarpduryje, apglėbęs didžiulį siuntinį, pasirodė Didysis Alas.

– Ką tik pristatytas, bose. Kur ma jį padėt?

– Palik ant stalo, – mostelėjo Denis nepakeldamas akių nuo knygos, tarytum siuntinys jam nė kiek nerūpėtų. Vos tik išgirdęs užveriamų durų garsą, jis numetė Adamą Smitą ant laisvosios rinkos ekonomikos vadovėlio ir nuskubėjo prie stalo. Kurį laiką stebeilijo į užrašus „Pavojinga“, „Transportuoti atsargiai“, paskui nuvyniojo rudą popierių, po kuriuo rado kartoninę dėžę. Tik nulupęs keletą sluoksnių lipnios juostos galiausiai įstengė ją atidaryti.

Viduje aptiko porą devinto su puse dydžio juodų guminių batų ir pasimatavo – šie puikiai tiko. Dar ištraukė porą plonų latekso pirštinių ir didelį žibintuvėlį, kurį įjungus spindulys nutvieskė visą kambarį. Tuomet išėmė juodą nailoninį kombinezoną ir kaukę nosiai bei burnai uždengti. Buvo galima pasirinkti baltą arba juodą. Jis pasirinko pastarąją. Dėžėje beliko tik mažas plastikinis paketėlis, susuktas į pūslėtą plėvelę, pakartotinai paženklintas užrašu „Pavojinga“. Denis paketėlio neišvyniojo, nes žinojo, kas šio viduje. Jis sukrovė pirštines, žibintuvėlį, kombinezoną bei kaukę atgal į dėžę, išsiėmė iš viršutinio stalo stalčiaus ritinėlį siauros juostelės ir vėl užklijavęs siuntinį nusišypsojo. Puikiai investuotas tūkstantis svarų sterlingų.

– O kiek *tu pats* įdėsi į šį bizniuką? – pasidomėjo Kreigas.

– Maždaug milijoną savų pinigų, – atsakė Peinas. – Jau pervedžiau šešis tūkstančius avanso.

– Ar ne per daug nusistekensi?

– Iki paskutinio siūlo, – prisipažino Peinas, – tačiau tokia galimybė pasitaiko tik kartą gyvenime, o pelnas padės man pragyventi, kai pateksiu į parlamentą ir turėsiu atsisakyti partnerystės.

– Paaiškink man, ką tu siūlai, – paprašė Davenportas. – Kad ir kokią sumą investuotum, garantuoji, jog nė mėnesiui nepraėjus ši padvigubės?

– Užtikrintų garantijų nebūna, – pamokė Peinas, – tačiau lenktynėse dalyvauja tik du žirgai, o mūsiškis – akivaizdus favoritas. Paprastai šnekant, man pasitaikė galimybė už šešis milijonus įsigyti žemės gabalą, kurio vertė, kai ministrė praneš, kurį sklypą pasirinko velodromo statybai, išaugs iki penkiolikos ar net dvidešimties milijonų.

– Aišku, jeigu jinai pasirinks taviškį, – pastebėjo Kreigas.

– Juk parodžiau jums parlamento posėdžių ataskaitą, skaitėte ministrės pokalbį su tais dviem nariais.

– Taigi, parodei, – linktelėjo Kreigas. – Bet man vis tiek keista. Jei sandėris toks puikus, kodėl tasai vyrukas, Monkrifas, pats nenusipirko sklypo?

– Vargu ar jam šeši milijonai apskritai galėjo būti įkandama suma, – atšovė Peinas. – Tačiau milijoną jis vis dėlto investuoja.

– Kažkas man čia vis tiek įtartina, – burbtelėjo Kreigas.

– Tu nepataisomas cinikas, Kreigai, – papriekaištavo Peinas. – Leisk priminti, kas nutiko, kai andai pasiūliau muškietininkams auksinę galimybę – Laris, Tobis ir aš vos per dvejus metus padvigubinome savo pinigus, investavę į dirbamąją žemę Glosteršyre. Dabartinis sandėris netgi saugesnis, o pinigėliai padvigubės per dešimt dienų.

– Gerai, surizikuosiu dviem šimtais tūkstančių, – nusprendė Kreigas. – Bet jei kas nors nepavyks, užmušiu tave.

Peinas išbalo, Davenportui užkando žadą.

– Liaukitės, vyručiai, aš tik pajuokavau. Taigi aš galiu investuoti du šimtus tūkstančių. Ką tu pasakysi, Lari?

– Jeigu Džeraldas rizikuoja milijonu, tą patį padarysiu ir aš, – pareiškė staigiai atsitokėjęs Davenportas. – Garantuotai gausiu tokią sumą įkeitęs namą, bet nepakeisdamas savo gyvenimo būdo.

– Po dešimties dienų tavo gyvenimo būdas pasikeis, drauguži, – įterpė Peinas. – Nė vienam iš mūsų daugiau nebereikės dirbti.

– Visi už vieną, ir vienas už visus, – ištarė Davenportas mėgindamas atsistoti.

– Visi už vieną, ir vienas už visus, – unisonu šūktelėjo Kreigas su Peinu. Visi iškėlė taures.

– Iš kur sukrapštysi kitą sumos dalį? – pasiteiravo Kreigas. – Juk mes trise nė pusės nesurinksime.

– Neužmiršk Monkrifo milijono, mano pirmininkas paklos pusę milijono. Be to, šnektelėjau su keletu vyrukų, kuriems jau daugybę metų darau pinigus, ir net Čarlis Dankanas ketina investuoti, taigi iki savaitės pabaigos jau turėsiu visą sumą. O kadangi būsiu kito muškietininkų susibūrimo šeimininkas, – pratęsė jis, – manau, užsakysiu staliuką *Harry* bare.

– Arba „Makdonalde“, – pastebėjo Kreigas, – jei ministrė pasirinks kitą sklypą.

62

Kai ji įėjo, Aleksas žvelgė į „Londono akį" kitapus Temzės. Redmeinas pakilo pasitikti viešnios.

– Ar kada nors lankėtės „Akyje"? – paklausė jai atsisėdus priešais.

– Sykį, – atsakė Betė. – Kai tik atsidarė, nusivežiau ten tėtį. Nuo paties viršaus galėjai pamatyti net mūsų autoservisą.

– Visai netrukus matysis ir „Vilsono namas", – pastebėjo Aleksas.

– Teisybė. Statybos vykdytojas išties labai gražiai pasielgė pavadindamas namą mano tėčio vardu. Jam būtų patikę, – pasidžiaugė Betė.

– Antrą valandą turėsiu grįžti į teismą, – pasakė Aleksas. – Bet būtinai reikėjo su jumis susitikti, nes turiu keletą naujienų.

– Dėkoju, kad dėl manęs paaukojote pietų pertrauką.

– Šįryt gavau laišką iš lordo kanclerio raštinės, – pranešė Aleksas, – jis sutinka atnaujinti bylą, – Betė kilstelėjo rankas, – bet tik tuomet, jei pateiksime naujų įrodymų.

– Ar kasetė nebus traktuojama kaip naujas įrodymas? – paklausė Betė. – Pradėjus kampaniją dėl Denio išteisinimo, įrašas buvo paminėtas abiejuose vietiniuose laikraščiuose.

– Esu tikras, šįkart jie atkreips dėmesį į kasetę, bet jeigu įsitikins, jog pokalbis įrašytas prievartos būdu, negalės į ją atsižvelgti.

– Tačiau argi įmanoma tokį dalyką įrodyti? – paklausė Betė.

– Ar prisimenate Denio bei Didžiojo Alo kameros kaimyną Niką Monkrifą?

– Žinoma, juodu buvo geri bičiuliai. Nikas mokė Denį skaityti ir rašyti ir netgi dalyvavo jo laidotuvėse, nors mes nė vienas neturėjome teisės jo pakalbinti.

– Iki laisvės belikus kelioms savaitėms, Monkrifas parašė man laišką siūlydamas visokeriopą pagalbą, kadangi buvo įsitikinęs Denio nekaltumu.

– Bet juk tuo tikėjo daugybė žmonių. Jeigu Didžiojo Alo liudijimas, jūsų manymu, ne itin tepagelbėtų, kodėl Niko turėtų padėti labiau?

– Nes Denis sykį man pasakojo, esą kalėjime Monkrifas kasdien rašė dienoraštį, taigi galbūt užfiksavo ir kasetės istoriją. Teismai dienoraščius vertina labai rimtai, nes įvykis ir liudijimas čia vienalaikiai.

– Vadinasi, jums tereikia susisiekti su Monkrifu, – Betė nebeįstengė nuslėpti susijaudinimo.

– Ne viskas taip paprasta.

– Kodėl? Jeigu jis troško padėti...

– Netrukus, kai išėjo į laisvę, jis buvo suimtas už lygtinio paleidimo sąlygų sulaužymą.

– Ar jisai sugrąžintas į kalėjimą? – paklausė Betė.

– Labai keista, bet ne. Teisėjas suteikė jam paskutinę galimybę. Tikriausiai jį gynė velniškai geras advokatas.

– Tuomet dėl ko dvejojate ir nenorite paprašyti jo dienoraščių? – nesuprato Betė.

– Galimas daiktas, jog po pastarojo susikirtimo su teisėsauga laiškas iš nepažįstamo advokato, prašančio įsipainioti dar į vieną teismą, jo anaiptol nenudžiugins.

– Denis sakydavo, jog Niku galima pasikliauti, net jei dangus griūtų.

– Tuomet šiandien pat jam parašysiu.

Denis pakėlė telefono ragelį.

– Peinas šį rytą pervedė šešis šimtus tūkstančių svarų sterlingų, – ištarė balsas. – Taigi jei iki savaitės pabaigos sumokės likusius penkis milijonus keturis šimtus tūkstančių, velodromo sklypas priklausys jam. Manau, norėsite sužinoti, jog šįryt sulaukėme dešimties milijonų siūlymo, bet, žinoma, turėjome jį atmesti. Tikiuosi, jūs žinote, ką darote, – ryšys nutrūko. Balsas pirmą kartą išsakė klientui savo nuomonę.

Denis surinko *Coutts* banko valdytojo numerį. Ketino galutinai įtikinti Peiną, jog sandėris negali sužlugti.

– Labas rytas, sere Nikolai, kuo galėčiau padėti?

– Labas rytas, pone Vatsonai. Noriu pervesti milijoną svarų sterlingų iš savosios į „Beikerio, Tremleto ir Smito“ klientų sąskaitą.

– Žinoma, pone, – ir po ilgokos pauzės pridūrė: – Turbūt suprantate pereikvosiąs savo sąskaitą.

– Taip, suprantu, – atsakė Denis, – tačiau nuostoliai pasidengs, kai spalio pirmąją gausite mėnesinį čekį iš mano senelio fondų.

– Dar šiandien sutvarkysiu dokumentus ir susisieksiu su jumis, – pažadėjo Vatsonas.

– Man nerūpi, kada jūs tvarkysite dokumentus, pone Vatsonai, jei tik visa suma bus pervesta iki šios darbo dienos pabaigos, – Denis padėjo ragelį. – Po velnių, – patylom nusikeikė. Nikas juo dėtas tikrai elgtųsi kitaip. Privalo kuo greičiau vėl įsijausti į vaidmenį. Atsisukęs pamatė tarpduryje Molę. Moteris virpėte virpėjo ir, rodos, neįstengė išlementi žodžio.

– Kas yra, Mole? – Denis pašoko nuo kėdės. – Kas jums nutiko?

– Ten jis, – sukuždėjo toji.

– Jis? – pakartojo Denis.

– Tasai aktorius.

– Koks aktorius?

– Tas daktaras Beresfordas. Na, žinote, Lorensas Davenportas.

– Iš tiesų? Tuomet verčiau pakvieskite jį į svetainę, pasiūlykite kavos ir pasakykite, jog aš netrukus ateisiu.

Molei nukurnėjus laiptais žemyn Denis papildė dviem įrašais Peino dosjė ir įkišo į lentyną, paskui išėmė Davenporto aplanką ir skubiai užregistravo naujausius duomenis. Jau ruošiantis užversti, akys užkliuvo už antraštės prierašo: „Ankstyvasis gyvenimas“, kuris privertė šyptelėti. Jis įbruko aplanką atgal į lentyną ir nulipo žemyn pasveikinti nekviesto svečio.

Deniui įėjus Davenportas pašoko ir šį kartą padavė ranką. Denį išsyk nustebino jo išvaizda: švariai nuskustas veidas, nepriekaištingas kostiumas ir puošnūs marškiniai atvira apykakle. Gal ketina grąžinti tris šimtus tūkstančių?

– Atleiskite už tokį įsibrovimą, – atsiprašė svečias. – Tikrai taip nesielgčiau, jei ne skubus reikalas.

– Nieko tokio, nusiraminkite, – Denis atsisėdo priešais aktorių. – Kuo galėčiau pagelbėti?

Molė padėjo ant stalelio padėklą ir įpylė Davenportui kavos.

– Grietinėlės ar pieno, pone Davenportai? – pasiteiravo.

– Ačiū, nieko.

– Cukraus, pone Davenportai?

– Dėkoju, ne.

– Gal norėtumėt šokoladinio sausainio?

– Ačiū, nereikia, – atsisakė svečias pasitapšnodamas per pilvą.

Denis šypsodamasis atsilošė. Kažin ar Molė taip pagarbiai tūpčiotų žinodama, jog patarnauja automobilių aikštelės tarnautojo ir Grimsbio eismo reguliuotojos sūnui?

– Jei tik ko nors prireiks, pakvieskite mane, pone Davenportai, – sučiulbėjo Molė ir atatupsta išslinko iš kambario, užmiršusi pasiūlyti Deniui jo mėgstamo karšto šokolado.

Šeimininkas lukterėjo, kol užsivers durys, ir tarstelėjo:

– Atsiprašau dėl jos elgesio. Apskritai ji sveiko proto moteris.

– Nesirūpinkit, drauguži, – numojo Davenportas. – Spėjau įprasti.

„Netrukus atprasi", – pagalvojo Denis.

– Taigi kuo galėčiau padėti? – vėl pasiteiravo.

– Noriu investuoti nemažą pinigų sumą į vieną biznį. Suprantama, tik tam tikram laikui. Daugių daugiausiai po dviejų savaičių ne tik grąžinsiu visą sumą, bet, – jis dirstelėjo į viršum židinio pakabintą Maktagartą, – kartu išsipirksiu ir savo paveikslus.

Stebėtinai greitai prisirišęs prie įsigytųjų meno kūrinių Denis jau nebenorėjo su jais skirtis.

– Atsiprašau, išties nepagalvojau, – tarstelėjo ūmai susizgribęs, jog kambaryje pilna Davenportui priklausiusių paveikslų. – Galite neabejoti, vos tik sumokėsite skolą, išsyk juos atgausite.

– Veikiausiai atgausiu anksčiau, negu iš pradžių tikėjausi, – atsakė Davenportas. – Juolab jei padėsite man susukti šį bizniuką.

– Kokią sumą turite omenyje? – paklausė Denis.

– Milijoną, – ne itin drąsiai atsakė svečias. – Visa bėda, kad pinigus privalau gauti per savaitę.

– Ką įkeistumėte šį kartą? – paklausė Denis.

– Savo namą Redklifo aikštėje.

Denis prisiminė pastarojo susitikimo metu ištartus aktoriaus žodžius: „Savo namus? Niekada. Negali būti nė kalbos."

– Taigi tvirtinate įkeisiąs namą ir grąžinsiąs paskolą per mėnesį?

– Per mėnesį – garantuotai.

– O jeigu per tą laiką nesumokėsite man milijono?

– Tuomet namas, kaip ir paveikslai, priklausys jums.

– Sutarta, – sutiko Denis. – O kadangi pinigus turite gauti per kelias dienas, verčiau iškart kreipsiuos į savo teisininkus ir paprašysiu sudaryti sutartį.

Išėję iš svetainės į prieškambarį, juodu jau rado prie durų stypsančią Molę su Davenporto paltu rankose.

– Ačiū, – padėkojo aktorius Molei, kuri padėjo jam apsivilkti ir atidarė duris.

– Aš su jumis susisieksiu, – atsisveikino Denis nebetiesdamas rankos jau ant takelio žengiančiam svečiui. Molė, galima sakyti, atliko reveransą.

Denis apsisuko ir patraukė atgal į darbo kabinetą.

– Mole, turiu paskambinti keliems žmonėms, taigi galbūt truputėlį pavėluosiu pietų, – tarstelėjo per petį. Nesulaukęs namų šeimininkės atsakymo atsigręžė ir pamatė ją tarpduryje besišnekučiuojančią su kažkokia moterimi.

– Ar esate su juo susitarusi? – paklausė Molė.

– Ne, – atsakė panelė Benet. – Tiesiog užsukau eidama pro šalį.

63

Antrą nakties nuskambėjo žadintuvas, bet Denis nemiegojo. Jis pašoko iš lovos, vikriai apsimovė ant kėdės prie lango padėtas trumpikes, kojines, ilgas kelnes, apsivilko marškinėlius ir apsiavė sportbačius. Šviesos nejungė.

Apsirengęs pažvelgė į laikrodį: šešios minutės po dviejų. Tyliai uždaręs miegamojo duris pamažu nusileido laiptais. Dirstelėjęs į lauką pamatė prie šaligatvio stovinčią mašiną. Nors ir negalėjo įžiūrėti, žinojo, kad Didysis Alas sėdi prie vairo. Denis apsižvalgė – šen bei ten degė kelios šviesos, tačiau aplinkui nebuvo matyti nė gyvos dvasios. Įlipęs į mašiną nepratarė nė žodžio. Didysis Alas užkūrė variklį ir tik nuvažiavęs kokį šimtą jardų įjungė šoninius žibintus.

Juodu nesikalbėjo. Didysis Alas pasuko dešinėn, į krantinę. Pastarąją savaitę šiuo maršrutu važiavo penkis kartus; dusyk dieną ir tris sykius naktį, pavadinęs šias išvykas „naktyne žvalgyba". Tačiau žvalgybinės išvykos baigėsi, šiąnakt operacija bus įvykdyta. Didysis Alas jautėsi tarytum per karines pratybas; per devynerius metus armijoje įgyta patirtis be galo pravertė. Dienos metu kelionė trukdavo vidutiniškai keturiasdešimt tris minutes, tačiau naktį, nė neviršydamas greičio, tą patį atstumą sukardavo per dvidešimt devynias.

Važiuojant pro Bendruomenių rūmus šiaurine Temzės pakrante, Denis sutelkė mintis į užduotį, laukiančią paskirties vietoje. Jie kirto Sitį ir nuriedėjo Ist Endo link. Susikaupusio Denio dėmesys į šalį nukrypo tik kartą, važiuojant pro didelę statybų aikštelę bei milžinišką reklaminį skydą, vaizduojantį būsimąjį „Vilsono namą": šešiasdešimt prabangių butų, trisdešimt nebrangių būstų; devyni pastarieji bei apartamentai mansardoje jau parduoti. Denis šyptelėjo.

Automobilis nuriedėjo Mail Endo keliu tolyn, prie rodyklės į Stratfordą pasuko į kairę, *2012-ųjų olimpiados židinio* link. Po vienuolikos

minučių Didysis Alas išsuko iš kelio į žvyrkelį, išjungė šviesas, nes nuo čia iki pat paskirties taško mintinai žinojo kiekvieną vingį, posūkį ir net akmenį.

Žvyrkeliui pasibaigus pravažiavo pro ženklą „Privati valda; pašaliniams vaikščioti draudžiama“ ir nuriedėjo toliau, nes žemė, šiaip ar taip, priklausė Deniui ir priklausys dar aštuonetą dienų. Didysis Alas sustabdė mašiną už nedidelės kalvelės, išjungė variklį ir spustelėjo mygtuką. Nusileido šoninis langas. Kurį laiką juodu sėdėjo ir klausėsi, bet išgirdo tik įprastus nakties garsus. Dieninės žvalgybos metu juodu sykį sutiko šunį vedžiojantį praeivį bei pulką vaikų, spardančių kamuolį, tačiau dabar nieko nebuvo matyti, net naktibalda pelėda nepalaikė draugijos.

Po poros minučių Denis palietė Didžiojo Alo alkūnę. Juodu išlipo iš automobilio; Denis nusiavė sportbačius, Didysis Alas atidarė bagažinę, išėmė dėžę ir pastatė ant žemės, lygiai kaip ir praėjusią naktį, kai Denis vaikščiodamas tuo pačiu maršrutu tikrino, ar sugebės aptikti septyniasdešimt vieną baltą akmenėlį, kuriuos dieną juodu suslėpė duobutėse, plyšeliuose bei grioveliuose. Pavyko surasti penkiasdešimt tris. Šiąnakt turėtų sektis geriau. Dar viena kelionė suteikė galimybę suieškoti pražiopsotuosius akmenukus.

Dieną, kai šviesu, tris akrus apeidavo per dvi valandas. Praėjusią naktį sugaišo tris valandas septyniolika minučių, o šią naktį užtruks dar ilgiau, nes turės daugybę kartų klauptis ant kelių.

Naktis buvo giedra, rami, kaip ir prognozavo sinoptikai, ryte pažadėję nestiprų lietų. Tarsi sėjai besiruošiantis rūpestingas fermeris, Denis tiksliai pasirinko dieną ir netgi valandą. Didysis Alas išėmė iš dėžės juodą kombinezoną ir padavė bosui, kuris atitraukė užtrauktuką ir užsitempė drabužį. Net ir šį elementarų veiksmą keletą sykių repetavo tamsoje. Paskui Alas įteikė batus, pirštines, kaukę, žibintuvą ir galiausiai mažą plastikinį paketą, paženklintą užrašu „Pavojinga“.

Didysis Alas atsišliejo į automobilio galą, o bosas patraukė į žygį. Pasiekęs savosios žemės pakraštį Denis nuėjo dar septynis žingsnius iki pirmojo balto akmenėlio, pakėlė jį ir įsimetė į gilią kišenę, tada atsiklaupė, įjungė žibintuvą, įkišo plonytį stiebelį į duobutę žemėje, išjungė žibintuvą ir atsistojo. Per vakarykštę treniruotę atliko tuos

pačius veiksmus be daigelių. Dar už devyneto žingsnių aptiko antrąjį akmenuką, pakartojo tuos pačius veiksmus, o tuomet, žengtelėjęs vieną žingsnį, pasiekė trečiąjį ir suklupęs prie mažučio griovelio giliai įbruko daigą. Vėl penketas žingsnių...

Didžiajam Alui neišpasakytai magėjo užsirūkyti, bet žinojo negalįs šitaip rizikuoti. Sykį Bosnijoje naujokas kareivėlis naktinės operacijos metu prisidegė cigaretę, o po trijų sekundžių gavo kulką į kaktą. Alas žinojo bosą užtruksiant mažiausiai tris valandas, taigi nevalia nė akimirksniui atsipalaiduoti.

Dvidešimt trečiasis akmenukas gulėjo kitame Denio žemės pakraštyje. Apšvietęs žibintuvu giloką duobę jis pasodino dar vieną daigą ir papildė akmenukų kolekciją kišenėje.

Didysis Alas pasirąžė ir pradėjo lėtai vaikščioti aplink mašiną. Juodu planavo išvykti dar gerokai prieš aušrą, o švisti pradės 6.48 ryto. Jis žvilgterėjo į laikrodį: 4.17. Abu vyrai pakėlė galvas, kai virš galvų praūžė lėktuvas. Pirmasis, šįryt nusileisiantis Hitrou oro uoste.

Denis įsimetė į dešinę kišenę trisdešimt šeštąjį akmenuką stengdamasis vienodai paskirstyti svorį. Vis kartojo ir kartojo tuos pačius veiksmus: keletas žingsnių, klaupiasi, įjungia žibintą, įkiša duobutėn kelis daigus, pakelia akmenėlį, meta į kišenę, išjungia žibintuvą, atsistoja, žingsniuoja toliau – jautėsi kur kas labiau pavargęs nei praėjusią naktį.

Staiga maždaug už penkiasdešimties jardų atlėkęs sustojo automobilis... Didysis Alas sustingo. Nežinia, ar sėdintieji viduje jį pastebėjo. Seržantas parkrito ant pilvo ir nušliaužė priešo link. Nuslinkus debesiui sutvisko mėnesiena – net ir mėnulis juos palaikė. Automobilio žibintai nešvietė, tačiau viduje švieselė liko įjungta.

Denis, pastebėjęs mašinos žibintus, akimoju išsitiesė ant žemės. Jųdviejų susitarimu, iškilus pavojui Didysis Alas turėjo tris kartus pamirksėti žibintuvėliu. Denis tysojo ilgiau nei minutę, bet perspėjančio signalo nesulaukė, todėl atsistojo ir patraukė prie kito akmenuko.

Didįjį Alą nuo svetimo automobilio teskyrė keli metrai ir net pro aprasojusius langus buvo matyti viduje tebespingsanti švieselė. Žvalgas atsiklaupė ir dirstelėjo pro galinį langą. Tik kariuomenės išugdyta drausmė padėjo neprunkštelėti iš juoko, kai pamatė ant užpakalinės

sėdynės vaitojančią išsitiesusią, išsikėtojusią moterį bei ją užgulusį vyriškį, kurio veido įžiūrėti nepavyko. Alas pajuto netikėtą virptelėjimą kelnėse... Žvalgas patyliukais vėl atsigulė ant pilvo ir nuropojo atgalios.

Pakėlęs šešiasdešimt septintąjį akmenuką Denis nusikeikė. Apėjo jau visą plotą ir keturis kažkaip pražiopsojo. Lėtai bekiūtinant link mašinos, kiekvienas žingsnis reikalavo vis daugiau jėgų. Iš anksto nė nedingtelėjo mintis, kiek daug gali sverti akmenukai kišenėse.

Sugrįžęs į postą Didysis Alas nesiliovė akylai stebėjęs automobilį. Kažin ar bosas apskritai pamatė įsibrovėlius? Staiga užriaumojo variklis, įsiplieskė priekiniai žibintai, mašina vėl užvažiavo ant žvyrkelio ir dingo naktyje.

Pastebėjęs besiartinantį Denį Didysis Alas išėmė iš bagažinės tuščią dėžę ir pastatė ant žemės. Denis pradėjo traukti iš kišenių akmenėlius ir krauti dėžėn; kruopštumo reikalaujantis darbas, kai menkiausias garsas gali patraukti kažkieno dėmesį. Kai baigė, nusitraukė kaukę, pirštines, batus, kombinezoną ir padavė Alui, kuris viską sukrovė į dėžę ant akmenukų. Galiausiai įdėjo žibintuvą bei plastikinį paketą.

Vairuotojas uždarė dėžę ir atsisėdo prie vairo, kai bosas jau segėsi diržą. Jis įjungė variklį, apsisuko ir lėtai nuriedėjo žvyrkelio link. Net pasiekę pagrindinį kelią vyrai nepratarė vienas kitam nė žodžio. Darbas dar nebuvo užbaigtas.

Ištisą savaitę Didysis Alas tyrinėjo aplinkinius konteinerius bei statybų aikšteles, kur juodu galėtų atsikratyti naktinės ekspedicijos įkalčių. Didysis Alas stabčiojo septynis kartus, todėl kelionė truko ne įprastas keturiasdešimt minučių, o daugiau nei valandą. Į Boltono gatvę įsuko pusę aštuonių. Denis šyptelėjo, kai ant priekinio stiklo užtiškus pirmiesiems lietaus lašams įsijungė valytuvai. Išlipęs iš automobilio jis nužingsniavo takeliu, atsirakino duris, pakėlė nuo kilimėlio voką ir atplėšė jau lipdamas laiptais. Pamatęs parašą puslapio apačioje patraukė tiesiai į kabinetą ir užsirakino. O galiausiai perskaitęs laišką nė nežinojo, kaip derėtų atsakyti. Mąstyk kaip Denis, elkis, kaip elgtųsi Nikas.

64

– Kaip malonu tave matyti, Nikai, – pasidžiaugė Sara, o paskui pasilenkusi šnipštelėjo: – O dabar prisipažink: ar buvai geras berniukas?

– Žiūrint, ką turi omenyje, – Denis įsitaisė ant gretimos kėdės.

– Ar nepraleidai susitikimo su savo mylimiausia dama?

Denis pagalvojo apie Betę, nors ir žinojo Sarą kalbant apie panelę Benet.

– Nė kartelio. Tiesą sakant, ne per seniausiai jinai apsilankė mano namuose, pripažino, jog šie tinkami gyventi, ir sudėjo varneles visuose reikiamuose langeliuose.

– Ir tau nė nedingtelėjo mintis apie kelionę į užsienį?

– Ne, nebent tokia laikytum išvyką Škotijon aplankyti Freizerio Manro.

– Puiku. O ką dar naujo galėtum papasakoti antrajam savo solisitoriui?

– Nieko ypatingo. Kaip laikosi Lorensas? – paklausė Denis spėliodamas, ar Davenportas papasakojo seseriai apie paskolą.

– Geriau nė nebūna. Kitą ketvirtadienį dalyvaus bandomajame „Holbi Sičio“ filmavime – vaidins specialiai jam sukurtą naują personažą.

– Na ir ką gi jis vaidins? Žmogžudystės liudytoją? – išsprūdo Deniui, dėl ko išsyk ėmė gailėtis.

– Ne, ne, – nusijuokė Sara, – matyt, prisiminei prieš daugelį metų atliktą jo vaidmenį „Kaltinimo liudytojuje“.

– Ko gero. Paliko neišdildomą įspūdį.

– Nemaniau, jog taip seniai pažįsti Larį.

– Tik iš tolo, – pratarė Denis ir lengviau atsikvėpė nuskambėjus pažįstamam balsui.

– Sveika, Sara, – Čarlis Dankanas pasilenkęs pabučiavo merginą į abu skruostus. – Malonu jus matyti, Nikai. Matau, judu pažįstami.

– Taip, – atsakė Sara.

– Galvokit, ką kalbat, sėdite kritikui už nugaros, – sušnibždėjo Dankanas. – Malonaus spektaklio, – pridūrė garsiai.

Denis perskaitė „Blizgučių“ scenarijų, bet dorai neįsigilino, taigi dabar magėjo pamatyti, kaip visa tai atrodys scenoje ir dėl ko išleido dešimt tūkstančių svarų sterlingų. Programėlė skelbė, esą pjesė – tai „nuotaikingas žvilgsnis į Bleiro laikų Britaniją“. Atsivertęs kitą puslapį jis pradėjo skaityti apie autorių, čekų disidentą, išvengusį... Ūmai užgeso šviesos, pakilo uždanga.

Per pirmąsias penkiolika minučių niekas nenusijuokė, Denis gerokai nustebo, nes afišos vadino kūrinį nerūpestinga komedija. Kai galų gale pasirodė žvaigždė, pasigirdo vienas kitas prunkštelėjimas, tačiau vargu ar dėl taikliai perteiktos dramaturgo minties. Pasibaigus pirmajam veiksmui Denis vos tramdė žiovulį.

– Ką manai? – paklausė Saros svarstydamas, gal bus ko nesupratęs.

Sara prispaudė prie lūpų pirštą ir parodė į įnirtingai kažką rašantį kritiką.

– Eime atsigerti, – pasiūlė ji.

Pamažėle bežingsniuojant iš salės Sara palietė jo ranką.

– Nikai, dabar mano eilė prašyti tavęs patarimo.

– Dėl ko? Turiu tave perspėti, apie teatrą aš ne ką teišmanau.

– Ne, kalbu apie realų pasaulį, – nusišypsojo ji. – Džeraldas Peinas pasiūlė investuoti pinigų į vieną nekilnojamo turto sandėrį. Jis paminėjo tavo pavardę, taigi nusprendžiau paklausti, ar, tavo manymu, investicija patikima?

Denis nežinojo, kaip derėtų atsakyti, nors ir labai nemėgo Saros brolio, bet nejautė jokio priešiškumo šiai žavingai moteriai, apsaugojusiai jį nuo pakartotinio kalėjimo.

– Niekada nedaliju bičiuliams patarimų pinigų investavimo klausimais, – pasakė Denis. – Kadangi patarinėti be galo nenaudinga – jeigu pasiseks, niekas neprisimins, kad patarei, o jei pinigai pražus, vėliau

nuolat girdėsi priekaištus. Galiu pasakyti tik tiek: niekada nepersistenk ir nerizikuok tokia suma, dėl kurios prarastum ramų miegą.

– Geras patarimas. Ačiū tau.

Denis patraukė paskui ją į barą ir vos įėjęs pastebėjo Džeraldą Peiną, pilantį šampano Spenseriui Kreigui. Įdomu, ar Kreigas gavo pasiūlymą investuot pinigų į olimpinį sklypą? Galbūt pavyks sužinoti pokylio metu po spektaklio.

– Neikime prie jų, – pasiūlė Sara. – Spenseris Kreigas mane ne itin žavi.

– Mane irgi, – atsakė Denis irdamasis baro link.

– Sveiki, Sara, Nikai! Mes čia, – šūktelėjo Peinas mojuodamas ranka. – Eikšekit, gurkštelėsim burbuliukų.

Denis su Sara nenorom prisiartino.

– Prisimeni Niką Monkrifą? – Peinas atsisuko į Kreigą.

– Žinoma, – patvirtino tas. – Šio žmogaus dėka mes visi netrukus tapsime turtingi.

– Tikėkimės, – atsiliepė Denis, gavęs atsakymą į vieną rūpimą klausimą.

– Po šio vakaro spektaklio mums prireiks visokeriopos paramos, – pastebėjo Peinas.

– Galėjo būti ir blogiau, – tarstelėjo Sara paimdama Denio ištiestą šampano taurę.

– Spektaklis – šūdas, – pareiškė Kreigas. – Taigi viena mano investicija nuplaukė į kanalizaciją.

– Tikiuosi, ne itin didelė, – užmetė meškerę Denis.

– Nėra ko nė lyginti su ta suma, kurią investavau į jūsų bizniuką, – atsakė Kreigas neatplėšdamas akių nuo Saros.

Peinas slapta tarstelėjo Deniui:

– Šįryt pervedžiau visus pinigus. Artimiausią savaitę pasirašysime sutartį.

– Smagu girdėti, – nuoširdžiai pasidžiaugė Denis, nors šveicarai pranešė jam šią žinią prieš pat išvykstant į teatrą.

– Beje, – pridūrė Peinas, – pasinaudojęs politiniais ryšiais gavau du bilietus kitam ketvirtadieniui į „Parlamento klausimų valandą“. Jei

norėtumėt drauge su manimi pasiklausyti ministrės pranešimo, maloniai kviečiu.

– Jūs labai malonus, Džeraldai, bet gal verčiau pakvieskite Lorensą arba Kreigą, – Deniui liežuvis neapsivertė vadinti pastarojo Spenseriu.

– Lariui tą dieną vyks bandomasis filmavimas, o Spenserio kitame to pastato gale laukia susitikimas su lordu kancleriu. Visi žinome, apie ką juodu kalbėsis, – pamerkė akį Peinas.

– Išties? – tepasakė Denis.

– Taip. Spenseris netrukus taps karališkuoju advokatu, – šnipštelėjo Peinas.

– Sveikinu, – Denis atsisuko į savo priešą.

– Duomenys dar neoficialūs, – Kreigas nė nedirstelėjo jo pusėn.

– Bet tik iki ketvirtadienio, – priminė Peinas. – Taigi, Nikai, gal susitikime prie Bendruomenių rūmų šv. Stepono įėjimo pusę pirmos ir galėsime kartu išklausyti ministrės pareiškimą, o paskui atšvęsime savo sėkmę?

– Ten ir pasimatysime, – sutiko Nikas nuskambėjus trečiajam skambučiui. Jis dirstelėjo Kreigo į kampą įspraustos Saros pusėn. Lyg norėjo eiti jos gelbėti, tačiau atgal į salę plūstelėjusi minia nusinešė vaikiną drauge.

Sara į savo vietą sugrįžo jau kylant uždangai. Antrasis veiksmas pasirodė besąs mažumėlę geresnis už pirmąjį, tačiau, Denio nuomone, priešais sėdinčio kritiko anaiptol neįtikino.

Nusileidus uždangai, kritikas pirmasis atsistojo ir išėjo iš salės. Deniui norėjosi patraukti iš paskos. Uždanga kilo tris sykius, tačiau stotis neteko, kadangi visi iki vieno žiūrovai plojo sėdėdami. Kai prožektoriai galiausiai užgeso, Denis atsisuko į Sarą:

– Jei eisi į vaišes, galiu pavėžėti.

– Neisiu, – atsakė Sara. – Manau, bemaž niekas ten nepasirodys.

– Dabar mano eilė klausti patarimo, – prisipažino Denis. – Kodėl?

– Įgudusios nosys užuodžia nesėkmę, todėl niekas nenori pasirodyti vakarėlyje, kur kas nors gali įtarti juos turint su ta nesėkme kažką bendro, – ji patylėjo. – Tikiuosi, investavai ne itin didelę sumą.

– Nemiga dėl tiek neapniks, – atsakė Denis.

– Tavo patarimo neužmiršiu, – tarstelėjo įbrukdama savo ranką į jo. – Ar netyčia nenorėtum pakviesti vienišos merginos pavakarieniauti?

Denis prisiminė kuo baigėsi vakaras, kai pastarąjį kartą priėmė panašų pasiūlymą. Nejautė jokio noro aiškintis dar vienai merginai, juolab šiai.

– Atleisk, bet...

– Tu vedęs? – paklausė Sara.

– Tik svajoju apie vedybas.

– O aš svajoju apie tai, jog galėjau tave sutikti anksčiau nei ji, – prisipažino mergina paleisdama jo ranką.

– Neįmanomas dalykas, – atsakė Denis smulkiau nepaaiškindamas.

– Atsivesk ją kitą kartą, – pasiūlė Sara, – norėčiau susipažinti. Labanakt, Nikai, dar kartą ačiū už patarimą, – ji pakštelėjo jam į skruostą ir nusiyrė savo brolio link.

Denis vos susilaikė neperspėjęs jos neinvestuoti nė penso į olimpinę Peino avantiūrą, bet žinojo, kad šiai išmintingai moteriai išsyk kiltų įtarimas.

Jis įsiliejo į nebylią minią, sparčiai besiveržiančią laukan, tačiau susidūrimo su Čarliu Dankanu, kuris nukabinęs nosį stoviniavo prie durų, išvengti nepavyko. Prodiuseris liūdnai šyptelėjo Deniui.

– Ką gi, bent jau neteks švaistyti pinigų sezono uždarymo pokyliui.

65

Vestminsteryje, prie šv. Stepono įėjimo, Denis susitiko su Džeraldu Peinu. Bendruomenių rūmuose vaikinas lankėsi pirmą kartą, o Peinas, jei jo planas pavyks – paskutinį.

– Turiu du bilietus į žiūrovų galeriją, – garsiai pareiškė Peinas prie įėjimo budinčiam policininkui. Vis dėlto apsauga juodu ilgokai tikrino.

Kai galiausiai ištuštino kišenes ir praėjo pro metalo detektorių, Peinas nusivedė Denį ilgu marmuriniu koridoriumi į centrinį vestibiulį.

– Jie neturi bilietų, – paaiškino Peinas praeidamas pro lankytojus, kantriai sėdinčius ant žalių suolelių ir laukiančius, kada galės patekti į žiūrovų galeriją. – Įeis vidun nebent vėlai vakare, jei apskritai įeis.

Deniui besižvalgant po centrinį vestibiulį, Peinas pateikė bilietus prie stalo sėdinčiam policininkui. Parlamentarai šnekučiavosi su rinkėjais, turistai spoksojo į įmantrią lubų mozaiką, o tie, kuriems ši aplinka tapo kasdienybe, tiesiog zujo savais reikalais.

Peinui terūpėjo vienintelis dalykas: susirasti patogią vietą prieš ministrei pradedant kalbėti. Denis irgi norėjo, kad jis puikiai matytų ir girdėtų pranešimą.

Policininkas mostelėjo dešinėn. Peinas nuskubėjo ta kryptimi, Denis, nenorėdamas atsilikti, pasileido tekinas. Peinas ryžtingai patraukė žaliu kilimu išklotu koridoriumi, tarsi jau priklausytų parlamentui, paskui užkopė laipteliais į antrą aukštą. Viršuje juodu pasitikęs budėtojas patikrino bilietus ir palydėjo į žiūrovų galeriją. Pirmiausiai Deniui krito į akis, kiek mažai vietų skirta lankytojams. Tapo aišku, kodėl šitiek žmonių lūkuriuoja pirmame aukšte. Tarnautojas surado jiems dvi vietas ketvirtoje eilėje, įteikė po darbotvarkę. Denis pasilenkęs pažvelgė į salę ir nustebo pamatęs vos saujelę parlamentarų, nors buvo pats vidurdienis. Akivaizdu, jog nedaugelį narių tedomino, kur iškils

olimpinis velodromas, net jei nuo to priklausė kai kurių žmonių ateitis. Pavyzdžiui, sėdinčiojo greta Denio.

– Daugiausiai Londono parlamentarai, – šnipštelėjo Peinas atsivertęs atitinkamą darbotvarkės puslapį. Jis drebančia ranka parodė Deniui į puslapio viršų: 12.30 val. – sporto ministrės pareiškimas.

Denis stengėsi suprasti, kas vyksta salėje apačioje. Peinas paaiškino, jog šiandien sveikatos ministras atsakinėja į jam pateiktus klausimus, tačiau netrukus, dvyliktą trisdešimt, klausinėjimui skirtas laikas baigsis. Denis džiaugėsi matydamas, kaip Peinas trokšta iškeisti vietą žiūrovų galerijoje į žaliąjį suolą apačioje.

Laikrodžio rodyklei viršum pirmininko galvos priartėjus prie pusės pirmos, Peinas pradėjo sukti tarp pirštų darbotvarkės lapus bei supti koją. Denis išliko ramus, nes juk jis žinojo, ką ministrė praneš parlamentui.

Kai dvyliktą trisdešimt atsistojęs pirmininkas paskelbė: „Sporto ministrės pranešimas“, Peinas palinko į priekį, norėdamas geriau matyti ministrę, kuri pakilo nuo priešakinio suolo ir priėjusi pasidėjo ant tribūnos raudoną aplanką.

– Pone pirmininke, jums leidus pranešiu, kurį sklypą pasirinkau numatomai olimpinio velodromo statybai. Parlamento nariai prisimena, jog kiek anksčiau šį mėnesį informavau svarsčiusi apie du galimus variantus, bet negalėjau priimti sprendimo neturėdama galutinių abu sklypus tyrusių ekspertų išvadų.

Denis dirstelėjo į Peiną; vyruko kaktą dengė prakaito lašeliai. Jis pats irgi pasistengė nutaisyti susirūpinusį veidą.

– Ekspertų išvadas gavau vakar, jų kopijas perdaviau organizaciniam olimpiniam komitetui, gerbiamiems parlamento nariams, kurių apygardose yra sklypai, bei Britanijos dviračių sporto federacijos pirmininkui. Visi parlamento nariai išsyk po mano pasisakymo gali pasiimti kopijas iš raštinės.

Perskaičius abi ataskaitas, visoms suinteresuotoms šalims pritariant, šiam svarbiam projektui pasirodė esąs tinkamas tik vienas sklypas, – Peino lūpas suvirpino šypsenėlė. – Ekspertai informavo, jog vieną iš sklypų, deja, apnikusios pavojingos piktžolės, vadinamos japoniniais pelėvirkščiais (juokas). Matau, gerbiamiesiems parlamento

nariams, kaip ir man pačiai, iki šiol neteko susidurti su šia problema, taigi trumpai paaiškinsiu galimas pasekmes. Japoninis pelėvirkštis yra ypatingai agresyvus ir kenksmingas, sparčiai plintantis augalas, kuris paverčia žemę netinkama statyboms. Prieš galutinai apsispręsdama aš pasitariau su specialistais ieškodama paprasčiausio problemos sprendimo ir buvau patikinta, jog japoninį pelėvirkštį galima išnaikinti chemikalais, – Peinas viltingai žvelgė į kalbėtoją. – Vis dėlto, kaip rodo patirtis, pastangas ne išsyk apvainikuoja sėkmė. Iš Birmingemo, Liverpulio bei Dandi praktikos paaiškėjo, kad visiškai išnaikinti pelėvirkštį bei pradėti statybas galima geriausiu atveju po metų.

Manau, gerbiamieji parlamentarai supras, jog mano vadovaujama ministerija pasielgtų neatsakingai laukdama bei rizikuodama vilkinti darbus dar dvylika mėnesių, o gal net ir ilgiau. Neturėdama kitos išeities aš pasirinkau puikią alternatyvą numatomam projektui, – nuskambėjus žodžiui „alternatyva" Peino veidas tapo baltas it kreida. – Taigi ministerija, Britanijos olimpiniam komitetui bei dviračių sporto federacijai pritariant, naująjį velodromą nusprendė statyti Stratfordo pietuose, – ministrė sugrįžo savo vieton ir ėmė laukti klausimų iš auditorijos.

Denis pažvelgė į Peiną, rankomis apglėbusį nunarintą galvą. Atskubėjęs tarnautojas susirūpinęs pasiteiravo:

– Ar jūsų draugas gerai jaučiasi?

– Ko gero, nelabai, – abejingai atsakė Denis. – Ar galėtume nuvesti jį į tualetą? Manau, jam gali pasidaryti negera.

Suėmęs Peiną už parankės, Denis padėjo jam atsistoti, tada budėtojas palydėjo juodu laiptais iš galerijos, nubėgęs pirmas atidarė duris ir praleido sverdėjantį Peiną, kuris susivėmė nė nespėjęs pasiekti kriauklės.

Džeraldas atsilaisvino kaklaraištį, prasisegė marškinius ir vėl pradėjo žiaukčioti; kai sunkiai alsuodamas nuleido galvą ir laikėsi įsikibęs į kriauklės kraštą, Denis paslaugiai pagelbėjo nelaimingajam nusivilkti švarką, o paskui mikliai ištraukė iš vidinės kišenės Peino mobilųjį ir spustelėjęs mygtuką atsivertė ilgą vardų sąrašą. Galiausiai ekranėlyje pasirodė užrašas „Lorensas". Peinui trečią kartą įsikniaubus į kriauklę, Denis pažvelgė į laikrodį. Davenportas veikiausiai ruošiasi bandoma-

jam filmavimui, paskutinį sykį prieš grimavimąsi peržvelgia scenarijų. Jis pradėjo mikliai rašyti žinutę, tuo metu Peinas suklupęs kūkčiojo – visai kaip Betė, žvelgdama į mirštantį brolį. *„Ministrė nepasirinko mūsų sklypo. Apgailestauju. Pamaniau, norėsi žinoti."* Denis šyptelėjo, paspaudė mygtuką „siųsti" ir vėl sugrįžęs prie pavardžių sąrašo ėmė ieškoti „Spenserio".

Spenseris Kreigas pažvelgė į savo atspindį didžiuliame veidrodyje. Specialiai šiai progai nusipirko naujus marškinius ir šilkinį kaklaraištį. Be to, užsisakė automobilį, kuris turėjo jį paimti iš kontoros vienuoliktą trisdešimt ryto – nieku gyvu nederėjo pavėluoti į susitikimą su lordu kancleriu. Rodos, visi – pradedant kontoros vadovu ir baigiant sekretore – jau žinojo apie būsimą pasimatymą ir šypsodamiesi puse lūpų sveikino.

Kreigas vienas sėdėjo kabinete ir dėjosi skaitąs šįryt ant stalo atsiradusią bylą. Ateityje nusimato dar daugybė bylų. Jis nekantriai laukė, kada rodyklė pasieks vienuoliktą trisdešimt ir galės pagaliau išvažiuoti į dvyliktai paskirtą susitikimą. „Pirmiausiai jis tau pasiūlys sauso chereso taurę, – papasakojo vyresnysis kolega, – paskui keletą minučių plepės apie pasibaisėtiną anglų kriketo būklę, dėl kurios kaltinąs dėmesio nukreipimo triukus, o tuomet staiga, be jokio perspėjimo, ypatingai konfidencialiu tonu praneš ketinąs rekomenduoti Jos didenybei – tokiomis akimirkomis jis tampa neįtikėtinai pompastiškas – įtraukti tavo pavardę į baristerių sąrašą, kuriems artimiausiu metu bus suteiktas karališkojo advokato vardas. Galiausiai dar šiek tiek pasvaičios apie atsakomybės naštą, užgulsiančią naujai paskirtojo pečius, ir taip toliau, ir panašiai."

Kreigas šyptelėjo. Metai buvo išties geri, o paskyrimą reikės prašmatniai atšvęsti. Jis atidarė stalčių, pasiėmė čekių knygelę ir išrašė dviejų šimtų tūkstančių svarų sterlingų čekį „Beikeriui, Tremletui ir Smitui" – didžiausią čekį savo gyvenime. Jis jau paprašė banko leidimo trumpam laikui viršyti turimą kreditą. Džeraldas dar niekad anksčiau neatrodė toks įsitikinęs sėkme. Spenseris palaimingai atsilošė krėsle ir

ėmė svajoti, kaip išleis pelną: naujas *Porche*, kelios dienos Venecijoje. Galbūt net Sarą sužavėtų kelionė Rytų ekspresu.

Ant stalo suskambo telefonas.

– Atvyko jūsų automobilis, pone Kreigai.

– Pasakykite, jog tuoj nusileisiu.

Jis įdėjo čekį į voką, adresuotą „Beikerio, Tremleto ir Smito" partneriui Džeraldui Peinui, paliko ant biuvaro ir nuskubėjo laiptais žemyn. Verčiau atvyks keliomis minutėmis per anksti, bet nevers lordo kanclerio laukti. Trumpos kelionės metu Strando, Vaitholo gatvėmis bei per Parlamento aikštę jis nesišnekučiavo su vairuotoju. Automobilis stabtelėjo prie Lordų rūmų vartų. Budintis pareigūnas surado sąraše pavardę ir mostelėjo ranka. Vairuotojas pasuko kairėn, po gotikine arka ir galiausiai sustojo šalia lordo kanclerio rezidencijos.

Kreigas sėdėdamas laukė, kol vairuotojas atidarys dureles, mėgaudamasis kiekviena akimirka. Jis patraukė neilga arkų galerija, pasisveikino su kitu pasiuntiniu, laikančiu rankose segtuvą, kuris dar sykį patikrino jo pavardę, ir raudonu kilimu padengtais laiptais lėtai patraukė lordo kanclerio kabineto link.

Pasiuntinys pabeldė į sunkias ąžuolo duris, iš vidaus pasigirdo: „Įeikite." Jis atidarė duris ir pasitraukė į šalį praleisdamas Kreigą. Patalpos gilumoje prie stalo sėdinti jauna moteris pakėlė galvą ir nusišypsojo.

– Ponas Kreigas?

– Taip.

– Jūs šiek tiek per ankstyvas, bet pasiteirausiu, ar lordas kancleris laisvas.

Kreigas žiojosi patikinti mielai palauksiąs, bet ji jau pakėlė ragelį.

– Lorde kancleri, atėjo ponas Kreigas.

– Prašom kviesti vidun, – nugriaudėjo atsakymas.

Sekretorė atsistojo, perėjo per kambarį, atidarė dar vienas masyvias ąžuolines duris ir palydėjo poną Kreigą į lordo kanclerio kabinetą.

Įžengus į didingą, ąžuolu iškaltą kabinetą, iš kurio atsivėrė vaizdas į Temzės upę, Spenseriui suprakaitavo delnai. Ant visų sienų kybojo gausybė ankstesniųjų lordų kanclerių portretų, o Pugino dizaino raudonais bei aukso ornamentais išpuošti sienų apmušalai neleido suabejoti, jog stovi vyriausiojo šalies teisėjo akivaizdoje.

– Prašom sėstis, pone Kreigai, – pasiūlė lordas kancleris atsiversdamas stalo viduryje gulintį ploną raudoną aplanką. Nė neužsimindamas apie cheresą, jis pavartė savo popierius. Kreigas įsižiūrėjo į senyvą vyrą aukšta kakta ir vešliais žilais antakiais, teikiančiais džiaugsmo daugybei karikatūristų. Lordas kancleris lėtai pakėlė galvą ir pažvelgė į kitapus puošnaus stalo sėdintį lankytoją.

– Atsižvelgęs į aplinkybes nusprendžiau turįs pasišnekėti su jumis asmeniškai, kol visų smulkmenų nesužinojote iš spaudos.

Jokių kalbų apie Anglijos kriketo būklę.

– Mes gavome prašymą, – tęsė sausu, monotonišku tonu, – persvarstyti Danielio Artūro Kartraito bylą bei suteikti karališkąją malonę, – jis patylėjo leisdamas Kreigui įsisąmoninti šių žodžių potekstę. – Trys lordo Belofo vadovaujami vyriausieji teisėjai man pranešė, jog peržvelgę medžiagą vienbalsiai rekomenduoja patarti Jos didenybei iš naujo persvarstyti bylą teisme, – jis vėl padarė pauzę akivaizdžiai vengdamas skubotų žodžių. – Kadangi pirminiame teisme jūs buvote kaltinimo liudytojas, pamaniau turįs jus perspėti, jog teisėjai ketina jus vėl kviesti liudyti drauge su... – jis žvilgterėjo į aplanką, – ponu Džeraldu Peinu ir Lorensu Davenportu bei visus tris apklausti iš naujo.

– Bet juk apeliacinio teismo sprendimą jų šviesybės persvarsto tik tuo atveju, jei pateikiama naujų įrodymų, – įsiterpė Kreigas.

– Naujų įrodymų laukiama.

– Įrašo?

– Lordo Belofo pranešime apie jokį įrašą neužsimenama. Tačiau kalbama apie buvusio Kartraito kameros kaimyno... – lordas kancleris dar sykį pasižiūrėjo į dokumentus, – Alberto Krano tvirtinimą, esą jis girdėjęs poną Tobį Mortimerį, kurį jūs, manau, pažinojote, teigiant mačius pono Bernardo Vilsono žmogžudystę.

– Bet juk čia tėra nusikaltėlio skleidžiami gandai. Nė vienas šalies teismas į tokius neatsižvelgs.

– Ir aš būčiau linkęs jums pritarti, pone Kreigai, jei ne dar vienas naujas įkaltis, pateiktas jų šviesybėms.

– Dar vienas naujas įkaltis? – pakartojo Kreigas jusdamas paširdžiuose susispaudžiantį kamuolį.

– Taip, – patvirtino lordas kancleris. – Pasirodo, toje pačioje kameroje su Kartraitu gyveno ne tik Albertas Kranas, bet ir dar vienas kalinys, kuris kasdien rašomame dienoraštyje užfiksuodavo visus kalėjimo įvykius ir net pažodžiui cituodavo pokalbius.

– Vadinasi, vienintelis kaltinimo šaltinis – teismo pasmerkto nusikaltėlio dienoraštis, kurį šis tvirtina rašęs kalėjime.

– Niekas jūsų niekuo nekaltina, pone Kreigai, – ramiai pastebėjo lordas kancleris. – Vis dėlto aš ketinu pakviesti liudytoją stoti prieš teisėjus. Suprantama, jums bus suteiktos visos galimybės atskleisti bei apginti savo požiūrį į bylą.

– Kas tasai žmogus? – tepaklausė Kreigas.

Lordas kancleris atsivertė kitą aplanko puslapį, dusyk pasitikslino pavardę ir pakėlęs akis ištarė:

– Seras Nikolas Monkrifas.

66

Įsitaisęs pamėgtoje nišoje *Dorchester* bare Denis skaitė *The Times*. Sporto korespondentas informavo apie netikėtą ministrės pasirinkimą, nulėmusį būsimo velodromo vietą. Trumpa žinutė nesunkiai įsispraudė tarp straipsnių apie kanojų sportą bei krepšinį.

Šįryt Denis peržvelgė didžiumos nacionalinių laikraščių sporto puslapius ir visi, kurie apskritai paminėjo ministrės sprendimą, sutiko, jog šiai nelikę kitos išeities. Nė vienas, netgi *Independent,* nerado pakankamai vietos išsamesnei informacijai apie japoninį pelėvirkštį.

Denis pažvelgė į laikrodį. Garis Holas kelias minutes vėlavo, taigi galima tik įsivaizduoti „Beikerio, Tremleto ir Smito" agentūrą užgriuvusią kaltinimų bei priekaištų audrą. Jam atsivertus pirmąjį puslapį ir pradėjus skaityti naujienas iš branduolinę grėsmę keliančios Šiaurės Korėjos, gaudydamas kvapą pagaliau pasirodė Holas.

– Atleiskite, kad vėluoju, – iškvėpė jis, – bet vos susiruošus eiti mane pasikvietė vyriausiasis partneris. Išklausiau tiradą, susijusią su ministrės pranešimu. Visi vienas kitą kaltina, – jis atsisėdo priešais Denį stengdamasis susikaupti.

– Atsipalaiduokite ir leiskite užsakyti jums kavos, – pasiūlė Denis prisiartinus Marijui.

– Ir dar vieną karšto šokolado jums, sere Nikolai?

Denis linktelėjo, pasidėjo laikraštį ir nusišypsojo Holui.

– Tačiau, tikiuosi, jūsų niekas nekaltina, Gari?

– Ne, nė vienas net nelaiko manęs susijusiu su šiuo reikalu, – atsiliepė vyrukas. – Kitaip nebūčiau susilaukęs paaukštinimo.

– Paaukštinimo? – pakartojo Denis. – Sveikinu.

– Ačiū. Be to, man nebūtų pasisekę, jei Džeraldas Peinas nebūtų atleistas, – Deniui vargais negalais pavyko užgniaužti šypseną. – Šiandien iš pat ryto vyriausiasis partneris išsikvietė jį į savo kabinetą ir liepė

per valandą susirinkti daiktus bei apleisti patalpas. Tokiu būdu keletas iš mūsų buvo netikėtai paaukštinti.

– Bet ar jie nesumetė, jog mudu pirmieji pakišome idėją Peinui?

– Ne. Vos paaiškėjus, kad jūs negalite investuoti visos sumos, idėja staigiai virto Peino sumanymu. Tiesą sakant, jūs laikomas investicijas praradusiu klientu, galinčiu pareikšti kompanijai pretenzijas.

Apie tai Denis nė nesusimąstė – bent jau iki šios akimirkos.

– Kažin ko dabar imsis Peinas? – pamėgino iškvosti jis.

– Jis nieku gyvu negaus kito darbo šioje sferoje, – atsakė Holas. – Bent jau vyriausiasis partneris pasistengs, kad negautų.

– Tad ką tasai vargšelis dabar darys? – toliau atsargiai kamantinėjo Denis.

– Jo sekretorė man papasakojo, girdi, ketinąs vykti į Saseksą ir keletą dienų pagyventi pas motiną, pirmininkaujančią tenykštėje apygardoje, kuriai jis vis dar viliasi atstovauti kitų rinkimų metu.

– Neįžvelgiu čia problemos, – tikėdamasis sulaukti prieštaravimo tarstelėjo Denis. – Aišku, jei tik jis nepatars savo rinkėjams auginti japoninius pelėvirkščius.

– Tas vyrukas gajus, – nusijuokė Holas. – Lažinuosi, jog po poros metelių jis vis dėlto pateks į parlamentą, ir niekas nė neprisimins, dėl ko kilo visas šis sambrūzdis.

Ūmai suvokęs, kad galbūt tik sužeidė Peiną, Denis suraukė antakius. Gal nors Kreigas su Davenportu taip lengvai neatsigaus...

– Turiu jums dar vieną darbelį, – pratarė atsisegdamas portfelį ir ištraukdamas popierių pluoštą. – Reikia parduoti namą, kurio adresas – Redklifo aikštė dvidešimt penki. Ankstesnis savininkas...

– Sveikas, Nikai, – nuskambėjo nepažįstamas balsas.

Denis pakėlė galvą ir išvydo šalimais dunksantį augalotą sveikai įraudusį drūčkį rudais susitaršiusiais garbanotais plaukais, segintį kiltą; apytikriai – savo bendraamžį. Denio mintys, Niko elgsena. Pavirsk Niku. Denis visuomet suvokė galįs bet kada patekti į tokią padėtį, tačiau pastaruoju metu įsijautęs į vaidmenį atleido vadeles ir nesitikėjo, jog dar įmanoma užklupti jį iš pasalų. Deja, klydo. Pirmiausiai reikėjo išsiaiškinti, ar vyrukas kartu su Niku mokėsi, ar tarnavo armijoje, nes kalėjime juodu drauge tikrai nesėdėjo. Jis atsistojo.

– Labas, – pasisveikino maloniai nusišypsodamas ir krestelėdamas nepažįstamojo ranką. – Prašom susipažinti su Gariu Holu, padedančiu man tvarkyti reikalus.

Rudaplaukis pasilenkęs paspaudė ranką ir ištarė su škotišku akcentu:

– Malonu susipažinti, Gari. Aš Sendis, Sendis Dosonas.

– Mudu su Sendžiu sieja daug prisiminimų, – tarstelėjo Denis vildamasis sužinoti, ar labai daug.

– Taigi, – patvirtino Dosonas, – bet nuo mokyklos laikų Niko taip ir nebemačiau.

– Mes drauge mokėmės Loreto mokykloje, – šypsodamasis paaiškino Holui Denis. – Nagi, pasakok, kuo užsiimi, Sendi? – paklausė desperatiškai ieškodamas, už ko užsikabinti.

– Kaip ir mano tėvas, plėtoju mėsos verslą, – atsakė Dosonas. – Ir džiaugiuosi, kad Škotijos aukštumų jautiena tebėra populiariausia karalystėje. O ką veiki tu, Nikai?

– Man sekėsi neblogai, kol... – Denis nutilo stengdamasis suprasti, ar Dosonas žino Niką sėdėjus kalėjime.

– Taip, žinoma, – atsiliepė Sendis. – Baisus ir neteisingas reikalas. Bet džiaugiuosi, kad viską ištvėrei ir likai gyvas sveikas, – Holo veide išryškėjo nuostaba. Deniui nepavyko sugalvoti deramo atsakymo. – Tikiuosi, kartais randi laiko pažaisti kriketą, – tęsė Dosonas ir grįžtelėjo į Holą: – Mokykloje jis neprilygstamai padavinėjo kamuolį. Aš žinau – juk buvau vartininkas.

– Velniškai geras vartininkas, – pridūrė Denis pliaukštelėdamas jam per nugarą.

– Ką gi, atleisk, kad sutrukdžiau, – atsiprašė Dosonas, – bet negalėjau praeiti nepasisveikinęs.

– Ir gerai padarei, – atsiliepė Denis. – Malonu buvo pasimatyti po tiekos metų.

– Ir man, – pritarė Dosonas nueidamas. Denis atsisėdo vildamasis, jog Holas neišgirdo palengvėjimo atodūsio, išsiveržusio vyriškiui tolstant. Jam betraukiant iš portfelio kitus popierius, Dosonas vėl atsisuko:

– Kažin, Nikai, ar kas nors tau pranešė apie Skvifio Hamprio mirtį?

– Šito nežinojau. Liūdna girdėti.

– Ištiko infarktas žaidžiant golfą su mokyklos direktorium. Kai išėjo į pensiją, komanda tapo nebe ta.

– Taigi, vargšas Skvifis. Šaunus buvo treneris.

– Ką gi, sudie, – dar sykį atsisveikino Dosonas. – Pamaniau, norėsi žinoti. Visas Maselburgas dalyvavo laidotuvėse.

– Jis to nusipelnė, – atsiliepė Denis. Dosonas linktelėjo ir nudūlino šalin.

Šįkart Denis nenuleido nuo dručkio akių, kol šis neišėjo iš patalpos.

– Atsiprašau už šį sutrukdymą, – kreipėsi į Holą.

– Susitikimai su metų metais nematytais mokyklos bičiuliais išties trikdo, – pastebėjo Holas. – Aš dažnokai nė neįstengiu prisiminti jų vardų. Tačiau tokį sunku būtų užmiršti, tiesa? Įsimintinas žmogus.

– Taip, – linktelėjo Denis skubiai paduodamas namo Redklifo aikštėje dokumentus.

Holas peržvelgė popierius ir paklausė:

– Kiek tikitės gauti už šį nekilnojamąjį turtą?

– Apie tris milijonus, – atsakė Denis. – Namas įkeistas už milijoną, o aš paklojau dar vieną milijoną, taigi, jei suma viršys 2,2 ar 2,3 milijono, sandėris man bus pelningas.

– Pirmučiausiai reikia atlikti tyrimą.

– Gaila, kad Peinas nesusiprato ištirti sklypą Stratforde.

– Tikina kvietęs tyrėjus, – pasakė Holas. – Bet, spėju, pastarieji nė girdėti nebuvo girdėję apie japoninį pelėvirkštį. Tiesą sakant, nė vienas kompanijos darbuotojas nebuvo girdėjęs.

– Ir man neteko, – pritarė Denis. – Iki pastarojo meto.

– Ar ankstesnysis savininkas turėjo kokių bėdų? – paklausė Holas atsiversdamas paskutinį dokumentų puslapį ir, Deniui nespėjus atsakyti, pridūrė: – Čia tikrai tas žmogus, apie kurį aš galvoju?

– Taip, aktorius Lorensas Davenportas, – patvirtino Denis.

– Ar žinojote, jog jis yra Džeraldo draugas?

– Patekai į pyrmą *Evening Standard* puslapį, bose, – pareiškė Didysis Alas išsukdamas iš *Dorchester* aikštelės ir įsiliedamas į Haid Parko kampo link judantį automobilių srautą.

– Ką turi omenyje? – paklausė Denis bijodamas išgirsti patį blogiausią atsakymą.

Alas padavė laikraštį Deniui. Šis perskaitė stambią antraštę: *Karališkoji malonė Kartraitui?*

Jis permetė akimis straipsnį, o paskui antrą kartą perskaitė atidžiau.

– Neįsivaizduoju, ką darysi, bose, jei anie paprašys sero Nikolo Monkrifo liudyti teisme Denio Kartraito naudai.

– Jeigu viskas klostysis pagal planą, – pratarė Denis žvelgdamas į didžiulės Bovio vyrukų kompanijos apsuptos Betės nuotrauką, – teisiamas būsiu ne aš.

67

Kreigas užsakė keturias picas. Šįkart susibėgusių muškietininkų nebeaptarnaus maloni padavėja ir nebepilstys jiems atvėsinto vyno.

Išėjęs iš lordo kanclerio kabineto jis kiekvieną laisvą minutę išnaudojo stengdamasis sužinoti viską, kas įmanoma, apie serą Nikolą Monkrifą. Pastarasis išties sėdėjo vienoje Belmaršo kameroje su Deniu Kartraitu ir Albertu Kranu. Be to, išsiaiškino, jog Monkrifas į laisvę išėjo praslinkus šešioms savaitėms po Kartraito mirties.

Kreigas niekaip nesuvokė, kuriems galams žmogui prireikė susirasti, o paskui visomis išgalėmis stengtis sugniuždyti tris jam visiškai nepažįstamus vyrus, o juk kaip tik taip ir elgėsi Monkrifas. Nebent... Sudėjus greta Monkrifo ir Kartraito nuotraukas Spenseriui pirmą sykį dingtelėjo mintis apie tokią galimybę. Neilgai trukus galvoje užgimė planas, kaip išsiaiškinti, ar galimybė kartais nėra realybė.

Pasigirdo beldimas į duris. Atidaręs Kreigas išvydo susigūžusią Peino figūrą, pasikišusią po pažastimi pigaus vyno butelį. Visas ankstesnis pasitikėjimas savimi garuote išgaravo.

– Ar Laris ateis? – paklausė nė nepaduodamas Kreigui rankos.

– Turi tuoj pasirodyti, – atsakė Kreigas nulydėdamas seną draugą į svetainę. – Nagi, pasakok, kur slapsteisi.

– Kol viskas aprims, pagyvensiu Sasekse, pas motiną, – atsakė Peinas žnektelėdamas į patogų krėslą.

– Ar rinkimų apygardoje iškilo sunkumų? – pasiteiravo Kreigas įpildamas svečiui vyno.

– Galėjo būti ir blogiau, – atsiliepė Peinas. – Liberalai skleidžia paskalas, bet, laimė, jie taip dažnai liežuvauja, jog niekas nebekreipia dėmesio. Kai paskambino vietinio laikraštpalaikio redaktorius, pasakiau atsisakęs partnerystės „Beikeryje, Tremlete ir Smite“ norėdamas prieš

artėjančius visuotinius rinkimus daugiau laiko skirti darbui apygardoje. Kitą dieną jis netgi atspausdino mane palaikantį vedamąjį.

– Tikėjau, kad nepražūsi, – pastebėjo Kreigas. – Jei atvirai, kur kas labiau nerimauju dėl Lario. Jis ne tik negavo vaidmens „Holbi Sityje“, bet ir visiems iš eilės pasakoja, atseit prieš pat bandomąjį filmavimą tu parašęs žinutę apie ministrės pranešimą.

– Bet aš nerašiau, – užginčijo Peinas. – Mane ištiko šokas, niekam nieko nesiuntinėjau, net tau neparašiau.

– Kažkas vis dėlto siuntinėjo, – pareiškė Kreigas. – Šis tas aiškėja. Jei žinutę mums abiem siuntei ne tu, ją parašė žmogus, žinojęs apie Lario filmavimą bei mano susitikimą su lordu kancleriu.

– Tas pats, kuris tuo metu turėjo galimybę paimti mano telefoną.

– Apsukrusis seras Nikolas Monkrifas.

– Šunsnukis! Aš jį nudėsiu! – negalvodamas, ką sako, sušvokštė Peinas.

– Taip ir reikėjo padaryti, kai turėjome progą, – patikslino Kreigas.

– Ką turi galvoj?

– Kai ateis laikas, sužinosi, – tarstelėjo Kreigas sutilindžiavus durų skambučiui. – Tikriausiai Laris.

Kreigui nuėjus atidaryti, Peinas sėdėjo ir mąstė apie Monkrifo pasiųstas žinutes Lariui bei Spenseriui, kai jis pats be nuovokos tupėjo Bendruomenių rūmų tualete, tačiau taip ir neįstengė suvokti priežasties. Į kambarį įėjo abu bičiuliai. Laris per šį trumpą laikotarpį neįtikėtinai pasikeitė. Seni išblukę džinsai, susiglamžę marškiniai, nesiskutęs veikiausiai nuo pat tos dienos, kai išgirdo blogąją žinią. Įslinko ir susmuko į artimiausią krėslą.

– Kodėl, kodėl, kodėl? – suvaitojo užuot pasisveikinęs.

– Visai netrukus paaiškės, – pasakė Kreigas paduodamas jam vyno taurę.

– Akivaizdu, jog ši kampanija nepriekaištingai suorganizuota, – prabilo Peinas, Kreigui papildžius jo taurę.

– Ir galite neabejoti – jis dar nepaliks mūsų ramybėje, – įterpė Kreigas.

– Bet kodėl? – pakartojo Davenportas. – Kodėl jis man paskolino milijoną svarų sterlingų iš savo kišenės žinodamas, jog praras viską iki paskutinio penso?

– Nes jo garantija tapo tavo namas, – paaiškino Peinas. – Jis negalėjo pralaimėti.

– Kaip manai, ką jis padarė kitą dieną? – pratęsė Davenportas. – Liepė senajai tavo firmai namą parduoti. Sode palei gatvę jau įsmeigta lentelė „Parduodama“, o aplinkui pradėjo sukinėtis potencialūs pirkėjai.

– Ką? – negalėjo patikėti Peinas.

– O šį rytą gavau laišką nuo solisitoriaus, kuriame man liepiama iki mėnesio pabaigos išsikraustyti. Jei ne, neturėdami kito pasirinkimo jie tiesiog...

– Kur gyvensi? – paklausė Kreigas vildamasis, jog Davenportas prašysis prieglobsčio.

– Sara sutiko mane priimti, kol ši painiava išsispręs.

– Ar nieko jai nepapasakojai? – susirūpino Kreigas.

– Ne, ničnieko, – užgarantavo Davenportas. – Bet ji įtaria, kad kažkas negerai, ir nuolat kamantinėja, kada aš pirmą sykį sutikęs Monkrifą.

– Nieku gyvu negalima jai pasakoti, – perspėjo Kreigas, – nes susilauksime dar didesnių nemalonumų.

– Ar įmanoma sulaukti dar didesnių? – nusistebėjo Davenportas.

– Įmanoma, jei leisime Monkrifui tęsti vendetą, – atsakė Kreigas. Peinas su Davenportu nemėgino jam prieštarauti. – Tasai Monkrifas perdavė lordui kancleriui savo dienoraščius ir bus iškviestas liudyti Kartraito malonės byloje.

– O, Viešpatie, – Davenporto veide atsispindėjo neviltis.

– Panikuoti nereikia, – pamokė Kreigas. – Man atrodo, aš radau būdą, kaip visiems laikams užgniaužti Monkrifo pokštus, – Davenportas neatrodė įtikintas. – Negana to, galbūt mes netgi atgausime savo pinigus, o kartu ir tavo namą bei paveikslus, Lari.

– Kokiu būdu?

– Kantrybės, drauguži, kantrybės, ir viskas paaiškės.

– Lario atžvilgiu jo taktika suprantama, – prabilo Peinas, – nes jis nieko neprarado. Bet kodėl investavo savo milijoną, jei žinojo, kad reikalas pasmerktas žlugti?

– Štai šis ėjimas buvo genialus, – pripažino Kreigas.

– Nagi, apšviesk ir mus, – pareikalavo Davenportas.

– Nes investuodamas savo milijoną, – nepaisydamas bičiulio sarkazmo paaiškino Kreigas, – jis privertė judu abu bei mane patikėti, jog statome už nugalėtoją.

– Bet jis vis tiek buvo pasiryžęs prarasti tą milijoną, – paprieštaravo Peinas, – jei žinojo, kad pirmasis sklypas pasmerktas.

– Ne, jei tas sklypas jam jau priklausė, – atšovė Kreigas.

Kurį laiką abu svečiai patylom virškino jo žodžių prasmę.

– Tu tvirtini, esą mes sumokėjome už tą sklypą jam? – galiausiai išlemeno Peinas.

– Dar blogiau, nes, manau, jis pasinaudojo tavo patarimu ir užsitikrino sėkmę. Taigi jis ne tik apiplėšė mus, bet ir pats prisiplėšė gražaus pinigėlio.

Kažkas paskambino į duris.

– Kas čia dar? – bemaž pašoko Davenportas.

– Tiktai mūsų vakarienė, – nuramino šeimininkas. – Kviečiu į virtuvę. Valgant picas aš jums papasakosiu, ką suplanavau, nes atėjo metas smogti atsakomąjį smūgį serui Nikolui Monkrifui.

– Kažin ar aš noriu kariauti su tuo žmogum, – pakeliui į virtuvę prisipažino Davenportas Peinui.

– Ko gero, nelabai turime iš ko rinktis, – atsiliepė Peinas.

– Ar numanai, kas prie mūsų prisijungs? – paklausė Laris pamatęs keturiems asmenis padengtą stalą.

Peinas papurtė galvą.

– Nenutuokiu. Bet tikrai ne Monkrifas.

– Atspėjai, ne jis, o vienas senas jo mokyklos laikų draugužis, – paaiškino virtuvėn įėjęs Kreigas ir, išėmęs iš dėžių picas, įkišo į mikrobangę.

– Ar tu, po velnių, vienąkart paaiškinsi, kokias čia užuominas laidai visą vakarą? – pyktelėjo Peinas.

– Dar ne, – Kreigas dirstelėjo į laikrodį, bet laukti jums beliko kelios minutės.

– Bent jau pasakyk, ką turėjai omeny teigdamas, atseit mano patarimo dėka Monkrifas prisiplėšė pinigo, – pareikalavo Peinas.

– Ar ne tu jam pasiūlei nusipirkti ir antrą sklypą, idant nė vienu atveju nepralaimėtų?

– Taip, patariau. Bet, jei pameni, jis neturėjo pakankamai pinigų nė pirmajam.

– Arba taip pasakė tau, – atkirto Kreigas. – Anot *Evening Standard,* antrojo sklypo kaina išaugo iki dvylikos milijonų.

– Bet dėl ko jis investavo milijoną į pirmąjį sklypą, – nesupaisė Davenportas, – jei jau žinojo pasipelnysiąs iš antrojo?

– Nes visuomet norėjo gauti pelno iš abiejų, – atsakė Kreigas. – Tik pirmuoju atveju mes tapome aukomis, o jis neprarado nė penso. Jeigu tu būtum mums papasakojęs, jog pinigų pasiskolinai iš Monkrifo, mes būtume galėję susiprotėti, kas dedasi.

Davenportas atrodė susigėdęs ir nė nemėgino apsiginti.

– Bet aš nesuprantu vieno dalyko, – prisipažino Peinas. – Kodėl jis mus įpainiojo į šitą košę? Negi tik dėl to, kad sėdėjo vienoje kameroje su Kartraitu?

– Sutinku, turi būti svaresnė priežastis, – pritarė Davenportas.

– Ir yra, – patvirtino Kreigas. – Jeigu mano spėjimai pasitvirtins, Monkrifas daugiau mums rūpesčių nebekels.

Peinas su Davenportu nesijautė įtikinti.

– Atskleisk paslaptį, kaip tau pavyko sutikti Monkrifo moksladraugį, – paprašė Peinas.

– Ar kada nors girdėjote apie senų mokyklos bičiulių interneto puslapį?

– Su kuo gi tu mėginai susisiekti? – pasidomėjo Peinas.

– Su bet kuo, kas mokėsi arba tarnavo armijoje kartu su Monkrifu.

– Kas nors atsiliepė? – kartu su Davenporto klausimu dar sykį nuskambėjo durų skambutis.

– Septyni žmonės, bet man tiko tik vienas, – atsakė Kreigas išeidamas iš virtuvės įleisti svečio.

Davenportas su Peinu be žodžių susižvalgė.

Po akimirkos Kreigas sugrįžo lydimas aukšto, tvirtai sudėto vyruko, kuriam einant pro virtuvės duris teko palenkti galvą.

– Ponai, leiskite jums pristatyti Sendį Dosoną. Kadaise Sendis kartu su Nikolu Monkrifu gyveno tame pačiame Loreto bendrabutyje.

– Penkerius metus, – patikslino Dosonas spustelėdamas ranką Peinui ir Davenportui. Kreigas įpylė svečiui vyno ir pakvietė prie stalo.

– Bet kaip mums padės Monkrifo mokyklos laikų pažįstamas? – nesuprato Laris.

– Gal papasakokite jiems, Sendi? – pasiūlė Kreigas.

– Su Spenseriu susisiekiau palaikęs jį senu savo bičiuliu Niku Monkrifu, kurio nemačiau nuo pat mokyklos baigimo.

– Kai Sendis atsišaukė, – pertraukė Kreigas, – atskleidžiau jam savo abejones žmogumi, vadinančiu save Monkrifu, ir jis sutiko atlikti patikrinimą. Džeraldas man papasakojo apie būsimą Monkrifo rytinį susitikimą „Dorčesteryje“ su vienu iš jo kolegų, Gariu Holu. Taigi po keleto minučių tenai pasirodė ir Sendis.

– Jį suradau be galo lengvai, – pratęsė Dosonas. – Susidarė įspūdis, tarytum serą Nikolą Monkrifą pažįsta visi iki vieno, pradedant portjė ir baigiant viešbučio administratoriumi. Jis sėdėjo nišoje, kur ir patarė ieškoti durininkas. Iš pirmo žvilgsnio palaikiau jį Niku, bet kadangi nesimatėme penkiolika metų, nusprendžiau verčiau pasitikslinti. Kai prisiartinau šnektelėti, jis manęs neatpažino, o juk esu pakankamai įsimintinas.

– Čia viena iš priežasčių, dėl kurios pasirinkau jus, – pakomentavo Kreigas. – Bet po tiekos metų šis įrodymas nėra pakankamas.

– Todėl ir nusprendžiau pertraukti jų pašnekesį, kad išsiaiškinčiau, ar ten iš tiesų Nikas.

– Ir? – paklausė Peinas.

– Išties įspūdinga. Tas pats žvilgsnis, balsas, net manieros, bet vis tiek nesijaučiau tikras, tad sumaniau atlikti keletą bandymų. Nikas buvo Loreto mokyklos kriketo komandos kapitonas, velniškai vikrus, neprilygstamai padavinėjo sviedinį. Tasai žmogus apie tai žinojo, bet kai priminiau pats buvęs jų vartininku, jis nė nemirktelėjo. Ir padarė pirmą klaidą, nes mokykloje niekada nežaidžiau kriketo, nemėgau to

žaidimo. Priklausiau regbio komandai, buvau antros linijos puolėjas, kas turbūt nė nekelia nuostabos. Aš patraukiau šalin, bet vis dar abejojau: galbūt jis galėjo užmiršti tokius dalykus, todėl sugrįžau pranešti naujienos apie Skvifio Hamprio mirtį, į kurio laidotuves susirinkęs visas miestelis. „Šaunus buvo treneris", – pasakė tas žmogus ir suklydo antrą kartą. Skvifė Hamprė buvo mūsų bendrabučio ūkvedė, laikiusi berniukus geležiniuose gniaužtuose; net aš jos bijojau. Nikas nieku gyvu negalėjo užmiršti Skvifės. Aš nežinau, kas per vienas tasai „Dorčesteryje" mano sutiktas vyras, bet, patikėkite, jis tikrai nėra Nikolas Monkrifas.

– Tuomet kas jis toks, velniai griebtų? – šūktelėjo Peinas.

– Aš žinau, kas jis per vienas, – šyptelėjo Kreigas. – Negana to, aš galiu įrodyti.

Denis papildė visus tris dosjė naujais duomenimis. Jis neabejotinai sužeidė Peiną ir netgi sužalojo Davenportą, tačiau Spenseriui Kreigui bemaž nekliuvo, ir labai tikėtina, jog visai netrukus tas niekšas vis dėlto taps karališkuoju advokatu. O dabar, kai neteko priedangos, trijulė sužinos, kas kaltas dėl jų nelaimių.

Kol veikė anonimiškai, Denis galėjo kapoti oponentus po vieną ir netgi pasirinkti grumtynių vietą bei aplinkybes, tačiau nuo šiol šio pranašumo nebeliko. Dabar jie žino turį priešą, ir jis pirmą kartą tapo pažeidžiamas. Aišku, jie norės keršto, o Deniui nereikėjo priminti, kuo baigėsi pastarasis komandinis muškietininkų žaidimas.

Denis vylėsi sutriuškinsiąs juos visus dar nesupratusius, su kuo susidūrė. Dabar beliko viltis demaskuoti priešus teisme. Tačiau tuomet iškils aikštėn, jog Belmaršo duše buvo nužudytas ne jis, o Nikas. Jei jau leisis į tokią riziką, viską reikia itin tiksliai apskaičiuoti.

Davenportas prarado namus, meno kolekciją ir buvo išmestas iš „Holbi Sičio" nė nepasibaigus filmavimo bandymui. Aktorius persikraustė pas seserį į Čeinio taką, dėl ko Denis pirmą kartą pajuto kaltės dilgtelėjimą; kažin kaip reaguos Sara, jei kada nors sužinos tiesą?

Peinas balansavo ant bankroto ribos, tačiau, anot Holo, motina veikiausiai sūnelį ištrauks iš balos, ir per kitus rinkimus jis vis dar gali tapti garbiuoju parlamento nariu, atstovaujančiu centriniam Saseksui.

Tačiau Kreigas beveik nieko neprarado ir, aišku, nejautė jokios sąžinės graužaties. Denis nė kiek neabejojo, kuris iš trijų muškietininkų vadovaus atsakomajam puolimui.

Jis padėjo tris aplankus atgal į lentyną, jau suplanavęs kitą ėjimą, po kurio trijulė keliaus tiesiu taikymu į kalėjimą. Denis išpildys pono Redmeino prašymą, liudys teisme, pateiks naujų įkalčių ir įrodys, jog Kreigas yra žmogžudys, Peinas – jo bendrininkas, o Davenportas – priesaikos laužytojas, melagingu liudijimu pasmerkęs nekaltą žmogų.

68

Betė išniro iš Naitsbridžo metro stoties tamsos. Puikią, giedrą dieną praeiviai neskubėdami žvalgėsi į vitrinas arba traukė sekmadienio pietų.

Pastarosiomis savaitėmis iš Alekso Redmeino sulaukusi ypatingo palaikymo ir paramos prieš valandą išėjo iš jo kabineto kupina ryžto. Tačiau dabar tasai ryžtas pradėjo pamažėle slūgti. Žingsniuodama Boltono gatvės link Betė stengėsi prisiminti viską, ką sakė Aleksas.

Nikas Monkrifas – malonus žmogus, buvęs ištikimas Denio bičiulis. Kelios savaitės prieš išeidamas į laisvę Monkrifas parašė Aleksui laišką siūlydamasis visomis išgalėmis padėti Deniui, nes tikėjo jo nekaltumu.

Aleksas nusprendė pasinaudoti pasiūlymu ir Monkrifui tapus laisvam parašė atsakymą prašydamas leisti peržiūrėti kalėjime vestus dienoraščius, o ypač įrašus, susijusius su kasetėje užfiksuotu Alberto Krano bei Tobio Mortimerio pokalbiu. Baigdamas Aleksas pasiteiravo, ar Nikas sutiktų liudyti būsimajame teisme.

Pirmiausiai nustebino jau kitą rytą atkeliavę dienoraščiai. Antrąja staigmena tapo pats kurjeris. Albertas Kranas nepaprastai paslaugiai atsakinėjo į visus Alekso klausimus, tačiau pasiteiravus, kodėl viršininkas nesutinka liudyti, tapo atsargus. Tiesą sakant, Nikas net nesvarstė galimybės neoficialiai susitikti su ponu Redmeinu pastarojo kabinete. Aleksas spėjo, galbūt Monkrifas tiesiog nenori susidurti su policija, kol nepasibaigęs jo lygtinio paleidimo laikas. Tačiau Redmeinas taip lengvai pasiduoti neketino. Pietų metu jis įkalbėjo Betę pamėginti priversti Monkrifą apsigalvoti, nes pastarojo liudijimas gali nulemti, ar pavyks apginti gerą Denio vardą, ar ne. „Jokio spaudimo, Bete“, – šypsodamasis patarė advokatas, tačiau dabar sulig kiekvienu žingsniu ji jautė kylantį spaudimą.

Aleksas parodė jai Monkrifo nuotrauką ir perspėjo, jog pirmą akimirksnį gali pamanyti žvelgianti į Denį, tačiau privalanti susikaupti ir nesileisti išblaškoma.

Redmeinas pats parinko susitikimo dieną ir valandą: sekmadienį popiet, apie ketvirtą. Jo manymu, tokiu metu Nikas būsiąs atsipalaidavęs ir lengviau pasiduos nei iš šio, nei iš to prie durų išdygusios sielvartaujančios panelės įkalbinėjimams.

Iš pagrindinės gatvės pasukusi į Boltono, Betė sulėtino žingsnį. Į priekį ginė tik mintis apie gero vardo sugrąžinimą Deniui. Ji apėjo aplink pusapvalį parką, kurio viduryje stovėjo bažnyčia, ir galiausiai pasiekė dvyliktąjį namą. Prieš atidarydama vartelius pasikartojo drauge su Aleksu sukurtus žodžius: aš esu Betė Vilson, atleiskite, kad trukdau sekmadienio popietę, bet, jei neklystu, jūs buvote Denio Kartraito kameros kaimynas, o jis...

Perskaitęs trečią profesoriaus Morio rekomenduotą straipsnį Denis pajuto bemaž pasiruošęs susitikimui su dėstytoju. Atsivertus prieš metus rašytą darbą, paremtą J. K. Galbraito mažų mokesčių ekonomikos teorija, ūmai suskambo durų skambutis... Denis nusikeikė. Didysis Alas išėjęs žiūrėti „Vest Hamo" ir Šefildo „Junaitid" varžybų. Deniui norėjosi eiti drauge, bet abu nutarė, jog būtų per didelė rizika. Kažin ar kitą sezoną jau galės lankytis *Upton Park* stadione? Vėl sutelkė dėmesį į Galbraitą vildamasis, jog neprašyti svečiai nueis šalin, tačiau skambutis sučirškė antrą kartą.

Jis nenorom atsistojo nustumdamas atgal kėdę. Kas galėtų atsidanginti tokiu laiku? Jehovos liudytojai ar įkyruolis prekybos agentas? Kad ir kas ten būtų, jis jau turėjo parengtą atsakymą sekmadieniniams trukdytojams. Nurisnojęs laiptais žemyn vaikinas sparčiai perėjo koridorių tikėdamasis atsikratyti svečio, kol dar neišsilakstė sukauptos mintys. Skambutis čirkštelėjo trečią kartą. Denis atlapojo duris.

– Aš esu Betė Vilson, atleiskite, kad trukdau sekmadienį...

Denis išplėtęs akis stebeilijo į mylimąją. Pastaruosius dvejus metus kasdien svajojo apie tokią akimirką, svarstė, ką jai pasakytų. O dabar stovėjo be žado.

Betė išblyško ir pradėjo drebėti.

– Negali būti, – sukuždėjo ji.

– Gali, brangioji, – atsakė Denis čiupdamas ją į glėbį.

Automobilyje kitapus gatvės sėdintis žmogus be paliovos spragsėjo fotoaparatu.

– Ponas Monkrifas?

– Kas čia skambina?

– Aš esu baristeris Spenseris Kreigas. Turiu jums pasiūlymą.

– Ką norėtumėt man pasiūlyti, pone Kreigai?

– Jei įstengčiau sugrąžinti jums turtą, teisėtai priklausantį turtą, kiek esate pasiryžęs už tai sumokėti?

– Sakykite savo kainą.

– Dvidešimt penki procentai.

– Daugoka.

– O jei atgautumėte dvarą Škotijoje, išspirtumėte lauk Boltono namą okupavusį asmenį, jei jums atitektų visa suma, sumokėta už senelio pašto ženklų kolekciją, jau nekalbant apie prabangius apartamentus Londone, apie kuriuos tikriausiai nė nenutuokiate, ir sąskaitas Ženevos bei Londono bankuose? Kaina tikrai nėra per didelė, pone Monkrifai. Ji išties pagrįsta, juolab kai alternatyva – šimtaprocentinis nulis.

– Kokiu būdu žadate viską sugrąžinti?

– Tereikia pasirašyti sutartį, pone Monkrifai, ir atgausite tėvo turtą.

– Ir daugiau nebus jokios rinkliavos, nė užslėptų įsipareigojimų? – įtariai paklausė Hjugas.

– Jokios rinkliavos ir užslėptų įsipareigojimų, – pažadėjo Kreigas. – Tiesą sakant, pridėsiu netgi mažutį priedą, kuris, manau, pamalonins ponią Monkrif.

– Kokį priedą?

– Pasirašykite sutartį, ir po savaitės ji jau vadinsis ledi Monkrif.

69

– Ar nufotografavai jo koją? – paklausė Kreigas.

– Dar ne, – atsakė Peinas.

– Kai tik turėsi nuotrauką, pranešk.

– Palauk, – tarstelėjo Peinas. – Jis išeina iš namų.

– Su vairuotoju?

– Ne, su moterimi, kuri atėjo vakar popiet.

– Apibūdink ją.

– Netoli trisdešimties, maždaug metro penkiasdešimties, liekna, rudi plaukai, puikios kojos. Abu sėdasi į mašinos galą.

– Stebėk juos ir pranešinėk, kur važiuoja.

Kreigas įsijungė kompiuterį ir išsitraukė Betės Vilson nuotrauką, nė kiek nesistebėdamas, jog visi išvardyti požymiai sutampa. Tik keista, kad Kartraitas šitaip rizikuoja. Negi jis įsivaizduoja tapęs nenugalimas?

Kai tik Peinas nufotografuos kairę Kartraito koją, Kreigas susitars susitikti su detektyvu seržantu Fuleriu. Paskui pasitrauks į šalį ir leis policininkui sučiupti pabėgusį galvažudį su bendrininke bei susižerti visą garbę.

Didysis Alas sustojo prie universiteto durų. Gavęs Betės bučkį Denis iššoko iš automobilio ir užbėgo laiptais aukštyn.

Vienas bučinys, o po jo – bemiegė naktis sugriovė visus jo planus. Kai kitą rytą patekėjo saulė, Denis žinojo daugiau nebegalėsiąs ištverti gyvenimo be Betės, net jei tektų išvykti iš šalies ir įsikurti užsienyje.

Kol prisiekusieji svarstė, Kreigas išsmuko iš teismo salės ir sustojęs ant Old Beilio laiptų paskambino Peinui į mobilųjį.

– Kur jie nuvažiavo?

– Kartraitas išlipo prie Londono universiteto. Jis ten studijuoja verslą.

– Bet juk Monkrifas baigė anglų kalbą.

– Teisybė, bet neužmiršk, jog sėdėdamas Belmarše Kartraitas išsilaikė matematikos ir verslo egzaminus.

– Dar viena klaidelė, kuri, kaip jis manė, niekam nekris į akis, – pastebėjo Kreigas. – Taigi kur vairuotojas nuvežė merginą, išleidęs Kartraitą?

– Jie nuvažiavo į Ist Endą...

– Ir sustojo prie dvidešimt septintojo Beikono kelio namo, – užbaigė Kreigas.

– Iš kur žinai?

– Ten gyvena Betė Vilson, Kartraito mergina – tą vakarą jinai buvo šalia jo skersgatvyje, nepameni?

– Kaip galėčiau užmiršti? – burbtelėjo Peinas.

– Ar ją pavyko nufotografuoti? – toliau klausinėjo Kreigas nekreipdamas dėmesio į emocijų protrūkį.

– Keletą kartų.

– Gerai, bet reikia dar ir kairės Kartraito kojos atvaizdo viršum kelio, o tuomet jau galėsiu aplankyti detektyvą Fulerį, – Kreigas dirstelėjo į laikrodį. – Verčiau grįšiu į teismą. Prisiekusieji ilgai nesvarstę pripažins mano klientą kaltu. Kur šiuo metu esi?

– Šalia Beikono kelio dvidešimt septintojo numerio.

– Laikykis atokiau, toji moteris atpažins tave ir iš už šimto žingsnių. Teismui pasibaigus vėl paskambinsiu.

Per pietų pertrauką prieš profesoriaus Morio paskaitą Denis nusprendė pasivaikščioti ir sukirsti sumuštinį. Mintyse kartodamasis septynias Adamo Smito teorijas, kad turėtų, ką pasakyti, jei ištiestas

profesoriaus pirštas netyčia nukryptų į jį, nepastebėjo vyro su fotoaparatu, sėdinčio ant suolelio kitapus gatvės.

Išsyk po teismo Kreigas vėl paskambino Peinui į mobilųjį.

– Ji ištisą valandą nesirodė, o galiausiai išėjo iš namų nešina dideliu lagaminu.

– Kur patraukė? – paklausė Kreigas.

– Nuvažiavo į Sitį, į savo darbovietę Meisono gatvėje.

– Ar pasiėmė lagaminą?

– Ne, paliko automobilio bagažinėje.

– Vadinasi, dar bent vieną naktį ketina praleisti Boltone.

– Panašu. O gal juodu planuoja sprukti iš šalies? – suabejojo Peinas.

– Vargu, ar Kartraitas ryšis tokiam žingsniui nenuėjęs į paskutinįjį susitikimą su pataisos inspektore ketvirtadienio rytą, po kurio baigsis lygtinio paleidimo terminas.

– Tuomet per artimiausias tris dienas turime surinkti visus reikiamus įkalčius.

– Papasakok, ką dar šiandien matei.

– Ketvirtą jis išėjo iš universiteto, sugrįžo į Boltono gatvę ir įėjo vidun, o vairuotojas išsyk vėl išvažiavo. Pasekiau, ar tik neketina pargabenti merginos.

– Na, ir?

– Taip ir buvo. Paėmė ją iš darbo ir atvežė į namą.

– O lagaminas?

– Įnešė vidun.

– Matyt, ji jaučiasi saugi, jei nusprendė persikraustyti. Ar jis išsiruošė pabėgioti?

– Jei ir bėgiojo, nebent tuomet, kol aš sekiau merginą, – paaiškino Peinas.

– Rytoj merginos nesekiok, – paliepė Kreigas. – Nuo šiol visą dėmesį sutelk į Kartraitą, nes jei ketiname jį įklampinti, svarbus tik vienas dalykas.

– Nuotrauka, – susiprato Peinas. – Bet jeigu jis rytoj iš ryto nebėgios?

– Juo labiau turi užmiršti merginą ir lipte prilipti prie jo, – pakartojo Kreigas. – O aš informuosiu Larį.

– Ar jis bent stengiasi susirasti kokį pragyvenimo šaltinį?

– Ne per labiausiai, – atsakė Kreigas. – Bet nevalia leisti jam priešiškai nusiteikti, kol gyvena su seseria.

Kreigui besiskutant suskambo telefonas. Jis nusikeikė.

– Juodu vėl išėjo iš namų.

– Vadinasi, šįryt vyrukas nebėgios?

– Ne, nebent vakarop. Paskambinsiu, jei jo dienotvarkė pasikeis.

Kreigas išjungė telefoną ir skutosi toliau. Netyčia įsipjovęs vėl nusikeikė. Dešimtą valandą privalėjo būti teisme ir išklausyti teisėjo paskirtą bausmę įsilaužėliui. Veikiausiai jo klientas sės dvejiems metams, neatsižvelgiant į galybę kitų nusižengimų.

Kreigas apsišlakstė losjonu svarstydamas apie Kartraito laukiančius kaltinimus: pabėgimas iš Belmaršo apsimetus kitu kaliniu, per penkiasdešimties milijonų dolerių vertos pašto ženklų kolekcijos vagystė, dviejų bankų čekių klastojimas ir dar begalė kitų nusižengimų, į kuriuos bus atsižvelgta. Tereikės teisėjui suvokti nusikaltimo mastą, ir Danielis Kartraitas nebepamatys dienos šviesos iki pat pensijos. Kreigas tikėjosi, jog ir mergina gerokai patupės cypėj už nusikaltėliui suteiktą pagalbą bei paramą. Kai paaiškės, ką Kartraitas veikė pasprukęs iš kalėjimo, niekam nė nebedingtelės mintis suteikti jam malonę. Kreigas vėl pajuto įsitikinimą, jog netrukus sulauks dar vieno lordo kanclerio pakvietimo, ir šįkart juodu gurkšnos sausą cheresą aptarinėdami anglų kriketo nuosmukį.

– Mumis seka, – tarstelėjo Didysis Alas.

– Kodėl taip manai? – paklausė Denis.

– Vakar pastebėjau iš paskos važinėjančią mašyną. Daba ji vėl čia.

– Kitoj sankryžoj pasuk į kairę ir stebėk, ar neatsiliks.

Didysis Alas linktelėjo ir neparodęs posūkio staigiai pasuko kairėn.

– Ar vis dar seka? – paklasuė Denis.

– Nea, nulėkė tiesiai, – atsakė Alas dirstelėjęs į veidrodėlį.

– Kokios markės automobilis?

– Tamsiai mėlynas *Ford Mondeo*.

– Kiek, tavo manymu, tokių mašinų yra Londone? – pasiteiravo Denis.

– Jisai mus sekė, – suniurzgė Didysis Alas įsukdamas į Boltono gatvę.

– Eisiu pabėgioti, – pareiškė Denis. – Jei kas nors mane persekios, būtinai tau pranešiu.

Didysis Alas nė nešyptelėjo.

– Kartraito vairuotojas mane pastebėjo, – pasakė Peinas, – neturėdamas kito pasirinkimo šiandien nebelįsiu jiems į akis. Dabar važiuoju išsinuomoti kito automobilio. Rytoj iš pat ryto pratęsiu budėjimą. Bet reikės elgtis atsargiau, nes tasai šoferis ne iš kelmo spirtas. Garantuotai dirbęs policijoje arba armijoje, taigi teks kasdien keisti mašinas.

– Ką tu pasakei? – paklausė Kreigas.

– Ketinu kasdien keisti...

– Ne, prieš tai.

– Kartraito vairuotojas tikriausiai sėmėsi įgūdžių policijoje arba armijoje.

– Žinoma, – susiprotėjo Kreigas. – Prisimink, juk Monkrifo vairuotojas sėdėjo vienoje kameroje su juo ir Kartraitu.

– Tu teisus, – pritarė Peinas. – Kranas. Albertas Kranas.

– Dažniau vadinamas Didžiuoju Alu. Manau, seržantas Fuleris jau visai netrukus sučiups už uodegos laimės paukštę.

– Gal man šį vakarą sugrįžti ir dar kartą apsižvalgyti? – paklausė Peinas.

– Ne. Kranas taps puikiu priedu, bet negalim rizikuoti ir išsiduoti jį pričiupę. Nesiartink prie jų iki rytojaus popietės, nes vairuotojas dabar garantuotai dairysis tavęs. Kai jis parveš savo šefą ir išvažiuos paimti merginos, spėju, tada ir pamatysi pabėgioti išsiruošusį Kartraitą.

Universiteto koridoriuje Denį pasveikino profesorius Moris, besišnekučiuojantis su keliais egzaminus laikančiais studentais.

– Po metų, Nikai, ateis jūsų eilė laikyti baigiamuosius egzaminus.

Denis nė nesusimąstė, kaip mažai laiko liko iki egzaminų. Jis nepuolė aiškinti profesoriui neturįs nė menkiausio supratimo, kur atsidursiąs po metų.

– Iš jūsų lauksiu pačių geriausių rezultatų, – pridūrė Moris.

– Tikėkimės, nesužlugdysiu jūsų lūkesčių.

– Mano lūkesčiams pavojus negresia, – patikino Moris, – o jūs esate tipiškas savarankiškai besimokantis studentas, kuris mano esąs gerokai atsilikęs nuo daugumos. Tačiau per egzaminus suprasite ne tik nesąs atsilikęs, bet ir gerokai pralenkęs didžiumą bendramokslių.

– Neliaupsinkite, profesoriau, – tepasakė Denis.

– Aš niekada nieko negiriu nepelnytai, – atsakė profesorius nusisukdamas į kitą studentą.

Denis išėjo laukan ir pamatė Didįjį Alą, laikantį pravertas automobilio dureles.

– Ar šiandien mus kas nors sekė?

– Nea, bose, – atsakė Didysis Alas atsisėsdamas prie vairo.

Denis neprisipažino bičiuliui laikąs šiuos įtarimus visiškai pagrįstais. Įdomu, kiek laiko užtruks Kreigas, kol atkapstys tiesą, jei dar iki jos neprisikasė. Tereikėjo išlaukti porą dienų, kol pasibaigs lygtinio paleidimo terminas, o tada tiesą išgirs visas pasaulis.

Automobiliui sustojus Boltono gatvėje, Denis iššoko ir nudūmė vidun.

– Gal gersite arbatos? – paklausė Molė jam lekiant laiptais į viršų.

– Ačiū, ne, eisiu pabėgioti.

Denis nusimetė drabužius ir apsivilko sportinę aprangą. Bėgioti ruošėsi ilgai, nes norėjo apmąstyti rytdienos susitikimą su Aleksu Redmeinu. Bėgdamas pro duris pastebėjo Didįjį Alą dūlinantį į virtuvę; turbūt ketino išgerti puodelį arbatos su Mole prieš parveždamas Betę. Denis nurisnojo gatve krantinės link. Bemaž visą dieną išsėdėjus paskaitose, adrenalino srautas padėjo atsipalaiduoti.

Bėgdamas Čeinio taku stengėsi nežiūrėti Saros buto pusėn, kur, žinia, dabar gyveno jos brolis. Jei būtų žvilgterėjęs, galbūt būtų pamatęs kitą savo pažįstamą, stovintį po atviru langu ir fotografuojantį jį patį. Denis nukūrė Parlamento aikštės pusėn, o bėgdamas pro Bendruomenių rūmų šv. Stepono vartus prisiminė Peiną spėliodamas, kur šis galėtų šiuo metu būti.

Peinas stovėjo kitapus gatvės reguliuodamas fotoaparatą ir apsimesdamas Didįjį Beną paveiksluojančiu turistu.

– Ar padarei nors vieną pakenčiamą nuotrauką? – paklausė Kreigas.

– Galėčiau užpildyti galeriją, – atsakė Peinas.

– Šaunuolis. Užvežk jas man, peržiūrėsime pietaudami.

– Vėl valgysim picas?

– Jau nebeilgai. Netrukus gausime iš Hjugo Monkrifo atlygį ir ne tik atsikratysime Kartraito, bet ir susišluosime solidų pelną, kurio jis aiškiai nebuvo įtraukęs į savo šaunųjį planą.

– Abejoju, ar Davenportas nusipelnė savojo milijono.

– Sutinku, bet jis vis dar išskydęs, o mums nereikia, kad ką nors leptelėtų, juolab kai gyvena su Sara. Iki, Džeraldai.

Kreigas padėjo ragelį, įsipylė gėrimo ir ėmė galvoti, kaip pradės pokalbį, kurio laukė visą savaitę.

– Ar galėčiau pasikalbėti su detektyvu seržantu Fuleriu?

– Inspektoriumi Fuleriu, – patikslino balsas. – O kas skambina?

– Spenseris Kreigas, baristeris.

– Tuojau sujungsiu, pone.

– Senokai besikalbėjome, pone Kreigai. Kaip šiandien prisimenu pastarąjį jūsų skambutį.

– Ir aš neužmiršau, – pratarė Kreigas. – Dėl to ir vėl jums skambinu, *inspektoriau,* beje, noriu pasveikinti.

– Ačiū, – padėkojo Fuleris, – bet netikiu, kad susisiekėte tik dėl to.

– Jūs teisus, – nusijuokė Kreigas. – Aš turiu informacijos, galinčios padėti jums greičiau tapti vyresniuoju inspektoriumi.

– Įdėmiai klausausi, – atsiliepė Fuleris.

– Tačiau noriu pabrėžti, inspektoriau, jog mano pavardė su šia informacija negali turėti nieko bendra. Esu tikras, sužinojęs, apie ką kalbame, suprasite kodėl. Be to, pokalbis tikrai ne telefoninis.

– Žinoma. Sakykite, kur ir kada norite susitikti.

– Rytoj po dvylikos penkiolika „Šerloko Holmso“ bare.

– Puikiai pasirinkote, – pastebėjo Fuleris. – Iki rytojaus, pone Kreigai.

Kreigas išjungė telefoną ir pagalvojo iki Džeraldo pasirodymo suspėsiąs dar kai kam paskambinti, bet tą pat akimirką sučirškė durų skambutis. Atidaręs pamatė išsišiepusį Peiną. Jau senokai bematė bičiulį tokį patenkintą. Svečias netardamas nė žodžio patraukė paskui Kreigą, įžengė į virtuvę ir išdėliojo ant stalo šešias nuotraukas.

Kreigas pažvelgė į fotografijas ir išsyk suprato, ko Peinas taip džiūgauja. Ant kairės Denio kojos viršum kelio aiškiai buvo matyti Kreigui puikiai pažįstamas randas; nors ir kiek nublankusi, bet plika akimi įžiūrima žymė.

– Šito įrodymo Fuleriui pakaks, – pakomentavo Kreigas ir pakėlęs virtuvės telefoną paskambino į Škotiją.

– Hjugas Monkrifas, – atsiliepė balsas.

– Visai netrukus vadinsitės seru Hjugu, – pareiškė Kreigas.

70

– Šis mūsų susitikimas paskutinis, Nikolai.

– Taip, panele Benet.

– Nors mudviejų nuomonės ne visuomet sutapdavo, bet, manau, įgyta patirtis abiem išėjo į naudą.

– Sutinku, panele Benet.

– Paskutinį kartą išėjęs iš šio pastato tapsite lygtinio termino sąlygų nebevaržomu laisvu žmogumi.

– Taip, panele Benet.

– Tačiau prieš išregistruodama jus privalau pateikti keletą klausimų.

– Žinoma, panele Benet.

Ji paėmė apkramtytą šratinuką ir pažvelgė į ilgą Vidaus reikalų ministerijos rekomenduojamų klausimų sąrašą, į kuriuos turi atsakyti kalinys prieš atgaudamas visišką laisvę.

– Ar pastaruoju metu vartojote narkotikų?

– Ne, panele Benet.

– Ar pastaruoju metu nepatyrėte pagundos įvykdyti nusikaltimą?

– Pastaruoju metu ne, panele Benet.

– Ar per praėjusius metus palaikėte ryšius su žinomais nusikaltėliais?

– Su nežinomais, – atsakė Denis. Panelė Benet pakėlė akis. – Bet lioviausi su jais bendravęs ir nebenoriu jų daugiau matyti, nebent tektų susidurti teisme.

– Man gerokai palengvėjo, – pasidžiaugė panelė Benet pažymėdama dar vieną varnelę. – Ar tebeturite kur gyventi?

– Taip, bet netrukus žadu persikraustyti, – šratinukas pakibo ore, – į oficialiai įregistruotą būstą, kuriame gyvenau anksčiau, – pareigūnė užpildė dar vieną langelį.

– Ar gyvenate su šeima?

– Taip.

Panelė Benet vėl pakėlė galvą.

– Kai andai klausiau to paties, sakėtės gyvenąs vienas.

– Mes visai neseniai vėl susiėjome.

– Malonu girdėti, Nikolai, – varnelė papuošė kitą langelį.

– Ar turite kokių nors išlaikytinių?

– Taip, dukrelę Kristę.

– Vadinasi, dabar gyvenate su žmona ir dukra?

– Mudu su Bete susižadėję, bet kai tik išspręsiu dar kelias man likusias problemas, ketiname susituokti.

– Džiaugiuosi dėl jūsų. Galbūt pataisos inspekcija galėtų padėti jums išspręsti tas problemas?

– Jūs labai maloni, panele Benet, bet nemanau. Rytoj iš ryto kaip tik susitiksiu su savo advokatu ir, tikiuosi, jis padės man sutvarkyti visus reikalus.

– Suprantu, – panelė Benet vėl sugrįžo prie klausimų sąrašo. – Ar jūsų gyvenimo draugė turi nuolatinį darbą?

– Taip, – patvirtino Denis. – Ji yra asmeninė Sičio draudimo kompanijos direktoriaus padėjėja.

– O jums susiradus darbą, tapsite dviejų asmenų išlaikoma šeima.

– Teisybė, tačiau artimiausioje ateityje mano uždarbis bus gerokai mažesnis už jos.

– Kodėl? Kokį darbą ketinate dirbti?

– Ketinu įsidarbinti bibliotekininku didelėje įstaigoje, – atsakė Denis.

– Geresnio pasirinkimo nė nesugalvosi, – pagyrė panelė Benet užpildydama dar vieną langelį ir pateikdama kitą klausimą: – Ar artimiausioje ateityje žadate vykti į užsienį?

– Tokių planų neturiu.

– Ir galiausiai, – ištarė inspektorė, – ar nesibaiminate galįs ateityje vėl pasukti nusikalstamu keliu?

– Aš tvirtai apsisprendžiau ateityje šito nebekartoti, – patikino Denis.

– Smagu išgirsti, – panelė Benet pažymėjo paskutinę varnelę paskutiniajame langelyje. – Mano klausimai baigti. Ačiū, Nikolai.

– Ačiū jums, panele Benet.

– Tikiuosi, – pratęsė pareigūnė atsistodama, – drauge su advokatu įveiksite savo bėdas.

– Jūs labai maloni, panele Benet, – juodu paspaudė vienas kitam rankas. – Ir aš tikiuosi to paties.

– Jei tik jums prireiks kokios nors pagalbos ar patarimo, neužmirškite, jog tereikia man paskambinti.

– Ko gero, artimiausiu metu kai kas gali su jumis susisiekti, – atsakė Denis.

– Tuomet lauksiu žinių. Linkiu sėkmės judviem su Bete.

– Dėkoju.

– Viso geriausio, Nikolai.

– Viso geriausio, panele Benet.

Nikolas Monkrifas išėjo pro duris tapęs laisvu žmogumi. O rytoj jis vėl bus Denis Kartraitas.

– Nemiegi?

– Ne, – atsiliepė Betė.

– Vis dar tikiesi, kad persigalvosiu?

– Taip, bet žinau, jog beprasmiška tave įkalbinėti, Deni. Visuomet buvai užsispyręs kaip ožys. Tikiuosi, suvoki – ši mudviejų naktis paskutinė, jei paaiškės, kad priėmei klaidingą sprendimą.

– Tačiau jeigu aš teisus, – sukuždėjo Denis, – turėsime dar dešimt tūkstančių tokių naktų.

– Bet juk visos gyvenimo naktys gali tapti mūsų ir be tokios didžiulės rizikos.

– Išėjęs iš kalėjimo aš rizikavau kasdien. Tu nė neįsivaizduoji, Bete, ką reiškia nuolatos žvilgčioti per petį laukiant, kol kas nors ištars: „Žaidimas baigtas, mielas Deni, visą likusį gyvenimą tau teks praleisti už grotų." O jei nueisiu pats, bent jau bus išklausyta manoji įvykių versija.

– Kas tave galutinai įtikino, esą čia vienintelis būdas įrodyti savo nekaltumą?

– Tu, – atsakė Denis. – Kai pamačiau tave tarpduryje... „Atleiskite, kad trukdau, sere Nikolai“, – pamėgdžiojo jis, – supratau daugiau nebenorįs būti seru Nikolu Monkrifu. Aš esu Denis Kartraitas ir myliu Betę Beikon iš Vilsono kelio.

Betė susijuokė.

– Nė nepamenu, kada paskutinį kartą mane šitaip pavadinai.

– Kai buvai bjauri vienuolikmetė mergiūkštė su kaselėmis.

Betė atsigulė ant pagalvių ir kurį laiką tylėjo. Denis jau pamanė ją užmigus, bet ūmai toji sugriebė jo ranką ir pratarė:

– Bet nemaža tikimybė, jog visą likusį gyvenimą praleisi kalėjime.

– Ilgai apie tai svarsčiau, – atsiliepė Denis. – Bet esu tikras, jei nueisiu į policiją su Aleksu Redmeinu ir pasiduosiu pats – turėdamas šį namą, visą kitą turtą, o svarbiausia, tave – kam nors vis dėlto gali sukirbėti mintis, jog esu nekaltas.

– Dauguma žmonių nepanorėtų šitaip rizikuoti, – pastebėjo Betė. – O gyventų sau patenkinti prisidengę sero Nikolo Monkrifo vardu bei naudodamiesi šio vardo teikiamomis privilegijomis.

– Bet aš nesu seras Nikolas Monkrifas, štai kas svarbiausia, Bete. Aš esu Denis Kartraitas.

– O aš ne Betė Monkrif, bet verčiau ja būsiu, užuot artimiausius dvidešimt metų lankius tave Belmarše pirmaisiais mėnesio sekmadieniais.

– Ir kiekvieną dieną žvalgysies per petį klaidingai supratusi menkiausią užuominą, vengdama visų Denio ir netgi Niko pažįstamų. O kam galėsi pasipasakoti? Savo mamai? Maniškei? Draugams? Ogi niekam. Be to, ką pasakysime Kristei, kai ji paūgės ir pradės viską suprasti? Ar visą gyvenimą jai teks gyventi apsuptai melo, nežinant, kas tokie iš tiesų yra jos tėvai? Jei alternatyva tokia, aš verčiau surizikuosiu. Juk jeigu net trys vyriausieji teisėjai laiko pakankamai pagrįstu prašymą persvarstyti mano bylą, argumentai tik sustiprės, kai parodysiu esąs pasiryžęs tiek daug paaukoti, idant įrodyčiau savo nekaltumą.

– Žinau, tu teisus, Deni, bet pastarosios kelios dienos buvo laimingiausios mano gyvenime.

– Ir mano, Bete, bet sulauksime dar laimingesnių, kai tapsiu laisvas. Manasis tikėjimas žmogiška prigimtimi skatina pasikliauti Aleksu Redmeinu, Freizeriu Manru ir netgi Sara Davenport, kurie nenurims, kol neįsiviešpataus teisingumas.

– Sara Davenport tave sužavėjo, tiesa? – paklausė Betė ranka persibraukdama per plaukus.

Denis nusišypsojo.

– Turiu pripažinti, Nikolą Monkrifą ji iš tiesų sužavėjo, tačiau Denio Kartraito – niekada.

– Kodėl mums nepraleidus dar vienos dienos drauge ir nenuveikus ko nors neužmirštamo? O kadangi ši diena gali būti paskutinė tavo diena laisvėje, leisiu pasirinkti tau.

– Likime lovoje, – pasiūlė Denis. – Ir visą dieną mylėkimės.

– Ak tie vyrai, – šypsodamasi atsiduso Betė.

– Galime nusivesti Kristę į zoologijos sodą, o paskui papietauti Ramzio žuvies ir traškučių užkandinėje.

– O paskui?

– Aš nueisiu į *Upton Park* stadioną pasižiūrėti „Hamerių“, o tu parveši Kristę pas savo mamą.

– O vakare?

– Galėsi išsirinkti bet kokį filmą... kad ir tokio ilgio kaip naujasis „Džeimsas Bondas“.

– O po filmo?

– Kaip ir kiekvieną šios savaitės naktį, – atsakė jis apkabindamas mylimą moterį.

– Tokiu atveju verčiau grįžkime prie plano „A“, – nusprendė Betė, – ir pasirūpinkime, kad rytoj iš ryto laiku nueitum į susitikimą su Aleksu Redmeinu.

– Man tiesiog knieti pamatyti jo veidą, – prisipažino Denis. – Užuot išvydęs dienoraščių aptarti atėjusį serą Nikolą Monkrifą, kurį reikia įkalbėti liudyti teisme, akis į akį susidurs su pasiduoti pasiryžusiu Deniu Kartraitu.

– Aleksas nudžiugs, – patikino Betė. – Jis nuolatos kartodavo: „Jei tik būčiau turėjęs antrą galimybę.“

– Ką gi, antroji galimybė jam bus suteikta. Ir žinai ką, Bete, aš nekantriai laukiu to susitikimo, nes pirmą kartą po ilgo laiko pasijusiu laisvas.

Denis pasilenkė ir švelniai pabučiavo sužadėtinę į lūpas. Ši išsinėrė iš naktinių marškinių, o jo ranka slystelėjo Betės šlaunimi.

– Be šito irgi turėsi apsieiti keletą artimiausių mėnesių, – sukuždėjo ji, kai staiga iš pirmo aukšto ataidėjo tarytum griaustinio trenksmas.

– Kokia čia velniava? – tarstelėjo Denis įsijungdamas lempelę prie lovos.

Laiptus sudrebino sunkūs žingsniai. Vos jam nuleidus kojas nuo lovos, į miegamąjį įsiveržė trys lazdomis ginkluoti policininkai neperšaunamomis liemenėmis, o šiems ant kulnų lipo dar trys. Pirmieji sugriebė ir pargriovė nė trupučio nesipriešinantį Denį. Du priplojo jo veidą prie grindų, trečiasis užlaužęs rankas surakino antrankiais. Akies krašteliu jis pastebėjo, kaip policininkė priremia prie sienos nuogą Betę, o kita užsega jai antrankius.

– Jinai nieko nepadarė! – sukliko Denis ištrūkdamas ir puldamas ton pusėn, bet jau po pirmojo žingsnio lazda visu smarkumu tėškėsi į pakaušį ir vėl parbloškė ant grindų.

Du vyrai užgriuvo ant viršaus, vienas įrėmė kelį į nugarkaulį, kitas atsisėdo ant kojų. Kai į kambarį įėjo inspektorius Fuleris, pareigūnai kilstelėjo ir pastatė Denį.

– Išvardykite jiems jų teises, – paliepė Fuleris atsisėsdamas ant lovos krašto ir užsidegdamas cigaretę.

Ritualui pasibaigus inspektorius atsistojo ir prisiartino prie Denio. Jųdviejų veidus teskyrė keli coliai.

– Šįkart, Kartraitai, pasirūpinsiu, kad jie išmestų raktą. O tavo draugužė sekmadieniais tavęs nebelankys, kadangi saugiai užrakinta sėdės kitame kalėjime.

– Kokiu pagrindu? – sušvokštė Denis.

– Pagalba nusikaltėliui ir bendrininkavimas – bylai šito pakaks. Už tokius dalykėlius, jei neklystu, paprastai skiriami septyneri metai. Išveskite juos.

Denis ir Betė tarsi bulvių maišai buvo nuvilkti laiptais žemyn ir ištempti pro duris, kur mirksėdami žiburėliais laukė trys policijos au-

tomobiliai atvertomis durelėmis. Aplinkinių namų miegamuosiuose žiebėsi šviesos, o pažadinti kaimynai pro langus žvilgčiojo, kas dedasi dvyliktajame name.

Vien tik rankšluosčiu prisidengęs Denis atsidūrė ant galinės viduriniojo automobilio sėdynės, suspaustas tarp dviejų pareigūnų. Priešakinėje mašinoje pastebėjo tokio pat likimo ištiktą Didįjį Alą. Neviršydami greičio, be garso sirenų, automobiliai vienas paskui kitą nuriedėjo gatve. Inspektorius Fuleris džiaugėsi įvykdęs operaciją vos per dešimt minučių. Iš informatoriaus gauti duomenys pasitvirtino iki menkiausių smulkmenų.

Denio galvoje šmėstelėjo vienui viena mintis: kas dabar patikės, kai jis tvirtins ketinęs kitą rytą susitikti su advokatu bei artimiausioje policijos nuovadoje išpažinti visą tiesą?

71

– Atvykai pačiu laiku, – tarstelėjo motina.

– Prasti reikalai? – pasiteiravo Aleksas.

– Blogiau nė negali būti, – pasiskundė ji. – Kada pagaliau Vidaus reikalų ministerija supras, kad teisėjams išėjus į pensiją jie ne tik visam likusiam gyvenimui ištremiami į namus, bet vieninteliais jų teisiamaisiais tampa niekuo nenusikaltusios žmonos?

– Kokios būtų tavo rekomendacijos? – pasiteiravo Aleksas pakeliui į svetainę.

– Teisėjus derėtų nušauti per septyniasdešimtąjį gimtadienį, o jų žmonoms tauta atsidėkodama turėtų užtikrinti karališkąją malonę bei pašalpą.

– Manau, galima rasti ir priimtinesnį sprendimą, – nesutiko Aleksas.

– Pavyzdžiui? Legaliai leisti pagelbėti teisėjų žmonoms nusižudyti?

– Siūlyčiau rinktis ne tokias drastiškas priemones, – atsakė Aleksas. – Nežinau, ar jo šviesybė tau papasakojo, kad atsiunčiau jam šiuo metu nagrinėjamos bylos medžiagą. Atvirai sakant, man nepakenktų jo patarimas.

– Jeigu jis nuo tavęs nusigręš, Aleksai, daugiau nebeduosiu jam valgyti.

– Tokiu atveju turiu šiokių tokių šansų, – pasidžiaugė Aleksas, ir kaip tik tą akimirką į kambarį įžengė tėvas.

– Kokių dar šansų? – pasidomėjo senasis teisėjas.

– Kad tu man padėsi išnarplioti...

– Kartraito bylą? – užbaigė tėvas žvelgdamas pro langą. Aleksas linktelėjo. – Ką tik baigiau skaityti kopiją ir susidariau įspūdį, jog nedaug teliko įstatymų, kurių tasai vyrukas nepažeidė: žmogžudystė, pa-

bėgimas iš kalėjimo, penkiasdešimties milijonų dolerių vagystė, dviejų bankų čekių klastojimas, svetimos pašto ženklų kolekcijos pardavimas, kelionė į užsienį naudojantis svetimu pasu ir netgi kitam asmeniui turėjusio atitekti titulo pasisavinimas. Taigi nereikėtų stebėtis policijos pateikta kaltinimų puokšte.

– Vadinasi, tu nenori man padėti? – paklausė Aleksas.

– Aš taip nesakiau, – paprieštaravo teisėjas Redmeinas atsigręždamas į sūnų. – Priešingai, esu tavo paslaugoms, nes vienas dalykas man nebekelia jokių abejonių. Denis Kartraitas – nekaltas.

5
ATPILDAS

72

Ant mažos medinės kėdės teisiamųjų suole sėdėjo Denis Kartraitas ir laukė, kol dešimtą valandą išmušęs laikrodis paskelbs teismo pradžią. Žvilgterėjo į advokatų vietas, kur abu jo gynėjai įsigilinę kažką aptarinėjo prieš teisėjo pasirodymą.

Kiek ankstėliau susitikimų kambaryje po teismo sale Denis ištisą valandą šnekėjosi su Aleksu Redmeinu bei jo padėjėju. Juodu kaip galėdami vaikiną ramino, bet jis puikiai žinojo: nors ir nenužudė Bernio, niekuo negalėjo pateisinti apgaudinėjimo, vagystės, klastojimo ir pabėgimo iš kalėjimo. Už viską kartu veikiausiai susidarys aštuonerių dešimties metelių terminas, kuriam vieningai pritars visi įstatymų žinovai ir karališkieji Old Beilio advokatai.

O šiuos metus pridėjus prie ankstesniojo Denio nuosprendžio, iš Belmaršo jis ištrūks tik kojomis į priekį savo laidotuvių dieną.

Ant spaudos atstovams skirtų suolų Deniui iš kairės susispaudę it silkės sėdėjo reporteriai, atsivertę bloknotus, gniauždami paruoštus rašiklius, pasiryžę pratęsti per pastaruosius šešis mėnesius spausdintą Denio Kartraito gyvenimo istoriją, vienintelio, sugebėjusio pasprukti iš sustiprinto saugumo Britanijos kalėjimo, vėliau – nušvilpti iš Šveicarijos banko per penkiasdešimt milijonų dolerių pardavus jam nepriklausančią pašto ženklų kolekciją bei galiausiai vidury nakties suimto prabangiame Boltono gatvės name „sužadėtinės glėbyje“ (anot *The Times)* arba „besiglamonėjantis su dailute vaikystės laikų mylimąja“ (kaip teigė *Sun).* Spauda niekaip negalėjo apsispręsti, ar lyginti Denį su Raudonuoju Progailiu, ar Džeku Skerdiku. Ši gyvenimo istorija kaustyte prikaustė visuomenės dėmesį, o pirmoji teismo diena prilygo didžiajai Vestendo premjerai. Eilė prie Old Beilio nusidriekė ketvirtą ryto, nors šiaip jau šimtą žiūrovų talpinanti teatro salė retai kada bū-

davo pilna. Didžioji dauguma Denio Kartraito ateitį veikiau siejo su Belmaršo, o ne su Boltono kvartalu.

Aleksas Redmeinas su savo padėjėju – didžiai gerbiamu šventųjų Jurgio ir Mykolo ordino riteriu seru Metju Redmeinu – per pastaruosius šešis mėnesius visais įmanomais būdais padėjo Deniui, įkalintam kameroje, ne ką didesnėje už Molės šluotų spintą. Juodu abu atsisakė bet kokio užmokesčio už savo paslaugas, vis dėlto seras Metju perspėjo Denį: jei pavyksią įtikinti prisiekusiuosius, jog per pastaruosius dvejus metus sukauptas pelnas priklauso jam, o ne Hjugui Monkrifui, ginamajam bus įteikta įspūdinga sąskaita, nepamirštant visų išlaidų ir papildomų honorarų. Tąsyk visi trys pratrūko kvatotis, kas pastaruoju metu nutikdavo gana retai.

Betė buvo paleista už užstatą kitą rytą po suėmimo, tačiau Denis su Didžiuoju Alu laisvės, suprantama, nebeišvydo.

Belmaršo registratūroje juodu pasveikino ponas Dženkinsas, o ponas Paskas pasistengė įkurdinti vienoje kameroje. Po mėnesio Denis, kaip ir buvo žadėjęs panelei Benet, vėl dirbo bibliotekoje. Didysis Alas gavo darbą virtuvėje, nors gabumais nė iš tolo neprilygo Molei. Šiaip ar taip, bičiuliai nelemtoje vietoje įsitaisė ganėtinai neblogai.

Aleksas Redmeinas nė kartelio nepriminė Deniui, girdi, jei būtų paklausęs jo patarimo ir prisipažinęs kaltu dėl netyčinės žmogžudystės, dabar jau gyventų laisvėje, vadovautų Vilsono autoservisui, kartu su Bete augintų dukrelę. „Tačiau kokia tokios laisvės prasmė?“ – girdėjo Denį klausiant.

Šiuo negandų laikotarpiu dievai padovanodavo ir šviesių akimirkų. Aleksui Redmeinui pavyko įtikinti teismą, jog nors formaliai Betė ir įvykdė nusižengimus, kuriais buvo kaltinama, apie Denį ji težinojo keturias dienas, be to, suėmimo rytą juodu jau buvo susitarę susitikti su advokatu. Teisėjas paskyrė Betei lygtinę šešeto mėnesių bausmę. Taigi ji ėmė lankyti Denį Belmarše pirmaisiais mėnesių sekmadieniais.

Tačiau prakalbus apie Didžiojo Alo vaidmenį konspiracijos istorijoje, teisėjo atlaidumas išgaravo. Sakydamas ginamąją kalbą Aleksas

pabrėžė, girdi, jo klientas Albertas Kranas Monkrifų turtais nepasinaudojęs, tik gaudavęs iš Denio atlyginimą už vairuotojo darbą ir nakvodavęs mažame Boltono namo pastogės kambarėlyje. Štai tuomet valstybės kaltintojas karališkasis advokatas Arnoldas Pirsonas pateikė triuškinantį argumentą, kurio Aleksas nenumatė.

– Ar ponas Kranas gali paaiškinti, iš kur, vos jam išėjus iš kalėjimo, jo asmeninėje sąskaitoje atsirado dešimties tūkstančių svarų sterlingų suma?

Didysis Alas paaiškinti negalėjo, nors net ir galėdamas nieku gyvu nebūtų pasakęs Pirsonui, iš kur atsirado tie pinigai.

Prisiekusieji neliko sužavėti.

Teisėjas išsiuntė Didįjį Alą į Belmaršą dar ketveriems metams – likusiai pirminio termino daliai. Denis pasirūpino, kad bičiulis įkalinimo metu pelnytų kuo daugiau lengvatų už nepriekaištingą elgesį. Kalėjimo viršininko patvirtintos puikios Rėjaus Pasko ataskaitos bylojo, jog nė metams nepraėjus Alas bus paleistas į laisvę lygtinai. Denis žinojo pasiilgsiąs bičiulio, tačiau suprato, jog tereikėtų užsiminti apie tai ir šis imtų krėsti kvailystes, idant pasiliktų Belmarše iki galutinio Denio paleidimo.

Sekmadienio apsilankymo metu Betė pranešė vieną gerą naujieną:

– Aš nėščia.

– Viešpatie, juk mudu drauge praleidome vos keturias naktis, – apkabinęs mylimąją pratarė Denis.

– Bet mylėjomės tikrai ne keturis kartus, – priminė Betė ir pridūrė: – Tikėkimės, Kristė sulauks broliuko.

– Jei taip, pavadinsime jį Berniu.

– Ne, – nesutiko Betė. – Pavadinsime... – lankymo pabaigą skelbiantis signalas neleido jai pabaigti.

– Ar galiu kai ko paklausti? – pasiteiravo Pasko į kamerą lydimas Denis.

– Žinoma, – sutiko pareigūnas. – Tik aš nebūtinai atsakysiu.

– Jūs visuomet žinojote, tiesa?

Paskas nusišypsojo, bet nutylėjo.

– Kaip supratote, kad aš nesu Nikas? – paklausė Denis jau prie pat kameros durų.

Paskas pasuko raktą ir atidarė sunkias duris. Denis įėjo vidun supratęs, jog atsakymo nesulauks, bet tuomet Paskas linktelėjo ant sienos priklijuotos Betės nuotraukos pusėn.

– O varge, – suvaitojo Denis purtydamas galvą. – Juk aš taip ir nenukabinau jos nuotraukos.

Paskas nusišypsojo ir išėjęs iš kameros užtrenkė duris.

Pažvelgęs į balkoną Denis pamatė Betę, jau įkopusią į septintą nėštumo mėnesį, besišypsančią jam ta pačia šypsena, kurią taip puikiai prisiminė dar iš Klemento Etlio mokyklos žaidimų aikštelės ir kuri jį lydės iki gyvenimo pabaigos, kokį nuosprendį bepaskelbtų teisėjas.

Abipus Betės sėdėjo abi – jos ir Denio – mamos – tvirta nuolatinė parama. Susirinko ir daugybė Denį palaikančių bičiulių iš Ist Endo, pasiryžusių iki pat paskutinio atodūsio skanduoti, jog jis nekaltas. Denio akys nukrypo į profesorių Amirkaną Morį, nelaimėje pažintą bičiulį, o paskui į eilės gale sėdinčią moterį, kurios nesitikėjo vėl išvysti. Sara Davenport pasilenkė per balkono turėklą ir nusišypsojo jam.

Aleksas advokatų suole vis dar karštai diskutavo su tėvu. *The Times* paskyrė kaltinamąjį drauge ginsiantiems tėvui ir sūnui ištisą puslapį, analizuodamas antrą istorijoje atvejį, kai Aukščiausiojo Teismo teisėjas vėl ėmėsi baristerio vaidmens. O kad tėvas taptų sūnaus padėjėju, apskritai niekam niekada neteko girdėti.

Per pastaruosius šešetą mėnesių Denis ir Aleksas iš naujo susibičiuliavo ir žinojo išliksią draugais visą gyvenimą. Alekso tėvas daug kuo priminė profesorių Morį – abu jie buvo garbingos senosios kartos atstovai, aistringi savų sričių profesionalai. Vien senojo teisėjo buvimas salėje paskatino patyrusius teisininkus ir cinikus žurnalistus giliau susimąstyti apie bylą, nors taip ir liko iki galo neaišku, kas nulėmė sero Metju tikėjimą Denio Kartraito nekaltumu.

Karališkasis advokatas Arnoldas Pirsonas su savo padėjėju sėdėjo kitoje suolo pusėje ir peržiūrinėjo įžanginę kalbą šį bei tą pakoreguodami. Šįkart Denis jau laukė tulžies ir juodžiausių kaltinimų proveržio, kai pakilęs Pirsonas teismui pareikš, esą kaltinamasis – tikrų tik-

riausias velnio įsikūnijimas, užkietėjęs nusikaltėlis, kurį prisiekusieji turėtų visam gyvenimui ištremti į vienintelę jam tinkamą vietą.

Anot Alekso Redmeino, liudytojai teisme turėjo pasirodyti tik trys: vyriausias inspektorius Fuleris, seras Hjugas Monkrifas ir Freizeris Manras. Tačiau Aleksas su tėvu ketino rasti galimybę apklausti ir ketvirtą liudytoją. Aleksas perspėjo Denį, girdi, bet kuris bylą nagrinėsiantis teisėjas kaip įmanydamas stengsis to išvengti.

Seras Metju nė trupučio nenustebo, kai teisėjas Haketas prieš nagrinėjimą pasikvietė advokatus į savo kabinetą ir perspėjo vengti bet kokių užuominų apie ankstesniąją žmogžudystės bylą, kurią užbaigė prisiekusiųjų priimtas nuosprendis, vėliau patvirtintas trijų apeliacinio teismo teisėjų. Be to, jis pabrėžė, jog nei vienai, nei kitai pusei nedera mėginti oficialiai remtis tam tikro garso įrašo turiniu bei minėti dabar jau karališkojo advokato Spenserio Kreigo, į parlamentą išrinkto Džeraldo Peino ar garsaus aktoriaus Lorenso Davenporto, nes priešingu atveju teksią patirti jo rūstybę.

Teisininkų sluoksniuose bemaž visi žinojo, jog teisėjo Haketo ir Metju Redmeino nesutarimai tęsiasi jau trisdešimt metų. Kai juodu tebuvo neapsiplunksnavę baristeriai, ponas Redmeinas laimėjo daugybę bylų žemesniuosiuose teismuose akivaizdžiai įrodydamas, kuris iš jųdviejų yra geresnis advokatas. Spauda vylėsi, jog teismo proceso metu jų konkurencija vėl suliepsnos.

Išvakarėse išrinkti prisiekusieji jau laukė bylos „Karūna prieš Danielį Kartraitą“ nagrinėjimo pradžios, idant išklausę visus argumentus bei parodymus paskelbtų galutinį nuosprendį.

73

Teisėjas Haketas nužvelgė salę tarsi mušėjas, prieš žaidimą tikrinantis gaudytojų pozicijas. Jo akys nukrypo į Metju Redmeiną, ties antruoju ratu laukiantį pirmojo kamuolio. Nė vienas kitas žaidėjas nesužadino teisėjo nerimo, bet jis žinojo negalėsiąs atsipalaiduoti, kai į žaidimą įsitrauks seras Metju.

Jis nukreipė žvilgsnį į niekada skubotai nesmūgiuojantį komandos draugą, karališkąjį advokatą Arnoldą Pirsoną.

– Pone Pirsonai, ar jūs pasirengęs pradėti?

– Taip, milorde, – Pirsonas lėtai atsistojo, truktelėjo mantijos atvartus, pasičiupinėjęs seno peruko viršugalvį pasidėjo ant stovelio aplanką ir pradėjo skaityti pirmąjį puslapį, tarsi matytų šį tekstą pirmą kartą gyvenime. – Ponai prisiekusieji, – kreipėsi šyptelėdamas dvylikai piliečių, išrinktų nulemti bylos baigtį, – aš esu Arnoldas Pirsonas, vyriausias kaltintojas šioje byloje. Man padės ponas Deividas Simsas. Gynybai vadovaus ponas Aleksas Redmeinas, padedamas sero Metju Redmeino.

Visų akys nukrypo į suolo kamputyje knapsintį, bemaž snūduriuojantį senuką.

– Ponai prisiekusieji, – tęsė Pirsonas. – Kaltinamąjį aktą sudaro penki punktai. Pirma, teisiamasis sąmoningai ir apgalvotai pabėgo iš Belmaršo kalėjimo, pietryčių Londone įsikūrusios griežtojo režimo įkalinimo įstaigos, kur atlikinėjo bausmę už ankstesnį nusižengimą.

Antra, kaltinamasis pavogė iš sero Hjugo Monkrifo Škotijoje esantį dvarą, tai yra keturiolikos miegamųjų namą bei dvylika tūkstančių akrų ariamos žemės.

Trečia, užėmė teisiškai jam nepriklausantį namą, kurio adresas – Boltono gatvė 12, Londonas SW3.

Ketvirta, pasisavino unikalią pašto ženklų kolekciją, o vėliau pastarąją pardavė už daugiau nei dvidešimt penkis milijonus svarų sterlingų.

Ir penkta, teisiamasis naudojosi grynaisiais pinigais iš Londono *Coutts* banko sąskaitos ir pervedinėjo pinigų sumas iš privataus Šveicarijos banko pelno siekimo tikslu, nors neturėjo teisės to daryti.

Kaltintojų tikslas – atskleisti penkių kaltinimo punktų ryšį ir parodyti, jog visus šiuos nusikaltimus įvykdė vienas asmuo, kaltinamasis Danielis Artūras Kartraitas, apsimetęs seru Nikolu Monkrifu, vieninteliu teisėtu velionio sero Aleksandro Monkrifo įpėdiniu bei turto paveldėtoju. Siekdamas visa tai įrodyti, ponai prisiekusieji, pirmiausiai turiu perkelti jus į Belmaršo kalėjimą ir pademonstruoti, kokiu būdu teisiamajam pavyko pasinaudojus aplinkybėmis įvykdyti šiuos įžūlius nusikaltimus. Šiuo tikslu man gali prireikti paminėti ankstesnį nusikaltimą, už kurį Kartraitas buvo įkalintas.

– Nieko panašaus nebus, – griežtai įsiterpė teisėjas Haketas. – Ankstesnis teisiamojo nusikaltimas nesusijęs su šiame teisme nagrinėjamais kaltinimais. Jūs negalite remtis ankstesne byla, nebent įrodysite tiesioginį šių dviejų bylų ryšį.

Seras Metju užsirašė žodžius: „tiesioginis dviejų bylų ryšys".

– Ar aiškiai pasakiau, pone Pirsonai?

– Taip, milorde. Aš atsiprašau. Suklydau.

Seras Metju suraukė antakius. Siekiant atskleisti sąsajas tarp dviejų nusikaltimų, Aleksui teks pasitelkti visą išmonę, jei nenori užsitraukti teisėjo Haketo rūstybės ir būti sustabdytas dar nė neįsivažiavęs. Senasis advokatas jau gvildeno mintyse šią problemą.

– Ateityje elgsiuosi atsargiau, – pridūrė Pirsonas atsiversdamas kitą puslapį.

„Kažin, – svarstė Aleksas, – ar Pirsonas, žinodamas, jog teisėjas visuomet prielankesnis kaltintojams negu gynėjams, sąmoningai išprovokavo pastarojo nepasitenkinimą?"

– Ponai prisiekusieji, – toliau kalbėjo Pirsonas. – Noriu, kad įsimintumėte visus penkis nusikaltimus, nes ketinu parodyti, kaip jie susipynę ir kokiu būdu juos įvykdė vienas asmuo – kaltinamasis Danielis Artūras Kartraitas, – Pirsonas dar sykį truktelėjo mantiją. – 2002-ųjų

birželio septintoji veikiausiai įsirėžė daugelio jūsų atmintin, nes tą dieną Anglija pasaulio futbolo čempionato finale sutriuškino Argentiną, – jis patenkintas pastebėjo daugelio prisiekusiųjų šypsenas. – Tą pačią dieną Belmaršo kalėjime įvyko tragedija, galiausiai privertusi šiandien mus čionai susirinkti. Kai didžioji dauguma kalėjimo gyventojų pirmajame aukšte per televiziją stebėjo futbolo rungtynes, vienas kalinys nusprendė kaip tik tuo metu nusižudyti. Tasai žmogus buvo Nikolas Monkrifas, 2002-ųjų metų birželio septintąją dieną, apytikriai penkiolika minučių po pirmos, pasikoręs kalėjimo duše. Dvejus metus iki tol Nikolas Monkrifas gyveno vienoje kameroje su kitais dviem kaliniais, vienas iš kurių ir buvo kaltinamasis Danielis Kartraitas.

Du beveik tokio paties ūgio vyrai, kurių amžius tesiskyrė vos keliais mėnesiais, atrodė tokie panašūs, jog apsitaisiusius kalėjimo uniformomis daugelis klaidingai laikydavo juos broliais. Milorde, jums leidus, dabar norėčiau išdalyti prisiekusiesiems Monkrifo ir Kartraito nuotraukas ir leisti jiems savo akimis įsitikinti dviejų vyrų panašumu.

Teisėjas linktelėjo ir teismo sekretorius paėmė iš Pirsono padėjėjo pluoštą nuotraukų. Dvi įteikė teisėjui, o kitas išdalijo prisiekusiesiems. Pirsonas atsilošęs lukterėjo, kol visi prisiekusieji apžiūrės fotografijas. Po kurio laiko karališkasis advokatas vėl prabilo:

– Dabar paaiškinsiu, kaip Kartraitas pasinaudojo šiuo panašumu, pakeitęs šukuoseną ir netgi akcentą, išpešė naudos iš Nikolo Monkrifo mirties. Ir netgi pačios tikriausios materialinės naudos. Vis dėlto nė vienas įžūlus nusikaltimas neapsieina be trupučio sėkmės.

Pirmiausiai sėkmė Kartraitui nusišypsojo Monkrifui paprašius pasaugoti sidabrinę grandinėlę, raktą, žiedą, paženklintą šeimos herbo ornamentu, ir laikrodį su išgraviruotais jo inicialais, su kuriais išsiskirdavo tik eidamas praustis į dušą. Be to, vyruko bendrininkas reikiamu laiku atsidūrė reikiamoje vietoje, ir sėkmė nusišypsojo jam antrąkart.

Jums, ponai prisiekusieji, gali iškilti klausimas, kaip įstengė Kartraitas, nuteistas dvidešimt dvejiems metams už...

Pašokęs Aleksas jau žiojosi prieštarauti, bet teisėjas jį aplenkė:

– Daugiau nė žingsnio šia kryptimi, pone Pirsonai, nes mano kantrybė netruks pasibaigti.

– Atleiskite, milorde, – ištarė Pirsonas puikiai žinodamas, jog net ir tiems prisiekusiesiems, kurie pastaruosius šešis mėnesius apie bylą neskaitė spaudoje, dabar nebeliks abejonių, už kokį nusikaltimą kalėjo Kartraitas.

– Taigi, ponai prisiekusieji, jums gali iškilti klausimas, kaip dvidešimt dvejiems metams nuteistas Kartraitas įstengė susikeisti tapatybe su kitu kaliniu, nuteistu tik aštuoneriems metams, o svarbiausia, po šešeto savaičių turėjusiu išeiti į laisvę. Suprantama, jų DNR nesutapo, kraujo grupės bei stomatologų įrašai skyrėsi. Štai čia pasitarnavo antroji sėkmė, kadangi nieko panašaus nebūtų pavykę įgyvendinti be Kartraito bendrininko, dirbusio sanitaru kalėjimo ligoninėje. Šis bendrininkas – Albertas Kranas, trečiasis Monkrifo ir Kartraito kameros gyventojas. Vos išgirdęs apie pakaruoklį duše, pastarasis sukeitė pavardes ligoninės kompiuterio duomenų bazėje, taigi gydytojas, apžiūrėjęs kūną, patvirtino išvadą, esą duše pasikorė Kartraitas, o ne Monkrifas.

Po keleto dienų Bovio Šv. Marijos bažnyčioje įvyko laidotuvės, kuriose dalyvavę teisiamojo artimieji, tarp jų ir jo vaiko motina, tvirtai tikėjo paskutinėn kelionėn palydėję Danielį Kartraitą.

Jums įdomu, koks žmogus galėtų šitaip apgauti savo šeimą? Aš jums pasakysiu – *šitas* žmogus, – Pirsonas parodė į Denį. – Jam netgi pakako įžūlumo atvykti į laidotuves apsimetus Nikolu Monkrifu, idant galutinai įsitikintų, jog šios įvyko ir jam pasisekė išsisukti.

Pirsonas vėl atsilošė leisdamas savo žodžiams susigulėti prisiekusiųjų sąmonėje, o paskui pratęsė:

– Po Monkrifo mirties Kartraitas visuomet segėjo buvusio kaimyno laikrodį, sidabrinę grandinėlę su raktu ir mūvėjo žiedą, idant įtikintų kalėjimo personalą bei kitus kalinius iš tiesų esąs Nikolas Monkrifas, kuriam kalėti likusios vos šešios savaitės.

2002 metų liepos septynioliktąją Danielis Kartraitas, užuot kalėjęs jam dar likusius dvidešimt metų, išėjo pro pagrindinius Belmaršo kalėjimo vartus tapęs laisvu žmogumi. Ar jam to pakako? Ne. Jis išsyk sėdo į Škotijon vykstantį traukinį siekdamas pasiglemžti Monkrifų šeimos turtą. Įgyvendinęs šią užmačią, sugrįžo į Londoną ir įsikūrė sero Nikolo Monkrifo name Boltono gatvėje.

Bet ir čia dar ne pabaiga, ponai prisiekusieji. Kartraitui pakako įžūlumo naudotis pinigais iš sero Nikolo Monkrifo sąskaitos *Coutts* banke. Manote, šito jam jau buvo gana? Kur tau! Jisai nuskrido į Ženevą susitikti su Šveicarijos „Kuberteno ir kompanijos" banko pirmininku, kuriam pateikė sidabrinį raktą bei Monkrifo pasą, atvėrusius kelią į saugyklą ir leidusius pasisavinti garsiąją velionio Nikolo Monkrifo senelio sero Aleksandro Monkrifo pašto ženklų kolekciją. Ką gi darė Kartraitas, pasiglemžęs šią šeimos relikviją, kurią seras Aleksandras Monkrifas kaupė septyniasdešimt metų? Jau kitą dieną pardavė pirmam pasitaikiusiam pirkėjui, susigundęs kerinčia dvidešimt penkių milijonų svarų sumelyte.

Ponas Metju kilstelėjo antakį. Arnoldui Pirsonui paprastai nebūdinga tokia „kerinti" leksika.

– Ką gi multimilijonieriumi tapęs Kartraitas darė toliau? – tęsė Pirsonas. – Ogi parskrido į Londoną, nusipirko brangiausią *BMW*, pasisamdė vairuotoją bei namų tvarkytoją ir įsikūręs Boltono gatvėje toliau sau vaidino Nikolą Monkrifą. Ponai prisiekusieji, jis iki šiol būtų tebevaidinęs, jei ne profesionalūs inspektoriaus Fulerio veiksmai, to paties, kuris suėmė Kartraitą po pirmojo nusikaltimo 1999-aisiais ir kuris dabar vien savo jėgomis, – ponas Metju užsirašė šiuos žodžius, – jį susekė, areštavo ir galiausiai atidavė teismui. Štai tokie kaltinimai pateikiami teisiamajam, ponai prisiekusieji. Po netrukus įvyksiančios liudytojo apklausos jums nebeliks jokių abejonių teisiamojo Danielio Kartraito kalte.

Pirsonui atsisėdus savo vieton seras Metju pažvelgė į senąjį savo varžovą ir palietęs kaktą, tarytum kilstelėdamas įsivaizduojamą skrybėlę, pratarė:

– Pagarba.

– Dėkoju, Metju, – atsiliepė Pirsonas.

– Ponai, – prabilo teisėjas dirstelėdamas į laikrodį. – Manau, dabar pats metas skelbti pietų pertrauką.

– Teismas, stot, – šūktelėjo tvarkos prižiūrėtojas; visi pareigūnai išsyk atsistojo ir nusilenkė. Teisėjas Haketas, irgi linktelėjęs, išėjo iš salės.

– Neblogai, – pakomentavo Aleksas savo tėvui.

– Sutinku. Vis dėlto garbusis Arnoldas padarė klaidelę, dėl kurios jam veikiausiai teks gailėtis.

– Kokią? – paklausė Aleksas.

Ponas Metju pastūmėjo sūnui popieriaus lapelį, ant kurio užrašė žodžius: „vien savo jėgomis“.

74

– Privalai priversti šį liudytoją pripažinti vienui vieną dalyką, – pastebėjo ponas Metju. – Bet kartu negalima leisti nei teisėjui, nei Arnoldui Pirsonui supaisyti, ko tu sieki.

– Jokio spaudimo, – šyptelėjo Aleksas teisėjui sugrįžus į salę ir visiems atsistojus.

Linktelėjęs teisėjas atsisėdo į raudona oda aptrauktą krėslą aukštu atlošu, pasiėmė užrašus, kur susižymėjo esminius Pirsono kalbos punktus, ir atsivertęs tuščią puslapį bei užsirašęs „Pirmasis liudytojas" linktelėjo kaltintojui, kuris atsistojo ir paskelbė:

– Kviečiu vyresnįjį inspektorių Fulerį.

Aleksas Fulerį matė prieš ketverius metus, kai vyko pirmasis teismas, bet puikiai prisiminė, kaip pareigūnas apdairiai išvengdavo keblių klausimų. O šįkart jis atrodė dar labiau savimi pasitikintis. Priesaiką Fuleris išpoškino nė nedirstelėdamas į kortelę.

– Detektyve vyresnysis inspektoriau Fuleri, – pradėjo Pirsonas, – gal galėtumėte pirmiausiai prisistatyti?

– Aš esu Rodnis Fuleris. Dirbu Londono policijoje, Čelsio Palace Grino poskyryje.

– Ar galiu pažymėti, jog jūs suėmėte Danielį Kartraitą pastarajam įvykdžius ankstesnįjį nusikaltimą, už kurį buvo nuteistas kalėti?

– Taip, pone.

– Kaip jums kilo mintis, jog Kartraitas galėjo paspukti iš Belmaršo kalėjimo ir apsimesti seru Nikolu Monkrifu?

– Pernai spalio dvidešimt trečią dieną sulaukiau telefono skambučio, ir patikimas žmogus informavo norįs susitikti bei aptarti itin skubų reikalą.

– Ar tąsyk jis paminėjo kokias nors konkrečias detales?

– Ne. Šis džentelmenas neaptarinėja tokių dalykų telefonu.

Ponas Metju užsirašė žodį „džentelmenas“, kurio policininkai paprastai nevartoja kalbėdami apie eilinius informatorius. Antroji klaidelė pirmąją teismo dieną. Daugiau nė nederėtų tikėtis, kol Arnoldas Pirsonas paslaugiai veda už rankos liudytoją, neleisdamas suklupti.

– Taigi pasimatymas įvyko, – pratęsė Pirsonas.

– Taip, mes susitarėme susitikti kitą dieną jam tinkamu laiku jo pasirinktoje vietoje.

– O susitikus jis pranešė turįs informacijos apie Danielį Kartraitą?

– Taigi, dėl ko aš gerokai nustebau, – prisipažino Fuleris, – kadangi klaidingai laikiau Kartraitą mirusiu. Juk vienas mano pažįstamas pareigūnas netgi dalyvavo jo laidotuvėse.

– Kaip jūs sureagavote į šį netikėtą pareiškimą?

– Sureagavau rimtai, kadangi iš patirties žinojau galįs pasikliauti tuo džentelmenu.

Metju Redmeinas pabraukė žodį „džentelmenas“.

– Ką darėte paskui?

– Mano paskirta komanda ėmė ištisą parą stebėti dvyliktąjį Boltono gatvės namą ir netrukus įsitikinau, jog ten gyvenantis asmuo, besidedantis seru Nikolu Monkrifu, stulbinančiai panašus į Kartraitą.

– Bet, aišku, remdamasis vien šiuo įtarimu jo dar nesuėmėte?

– Žinoma, ne, – atsakė inspektorius. – Reikėjo gauti rimtesnių įrodymų.

– Kokių gi įrodymų gavote?

– Trečią stebėjimo dieną įtariamąjį aplankė panelė Elizabeta Vilson, kuri pasiliko nakvoti.

– Panelė Elizabeta Vilson?

– Taip. Kartraito dukters motina, kuri reguliariai lankė pastarąjį kalėjime. Tuomet ir įsitikinau gavęs teisingos informacijos.

– Tada nusprendėte jį suimti?

– Taip. Kadangi žinojau susidūręs su pavojingu nusikaltėliu, nevengiančiu griebtis smurto, išsikviečiau operatyvinį būrį, nenorėdamas sukelti nė menkiausio pavojaus aplinkiniams.

– Suprantama, – pritarė Pirsonas. – Gal papasakotumėte teismui, kaip vyko šio pavojingo nusikaltėlio sulaikymas?

– Antrą valandą nakties, apsupę namą Boltono gatvėje, mes įsiveržėme vidun, kur sučiupęs Kartraitą paskelbiau areštuojąs jį už pabėgimą iš Jos didenybės kalėjimo. Be to, sulaikiau Elizabetą Vilson, teikusią pagalbą bei rėmusią nusikaltėlį. Kita mano komandos dalis suėmė tuose pačiuose namuose įsikūrusį Albertą Kraną, kadangi turėjome pagrindo laikyti jį Kartraito bendrininku.

– Kas nutiko kitiems dviem sulaikytiesiems? – pasidomėjo Pirsonas.

– Elizabeta Vilson tą patį rytą buvo paleista už užstatą, o vėliau nuteista šešiems mėnesiams lygtinai.

– O Albertas Kranas?

– Kadangi buvo lygtinai paleistas anksčiau laiko, jis sugrįžo atgal į kalėjimą atlikti visos bausmės iki galo.

– Dėkoju, inspektoriau. Kol kas jums daugiau klausimų neturiu.

– Ačiū, pone Pirsonai, – ištarė teisėjas. – Ar pageidausite apklausti liudytoją, pone Redmeinai?

– Taip, milorde, – atsiliepė Aleksas atsistodamas.

– Inspektoriau, jūs pareiškėte teismui, esą informaciją, kuria remdamasis suėmėte Kartraitą, jums savanoriškai perdavė vienas pilietis.

– Taip, teisingai, – atsiliepė Fuleris įsikibdamas į liudytojų pakylos turėklus.

– Taigi „vien savo jėgomis“, kaip paskelbė garbusis mano kolega, to padaryti policijai vis dėlto nepavyko?

– Ne, bet, esu tikras, jūs suprantate, pone Redmeinai, jog policija nuolat bendradarbiauja su informatoriais, be kurių pusė šiuo metu kalinčių nusikaltėlių vaikštinėtų gatvėmis ir toliau vykdytų nusikaltimus.

– Taigi tasai „džentelmenas“, kaip pavadinote savo informatorių, paskambino jums į nuovadą? – Inspektorius linktelėjo. – Ir judu susitarėte susitikti kitą dieną abiem patogioje vietoje?

– Taip, – atsakė Fuleris, stengdamasis neleptelėti, ko nereikia.

– Kur įvyko jūsų susitikimas, inspektoriau?

Fuleris atsigręžė į teisėją.

– Aš linkęs neatskleisti vietos, milorde.

– Suprantama, – sutiko teisėjas Haketas. – Tęskite, pone Redmeinai.

– Tokiu atveju, ko gero, nėra prasmės klausti jūsų samdomo informatoriaus pavardės, inspektoriau?

– Jis anaiptol ne samdomas informatorius, – išsprūdo inspektoriui ir jis išsyk ėmė gailėtis taip pasakęs.

– Tuomet mes bent jau žinome, jog jis ne samdomas informatorius, o džentelmenas, šios srities specialistas.

– Puikiai padirbėta, – tarytum pats sau gana garsiai suniurnėjo Alekso tėvas. Teisėjas susiraukė.

– Kiek pareigūnų jums prireikė, inspektoriau, norint suimti vieną vyrą ir vieną moterį, antrą valandą nakties gulinčius lovoje? – Fuleris delsė. – Kiek, inspektoriau?

– Keturiolikos.

– O gal daugiau nei dvidešimties? – pasiteiravo Aleksas.

– Jei priskaičiuosime pastiprinimo komandą, veikiausiai susidarys dvidešimt.

– Ar ne per daug prieš vieną vyrą ir vieną moterį? – nusistebėjo Aleksas.

– Jis galėjo būti ginkluotas, – atsiliepė Fuleris. – Nenorėjau rizikuoti.

– Ar jis išties buvo ginkluotas?

– Ne, nebuvo...

– Ko gero, jau ne pirmą kartą...

– Čia ir sustokite, pone Redmeinai, – pertraukė teisėjas neleisdamas užbaigti sakinio.

– Puikus mėginimas, – pastebėjo Alekso tėvas pakankamai garsiai, kad išgirstų visa salė.

– Ar pageidaujate įsiterpti, sere Metju? – pyktelėjo teisėjas.

Alekso tėvas atmerkė akis, tarsi iš miego pažadintas laukinis žvėris lėtai atsistojo ir pratarė:

– Malonu, kad paklausėte, milorde. Bet ne, kol kas nenoriu. Galbūt vėliau, – ir vėl žnektelėjo savo vieton.

Spaudos atstovai ūmai subruzdo pajutę pralaužtą pirmąją užkardą. Aleksas suspaudė lūpas tramdydamas besiveržiantį juoką. Teisėjas Haketas ir pats vos susitvardė.

– Tęskite, Redmeinai, – tarstelėjo teisėjas, bet Aleksui nespėjus atsakyti, jo tėvas vėl pašoko.

– Atleiskite, milorde, – saldžiai sumurkė senasis advokatas, – kurį Redmeiną turėjote omenyje?

Šįkart prisiekusieji pratrūko juoktis. Teisėjui nesiteikus atsakyti, ponas Metju susmuko ant kėdės, užsimerkė ir sušnibždėjo:

– Griebk jį už gerklės, Aleksai.

– Inspektoriau, jūs sakėte, esą, pamatęs vidun įeinančią panelę Vilson, galutinai įsitikinote stebimame name gyvenant Danielį Kartraitą, o ne serą Nikolą Monkrifą?

– Taip, teisingai, – atsiliepė Fuleris tebespausdamas turėklus.

– Bet ar suėmęs mano klientą, inspektoriau, nė akimirkai nesuabejojote galėjęs areštuoti ne tą žmogų?

– Ne, pone Redmeinai, man neliko abejonių, kai pamačiau randą ant...

– Kai pamatėte randą ant?..

– Kai policijos kompiuteryje patikrinau jo DNR, – susizgribo inspektorius.

– Sėskis, – šnipštelėjo Alekso tėvas. – Turi viską, ko reikia, o Haketas nespėjo supaisyti rando reikšmės.

– Dėkoju, inspektoriau. Daugiau klausimų neturiu, milorde.

– Ar pageidaujate perklausti liudytoją, pone Pirsonai? – paklausė teisėjas.

– Ačiū, nenoriu, milorde, – atsiliepė Pirsonas užsirašinėdamas žodžius „...man neliko abejonių, kai pamačiau randą ant..." ir stengdamasis suprasti, ką jie reiškia.

– Dėkoju, inspektoriau, – kreipėsi teisėjas. – Galite nulipti nuo liudytojų pakylos.

Inspektoriui einant iš salės Aleksas pasilenkė prie tėvo ir sušnibždėjo:

– Bet man nepasisekė priversti jo pripažinti, jog „džentelmenas specialistas" iš tiesų buvo Kreigas.

– Šis žmogus nieku gyvu neišduos informatoriaus, bet tau dusyk pavyko įvaryti jį į kampą. Ir neužmiršk, yra dar vienas liudytojas, kuris

veikiausiai irgi žino, kas įdavė Denį policijai, ir kuris teismo salėje nesijaus kaip namie, taigi turėsi progą priremti jį prie sienos dar gerokai prieš Haketui supaisant, ko sieki. Tik neužmiršk neturįs teisės padaryti tos pačios klaidos, dėl kurios teisėjas Braunas neleido įjungti įrašo.

Aleksas linktelėjo, kai teisėjas Haketas atsisuko į advokatus.

– Ko gero, dabar reikėtų padaryti pertrauką.

– Visiems stot.

75

Arnoldui Pirsonui besišnekučiuojant su savo padėjėju, nuskambėjo garsus teisėjo balsas:

– Ar jūs pasiruošęs pakviesti antrąjį liudytoją, pone Pirsonai?

Pirsonas atsistojo.

– Taip, milorde. Kviečiu serą Hjugą Monkrifą.

Aleksas įdėmiai nužvelgė į teismo salę įėjusį serą Hjugą. „Niekada nesusidaryk apie liudytoją išankstinės nuomonės“ – bemaž nuo lopšio mokė tėvas, tačiau Hjugas neabejotinai nervinosi. Dar nė nepasiekęs liudytojų pakylos, jis išsitraukė iš viršutinės kišenės nosinę ir nusišluostė kaktą.

Tvarkos prižiūrėtojas nuvedė serą Hjugą ant pakylos ir įteikė Bibliją. Liudytojas perskaitė priesaiką iš prieš akis laikomos kortelės, paskui žvilgterėjo į balkoną ieškodamas žmogaus, kuriam mielai būtų užleidęs savo vietą. Ponas Pirsonas, galiausiai sutikęs jo žvilgsnį, maloniai nusišypsojo.

– Sere Hjugai, gal malonėtumėte oficialiai prisistatyti ir pasakyti savo adresą?

– Seras Hjugas Monkrifas, Danbrouto dvaro rūmai, Škotija.

– Pirmiausiai noriu paklausti, kada paskutinį kartą matėte savo sūnėną Nikolą Monkrifą?

– Tą dieną, kai mudu abu dalyvavome jo tėvo laidotuvėse.

– Ar ta liūdna proga turėjote galimybę su juo pasišnekėti?

– Deja, ne, – atsakė Hjugas. – Jį lydėjo du kalėjimo pareigūnai, kurie neleido mums su juo bendrauti.

– Kokie santykiai siejo jus su sūnėnu? – pasiteiravo Pirsonas.

– Nuoširdūs. Mes mylėjome Niką. Jis buvo puikus vaikinas; šeimos supratimu, jo atžvilgiu buvo neteisingai pasielgta.

– Vadinasi, judu su broliu nepasipiktinote sužinoję, jog jis paveldėjo didžiąją jūsų tėvo turto dalį?

– Nieku gyvu, – atsiliepė Hjugas. – Po savo tėvo mirties Nikas automatiškai turėjo paveldėti titulą, o kartu ir šeimos turtą.

– Ko gero, pasijutote nepaprastai priblokštas sužinojęs, kad sūnėnas kalėjime pasikorė, o jo vietą užėmė apsimetėlis?

Hjugas akimirksniui nuleido galvą, o paskui pratarė:

– Mudu su žmona patyrėme didžiulį smūgį, tačiau policijos profesionalumo dėka, remiami šeimos bei bičiulių, pamažėle atsigauname.

– Nepriekaištingai parinkti žodžiai, – sušnibždėjo seras Metju.

– Sere Hjugai, sakykite, ar didysis Anglijos heraldas patvirtino jūsų teisę į šeimos titulą? – paklausė Pirsonas nekreipdamas dėmesio į Metju pastabą.

– Taip, pone Pirsonai. Prieš keletą savaičių gavau privilegijų raštą.

– O dvaras Škotijoje, namas Londone ir banko sąskaitos Londone bei Šveicarijoje vėl priklauso šeimai?

– Deja, ne, pone Pirsonai.

– Kodėl? – pasidomėjo teisėjas Haketas.

Seras Hjugas mažumėlę sutriko atsisukdamas į teisėją.

– Abu bankai laikosi politikos nepatvirtinti nuosavybės teisės, kol nepasibaigęs teismas, milorde. Jie mane patikino, jog vos tik prisiekusieji paskelbs nuosprendį, turtas išsyk bus perleistas teisėtam savininkui.

– Nesibaiminkite, – maloniai nusišypsojo teisėjas. – Vargai ir išbandymai netrukus baigsis.

Seras Metju akimoju pašoko.

– Atleiskite, kad pertraukiu, jūsų šviesybe, tačiau ar jūsų atsakymas šiam liudytojui reiškia, jog jau apsisprendėte dėl bylos baigties? – paklausė meiliai šypsodamasis.

Dabar jau teisėjas sutriko.

– Ne, žinoma, ne, sere Metju, – atsakė jis. – Aš paprasčiausiai konstatavau, jog, nepriklausomai nuo šio teismo išvadų, ilgas sero Hjugo laukimas galiausiai baigsis.

– Aš jums dėkingas, milorde. Jaučiu didžiulį palengvėjimą sužinojęs, jog jūs neapsisprendėte nė nesuteikęs galimybės gynėjams pristatyti savo poziciją, – senasis advokatas atsisėdo savo vieton.

Pirsonas rūsčiai dėbtelėjo į Metju Redmeiną, bet senukas jau sėdėjo užsimerkęs. Tuomet vėl atsisuko į liudytoją ir tarstelėjo:

– Apgailestauju, sere Hjugai, dėl visų jūsų patirtų išmėginimų, susidariusių ne dėl jūsų kaltės. Bet prisiekusieji turi aiškiai suprasti, kiek sumaišties ir sielvarto jūsų šeimai sukėlė kaltinamasis Danielis Kartraitas. Tačiau, kaip teisingai pastebėjo jo šviesybė, šios kančios netrukus baigsis.

– Nebūčiau toks tikras, – sumurmėjo seras Metju.

Pirsonas vėl nuleido pastabą negirdomis.

– Daugiau klausimų neturiu, milorde, – pareiškė kaltintojas ir atsisėdo.

– Kiekvienas žodis buvo surepetuotas, – sukuždėjo Metju Redmeinas neatmerkdamas akių. – Vedžiok tą nedorėlį ilgais tamsiais takais, o kai mažiausiai tikėsis, suvaryk peilį į širdį. Patikėk, Aleksai, kraujo nepamatysi, anei mėlyno, anei raudono.

– Pone Redmeinai, atleiskite, kad trukdau, bet gal pageidausite apklausti liudytoją?

– Taip, milorde.

– Parodyk, ką sugebi, berniuk. Neužmiršk, jog jis nori kuo greičiau viską baigti, – sušnibždėjo seras Metju ir vėl susigūžė savo vietoje.

– Sere Hjugai, – pradėjo Aleksas, – jūs teigėte teismui palaikęs su sūnėnu Nikolu Monkrifu artimus arba, anot jūsų paties, „nuoširdžius“ santykius ir mielai būtumėte su juo pabendravęs per jo tėvo laidotuves, jei ne kalėjimo pareigūnų draudimas.

– Taip, teisybė, – sutiko Hjugas.

– Leiskite man jūsų paklausti, kada pirmą kartą supratote, kad jūsų sūnėnas iš tiesų miręs, o ne gyvena Boltono gatvėje, kaip manėte?

– Likus keletui dienų iki Kartraito suėmimo.

– Vadinasi, po laidotuvių, kurių metu negalėjote pabendrauti su sūnėnu, buvo praėję maždaug pusantrų metų?

– Ko gero, taip.

– Tokiu atveju privalau paklausti, sere Hjugai, kiek kartų per tuos aštuoniolika mėnesių judu su sūnėnu, kuriam jautėtės toks artimas, buvote susitikę arba kalbėjotės telefonu?

– Bet juk jis nebuvo Nikas, – atšovė Hjugas, patenkintas savimi.

– Ne, nebuvo, – pritarė Aleksas. – Tačiau jūs ką tik pasakėte teismui šį faktą sužinojęs likus trims dienoms iki mano kliento arešto.

Hjugas, ieškodamas įkvėpimo, dirstelėjo į balkoną. Šio klausimo Margareta nenumatė ir nepaaiškino jam, kaip atsakyti.

– Ką gi, mudu abu užsiėmę žmonės, – ėmė improvizuoti jis. – Nikas gyveno Londone, o aš didžiumą laiko praleisdavau Škotijoje.

– Tikiuosi, škotams yra tekę girdėti apie telefoną? – tarstelėjo Aleksas. Per teismo salę nusirito juoko bangelės.

– Telefonas – škoto išradimas, pone, – sarkastiškai atšovė Hjugas.

– Dar viena priežastis juo naudotis, – pastebėjo Aleksas.

– Ką norite pasakyti? – paklausė Hjugas.

– Aš nieko nenoriu pasakyti, – atsiliepė Aleksas. – Bet ar galite paneigti, jog 2002-ųjų rugsėjį, judviem abiem dalyvaujant *Sotbio* pašto ženklų aukcione ir vėliau keletą dienų viešint tame pačiame viešbutyje Ženevoje, jūs nė nepamėginote užkalbinti žmogaus, kurį laikėte savo sūnėnu?

– Jis pats galėjo mane užkalbinti, – atkirto Hjugas pakeldamas balsą. – Kiekvienu taku galima eiti į abi puses!

– Galbūt mano klientas nenorėjo su jumis kalbėtis puikiai žinodamas, kokie santykiai siejo jus su sūnėnu? Galbūt jis žinojo, jog jau dešimt metų nebendravote su Niku nei žodžiu, nei raštu? Galbūt žinojo, kad sūnėnas nebuvo linkęs palaikyti su jumis ryšių, o jūsų tėvas – jo senelis – išbraukė jus iš testamento?

– Matau, jūs linkęs patikėti nusikaltėlio, o ne šeimai priklausančio žmogaus žodžiu.

– Ne, sere Hjugai. Aš visa tai sužinojau iš šeimos nario.

– Iš ko? – įžūliai pasiteiravo Hjugas.

– Iš jūsų sūnėno sero Nikolo Monkrifo, – atsakė Aleksas.

– Bet jūs jo nė nepažinojote.

– Ne, nepažinojau. Tačiau sėdėdamas kalėjime, kur per ketverius metus jo nė sykio neaplankėte ir nebrūkštelėjote laiško, jis kasdien rašė dienoraštį, kuris pasirodė esąs be galo įdomus.

Pirsonas pašoko.

– Milorde, privalau paprieštarauti. Dienoraštis, kuriuo remiasi mano kolega, mums buvo pateiktas tik prieš savaitę ir, nors mano padėjėjas kaip įmanydamas stengėsi jį perskaityti, dienoraštį sudaro daugiau nei tūkstantis puslapių.

– Milorde, – kreipėsi Aleksas, – *mano padėjėjas* perskaitė kiekvieną žodį ir teismo patogumui pažymėjo fragmentus, į kuriuos galbūt vėliau norėsime atkreipti prisiekusiųjų dėmesį. Tokie dalykai neabejotinai leistini.

– Gal ir leistini, – atsakė Haketas, – bet neįžvelgiu ryšio su byla. Teisiamas ne seras Hjugas, jo santykiai su sūnėnu nesudaro šios bylos esmės, taigi siūlau jums tęsti, pone Redmeinai.

Ponas Metju truktelėjo sūnų už mantijos.

– Ar galiu pasitarti su padėjėju? – paklausė Aleksas teisėjo.

– Jei būtina, – atsakė Haketas, neužmiršęs pastarojo susidūrimo su ponu Metju. – Bet paskubėkite.

Aleksas atsisėdo.

– Tu pasiekei savo tikslą, berniuk, – sušnibždėjo seras Metju. – Šiaip ar taip, esmines dienoraščio eilutes reikia pataupyti kitam liudytojui. O juk senasis Haketas spėlioja, ar mums pakaks amunicijos reikalauti pakartotinio svarstymo. Teisėjas bet kokia kaina nori atimti iš mūsų šią galimybę. Šis jo pasirodymas Aukščiausiajame Teisme paskutinis prieš pensiją, taigi jis nenori būti prisimenamas pakartotinio svarstymo fone. Todėl apibendrindamas pasakyk, esą nesiginčydamas pritari jo šviesybės sprendimui, bet kadangi vėliau tau gali prireikti pasiremti keliomis ištraukomis, tikiesi, jog garbusis kolega ras laiko išnagrinėti tavo padėjėjo patogumo dėlei paryškintas pastraipas.

Aleksas atsistojo ir prabilo:

– Aš be ginčų pritariu jūsų šviesybės sprendimui, tačiau kadangi ateityje man gali tekti pasiremti dienoraščiu, nuoširdžiai viliuosi, kad gerbiamas kolega ras laiko perskaityti ir apsvarstyti kelias pažymėtas eilutes.

Ponas Metju nusišypsojo. Teisėjas suraukė antakius. Seras Hjugas atrodė suglumęs. Aleksas vėl atsisuko į liudytoją, kuris šluostėsi kaktą jau kas kelios minutės.

– Sere Hjugai, ar aš teisus teigdamas, jog jūsų tėvas savo testamente aiškiai išdėstė norą Danbrouto dvarą perduoti Škotijos Nacionalinės istorinių paminklų apsaugos organizacijos žinion bei skirti atitinkamą pinigų sumą jo išlaikymui?

– Manau, taip, – atsiliepė Hjugas.

– Tuomet ar galite patvirtinti, kad Danielis Kartraitas įvykdė šį pageidavimą ir dvaras dabar priklauso Škotijos Nacionalinei istorinių paminklų apsaugos organizacijai?

– Taip, galiu patvirtinti, – kažkaip nenorom atsakė Hjugas.

– Ar pastaruoju metu ištaikėte laiko apsilankyti dvyliktajame Boltono gatvės name ir patikrinti pastarojo būklę?

– Taip. Didelių pasikeitimų nepastebėjau.

– Sere Hjugai, gal man pakviesti pono Kartraito namų tvarkytoją ir paprašyti vaizdingai papasakoti teismui, kokius namus ji rado pirmą dieną atėjusi dirbti?

– Nebūtina, – atsiliepė Hjugas. – Gal namai ir buvo kiek apleisti, bet, kaip jau sakiau, aš didžiąją laiko dalį praleisdavau Škotijoje ir retai lankiausi Londone.

– Supratau, sere Hjugai. Pakalbėkime apie jūsų sūnėno sąskaitą *Coutts* banko Strando padalinyje. Ar galite pasakyti teismui, kiek pinigų buvo sąskaitoje tragiškos jo mirties dieną?

– Iš kur galėčiau žinoti? – šiurkščiai atšovė Hjugas.

– Tuomet leiskite jus apšviesti, sere Hjugai, – pareiškė Aleksas ištraukdamas iš aplanko banko ataskaitą. – Kiek daugiau nei septyni tūkstančiai svarų sterlingų.

– Bet svarbiausia – kiek toje sąskaitoje yra dabar! – triumfuodamas atkirto Hjugas.

– Negalėčiau nepritarti, – atsiliepė Aleksas ištraukdamas kitą banko ataskaitą. – Po vakarykštės darbo dienos sąskaitoje buvo per keturiasdešimt du tūkstančius svarų sterlingų.

Braukdamas nuo kaktos prakaitą Hjugas vėl dirstelėjo į balkoną.

– Dabar aptarkime pašto ženklų kolekciją, kurią jūsų tėvas seras Aleksandras paliko anūkui Nikolui.

– Kartraitas ją pardavė man už nugaros.

– O aš pasakyčiau, pardavė pačioje jūsų panosėje.

– Aš nieku gyvu nebūčiau sutikęs skirtis su neįkainojama šeimos relikvija.

– Gal verčiau geriau pagalvokite prieš teigdamas? – patarė Aleksas. – Mat aš turiu jūsų advokato Desmondo Galbraito surašytą dokumentą, patvirtinantį, jog sutinkate savo tėvo pašto ženklų kolekciją parduoti ponui Džinui Hansakeriui iš Teksaso, Ostino miesto, už penkiasdešimt milijonų dolerių.

– Net jei ir taip, – atšovė Hjugas, – aš nemačiau nė penso, nes kolekciją Hansakeriui pardavė Kartraitas.

– Iš tiesų, – patvirtino Aleksas. – Už penkiasdešimt septynis su puse milijono dolerių – septyniais su puse milijono daugiau, nei sugebėjote sulygti jūs.

– Kurlink sukate, pone Redmeinai? – paklausė teisėjas. – Kad ir kaip puikiai jūsų klientas tvarkė Monkrifo palikimą, ne kas kitas, o jis pasisavino turtą. Ar mėginate teigti, esą jis ketinęs viską sugrąžinti teisėtiems savininkams?

– Ne, milorde. Vis dėlto bandau parodyti, kad galbūt Denis Kartraitas nėra toks niekšas ir piktadarys, kaip mus įtikinėja kaltintojai. Tiesą sakant, jo sumanumo dėka seras Hjugas gaus kur kas daugiau, nei tikėjosi.

Ponas Metju patylom meldėsi.

– Netiesa! – paprieštaravo Hjugas. – Aš gausiu mažiau.

Metju Redmeinas staigiai atsimerkė ir išsitiesė.

– Vis dėlto yra Dievas danguje, – sukuždėjo jis. – Puikiai padirbėjai, mano berniuk.

– Aš galutinai susipainiojau, – įsiterpė teisėjas Haketas. – Jeigu banko sąskaitoje septyniais su puse milijono dolerių daugiau, nei tikėjotės, kaip jūs galite gauti mažiau?

– Kadangi ne per seniausiai pasirašiau sutartį su trečia šalimi, kuri nesutiko atskleisti, kas nutiko mano sūnėnui, kol raštiškai nepasižadėjau perleisti dvidešimt penkis procentus palikimo.

– Nieko nesakyk, – burbtelėjo sūnui seras Metju.

Teisėjas garsiai pareikalavo nurimti, ir Aleksas neištarė kito klausimo, kol vėl neįsiviešpatavo tyla.

– Kada pasirašėte tokią sutartį, sere Hjugai?

Hjugas išsitraukė iš vidinės kišenės mažutę užrašinę ir pavartęs surado reikiamą įrašą.

– Pernai metų spalio dvidešimt antrą dieną.

Aleksas pažvelgė į savo užrašus.

– Dieną prieš vienam džentelmenui specialistui susisiekiant su inspektoriumi Fuleriu bei susitariant susitikti mums nežinomoje vietoje.

– Nenutuokiu, apie ką šnekate, – suniurzgė Hjugas.

– Žinoma, nenutuokiate, – atsakė Aleksas. – Nes negalite žinoti, kas dedasi jums už nugaros. Bet privalau paklausti, sere Hjugai, jei jau pasirašėte sutartį sutikdamas atiduoti milijonus svarų iš ketinamo atgauti šeimos turto, tuomet ką tasai džentelmenas specialistas galėjo pasiūlyti mainais už jūsų parašą?

– Jis pasakė, jog mano sūnėnas jau daugiau nei metai miręs, o jo vietą užėmęs štai šis kaltinamųjų suole sėdintis žmogus.

– Kaip jūs sureagavote išgirdęs tokį neįtikėtiną pareiškimą?

– Iš pradžių nepatikėjau, – atsakė Hjugas, – bet paskui jis man parodė keletą Kartraito ir Niko nuotraukų, turėjau pripažinti nepaprastą jųdviejų panašumą.

– Nenorėčiau tikėti, kad toks įžvalgus žmogus pasitenkino šiuo įrodymu ir atsisakė dvidešimt penkių procentų savo turto, sere Hjugai.

– Ne, man to nepakako. Jis pateikė dar keletą nuotraukų, patvirtinančių jo teiginį.

– Dar keletą nuotraukų? – viltingai pakartojo Aleksas.

– Taip. Vienoje pamačiau kairę kaltinamojo koją ir randą viršum kelio, įrodantį, jog ten Kartraitas, o ne mano sūnėnas.

– Keisk temą, – šnipštelėjo ponas Metju.

– Jūs teigėte, sere Hjugai, esą tasai asmuo, už informaciją pareikalavęs dvidešimt penkių procentų teisėtai jums priklausančio turto, buvęs džentelmenas, šios srities specialistas.

– Taip, iš tiesų, – patvirtino Hjugas.

– Galbūt atėjo metas pasakyti to džentelmeno pavardę, sere Hjugai?

– Aš negaliu to padaryti, – paprieštaravo Hjugas.

Ir vėl Aleksas turėjo laukti, kol teisėjas nuramins salę.

– Kodėl? – paklausė teisėjas.

– Leisk Haketui knaisiotis pačiam, – sukuždėjo Metju Redmeinas. – Tik melskis, kad jis nesumestų, kas buvo tasai džentelmenas specialistas.

– Nes viena iš susitarimo sąlygų buvo, – atsakė Hjugas šluostydamasis kaktą, – jokiomis aplinkybėmis neatskleisti jo pavardės.

Teisėjas Haketas pasidėjo parkerį ant stalo.

– Dabar paklausykite manęs, sere Hjugai, įdėmiai paklausykite. Jei nenorite būti apkaltintas teismo negerbimu ir praleisti nakties kameroje, idant pagerėtų atmintis, siūlau atsakyti į pono Redmeino klausimą ir pranešti teismui, kas tasai džentelmenas, sutikęs atskleisti kaltinamojo apgavystę už dvidešimt penkis procentus jūsų turto. Ar aiškiai pasakiau?

Hjugas ėmė nevalingai tirtėti. Jis pažvelgė į balkoną, pamatė Margaretą linktelint galvą, atsisuko į teisėją ir ištarė:

– Karališkasis advokatas Spenseris Kreigas.

Visa teismo salė prakalbo vienu metu.

– Gali atsisėsti, berniuk, – pratarė seras Metju. – Manau, Denio bičiuliai tai pavadintų „dvigubu smūgiu". Dabar gerbiamasis teisėjas neturėdamas kitos išeities leis tau kviesti liudyti Spenserį Kreigą, nes juk nenorės iškart skelbti pakartotinio svarstymo.

Grįžtelėjęs į Arnoldą Pirsoną seras Metju pamatė šį žvelgiant į jo sūnų.

– Pagarba, Aleksai, – pratarė priešininkas nukeldamas įsivaizduojamą skrybėlę.

76

– Kaip manai, ar Manras atrems Pirsono išpuolius? – paklausė Aleksas.

– Subrendęs bulius susigrums su brandžiu matadoru, – atsakė seras Metju. – Patirtis ir sumanumas įgaus didesnę reikšmę už skrupulingumą, taigi aš statyčiau už Manrą.

– O kada aš turėsiu parodyti buliui raudoną skudurą?

– Neturėsi, – pasakė tėvas. – Palik šį malonumą matadorui. Pirsonas negalės atsispirti iššūkiui. Be to, kaltintojo atskleista tiesa padarys kur kas didesnį įspūdį.

– Visiems stot, – paskelbė tvarkos prižiūrėtojas.

Žmonėms vėl susėdus į vietas, teisėjas kreipėsi į prisiekusiuosius:

– Labas rytas, ponai prisiekusieji. Vakar girdėjote kaltintojo pono Pirsono įvadinę kalbą, o dabar suteiksime galimybę gynybai išdėstyti savuosius argumentus. Pasikonsultavęs su abiem pusėmis, kviečiu jus atmesti vieną kaltinimo punktą, tai yra mėginimą pasiglemžti Monkrifų šeimos dvarą Škotijoje. Seras Hjugas Monkrifas patvirtino, jog šis turtas, atsižvelgiant į jo tėvo sero Aleksandro valią, atiteko Škotijos Nacionalinei istorinių paminklų apsaugos organizacijai. Nepaisant to, teisiamajam pateikti kiti keturi rimti kaltinimai išlieka, ir tik jums suteikta atsakomybė pasibaigus nagrinėjimui paskelbti nuosprendį.

Maloniai nusišypsojęs prisiekusiesiems Haketas atsisuko į Aleksą.

– Pone Redmeinai, prašom kviesti savo pirmąjį liudytoją, – ištarė kur kas pagarbesniu tonu nei anksčiau.

– Ačiū, milorde, – padėkojo Aleksas atsistodamas. – Kviečiu poną Freizerį Manrą.

Įėjęs į teismo salę Manras pirmiausiai nusišypsojo teisiamųjų suole sėdinčiam Deniui. Per pastaruosius šešis mėnesius advokatas penkis

kartus aplankė jį Belmarše, be to, Denio žiniomis, keletą kartų susitikęs konsultavosi su Aleksu ir seru Metju.

Solisitoriai vėl neteikė už paslaugas jokių sąskaitų. Visos Denio bankų sąskaitos buvo įšaldytos, taigi jis tegaudavo dvylika svarų sterlingų per savaitę už darbą kalėjimo bibliotekoje, kurių nebūtų pakakę Manrui susimokėti už kelionę nuo Kaledonijos klubo iki Old Beilio.

Freizeris Manras atsistojo ant liudytojų pakylos. Jis mūvėjo dryžuotas kelnes, vilkėjo juodą fraką, baltus marškinius stačia apykakle, ryšėjo juodą šilkinį kaklaraištį ir labiau panėšėjo į teismo tarnautoją nei į liudytoją, o jo kompetencija padarė įspūdį daugeliui Škotijos prisiekusiųjų. Prieš ištardamas priesaiką jis linktelėjo teisėjui.

– Gal malonėtumėte oficialiai prisistatyti ir pasakyti savo adresą? – paprašė Aleksas.

– Aš esu Freizeris Manras, gyvenu Škotijoje, Danbroute, Argylo gatvė 49.

– Kuo dirbate?

– Esu Škotijos Aukščiausiojo Teismo solisitorius.

– Ar galite patvirtinti buvęs pastaruoju Škotijos Teisės bendrijos prezidentu.

– Taip.

Šito Denis nežinojo.

– Be to, esate Edinburgo miesto garbės pilietis?

– Ši garbė man buvo suteikta.

Dar viena naujiena Deniui.

– Prašyčiau paaiškinti teismui, pone Manrai, kokie jūsų santykiai su kaltinamuoju.

– Žinoma, pone Redmeinai. Aš, kaip ir mano tėvas iki tol, turėjau garbės atstovauti serui Aleksandrui Monkrifui, kuriam pirmajam buvo suteiktas baroneto titulas.

– Ar jūs atstovavote ir serui Nikolui Monkrifui?

– Taip, pone.

– Ar rūpinotės jo reikalais, kol tarnavo armijoje, ir vėliau, kai pateko į kalėjimą?

– Taip. Jis kartkartėmis man paskambindavo iš kalėjimo, tačiau didžiąją reikalų dalį tvarkėme laiškais.

– Ar esate aplankęs serą Nikolą kalėjime?

– Ne. Seras Nikolas atvirai paprašė manęs šito nedaryti, ir aš gerbiau jo norą.

– Kada pirmą kartą su juo susitikote? – paklausė Aleksas.

– Pažinojau jį dar vaiką, kai augo Škotijoje, tačiau per jo tėvo laidotuves Danbroute pamačiau po dvylikos metų pertraukos.

– Ar tąsyk turėjote progos pasikalbėti?

– Taip. Jį lydėję du kalėjimo pareigūnai elgėsi labai supratingai ir leido man valandą asmeniškai pabendrauti su seru Nikolu.

– O kitą sykį jį pamatėte po septynių ar aštuonių savaičių, kai atvyko į Škotiją vos paleistas iš Belmaršo kalėjimo?

– Teisingai.

– Ar jums kilo bent menkiausias įtarimas, jog jus aplankęs žmogus buvo ne seras Nikolas Monkrifas?

– Ne, pone. Per pastaruosius dvylika metų su seru Nikolu bendravau vos vieną valandą, o į mano biurą įėjęs žmogus ne tik išvaizda be galo panėšėjo į pastarąjį, bet ir vilkėjo tuos pačius drabužius, kaip ir ankstesniojo mūsų susitikimo metu. Be to, turėjo visą mudviejų kelerių metų korespondenciją, mūvėjo žiedą su šeimos herbu ir segėjo sidabrinę grandinėlę su raktu, kurią kadaise man rodė jo senelis.

– Vadinasi, jis visu kuo panėšėjo į serą Nikolą Monkrifą?

– Žvelgiant plika akimi, taip.

– Ar atsigręžęs atgal iš dabartinės perspektyvos galite prisiminti bent kartą kilusį įtarimą, jog žmogus, kurį laikėte seru Nikolu Monkrifu, iš tiesų buvo apsimetėlis?

– Ne. Jis visuomet elgėsi mandagiai ir maloniai, kas ne itin būdinga jaunimui. Tiesą sakant, iš visų šeimos narių jisai man labiausiai priminė senelį.

– Kokiu būdu galiausiai sužinojote, kad jūsų klientas iš tiesų yra ne seras Nikolas Monkrifas, o Denis Kartraitas?

– Kai jis buvo suimtas dėl nusižengimų, sudarančių šios bylos pagrindą.

– Ar galiu oficialiai teigti, jog nuo tos dienos jūs tapote atsakingas už Monkrifų turtą, pone Manrai?

– Teisingai, pone Redmeinai. Tačiau turiu prisipažinti, jog taip sumaniai, kaip tvarkėsi Denis Kartraitas, man kasdieniais verslo reikalais rūpintis nepavyko.

– Ar nesuklysiu sakydamas, jog šeimos nuosavybės finansinė padėtis dabar tvirtesnė nei prieš kelerius metus?

– Neabejotinai. Vis dėlto po Denio Kartraito sugrąžinimo į kalėjimą augimas susilpnėjo.

– Tikiuosi, pone Manrai, – įsiterpė teisėjas, – jūs nemanote, jog kaltinimai dėl to sušvelnės?

– Ne, milorde, nemanau, – atsakė Manras. – Tačiau bėgant metams aš supratau kai kuriuos dalykus regįs ne vien baltus ar juodus, bet įžvelgiąs įvairius pilkus atspalvius. Apibendrindamas pasakysiu, milorde, jog man buvo garbė tarnauti serui Nikolui Monkrifui, o dirbdamas su ponu Kartraitu patyriau nepaprastą malonumą. Juodu abu – ąžuolai, nors ir pasodinti skirtingose giriose. Bet juk tiesą sakant, milorde, mes visi esame savosios prigimties belaisviai ir kiekvienas savaip dėl to kenčiame.

Seras Metju atmerkęs abi akis pažvelgė į šį žmogų apgailestaudamas, kad nepažinojo jo daugelį metų.

– Pone Manrai, prisiekusieji negalėjo nepastebėti išlikusios jūsų pagarbos ir susižavėjimo ponu Kartraitu, – tęsė Aleksas. – Tačiau kaip tik dėl to jiems, ko gero, sunku suprasti, kaip tas pats žmogus galėjo griebtis tokios niekingos apgaulės.

– Pastaruosius šešis mėnesius nuolat apie tai svarsčiau, pone Redmeinai, ir padariau išvadą jį galėjus siekti vienintelio tikslo – atitaisyti kur kas didesnę neteisybę, kuri...

– Pone Manrai, – griežtai pertarė teisėjas. – Čia nėra nei tinkama vieta, nei laikas reikšti savo asmeninei nuomonei, ir pats tą puikiai žinote.

– Dėkoju už pamokymą, milorde, – Manras atsigręžė į teisėją, – bet aš prisiekiau sakyti visą tiesą ir, tikiuosi, jūs nenorite, kad imčiau tą priesaiką laužyti?

– Ne, nenoriu, – suniurzgė teisėjas, – bet kartoju, čia netinkama vieta reikšti tokį požiūrį.

– Milorde, jei žmogus negali atvirai ir sąžiningai išsakyti savo nuomonės Centriniame baudžiamųjų bylų teisme, tuomet patarkite man, kur dar jis galėtų iškloti tiesą, kuria nuoširdžiai tiki?

Žiūrovų balkone supliaukšėjo aplodismentai.

– Ko gero, pats metas tęsti, pone Redmeinai, – paragino teisėjas Haketas.

– Daugiau klausimų šiam liudytojui neturiu, milorde, – atsiliepė Aleksas.

Teisėjas, rodos, pajuto palengvėjimą.

Aleksui atsisėdus seras Metju pasilenkė ir sušnibždėjo:

– Man netgi mažumėlę gaila mielojo Arnoldo. Vargšelis teturi dvi galimybes: arba susigrumti su šiuo galiūnu ir patirti pažeminimą, arba apskritai jo vengti bei virsti komišku herojumi, apie kurį prisiekusieji pasakos anūkams. Nors imk ir persiplėšk.

Ponas Manras be baimės įsmeigė žvilgsnį į Pirsoną, kuris įsijautęs tarėsi su savo padėjėju; abu atrodė gerokai sugluminti.

– Nenoriu jūsų raginti, pone Pirsonai, – kreipėsi teisėjas, – bet ar pageidausite apklausti šį liudytoją?

Pirsonas atsistojo dar lėčiau nei visuomet, netruktelėjo mantijos atvartų ir net nepalietė peruko. Jis pažvelgė į sąrašą klausimų, kuriuos ruošdamas sugaišo visą savaitgalį, ir apsigalvojo.

– Taip, milorde, bet ilgai liudytojo negaišinsiu.

– Tikiuosi, šiek tiek sugaišinsi, – burbtelėjo seras Metju.

Nuleisdamas pastabą negirdomis Pirsonas pradėjo:

– Niekaip negaliu suprasti, pone Manrai, kaip jums, tokiam įžvalgiam ir teisiniuose reikaluose patyrusiam žmogui nė akimirksniui nekilo įtarimas, jog jūsų klientas – apsimetėlis.

Manras pabarbeno pirštais į turėklą apgalvodamas atsakymą.

– Nesunku paaiškinti, pone Pirsonai, – galiausiai ištarė. – Denis Kartraitas visuomet elgėsi nepaprastai įtikinamai, nors, prisipažinsiu, kartą per dvejus metus trukusį bendradarbiavimo laikotarpį, jis prarado budrumą.

– Kada gi? – pasiteiravo Pirsonas.

– Kai šnekantis apie jo senelio pašto ženklų kolekciją man teko priminti, jog jis dalyvavęs kolekcijos eksponavimo atidarymo iškilmėse

Smitsono institute, Vašingtone. Gerokai nustebau, kad jis neprisimena šios šventės, nes Nikolas vienintelis iš Monkrifų šeimos gavo pakvietimą.

– Ar nepaklausėte jo, kaip čia galėjo nutikti? – pasidomėjo Pirsonas.

– Ne, – atsakė Manras. – Man pasirodė netinkamas metas.

– Tačiau jeigu bent akimirksniui jums kilo įtarimas, jog galbūt šis žmogus nėra seras Nikolas, – Pirsonas nukreipė pirštą į Denį nežiūrėdamas jo pusėn, – privalėjote išsiaiškinti.

– Tąsyk apie tai nepagalvojau.

– Tačiau jūs tapote sukto šio žmogaus plano, nukreipto prieš Monkrifų šeimą, dalimi.

– Aš šito taip netraktavau, – atkirto Manras.

– Bet jūsų, Monkrifų turto saugotojo, pareiga buvo demaskuoti apgaviką Kartraitą.

– Ne, aš to nelaikiau savo pareiga, – ramiai atsakė Manras.

– Ar jūsų neapėmė nerimas, pone Manrai, kai šis žmogus neteisėtai užėmė Monkrifų namą Londone?

– Ne, neapėmė.

– Ar nepajutote susirūpinimo, galbūt kažkoks pašalietis ėmė valdyti Monkrifų nuosavybę, kurią daugelį metų rūpestingai saugojote dirbdamas šiai šeimai?

– Ne, pone, susirūpinimo nepajutau.

– O vėliau, kai jūsų klientas buvo suimtas bei apkaltintas sukčiavimu ir vagyste, ar nepradėjo graužti sąžinė dėl aplaidžiai vykdytų pareigų? – paklausė Pirsonas.

– Man nereikia jūsų patarimo, kaip turėčiau vykdyti savo pareigas bei kaip jaustis, pone Pirsonai.

Seras Metju atmerkė vieną akį. Teisėjas sėdėjo nuleidęs galvą.

– Bet juk šis žmogus, vieno žymaus škoto žodžiais tariant, pavogė „šeimos sidabrą“, – kas žodis keldamas balsą išrėkė Pirsonas.

– Ne, pone, jis nepavogė „šeimos sidabro“, ir Haroldas Maksimilianas, mano giliu įsitikinimu, šiuo atveju man pritartų. Vienintelis Denio Kartraito pasisavintas dalykas, pone Pirsonai, buvo šeimos pavardė.

– Suprantama, jūs padėsite teismui išspręsti moralinę dilemą, – prabilo po ankstesniosios Manro atakos pagaliau atsigavęs teisėjas, – kurią iškelia jūsų hipotezė.

Manras atsisuko į teisėją jusdamas į save nukrypusį visų susirinkusiųjų dėmesį, neaplenkiant nė prie durų budinčio policininko.

– Nesikamuokite spręsdamas moralines dilemas, jūsų šviesybe, nes aš kalbu vien apie teisinę pusę.

– Teisinę pusę? – atsargiai pakartojo Haketas.

– Taip, milorde. Ponas Denis Kartraitas – vienintelis Monkrifų turto paveldėtojas, taigi aš nė nebeišmanau, kokį įstatymą jisai apskritai sulaužė.

Teisėjas atsilošė mielai leisdamas Pirsonui vis giliau ir giliau klimpti į Manro užmaišytą makną.

– Ar galite paaiškinti teismui, pone Manrai, – pašnibždomis paklausė Pirsonas, – ką turite omenyje?

– Viskas labai paprasta, pone Pirsonai. Velionis seras Nikolas Monkrifas surašė testamentą ir viską paliko Danieliui Artūrui Kartraitui, gyvenančiam adresu: Beikono kelias dvidešimt šeši, Londonas E–3, išskyrus kasmetinę dešimties tūkstančių išmoką, kurią paskyrė savo buvusiam vairuotojui, ponui Albertui Kranui.

Seras Metju atmerkė ir kitą akį neapsispręsdamas, į ką žiūrėti – į Manrą ar į Pirsoną.

– Ar šis testamentas buvo prideramai įformintas liudytojų akivaizdoje? – paklausė Pirsonas griebdamasis paskutinio šiaudo.

– Seras Nikolas pasirašė jį mano biure savo tėvo laidotuvių dieną. Suvokdamas padėties rimtumą ir savo, oficialaus šeimos turto saugotojo – ką jūs taip maloningai pabrėžėte – atsakomybę, aš paprašiau vyresniųjų pareigūnų Rėjaus Pasko bei Alano Dženkinso paliudyti sero Nikolo parašą dalyvaujant dar vienam firmos partneriui, – Manras atsisuko į teisėją. – Turiu dokumento originalą, milorde, gal norėtumėte išnagrinėti?

– Ačiū, ne, pone Manrai. Mielai patikėsiu jūsų žodžiu, – atsakė teisėjas.

Pirsonas susmuko ant suolo užmiršęs ištarti „Daugiau klausimų neturiu, milorde“.

– Ar pageidausite pateikti liudytojui papildomų klausimų, pone Redmeinai? – pasiteiravo teisėjas.

– Tik vieną, – atsakė Aleksas. – Pone Manrai, ar seras Nikolas Monkrifas ką nors paliko savo dėdei Hjugui Monkrifui?

– Ne, – atsakė Manras. – Nė sudilusio skatiko.

– Daugiau klausimų neturiu, milorde.

Prislopintų šnabždesių lydimas Manras nulipo nuo liudytojų pakylos, priėjo prie teisiamųjų suolo ir paspaudė ranką kaltinamajam.

– Milorde, ar galiu kreiptis į jus teisiniu klausimu? – pasiteiravo Aleksas, Manrui išėjus iš salės.

– Žinoma, pone Redmeinai, bet pirmiausiai paleisiu prisiekusiuosius. Ponai prisiekusieji, kaip patys girdėjote, gynėjas pageidauja aptarti su manimi teisinį aspektą. Galbūt jis nėra susijęs su byla, priešingu atveju, išsamiai jus informuosiu, kai sugrįšite.

Laukdamas, kol prisiekusieji išeis, Aleksas dirstelėjo į sausakimšą žiūrovų balkoną. Žvilgsnis užkliuvo už žavios jaunos moters, kurią nuo pat teismo pradžios pastebėjo kasdien sėdint pirmosios eilės pakraštyje. Reikės paklausti Denio, kas ji tokia.

– Prisiekusieji išėjo, milorde, – pranešė prisiartinęs tvarkos prižiūrėtojas.

– Ačiū, pone Heplai, – padėkojo teisėjas. – Kuo galėčiau padėti, pone Redmeinai?

– Milorde, atsižvelgiant į gerbiamo pono Manro liudijimą, gynėjų manymu, nebėra prasmės palikti trečiojo, ketvirtojo ir penktojo kaltinamojo akto punktų, tai yra: namo Boltono gatvėje užėmimas, naudos gavimas pardavus pašto ženklų kolekciją bei naudojimasis *Coutts* banko sąskaita. Visus šiuos punktus mes prašome išbraukti, nes akivaizdžiai sudėtinga būtų pavogti turtą, kuris tau pačiam ir priklauso.

– Jūsų pastebėjimas teisingas, pone Redmeinai, – apsvarstęs argumentus prabilo Haketas. – Kokia jūsų nuomonė, pone Pirsonai?

– Manau, derėtų atkreipti dėmesį, milorde, – pradėjo Pirsonas, – jog nors kaltinamasis ir galėjo tapti sero Nikolo Monkrifo turto paveldėtoju, tuo metu jis veikiausiai šito nežinojo.

– Milorde, – tuojau pat kontratakavo Aleksas, – mano klientas puikiai žinojo apie sero Nikolo testamentą bei apie jam paliktą turtą.

– Kokiu būdu, pone Redmeinai? – pasiteiravo teisėjas.

– Kaip jau esu minėjęs, milorde, kalėjime seras Nikolas kasdien rašė dienoraštį. Sugrįžęs į Belmaršą po tėvo laidotuvių jis aprašė visas smulkmenas, susijusias su testamentu.

– Tačiau čia dar neįrodymas, kad apie visa tai žinojo Kartraitas, – pakomentavo teisėjas.

– Aš jums pritarčiau, milorde, jei ginamasis pats nebūtų parodęs apie testamentą kalbančių pastraipų mano padėjėjui.

Seras Metju linktelėjo.

– Tokiu atveju, – Pirsonas atskubėjo į pagalbą teisėjui, – Karūna sutinka anuliuoti minėtuosius kaltinimus.

– Dėkoju, kad įsiterpėte, pone Pirsonai, – pratarė teisėjas, – ir pritariu šiam sprendimui. Informuosiu prisiekusiuosius, kai šie sugrįš.

– Ačiū, milorde, – atsiliepė Aleksas. – Malonu, kad šiuo atveju mane palaikėte, pone Pirsonai.

– Vis dėlto, – pratęsė teisėjas, – manau, jums nereikia priminti, jog dėl paties svarbiausio nusižengimo – pabėgimo iš kalėjimo – kaltinimai išlieka.

– Aš žinau, milorde, galite neabejoti, – patikino Aleksas.

Teisėjas linktelėjo.

– Tuomet paprašysiu pakviesti prisiekusiuosius, kad galėčiau pranešti apie šį pasikeitimą.

– Norėčiau aptarti dar vieną dalyką, milorde.

– Taip, pone Redmeinai? – teisėjas vėl padėjo parkerį.

– Milorde, po Hjugo Monkrifo parodymų mes iškvietėme liudyti karališkąjį advokatą Spenserį Kreigą. Jis prašė jūsų šviesybės atidėti liudijimą, nes šiuo metu dalyvauja kitos bylos svarstyme kitoje šio pastato dalyje ir atvykti galės tik rytoj ryte.

Keli spaudos atstovai skubiai išėjo iš salės skambinti į redakcijas.

– Pone Pirsonai? – kreipėsi teisėjas.

– Mes neprieštaraujame, milorde.

– Dėkoju. Kai prisiekusieji sugrįš, pranešiu jiems abi šias naujienas ir išleisiu iki rytojaus.

– Jūsų valia, milorde, – pratarė Aleksas. – Bet prieš tai dar norėčiau įspėti apie nedidelį pasikeitimą rytojaus procese.

Haketas vėl padėjo parkerį ir linktelėjo.

– Milorde, jums, be abejo, žinoma anglų advokatų tradicija leisti padėjėjui apklausti vieną liudytoją, idant šis įgytų patirties bei galimybę kilti karjeros laiptais.

– Puikiai supratau, ką turite galvoje, pone Redmeinai.

– Tokiu atveju, jums leidus, milorde, mano padėjėjas seras Metju Redmeinas rytoj savarankiškai apklaus poną Spenserį Kreigą.

Dabar jau ir visi kiti žurnalistai galvotrūkčiais pasileido durų link.

77

Denis praleido dar vieną bemiegę naktį Belmaršo kalėjimo celėje, tačiau kaltas buvo ne Didžiojo Alo knarkimas.

Betė atsisėdusi lovoje mėgino skaityti knygą, bet neperverte nė vieno puslapio, nes kur kas labiau rūpėjo, kaip pasibaigs kita istorija.

Aleksas Redmeinas nemiegojo, kadangi žinojo: jei rytoj pralaimės, trečios galimybės nebegaus.

Seras Metju Redmeinas net nėjo gulti, o vis peržiūrinėjo ir kartojosi paruoštus klausimus.

Spenseris Kreigas blaškėsi ir vartėsi sukdamas galvą, kokius klausimus pateiks seras Metju ir kaip išvengti atsakymų.

Arnoldas Pirsonas nesudėjo bluosto.

Teisėjas Haketas kietai miegojo.

Kai Denis užėmė savo vietą teisiamųjų suole, ketvirtojo teismo salė jau buvo sausakimša. Jis apsižvalgė ir nustebo pamatęs daugybę vietų beieškančių vyresniųjų baristerių bei solisitorių, atėjusių stebėti proceso.

Spaudos suolus užėmė kriminalinių skilčių korespondentai, kurie pastarąją savaitę vien apie tai ir terašė ir perspėjo redaktorius rytdienos pirmajam leidimui parengsią vedamąjį. Visi nekantraudami laukė paties iškiliausio advokato nuo F. E. Smito laikų ir paties geriausio savosios kartos atstovo, jauno karališkojo advokato susirėmimo *(The Times);* arba mangusto ir gyvatės dvikovos (*Sun).*

Denis pažvelgė į žiūrovų balkoną ir nusišypsojo Betei, sėdinčiai įprastoje vietoje šalia motinos. Pirmosios eilės pakrašty nuleidusi galvą sėdėjo Sara Davenport. Ponas Pirsonas advokatų suole šnekučiavosi su savo padėjėju. Šiandien jis atrodė labiau atsipalaidavęs nei kitomis dienomis; bet juk šiandien jis tebus žiūrovas, ne dalyvis.

Alekso Redmeino ir jo padėjėjo vietos tebebuvo tuščios. Prie durų pastatyti dar du policininkai aiškino vėluojantiesiems, jog vidun įleidžiami tik turintieji leidimus.

Denis sėdėjo teisiamųjų suolo centre – pačioje geriausioje parterio vietoje – ir laukė spektaklio, kurio scenarijų mielai būtų perskaitęs dar prieš pakylant uždangai.

Susirinkusieji laukiamai šurmuliavo nekantraudami, kada pasirodys dar keturi proceso dalyviai. Be penkių dešimtą policininkas atidarė salės duris, visi ūmai nuščiuvo, o nespėjusieji susirasti vietų pasitraukė į šalį praleisdami advokatų suolo link žingsniuojančius Aleksą Redmeiną ir jo padėjėją. Šį rytą seras Metju nevaidino snaudaliaus. Jis nė neatsisėdo. Stovėjo pasitempęs ir dairėsi po salę. Nuo paskutinio jo advokatavimo teisme praėjo daugybė metų. Apsižvalgęs senasis advokatas išvyniojo medinį stovelį, dar vakar žmonos surastą palėpėje, kur ištisą dešimtmetį išgulėjo be darbo, ir pasidėjo ant stalo; tada išsiėmė iš portfelio pluoštą dailia rašysena prirašytų popierių, išmargintų klausimais Spenseriui Kreigui, kuriuos šis visą pastarąją naktį mėgino nuspėti. Galiausiai padavė Aleksui dvi nuotraukas. Juodu abu žinojo, jog šios nuotraukos veikiausiai ir nulems Denio Kartraito likimą.

Tik viską susidėjęs į vietas seras Metju galiausiai atsisuko ir nusišypsojo senam savo priešininkui.

– Labas rytas, Arnoldai. Tikiuosi, šiandien nepridarysime tau itin didelių rūpesčių.

– Ir aš tikiuosi to paties, – šyptelėjo Pirsonas. – Atvirai sakant, ketinu sulaužyti savo įprotį, Metju, ir palinkėti tau sėkmės, nepaisant to, jog per visus savo darbo metus nė sykio nelinkėjau oponentui laimėti. Ši diena – išimtis.

Seras Metju nežymiai linktelėjo.

– Kaip įmanydamas stengsiuosi išpildyti tavo palinkėjimą, – taip taręs jis atsisėdo ir užsimerkęs susikaupė.

Aleksas dėliojo dokumentus, nuorašus, nuotraukas bei kitokią medžiagą į tvarkingas krūveles, kad tėvui, it olimpinės estafetės dalyviui, ištiesus dešinę ranką, išsyk galėtų įduoti lazdelę.

Į salę įėjus teisėjui Haketui, šurmulys išsyk liovėsi. Šis nužingsniavo link pakylos centre stovinčių trijų kėdžių palengva, tarsi šį rytą ne-

sitikėtų išgirsti nieko ypatingo. Patogiai įsitaisęs ant centrinės kėdės Haketas ilgiau nei paprastai dėliojo parkerius bei vartė užrašinę laukdamas, kol į savo vietas susės prisiekusieji.

– Labas rytas, – galiausiai pasisveikino kiek globėjišku tonu. – Ponai prisiekusieji, pirmasis šiandien liudys karališkasis advokatas Spenseris Kreigas. Šią pavardę jūs išgirdote sero Hjugo Monkrifo apklausos metu. Nei kaltintojai, nei gynėjai neįtraukė pono Kreigo į liudytojų sąrašus, tačiau jis gavo teismo šaukimą liudyti, nepaisant jo paties noro. Jūs privalėsite nuspręsti, ar pono Kreigo parodymai tiesiogiai susiję su nagrinėjama byla, tai yra kaltinamojo pabėgimu iš kalinimo įstaigos, o galiausiai, turėdami omenyje šį vienintelį kaltinimą, paskelbti nuosprendį.

Dar kartelį dirstelėjęs į prisiekusiuosius, teisėjas nukreipė dėmesį į advokato padėjėją.

– Sere Metju, ar jūs pasiruošęs kviesti liudytoją?

Metju Redmeinas lėtai atsistojo.

– Taip, milorde, – atsakė jis, bet, užuot taip ir padaręs, įsipylė į stiklinę vandens, pasibalnojo nosies galą akiniais ir atsivertė raudoną aplanką. Galų gale pasiruošęs kovai ištarė: – Kviečiu poną Spenserį Kreigą, – jo žodžiai nuskambėjo tarsi laidotuvių varpas.

Policininkas išėjo į koridorių ir riktelėjo:

– Ponas Spenseris Kreigas!

Visų dėmesys nukrypo į duris, visi laukė pasirodančio paskutiniojo liudytojo. Po akimirkos advokato drabužiu apsitaisęs Kreigas ryžtingai įžengė į salę, tarytum pradėdamas eilinę užimtą savo darbo dieną. Atsistojęs ant pakylos paėmė Bibliją ir žvelgdamas į prisiekusiuosius ramiu, tvirtu balsu ištarė priesaiką. Kreigas žinojo, jog jie – tiktai jie – nulems jo likimą. Liudytojas grąžino Bibliją tvarkos prižiūrėtojui ir atsigręžė į serą Metju.

– Pone Kreigai, – pradėjo seras Metju tyliu, monotonišku tonu, tarytum tetrokšdamas visais įmanomais būdais pagelbėti liudytojui. – Gal malonėtumėte oficialiai prisistatyti ir pasakyt savo adresą?

– Spenseris Kreigas, Hambldon Teras keturiasdešimt trys, Londonas, SW3.

– Kokia jūsų profesija?

– Aš esu karališkasis advokatas.

– Vadinasi, tokiam garbingam teisininkų luomo atstovui nėra reikalo priminti priesaikos reikšmės bei šio teismo įgaliojimų.

– Jokio reikalo, sere Metju, – atsakė Kreigas, – nors jūs jau priminėte.

– Pone Kreigai, kada pirmą kartą supratote, jog seras Nikolas Monkrifas iš tiesų yra Danielis Kartraitas?

– Mano draugas, kadaise mokęsis su seru Nikolu vienoje mokykloje, atsitiktinai susidūrė su juo *Dorchester* viešbutyje ir išsyk suprato tą žmogų esant apsimetėliu.

Aleksas pažymėjo varnelę pirmajame langelyje. Pirmojo klausimo Kreigas akivaizdžiai tikėjosi ir pateikė apgalvotą atsakymą.

– O kodėl tasai draugas nusprendė apie savo nepaprastą atradimą pranešti būtent *jums?*

– Jis nenusprendė, sere Metju, tiesiog išėjo iš kalbos bevakarieniaujant.

Dar viena varnelė.

– Tuomet kas jus paskatino praskleisti tamsią paslapties skraistę ir padaryti išvadą, jog Nikolu Monkrifu iš tiesų dedasi Danielis Kartraitas?

– Nieko neįtariau, kol vieną vakarą buvau supažindintas su seru Nikolu teatre. Mane sukrėtė išorinis panašumas ir netgi manieros.

– Ar tuomet ir nusprendėte paskambinti vyresniajam inspektoriui Fuleriui bei pranešti apie savo nuogąstavimus?

– Ne. Mano manymu, taip elgtis būtų buvę neatsakinga, todėl, jūsų žodžiais tariant, prieš praskleisdamas paslapties skraistę, susisiekiau su Monkrifų šeimos nariu.

Aleksas pažymėjo dar vieną varnelę klausimų sąraše. Kol kas tėvas dar neprirėmė Kreigo prie sienos.

– Su kuriuo šeimos nariu susisiekėte? – pasiteiravo Metju, kuo puikiausiai žinodamas atsakymą.

– Su sero Nikolo dėde, ponu Hjugu Monkrifu, kuris pasakė, esą maždaug prieš dvejus metus iš kalėjimo išėjęs sūnėnas nė karto su juo nebendravęs, taigi mano įtarimai sustiprėjo.

– Ar tada ir atskleidėte savo įtarimus vyresniajam inspektoriui Fuleriui?

– Ne, vis dar maniau turįs rasti konkretesnių įrodymų.

– Tačiau vyresnysis inspektorius galėjo nukelti nuo jūsų pečių šią naštą, pone Kreigai. Aš nelabai suprantu, kodėl jūs, toks užsiėmęs savos srities specialistas, varginotės pats.

– Kaip jau paaiškinau, sere Metju, jaučiau pareigą įsitikinti, idant bereikalingai negaišinčiau policijos.

– Be galo pagirtinas pilietiškas požiūris.

Nuleidęs negirdomis kandžią pastabą Kreigas nusišypsojo prisiekusiesiems.

– Bet privalau paklausti, – tęsė Metju Redmeinas, – kas jums pakišo mintį apie galimą naudą, kurią gautumėte įrodęs, jog sero Nikolo vietą užėmęs apsišaukėlis?

– Naudą?

– Taip, naudą, pone Kreigai.

– Nelabai supratau, – sudvejojo Kreigas.

Aleksas pažymėjo pirmąjį kryžiuką. Liudytojas akivaizdžiai stengėsi laimėti laiko.

– Leiskite jums padėti, – paslaugiai pasisiūlė seras Metju, paskui ištiesęs dešinę ranką paėmė Alekso įteiktą popieriaus lapą ir lėtai permetė akimis eilutes, suteikdamas Kreigui progą paspėlioti, kokia gi sensacija ten slypi.

– Ar nesuklysiu darydamas prielaidą, pone Kreigai, jog jums įrodžius, kad Belmaršo kalėjime nusižudė ne Denis Kartraitas, o Nikolas Monkrifas, ponas Hjugas Monkrifas turėjo paveldėti ne tik šeimos titulą, bet kartu ir visą turtą?

– Tuo metu nieko apie tai nežinojau, – nė nemirktelėjęs atsakė Kreigas.

– Vadinasi, ėmėtės veiksmų skatinamas grynai altruistinių motyvų?

– Taip, teisybė; ir dar noro patupdyti už grotų visuomenei pavojingą nusikaltėlį.

– Prie visuomenei pavojingo nusikaltėlio, kurį nedelsiant reikia patupdyti už grotų, mes dar sugrįšime, pone Kreigai, o dabar norėčiau paklausti, kada neišpasakytą jūsų pilietinės pareigos jausmą nugalėjo galimybė susišluoti gražaus pinigėlio?

– Sere Metju, – pertraukė teisėjas, – vargu, ar advokato padėjėjui dera tokiais žodžiais kreiptis į karališkąjį advokatą.

– Atsiprašau, milorde. Perfrazuosiu klausimą. Pone Kreigai, kada supratote už vakarienės metu iš bičiulio išgirstą informaciją galįs užsidirbti kelis milijonus svarų sterlingų?

– Kai seras Hjugas asmeniškai paprašė manęs jam atstovauti.

Aleksas pažymėjo dar vieną varnelę prie Kreigo laukto klausimo, nors puikiai žinojo jį meluojant.

– Kaip manote, pone Kreigai, ar karališkajam advokatui dera užsiprašyti dvidešimt penkių procentų žmogaus turto už informaciją iš antrų lūpų?

– Advokatai mūsų dienomis įpratę gauti užmokestį už rezultatus, – ramiai atsiliepė Kreigas. – Žinia, tokia praktika gyvuoja jau nuo jūsų laikų, be to, turiu pabrėžti kol kas nepaėmęs jokio užmokesčio ir nepateikęs jokių sąskaitų, taigi, jei mano įtarimai būtų nepasitvirtinę, būčiau veltui iššvaistęs nemažai laiko bei pinigų.

– Tokiu atveju, pone Kreigai, – nusišypsojo jam seras Metju, – nudžiugsite sužinojęs, jog pergale mėgausis altruistiškoji jūsų asmenybės pusė.

Kreigas nesureagavo į advokato repliką, nors desperatiškai troško sužinoti, ką šis turi omenyje. Kiek padelsęs seras Metju pridūrė:

– Nežinau, ar jau girdėjote, bet šiomis dienomis velionio sero Nikolo Monkrifo advokatas ponas Freizeris Manras teismui pranešė, jog jo klientas visą turtą testamentu paliko geram savo bičiuliui ponui Deniui Kartraitui. Taigi, kaip pats ir numanėte galint nutikti, jūs iš tiesų veltui iššvaistėte nemažai laiko ir pinigų. Bet, nors mano klientui ir nusišypsojo laimė, patikinu jus, pone Kreigai, aš tikrai neužsiprašysiu už paslaugas dvidešimt penkių procentų viso jo turto.

– Ir nederėtų, – atrėžė Kreigas, – kadangi mažiausiai dvidešimt penkerius metus jis praleis kalėjime, taigi turės gerokai palaukti, kol gaus pasidžiaugti netikėta savo laime.

– Gal aš ir klystu, pone Kreigai, – tyliai pratarė seras Metju, – bet, mano manymu, šį sprendimą turės priimti prisiekusieji, o ne jūs.

– Gal aš ir klystu, sere Metju, bet, manding, prisiekusieji jau priėmė sprendimą šiek tiek anksčiau.

– Taip sakydamas išsyk man priminėte savo susitikimą su vyresniuoju inspektoriumi Fuleriu, kurį taip troškote išlaikyti paslapty-

je, – Kreigas tarsi žiojosi atsakyti, bet paskui persigalvojo ir leido serui Metju tęsti. – Sąžiningasis pareigūnas Fuleris teismui pranešė nepasitenkinęs dviejų žmonių panašumą atskleidžiančiomis nuotraukomis ir prieš suimdamas įtariamąjį norėjęs gauti rimtesnį įrodymą. Pagrindiniam advokatui pateikus klausimą, jis patvirtino, jog tokį įrodymą jūs jam pateikėte.

Seras Metju žinojo rizikuojąs. Jei Kreigas atsakytų nenumanąs, apie ką jis kalba, kadangi tiesiog išdėstęs inspektoriui savo įtarimus ir leidęs pastarajam pačiam nuspręsti, ar imtis veiksmų, ar ne, kito klausimo nebeturinčiam advokatui tektų tiesiog pakeisti temą, o Kreigas suprastų, jog jis tiesiog užmetė jauką ir liko nieko nepešęs. Tačiau Kreigas delsė, paskatindamas serą Metju dar labiau surizikuoti. Jis grįžtelėjo į Aleksą ir pakankamai garsiai, kad išgirstų liudytojas, paprašė:

– Paduok man krantine bėgančio Kartraito nuotraukas, tas, kuriose matyti randas.

Aleksas ištiesė tėvui dvi dideles nuotraukas.

Po ilgokos pauzės Kreigas pratarė:

– Gal aš ir paminėjau inspektoriui, girdi, jei namo Boltono gatvėje gyventojas ant kairiosios šlaunies viršum kelio turi randą, čia ir būtų įrodymas, jog jis esąs Denis Kartraitas.

Alekso veidas išliko bereikšmis, tačiau jis bemaž girdėjo savo širdies plakimą.

– Ar vėliau jūs pateikėte inspektoriui šį spėjimą patvirtinančių nuotraukų?

– Galimas daiktas, – pripažino Kreigas.

– Galbūt nuotraukų kopijos atgaivintų jūsų atmintį? – pasiteiravo seras Metju tiesdamas nuotraukas. Jis neišpasakytai rizikavo.

– Man jų nereikia, – atsisakė liudytojas.

– Aš norėčiau pamatyti nuotraukas, sere Metju, – įsiterpė teisėjas, – manau, prisiekusieji irgi.

Aleksas atsisukęs pamatė kelis prisiekusiuosius linktelint galvas.

– Žinoma, milorde, – atsiliepė senasis Redmeinas.

Aleksas padavė šūsnį fotografijų tvarkos prižiūrėtojui, o šis, vieną įteikęs teisėjui, kitas išdalijo prisiekusiesiems, Pirsonui ir galiausiai liudytojui.

Kreigas apstulbęs įsistebeilijo į nuotrauką – visai ne tą, kurią padarė Džeraldas Peinas, sekdamas pavakare pabėgioti išsiruošusį Kartraitą. Jei nebūtų prisipažinęs žinąs apie randą, gynėjo planas būtų žlugęs, o prisiekusieji nieko nė neįtartų. Spenseris suvokė serą Metju sudavus rimtą smūgį. Bet jis tebestovi ant kojų ir antrąkart nebesileis įviliojamas į spąstus.

– Milorde, – prabilo seras Metju, – atkreipkite dėmesį į liudytojo paminėtą randą ant kairės pono Kartraito kojos, tiesiog viršum kelio. Laikui bėgant randas kiek susitraukė, bet vis dar tebėra aiškiai matomas plika akimi, – jis vėl atsisuko į liudytoją. – Priminsiu jums, pone Kreigai, jog inspektorius Fuleris, prisiekęs sakyti tiesą ir tik tiesą, pareiškė nusprendęs suimti mano klientą, remdamasis šiuo įrodymu.

Kreigas nepratarė nė žodžio. Seras Metju jo neskubino norėdamas deramai paruošti dirvą. Jis lukterėjo leisdamas prisiekusiesiems ištyrinėti nuotraukas, idant randas ilgam įsirėžtų jiems atmintin, o tada pateikė klausimą, kurio Kreigas nieku gyvu nesitikėjo:

– Kada jūs pirmą kartą paskambinote policijos pareigūnui Fuleriui?

Vėl įsiviešpatavo tyla. Kreigas, kaip ir visi kiti esantieji salėje, išskyrus Aleksą, stengėsi įžvelgti klausimo reikšmę.

– Nelabai supratau, – galiausiai atsiliepė.

– Tuomet padėsiu jums prisiminti, pone Kreigai. Vyresniajam inspektoriui Fuleriui jūs paskambinote pernai metų spalio dvidešimt trečiąją, o kitą dieną susitikote mums nežinomoje vietoje bei įteikėte Denio Kartraito rando nuotraukas. Bet kada pirmą sykį su juo susisiekėte?

Kreigas stengėsi sumesti, kaip išsisukti bei išvengti atsakymo. Tikėdamasis pagalbos žvilgterėjo į teisėją, bet nesulaukė.

– Jis atvyko į „Dunlop Armsą“, kai paskambinau 999, pamatęs Denį Kartraitą peiliu mirtinai užbadžius savo draugą, – galų gale ištarė Kreigas.

– Savo draugą, – skubiai pakartojo seras Metju, kad atsakymas būtų užprotokoluotas, kol teisėjas nespėjo įsikišti. Aleksas šyptelėjo džiaugdamasis tėvo sumanumu.

Teisėjas Haketas suraukė antakius. Jis žinojo nebegalįs drausti serui Metju gvildenti pirminio teismo temos, kai Kreigas pats nesąmoningai apie tai prašneko.

– Savo draugą, – dar sykį pabrėžė seras Metju žvelgdamas į prisiekusiuosius. Jis tikėjosi Arnoldą Pirsoną pašoksiant ir mėginsiant jį nutildyti, tačiau šis nė nekrustelėjo.

– Šitaip Bernardas Vilsonas buvo pavadintas teismo protokole, – tvirtai pareiškė Kreigas.

– Teisybė, – atsiliepė seras Metju, – šiuo protokolu aš pasiremsiu kiek vėliau. O dabar dar norėčiau prisiminti pareigūną Fulerį. Pirmą kartą su juo susitikęs po Bernardo Vilsono mirties, jūs padarėte pareiškimą.

– Taip.

– Tiesą sakant, pone Kreigai, iš viso jūs pateikėte tris pareiškimus: pirmąjį – praėjus trisdešimt septynioms minutėms po nužudymo; antrąjį parašėte vėliau, tą pačią naktį, negalėdamas užmigti; ir trečiąjį – po septynių mėnesių, liudydamas prieš Denį Kartraitą teisme. Aš turiu visus tris ir privalau pripažinti, pone Kreigai, jog pareiškimai pasigėrėtinai nuoseklūs, – Kreigas nieko nepasakė, laukdamas galutinio kirčio. – Vis dėlto mane suglumino randas ant kairės Denio Kartraito kojos, nes pirmajame savo pareiškime jūs teigėte, – Aleksas padavė tėvui popieriaus lapą, ir šis perskaitė: – „Aš pastebėjau, kaip Kartraitas paėmė nuo baro peilį ir išėjo paskui moterį bei kitą vyrą į gatvę. Po kelių akimirkų pasigirdo riksmas. Tada išbėgau laukan ir pamačiau Kartraitą vėl ir vėl peiliu smūgiuojantį Vilsonui į krūtinę. Aš skubiai sugrįžau vidun ir *nedelsdamas* paskambinau į policiją." – Seras Metju pakėlė akis. – Gal norėtumėte pakoreguoti šiuos parodymus?

– Ne, – tvirtai pareiškė Kreigas. – Viskas atsitiko tiksliai taip.

– Na, galbūt ne visai tiksliai, – paprieštaravo Redmeinas, – kadangi policijos įrašuose jūsų skambutis užfiksuotas vienuoliktą dvidešimt trys, taigi kyla klausimas, ką jūs veikėte tarp...

– Sere Metju, – pertraukė teisėjas nustebęs, kad Pirsonas, užuot pašokęs ir įsiterpęs, ramiausiai sėdi savo vietoje sukryžiavęs rankas. – Ar galite atskleisti mums šių klausimų ryšį su byla, turint omeny, jog vienintelis likęs kaltinimas – jūsų kliento pabėgimas iš kalinimo įstaigos?

Seras Metju gerokai lukterėjo, kol prisiekusiesiems pasidarys smalsu, kodėl jam nebuvo leista užbaigti klausimo, ir tik tada atsakė:

– Ne, negaliu, milorde. Vis dėlto pratęsiu apklausą apie randą ant teisiamojo kojos, kuris yra susijęs su šia byla, – advokatas vėl pažvelgė Kreigui į akis. – Ar jūs patvirtinsite, pone Kreigai, nematęs, kaip Deniui Kartraitui buvo sužeista koja, ant kurios ir liko randas, taip aiškiai matomas nuotraukose, kurias pateikėte policijos inspektoriui ir kuriomis remdamasis jis areštavo mano klientą?

Aleksas sulaikė kvapą. Kiek patylėjęs Kreigas atsakė:

– Ne, nemačiau.

– Tuomet leiskite man truputėlį pažaisti, pone Kreigai, ir pasiūlyti jums tris scenarijus. O paskui jūs, puikus nusikaltėliško mąstymo specialistas, galėsite pasakyti prisiekusiesiems, kurį scenarijų laikote pačiu realiausiu.

– Jei šis banalus žaidimas, jūsų manymu, pagelbės prisiekusiesiems, sere Metju, – atsiduso Kreigas, – tąsyk prašom.

– Manau, jūs įsitikinsite, jog šis banalus žaidimas išties pagelbės prisiekusiesiems, – atsiliepė seras Metju. Abu vyrai kelias akimirkas žvelgė vienas į kitą, paskui advokatas Redmeinas pratęsė: – Taigi pateiksiu pirmąjį scenarijų. Denis Kartraitas pačiumpa nuo baro peilį, kaip sakėte, išeina paskui sužadėtinę į gatvę, duria sau į koją, ištraukia peilį ir mirtinai užbado geriausią draugą.

Keli žmonės salėje nusijuokė. Palaukęs, kol juokas nurims, Kreigas atsakė:

– Absurdiškas spėjimas, sere Metju, pats žinote.

– Džiugu, kad galų gale bent vienu atveju mudviejų nuomonės sutampa, pone Kreigai. Leiskite pasiūlyti antrąjį scenarijų. Iš tiesų peilį nuo baro pagriebia ponas Vilsonas ir kartu su Kartraitu išėjęs laukan suvaro ašmenis pastarajam į koją, paskui mirtinai subado save.

Šįkart juoko nesulaikė net ir prisiekusieji.

– Šitas dar neįtikinamesnis, – atrėžė Kreigas. – Nesuprantu, ką mėginat įrodyti savo šarada.

– Manoji šarada įrodo, – paaiškino seras Metju, – jog Denio Kartraito koją sužeidė tas pats žmogus, kuris nudūrė Bernį Vilsoną, nes nusikaltimo įrankis – vienui vienas peilis, paimtas nuo baro. Taigi aš

jums pritariu, pone Kreigai, abu pirmieji mano scenarijai absurdiški, tačiau prieš atskleisdamas trečiąjį, noriu paklausti jus paskutinio klausimo, – visų susirinkusiųjų akys įsmigo į serą Metju. – Jeigu jūs nematėte, kaip buvo sužeista Kartraito koja, iš kur apskritai žinojote apie randą?

Visų žvilgsniai dabar nukrypo į Kreigą. Liudytojo ramybė išgaravo. Jo rankos nurimo tik įsikibusios į pakylos turėklą.

– Veikiausiai perskaičiau teismo protokole, – atsakė Kreigas stengdamasis kalbėti užtikrintu tonu.

– Žinote, visi veteranai, tokie kaip aš, paprastai susiduria su viena problema, – pastebėjo seras Metju. – Turėdami begalę laisvo laiko jie nebeišmano, kuo užsiimti. Taigi pastaruosius šešis mėnesius minėtasis protokolas tapo mano vakaro skaitiniais, – jis kilstelėjo dvylikos centimetrų storio dokumentą. – Nuo pirmo puslapio iki paskutinio. Perskaičiau ne vieną kartą, o du. Per ilgus savo darbo advokatūroje metus aš supratau vieną dalyką: dažniausiai nusikaltėliui išsisukti padeda ne įkalčiai bei parodymai, o kai kas, kas lieka nutylėta. Patikinu jus, gerbiamasis, visame šiame dokumente nė kartelio neužsimenama apie sužeistą Denio Kartraito kairę koją. Šit ir priartėjome prie trečiojo scenarijaus varianto, pone Kreigai, – kone pašnibždomis tęsė senasis advokatas. – *Jūs* pakeliui į lauką pastvėrėte nuo baro peilį. *Jūs* suvarėte tą peilį Deniui Kartraitui į koją. *Jūs* nudūrėte Bernį Vilsoną ir palikote mirti draugo glėbyje. Ir galiausiai ne kas kitas, o *jūs* likusį gyvenimą praleisite kalėjime.

Salėje kilo nežmoniškas klegesys.

Seras Metju grįžtelėjo į Arnoldą Pirsoną, kuris visai neskubėjo gelbėti kolegos, o toliau sau susikūprinęs, sunėręs rankas sėdėjo ant suolo krašto.

Sulaukęs, kol tvarkos prižiūrėtojo pastangomis salėje vėl įsivyraus tyla, teisėjas pratarė:

– Ko gero, turiu suteikti ponui Kreigui galimybę atsakyti į sero Metju kaltinimus, užuot palikęs juos kyboti ore.

– Mielai atsakysiu, milorde, – lygiu balsu atsiliepė Kreigas. – Bet pirmiausiai norėčiau pasiūlyti serui Metju ketvirtą scenarijų, šiek tiek įtikinamesnį.

– Nekantrauju išgirsti, – atsilošė seras Metju.

– Ar, turint omenyje jūsų kliento kilmę, jo koja negalėjo būti sužeista dar prieš mūsų aptarinėjamąją naktį?

– Tuomet vis tiek lieka neaišku, iš kur pats sužinojote apie randą.

– Aš neprivalau aiškintis, – įžūliai atkirto Kreigas, – nes prisiekusieji jau nusprendė, kad jūsų klientas neturi teisės kelti tos kojos į laisvę, – užbaigė be galo patenkintas savimi.

– Jumis dėtas nebūčiau toks tikras, – patarė seras Metju atsisukdamas į sūnų, kuris išsyk padavė nedidelę kartoninę dėžę. Senasis advokatas pastatė dėžę priešais save ir neskubėdamas išėmė bei išskleidęs parodė prisiekusiesiems džinsines kelnes. – Šiuos džinsus kalėjimo pareigūnai grąžino panelei Elizabetai Vilson po tariamos Denio Kartraito savižudybės. Manau, prisiekusiuosius sudomins kruvina įplėšta žemutinė kairiosios klešnės dalis, kuri tiksliai sutampa su...

Triukšmo protrūkis nustelbė kitus sero Metju žodžius. Visi atsisuko į Kreigą norėdami išgirsti pastarojo atsakymą, bet šis neturėjo galimybės prasižioti, nes galų gale atsistojo Pirsonas.

– Milorde, noriu priminti serui Metju, jog ponas Kreigas nėra kaltinamasis, – riktelėjo Pirsonas stengdamasis būti išgirstas, – o šitas įkaltis, – jis parodė į džinsus oponento rankose, – anaiptol nepadeda nuspręsti, ar Kartraitas pabėgo iš kalinimo įstaigos, ar ne.

Teisėjas Haketas jau nebeįstengė tramdyti įniršio, geraširdišką šypsenėlę pakeitė nuožmi grimasa. Kai salėje vėl stojo tyla, jis prabilo:

– Šįkart jums nebepritariu, pone Pirsonai. Perplėšti kruvini kaltinamojo džinsai tikrai nesusiję su šia byla, – kiek patylėjęs jis paniekinamai nužvelgė liudytoją. – Vis dėlto, manau, neturiu pasirinkimo ir privalau paleisti teismą bei prisiekusiuosius, o šio bei ankstesniojo teismo protokolus nusiųsti į Valstybinių kaltinimų direktoriaus biurą, nes įtariu, jog svarstant bylą „Karūna prieš Danielį Artūrą Kartraitą", įvyko didžiulė klaida.

Šįkart teisėjas net nemėgino numalšinti sąmyšio, kurį sukėlė durų link plūstelėję žurnalistai. Kai kurie dar neišėję iš salės jau kalbėjo mobiliaisiais telefonais.

Aleksas atsisuko pasveikinti tėvo ir pamatė šį kiurksantį ant suolo kraštelio užmerktomis akimis. Garbusis advokatas kilstelėjo vieną voką ir dėbtelėjo į sūnų:

– Čia dar toli gražu ne pabaiga, mano berniuk.

6
NUOSPRENDIS

78

Jei kalbėčiau žmonių ir angelų kalbomis, bet neturėčiau...*

Tėvui Maiklui palaiminus nuotaką ir jaunikį, ponas ir ponia Kartraitai kartu su kitais stabtelėjo prie Denio Kartraito kapo.

Ir jei turėčiau pranašystės dovaną ir pažinčiau visas paslaptis ir visą mokslą; jei turėčiau visą tikėjimą, kad galėčiau net kalnus kilnoti, bet neturėčiau...

Nuotaka pageidavo pagerbti Niką, ir tėvas Maiklas sutiko atlaikyti mišias prisimindamas žmogų, kurio mirtis suteikė Deniui galimybę įrodyti savo nekaltumą.

Ir jei išdalyčiau vargšams visa, ką turiu, jeigu atiduočiau savo kūną sudeginti, tačiau neturėčiau...

Be Denio, tik du žmonės iš susirinkusiųjų pažinojo svetimoje žemėje palaidotą vyrą. Vienas stovėjo kitapus kapo, apsitaisęs juodu fraku, marškiniais stačia apykakle ir pasirišęs juodą šilkinį kaklaraištį. Freizeris Manras atvyko iš Danbrouto į Londono Ist Endą pagerbti paskutiniojo Monkrifų giminės atstovo, kuriam tarnavo. Denis mėgino padėkoti jam už išmintingus patarimus ir stiprybę, bet Manras tepasakė:

– Be galo džiaugčiausi galimybe dirbti jums abiem. Bet Viešpaties valia buvo kitokia, – pridūrė bažnyčios seniūnas – dar vienas faktas, kurio Denis apie šį žmogų nežinojo.

Kai prieš tuoktuvių ceremoniją visi susirinko Vilsono name, Manras ilgokai gėrėjosi paveikslais.

– Nė nenumaniau, Deni, kad kolekcionuoji Maktagarto, Peplo ir Laudero darbus.

* Čia ir toliau pasviru šriftu cituojamos ištraukos iš Šventojo Rašto, Pirmojo laiško korintiečiams; vertė kun. Č. Kavaliauskas.

– Tiesą sakant, kolekcija priklausė Lorensui Davenportui. Aš juos tik perpirkau, bet susigyvenau su šiais kūriniais ir nusprendžiau papildyti kolekciją škotų mokyklos pavyzdžiais.

– Visai kaip senelis, – pastebėjo Manras. Denis nusprendė jo nebetaisyti ir nepriminti, jog niekada nė nematė sero Aleksandro. – Beje, turiu prisipažinti nukovęs vieną tavo priešininką, kol pats sėdėjai užrakintas Belmarše, – kiek sumišęs pridūrė Manras.

– Kurį?

– Ne ką kitą, o serą Hjugą Monkrifą. Bet blogiausia, kad sutvarkiau šį reikalą be tavo sutikimo. Pasielgiau be galo neprofesionaliai ir trokštu išlieti širdį.

– Ką gi, turite progą, pone Manrai, – atsiliepė Denis stengdamasis išlaikyti rimtą miną. – Klokite, kas nutiko, kol manęs nebuvo.

– Turiu prisipažinti, kad visus popierius, susijusius su sero Aleksandro antrojo testamento galiojimu, nusiunčiau į prokuratūrą bei įspėjau apie galimą nusižengimą.

Denis tylėjo. Bendraudamas su šiuo žmogumi jau įsisąmonino, jog įsivažiavusio Manro verčiau nepertraukinėti.

– Keletą mėnesių nieko nebuvo girdėti, tad nusprendžiau, kad ponas Galbraitas veikiausiai bus kažkaip šį reikalą užglaistęs, – jis patylėjo. – Tačiau skrisdamas į Londoną šio ryto *Scotsman* perskaičiau štai ką... – Freizeris Manras atsegė portfelį, su kuriuo niekada nesiskirdavo, ir išėmęs padavė Deniui laikraštį.

Denis pažvelgė į pirmojo puslapio antraštę. *Seras Hjugas Monkrifas suimtas už klastojimą bei mėginimą sukčiauti.* Šalia straipsnio puikavosi didelė sero Nikolo Monkrifo nuotrauka, kas, Denio manymu, visai neteikė jam garbės. Perskaitęs straipsnį jis nusišypsojo Manrui:

– Ką gi, juk jūs ir sakėte, girdi, jeigu ateityje Hjugas imsiąs kelti rūpesčių, jam būsią riesta.

– Ar tikrai ištariau tokius žodžius? – pasibaisėjo Manras.

Mūsų pažinimas dalinis ir mūsų pranašystės dalinės.

Denio akys nukrypo į kitą Niko bičiulį, pažinojusį velionį geriau nei jis ir Manras. Didysis Alas ramiai stovėjo tarp Rėjaus Pasko ir Alano Dženkinso. Kalėjimo viršininkas suteikė jam leidimą atvykti į

draugo laidotuves. Denis nusišypsojo, kai jųdviejų žvilgsniai susitiko, tačiau Didysis Alas skubiai nuleido galvą. Jis nenorėjo leisti visiems šiems nepažįstamiesiems pamatyti savo ašarų.

Kai ateis metas tobulumui, pasibaigs, kas netobula.

Denis pažvelgė į Aleksą Redmeiną, kuris neslėpė džiaugsmo Betės paprašytas tapti jųdviejų sūnaus, Kristės broliuko, krikštatėviu. Aleksas stovėjo šalia savo tėvo, žmogaus, atvėrusio Deniui kelią į laisvę.

Kai praėjus keletui dienų po teismo paleidimo jie susitiko Alekso kabinete, Denis paklausė sero Metju, ką šis turėjęs omenyje sakydamas, esą „čia dar toli gražu ne pabaiga". Senasis teisėjas pasivėdėjo jį į šalį atokiau nuo Betės ir paaiškino, jog, nors Kreigas, Peinas ir Davenportas suimti bei apkaltinti Bernio Vilsono nužudymu, jie vis dar sutartinai tvirtina esantys nekalti. Taigi juodviem su Bete teksią iškęsti dar vieną teismą, kuriame abu turėsią paliudyti, kas iš tiesų nelemtąją naktį nutiko kitam šalia Šv. Marijos bažnyčios palaidotam bičiuliui. Aišku, nebent...

Dabar mes regime lyg veidrodyje, mįslingu pavidalu, o tuomet regėsime akis į akį. Dabar pažįstu iš dalies, o tuomet pažinsiu, kaip pats esu pažintas.

Neatsispyręs pagundai Denis dirstelėjo į neseniai pakabintą iškabą: *Naujasis Kartraito automobilių servisas.* Vos baigus derėtis su Mončiu Hjuzu dėl kainos, Manras sudarė sutartį, leidžiančią Deniui perimti verslą. Taigi tereikės pereiti gatvę ir jau bus darbe.

Šveicarijos bankininkai tiesiai šviesiai pareiškė, girdi už dirbtuvę kitapus kelio jis gerokai permokėjęs. Denis nė nemėgino išaiškinti Segatui, kuo skiriasi žodžių „kaina" ir „vertė" reikšmės, nes abejojo, ar juodu su Bresonu pakankamai gerai susipažinę su ponu Oskaru Vaildu.

Taigi dabar pasilieka tikėjimas, viltis ir meilė – šis trejetas, bet didžiausias jame yra meilė.

Denis paėmė už rankos žmoną. Rytoj juodu išskris į Romą, kur praleis taip ilgai atidėliotą medaus mėnesį stengdamiesi pamiršti priešakyje dar laukiantį ilgą teismą, galų gale užbaigsiantį visus išbandymus. Dešimties savaičių amžiaus jų sūnelis kaip tik dabar nusprendė

pademonstruoti savo jausmus ir prapliupo raudoti, tačiau ne gedėdamas sero Nikolo Monkrifo, o tiesiog todėl, kad pernelyg užsitęsusių pamaldų metu spėjo išalkti.

– Ššš, jau netrukus viskas baigsis ir keliausime namo, – pažadėjo Betė paimdama mažylį Niką ant rankų.

Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus...

79

– Įveskite kaltinamuosius.

Ketvirtojo Old Beilio teismo salė dar gerokai prieš dešimtą ryto jau buvo sausakimša. Vis dėlto ne kasdien baudžiamojon atsakomybėn už žmogžudystę, viešosios tvarkos pažeidimą ir tiesos slėpimą, siekiant išvengti teisingumo, patraukiami karališkieji advokatai, parlamento nariai bei populiarūs aktoriai.

Advokatų suolą užėmė tikri šios srities šviesuliai, kurie laukdami, kol teisiamieji susės į vietas, vartė segtuvus, dėliojo dokumentus, žymėjosi paskutiniuosius įžanginės kalbos akcentus.

Visiems trims kaltinamiesiems atstovavo patys iškiliausi juristai, kokius tik įmanoma buvo rasti. Old Beilio koridoriuose sklandė kalbos, girdi, jei jie ir toliau tvirtai laikysis įsikibę pradinių parodymų, vargu ar dvylika prisiekusiųjų įstengs priimti vieningą sprendimą. Spenseriui Kreigui, Džeraldui Peinui ir Lorensui Davenportui atsisėdus teisiamųjų suolan, šurmuliuojanti salė nuščiuvo.

Tradiciniu tamsiai mėlynu dryžuotu kostiumu, baltais marškiniais apsivilkęs ir mėgstamą alyvinį kaklaraištį pasirišęs Kreigas atrodė taip, tarytum per klaidą būtų įėjęs ne pro tas duris ir išties turėtų šiuo metu sėdėti advokatų vietoje bei ruoštis įžanginei kalbai.

Peinas vilkėjo tamsiai pilką kostiumą, ryšėjo koledžo stiliaus kaklaraištį, kaip ir dera kaimiškai apygardai atstovaujančiam parlamento nariui. Jis atrodė ramus.

Davenportas mūvėjo išblukusius džinsus, vilkėjo prasegtus marškinius ir sportinį švarkelį. Neskustą jo barzdą kitos dienos laikraščiai pavadins madingais šeriais, bet kartu praneš, girdi, jo išorė bylojusi apie kelias iš eilės bemieges naktis. Nė nedirstelėjęs į spaudos suolus, Davenportas pažvelgė į žiūrovų galeriją, kai Peinas ir Kreigas tuo metu šnekučiavosi, tarytum lauktų pietų pilnutėliame restorane. Pamatęs ją

sėdint savo vietoje Davenportas įsmeigė žvilgsnį į tuštumą priešais save ir ėmė laukti pasirodančio teisėjo.

Įėjus teisėjui Armitidžui visi, kuriems sausakimšoje salėje pavyko susirasti vietas, atsistojo. Linktelėjimu atsakęs į tokį pat pasveikinimą, teisėjas įsitaisė viduryje maloniai šypsodamasis, tarytum eilinę darbo dieną, ir liepė tvarkos prižiūrėtojui pakviesti prisiekusiuosius. Šis nusilenkęs dingo už šoninių durų ir netrukus grįžo vedinas dvylika atsitiktiniu būdu parinktų piliečių, kurie ir turės priimti nuosprendį.

Lorenso Davenporto advokatas nežymiai šyptelėjo pamatęs, jog prisiekusiųjų dvyliktuką sudaro septynios moterys ir penki vyrai. Dabar jis bemaž neabejojo: blogiausiu atveju balsai pasidalys perpus.

Kreigas tiriamai nužvelgė prisiekusiuosius žinodamas, jog šie žmonės nulems jo likimą. Jis iš anksto pamokė Larį gaudyti moterų prisiekusiųjų žvilgsnius, nes juk pakako trijų, kurioms mintis apie kalėjiman nutremtą Lorensą Davenportą pasirodytų nepakeliama. Jei Laris sugebėtų atlikti šią paprastutę užduotį, jie visi atgautų laisvę. Tačiau Davenportas, užuot vykdęs elementarias instrukcijas, didžiam Kreigo susierzinimui, susikrimtęs spoksojo sau priešais nosį.

Prisiekusiesiems susėdus, teisėjas paprašė sekretoriaus perskaityti kaltinimus.

– Kaltinamuosius prašom atsistoti.

Trijulė pakilo.

– Spenseri Malkolmai Kreigai, jūs esate kaltinamas 1999 metų rugsėjo aštuonioliktą dieną nužudęs Bernardą Henrį Vilsoną. Ar pripažįstate savo kaltę, ar tvirtinate esąs nekaltas?

– Nekaltas, – ryžtingai pareiškė Kreigas.

– Džeraldai Deividai Peinai, jūs esate kaltinamas bendrininkavęs 1999 metų rugsėjo aštuonioliktąją įvykusiose muštynėse, kurios baigėsi Bernardo Henrio Vilsono mirtimi. Ar pripažįstate savo kaltę, ar tvirtinate esąs nekaltas?

– Nekaltas, – tvirtai atsakė Peinas.

– Lorensai Endriu Davenportai, jūs kaltinamas trukdęs bešališkai nagrinėti bylą ir 2000 metų kovo dvidešimt trečią dieną sulaužęs duotą priesaiką bei sąmoningai davęs iš esmės melagingus parodymus. Ar pripažįstate savo kaltę, ar tvirtinate esąs nekaltas?

Visų akys įsmigo į aktorių, kuris vėl tapo pagrindiniu personažu scenoje. Lorensas Davenportas kilstelėjo galvą ir pažvelgė į balkoną, kur priešakinės eilės pakrašty sėdėjo jo sesuo. Sara padrąsinamai nusišypsojo broliui.

Davenportas nunarino galvą ir, tarytum akimirksnį sudvejojęs, vos girdimai sušnibždėjo:

– Kaltas.

Archer, Jeffrey
Ar53 Prigimties belaisvis: romanas / Jeffrey Archer; iš anglų kalbos vertė Nomeda Berkuvienė. – [Kaunas]: Obuolys [i.e. MEDIA INCOGNITO, 2009]. – 512 p.

ISBN 978-609-403-020-8

Jeigu Denis Kartraitas būtų pasipiršęs Betei Vilson diena ar dviem anksčiau, jo nebūtų suėmę ir apkaltinę geriausio draugo nužudymu. Kas patikės Denio istorija, jeigu keturi liudytojai – teisininkas, populiarus aktorius, aristokratas ir jauniausias garsios firmos darbuotojas, – it susitarę tvirtina, jog vaikinas kaltas?

Denį nuteisia 22-jiems metams laivės atėmimo ir išsiunčia į Belmaršo kalėjimą, labiausiai saugomą įkalinimo įstaigą visoje šalyje. Tačiau Spenseris Kreigas, Lorensas Davenportas, Džeraldas Peinas ir Tobis Mortimeris neįvertino Denio pasiryžimo atkeršyti ir Betės nenuilstamo troškimo surasti teisybę...

Populiariausias Didžiosios Britanijos rašytojas, 63 pasaulio šalyse 32 kalbomis išleidęs daugiau nei 125 milijonus savo romanų egzempliorių.

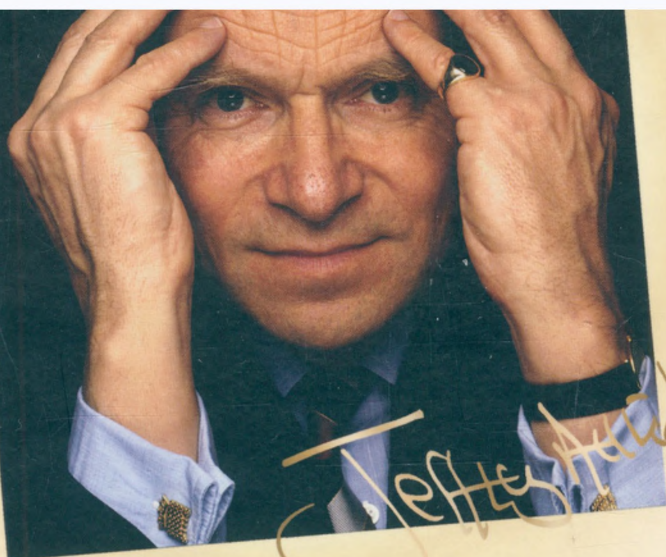
UDK 820-3

Jeffrey Archer
PRIGIMTIES BELAISVIS

Iš anglų kalbos vertė *Nomeda Berkuvienė*
Redaktorė *Raimonda Kavaliauskienė*
Viršelio dizaineris *Andrius Morkeliūnas*
Maketavo *Alma Liuberskienė*

32 sp. l. Užsakymas Nr.
Išleido OBUOLYS®
(OBUOLYS yra registruotas
UAB „MEDIA INCOGNITO“ leidybinis ženklas)
Butrimonių g. 9, LT-50220 Kaunas.
Tel.: +370 699 37779
knygos@obuolys.lt | www.obuolys.lt
Spausdino UAB „Logotipas“, Utenos g. 41a,
LT-08217 Vilnius, tel.: (8–5) 210 11 11, 210 11 14

Populiariausias Didžiosios Britanijos rašytojas, 63 pasaulio šalyse 32 kalbomis išleidęs daugiau nei [redacted]

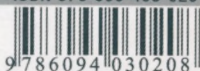
Copyright © Getty Images

Vienas iš geriausių pasaulio rašytojų.
- Los Angeles Times

Apkaltintas žmogžudyste, kurios nepadarė... Įkalintas kalėjime, iš kurio neįmanoma pabėgti... Išskirtas su mylima moterimi, kuriai pasipiršo tą lemtingą vakarą... Bet Denis Kartraitas nė neketina pasiduoti. Naujausias intriguojantis J. Archerio romanas, realistiškai atskleidžiantis miglotus teisingumo užkulisius, iki paskutinio puslapio pateisins visus skaitytojų lūkesčius – jūs negalėsite užversti knygos, kol nesužinosite, kaip viskas baigsis!

ISBN 978-609-403-020-8

www.obuolys.lt